TASAVVUF İLE İLGİLİ FETVALAR

Hazırlayan:

EBU MUAZ SEYFULLAH EL ÇUBUKABADÎ

MUKADDİME

Şüphesiz hamd yalnız Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayet verdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve Rasûlüdür.

"Ey iman edenler! Âllah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun ve siz ancak müslümanlar olarak ölünüz."(Al-i İmran; 103)

"Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan ve ondan da eşini var eden, her ikisinden birçok erkek ve kadın türeten Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarını kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyicidir."(Nisâ;1),

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin. O da amellerinizi lehinize olmak üzere düzeltsin, günahlarınızı da mağfiret etsin. Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur."(Ahzâb;70-71)

Bundan sonra,

Şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın Kelam'ı, yolların en hayırlısı Muhammed Sallallahu aleyhi ve

sellem’in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlarıdır. Her sonradan çıkarılan şey bid’attir ve her bid’at sapıklıktır. Her sapıklık ta ateştedir.

Allah Azze ve Celle buyuruyor ki; “Siz Rabbiniz tarafından vahyedilene uyun, O’ndan başka dostlar aramayın.”(A’raf 3)

“Bir şeyde ihtilafa düşerseniz, eğer Allah’a ve ahiret gününe iman ediyorsanız onu Allah’a (Kitabına) ve Rasulüne (sünnetine) döndürün”(Nisa 59)

Maalesef Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in en çok sakındırdığı şeylerden olan bidatler hayat tarzı haline gelmiştir. Huzeyfe r.a. der ki; “İnsanlar hakkında en çok iki şeyden korkarım; gördüklerini bildiklerine tercih etmeleri ve farkında olmadan sapıklığa düşmeleri.” Süfyan es Sevrî der ki; “işte bu, bidatçinin durumudur.”[1]

İnsanların gördüklerini bildiklerine tercih etmesi şöyle olur; kişi hayırlı kimseler olduğunu umduğu kişilerin arasına katılır, onlarda gördüğü bazı yanlışları sırf onlara olan hüsnü zannından dolayı doğru kabul etmeye başlar. Nitekim İbni Mesud r.a.’den gelen bir rivayet şu şekildedir;

“Başınızda bir takım emîrler olacak, şu kadar sünneti terk edeceklerdir. Siz de bu sünnetleri terk ettiğiniz zaman bu defa emirler şu kadar daha terk edecekler. Siz de onlara

1Hennad es Seriye Zühd(2/465) İbni Ebi Şeybe(8/666) Ebu Nuaym Hilye(1/278) Şatıbi el İtisam(1/99)

uyup sünnetleri terk ettiğinizde en büyük belayı başınıza getireceklerdir.”[2]

Yine Huzeyfe r.a. der ki; “Canımı elinde tutan Allah’a yemin olsun ki öyle bidatler ortaya çıkacak, onlardan biri terk edildiği zaman; “sünnet terk edildi” diyecekler.”[3]

Hasen el Basri r.a. şöyle diyordu; “Allah’a yemin olsun sünnetleriniz haddi aşanla, haktan uzak kalan arasında kalmıştır. O sünnetlere uymada sabrediniz. Zira sünnet ehli eskiden insanların en azı idiler, gelecekte de insanların en azı olacaklardır. Sünnet ehli; ne haddi aşanlarla azgınlıklarına gider, ne de bidatçilerle bidatlerine… Bilakis onlar; Rablerine kavuşuncaya kadar sünnete uymada sabreden kimselerdir. O halde inşallah siz de böyle olunuz.”[4]

Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem, amelde ölçülü olmayı emretmiş, bunun dışına çıkmayı sünnete muhalefet olarak nitelemiştir;

Enes (radıyallahu anh) anlatıyor: Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in zevce-i pâklerinin hâne-i saâdetlerine bir gurub erkek gelerek Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın (evdeki) ibadetinden sordular. Kendilerine sordukları husus açıklanınca sanki bunu az bularak:

---

2 Taberani sahih isnadla rivayet etti; Mecmauz Zevaid(5/230) Cemül Fevaid(6058)

3 Şatıbi İtisam(1/99) İbni Mesud r.a’den; Hakim(4/514) Darimi(191) İbni Ebi Şeybe(8/599)

4 Darimi(222)

"Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) kim, biz kimiz? Allah O'nun geçmiş ve gelecek bütün günahlarını affetmiştir (bu sebeple O'na az ibadet de yeter) dediler. İçlerinden biri:

"Ben artık hayatım boyunca her gece namaz kılacağım" dedi. İkincisi:

"Ben de hayatımca hep oruç tutacağım, hiç bir gün terk etmeyeceğim" dedi. Üçüncüsü de:

"Kadınları ebediyen terk edip, onlara hiç temas etmeyeceğim" dedi. (Bilâhere durumdan haberdar olan) Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) onları bularak:

"Sizler böyle böyle söylemişsiniz. Halbuki Allah'a yemin olsun Allah'tan en çok korkanınız ve yasaklarından en ziyade kaçınanınız benim. Fakat buna rağmen, bazan oruç tutar, bazan yerim: namaz kılarım, uyurum da; kadınlarla beraber de olurum. (Benim sünnetim budur), kim sünnetimi beğenmezse benden değildir" buyurdu.[5]

Aişe (radıyallahu anhâ) şunu anlatır: Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in bir hasırı vardı, geceleri perde yapıp gerisinde namaz kılardı, gündüzleri de yayıp üzerine otururdu. Halk da Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın yanına gelip aynen onun gibi namaz kılmaya başladılar. Sayı gittikçe arttı. Bunun üzerine Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) onlara yönelerek şunu söyledi:

"Ey insanlar, takat getireceğiniz işleri yapın. Zira siz usanmadıkça Allah da sevap yazmaktan usanmaz. Allah'a

---

5 Buhârî, Nikah 1; Müslim(1401); Nesâî(6,60)

en hoş gelen amel, az da olsa devamlı olanıdır." Ravi der ki: Muhammed (aleyhissalâtu vesselâm)'in ailesi bir iş yapınca onu sâbit kılardı (artık terk etmez devamlı yapardı).[6]

Enes (radıyallahu anh) buyurdu ki: "Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) mescide girmişti ki, iki direk arasına gerilmiş bir ip gördü. "Bu da ne?" diye sordu. Bu, Zeyneb (radıyallahu anh)'in ipidir, namaz kılarken uykusu gelince buna takılıyor (ip onun düşmesini önlüyor)" dediler. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm):

"Hayır (olmaz öyle şey) çözün ipi. Şevkiniz varken namaz kılın, uykunuz gelince de yatın" emretti.[7]

Hiç kimse Allah ve rasulünün koyduğu ölçülerden daha güzelini ortaya koyamaz. Akidede, İlimde, ahkamda, ibadette ve ahlakta böyle olduğu gibi nefislerin tezkiyesinde de durum böyledir. Lakin tasavvufçular sünnetin dışında bir takım metotlar uygulamaya koyarak Ehli sünnet yolundan uzaklaşmışlardır. Dr. Ömer Ferruh diyor ki; "Sufilik zühd ve vera hareketi olarak başladı, sonra ibadette aşırılık nizamı olarak gelişti. Daha sonra ilk mecrasından uzak olarak aklî ve nefsî yönelişte karar kıldı. Pek çok yönden sınırı aşarak İslam'dan uzaklaştı."[8]

Bu sapmalardan bazısını bana çeşitli zamanlarda sorulan sorulardan ve çeşitli kaynaklardan derleyerek açıklamalarını bu kitapta nakletmeye çalıştım. Aziz ve

6 Buhârî, İman 16, Ezân 81, Rikâk 18; Müslim(782); Muvatta(1,118); Nesâî(3, 218); Ebu Dâvud(1368)

7 Buhârî, Teheccüd 18; Müslim(784); Ebu Dâvud(1312) Nesâî(3, 218)

8 Tarihul Fikril Arabi(s.470)

Celil olan Rabbimden bu eseri hidayete vesile kılmasını dilerim. Muvaffakiyet Allah'tandır.

Ebu Muaz Seyfullah Erdoğmuş   03.01.2005
Çubuk/ANKARA

İçindekiler:

Tasavvuf kelimesinin kökeni nedir?

Sufiler, zahidler cümlesindendir. Ancak sufiler bazı haller, sıfatlar ve isimlerle zahidlerden ayrılırlar. Onları ayrıca anlatmamız gerekiyor.

Tasavvuf başlangıçta tamamen bir zühd yolu idi. Sonra ona intisab edenler sema ve raksa ruhsat verdiler. Ahireti isteyen halk, gösterdikleri zühd sayesinde onlara katıldı, dünyayı isteyenler ise onların yanındaki rahat ve oyunlar için onlara katıldı.

Bu topluluğun yolunun açığa çıkarılması gerekir. Bu da ancak bu yolun aslının ve dallarının açığa çıkması ile olur.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında insanlar imana ve İslam'a nisbet edilerek "mümin" ve "Müslüman" denilirdi. Sonra zahid ve abid isimleri çıktı. Sonra da dünyadan alakayı kesip zühd ve ibadete bağlanan gruplar yayıldı. İbadete yönelip kendilerine has bir yol edindiler, onunla ahlaklandılar. Böylece Sufiyye diye isim aldılar.

Bazıları sufiyye ismini Ashabı Suffe'ye nisbet ettiler. Bu yanlıştır. Zira böyle olsaydı "Suffiyyun" denilmesi gerekirdi.

Bazıları sufiyye kelimesinin baklagillerden olan "Sufanet" kelimesinden geldiğini söyledi. Çünkü bitkilerle yetiniyorlardı. Bu da aynı şekilde yanlıştır. Zira ona nisbet edildiği takdirde "Sufani" demek gerekirdi.

Diğer bazıları, ense saçı manasına gelen "sufa" kelimesinden geldiğini söyledi. Zira sufiler süse önem vermeyerek saçlarını uzatır, halktan bununla ayrılırlardı.

Diğer bazıları da yün manasına gelen "suf" kelimesine nisbet ettiler. Bu muhtemeldir.[9]

Bu isim hicri 200 senesinden önce çıkmıştır. İlk çıktığında bu yolun evvelkileri ondan bahsettiler, sıfatlarını belirttiler, hasılı tasavvuf onlara göre nefisle mücadeleden, nefsin huylarıyla mücahede edip kötü huylardan arınmaktan ibaretti. Dünyada övgü, ahirette sevap kazandıran güzel ahlaka ulaşmaktır.

Onların evvelkilerine şeytan çeşitli hileler yaptı, sonra gelenlere de ayrı hileler yaptı. Her asır geçtikçe de oyunları derinleşiyordu. Ta ki sonrakileri tamamen saptırdı.

Onun hilesinin aslı onları ilimden yüz çevirtip maksadın amel olduğunu zannettirmektir. Onların yanında ilmin ışığı sönünce karanlıkta işleri karıştırdılar. Onlardan bazıları gayenin dünyayı tamamen terk etmek olduğunu zannettiler ve bedenleri için yararlı şeyleri terk ettiler. Malı akreplere benzettiler. Onun, insanların ıslahı için yaratıldığını unuttular. Nefislerine öyle işkenceler yaptılar ki, kimisi yatmıyor ve uyumuyordu.

Onların niyetleri güzel olmasına rağmen doğru yolda değildirler.[10]

---

9 Doğrusu budur. İnşallah ileride izahı gelecek.

10 Nice hayır dileyip de ulaşamayan vardır. Hayrın tümü ittiba'da, şerrin tümü bidat

Kimisi de bilmedikleri uydurma hadislerle amel ettiler. Sonra açlık, fakirlik, vesveseler, hayaller hakkında konuşup, Haris el Muhasibi gibi bunları tasnif edenler geldi.

Sonra başkaları geldi ve tasavvuf mezhebini arındırdılar. Onu özel sıfatlarla diğer ilimlerden ayırdılar. Yamalı elbise giyme, sema, vecd, raks, alkış gibi özelliklerle ayrıldılar, taharet ve temizliğe fazla önem verdiler.

Durumlar değişmeye devam etti. Şeyhler konumlarını daha da sağlamlaştırdılar. Vakıalarını anlattılar. Bazıları alimlerle ittifak edip içinde bulundukları durumu ilimleştirdiler ve buna batın ilmi adını verdiler. Şeriat ilimlerine de zahir ilmi dediler.

Açlık bazılarını bozuk hayallere sevk etti. İlahi aşkı iddia ettiler. Sanki güzel suretli bir şahsı hayal edip ona aşık oldular. Bunlar küfür ile bidat arasındadırlar.

Sonra bu yoldakiler şubelere ayrıldılar, itikadları bozuldu. Kimisi hulul, kimisi ittihad iddia etti.

Şeytan onları bidat yollarında öyle saptırdı ki, onlar artık kendilerine yeni sünnetler, adetler edindiler. Ebu Abdurrahman es Sülemi geldi, onların bu adetlerini kitaplaştırdı ve "Kitabus Sünen" adıyla telif etti. Hakaikut Tefsir[11] adlı tefsirinde Mezheplerine uydurmak için ilim

---

çıkarmadadır.

11 Zehebi, Siyeri A'lamin Nübela'da(17/252) diyor ki; "Hakaik tefsirinde asılsız şeyler doludur. İmamlardan bazıları onu Batıni zındıklardan, bazıları irfan ve haikat ehlinden saydı. Sapıklıktan ve heva ile söz söylemekten Allah'a sığınırız. Şüphesiz hayrın tümü

usullerine dayanmayan acayip şeyler zikretti. Şaşırtıcı olan şu ki, yemekteki takvalarına bir bakın, bir de Kur'an hakkındaki görüşlerine!..[12]

SUFİLERİN SAPMIŞ TASNİFLERİ VE SAPIK TE'LİFLERİ

Ebu Nasr es Serrac bir kitap te'lif etti ve adını "Lum'as Sufiyye" koydu ve onda çirkin itikad ve rezil sözler zikretti.

Ebu Talib el Mekki onlar için "Kutul Kulub" adlı eserini te'lif etti ve onda batıl hadisler zikretti. Onun zikrettiği gece ve gündüz namazları bir asla dayanmaz. Kitabın başka yerlerinde de bozuk itikadlar zikretti. Onun; "bazı keşif sahipleri dedi ki.." sözü merdud ve boş bir sözdür. Yine orada bazı sufilerden naklen; Allah'ın dünyada bazı velilere tecelli edeceğini yazdı..!

Ebu Tahir Muhammed Bin Allaf dedi ki; Ebu Talib el Mekki, keşfi nassın önünde gören Ebul Hasen Bin Salim'in vefatıntan sonra Basra'ya geldi, onun sözlerini nakletti. Bağdat'a gelince insanlar onun vaaz meclisinde toplandılar. Saçmalamaya başladı ve şu sözü hafızalarda kaldı; "Mahluka Halık'tan daha zararlı bir şey yoktur."

---

sünnete uymak, sahabe ve tabiinin yoluna sarılmaktır.

12 Yani yeme içmede öncekileri gibi haramdan sakındılar, lakin Kur'an hakkında vesvese ve hatıralarla konuşarak israf ettiler. Lakin sonrakiler iki işte de israf ettiler. Ta ki fakih Ebu İshak Şirazi şöyle dedi;

Tasavvuf topluluğunu en şerli topluluk gördüm
Hululü kaldır ve onlara de ki;
Allah'a aşık olduğunuzda O mu dedi;
"Hayvanlar gibi yeyin ve benim için raksedin"

Bunun üzerine insanlar ondan uzaklaştı ve terk ettiler. Bundan sonra halka konuşmaktan çekindi.

El Hatib dedi ki; "Ebu Talib el Mekki sufilerin dili üzere Kutul Kulub ismini verdiği bir kitap tasnif etti. Onda çirkin ve caiz olmayan şeyler zikretti."

Ebu Nuaym el İsbehani geldi ve onlar için Hilye adlı kitabını tasnif etti. Tasavvuf sınırları içinde çirkin şeyler zikretti. Ebu Bekir, Ömer, Osman, Ali r.anhum ve bir çok sahabeyi sufilerden saymaktan çekinmedi! Onlardan garip şeyler nakletti. Kadı Şüreyh, Hasen el Basri, Süfyan es Servi ve Ahmed Bin Hanbel'i de onlardan saydı!!

Bunun gibi es Sülemi de Tabakatus Sufiye'de Fudayl, İbrahim Bin Edhem ve Maruf el Kerhi'yi de sufilerden saydı. Şüphesiz onlar sufi değil, zahid idiler!

Tasavvuf bilinen bir mezheptir. Zühd'den daha aşırıdır. Aralarındaki fark ise, zühd'ü kimsenin eleştirmemesi, tasavvufun ise kötülenmiş olmasıdır.

Sonra onlar için Abdulkerim Bin Hevazin el Kuşeyri, "er Risale" adlı eserini tasnif etti ve orada acayip sözler etti. Fena, baka, kabz, bast, vakt, hal, vecd, vucud, cem, tefrika, sahv, sekr, zevk, şürb, mahv, isbat, tecelli, muhadara, mükaşefe, levaih, tavali, levami, telvin, temkin, şeriat, hakikat ve başka şeyler hakkında sahabenin tanımadığı karışık şeyler zikretti ki, bunlar birden fazla anlama çekilebilecek şeylerdir. Onun tefsiri, risalesinden daha acaiptir!

Muhammed Bin Tahir el Mukaddesi geldi ve onlara "Safvetut Tasavvuf"[13] adlı eseri tasnif etti. Onda akıl sahiplerinin söylemeye utanacağı şeyler anlattı.

Ebul Fadl Bin Nasr el Hafız dedi ki; "İbni Tahir ibahiye mezhebini tutmuştu. Tüyü çıkmamış gence bakmanın cevazına dair bir kitap yazdı. O kitabında Yahya Bin Main'den şöyle bir hikaye anlatır; "Mısır'da güzel bir cariye gördüm. Allah ona salat etsin." Dedi. "sen ona salat mı ediyorsun?" denildi. O da; "Allah ona ve her güzele salat etsin" dedi.

İbni Nasır der ki; "İbni Tahir kendisiyle delil getirilecek güvenilir biri değildir."

Sonra Ebu Hamid el Gazali geldi ve "İhya"[14] kitabını Sufi mezhebi üzere tasnif etti. Batıl olduğunu bilmeden uydurma hadislerle onu doldurdu. Mükaşefe ilminden konuştu ve fıkıh kanunlarının dışına çıktı. İbrahim A.s.'ın gördüğü yıldız, güneş ve ayın, bilinen güneş, yıldız ve ay olmadığını, aksine onların Allah'ı gizleyen nurlar olduklarını söyledi. Bu sözler, Batınilerin sözlerine ne kadar da benziyor!

"el Mufassah Bil Ahval" adlı kitabında der ki; "Sufiler uyanık iken meleklerin ve peygamberlerin ruhlarını müşahede ederler, onlardan sesler işitir ve bazı

---

13 İbnul Cevzi el Muntazam(9/178)'de der ki; "Safvetut Tasavvuf diye bir kitap tasnif etti. Onu görenler güler, Sufi mezhebine delil olarak getirdiği uygunsuz şeylere şaşırır." Sıbt İbnül Cevzi bu sözleri Miratuz Zaman'da(8/30) almıştır.

14 Şeyh Said Havva merhum, o kitabı nefislerin tezkiyesine esas kaynak tutmuş, "el Mustahlas Fi Tezkiyetul Enfus"'te onu ihtisar etmiş, takdim ve tehir yapmış, süslemiş ve değiştirmiştir. Değişen şey sadece, yeme biçimidir(!)

faydalar iktibas ederler. Sonra hal, müşahededen hakkında konuşmaya takat yetmeyen derecelere çıkar."

Bu kimselerin böyle eserler tasnif etmeleri sünnet bilgilerinin azlığından, İslam'ı ve hadisleri bilmemeleri ve bu yoldakilerin hoş gördüklerine yönelmeleri sebebiyledir. Onları hoş gördüler, çünkü zühdün övülmesi, nefislerinde yer etti. Bunların halinden güzel bir hal, sözlerinden ince bir söz görmediler. Selefi Salihinin yaşantısında bir çeşit sertlik vardı.[15] Sonra insanlar onlara daha çok meylettiler. Zira dış görünüşlerinde temizlik ve ibadet, iç görünüşlerinde ise rahatlık ve musiki vardı. Nefis ise tabiaten böyle şeylere meyleder.

İlk sufiler yöneticilerden nefret ederlerken, onların ayrılmaz dostları haline geldiler. Bunların tasnif ettikleri kitapların hiçbir asli dayanağı yoktur. Onlar ancak

---

15 Bunun için bazıları "Selefin yolu, ruhları kuru olanları terbiye içindir." Diye iddia ederler. Bu söz iki şık sebebiyle bilgisizlik ve dalalettir; Bilgisizliğe gelince, terbiyeyi nefis tezkiyesi manasında nakledenin bilgisizliğidir. Nefislerin tezkiyesi, onu kirlerinden temizlemek, kinlerinden arındırmak, hak üzere kaim kılmak demektir. O bir temizleme ameliyesidir. Bir çeşit sertlik olmadan temizleme olur mu? Sufilerin inceliğine gelince, kurt kalplerine koyun postu geçirmelerindendir. İbnul Kayyım el Cevziyye'nin "İctimaul Cuyuşil İslamiye"(s.39-40)'da dediği gibi; "Allah Teala'nın Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ile gönderdiği nura yarasa gözüyle yönelen ondan kaçar. Nerdeyse onun nuru gözünü alacaktır. Görebilmek için karanlıklara kaçar. O, şöyle denilene layıktır;

Yarasalar gündüz ışığında kördür,
Karanlık gecede görmeye başlar.

Fikirlerin süprüntülerine ve zihinlerin artıklarına yönelince, halde ve meylde, çıkar ve iner, şakırdar, çatırdar. Vahiy nuru doğup, Risalet güneşi görününce haşerelerin inine sığınır." Dalaletlerine gelince; selefi salihinin insanların en temiz kalplileri, ilimde en derinleri, teklifi en az olanları olmalarına rağmen onları itham etmektir.

birbirlerinden kaptıkları vakıatlardır. Bunları bir araya getirip bâtın ilmi diye isimlendirdiler.

İshak Bin Rahuye dedi ki; Ahmed Bin Hanbel'e vesvese ve hatırat hakkında soruldu. Dedi ki; "Sahabe ve tabiin bu konuda konuşmadılar."

Ahmed Bin Hanbel, Haris el Muhasibi'nin sözlerini işitince arkadaşına dedi ki; "Onlarla oturmanı uygun görmüyorum"

Said Bin Amr el Berzai der ki; "Ebu Zür'a'ya, Haris el Muhasibi ve kitapları soruldu. Dedi ki; "Seni bu kitaplardan sakındırırım. Bu kitaplar bidat ve sapıklık kitaplarıdır. Sana sünnetler gereklidir. Onlarda bu kitaplara ihtiyaç hissetmeyeceğin şeyler bulursun." Ona denildi ki;

"Ama bu kitaplarda ibret vardır." Dedi ki;

"Allah Azze ve Celle'nin Kitabında ibret bulmayana bu kitaplarda ibret yoktur. Size hiç Malik Bin Enes'in Süfyan es Sevri'nin Evzai ve diğer imamların vesvese ve hatarat üzere kitaplar derledikleri ulaştı mı? Bunlar ilim ehline muhalefettir. Bazen bize Haris el Muhasibi, bazen Abdurrahim ed Deybuli, bazen Hatem el Asam, bazen Şakik ile gelirler. İnsanlar bidatlere ne kadar hızlı dalıyorlar?!"[16]

Ebu Bekr el Hallal Kitabus Sünne'de Ahmed Bin Hanbel'den nakleder; "Haris el Muhasibi'den sakının, zira o belanın başıdır. – yani Cehm'in sözleri konusunda –

16 Bkz.: Müellefatı Said Havva Diraseten ve Takvimen, s.41-42

onun meclisine katılan falan ve filandır. Onları Cehm'in görüşlerine sevk ediyor ve kelam ashabının sözlerini naklediyor. Haris bağlı aslan gibidir. Bir de onu insanlar üzerine salınınca seyret!"

SUFİLERİN İLKLERİ KİTAP VE SÜNNET'İN ESAS OLDUĞUNU SÖYLERLERDİ;

Şeyhlerinin sözlerinden bu sabit olmuştur. Fakat ilimden uzak kaldıkları için bazılarından hatalar sadır olmuştur. Eğer gerçekten onlardan bu yanlışlar sadır olmuşsa, bunların reddedilmesi gerekir. Hak hususunda sevdiğini kayırma yoktur.[17] Eğer onlar böyle bir şey söylemedilerse böyle şeylerden, böyle şahıs ve mezheplerden sakındırırız.

Sufilere benzeyenlere gelince, bunlar onlardan değildir. Hataları çoktur. Onların bize ulaşan yanlışlarını zikredeceğiz. Allah biliyor ki, maksadımız şeriatın o sözlerden uzak olduğunu ispat etmek ve İslam'a bidatlerin girmesine mani olmaktır. Bu bidatleri dile getiren veya yapan bize gerekmez. Biz ancak ilim emanetini eda ediyoruz. Alimler de arkadaşlarının hatalarını, hakkın ortaya çıkması için beyan etmektedirler. Yoksa maksadımız yanlış yapanların kusurlarını sayıp dökmek değildir.

Hiçbir cahilin; "Teberrük ettiğimiz bu zahidi nasıl olur da eleştirir?" gibi sözlerine itibar edecek değiliz. Çünkü asıl itaat, şeriatın getirdiği şeylere boyun eğmektir, şahıslara değil! Kişi, velilerden ve cennet ehlinden

17 bu İslam'ın esaslarının başında gelen, muhalife reddiyedir. Şeyh Bekir Bin Abdullah Ebu Zeyd'in risalesine bakınız.

olabilir. Aynı zamanda hataları da olabilir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dışında kimse masum değildir. Bir kimsenin hatasını beyan etmek, onun değerini alçaltmaz.

Bil ki, kim bir şahsın büyüklüğüne bakar da, ondan sadır olan şeylere delil ile bakmaz ise, Mesih a.s.'ın elinde zuhur eden harikalara bakıp, İsa a.s.'a bakmayarak ona uluhiyet isnad eden edenlerin durumuna benzer. Eğer onun haline baksa ve yemek yemeden ayakta duramadığını görseydi, ona hakkı olanı takdir eder, onun ilah olduğunu iddia etmeye kalkmazdı."[18]

Şeyh Hasen el Benna rahimehullah, tasavvufun kalp hükümleriyle ilgili bir ilim olduğunu, nefsin temizliği için bir metot olduğunu iddia ediyor. Halbuki, o, İslami süluk kaidelerinin ve faziletli ahlakın, Kitap ve Sünnet kaynaklarından çıkarılacağını biliyordu. "*Onun manası takvadır. Istılah olarak inkar edilemez ve aslını inkarda da fayda yoktur. Öyleyse, ilimlerden bir ilim üzere ıtlak edilen, mübah bir isim olarak, üzerinde ilim oluşana kadar inkarı da faydasızdır"*.[19]

Şayet bu iddia Allah hakkında ilimsiz bir söz olup, hidayet ve nurlu kitabı yoksa, nasıl olur da delil ile çelişir?

1- Arap lugatinde tasavvuf kelimesi, takva manasını karşılamaz. O ancak temizlik ve tezkiye olarak bilinir. Yani yetişmek ve temizlik. Bu, Arapların; "tohum gelişti" sözünden alınmadır. Bu kelime Allah'ın Kitabında ve

18 İbnül Cevzi Telbisu İblis(s.160-169) muhtasar olarak.

19 Mezkuratud Daveti Ved Daiye(s.25-26)

Rasulün sünnetinde “nefislerin temizliği, çirkinliklerinden arındırılması” manasını gösterir.

O zaman tasavvuf kelimesi, takva ve tezkiye manasında kullanılırsa, bu sahiplerine reddedilir. Zira bu iştikak lugat kaidelerine uymaz. Kelime Arap lugatine bu mefhum ile girmiştir.

Sufilerin bu ıstılahı açıklama konusunda kendi aralarındaki çelişkileri bunu destekler. Gülabadi (Kelabazi) diyor ki;

“Sufiler niçin sufiyye diye isimlendirildi? Bir grup dedi ki; “onlar ancak sırlarının safası sebebiyle sufiyye diye isimlendirildi.”

Bişr Bin Haris dedi ki; “Sufi kalbini Allah için saf edendir.”

Bazıları dedi ki; “Sufi, Allah için muamelesini saflaştırandır. Allah da onu keramet ile saflaştırır”

Bir grup dedi ki; “sufiler Allah huzurunda ilk safı tutacağı için böyle isimlendirildi. Kalplerinde yönelişleri Allah’adır ve O’nun katında sırlara vakıf olurlar.”

Bir grup; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanındaki Suffe ehlinin vasıflarına yakın oldukları için sufiyye diye isimlendirildiler.” Dedi

Diğer bir grup; “yün(suf) giydikleri için bu ismi aldılar” dedi.[20]

Kendi aralarında bu kavilleri uzlaştırmak için çok uğraştılar. Sonunda Allah bu sufinin dilinden hakkı izhar etti; dedi ki, “Şayet suf(yün) kelimesinden alınmışsa, lafız düzgündür, lugatte sahih bir ibaredir.”[21]

İbnül Cevzi diyor ki; “Sufi kelimesinin Ehli Suffe’ye nisbeti yanlıştır. Zira öyle olsaydı; “suffi” demek gerekirdi.”[22]

Sufiler ve başkaları bu lafzın suf’tan geldiğini itiraf ettiler. Bu vaki olan bir gerçektir. Sufiler zühdlerine ve giyimde bakımsızlıklarına işaret olarak suf(yün) giymekle meşhur olmuşlardır. Kelimenin türetilişi de sahihtir. Sufiyye, suf’a nispet edilmiştir. Bu, onların imamlarından Sühreverdi’nin de[23] güzel gördüğü, İbnul Cevzi’nin “diğerleri de dedi ki; “bilakis o suf’a nisbettir, bu muhtemeldir.”[24] Derken işaret ettiği kavildir.

Bu kavil, Şeyhul İslam İbni Teymiye’nin de tercihidir.[25] Aynı şekilde İbni Haldun şöyle der; “İştikak olarak söylenirse onun suf’tan geldiği ortaya çıkmıştır.

20 Gülabadi et Taarruf(s.21)

21 et Taarruf(s.26)

22 Telbisu İblis(s.163)

23 Avariful Maarif- İhya kenarında(1/295)

24 Telbis(s.163)

25 Mecmuul Fetava(11/67)

Onlar yün(suf) giymekle, insanların övünç elbiseleri giymelerine tepki olarak yün elbiseyle özelleştiler."[26]

2- Az önce geçen kavlin sıhhatinde cedel farz etseydik, takva ve tezkiye kelimelerini, tasavvuf kelimesiyle değiştirirdik. Bu ihtilaf, Kur'ani ıstılahları terk olur. Hayırlı olanın yerine daha düşük olanı koymak olur. Bizim takva ve tezkiye lafızlarında ısrar etmemizin nedeni, naslara harfiyen sarılmak, onun sınırlarında durmak içindir. Ancak iş, zıddına dönmüştür.

3- şüphesiz nefis tezkiyesi, onun çirkinliklerinden arındırılması, kirlerinden tasfiye edilmesi, Salih ve güzel ahlak olarak isimlendirilmiş, Rasullerin fetretinden sonra Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in gönderildiği önemli meselelerden biridir.

Allah Teala buyurur ki; "**O'dur ki ümmiler içinde, kendilerinden olan ve onlara Allah'ın âyetlerini okuyan, onları temizleyen, onlara kitap ve hikmeti öğreten bir Peygamber gönderdi. Oysa onlar, önceden apaçık bir sapıklık içinde idiler."(Cuma 2)**

Gaye belirlenmiş, vesile de unutulmamıştır. Nitekim Allah vesileleri koymuş, Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem bu gayeye ulaştıracak vesileleri açıklamıştır.

Şeyh Said Havva rahimehullah'a gelince; İslam'ı taksim ederken akaid ve fıkhi hükümlerden sonra tasavvufu zikretmiştir. Bunun üzerine Himalaya dağlarından büyük evhamlar kurmuştur. Lakin o hayzuran

26 Mukaddime(s.467)

sopalarından daha yüksektir. İşte bu hak ile konuşma ve halleri ayırıcı hitaptır.

1- Tasavvuf, akaid ve fıkhi hükümlerin tamamlayıcısıdır iddiası; der ki; "Tasavvuf ilmi, akaidi hakikate ulaştırma yönüyle tamamlar."[27] Ve der ki; "Bu meselelerde fıkıh ilmini tamamlayan hangisidir? Şüphesiz o tasavvuf ilmidir."[28]
2- Tasavvuf akaidin ve şer'i hükümlere alışkanlığın kazanıldığı ortamdır iddiası; der ki; "İslami akaidin zevk edilmesi ve şer'i hükümlerin ikame edilmesi tasavvuf ilmi ile olur."[29]

Hayalini kurduğu bu anlayışlardan delil getirerek diyor ki;

"*Şu an bir tevhid kitabını veya bir fıkıh kitabını aç, onda kalp hükümleri ve ilimlerine işaret bulamazsın. Tevhid kitapları, aklı akaid konusunda hatalardan , fıkıh kitapları da ameli hatalardan korur. Lakin bu kitaplarda kalp, nefis ve şuur hakkında tafsilat bulunmaz. Bu yalnız başına bu ilimlerden ayrı olarak tamamlayıcı bir ilimdir. Nitekim bu ilim tasavvuf ilmi veya Allah'a doğru süluk ilmi diye isimlendirilip ıstılah olmuştur.*

Sonra bir akaid kitabı veya fıkıh kitabı aç, hayatın edepleri ve muameleleri konusunu bulmakta zorlanmazsın. Bu, şunu gösteriyor; burada ilimlerden biri ile doldurulması gereken boşluk vardır. Fıkıh ve akaid ilmi

27 Terbiyetuner Ruhiye(s.64)

28 a.g.e.(s.68)

29 Cevelat Fil Fıkheyn(s.39)

binasını tamamlayan bir ilim onu doldurmalıdır ki, biz bu boşluğu kapatan ilmi, tasavvuf kitaplarında buluruz.

Akaid kitaplarından her bir bölümde tasavvuf bölümlerinden birinin onu tamamladığını görürsün. Yine fıkıh bölümlerinden her bir bölümü tasavvuf ve süluk bölümlerinin tamamladığını görürsün."[30]

Bu tasavvur, yeni bir mezhep tutmayı gerektirir ve Kitap ve sünnetten yüz çevirmek demektir. Hem de insanların çoğunun fıkıhta, tedvin edilmiş dört mezhebe bağlanmaktan vazgeçemediği bir zamanda!

Şüphesiz akide ve fıkıh kitapları ihlasa ve takvaya işaret eder. Zira o, önünde ilmi tenkidin duramayacağı bu esas üzerine kurulmuştur.

Başında ve sonunda deriz ki; şu an Allah'ın Kitabının tefsirini aç, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sabit hadislerini toplayan bir kitap aç, şüphesiz orada kalp hükümlerine ve ilimlerine işaret ve geniş açıklamalar bulacaksın.

Nitekim Allah bize iki vahyini; Kitap ve Sünnet'i koruyacağını garanti etmiştir. Başka kitapları ise koruyacağını garanti etmemiştir! Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem; "Bugün sizlere, onlara sarıldığınız takdirde sapıtmayacağınız iki şey bırakıyorum; Allah'ın Kitabı ve Sünnetim"[31]

30 Cevelat Fil Fıkheyn(s.118)

31 Şahitleriyle sahihtir.

Bu tasavvura göre, tasavvufun akaid ve şer'i ahkam dışında müstakil bir ilim olduğunu kabul etmemiz gerekir. Bilinmektedir ki, takva, akaid ve şer'i ahkamı kamil olarak tatbik etmenin bir semeresidir. İbadeti, gayesini ve semeresini ayrı tutmamız caiz olmaz. Bilakis Allah, ibadet ile sonucunu daima birbirine bağlamıştır; *"Ey İsrailoğulları, size verdiğim nimetimi hatırlayın, bana verdiğiniz sözü tutun ki, ben de size verdiğim sözü tutayım ve sadece benden korkun!"(Bakara 40)*

Bilindi ki; ibadetin gayesi tamamen takvadır. İnsan, Kitap ve Sünnet ışığında şer'i delillerle kayıtlı ibadetler olmadan takvalı olamaz. Kim bundan yüz çevirirse, suyu elleriyle tutup ağzına ulaştırmaya çalışan gibidir. Onun ulaştırabildiği nedir?

Bunu böylece anladıysak, Allah'ın bu dini, yol ve metot olarak tamamladığına iman etmemiz gerekir. Zira gayeyi belirlemiş, vesileyi de eksik bırakmamıştır. Bunu Kitabında beyan etmiştir; *"Bugün dininizi kemale erdirdim, size nimetimi tamamladım. Size din olarak İslâm'ı beğendim."(Maide 3)*

Bu delili düşün ve "İslam terbiye hususunda eksik kalmıştır" diyenin sözlerini hatırla. İslam tamamen terbiyedir. Sufilerin tecrübelerinden istifadeye ihtiyaç yoktur.

Said Havva merhum diyor ki; "*Sufilerin tecrübelerinden istifade etmeden, hayat yolunda, asrın*

şartlarında nefsin pek çok hastalığını tedaviye güç yetiremeyiz."[32]

Yine der ki; "*Çok tecrübe ettim, çok gördüm, nefiste kemali, sülukta ihsanı, muamelede gücü ancak sufilerin safi terbiyesinde buldum. Böylece beşeri nefsin anahtarları ancak usul ve kaideler olarak bu terbiyededir. Zira sufiler Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in nefis terbiyesine varis olanlardır. Bunda ihtisas etmişler, başkalarının bilemeyeceği şekilde bu işi bilmişler, her asırda tecrübelerini sergilemişlerdir. Neden insan onlardan almaz, nefsini nebevi halden neden uzak bırakır? Sufiler beşeri nefisleri koruyan ilme sahip olmuşlardır.*"[33]

Şüphesiz sufilerin tecrübeleri eksiktir. Zira onlar beşeri tecrübelerdir. Her ademoğlu hata edicidir. Allah, peygamberler dışında hiçbir beşere ismet garanti etmemiştir. Bunun için, kalp, nefis, tecrübe için terbiye işi terk edilmemiştir. Bilakis insan hayatında doğumundan ölümüne kadar büyük küçük her şeyi kapsayan metot konulmuştur. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem hidayet eden sünnetlere tıpatıp uymayı emretmiştir. Allah Azze ve Celle buyuruyor ki;

"Sonra (Ey Muhammed) seni din hususunda apaçık bir şeriat sahibi kıldık. Sen ona uy, bilmeyenlerin hevâ ve heveslerine uyma"(Casiye 18)

Sonra bu metotlar tasavvuf ismi altında derç edilmiş, sınırsız belası, korkunç şerri onun altında gizlenmiştir. Şayet tasavvufu asırlarca birikmiş şaibelerden ayıklasak,

---

32 Terbiyetuner Ruhiye(s.20)

33 A.g.e.(s.21)

bulanıklıktan tasfiye etsek, geriye bir şey kalmaz. Allah'ın Kitabı ve Rasulü'nün Sünneti, bizimle tasavvufta ısrar edenler arasında hükümdür. O'na azı dişleriyle ısırırcasına sıkı sarılmak icap eder.

Said Havva diyor ki; "*Ben şeyhleri ve halkaları olan selefi tasavvuf çeşidi bulmakta azimliyim. İlim ve zikir halkaları olan…önümde bu yoldan başkası yoktur.*"[34]

Ta ki selefi olduğu iddia edilen bu tasavvuf, müridleri için sabit olsun. Şu sözleri ile Şeyhul İslam rahimehullah'ın tasavvufu yüceltti̇ğini iddia ediyor; "*İbni Teymiye'nin Fetava'sını iki cildi; on ve on birinci ciltleri tasavvuf ismini taşır. Bunu kimse inkar edemez.*"

O bilmiyor mu ki, bu unvanları koyan İbni Teymiye değildir. İbni Teymiye r.a.'in koyduğunu farz etsek bile bu iki cilt tasavvufu övmüyor, bilakis kötülüyor, hatalarını beyan ediyor.[35] (Suleym Bin Iyd el Hilali; Peygamberlerin Nefis Tezkiyesi- bizim tercememizden naklen)

"Kim benim veli kuluma düşmanlık ederse bana harp ilen etmiş demektir" kudsi hadisini açıklar mısınız?

Allah'ın velileri takva sahibi mü'minlerdir. Allah Teala buyuruyor ki; **"***Dikkat edin! Şüphesiz Allah'ın dostlarına korku yoktur ve onlar mahzun da olmazlar. Onlar ki, iman etmişler ve Allah'a karşı gelmekten sakınmışlardır."(Yunus 62-63)*

34 A.g.e.(s.16)

35 bkz.: İbni Teymiyetul Müftera Aleyh(s.46-48)

Allah muttakilerin sıfatlarını beyan etmiştir. Onlardan biri; takva, Allah'ın emirlerini yapmak ve yasaklarını terk etmektir.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem, Allah dostlarının durumunu haber vermiştir. Ebu Hureyre r.a. rivayet ediyor; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Şüphesiz Allah şöyle buyurdu; Kim benim dostuma düşmanlık ederse, Bana harp açmış olur. Kulum Bana kendisine farz kılmış olduğum şeyden daha sevimlisiyle yaklaşamaz. Kulum, nafilelerle yaklaşmaya devam eder. Ta ki, Onu severim. Onu sevdiğim zaman işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum. Bir şey istediğinde veririm, bana sığındığında onu korurum."[36]

Onun dostlarına düşmanlık, O'na savaş açmaktır. Bundan sonra kendilerine düşmanlığın haram olduğu ve dostluk göstermenin vacip olduğu dostlarının sıfatlarını zikretmiştir. O'na yaklaştırıcı şeyler ve yakınlaştıran veliliğin, uzaklaştıran düşmanlığın esası zikredilmiştir. Allah'ın dostları, yakınlık sağlayan amellerle O'na yaklaşanlardır. O'nun düşmanları ise, O'ndan uzaklaştıran amellerle uzaklaşanlardır. O'na yakın olan veliler iki kısma ayrılmıştır;

Birisi; O'na farzları eda ederek yaklaşanlardır. Buna vacipleri yapmak ve haramları terk etmek de dahildir. Zira bunların hepsi Allah'ın kullarına farz kıldıklarındandır.

---

36 Buhari(11/340-341- Fethul Bari)

İkincisi; Allah'a farzlardan sonra nafilelerle yaklaşanlardır. Bundan anlaşılan şudur; Allah'a, O'nun dostluğuna ve sevgisine ulaşmak için, Allah'ın, rasulü diliyle şeriat kıldığı taatlerden başka yol yoktur. Kim Allah'a veli olduğunu, O'nun yakınlığına ve sevgisine bu yoldan başkasıyla kavuşacağını iddia ederse, onun davasında yalancı olduğu ortaya çıkar;

Tıpkı müşriklerin, Allah'tan başkasına ibadet ile, Allah'a yaklaştıklarını iddia etmeleri gibi. Allah Teala buyurur ki; "*İyi bil ki, halis din ancak Allah'ındır. O'ndan başka birtakım dostlar tutanlar da şöyle demektedirler: "Biz onlara sadece bizi Allah'a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz." Şüphe yok ki Allah, onların aralarında ihtilaf edip durdukları şeyde hükmünü verecektir. Herhalde yalancı ve nankör olan kimseyi Allah doğru yola çıkarmaz."(Zümer 3)*

Yine Yahudi ve Hıristiyanlar hakkında buyuruyor ki; *"Yahudiler ve Hıristiyanlar, "Biz Allah'ın oğulları ve sevgilileriyiz" dediler. De ki: "O halde niçin günahlarınızdan ötürü (Allah) size azab ediyor?" Hayır, siz de O'nun yaratıklarından birer insansınız. O dilediğini bağışlar, dilediğine azab eder. Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunan her şeyin mülkü Allah'ındır. Nihayet dönüş de O'nadır.(Maide 18)* Peygamberlerini yalanlamada ve yasakları çiğneyip, farzları terk etmelerine rağmen bunu iddia edebilmişlerdir.

Böylece bu hadiste Allah dostlarının iki derece üzere olduğu zikrediliyor; birincisi; O'na farzları eda ederek yaklaşanlar. Bu ashabul yemin'in orta yolu tutanlarının derecesidir. Farzları eda etmek amellerin en faziletlisidir. Böylece Allah, kullarına farz kıldıklarını kendisine

yaklaşmaları için, rızasını ve rahmetini kazanmaları için farz kılmıştır.

O'na yaklaşılan bedeni farzların en büyüğü namazdır; *"Secde et ve yaklaş"(Alak 19)* Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurur ki; "Kulun Rabbine en yakın olduğu durum secde halidir."[37]

Allah'a yaklaştıran farzlardan; idarecinin mesul olduklarına karşı adaletli olmasıdır. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyuruyor ki; "Hepiniz çobansınız ve hepiniz sürünüzden mesulsünüz."[38]

Sahihu Müslim'de İbni Amr r.a.'den rivayet edildiğine göre Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Orta yolu tutanlar, Allah katında Rahman'ın sağında nurdan minberler üzerinde olurlar. Allah'ın her iki eli de sağdır. Onlar, hükümlerinde ve ehillerinde adil olanlardır."[39]

İkinci derece; yaklaşmada öne geçenlerdir. Onlar, Allah'a, farzlardan sonra nafile taatlere gayret ederek yaklaşırlar, vera ile mekruhlardan sakınırlar. Bu da kula Allah'ın sevgisini kazandırır. Buyurulduğu gibi; "Kulum nafilelerle Bana yaklaşmaya devam eder, ta ki onu severim." Allah kimi severse, onu sevgisiyle, taatiyle, zikri ve hizmetiyle meşgul olmakla rızıklandırır. Böylece o da onlarla yakınlık sağlar. Onu kendi katına yaklaşmakla, yanında bir mevki ile rızıklandırır.; "*Ey iman*

---

37 Müslim(482)

38 Buhari(20/38-Feth) Müslim(1829) İbni Ömer r.a.'den.

39 Müslim(1827)

edenler! Sizden kim dininden dönerse, bilsin ki Allah yakında öyle bir toplum getirir ki, Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler; müminlere karşı yumuşak, kâfirlere karşı da onurlu ve şiddetlidirler; Allah yolunda mücahede eder, hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar. Bu, Allah'ın bir lütfudur, onu dilediğine verir. Allah, geniş ihsan sahibidir, her şeyi çok iyi bilendir."(Maide 54)

Bu ayette; "Sevgimizden ve yakınlığımızdan kim yüz çevirirse ona katımızda bir şey yoktur, onun durumunu mihnete layık olmakla değiştiririz. Kim Allah'tan uzaklaşırsa, Allah'tan bir karşılık yoktur" demeye işaret vardır.

Benimle meşgul olandan başkasıyla meşgul olmam
Kalbimde onun arzusu olduğunu bilmedi, azarladı
Cefa etse de hayalimi yıkmayacağım
Benden karşılık var, ondan bana karşılık yok.

Allah kimi ihmal ederse, onun için cennet bile hasıl olmuş olsa, o aldanmıştır. Bir sivrisineğin kanadı kadar kıymeti olan değersiz yerin tamamı onun olsa ne olur?

Bir gün seni görmeyi kaçıran
Bütün vakitlerini kaybetmiştir.
Her nerede olursam olayım
Bana, senin yüzüne bakış vardır.

Sonra Allah'ın sevdiklerinin ve O'nu sevenlerin vasıfları zikredilmiştir; *"Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler; müminlere karşı yumuşak, kâfirlere karşı da onurlu ve şiddetlidirler"(Maide 54)* yani onlar

müminlerle muamelelerinde alçak gönüllü, yumuşak davranırlar ve tevazu kanatlarını gererler.

"**Kafirlere karşı da onurlu ve şiddetlidirler"** yani onlar, kafirlerle muamelelerinde onurlu, onlara karşı şiddetlidirler, sert davranırlar. Allah'ın dostlarını severler ve onlara muhabbet, incelik ve rahmet ile muamele ederler. Allah'ın düşmanlarına buğz ederler, onlara şiddet ve sertlikle muamele ederler. Allah Teala buyuruyor ki; *"Kafirlere karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlidirler."(Feth 29)*

Şüphesiz sevdikleri olan Allah'ın, düşmanlarına karşı bu mücahede, muhabbetin kemalindendir. Aynı şekilde Allah'tan yüz çevirenleri Allah'a döndürmek için onları delillerle davet ettikten sonra, kılıçla, dişlerle Allah yolunda cihad etmektir. Allah için seven, bütün halkı O'nun kapısına çağırmayı sever. Yumuşaklık ve rıfk ile davete icabet etmeyene sert ve kaba davette bulunmak gerekir; "Rabbin, zincirlerle Cennet'e götürülen kavimden hoşlanır."[40]

"**Kınayıcıların kınamasından korkmazlar**"; Onlar, sevdiklerinin razı olmadığı şeyi sevmezler, razı olduğuna razı olur, kızdığına kızarlar. Sevdiğini isteme yolunda kınanmaktan korkan, sevgisinde sadık değildir.

Benim için değilsen, beni isteme
Sevgini geri al, öne çıkarma!
Seni isterken kınanmaktan lezzet alırım
Seni anmayı sevdiğimden kınanırım.

40 Buhari(6/415-Fethul Bari)

Kim nafilelerle Allah'a yaklaşmaya azmederse, Kur'an okumayı, dinlemeyi, düşünmeyi ve anlamayı artırır.

Birisi Kur'an okumayı çoğaltmış, sonra başka şeyle meşgul olmaya başlamış, bunun üzerine rüyasında şöyle denilmiş;

Beni sevdiğini iddia ederken,
Niçin bıraktın Kitabımı?
Onun içindekileri düşünsen,
Bulurdun Latif itabımı.

Sahih hadiste Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem buyuruyor ki; "**Allah Azze ve Celle buyurdu ki; Ben kulumun zannına göreyim. Beni zikrettiğinde onunla beraberim. Beni tek başına zikrederse, Ben de onu tek başıma zikrederim. Beni bir toplulukla zikrederse, Ben de onu onlardan daha hayırlı bir topluluk ile zikrederim**."[41]

Diğer bir kudsi hadiste buyrulur ki; "**Kulum Beni zikretmek için dudaklarını oynattığı sürece Ben onunla beraberim**."[42]

Allah Azze ve Celle buyurur ki; "**Beni zikredin, Ben de sizi zikredeyim"(Bakara 152)**

Bir sefer esnasında Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, tekbir ve tehlil ile seslerini yükselten ashabına buyurdu ki; "**Sizler bir sağıra veya gaib olana dua**

41 Buhari(13/284-Fethul Bari) Müslim(2675)

42 sahihtir. Bkz.:Sahihu Vabilis Sayyib(s.125)

etmiyorsunuz, zira sizler işiten ve yakın olana dua ediyorsunuz, şüphesiz O sizinle beraberdir.”[43]

“**Onu sevdiğim zaman işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum**” buyuruyor.

Bazı rivayetlerde; “**Akleden kalbi, konuşan dili olurum**” buyurduğu geçer. Bunun manası;

“Kim Allah’a farzlarla yaklaşıp, sonra nafilelerle yakınlığını artırırsa, iman derecesinden, ihsan derecesine yükselir ve Allah’ı görür gibi murakabe ile Huzurda kulluk eder. Kalbi, Allah’ı marifet, muhabbet, azamet, korku, heybet, iclal, O’nunla ünsiyet ve O’na şevk ile dolar. Ta ki kalplerindeki marifet gözüyle görür gibi müşahedeye ulaşır.

Şöyle denildiği gibi;
Kalbe yerleşmiş yaşıyor
Onu unutmam, zikrederim
Kulağım ve gözümden kaybolsa
O’nun görüldüğü kalp kararır.

Bu, sevenlerin ve yakınların kalplerini doldurana kadar kuvvetlenmeye devam eder. Kalplerinde başka şeye yer bırakmaz. Azaları, kalplerinde olandan muvafakat almadan hareket etmeye güç yetiremez. Hali böyle olana şöyle denilir; “Kalbinde Allah’tan başka şey kalmadı.” Bununla kastedilen; Allah’ı tanımak, O’nu sevmek ve zikretmektir. Bunun için bazıları dedi ki;

Kalbimde insanlara yer yok

43 Buhari(6/135 Feth) Müslim(2704)

Senin arzun onu doldurana kadar arttı.

Diğeri;

Kalbim sevgilerinin miktarına göredir,
Onlardan başkasının sevgisine dardır.

Kalp, Allah Teala'nın azametiyle dolduğu zaman, kalpte O'ndan başka ne varsa yok eder. Kul için nefsi ve hevasından bir şey bırakmaz. Ancak Mevla'sının dilediği şeyi diler. O zaman da kul, ancak O'nun zikriyle konuşur, O'nun emriyle hareket eder, konuşsa Allah ile konuşur, işitse Allah ile işitir, baksa Allah bakar, tutsa Allah ile tutar.

Bu, "**Onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum**" kavlinin izahıdır. Kim bundan başkasına işaret ederse, Hulul veya İttihad sapıklığına işaret etmiş olur ki, Allah ve Rasulü bundan beridirler.

Bundan dolayı Süleyman et Teymi gibi, Selef'ten bazıları Allah'a isyanı bilmezlerdi. Selef imamları çocuklarına şöyle vasiyet ederlerdi; "Allah'ın sevgisi ve taatine sarılın zira takva sahipleri taate aşinadır. Azaları ondan başkasına yabancılık duyar. Onlara lanetli birisi günah işlerken görünse, günahın acılığından onlara çok kızarlar ve karşı çıkarlar.

Bu manadan olarak Ali r.a. dedi ki; "**Ömer'in şeytanını görebilseydik, O'na yanlışı emretmekten korkmasını da görürdük.**"

Bu özel tevhidin sırlarındandır. Şüphesiz "La ilahe illallah"ın manası; O'ndan başkası ilah olarak sevilmez,

başkasından ilah olarak ümitte bulunulmaz, korkulmaz ve itaat edilmez demektir. Kalp tam olarak tevhidin hakikatine ulaşırsa, onda Allah'a muhabbetten başka sevgi kalmaz, Allah'ın çirkin gördüğünden başkasını çirkin görmez. Kim böyle olursa, azaları ancak Allah'a taat için hareket eder. Zira günahlar, Allah'ın çirkin bulduğu şeyleri sevmekten ve Allah'ın sevdiğini çirkin bulmaktan kaynaklanır. Böylece nefsin arzusu Allah'ın sevgisi ve korkusunun önüne geçer, bu da gerekli olan tevhidin kemalini zedeler. Kul, bu sebeple vaciplerden geri kalır veya bazı mahzurlu şeyleri yapar. Ama Allah'ın tevhidi kalbinde gerçekleşene gelince, o, Allah ve O'nun razı olduğu şeylerden başka şey düşünmez. Bu hususta dediler ki;

Dediler ki, bizi bıraktın başkasını seçtin,
Böylece hainler gibi hareket ettin
Kalbim sevginizle nasıl meşgul olsun,
Zikrinizden başkasıyla, ey meşgalelerim!?

"**Benden bir şey isterse onu veririm, Bana sığınırsa, sığındırırım**" buyurmuştur. Diğer rivayette; "**Bana dua ettiğinde icabet ederim, benden istediğini veririm**" diye geçer. Yani bu kimse sevilen yakındır. Allah katında onun özel derecesi vardır ki, Allah'tan bir şey isterse ona verir, sığınsa onu sığındırır, dua etse kabul edilir. Böylece Allah Azze ve Celle'nin kerameti olarak duası makbul birisi olur.

Nitekim Salih Selef'ten bir çoğu, duası makbul olarak bilinirdi. Sahih'te şu rivayet vardır; "Rubeyyi Bintun Nadr'ın dişini kırdığı bir cariyeden, O'nun için af diledikleri, verilen tazminata rağmen cariyenin kabul etmediği, bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e cariyenin ancak kısas istediğini bildirirler.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem kısas emretmiş, bunun üzerine Enes Bin Nadr r.a.; "Rubeyyi'nin dişi mi kırılacak? Seni hak ile gönderene yemin olsun ki, onun dişi kırılmayacak!" der. Kavmin razı olduğu haberi gelir ve Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurur ki;

"**Şüphesiz Allah'ın kulları arasında öyleleri vardır ki, Allah adına yemin etseler, Allah onu doğru çıkarır**."[44][45]

44 Buhari(5/306-Fethul Bari) Müslim(1635)

45 İkazul Himemil Müntaka Min camiil Ulum Vel Hikem(s.519-525)

Bir müridin mürşidine teslimiyeti hakkında "gassal elinde meyyit, mürşit elinde mürid" sözünü darbı mesel getiriyorlar. Şeyhlere ölü gibi teslim olmak caiz midir?

Cevaplar: Bu söz Şiilerin imamları hakkındaki masumiyet inançlarına benzemektedir. Sufiler de şeyhlerinin la yüs'el(sorgulanamaz) ve la yuhti(hata etmez) olduğuna inanmaya azmetmektedirler. Bunu Tevbe suresi 31. ayeti reddetmektedir;

Adiy İbnu Hâtim (radıyallahu anh) anlatıyor: "Boynumda altundan yapılmış bir haç olduğu halde Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a geldim. Bana: "Ey Adiy boynundan şu putu çıkar, at!" dedi ve arkadan şu ayeti okuduğunu hissettim:

"*Onlar Allah'ı bırakıp hahamlarını, papazlarını ve Meryem oğlu Mesih'i rableri olarak kabul ettiler. Oysa tek ilahtan başkasına kulluk etmemekle emrolunmuşlardı. Ondan başka ilah yoktur. Allah, koştukları eşlerden münezzehtir.*" (Tevbe, 31).

Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) devamla: "Aslında onlar, bunlara (ruhbanlarına) tapınmadılar, ancak bunlar (Allah'ın haram ettiği bir şeyi) kendileri için helâl kılınca hemen helâl sayıverdiler, (Allah'ın helâl kıldığı bir şeyi de) kendilerine haram edince hemen haram sayıverdiler."[46] Aynısını Taberi ve Beyhaki Huzeyfe r.a.'den de rivayet etmiştir.

---

46 Tirmizi(3095) Taberi(10/114) Beyhaki(10/116) el Medhal(1/209) Şuabul İman(7/45) İbni Hazm el İhkam(6/290) Sehmî Tarihu Curcan(s.541) İbni Kesir(2/348) Cemul

Hasen el Basri r.a.'den; "Allah Azze ve Celle, Yahudilere de, Hristiyanlara da Ramazan orucunu farz kıldı. Fakat Yahudiler bu ayda oruç tutmayı bırakıp senede bir gün oruç tuttular. Bu günün de Firavun'un boğulduğu gün olduğuna inanıyorlardı. Hristiyanlara gelince, onlar, Ramazan ayında oruç tutmaya devam ettiler. Ancak bu ay, çok sıcak günlere tesadüf edince oruç zamanını değiştirip, onu sabit bir vakte aldılar. Böyle yaptıkları için de onun süresini 10 gün artırdılar. Bir müddet sonra kralları hastalandı ve bu hastalıktan kurtulmak için 7 gün oruç tutmayı adadı. Bu yedi günü de oruçlarına ilave ettiler. Daha sonra başka bir kral geldi ve; "Niçin üç gün daha oruç tutup sayıyı 50'ye tamamlamıyoruz?" diyerek sayıyı elliye tamamladılar. İşte "*Allah'ı bırakıp bilginlerini ve rahiplerini rabler edindiler*"(Tevbe 31.) ayetinden maksat budur."[47]

Tefsir alimi es-Suddî, bu ayeti açıklarken şöyle der; `Onlar yüce Allah'ın kitabını arkalarına atarak din adamlarının hükümlerine başvurdular. Bundan dolayı yüce Allah bu ayetin devamında `Oysa onlara sadece tek ilaha kulluk etmeleri emredilmişti' buyuruyor. Yani o tek ilah bir şeyi haram kılınca, o şey haram sayılacak, O'nun helal ilan ettiği şeyler helal bilinecek, koyduğu yasaya uyulacak ve verdiği hüküm yürürlüğe konacaktır."

Fevaid(6996) Şatıbi el İtisam(2/370)

47 M.Ali Sabuni Safvetut Tefasir(1/227) Oruç ibadeti kamerî ay sistemine göre farz kılınmıştı. Kamerî aylar her yıl on gün önce gelmektedir. Dolayısıyla Ramazan ayı yılın her mevsimine rastlamaktadır. Hristiyanlara yaz aylarında oruç tutmak zor geldiği için orucun zamanını değiştirerek güneş sistemine almışlar ve yılın kısa ve değişmeyen serin günlerinde oruç tutmaya başlamışlardır.

Tefsir alimi Alusi de bu ayeti şöyle açıklıyor; "Çoğu tefsir bilginlerinin görüşüne göre bu ayetteki ilah edinmekten maksat, Kitap ehlinin din adamlarını evrenin ilahları saydıkları, böyle bir inanç taşıdıkları değildir; buradaki ilah edinmekten maksat, onların din adamlarının kişisel emirlerine ve yasaklarına uymalarıdır."

Gerek bu açık anlamlı ayetten, gerekse Peygamberimizin -son söz niteliğindeki- yorumundan ve gerekse eski-yeni tefsir bilginlerinin sistemine, bu dine ilişkin son derece önemli gerçekler öğreniyoruz. Bu gerçeklere, aşağıda kısaca değinmek istiyoruz:

1- İbadet, yasal hükümlerde Kur'an'ın ayetlerin ve Peygamberimizin bu ayetlere ilişkin açıklamalarına uymak demektir. Yahudiler ile hristiyanlar, hahamları ile rahiplerinin ilah olduklarına inanmak, onlara ibadet amaçlı hareketler sunmak anlamında bu din adamlarını ilah edinmiş değillerdi. Buna rağmen yüce Allah, bu ayette onların müşrik olduklarına, bir sonraki ayette de kâfir olduklarına hükmetmiştir. Bu hükmün tek gerekçesi, onların din adamlarını yasa koyma mercii olarak kabul etmeleri, koydukları yasalara uymaları, boyun eğmeleridir. İlahi hükmün tek sebebi budur. Ayrıca, inançta ve ibadetlerde Allah'tan başkasını ilah edinmiş olmak şart değildir. Sırf bu tutum, sahibini Allah'a ortak koşmuş duruma düşürür. Sırf bu sapıklık, sahibini mü'minlerin safından çıkarıp, kâfirlerin saflarına katmak için yeterlidir.

2- Bu ayet hahamlarına yasa koyma yetkisi tanıyan, onlarca konmuş yasalara uyan ve itaat eden yahudiler ile Hz. İsa'ya ilahlık yakıştıran ve ona ibadet amaçlı davranışlar sunan hristiyanları aynı derecede müşrik sayıyor, aralarında hiçbir fark görmüyor. Yani her iki

tutum da sahiplerini Allah'a ortak koşmuş saydırma açısından eşit ağırlıklı suçlardır. Her iki sapıklık da sahiplerini mü'minlerin safından çıkarıp, kâfirlerin saflarına katmak için yeterlidir. Allah Teala buyurur ki;

“İnsanlardan bir kısmı, Allah’tan başkasını O’na denk ve ortak kabul ederler de Allah’ı sever gibi onları severler. İman edenlerin ise Allah’ı sevmesi çok daha köklü ve devamlıdır.

Varlık sebebine aykırı davrananlar, azabı gördükleri zaman bütün kuvvetin Allah’a ait olduğunu ve Allah’ın azabının çetin olduğunu anlayacaklarını keşke bilselerdi.

O gün, bu dünyada Allah’ın emirlerine karşı gelinerek haksızca kendilerine uyulan kişiler, kendilerine uyanları tanımamazlıktan gelip, onlardan hızla uzaklaşırlar. Oysa onlar; hayatın değişik bölümlerinde, büyük ve önder tanınıyor, örnek alınıyor, peşlerinden gidiliyordu, aziz ve kutsal oldukları iddia ediliyordu.

Ve o anda her iki taraf ta azabı görmüşler, aralarındaki bütün bağlar kopuvermiştir. Ve sonra o inkârcılara uyanlar şöyle derler: Ah keşke dünyaya dönüp ikinci bir fırsat yakalasaydık da, onların bizi tanımamazlıktan geldiği gibi, biz de onları görmezden gelip uzak dursaydık diyecekler. Böylece, Allah yapıp ettiklerini onlara acı bir pişmanlık duygusu tattırarak gösterecek ve onlar cehennem ateşinden de çıkacak değillerdir.

Ey insanlar! Yeryüzünde bulunan şeylerin güzel ve temiz olanlarından nasibinizi alın ve şeytanın peşinden gitmeyin, zira o kendi gizli olsa da sizin apaçık düşmanınızdır. O şeytan, sizi yalnız kötülük işlemenizi, iğ-renç ve çirkin işler yapmamızı ve Allah’a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi hakkında bilgi sahibi olmadığınız konularda hüküm yürüterek helalı haram

haramı helal yapmanızı, böylece Allah'a karşı gelmenizi emreder.

Ama onlara "Allah'ın indirdiğine uyun" denildiğinde, "Hayır, biz yalnız atalarımızdan gördüğümüz inanç ve eylemlere uyarız" diye cevap verirler. Ya ataları akıllarını hiç kullanmamış ve doğru yolu bulamayan kimseler idiyseler, yine mi atalarının yoluna uyacaklar?

Böylece O Allah'tan gelen gerçekleri örtbas eden kâfirlerin durumu çobanın haykırışını işiten fakat onu sadece bir ses ve çağrı şeklinde algılayan sürünün durumuna benzer. Onlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Çünkü akıllarını kullanmazlar."(Bakara 165-171)

Muaz r.a.'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

لا طاعة للمخلوق في معصية الخالق "Halık'a (Allah'a) isyan bulunan hususta mahluka itaat yoktur."48

Birden fazla rivayet yoluyla gelen bu hadis, şu lafızlarla da gelmiştir; "İtaat ancak maruftadır.", "Allah'a isyan edene itaat yoktur.", "Allah'a isyan hususunda beşere itaat yoktur."

Ebû Hüreyre (radıyallâhu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki:

---

48 Buhari(9/109,4044,6711,6816) Müslim(imaret 39) Nesai(beyat 34) Ebu Davud(2608) İbni Mace(2865) İbni Hibban(4567) Tirmizi(1707) Beyhaki(3/127) Ahmed(1/131,409,5/66) Sahihul Cami(7520) Sahiha(179) Ebu Ya'la(7/4046) İbni Ebi Şeybe(12/543) Mecmauz Zevaid(5/225) Metalibul Aliye(2110) Fethul Bari(13/123) Hatib Tarih(3/145) Taberani(1/154) Tayalisi(2612) Hakim(3/443) Temhid(8/58) Busayri İthaf(5007) Semhudi Cevahirul Ikdeyn(1/121)

"Kim bana itaat etmişse mutlaka Allah'a itaat etmiştir. Kim de bana isyan etmiş ise, mutlaka Allah'a isyan etmiştir. Kim emîre itaat ederse mutlaka bana itaat etmiş olur. Kim de emîre isyan ederse mutlaka bana isyan etmiş olur.[49]

Emire itaati emreden bu gibi hadisleri tasavvufçular suistimal etmişler ve demişlerdir ki; "şeyhine kalben dahi itiraz eden, bir daha iflah olmaz." Onlara göre "şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır." Bunda da delil olarak şu hadisi kullanırlar;

Ebû Hüreyre (radıyallâhu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Kim itaatten dışarı çıkar ve cemaatten ayrılır ve bu halde ölürse, cahiliye ölümü ile Ölür."[50]

Bu iddialarının batıl oluşunu aşağıda gelecek olan hadisler ortaya koyacaktır;

İbnu Ömer (radıyallâhu anhümâ) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Müslüman kişiye, hoşuna giden veya gitmeyen her hususta itaat etmesi gerekir. Ancak, masiyet (Allah'a isyan) emredilmişse o hariç, eğer masiyet emredilmişse, dinlemek de yok, itaat de yok."[51]

Ali İbnu Ebi Talib radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bir seriyye gönderdi ve

---

49 Buhârî(Ahkâm 1, Cihad 109) Müslim(İmaret 33, (1853) Nesâî(Bey'at 27, (7/154)

50 Buhârî(Ahkâm 4) Müslim(1848) Nesâî(7/123) İbnu Mace(3948).

51 Buhârî(Ahkâm 4, Cihad 108) Müslim(1839) Tirmizî(1708) Ebû Davud(2626) Nesâî(7/160)

birliğin başına Ensar'dan bir zat koydu ve askerlere komutanlarına itaat etmelerini emretti. (Sefer esnasında komutan, bir meseleden) öfkelenip:

"Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bana itaat etmenizi emretmedi mi?" dedi. Hepsi de: "Evet emretti!" dediler.

"Öyleyse, dedi, derhal bana odun toplayın!" Hemen odun toplanmıştı. Bu sefer:

"Ateş atın!" emretti. Ashab (odun yığınına) ateş attı. Komutan:

"İçine girin!" emretti. Girmek üzere ilerlediler. Ancak birbirlerinden tutup:

"Biz, ateşten kaçarak Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a geldik (şimdi ateşe girmemiz olur mu?)" diyerek girmediler. Öyle durdular. Ateş söndü. Komutanın da öfkesi geçti, Bu vak'a Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a intikal edince:

"Eğer girselerdi, Kıyamet gününe kadar bir daha ondan çıkamazlardı! Allah'a isyanda (kula) itaat yok! Taat ma'ruftadır!" buyurdular."[52]

Abdullah İbnu Amr İbni'l-As radıyallahu anhüma'dan; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "**Kim bir imama biat edip, samimiyetle sadakat sözü vermiş ise, elinden geldikçe ona itaat**

52 Buhari(Megazi, 59, Ahkam, 4, Haberu'l-Vahid 1) Müslim(1840) Ebu Davud(2625) Nesai(7/159)

etsin. Bir başkası gelip, önceki ile münâzaaya girişecek olursan sonradan çıkanın boynunu uçurun."

Ravi (Abdurrahman) der ki: "Abdullah İbnu Amr'a yanaştım ve:

"Allah aşkına söyle. Bu anlattıklarını bizzat kendin Resûlullah aleyhis selâm'dan işittin mi?" dedim. Sorum üzerine eliyle kulak ve kalbini tutarak:

"Evet kulaklarım işitti, kalbim de belledi" dedi. Ben:

"Ama, amca oğlun Muaviye, bize mallarımızı aramızda batıl bir şekilde yememizi, birbirimizi öldürmemizi emrediyor. Halbuki Allah Teâla hazretleri (mealen): "*Ey iman edenler! Birbirinizin malını haram şekilde yemeyin; ancak karşılıklı rıza ile yaptığınız ticaret başkadır. Birbirinizi ve kendinizi öldürmeyin. Canlarınızı da boşu boşuna tehlikeye atmayın. Şüphesiz ki Allah size merhametlidir"* (Nisa 29) buyuruyor" dedim. Biraz sustu sonra: "Allah'a itaatte ona itaat et, Allah'a isyanda ona isyan et!" dedi."[53]

Sufilerin iddiası doğru olsaydı, bu hadise göre sufilerin şeyhlerinden yalnız birisini bırakıp diğerlerini öldürmek gerekirdi!! Ama hadisi şeriflerde kastedilen, İslam halifesidir ve halifenin Kureyş’ten olması mecburidir. Bu konuda bir çok hadis olup ikisi şu şekildedir;

53 Müslim(1844); Nesai(7,153); Ebu Davud(4248); İbnu Mace(3956)

İbn Umer (r.a.) şöyle demiştir: Rasullah (s.a.v.): **“Kureyş'ten iki kişi kaldığı müddetçe bu hilafet işi Kureyş'ten ayrılmaz”** buyurdu[54]

İbni Amr r.a.’dan; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; **"Kıyamet vuku buluncaya kadar hilafet Kureyş'tendir."[55]**

Bugün bir halife bulunmadığı için, sufilerin şeyhe beyat konusunda delil getirdikleri hadisler onlara delil olmamaktadır. Ayrıca onlar, Hızır ile Musa a.s. arasında geçenleri de şeyhe teslimiyet konusunda delil getiriler ve şeriatın zahirdeki hükmüne muhalif bulduğu bir sebepten dolayı şeyhine itiraz ederek ayrılan bir kimsenin küfür üzere öleceğini söylerler.

Fakat ***Musa a.s.’ın her defasında Hızır a.s.’a itiraz ettiğini ve yollarının ayrıldığını*** unuturlar!

Ayrıca, ne Musa a.s. Hızır a.s.’a uymak zorundaydı, ne de Hızır a.s., Musa a.s.’ın şeriatına uymak zorundaydı. Ama bugün herkes Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şeriatına uymak zorundadır. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem;

“Vallahi bugün Musa a.s. hayatta olsaydı bana uymaktan başka bir yolu yoktu” buyurmuştur.

Yine “Ümmetimi gecesi ile gündüzü eşit aydınlıkta olan bir yolda bıraktım”[56] buyurarak, sufilerin şaibeli “bâtın ilmi” iddialarına mahal bırakmamıştır.

54 Buhari(kitabul menakıb, 11) Müslim(1820)

55 İbn Ebi Asım; es-sünne(no. 1109, c. 1, s. 527)

Aslında tasavvuf hakkında ilk konuşanlar da; “Zâhire muhalif olan her bâtın bâtıldır” hükmünde ittifak etmişlerdir. Fakat sonradan ilmi perde olarak gören zihniyet, şeriatın hassas kriterlerinin kaybedilmesine sebep olmuş ve şeriat ilimleri küçümsenerek arkaya atılmış, “Siz ilmi ölülerden ölüler vasıtasıyla alıyorsunuz, biz ise kalbimizin baki olan Allah’tan rivayeti ile alıyoruz” diyerek Kur’an ve Sünnet hükümlerini terk etmişlerdir.

Huzeyfe radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a halk hayırdan sorardı. Ben ise, bana da ulaşabilir korkusuyla, hep şerden sorardım. (Yine bir gün:)

"Ey Allah'ın Resûlü! Biz Cahiliye devrinde şer içerisinde idik. Allah bize bu hayrı verdi. Bu hayırdan sonra tekrar şer var mı?" diye sordum.

"Evet var!" buyurdular. Ben tekrar: "Pekiyi bu şerden sonra hayır var mı?" dedim.

"Evet, var! Fakat onda duman da var" buyurdular. Ben: "duman da ne?" dedim.

"Bir kavim var. Sünnetimden başka bir sünnet edinir; hidayetimden başka bir hidayet arar. Bazı işlerini iyi (ma'rûf) bulursun, bazı işlerini kötü (münker) bulursun" buyurdular. Ben tekrar:

"Bu hayırdan sonra başka bir şer kaldı mı?" diye sordum.

---

56 Ahmed(4/126) İbnu Mace(43)

"Evet! buyurdular. Cehennem kapısına çağıran davetçiler var. Kim onlara icabet ederek o kapıya doğru giderse, onlar bunu ateşe atarlar" buyurdular. Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben (o güne) ulaşırsam, bana ne emredersiniz?" dedim.

"Müslümanların cemaatine ve imamlarına uy, onlardan ayrılma. (İmam sırtına (zulmen) vursa, malını (haksızlıkla) alsa da onu dinle ve itaat et!)" buyurdular.

"O zaman ne cemaat ne de imam yoksa?" dedim.

"**O takdirde bütün fırkaları terk et (kaç)! Öyle ki, bir ağacın köküne dişlerinle tutunmuş bile olsan, ölüm sana gelinceye kadar o vaziyette kal**" buyurdular."[57]

Şüphesiz bu bulanıklığın ve halis hayır döneminin kararmasının sebebi; nebevi hak yoldan yüz çevrilmesidir. Bu, gecesi ile gündüzü eşit aydınlıkta olan delillerin bozulmasını beraberinde getirmiştir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Huzeyfe r.a.'ın dehan kelimesini sorması üzerine şöyle buyurmuyor muydu?;

"**Bir topluluk benim sünnetimden başkasına uyacaklar ve benim yolumdan başkasına tabi olacaklardır. Sen onları tanır ve karşı çıkarsın**."

İşte bu, hastalığın kökü ve belanın kaynağıdır. Şüphesiz bu, metot olarak sünnetten sapmak, gidişat ve amelde nebevi tarzı terk etmektir.

57 Buhari(Fiten 11, Menakıb 25) Müslim(İmaret 51, (1847) Ebu Davud(4244, 4245, 4246, 4247).

Bununla, "dehan" kelimesinin, hayır kaynaklarının berraklığını bozan bir kir, yani fitnelere tutunulan asırlardan beri yuvalarından başlarını çıkarmış olan Mutezile, Sufiler, Cehmiyye, Hariciler, Eşariler, Maturidiler, Mürcie, Rafızi(şii)ler gibi, güçlerini İslam'da tahrife, dini kendilerine mal etmeye ve te'vile harcayan bid'atçiler olduğu ortaya çıkıyor.

Kur'an'ın sadece resmi, İslam'ın sadece ismi, ibadetin ise sadece cismi kaldı.

Yine "dehan(bulanıklık)" kelimesi, bidatin tehlikesini ortaya çıkarıyor; bidatler, kalpleri bozar, bedenler ise düşmanlar arasında ifsat olur.

İşte bu yüzden Salih selef, bidat ehli ile mücadele etmenin ve onlardan uzak durmanın vacip oluşunda ittifak etmişlerdir.

İmam Zehebi, Siyeri A'lamin Nubela adlı eserinde Süfyan es Sevri'nin; "Kim bidat sahibi olduğunu bildiği birisinden işittiği şeye meylederse, Allah'ın korumasından çıkar ve nefsinin eline bırakılır." Ve; "Kim bir bidat işitirse, onu meclisindekilere anlatıp ta kalplerine yer ettirmesin" Dediğini naklettikten sonra der ki;

"Selefin çoğunluğu bu şekilde sakındırmışlar, kalplerin zayıf, şüphelerin ise zorlayıcı olduğunu görmüşlerdir."[58]

Muhakkak ki bizler, her zaman şuna şahid oluruz; müsamahasız fırkalar, sadece kendileri kalıncaya kadar,

58 Siyeru A'lamin Nubela(7/261)

Allah'a davet meydanında çalışan cemaatlerin aleyhinde olurlar. Diğerlerinin varlığını hazmedemezler.

İş o kadar ilerledi ki, bazıları kendilerinin Müslümanların halifesinin kurduğu cemaat olduklarını iddia ettiler. Bu da bazı vehimlere sebep oluyor;

Bazıları; kendi imamlarına biat etmenin vacip olduğunu iddia ediyor,

Diğerleri; faziletli ve üstün asırdan sonra gelen Müslümanların çoğunluğunu tekfir ediyor,

Başkaları da; kendilerinin cemaatlerin anası olduğunu, diğerlerinin bunun etrafında birleşip, sancağının gölgesinde olmaları gerektiğini iddia ediyor.

Onların çoğu şunu unutuyor!; onlar âdet olarak birer Müslüman cemaatidirler. Şayet Müslümanların bir cemaati, halifeleri mevcut olsaydı, bu ihtilafları, ayrılıkları görmezdik. Allah buna yetki vermezdi.

Hakikatte İslam için çalışanlar, Müslümanlardan birer cemaattir, kıble ehlidirler, lakin Müslümanların cemaati değildirler.

Bil ki ey Müslüman! Şüphesiz Müslümanların cemaati; bütün Müslümanların yolunu intizama sokan, Allah'ın ahkamını uygulamasında kendisine itaat vacip olan, el ve gönül ile kendisine biat edilen bir imamı olan cemaattir.

Hafız İbni Hacer el Askalani, Fethul Bari(13/37)'de Taberi'den şu sözü naklediyor; "Bu işte ve cemaat hakkında ihtilaf edildi. Bir kavim dedi ki;

"Cemaat vaciptir. Cemaat; sevad-ı azam (büyük karaltı)dır." Sonra Muhammed Bin Sirin tarikiyle İbni Mesud r.a.'den, Osman r.a.'ın katli zamanında kendisine cemaat hakkında soran kimseye şöyle dediğini rivayet ediyor;

"Şüphesiz Allah, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmetini sapıklık üzere bir araya getirmez."

Bir grup şöyle dedi; "Cemaat ile kastedilen; sahabeler ve ondan sonra gelenler (Tabiin)dir."

Diğer bir grup da; "Kastedilen ilim ehlidir. Şüphesiz Allah onları, halkı üzerine hüccet kılmıştır. İnsanlar din işlerinde onlara uymakla yükümlüdür."

Doğrusu şudur; itaati gerekli olan cemaat ile kastedilen; emri altında birleşilen, beyatı bozulduğunda dinden çıkılan cemaattir.

Hadiste; İnsanların imamı yoksa, gruplara ayrılırlar, kimse bir fırkaya tabi olmaz, hepsi de şerre düşmek korkusuyla güçleri yettiğince uzaklaşırlar diye geçer.

Bu cemaatin, yüksek İslam sarayının binası ve yeniden yükseltilmesi için tek bir el olması gerekir. Onlar tek tek, ayrı ayrı olurlarsa buna güç yetiremezler. Allah, Salihlerin velisidir.

Bu cemaatin hakka tabi olmak ve bütün Müslümanları sevmek için, ayrılıkları yayan hizipçilik engellerini kırmaları, kuvvetten düşürmeleri, kokusunu gidermeleri için mücadele etmeleri gerekir.

Bu yüzden bu cemaatin dışında olan, Müslümanların cemaatinden çıkmış olmaz. Şüphesiz bu cemaatler, Müslümanların cemaati olma sıfatına sahip değillerdir ve imamet davasına yetkileri yoktur.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Huzeyfe r.a.'e, kötülük ve fitne günlerinde özellikle Müslümanların cemaati ve halifesi yoksa, cehenneme çağıran bütün fırkalardan uzaklaşmasını emretmiştir.

Bu nebevi emri açıklarken alimler çeşitli izahlarda bulundular. Şüphesiz bu nebevi emir, hakka sarılma gereğini, hak ehliyle yardımlaşma ve onun kurulması için destek olmayı içeriyor;

1- Bu emir, Kitap ve Sünnete, Selefi Salihin anlayışı ile sarılmayı gerektirmektedir. Irbaz Bin Sariye r.a.'ın rivayet ettiği şu hadis bunun delilidir;

"Sizden kim Benden sonra yaşarsa bir çok ihtilaflar görecektir. Bu yüzden sünnetime ve hidayete erdirilmiş raşid halifelerin sünnetine sarılmanız gereklidir. Ona azı dişlerinizle ısırır gibi sarılıp, bırakmayın"[59]

---

59 Ahmed(4/126, 127) Ebu Davud(4607) Tirmizi(2815, 2816) İbni Mace(42,44) İbni Ebi Asım Es Sünne(1/29-30) İbni Hibban(1/104) İbni Abdilberr Cami(2/222, 224) Hakim(1/65, 96, 97) Taberani(18/537-602, 617, 625) Beyhaki(10/114) Cem'ül Fevaid(127) Darimi(95) Tahavi Müşkil(1/85-87) Tayalisi(2615-16) Sahihtir.

Huzeyfe r.a.'ın rivayet ettiği hadiste, ihtilaf zamanında, ağaç kökü ısırmak durumunda kalınsa bile sapıklık fırkalarından ayrılmayı emrediyordu. İrbaz r.a. hadisinde de, ihtilaf anında nebevi sünnete ve sahabenin anlayışına azı dişleriyle sarılmayı, sonradan çıkan şeylerden de –ki bunlar sapıklıktır- uzaklaşmayı emrediyor.

Bu iki hadisin açık manalarını bir araya getirirsek; sapıklık fırkalarının zuhur ettiği, Müslümanların cemaatinin ve imamının bulunmadığı zamanda Sünneti Nebeviye'ye, Selefi Salih (rıdvanullahi aleyhim) anlayışı ile sarılmamız gerektiği ortaya çıkar.

2- Huzeyfe r.a. hadisindeki; "Ağaç kökü dişlemek" emri ile zahir manası kastedilmemiştir. Şüphesiz bunun anlamı; hak üzerinde sebat ve sabretmektir, sapıklık fırkalarından Hak tarafına doğru uzaklaşmaktır.

Veya bunun anlamı; filizlenmiş, dallanmış budaklanmış İslam ağacı, fırtınalar ile sarsılacak, dalları kırılacak, geriye sadece kasırgalara meydan okuyan kök gövdesi sabit kalacak. Bu zamanda Müslümanlara, bu kök gövdeyi beslemeleri, ona canlarını ve kıymetli şeylerini feda etmeleri gerekir. Zira bu, zehirli rüzgarların şiddetine rağmen, bu ağacı tekrar dallandırıp budaklandıracaktır.

3- O zaman Müslümanların, fitneleri döndürenleri, belalara aç olanları reddetmek için, ellerini bu sabit gövdeyi kuşatan taifeye uzatmaları gerekir.

İşte "en sonuncuları deccal ile savaşıncaya kadar hak üzere galip olan taife" budur.

Böylece Huzeyfe r.a.'ın rivayet ettiği hadis, üç konu üzerinde sonuçlanıyor;

1- Müslümanların cemaatine sarılmak ve günahkar olsalar bile Müslümanların imamına itaat etmek gerekmektedir. Öyle bir zamanda ne yapması gerektiğini sorduğunda Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şu cevabını işitmedin mi?; "Dinle ve Emîr'e itaat et. Sırtına vurup malını alsa bile dinle ve itaat et!"[60]

Müslümanların çoğu hilafet devletinde, sonraki halifelerden zulüm ve fesat görünce, bu işte cahillik ettiler ve hilafet devletinin kaldırılması için kafirlerle ittifak edip birlikte çalıştılar.

Şunu unutuyorlar!; kesin bir küfrü, apaçık bir şirkleri görülmedikçe idarecilere karşı kıyam etmek caiz değildir. Hele bir de onların yanında Allah'tan bir delil, ümmetin Rabbanilerinin ikrarı, Kitap, Sünnet ve ümmetin selefinin tavırlarından çıkarılmış davet fıkhı kaidelerinin güvencesi de varsa…

2- Eğer Müslümanların cemaati ve imamı yoksa, Müslüman kişinin, sapıklık fırkalarından ve ayrılık gruplarından (bütün cemaat ve tarikatlardan) uzaklaşması gerekir.

3- Sapıklık fırkalarından uzaklaşmak demek; onları mücadele olmaksızın, bâtılda serbest hareket eder halde bırakarak uzlete çekilmek değil, aksine Müslümanların bu dinin kökleri olan Kitap ve Sünnete sıkı sarılmaları, bunları Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in

60 Müslim(12/236-237-Nevevi Şerhi)

sahabelerinin anlayışıyla anlamaları ve hidayet imamlarının eğitimiyle hareket etmeleri gerekir.

İnsanları yeryüzünde ve üzerindekilerde hakim olacak olan bu iki büyük esas üzerine davet etmek gerekir. Böylece bundan sonra öğrenecek ve haber vereceklerdir. Muhakkak ki sapıklık fırkalarının mevcut oluşu, yeryüzünde Allah'ın hüccetinin kaim olmayacağı manasına gelmez. Mütevatir olarak rivayet edilen hadislerde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, kıyamet günü gelinceye kadar her asırda hakkı yüklenen bir taifenin mevcut olacağını, ona muhalefet edenlerin onlara zarar veremeyeceğini belirtmiştir.

Şeyhleri İlahlaştırma Ve Onlara Kulluk Etme:

Tasavvufçuların İslâm'dan en fazla saptığı konulardan biri de, şeyhlerini Allah'tan başka tanrı gibi görmeleri veya göstermeye çalışmalarıdır. Müridin şeyhin karşısında zelil, dilini yutmuş, iradesiz, düşüncesiz ve gassalın elindeki cenaze gibi olmasını şart koşmuştur. Bu alçaltıcı kulluğu da, müridin şeyhine bağlılığı, sevgisi, itaati ve kudsi makamlara yükselişinin açık alameti saymıştır. Şeyhine karşı bu şekilde yaşıyan ölü gibi olmıyan müridlerin helak olacağını ve manevi makamlarda yükselemiyeceğini söylemiştir. Bakınız, Tayfur (Ebu Yezid) el-Bistami bunu nasıl dile getiriyor: "Üstadı (şeyhi) olmıyanın imamı şeytandır."

Letaifu'l-Minen sahibi de bunu şöyle ifade ediyor: "Şeyhlerin silsilesine kendisini ulaştıracak ve kalbinden perdeyi kaldıracak üstadı olmıyan kimse, sahipsiz bir sokak çocuğu ve nesebi belirsiz bir kişidir."

Şeyhine karşı müridin âdabını belirleyen Muhammed Osman'ı da dinliyelim: "Geçtiğin her halde şeyhini görmen ve bunun onun vasıtasıyla olduğunu bilmen gerekiyor. Âdabın biri de namazda oturur gibi huzurunda oturman, onda fena bulman, seccadesine oturmaman, ibriği ile abdest almaman ve bastonuna dayanmamandır. Ermişlerden birinin şu sözünü dinle: Şeyhine "Niçin?" diye soran kimse felah bulmaz. İmajını kalbinden ve hayalinden sakın çıkarma. Bir an olsun ondan gafil olursan, bilki bu senin bedbahtlığındandır. Onda fena makamına erişmeye çalış, böylece onda beka makamına erişirsin."

Tasavvufçular müridin emir veya yasak hiçbir isteğine muhalefet etmemesini emretmektedir. Hz. Peygamber'in sünnetine açıkça muhalefet ettiğini görse bile, şeyhin hiçbir arzusuna muhalefet etmemesini söylerler. Müridin şeyhin avucunda kalması, malını, ırzını ve insanlığını sömürebilmesi için tasavvufçular, eş-Şarani diliyle, şeyhine başka şeyhi ortak koşan kişinin Allah'a da ortak koşmuş olacağını kararlaştırmışlardır. Şeyhinin tarikatından başka tarikat seçen veya onun istediği yoldan gitmiyen kişinin dinden çıkacağını da söylemişlerdir.

Tasavvuf kitapları insanın şeref ve haysiyetini yerle bir eden, aşağılık, rezil ve sefil bir dereceye düşüren, zalim ve edepsiz her türlü ayağın altında çiğnenmesini sağlıyan, kısaca insanı Allah'ın verdiği insani değerlerden ve izzetten yoksun bırakan bu tür saçmalıklar ve hurafelerle doludur. Bunun neticesidir ki tasavvufçular tapanlar ve tapılanlar diye iki kısma ayrılmaktadırlar.

Yine bunun neticesidir ki bu uyuşturucu saçmalıklarla melankolik olmuş nice yaşlı insanların

henüz beşikte altını pisleten çocukların ayaklarına yüz sürdüklerini, şeyh evladı veya mukaddes soyun mübarek nesli diyerek mesih aleyhisselam gibi daha beşikte kerametlerle konuşturduklarını görürsünüz. Tek sebebi de tarikat şeyhi efendisinin oğlu olmasıdır. Çünkü sırrı onda, rabbaniyeti onu kutsallaştırmaktadır. Bütün tasavvufçuların şeyhlerinin her söylediğinin Allah'ın bir vahyi olduğuna inanarak Allah'ın dinine muhalefet etmelerinin sebebi de bu zihniyettir. Çünkü inançlarına göre şeyhlerinin kalbleri Rahman'ın üzerinde istiva ettiği tahtlar, azamet ve büyüklüğünün gökleri, cemalinin tecellileridir. Hidayetini aleme saçtığı ve vahyini insanlara kendisinden ulaştırdığı kutsal yerlerdir. el-Kuşeyri şöyle diyor:

"Kim bir şeyhe intisap eder ve kalbi ile ona itiraz ederse, intisap ahdini bozmuş ve kendisine tevbe vacip olmuş olur. Çünkü şeyhler "Üstadların hakları için tevbe kabul olmaz" demişlerdir."!!!?

Sufilerin Keramet inancı nedir? Gaybdan haber vermek keramet olabilir mi?

Keramet Çeşitleri

Tasavvufçular şeyhlerinin bir şeye "ol" deme gücüne sahip olduğunu ve ol deyince o şeyin derhal oluverdiğini iddia ediyorlar. Onlardan biri Allah'ın kendine halife bıraktığı veliden söz ederek şöyle diyor: "O halifedir. Allah ona "ol" deme gücünü verir. Bir şeye "ol" der demez, o şey hemen oluverir."

Ebussuûd da şöyle der: "Allah bana on beş senedir tasarruf verdi, ama biz nükte olsun diye bıraktık." İbn Arabi bu sözü ele alarak şöyle diyor: "Biz ise, nükte olsun diye değil, kemali marifet için onu terk ettik." Acaba Ebussuud alemde tasarruf ederken Allah ne yapıyordu? Bu şekilde tasavvufçular şeyhlerini Allah'ın ortakları yapıyorlar.

O halde peygamberlerin mucizeleri nedir? diyeceksiniz. Hemen belirtelim ki peygamberler, tasavvufçuların şeyhleri için söyledikleri tarzda, canları istediği ve akılları estiği zaman mucize göstermemişlerdir. Onların mucize göstermeleri Allah'ın izni ve emriyle olmuştur. Bir peygamber istediği zaman değil, Allah dilediği zaman mucize ile peygambere ikramda bulunur. Hz. Musa kendi kudretiyle asasını taşa vurmadı, denizi kendi gücü ile yarmadı. Öyle olsaydı Firavn'nın ve askerlerinin kendisine ulaşmalarından korkusu niçindi? Kendi gücüne dayanarak asasının denizi yarabileceğine şüpheli de olsa bir kanaati olsaydı, neden Firavn ve ordusundan korkacaktı?

Hatta büyücüler büyülerini yapınca Hz. Musa'yı neden bir korku titremesi aldı? Onu teskin ve tesbit için yüce Allah ona şöyle buyurmuştur: "*Korkma! Kesinlikle üstün gelecek olan sensin."* (Taha, 68) Mucizeler gösterebileceğine dair bu bir kudret alameti midir, yoksa kurtarıcı ilahi kudrete samimiyet ve teslimiyetle yapılan beşeri bir yakarış mıdır?

Cebrail de kendi başından ve kendi iradesiyle Hz. Muhammed'e Kur'ân'ı getirmiş değildir. Sadece ve sadece Allah'ın emri ve iradesiyle ona inmiştir. *"Biz ancak Rabbinin emriyle ineriz.*" (Meryem, 64)

Şu âyete bakınız, bu gerçeği apaçık görürsünüz. Yüce Allah buyuruyor: "*Ey ateş! İbrahim için serinlik ve esenlik ol, dedik.*" Bu sözü İbrahim söylememiştir. Aksine onu söyleme gücüne sahip olan ve İbrahim'in rabbi bulunan Allah'tır. O halde şehvet hevesleri ve kuruntu dürtüleriyle tasavvuf şeyhlerinin alemin kaderinde tasarruf ettikleri hurafeleri nereden geliyor? Bir şeye ol, demekle o şeyin hemen oluvereceğine dair iftiraları nasıl ortaya atabiliyorlar? Yüce Allah yalancıların uydurmalarından münezzehtir!

Yol ortasında ve halkın gözü önünde zina cürmünü işliyen Ali Vahiş, ve el-Sarîsî'nin kerametlerinden insanlara ne yarar gelecektir?

Gördüğünüz gibi tasavvufçular azim sahibi peygamberlerin Allah'ın izin ve iradesiyle gösterdikleri mucizelerin bunak ve ahmak velileri tarafından gösterildiğine hükmetmişlerdir. Peygamberlerin mucizelerinin bunakların ve günah küpü canilerin kudretinin eserleri olduğuna hükmettikten sonra,

tasavvufçuların kendilerine Muhammed'e indirdiği Kur'ân gibi bir Kur'ân indirildiğini iddia etmekten ne alıkoyacaktır?

Yüce Allah "*Şu çürümüş, un olmuş kemikleri kim diriltecek? Dedi. de ki, onları ilk defa yaratmış olan diriltir*" buyuruyor. Tasavvufçular şeyhlerin de Allah gibi hayat ve kudret sahibi olduklarını iddia ettiklerine göre, onlar da çürümüş kemikleri diriltebilirler, demektir. Sonra, başkasına hayat vermeğe kadir olan bir kimse, evleviyetle kendine ebedilik ve sonsuzluk vermeğe de kadirdir, demektir. Aksi halde kendine veremediğini başkalarına nasıl verebilir? Tasavvufçuların dalalet çöllerinde yollarını yitirmiş ahmakları ve zalimleri yüce ve hakim olan Allah'ın sıfatlarıyla nasıl tavsif ettiklerini görüyorsunuz değil mi?

el-Münavi Tabakat'ında tasavvufçuların ölülerle konuştuklarını, dedesinin İmam Şafii ile konuştuğunu, Zinnun el-Mısri'nin ruhunun birçok cisimlerin işlerini idare ettiğini, el-Havvas'ın üzerine gökten sofraların indiğini, Hz. Hızır'ın ona içirdiğini, el-Bistami'nin velileri peygamberlerden üstün tuttuğunu, kapısını çalan birisine el-Bistami'nin "Ne istiyorsun?" deyince, o kişi "Ebu Yezid el-Bistami'yi istiyorum" demesi üzerine el-Bistami'nin "Evde Allah'tan başka kimse yoktur" dediğini, iddia etmektedir.

Yine es-Sülemi'nin İbrahim İbn Edhem'le Davud ile Hızır'ın karşılaştıklarını, onunla konuşup beraber yediklerini, kendisine Allah'ın ismi azamını öğrettiklerini nasıl iftira ettiğini okuyabilirsiniz.

Cennet ve cehennemin kimin elinde olduğunu mu öğrenmek istersiniz. ed-Desuki kendi elinde olduğunu iddia ediyor ve şöyle diyor: "Cehennemin kapılarını kendi ellerimle kapattım, Firdevs cennetinin kapılarını da kendi ellerimle açtım. Beni ziyaret eden kişiyi Firdevs cennetine koyarım. Allah'a muttasıl hiçbir veli yoktur ki Hz. Musa'nın konuştuğu gibi Allah'la konuşmuş olmasın."

Peygamberlerin mucizelerinin tasavvufçuların bazı kerametleri olduğunu mu öğrenmek istiyorsunuz? İşte ed-Debbağ'ın iftiraları: "Süleyman'a mülkünde verilen ve Davud'un emrine verilen, İsa'ya ikram edilenlerin tümünü Allah fazlasıyla peygamberin ümmetinden tasavvufçulara vermiş, kör, sağır, dilsizi iyileştirme ve ölüleri diriltme gücünü onlara vermiştir."

Tasavvufçuların yankesicilik yapma kerametlerini mi merak ettiniz? Buyurun ed-Debbağ'ı dinleyin: "Tasavvuf sahibi veli elini dilediğinin cebine gizli sokar, istediği kadar para alır ve cebin sahipleri bunun farkına bile varmazlar." Selefinden halefine kadar ed-Debbağ'ın tasavvufçuların kutuplarından biri olduğu malumdur.

Gördüğünüz gibi, delalete ve izaha ihtiyaç kalmadan herşeyi ile ortadadır. Bu karanlık, bu kokuşmuşluk, bu boğucu cehennem dumanlarını teker teker göstermeye ihtiyaç var mıdır?

Allah -putperestlerin söylediklerinden münezzehtir.- Arşı, kürsüsü, mülkü, meleği, melekûtu, insan ve cinleriyle, hayvan ve cansızlarıyla, aşağılık ve üstünüyle bütün alem, insanların duyguları, düşünceleri, iradeleri, akıllarından geçirdikleri, kalb ve nefisleriyle bütün yaratıklar, gördüğünüz gibi tasavvuf dininde tağutlarının

avucunda ve tasarrufu altındadır. Yırtıcı güdüleri, çılgın şehvetleri, azgın istekleri ve utanmaz yüzsüzlüklerinin tahakkümü altındadır

Gaybı gelince onu ancak Allah bilir. Bir de Rasulüne gaybden haber verirse Rasulü bunu bildirir. Bunun dışında her kim gaybden haber verdiğini iddia ederse bilinmeli ki o şeytanın yoldaşlarından birisidir. İşte Risalei Nur diye meşhur eserlerden alıntılar:

HZ. ALİ'YE (R.A) SUHUF İNDİ Mİ? (18. LEM'A)

“Gizlidir herkese gösterilemez. Otuz birinci mektubun onsekizinci lem'ası Risale-i Nur şakirtlerine (talebelerine) işaret eden Hz. Ali (r.a.)nin bir keramet-i gaybiyesidir. (Gaybi, bilinmeyenleri bildirmesidir).[61]

Said Nursi'nin, Hz. Ali'ye suhuf indiğine dair bazı iddiaları mevcuttur. Bu iddialarını on sekizinci lem'ada şöyle ifade ediyor:

Hazret-i Gavs-ı Âzam Şeyh Geylani'nin sarahat (açıklık) derecesindeki keramet-i gaybiyesini te'yid ve takviye eden (sağlamlaştıran) Hazret-i Esedullah-ul Galib Ali ibn-i Ebu Talib (r.a.) ve keremullahu vechehü kaside-i Ercüze-i Meşhuresinde aynen İhbarat-ı Gavsiyeyi tasdik edip işaret ediyor.

61 Bu kısım, arap harfleriyle yazılı lem'alarda mevcuttur.

Bu surette İmam-ı Ali'nin (r.a.) hicretten otuz sene sonra Kufe'de yazdığı bu Ercüze'deki dokuz defa altmış, otuz ilave edilse beş yüz yetmiş olur ki, Cengiz'in ve Hülağû'nun hücum ve tahribat zamanıdır. Sonra Hz. Cebrail'in, Âlâ Nebiyyina (a.s.m.) huzur-u nebevide getirip Hz. Ali'ye sekine namıyla bir sahirede yazılı ism-i âzam, Hz. Ali (r.a.)'nin kucağına düşmüş:

"Ben Cebrail'in şahsını yalnız alaim-üs-sema (gök kuşağı) suretinde gördüm. Sesini işittim. Sahifeyi aldım; bu isimleri içinde buldum" diyerek bu ism-i azamdan bahs ile hadisat-ı zikirden sonra tahdis-i nimet suretinde diyor ki: Yani "evvelki dünyadan kıymete kadar ulumu esrar-ı mühimme (bilinmeyen gizli ilimler) bize meşhud derecesinde inkişaf etmiş. Kim ne isterse sorsun, sözümüzde şüphe edenler zelil olur.

Vahiy ile Allah tarafından gönderilen Zebur, Tevrat, İncil, Kur'an gibi büyük kitaplar, suhuf (sahifeler) kimlere gönderilir diye bir soru yöneltsek şüphe yok ki, çoğunluğu peygamberlere diye cevap verirler. Peygamber olmayan herhangi bir kimseye kitap ve sahife gönderilir mi? Hayır derler. Bu Allah'ın adet kanunlarına aykırıdır. Bakınız Allah bu hususta şöyle diyor:

"*Sizden öncede nice sünnetler (yasalar) gelip geçmiştir (uygulanmıştır). Yeryüzünde dolaşın da yalancıların sonunun nasıl olduğunu görün.*" (3/137)

"Bu, Allah'ın öteden beri süre gelen sünneti (yasası)dır. Allah sünnetinde (yasasında) bir değişme bulamazsın" (48/23)

“Sizden önce geçenler arasında da Allah'ın yasası böyle idi. Allah'ın emri, olup bitmiş bir şeydir.” (33/38)

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'inde herhangi bir sahabiye, özel olarak da Hz. Ali'ye bir sahife (suhuf) gönderdiğini söylemediğine göre Said Nursi'nin Hz. Ali'ye Cebrail vasıtasıyla sekine adında bir sahife gönderdiğine ait bir delili olmalıdır. Bir delil göstermediğine göre böyle bir inanış Allah'a, Resulüne, kitabına ve Hz. Ali'ye iftira olur.

NURCULARI İKAZ

Sapık olan Gulat-ı Şia'nın bu batıl inancının ilk önce bu millete telkin edilmesinin öncülüğünü Said Nursi ve Nurcular yapmıştır.

İşte bu şeni yalanlara ancak Gulat-ı Şia'sından sayılan Gurabiyye fırkası (Rafiziler) inanabilir. Gurabiyye fırkasının iddiasına göre: “Nasıl bir karga diğerine çok benziyorsa, Hz. Peygamber de Hz. Ali'ye öylesine benziyor” der. Bu bakımdan Cebrail şaşırdı, peygamberliği (haşa) yanlışlıkla Muhammed (a.s)'e verdi. Onlardan bir kısmı, bu fiili hata ile işlediği için Cebrail'e lanet etmezken, diğer bir kısmı bu işi kasten yapmıştır, der, lanet ederler.[62]

“Sapık olan Gulat-ı Şia'nın bu batıl inancını ilk önce bu millete telkin edilmesinin öncülüğünü Said Nursi ve Nurcular yapmıştır. Nurcular, Said Nursi'ye son Mehdi

62 Avni İlhan, Mehdilik Akyay Kaynak Yayınları, 1976 s. 50. El-İmam Ebu Mansur Abdulkadir b. Tahir b. Muhammed El-Bağdadi. Doç. Dr. Ethem Ruhi Fığlalı. Kalem Yayınları 1979, s. 230.

ve Risale-i Nur'lara da son kitap diye inanmaktadırlar. Aynen nurcular gibi Şia fırkalarına göre Mehdi zuhur ettiği zaman yanında Musa Peygamberin ordusunu, onun vasıtasıyla yedirip içirdiği meşhur.!!

Tus (asıl) -büyük ve küçük- iki cefr[63], Hz. Ali'nin mushafı[64], Hz. Fatıma'nın mushafı[65], el Camia[66] ve birinde kıyamete kadar ki dostları, diğerinde de düşmanları yazılı olan iki sahife bulunacaktır. Hz. Peygamberin ve kılıcı zülfikar[67] onun yanında olacaktır.

---

63 Şia'ya göre: Dünyanın sonuna kadar her şeyi kavrayan batini ve dini bilgi mecmuasıdır ki, Hz. Ali'den ahfadına (torunlarına, oğullarına) intikal etmiştir. Sütten kesilmiş bir oğlak veya kuzu derisi üzerine yazılmış bir kitap olup, Hz. Peygamber ailesinden olanlar diğer kimselerin bilmediklerini işte buradan öğrenirler.

Bunun içinde gerek Zebur, Tevrat ve incil ile Resullerin ve varislerin ilimleri vardır. Geçmiş beni İsrail alimlerinin ilimleri oradadır. Bütün haram ve helal olmuş ve olacak her şey orada kayıtlıdır.

64 Bazı Şii'lere göre Hz. Ali'nin Kur'an'ı, Cebrail'in getirdiği gerçek Kur'an'dır. Bkz. Abdulkadir el-Bağdadi Usulu'd-Din, s. 19 İst 1928; İbn. Hazm el Fasl, İV/182.

65 Hz. Fatma'nın Kur'an'ı bir başka Kurandır. Mehdi'nin zuhuruna kadar ehl-i Beyt'te saklı kalacaktır. Kuleyni'nin nakline göre: Resulullah'ın vefatından sonra Hz. Patıma yetmiş beş gün daha yaşamıştır. Bu günlerde Allah'tan hiç kimsenin bilemeyeceği derecede fazla üzülmüştür. Allahü Teâlâ onu teselli etmek için, babasından ve ilerde gelecek çocukların hallerinden bahsetmesi için Cebrail-i gönderdi. Ali de söylenenleri işitiyordu. Bu suretle bu yazılanlardan elimizdeki Kur'an'ın üç misli hacimde bu mushaf meydana geldi. Bunun içinde, helal ve haramla ilgili bir şey yoktur. Gelecekte olacak şeylere dair bilgi vardır. El/Kafi, 1/115.

66 Uzunluğu 70 zira (75cm) olan bir sahifedir ki, içinde insanların muhtaç olduğu her şey vardır. Hz. Peygamberin söyleyip Hz. Ali'nin yazdığı nüshalardır (Sahife). El-Kafi, 1/10 Mehdilik Avni İlhan Akyay, Kaynak Yayınlan 1976 s. 46-47

67 Bakınız İmam Humeyni, Hz. Fatıma'mn doğum günü aynı inançları şu şekilde ifade etmektedir: "Cebrail (a.s.)'ın, İbrahim Halilullah, Musa Kelimullah, İsa Ruhullah ve

Said Nursi ve Nurcular, Hz. Ali'ye Allah tarafından Sekine adıyla yazılı sahife geldiğine inanmalarına mukabil; ilk cahilliye müşrikleri de Allah'ın Resulü olan Hz. Muhammed'e Allah tarafından kağıtlara yazılı bir kitap göndermesini istemişlerdi. Müşriklerin bu itirazına karşı Cenab-ı Hak, Rasulüne şu âyet-i kerimeyi gönderdi:

"*Eğer sana kağıt üzerinde yazılı bir kitap indirmiş olsaydık da onu elleriyle tutsalardı, yine inkar ederler, 'Bu, apaçık bir büyüden başka bir şey değildir!' derlerdi.*"(En'am 7)

Aynen bu müşrikler gibi, Şi'anın bir kolu olan Gurabiyye fırkası Hz. Ali'nin peygamber olduğunu, ondan sonra oğullarının peygamber olacaklarını ileri sürmüşlerdir.[68]

Nurcuların, bunlardan daha ileri giderek Hz. Ali'ye, Allah tarafından içinde ism-i â'zam bulunan Sekine adlı yazılı sahifenin geldiğine inanmaları sapıklığın ve şirke düşmenin bir örneği değil midir?

Muhammed Hamidullah gibi peygamberlerden ayrı olarak, ancak Hz. Fatima'ya geldiğini, bu hususta sağlıklı senetleri bulunan rivayetlere sahip olduklarını, büyük ruh olan Cebrail'in bir kimseye gelmesi için onun büyüklüğüyle mütenasip bir ruh yüceliğine sahip olması gerektiğini; esasen masum imamlardan dahi hiç kimsenin Cebrail ile görüşmediğini, Resulullah (s.a.v.)'dan sonra sadece Hz. Zehra'nın bir istisna teşkil ederek Cebrail ile görüştüğünü ve Cebrail'in ona gelecekteki bir çok olacakları ve onun neslinin başına gelecekleri bildirdiğine dair kanaatler izhar etti. Keyhan Gazetesi Recep: 1406 Mart 1986. İran

68 El-Fark Beynel Fark-el Bağdadi Kalem Yayınlan 1979, s. 230 Mısri Niyazi İrfan Sofraları çev: Süleyman Ateş. Hasanla Hüseyin'in Hz. Peygamberden sonra iki peygamber olduğunu beyan etmektedir.

Diğer taraftan Nurcular, Hz. Ali'nin kim ne isterse sorsun, dünyanın yaratılışından kıyamete kadar olacak hadiseleri gördüğünü, geçmişte neler olduğunu, gelecekte neler olacağını bilip cevap verdiğine inanmaktadırlar.

Allah'ın bir muhlis ve veli kulu olan Hz. Ali bu gibi iftiralardan uzaktır. Aslında bir ilim sahibi olan bu büyük sahabi, kendi asrında uzun bir devre düşmanları tarafından kendine yapılan bu gibi iftiraları önlemek için uğraşmıştır.

Şimdi Nurcuların, Hz. Ali'nin kendi zamanında bizzat kendi lisanından, gelecekten haber veren sapıkları ikaz ettiğini ve bu düşüncelerden vazgeçmezlerse cezalandırılacaklarını duyduktan sonra tevbe etmeyip halen müslüman olduklarına inanmaları şirkin başka bir çeşidi değil midir?

Bakınız Ashabın, Allah'a tevekkülünü ve ehl-i batılın yalanlarını Hz. Ali'den dinleyelim:

Abdullah bin Avf Bin Ahmer rivayet ediyor; Ali r.a.'ın yanında Musafir Bin Avf Bin Ahmer vardı. Nehrevan'a gitmek isteyince dedi ki; "Ey müminlerin emiri! Şu saatte yola çıkma yoksa senin ve arkadaşlarının başına zararlı bir iş gelir. Fakat üç saat geçtikten sonra gidersen zaferyab olursun." Ali r.a. dedi ki;

"Sen şu atın karnındakinin erkek mi, dişi mi olduğunu bilir misin?" dedi ki; "Hesaplayarak bilirim." Ali r.a.;

"Senin bu sözünü Kur'an yalanladığı halde kim tasdik edecek? Sen Muhammed sallallahu aleyhi ve

sellem'in iddia etmediği ilmi iddia ediyorsun. Allah Azze ve Celle buyuruyor ki;

"Kıyamet vakti hakkındaki bilgi, ancak Allah'ın katındadır. Yağmuru O yağdırır, rahimlerde olanı O bilir. Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilemez. Yine hiç kimse nerede öleceğini bilemez. Şüphesiz Allah, her şeyi bilendir, her şeyden haberdardır."(Lukman 34) sen hangi saatte yola çıkılınca faydalı veya zararlı olacağını bildiğini mi iddia ediyorsun?" o da; "Evet" dedi.

"Bu sözünü kim tasdik eder? Çünkü sen bela ve musibetleri Allah'ın defettiğine inanmıyorsun; bunu saatlara bağlıyorsun. Kim de bu konuda sana inanırsa o Allah'a değil sana güvenmiş olur. Sen yola çıkan kimselerin her türlü kötülükten kurtulacağı saati bildiğini söylüyorsun ki ben bu sözüne inanan kimselerin Allah'a şirk koşmuş sayılmayacağından emin değilim: Rabb'im! Kötülük ve şer ancak senin takdirinle olduğu gibi hayır da ancak sendendir. Senden başka ilah yoktur. Ey müneccim! Biz seni yalanlıyoruz! Bunun için de sana muhalefet ederek bu saatta yola çıkıyoruz". Sonra da insanlara dönerek şunları söyledi:

Ey insanlar! Müneccimin misali sihirbaz gibidir, sihirbaz kahin gibidir, kahin de kafir gibidir. Kafir ise ateştedir. Vallahi bir daha senden böyle bir şey duyarsam sağ oldukça seni hapseder, bağış almaktan mahrum ederim."

Sonra Ali r.a. yola çıktı ve zafer kazandı. Sonra dedi ki; "şayet müneccimin dediği saatte çıksaydık, insanlar; "müneccimin sayesinde zafer kazandı" diyeceklerdi.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in müneccimi yoktu, ondan sonra bizim de olamaz.”[69]

Müminlere yaptığı hutbesinde Hz. Ali diyor ki: "Bak ey sonraki kişi! Onun sıfatlarından Kur'an'ın gösterdiğine uy ve Kur'an'ın hidayet-i nuru ile ziyalan. Bundan gayri her ne varsa şeytanın teklifidir ki, Allah onu sana kitabında teklif etmemiş ve Resulullah sünnetinde bildirmemiş ve hidayet imamları (hidayete vesile olanlar) bu hususta bir eser ortaya koymamışlardır. Bilmediğin yerde dur ve onu bilmeyi Allah'a havale et. Allah'ın sen de nihayet hakkı budur. Bil ki, ilimde rusuh bulmuş (ilmin fenninin derinliğine vukufiyet kazanmış) olanlar onlardır ki, örtü olan gaybın tefsir ve tevilini bilmemeyi ikrar ve itiraf etmek, onları gaybın üzerine vurulmuş kalıplara hücumdan da alıkoymuştur. İlimlerin ihatası dışında kalan maddeler hususunda aczlerini itiraftan dolayı Allah, o kişileri methetti. Ve onların bu mükellef olmadıkları meselelere dair araştırmayı bırakmalarına, rüsuh adını verdi. [70]

Ey arkadaş, Hz. Ali'nin ordusu içinde gaybı bildiğini iddia eden bir askeri ile aralarında geçen tartışmaları dinledin. Bakınız Müneccimin; şu kısrağın

---

69 Ebuş Şeyh Azamet(4/1231) Taberi Tarihi(3/119-120) Müsnedi Hâris(Buğyetul Bahis-2/601 no:564) Busayri İthaf(4700) Kurtubi Tefsiri(19/29) Alusi Ruhul Meani(23/106) İbni Kayyım Miftahu Daris Seade(2/135,215) Hâtibul Bağdadi Kitabu’n-Nücûm’da; Kenzul Ummal(5/235) Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe(4/440-441) bunu Ebuş Şeyh’in rivayet metnine göre Terceme ettim. Haris’in metninde az bir farklılık vardır. Taberi ise başka bir tarikten daha detaylı şekilde rivayet etmiştir.

70 Hz. Ali, Hazırlayan: Veli Ertan Diyanet İşleri Başkanlığı Yav. 1963. s. 56-57

karnında ne olduğunu sormasını iyi düşün ve gerçek veliye yakışan sözün bu olduğunu anla.

Cehalet ne kadar büyük bir suçtur; Hz. Ali'nin ordusunda dahi böyleleri çıkabiliyor. Hz. Ali (r.a.) onu ikaz edip tövbeye davet ediyor. Dinlemezse müebbet hapis ile cezalandırıp, ganimetten hissesini vermeyeceğini beyan ediyor.

Lokman suresinin son ayeti ile o kişiyi ikaz ederken kıyamete kadar son sözünü söylemiş oluyor. "Sen çıkanın zarardan kurtulacağı saati tayin ettiğini söylüyorsun. Bu sözüne inanan kimsenin, Allah'a şirk koşan müşrikler gibi olamayacağından emin olamam" demektedir. Müneccimler (gaybı bildiğini iddia eden) kafirler gibidir, kafirler ise cehennemdedir.

Ne yazık ki, bu gün Hz. Ali'nin askeri Müsafir gibi düşünenleri yeryüzünde ikaz edip cezalandıracak bir merci yoktur. Şu anda inancınızın temel kitapları olan Risale-i nurların en üçte birinde, Hz. Ali ve Abdulkadir Geylani'nin gaybı biliyorlardı, diye yaptığınız yalan isnatlardan dolayı sizleri kim cezalandıracaktır.

Elbette dünyada cezalandıracak bir otorite olmadığı herkesçe bilinen bir gerçektir. Bir gün mutlaka kurulacak olan mahşerde Hz. Peygamber, Hz. Ali, Cebrail (a.s.) sizlerden, Allah adına davacı oldukları zaman ne cevap vereceksiniz.

Dinin içinde şirk koşanlar, kendilerini dindar ve doğru yolda sandıkları için müşrik olduklarının farkında değillerdir, buna ihtimal vermezler. Hatta ahirete gittiklerinde bile şirk koştukları kendilerine haber verildiği

zaman müşrik olduklarını kabullenmek istemezler. Onların bu durumunu âyet şöyle bildirmiştir:

"*Onların tümünü toplayacağımız gün; sonra şirk koşanlara diyeceğiz ki: 'Nerede (o bir şey) sanıp da ortak koştuklarınız?' Sonra onların: 'Rabbimiz Allah'a and olsun ki, biz müşriklerden değildik' demelerinden başka bir fitneleri olmadı.*" (En'am: 22-23)

Kur'an ifadesiyle kitaplar ve suhuf ancak peygamberlere indirilmiştir. Peygamberler dışında hiç kimseye kitap ve suhuf indiğine dair bir kayıt yoktur. Bunun varlığını iddia edenler, kitapta delilini göstermek zorundadır.

"*İlimsizler dediler ki: 'Allah bizimle konuşmalı veya bize de bir âyet gelmeli değil miydi?' Onlardan öncekiler de, onların bu söylediklerinin benzerini söylemişlerdi.*

Kalpleri birbirine benzedi. Biz, kesin bilgiyle inanan bir topluluğa âyetleri apaçık gösterdik." (Bakara 118)

"İnsanlar tek bir ümmetti. Allah, müjdeciler ve uyarıcılar olarak peygamberler gönderdi ve beraberlerinde, insanların anlaşmazlığa düştükleri şeyler konusunda, aralarında hüküm vermek üzere hak kitaplar indirdi." (Bakara 213)

"Nuh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahiy ettiğimiz gibi sana da vahy ettik. İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakup'a, torunlarına, İsa'ya, Eyyub'a, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a vahy ettik Davud'a da Zebur'u verdik." (Nisa 163)

"Onlar dediler ki: (Muhammed) bize bir âyet getirmeli değil miydi? Önceki suhuftan kendilerine apaçık bir burhan gelmedi mi?"(Taha 133)

"İşte o apaçık delil, Allah tarafından gönderilen, içinde doğru yazılmış hükümler bulunan suhufu okuyan Resul'dür." (Beyyine 2/3)

"Güya onlardan her biri, kendilerine (özünde) açılmış suhuf (ilahi vahiy) verilmesini istiyor. Elbette olacak şey değil! Aslında onlar ahiretten korkmuyorlar." (El-Müddesir 52-53)

Gerçekten olacak şey değil... Allah ancak kitaplarını ve suhufu peygamberlere göndermiştir. Bununda sebebi şöyle belirtilmiştir:

"Öyle ki Resullerden sonra, insanların Allah'a karşı (savunacak) delilleri olmasın."(Nisa 165)

Demek ki peygamberlerden sonra böyle bir kitap ve suhuf gelmeyecek ki, bu şekilde ifade kullanılmıştır. Eğer vahiy devam etmiş olsaydı, kitaplar ve sayfalar gelmiş olsaydı, niçin Allah böyle söylesin idi? Nitekim kitapta son nebinin Hz. Muhammed olduğu apaçık ilan edilmiyor mu? Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Muhammed, sizin erkeklerinizden birinin babası değildir. Fakat Allah'ın Resulü ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla bilir." (Ahzab 40)

Yine Allah'ın Resulü de sahih bir hadiste, "benden sonra peygamber gelmeyecektir" buyurmuştur. Her ümmete peygamber gönderilmiş ve şöyle denilmiştir:

“Her ümmetin bir rasulü vardır.” (Yunus 47)

Son peygamber ise, âlemlere rahmet olarak indirilmiştir. Bütün toplumların son peygamberidir. Kendisine kitap olarak da Kur'an verilmiştir. Onun için iman edenlerin önemli özelliklerinden biri şöyle ifade edilir:

“Onlar sana indirilene ve senden önce indirilene iman ederler.” (Bakara 4)

Bu yüzden Kur'an'ın hiçbir yerinde, “Son peygamber Muhammed'den indirilene iman ederler” şeklinde bir ifadeye rastlamak mümkün değildir. Çünkü bu, risaletin tamamlanması ve kemale ulaşması açısından da imkansızdır. Yüce Rabbimiz bu ikbal ile ilgili şöyle buyuruyor:

“Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım. Ve sizin için din olarak İslâm'ı beğendim?” (Maide 3)

Âyette görüldüğü üzere din, tamamlanmış ve Allah'ın nimeti son nebi ve son kitap ile kemale ermiştir. Dinde hiçbir eksiklik ve risaletin eksik bıraktığı hiçbir nokta kalmamıştır. Eğer böyle olsaydı son peygamber görevini yapmamış olacaktı. Bu da bir peygamber için muhaldir. Öyleyse peygamberin varlığı ile birlikte böyle bir suhufün veya sekinenin indiğini söylemek, boş ve çürük bir iddiadır, safsatanın ta kendisidir. Ancak bu tür iddiaları, yukarıdaki ayette de belirtildiği üzere ilimsizlerden başkaları ortaya atamazlar.

Yine Allah şöyle buyuruyor:

“Biz, senden önce, şehirler halkına kendilerine vahy ettiğimiz kimseler dışında göndermedik.”(Yusuf 109)

Kendilerine vahy edilenler de, Kur'an'da isimleri geçenlerdir, peygamberlerdir. Eğer Hz. Ali'ye bir suhuf inmiş olsaydı, o da mutlaka Kur'an'da geçecek ve bize bildirilmiş olacaktı. Vahiy ile ilgili şu âyet-i kerime, bu ilişkinin nasıllığı konusunda bize bilgi veriyor:

“Kendisiyle Allah'ın konuşması, bir beşer için olacak (şey) değildir, ancak bir vahiy ile ya da perde arkasından veya bir Resul gönderip kendi izniyle dilediğine vahyetmesi başkadır. Gerçekten O, yüce olandır, hüküm ve hikmet sahibidir.” (Şura 51)

Ondan sonra Cebrail bir melek olarak suhuf indirecek ve bu âyetler Kur'an'da yazılı olmayacak. Acaba bu mümkün müdür? Yoksa Allah'a karşı yalan ve iftira uydurmaktan başkası değil midir?

Halbuki bir şey âyet ise, son kitapta bunun bilgisine rastlamak gerekir. Son nebinin bunu ilan etmesi ve tebliğ etmesi gerekir. Hz. Ali'ye böyle bir suhuf (sahifeler ve kitap), hem de yazılı olarak indiğine dair ne kitapta ne de Resulün sahih hadislerinde bir ifadeye rastlamıyoruz. O halde bu tür ifadeler, bir hezeyandan öte bir şey değildir. Bunların varlığına inanmak dahi insanın imanını tehlikeye düşürür. Son risalete karşı, Allah'ın kitabına karşı cürüm işlemiş olur. Yüce Allah bizleri böylesi uydurma ve safsatalardan uzak tutsun. Âmin.

Rabbimizin şu âyetiyle bu hususu bitirmemiz yerinde olacaktır:

“Allah'a karşı yalan uydurup iftira düzenler veya kendisine hiçbir şey vahyolunmamışken ‘Bana da vahiy geldi’ diyen ve ‘Allah'ın indirdiğinin bir benzerini ben de indireceğim’ diyenden daha zalim kim vardır”. (Enam 93)

Âyette de ifade edildiği gibi, ister bana vahiy geldi denilsin, isterse başka bir şahsa vahiy geldi denilsin veya bana Allah'ın indirdiğinin benzeri indirildi denilsin, fark etmez. Hepsi de Allah'a karşı yalan uydurmak ve iftira atmaktan başka bir şey değildir.

Netice itibariyla, “Hz. Ali'ye suhuf indirildi”, demek bir yalan ve iftiradır. Asılsız ve delilsiz, boş ve çürük bir iddiadır.

GAYB BİLGİSİ

Kur'an'da varlık bilgiye konu olması itibariyle iki ana kategoriye ayrılır: Şehadet (görünen âlem) ve gayb (görünmeyen âlem). Bu bakımdan gayb kelimesi yer yer görünmeyen şeklinde çevrilmiştir. Kur'an’da, Allah'ın peygamberlere vahiy yoluyla verdiği bilgiler dışında, hiç kimsenin gaybı bilemeyeceği konusu ısrarla vurgulanmaktadır. Bu noktada gaybın tanımı önem arz etmektedir. Gayb kelimesi, müşahede alanı dışında kalan her şeyi ifade etmekle birlikte, Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceği gayb, ahiret ahvali, melekut (ruhlar) âleminin mahiyeti ve istikbalde (gelecekte) vuku bulacak olaylar şeklinde belirmektedir.

“Yoksa, gayb yanlarında da, onlar yazıyorlar mı?” 68/47

"En yüce toplulukta geçen tartışmalardan bir bilgim yoktur." 38/69

"Bana sadece benim ancak apaçık bir uyarıcı olduğum vahyolunuyor." 38/70.

"Sana kıyamet saatinin ne zaman gelip çatacağını soruyorlar. De ki: 'O'nun bilgisi ancak Rabbimin katındadır. Onu zamanında ancak o çıkarır.' Göklerin ve yerin ağırlığını çekemeyeceği o saat size ansızın gelecektir. Sanki sen onu biliyormuşsun gibi sana soruyorlar. De ki: 'Onun bilgisi Allah'ın kalındadır.' Fakat insanların çoğu bunu bilmezler." 7/187

"De ki: Allah dilemedikçe ben kendime bir fayda veya zarar verecek güce sahip değilim. Eğer gaybı bilseydim, daha çok iyilik yapardım ve bana kötülük de dokunmazdı. Ben ancak inanan insanlar için bir uyarıcı ve müjdeciyim." 7/188

"O, gaybı bilendir ve gaybını kendisinden razı olduğu elçileri dışında kimseye bildirmez. (Onların da) Rablerinin elçiliğini yerine getirip getirmediklerini bilmek için (her birinin) önüne ve arkalarına gözcüler salar; onların yaptıklarını çepeçevre kuşatır ve her şeyi bir bir sayar." 72/26-28

"Biz (cinler) göğü yokladık, onu sert bekçiler ve alevlerle doldurulmuş bulduk. Halbuki, biz göğün dinlenebileceği bir yerde oturuyorduk, ama şimdi kim dinleyecek olsa kendisini gözleyen bir ateş buluyor. Yeryüzünde olanlara kötülük mü istendi, yoksa Rableri onlara bir iyilik mi dilemiştir? Biz bilmeyiz." 72/8-10

“Allah, göklerin ve yerin gaybını bilir. O gönüllerde olanı bilendir.” 35/38

“De ki: ‘Göklerde, yerde, gaybı Allah'tan başka bilen yoktur.’ Ne zaman diriltileceklerini de bilemezler.” 27/65

“Musa'ya emrimizi bildirdiğimiz zaman, sen batı yönünde (Musa'yı bekleyenler arasında) değildin, onu görenler arasında da yoktun.” 28/44

“Ama biz, (ondan sonra) nice nesiler var ettik. Üzerlerinden yıllar geçti. Medyen halkı arasında bulunup, onlara ayetlerimizi okumuyordun, fakat (seni) Biz elçi olarak gönderdik.” 28/45

“Sen (Musa'ya) seslendiğimiz zaman Tur'un yanında da değildin. Ama Rabbinden bir rahmet olarak senden önce kendilerine uyarıcı gelmeyen bir toplumu, düşünüp ders alsınlar diye uyarman için (gönderildin).”28/46

“Onlar, ilmini kavrayamadıkları şeyi yalanladılar. Çünkü o henüz başlarına gelmedi. Onlardan öncekiler de böyle yalanlamışlardı. Haksızlık yapanların sonlarının nasıl olduğuna bir bak!” 10/39.

“Bunlar, sana bildirdiğimiz gayb haberlerindendir. Sen de kavmin de bundan önce bunları bilmezdiniz. Öyleyse sabret. Çünkü sonuç, Allah'a saygılı olanlarındır.” 11/49.

“Biz bu Kur'an'ı sana vahyederek, kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Oysa, daha önce sen bunlardan habersiz olanlardan idin.” 12/3.

“Gaybın anahtarları Allah'ın kalındadır. Onları O'ndan başkası asla bilemez. O, karada ve denizde olanı bilir. O'nun bilgisi dışında bir yaprak düşmez. Yerin karanlıklarında olan tane, yaş ve kuru hiçbir şey yoktur ki, bunlar apaçık bir kitapta olmasın.” 6/59.

“Biz, yakın göğü bir süsle, yıldızlarla süsledik. Onu her isyankar şeytandan koruduk.” 37/6-7

“Onlar en yüce topluluğu asla dinleyemezler. Her yönden kovularak atılırlar. Onlara sürekli bir azap vardır.” 37/8-9

“Hele bir tek söz kapan olsun; delici bir alev onun peşine düşüverir." 37/10

“Kıyamet saatini bilmek Allah'a mahsustur. Yağmuru O indirir. O, rahimlerde bulunanı bilir. Kimse yarın ne kazanacağını bilmez, hiç kimse nerede öleceğini de bilmez. Şüphesiz Allah bilendir, (her şeyden) haberdardır.” 31/34

“O'nun (Süleyman) ölümüne hükmettiğimiz zaman, onun ölümünü cinlere, onun değneğini yiyen bir ağaç kurdu fark ettirdi. O, ölü olarak yere düşünce ortaya çıktı ki, şayet cinler gaybı bilmiş olsalardı, bu alçak düşüren azab içinde kalmazlardı.”34/14

“De ki: Onların (Ashab-ı Kehf) orada ne kadar kaldığını, göklerin ve yerin gaybı kendisinin olan Allah

bilir. O, ne kadar iyi görür ve ne kadar iyi işitir. İnsanların O'ndan başka yakın dostu yoktur. O, kendi hükmüne kimseyi ortak etmez." 18/26

"Göklerin ve yerin gaybı Allah'a aittir. Kıyametin kopuşu bir göz kırpması kadar veya daha kısa bir zaman işidir. Allah'ın gücü her şeye yeter."16/77

"Yoksa (müşriklerin) üzerine çıkıp (vahiy) dinledikleri bir merdivenleri mi var? Öyleyse, onların dinleyenleri açık bir delil getirsin."52/38

"Yoksa gayb onların yanında da, onlar yazıyorlar mı? Ama o tuzağa yakalanacak olanlar inkar edenlerdir." 52/41.

"Andolsun ki, en yakın göğü ışıklarla donattık. Onlarla şeytanların taşlanmasını sağladık ve onlara çılgın alev azabını hazırladık."67/5.

"Rumlar en yakın bir yerde yenildiler; onlar bu yenilgilerinden sonra birkaç yıl içinde yeneceklerdir." 3/2-3

"Allah inananları, şimdi bu bulunduğunuz durumda bırakacak değildir. Temizi pisten ayıracaktır. Allah gaybı size bildirecek değildir. Ama, elçilerinden istediğini seçer.Öyleyse Allah'a ve elçilerine inanın, inanırsanız ve (Allah'a karşı) saygılı olursanız size büyük ödül vardır."3/79

"Bu, sana bildirdiğimiz gayb haberlerindendir. Meryem'e hangisi bakacak diye oklarıyla kura çekerlerken

sen yanlarında değildin. Onlar çekişirlerken de yanlarında bulunmadın.” 3/44

“İnsanlar sana kıyametin vaktini soruyorlar. De ki: ‘Onun bilgisi ancak Allah'ın katındadır... Kim bilir, belki de kıyamet vakti yaklaşmaktadır." 33/63

"(İki yüzlüler) Allah'ın onların sırlarını ve gizli toplantılarını bildiğini ve Allah'ın bütün gizlilikleri çok iyi bildiğini bilmiyorlar mı?” 9/78.

Meczublar Allah dostlarından mıdırlar? Veliler kimlerdir?

Cevap: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurdu; Allah Azze ve Celle buyurur ki;

"Kim Benim veli kuluma düşmanlık ederse Ben ona savaş açarım. Kulum Bana kendisine farz kıldığım amellerden daha sevimli bir amelle yaklaşamaz. Kulum

nafile amellerle de yaklaşmaya devam ederse Ben onu severim. Onu sevdiğim zaman da onun duyan kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum. Ben'den bir şey istediğinde verir, Bana sığındığında korurum…"[71]

Yüce Allah'ın Gerçek Dostları ve Onlara Benzemeye Çalışan Allah Düşmanları

Yüce Allah gerçek dostlarının kim olduklarını açıkladığı gibi kendileri ile onlara benzemeye çalışan münafık ve günahkâr olan Allah düşmanlarını da birbirinden ayırdetmiştir. Bu hususta şu âyet-i kerimeler yeterli açıklamaları ortaya koymaktadır:

"De ki Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin." (Âl-i İmran, 3/31)

"Ey iman edenler! İçinizden kim dininden dönerse... kendisinin onları seveceği, onların da kendisini seveceği bir topluluk getirir..." (el-Mâide, 5/54)

"Haberiniz olsun ki Allah'ın velilerine hiçbir korku yoktur. Onlar kederlenecek de değillerdir. Onlar iman edip, takvalı davrananlardır." (Yunus, 10/62-63)

71 Buhari(rikak,38,11/292) Taberani(8/264) Münavi İthafatus Seniyye(61) Riyazus Salihin(387) İbni Mace (fiten,16) Nüzhetül Muttakin(1/298) Ahmed(5/268) Şevkani Katrul Veli(s.9) Suyuti ElHavi(1/433) Beyhaki Şuabul İman(6812) Ebu Nuaym Hilye(8/319) Tirmizi(sevabulKur'an,17) Ebu Ya'la(12/7087) Heysemi Maksadu Ali(2022) Mecmauz Zevaid(10/269) İbni Hacer Metalibu Aliye(505) Zübeydi İthaf(8/102) Kenz(1157) Hakiym Tirmizi Nevadir(1/430) İbni Teymiye; "Evliyalar hakkında en sahih rivayet budur" der. ElFurkan(s.16) Mecmuul Fetava(3/355)

Bundan sonra ise ilim sahibi olduğunu, insanları hidayete ileten ve şeriati koruyanlardan olduğunu iddia eden kişilerin büyük çoğunluğu evliya olan kimselerin rasûllere uymayı terketmelerinin kaçınılmaz olduğunu, rasûllere uyan kimselerin ise evliyadan olamayacağını, cihadı terketmenin kaçınılmaz olduğunu, kim cihad ederse onlardan olamayacağını, imanı ve takvayı terketmenin kaçınılmaz olduğunu, kim iman ve takvayı sürekli gözönünde bulunduracak olursa onlardan olamayacağını ileri sürecek hale geldiler.

Rabbimiz biz senden affını ve esenliğini dileriz. Şüphesiz ki sen duaları işitensin.

Yüce Allah'ın velileri (gerçek dostları) ona iman eden, ondan sakınan, dini üzere dosdoğru yürüyen kimselerdir. Onlar yüce Allah'ın: *"Haberiniz olsun ki Allah'ın velilerine hiçbir korku yoktur. Onlar kederlenecek de değillerdir. Onlar iman edip, takvalı davrananlardır."* (Yunus, 10/62-63) buyruğu ile nitelendirdiği kimselerdir.

Dolayısıyla Allah'ın velisi (dostu) olduğunu ileri süren herkes veli demek değildir. Aksi takdirde Allah'ın veliliğini herkes iddia edebilirdi. Fakat velilik iddiasında bulunan herkes ameli ile bu iddiası ölçülür. Eğer onun yaptığı ameller iman ve takva esasına dayanıyor ise o kimse bir velidir. Aksi takdirde veli değildir. Böyle bir kimsenin velilik iddiasında bulunması kendisini temize çıkarması demektir. Bu da yüce Allah'a karşı takvalı olmaya (O'ndan korkup, sakınmaya) aykırıdır, çünkü yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“Artık kendinizi temize çıkarmayın. O kimin takvalı davrandığını en iyi bilendir.” (en-Necm, 53/32)

Bir kimse kendisinin Allah’ın velilerinden olduğu iddiasında bulunacak olursa, kendisini temize çıkarmaya çalışmış demek olur. O vakitte bu kişi Allah’a isyana ve Allah’ın kendisine yasakladığı şeyin içine düşmüş olur, bu da takvaya aykırıdır. Allah’ın gerçek dostları, velileri böyle bir tanıklıkta bulunarak kendilerini temize çıkarmaya çalışmazlar. Onlar Allah’a iman ederler, O’ndan korkarlar, sakınırlar. O’na en mükemmel şekliyle itaatin gereklerini yerine getirirler. İnsanları Allah’ın yolundan saptırsınlar diye böyle bir iddia ile kandırmazlar, aldatmazlar. Kimi zamanlar kendilerinin seyyid, kimi zaman evliya olduğunu iddia eden bu gibi kimselerin insan gerçek hallerini dikkatle inceleyecek olursa, velilikten, seyyidlikten en uzak bir yerde olduklarını göreceklerdir. O bakımdan müslüman kardeşlerime öğüdüm şu ki: Velilik iddiasında bulunan kimselerin hallerini yüce Allah’ın dostlarının niteliklerine dair naslarda varid olmuş buyruklar ile kıyaslamadıkça o kimselere aldanmasınlar.

“De ki: Eğer Allah’ı seviyorsanız, bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin.” (Al-i İmran, 3/31) Bu âyet-i kerime mihnet yani imtihan âyeti diye adlandırılır. Çünkü bazıları yüce Allah’ı sevdiklerini iddia etmişlerdi. Bunun üzerine yüce Allah da bu âyet-i kerimeyi indirmişti. Kim Allah’ı sevdiğini ileri sürecek olursa, biz de onun ameline bakarız. Eğer o Rasûlullah *sallallahü aleyhi vesellem*’e uyan bir kimse ise doğru sözlü bir kimsedir, aksi takdirde o kişi bir yalancıdır.

"Ey iman edenler! İçinizden kim dininden dönerse, Allah... kendisinin onları seveceği, onların da kendisini seveceği bir topluluk getirir..." (el-Maide, 5/54)

Bu iki âyet-i kerime ile yüce Allah gerçek dostlarını birtakım nitelikler ile sözkonusu etmektedir ki bunlar da Allah'ı sevmenin belirtileri ve sonuçlarıdır:

1- Bu gibi kimseler müminlere karşı alçak gönüllüdürler, onlarla savaşmazlar. Karşılarında durmazlar ve hiçbir şekilde onlarla çatışmazlar.

2- Kâfirlere karşı onurlu ve şiddetlidirler. Yani onlara karşı güçlüdürler, onları yenik düşürürler.

3- Allah yolunda cihad ederler yani Allah'ın adı en yüksek olsun diye Allah düşmanları ile savaşmak uğrunda bütün gayretlerini, imkanlarını ortaya koyarlar.

4- Allah yolunda kınayan kimsenin kınamasından çekinmezler. Yani Allah dininin gereklerini yerine getirdiklerinden ötürü herhangi bir kimse onları kınayacak olursa, onun bu kınamasından korkmazlar. Bu da onların Allah'ın dininin gereklerini yerine getirmelerine engel olmaz.

"Haberiniz olsun ki Allah'ın velilerine hiçbir korku yoktur. Onlar kederlenecek de değillerdir. Onlar iman edip, takvalı davrananlardır." (Yunus, 10/62-63)

Yüce Allah, Allah dostlarının bu iki niteliğe sahib kimseler olduklarını açıklamaktadır: İman ve takva. İman kalbtedir, takva ise bedenin azaları ile ortaya çıkar. Bu iki

niteliğe sahib olmadığı halde Allah dostu (velisi, evliyası) olduğunu ileri süren bir kimse yalancıdır.

İlim sahibi olduğunu, insanları hidayete ileten şeriatı muhafaza eden kimselerden olduğunu ileri sürenlerin çoğunun nezdinde iş, tam aksi bir hal almıştır. Böyle bir kimseye göre veli peygamberlere uymayan, Allah yolunda cihad etmeyen, O'na iman etmeyen, O'ndan sakınmayan kimsedir.

Burada Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye'nin "el-Farku Beyne Evliyai'r-Rahman ve Evliyai'ş-Şeytan"[72] adlı risalesinde yazdıklarını aktarmak ve mümkün olan bölümlerini burada iktibas etmek yerinde olacaktır. Müellif şunları söylemektedir:

"Şanı yüce Allah kitabında ve Rasûlü de sünnetinde Allah'ın insanlar arasından birtakım velilerinin (dostlarının) şeytanın da birtakım dostlarının bulunduğunu açıklamış bulunmaktadır. Rahmanın dostları ile şeytanın dostları arasında fark olduğunu belirterek yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Haberiniz olsun ki Allah'ın velilerine hiçbir korku yoktur. Onlar kederlenecek de değillerdir. Onlar iman edip, takvalı davrananlardır. Onlar için dünya hayatında da, ahirette de müjde vardır. Allah'ın sözlerinde asla değişiklik olmaz. İşte bu en büyük kurtuluşun ta kendisidir." (Yunus, 10/62-64)

Yine yüce Allah şeytan dostlarını da söz konusu ederek şöyle buyurmaktadır:

72 Mecmuu'l-Fetava, I, 156.

"Kur'ân'ı okuyacağın zaman o kovulmuş şeytandan Allah'a sığın. Doğrusu iman edip, yalnız Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun hiçbir hakimiyeti yoktur. Onun hakimiyeti ancak kendisini dost edinip de onu Allah'a ortak koşanlar üzerinedir." (en-Nahl, 16/98-100)

O halde Allah ve Rasûlü nasıl her ikisi arasında fark gözetmiş ise bu iki kesimin arasında da gerekli farkın gözetilmesi gerekir. Allah'ın dostları mümin ve takva sahibi olan kimselerdir... Onlar, O'na iman eden, O'nu dost bilen, O'nun sevdiğini seven, nefret ettiği şeylere nefret eden, O'nun razı olduğu şeylerden hoşnut olan, O'nun gazaplandığı şeylere gazablanan, O'nun emrettiğini emreden, yasakladığını yasak bilen ve yasaklayan, verilmesini sevdiği hususları veren, engellenmesini alıkonulmasını sevdiği şeyleri de engelleyip, alıkoyan kimselerdir... O halde ona (peygambere) ve onun getirdiklerine iman eden, zahiren ve batınen O'na uyan kimselerin dışında hiçbir kimse Allah'ın velisi olamaz. Allah'ın sevdiğini, Allah'ın velisi olduğunu iddia etmekle birlikte, ona yani Rasûle tabi olmayan bir kimse Allah'ın dostlarından değildir. Aksine kim ona muhalefet ederse, o Allah düşmanlarından, şeytanın dostlarından olur. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana uyun ki Allah da sizi sevsin." (Al-i İmran, 3/31)

İnsanlar iman ve takva bakımından üstünlüklerine göre Allah'ın velisi olmak bakımından da birbirlerinden üstündürler. Aynı şekilde küfür ve nifaktaki ileriliklerine göre de Allah'ın düşmanlıkları bakımından biri diğerinden ileridirler...

Allah'ın dostları iki tabakadır: Sabikun (ileri geçenler) ve mukarrebun (yakınlaştırılmış olanlar) ashab-ı yemin ise orta halli olanlarıdır. Yüce Allah onları kitab-ı azizinin birkaç yerinde söz konusu etmiştir. el-Vâkıa suresinin başında ve sonunda, el-İnsan suresinde, el-Mutaffifîn ve Fâtır surelerinde... Cennette biri diğerinden çok büyük çapta üstün dereceler halindedir. Allah'ın mümin ve takva sahibi dostları ise bu derecelerde iman ve takvalarına göre yer alacaklardır.

Yüce Allah'a yakınlaşmayan, iyilikleri işleyip, kötülükleri terketmeyen bir kimse hiçbir zaman Allah'ın dostlarından olamaz... Bilhassa bu husustaki delili kendisinden işitilen bir mükaşefe yahutta bir tür tasarruftan ibaret olan kimselerin kendilerinin Allah'ın velisi olduklarına inanmaları hiç kimse için caiz olamaz... Bir kimsenin Allah'ın velisi olduğuna dair sadece bunları delil diye sürmesi caiz değildir. İsterse o kimsenin Allah'ın velisi olduğunu çürütecek herhangi bir hali bilinmemiş olsun. Hele onun Allah'ın velisi olmakla çelişecek bir hali bulunursa, durum ne olur? Mesela böyle bir kimsenin zahiren ve batınen peygambere tabi olmanın farziyetine iman etmiyorsa, aksine kendisinin batıni hakikat bir tarafa, zahiri şeriata uyduğuna inanıyorsa yahutta Allah'ın veli kulları için peygamberlerin getirdiği yolun dışında özel bir yollarının olduğuna inanıyor ise... Buna göre her kim veli olduğunu ortaya koymakla birlikte farzları eda etmiyor, haramlardan uzak durmuyorsa, aksine bazen bunlarla çelişecek işler yapıyor ise hiçbir kimsenin böyle birisi hakkında bu Allah'ın velisidir demek hakkı yoktur...

Allah'ın veli kullarının mübah işlerden zahir olanlarında insanlardan kendilerini ayırt edebilecek hiçbir

özellikleri yoktur... Allah'ın velisinin hata yapmayan, yanlışlık yapmayan masum bir kişi olması şartı da yoktur. Aksine bu kimsenin şeriatın bazı bilgilerini bilememesi mümkün olabildiği gibi, dinin bazı hususlarının içinden çıkamaması da mümkündür... İşte bundan dolayı Allah'ın veli kulunun yanlışlık yapması mümkün olabildiğine göre, insanların Allah'ın velisinin söylediği bütün sözlere inanması gerekmez ki bir peygamber olarak görülmesin... Bunun yerine onun bütün hallerini Muhammed *sallallahü aleyhi vesellem*'ın getirdiklerine arzedilmesi, sunulması gerekir. Onlara uygun düşeni kabul eder, onlara aykırı olanı kabul etmez. Şâyet uygun mudur, değil midir bilemeyecek olursak o takdirde bu durum hakkında da hüküm vermez.

İnsanlar bu hususta üç gruba ayrılmışlardır. İki uç nokta ile orta yol. Bunlardan kimisi bir kişinin Allah'ın velisi olduğuna inanacak olursa, kalbinin kendisine Rabbindendir diye sezdirdiği her bir hususta o kimseye büsbütün muvafakat eder ve bütün yaptıklarının doğru olduğunu kabul eder. Kimileri de şeriate uygun olmayan herhangi bir iş yaptığını ya da bir söz söylediğini görecek olursa, tamamıyla Allah'ın velisi olmanın sınırının dışına çıkartır. İsterse bu kimse hata eden bir müçtehid olsun.

Ancak işlerin en hayırlıları onların orta yollu olanlarıdır. Bu da böyle bir kimseye masum (asla günah işlemez, hata etmez) nazarıyla da bakmayacak, hata eden bir müçtehid olduğu takdirde de günahkar görmeyecek, bütün söylediklerinde ona uymayacak, içtihad ile bir iş yaptığı takdirde onun kâfir ya da fasık olduğuna hüküm vermeyecek. Çünkü insanlar hakkında vacib olan da Allah'ın Rasûlü ile gönderdiği şeylere uymaktır.

Ümmetin selefi ve imamları Rasûlullah *sallallahü aleyhi vesellem* dışında herkesin sözlerinin bazısının alınacağını, bazısının da terk edilebileceğini ittifakla kabul etmişlerdir. İşte bu peygamberler ile diğerleri arasındaki farklardandır. Peygamberlere yüce Allah'tan aldıklarını haber verdikleri bütün hususlarda iman etmek gerektiği gibi, verdikleri bütün emirlerde de onlara itaat etmek gerekir. Evliyalar ise böyle değildir. Onlara verdikleri bütün emirlerde itaat vacib olmadığı gibi, haber verdikleri her şeye iman etmek de icab etmez. Aksine onların durumları ve haberleri kitab ve sünnete sunulur. Kitaba ve sünnete uygun düşenin kabul edilmesi gerekir. Kitab ve sünnete uymayan ise red olunur.

Eğer bu söz ve halin sahibi Allah'ın evliyasından olmakla birlikte müçtehid birisi ise söylediklerinde mazur olur, içtihadı dolayısıyla da ecri vardır, fakat kitab ve sünnete muhalefet etmiş ise hata etmiş olur ve bu eğer elinden geldiği kadarıyla Allah'tan sakınmış ise bu hatası da bağışlanır...

Allah'ın velilerinin kitab ve sünnete sımsıkı sarılmaları gerekir. Onlar arasında kitab ve sünnet göz önünde bulundurulmaksızın kalbine doğan her şeye uymayı gerektirecek şekilde günahtan korunmuş (masum) bir kimsenin varlığı ne onlar arasında söz konusu olabilir, ne de başkaları arasında. Bu da yüce Allah'ın gerçek dostlarının ittifak ile kabul ettikleri bir husustur. Bu hususta muhalefet eden kimse ise Allah'ın kendilerine uymayı emretmiş olduğu Allah dostlarından olamaz. Aksine böyle bir kimse ya kâfir birisidir, yahut ta cahillikte aşırı giden birisidir...

Çoğu insanlar bu hususta yanlışlık yapmakta, bir şahsın Allah'ın velisi olduğunu ve Allah'ın velisinin söylediği her şeyin kabul edilmesi gerektiğini zanneder, söylediği her şeyini kabul eder, yaptığı her şeyi kabul eder. Şâyet kitaba ve sünnete aykırı hareket ederse, onun bu halini de uygun görür. Allah'ın Rasûlü ile gönderdiklerine de muhalefet eder. Oysa Allah bütün insanlara Rasûlünün haber verdiği hususlarda tasdik edilmesini, verdiği emirlerde ona itaat edilmesini emretmiştir. Onu gerçek dostları ile düşmanlarının ayırıcı çizgisi cennet ehliyle cehennemliklerin, bahtiyar kimselerle bedbahtların arasındaki ayırıcı çizgi kılmıştır. Kim ona uyarsa, Allah'ın takva sahibi velilerinden, onun kurtuluşa eren askerlerinden ve salih kullarından olur. Kim de ona uymazsa Allah'ın hüsrana uğrayan ve günahkar düşmanlarındandır.

Allah Rasûlüne muhalefet etmek ile böyle bir şahsa muvafakat etmek her şeyden önce kişiyi bid'ate ve sapıklığa sonunda da küfre ve münafıklığa kadar sürükler... Bu gibi kimselerin çoğunun böyle birisinin Allah'ın velisi olduğuna dair inanışlarındaki dayanak noktalarının ondan bazı hallerde birtakım keşiflerin sadır olmasını yahutta olağan üstü birtakım tasarruflarının varlığını gösterdiklerini görürsünüz...

Halbuki bütün bu hususlar arasında bu işleri yapanın Allah'ın velisi olduğuna delalet eden hiçbir şey bulunmaz. Çünkü Allah'ın velileri ittifakla şunu kabul etmişlerdir ki bir kimse eğer havada dahi uçsa yahut suyun üzerinde yürüyecek olsa, Allah Rasûlüne tabi oluşuna, onun emir ve yasaklarına uygun hareket edilmesine bakılmadıkça bunlara aldanmamak gerekir. Allah dostlarının kerametleri bu hususlardan daha büyüktür.

Bu olağanüstü hususları gösteren şahıs eğer Allah'ın velisi ise mesele yok, fakat bunları gösteren bir kimse bir Allah düşmanı da olabilir. Çünkü bu gibi olağanüstü haller birçok kâfir, müşrik, kitab ehli ve münafıklar tarafından da gösterilebilir. Bid'at ehli olan kimseler de, şeytanlar da böyle şeyleri gösterebilirler. Dolayısı ile bu hususlardan herhangi birisini ortaya koyan bir kimsenin Allah'ın velisi olduğu asla zannedilmemelidir. Aksine Allah'ın velileri kitab ve sünnetin delalet ettiği nitelikleriyle, fiilleriyle ve halleriyle bilinirler. Onlar iman ve Kur'ân nuru ile imanın gizli hakikatleri ile İslam şeriatının açık hakikatleri ile bilinirler...

Ümmetin selefi, imamları ve sair Allah'ın veli kulları ittifakla şunu kabul etmişlerdir: Peygamberler kesinlikle peygamber olmayan velilerden daha üstündürler. Yüce Allah kendilerine nimet ihsan olunmuş bahtiyar kullarını dört mertebe olduklarını belirtmektedir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse, işte onlar Allah'ın kendilerine nimetler verdiği peygamberler, sıddıyklar, şehidler ve salihlerle birliktedirler. Onlar ne iyi arkadaştırlar." (en-Nisa, 4/69)

Bu gerçek velilerin Allah'ın takva sahibi velilerini kendileriyle taltif ettiği birtakım kerametleri vardır. Allah'ın velilerinin en hayırlılarının kerametleri ise ya dine dair bir delil ortaya koymak içindir, yahut da müslümanların ihtiyacı dolayısı ile olur. Tıpkı onların peygamberlerinin mucizelerinin bu maksatla ortaya çıkması gibi. Allah'ın velilerinin kerametleri de esasen Allah'ın Rasûlüne tabi olmanın bereketi ile ortaya çıkar.

Dolayısıyla bu kerametler gerçekte Allah Rasûlünün mucizeleri kapsamı içerisindedir...

Bilinmesi gereken hususlardan birisi de şudur: Kerametler bazen kişinin ihtiyacına göre ortaya çıkabilir. Eğer imanı zayıflığı dolayısıyla kerамete ihtiyaç duyarsa yahut da buna ihtiyaç duyan bulunursa, imanını pekiştirecek ve ihtiyacını karşılayacak şekilde kerametler ona ihsan edilir. Bununla birlikte Allah'a velayet mertebesi ondan daha mükemmel derecede olan bir diğerinin ise buna ihtiyacı bulunmayabilir, bundan dolayı mertebesinin yüksekliği ve ona ihtiyacı olmadığından dolayı -yoksa velilik mertebesi eksik olduğundan ötürü değil- benzeri bir hali de olmayabilir. İşte bundan dolayı tabîin arasında bu gibi hususlar ashaba nisbetle daha fazla görülmüştür. İnsanları hidayete iletmek ve onları ihtiyaçları dolayısı ile olağanüstü birtakım haller gösteren insanların durumundan farklı idiler. İşte onlar derece itibariyle daha büyüktür. Olağanüstü haller hususunda insanlar üç kısımdır:

Kimileri peygamberlerin dışındaki şahısların bu gibi halleri göstermelerini yalanlarlar. Bazan icmali olarak bunları tasdik etmekle birlikte kendisince Allah'ın veli kullarından olmadığı için insanların çoğu hakkında kendisine anlatılanları yalanlayabilmektedirler.

Kimisi de bir tür olağanüstü bir hale sahip olan herkesi Allah'ın velisi olduğunu zanneder. Halbuki her iki yaklaşım tarzı da yanlıştır... Bundan dolayı bu gibi kimselerin müşriklerin de, kitab ehlinin de müslümanlara karşı savaşlarında kendilerine yardımcı olan yardımcılar olduğunu ve bunların Allah'ın veli kullarından olduklarını söylediklerini görebiliriz. Bunlar bu gibi kimselerle

birlikte olağanüstü hali bulunan kimselerin olacağını kabul etmezler.

Doğru olan ise üçüncü görüştür. O da şudur: “Onlarla birlikte Allah’ın dostlarından değil de kendi cinslerinden kendilerine yardım edecek kimseler bulunur...”

Yaptığımız bu kadar nakil Allah’ın izniyle yeterlidir. Başarı Allah’tandır.

Allah'ı zikretme konusundaki bidatler nelerdir?

Cevap: İslam ümmeti, mülhid kelamcıların, mukallid kıyasçıların, şeyhlerine masumiyet atfeden cahil ve sapık tasavvufçuların, bir de siyaseti şer'î ahkama tercih eden politikacıların Selef yolundan uzaklaşması sebebiyle zayıflık, gevşeklik hali yaşamaktadır. Kendi içinde azap fırkalarına bölünmüş, düşmanlarının yutabileceği küçük lokmalar haline gelmiştir. Sevban (R.a.) hadisinde de geçtiği gibi "**sayıca çok olmalarına rağmen selin sürüklediği çerçöp gibi" dağınıktırlar. "Kazanlarının etrafına üşüşen yiyiciler"** gibi, küfür devletleri, Müslümanlar üzerine üşüşmüştür. Tek çaremiz uzun yılların dine dahil ettiği bidatlerden dini temizlemek, uydurma ve merdud olan israili rivayetler ile zayıf hadisler üzerine akide inşa etmeyi bırakmak, vahye yani Kitap ve Sünnet'e teslim olmaktır. Akideyi, ibadetleri tashih etmekle beraber yeni nesli tertemiz selef yolu üzere yetiştirmek mecburiyetimiz vardır. İşte zikir meselesi de aydınlatılması gereken bir konudur.

Şüphesiz zikrullah'ı emir ve tavsiye eden pek çok ayet vardır. Yine Allah Teala Kendisini az zikretmenin münafıkların sıfatı olduğunu Nisa suresi 142. ayetinde belirtmektedir.

Bazı alimler, ferdî olsun, cemaat halinde olsun cehrî zikrin caiz olmadığına hükmetmişlerdir. Lakin teşrik tekbirleri, hacda telbiye gibi bazı yerlerde ve adabına riayet halinde cehri zikrin sünnet olduğu sahih hadislerden anlaşılmaktadır. Zikrullah ibadetine çeşitli bidatler dahil olmuştur. Mesela, zikrin belirli ve ölçülü hareketlerle tertip edilmesi, kasideler eşliğinde yapılması,

raksedilmesi, çalgılar çalınması, gırtlaktan garip sesler çıkarılması, yapmacık cezbeler -büyük Tabii Said Bin el Müseyyeb r.a.'in dediği gibi- selefte görülmeyen, haram olan bidatlerdir.

İmam el Kadı Iyaz r.a. et Tinnisî'den naklediyor; "İmam Malik r.a.'ın yanında idik. Ashabı da oradalardı. Nusaybin halkından birisi dedi ki;

"Bizim o tarafta "sufiler" denilen bir topluluk var. Çok yiyorlar, sonra kasideler okumaya başlıyor ve kalkıp raksediyorlar"

Bunun üzerine imam Malik dedi ki; "onlar çocuk mu?" "hayır" dedi. "peki onlar mecnun mu?" diye sorunca adam dedi ki; "hayır onlar şeyhtirler ve akıl sahibidirler." İmam Malik dedi ki;

"İslam ehlinden hiç kimsenin böyle yaptığını duymadım!!!" adam dedi ki;

"Onlar yiyorlar, sonra kalkıp ayakları üzerinde raksediyor, bazıları başlarını ve yüzlerini tokatlıyorlar" bunun üzerine imam Malik güldü ve kalkıp evine girdi. Malik r.a.'ın ashabı adama dediler ki; "Arkadaşımıza uğursuzluk getirdin. Biz otuz küsur senedir onun meclisindeydik, bu gün dışında güldüğünü görmedik."[73]

Şeyhul İslam İbni Teymiye (r.a.), der ki; "her kim; "*La ilahe illallah avam halkın zikridir, havasın zikri Müfred isimdir. Yani zikir yalnız Allah Allah, Hay, Hay, Hay demektir"* diye iddia ederse sapıtmış, fahiş bir hataya

73 Kadı Iyaz Tertibul Medarik(2/54)

düşmüş olur. bazılarının; “**Sen Allah de, sonra onları bırak batıl dedikodularında oynaya dursunlar**.”(En’am 91) ayetini alıp da iddilarına delil getirmeleri, bunların en açık yanılmalarıdır. Çünkü bu ayetteki “Allah” ismi şerifi, ayetin baş tarafındaki; “**Musa’nın nur ve insanlara hidayet olarak getirdiği kitabı kim indirdi?”** sorusunun cevabıdır. Kastedilen, tek olarak “Allah” diye zikretmek demek değildir.

Sonra tek bir isim ister şahıs zamiri, isterse gayb zamiri olsun tam bir kelam ve mana ifade eden bir cümle değildir. (yani Allah Allah Allah, hu hu hu kelimeleri tam bir anlam ifade eden cümle değildir.) bu çeşit tek kelime ne iman, ne küfür, ne emir ne de yasak ifade etmez. Bu çeşit zikri seleften ve ashabdan hiçbir kimse yapmamış ve Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de meşru kılmamıştır. Bir tek ismi zikretmek, bizzat kalbe anlamlı bilgi de vermez. Sadece kalbe mutlak bir tasavvur verir ki onun üzerine ne menfi ne müsbet hiçbir fikir bina edilmez. Öyleyse bu faydasızdır. Şeriat ise, bizatihi manalar ifade eden zikirleri meşru saymıştır...

Bazı şeyhlerin (Şiblî^yi kasdediyor) söylediği nakledilen; “La ilahe illallah derken la ilahe deyip te, illallah diyemeden ölürsem diye korktuğum için Allah Allah diyorum” sözü sakattır. Zira bu korkunç bir hatadır. Çünkü ameller niyetlere göredir. Şüphesiz sahih hadiste; can çekişen kimseye la ilahe illallah kelamı şerifini telkin etmek emredilmiş, “her kimin son sözü la ilahe illallah olursa cennete girer” buyrulmuştur. Eğer bu mübarek cümle zikredilmesi mahzurlu cümle olsaydı, o söylerken her an ölmesi beklenen bir kimseye telkin edilmez, kötü bir şekilde ölmesine meydan verilmezdi. “Allah” demesi telkin edilirdi. Hulasa, “Allah Allah, Hay, Hay, Hu, Hu”

diye zikretmek sünnetten çok uzak, bidatın en içinde ve şeytanın saptırmasına en yakın olandır…”[74]

Şeyhul İslam İbni Teymiye’nin sözlerine şunu da eklemek gerekir; Enes r.a.’ın rivayet ettiği hadiste; “Yeryüzünde Allah Allah diyen kaldıkça kıyamet kopmayacaktır” buyrulmuştur.[75] Hadisin diğer bir metni şöyledir; “Allah Allah diyen hiçbir kimsenin üzerine kıyamet kopmaz.”

Bu hadisler İbni Teymiye’nin söylediklerine zıt değildir. Zira bu rivayetlerde lafzatullah mansub (son harfinin harekesi üstün) olarak gelmiştir. Bu takdirde nasba amil olan fiil muzmerdir, ismin tekrarı, fiil yerini tutmuştur. Buna nahiv ilminde “tahzir” derler ki, mef’ulün bih çeşitlerindendir. Tahzir, bir şeyden sakındırmak demektir. O halde; “Allahe Allahe” cümlesindeki muzmer fiil de; “ihzer” yani; “sakın” fiilidir. Böylece cümlenin manası; “Allah’tan sakın diyen hiçbir kimsenin üzerine kıyamet kopmaz.” Demektir. İmam Müslim bu hadisi rivayet ederken merfu (ötreli) okumuştur. Bu takdirde de cümle mübteda ve haber olur. İbni Ca’fer bu hadisi “La ilahe illallah” tevhidi olarak rivayet etmiştir ki, “Allah Allah” lafzıyla gelen rivayetin tefsiridir.[76]

Sufilerin kıyam halinde zikre delil getirdikleri; “*Namazı kıldıktan sonra; ayakta iken, otururken, yanlarınız üstü yatarken de Allah'ı anın. Emniyete kavuştuğunuzda; namazı dosdoğru kılın. Namaz; şüphesiz*

74 İbni Teymiye Ubudiyet(s.110-112)

75 Müslim(234)

76 Ahmed Davudoğlu Sahihu Müslim Şerhi(2/26)

mü'minler üzerine vakitleri belli bir farz olmuştur." (Nisa 103) ayeti, korku namazı hakkındadır.

Nitekim bir önceki ayette; "*Ve o vakit sen içlerinde olub da onlara nemaz kıldırdığında içlerinden bir kısmı seninle beraber namaza dursun, silâhlarını da yanlarına alsınlar, bunlar secdeye vardıklarında diğer kısım arkanızda beklesinler, sonra o namaz kılmamış olan diğer kısım gelsin seninle beraber kılsınlar ve ihtiyatlı bulunsunlar ve silâhlarını yanlarına alsınlar, kâfirler arzu ederler ki silâhlarınızdan ve eşyanızdan bir gafil bulunsanız da size birdenbire bir basgın bassalar, eğer yağan yağmurdan bir eziyyet varsa veya hasta iseniz silâhları bırakmanızda beis yoktur, bununla beraber ihtiyatı elden bırakmayın çünkü Allah kâfirler için mühiyn bir azab hazırlamıştır"* buyrulur

Cüveybir Bin Dahhak der ki; "İbni Mes'ud r.a. bir topluluğun ayakta zikir yaptığını öğrendi ve onlara karşı çıktı. Onlar dediler ki; "Allah Teala; *"Onlar ayakta, oturarak ve yanları üzere yatarak Allah'ı zikrederler"* buyurmuyor mu?" bunun üzerine İbni Mesud r.a.; "Bu ayet, ayakta namaz kılmaya güç yetiremeyen kimse hakkındadır" dedi."[77]

Şunu da delil getirirler; Şeddad Bin Evs radıyallahu anh'den; "Biz Peygamber aleyhisselam'ın yanında iken buyurdu ki;

"Ellerinizi kaldırın ve La ilahe illallah deyin" Biz de öyle yaptık. Sonra buyurdu ki; "Allahım şüphesiz Beni bu kelime ile gönderdin, bununla emrolundum, bununla Bana

77 İbni Ebi Şeybe(2/231) Kurtubi(4/310)

cenneti vaad ettin. Şüphesiz Sen vaadinden dönmezsin” Sonra buyurdu ki; “Müjdeleniniz Şüphesiz Allah sizi affetti.”[78]

Bu rivayet zayıf olup delil olamaz. Ayrıca anlaşılan o dur ki, burada Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem dua için ellerini kaldırmalarını emretmiş ve duada bulunmuştur.

Amr b. Yahya’dan; “babamı, babasından (naklen) şöyle rivayet ederken duydum:

(Babam) dedi ki sabah namazından önce Abdullah b. Mes'ûd'un kapısının önünde otururduk. Çıktığında, onunla beraber mescide giderdik. Neyse (bir gün) Ebû Musa el-Eş'arî yanımıza geldi ve;

78 Zayıftır. Ahmed(4/124) Hakim(1/679) Taberani Müsnedi Şamiyyin(2/157-8) Tergib(2/268) Taberani Mucemi Kebir(7/289) Bezzar(7/157,8/407) Mecmauz Zevaid(1/19,10/81) Kandehlevi Fezailiz Zikr(s.97/6) Hayatus Sahabe(4/38) İbni Receb Hanbeli Camiul Ulum vel Hikem(s398) Seyyid Ahmed Rıfai El Bürhanul Müeyyed(s.58) Leknevi Sibaha(s.57) İsnadında bulunan İsmail Bin Iyaş’ın rivayeti, bazılarına göre sadece Şamlılardan rivayet ettiğinde makbuldür. Hicazlılardan ve ıraklılardan rivayetlerinde yanlışları çoktur. Bununla birlikte imam Buhari yine de onunla delil getirilemeyeceğini söyler. İbni Hibban onun hüccet olmadığını, çok hata yaptığını, Ali Bin Medini ile Nesai de; zayıf olduğunu, Ahmed; hadislerinin muzdarip olduğunu söyler.(bkz. Zehebi Men Tekelleme Fiyh(38) Mizanul İtidal(1/401) el Muğni(697) Cerh ve Tadil(2/191) İbnül Cevzi Duafa(1/118) İbni Iyaş, bu hadisi Raşid Bin Davud’dan rivayet etmiştir ki o da Şamlıdır. Ancak Raşid bin Davud hakkında Buhari; “Şüpheli”, Darekutni; “zayıftır, onunla delil getirilemez” der. (Zehebi Mizan(3/55) Kaşif(1/388) Tehzibul Kemal(9/7) Tehzibut Tehzib(3/195) el Muğni(2066) Raşid Bin Davud’u güvenilir sayan hadis imamları da vardır.(İbni Hibban Sükat(6/302) Ancak böyle bir durumda cerh mukaddemdir. Hadis zayıftır.

"Ebû Abdirrahman (yani Abdullah b. Mesûd) şimdiye kadar yanınıza çıktı mı?" dedi. "Hayır" dedik. O da bizimle beraber oturdu. Nihayet (Abdullah) çıktı. Çıkınca toptan ona ayağa kalktık. Sonra Ebû Musa ona şöyle dedi:

"Ey Ebû Abdirrahman! Biraz önce mescidde yadırgadığın bir durum gördüm. Ama yine de, Allah'a şükür, hayırdan başka bir şey görmüş değilim. (Abdullah) "Nedir o?" diye sordu. O da; "Yaşarsan birazdan göreceksin" dedi (ve) şöyle devam etti:

"Mescidde halkalar halinde, oturmuş, namazı bekleyen bir topluluk gördüm. Her halkada (İdareci) bir adam, (halkadakilerin) ellerinde de çakıl taşları var. (idareci): "Yüz defa Allahu ekber deyin" diyor, onlar da yüz defa Allahu Ekber diyorlar. Sonra, yüz defa La İlahe İllallah, deyin diyor, onlar da yüz defa La ilahe İllallah diyorlar. Yüz defa Sübhanallah deyin diyor, onlar da yüz defa Sübhanallah diyorlar."

(Abdullah b. Mes'ûd); "Peki onlara ne dedin?" dedi. "Senin görüşünü bekleyerek -veya "senin emrini bekleyerek" -onlara bir şey söylemedim." dedi.

Dedi ki; "onlara kötülüklerini hesab etmelerini emredip (bununla) iyiliklerinden hiçbir şeyin de zayi edilmeyeceğine dair onlara güvence verseydin ya!" dedi. Sonra gitti, biz de onunla beraber gittik. Nihayet o, bu halkalardan birine geldi, başlarında durdu ve şöyle dedi: "Bu, yaptığınızı gördüğüm nedir?"

Dediler ki; "Ey Ebû Abdirrahman! Bunlar çakıl taşları. Onlarla Ellahu Ekber, La ilahe İllallah ve

Sübhanallah deyişleri sayıyoruz." (Bunun üzerine Abdullah b. Mes'ûd) dedi ki;

"Artık kötülüklerinizi sayıp (hesab edin)! Ben, iyiliklerinizden hiç bir şeyin zayi edilmeyeceğine kefilim. Yazıklar olsun size! Ey Ümmet-i Muhammed, ne çabuk helak oldunuz! Peygamberinizin -salallahu aleyhi ve sellem- şu sahabesi içinizde hâlâ bolca bulunmakta. İşte onun elbiseleri, henüz eskimemiş; kapları, (henüz) kırılmamış. Canım elinde olan Allah'a yemin olsun ki, sizler kesinlikle ya Muhammed'in dininden daha doğru yolda olan bir din üzerindesiniz (-ki bu imkânsızdır-) veya bir sapıklık kapısı açmaktasınız."

Onlar; "Vallahi, ey Ebû Abdirrahman, biz, başka bir şey değil, sadece hayrı (elde etmeyi) İstedik" dediler.

O da şöyle karşılık verdi; "Hayrı (elde etmek) isteyen niceleri vardır ki onu hiç elde edemeyeceklerdir. Resûlullah -salallahu aleyhi ve sellem- bize haber vermişti ki; Kur'an'ı okuyacak olan bir topluluğun bu okuyuşları sadece dilde kalacak, onların köprücük kemiklerini ileriye geçmeyecek. Vallahi, bilmiyorum, belki onların çoğu sizdendir." Sonra Abdullah onlardan yüz çevirdi .

(Amr b. Yahya'nın dedesi) Amr b. Selime, bundan sonra şöyle dedi: Bu halkalardaki (insanların) tamamını, en-Nehrevân olayında, haricîlerin yanında bize karşı vuruşurken gördük." [79]

---

79 Darimi(206) Taberani bunu hasen bir isnad ile rivayet etmiştir. Bkz.: Taberâni(9/125) Mecmau'z-Zevâ'id, (1/181). Hadisin merfû kısmı için bkz. Müslim(1/663); İbn Mâce(1/59); Ahmed b. Hanbel(1/380, 404)

Amir Bin Abdullah Bin Zübeyr dedi ki; "Babama geldim ve dedim ki; "Allahı zikreden hayırlı bir kavim gördüm. İçlerinde Allah korkusundan çığlık atıp bayılanlar vardı. Onlarla beraber oturdum." Bunun üzerine babam dedi ki;

"Onlarla oturma! Ne Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, ne Ebu Bekir, ne Ömer ne de diğer sahabelerde böyle bir şey yoktu. Senin o gördüklerin, bunlardan daha mı çok huşu sahibidir?"[80]

Katade r.a.; "Rablerinden korkarak derileri ürperir. Sonra Allah'ın zikriyle kalpleri yatışır" ayetini okudu ve dedi ki; "Bu Allah'ın dostlarının sıfatıdır. Allah onları, "şuurlarının kaybolmasıyla, çığlık atıp bayılmalarıyla" değil, derilerinin ürpermesi, gözlerinin yaşarması ve zikrullah ile kalplerinin sükünete ermesiyle vasıflıyor. Zira çığlık atıp bayılmak, şuurların gitmesi, ancak bidat ehlinde bulunur ve şeytandandır."[81]

Enes Bin Malik r.a.'e, Kur'an okuyup, çığlık atarak bayılan bir kavim sorulunca dedi ki; "bunu hariciler yapar!"[82]

Kays Bin Ubade r.a. diyor ki; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı zikir anında sesi yükseltmeyi çirkin görürlerdi."[83]

---

80 Ebu Nuaym Hilye(3/167-168)

81 Abdurrazzak Tefsir(2/172)

82 Ebu Ubeyd Fadailul Kur'an(s.112)

83 İbni Ebi Şeybe(7/189) Kurtubi(1/10)

Aliyul Kari "el Hırzus Semin Şerhu Hısnul Hasin" adlı eserinde "Kulum beni bir toplulukla zikrederse…" hadisini izah ederken der ki; "Burada muhtemelen gizli zikir kastedilmektedir. Nitekim "gafiller arasında Allah'ı zikreden kişi, savaşta firar edenler arasında firar etmeyip sabreden kimse gibidir"[84] hadisi buna işaret eder. Topluluk ile zikir ifadesinden, haddi aşarak sesi yükseltmenin cevazını çıkarmaya yol yoktur."[85]

İmam Buhari Kitabus Siyer'de "Tekbirde sesin yükseltilmesinde kerih olanı" diye bir bab açmış, Ebu Musa r.a.'den şu rivayeti nakletmiştir;

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem ile beraberdik. Bir vadiden inerken tekbir getiriyor, çıkarken de tehlil ediyorduk. sesimizi biraz yükselttik. Bunun üzerine buyurdu ki; "ey insanlar, kendinize acıyın. Zira siz ne sağır birisine, ne de burada olmayan birisine sesleniyorsunuz. Şüphesiz O sizinle birliktedir, çok iyi işitir, çok yakındır. O'nun ismi mübarek, şanı da yücedir."[86]

Bu hadisin şerhinde Kastalani der ki;[87] "Taberi dedi ki; "Zikir ve duada sesi yükseltmenin mekruhluğunu sahabe ve tabiinden selefin çoğu söylemişlerdir." Bu hadis

---

84 Mecmauz Zevaid(10/80) Taberani ve Bezzar İbni Mesud r.a.'den rivayet etmiş olup, ricali güvenilirdir.

85 Leknevi Sibahatul Fikr(s.37)

86 Buhari(Cihad ve siyer,131, megazi,38, deavat 50,67, kader 7, tevhid,9) Müslim(zikir 44-2704) Tirmizi(5/457) Ebu Davud(2/182) Nesai Amelül Yevme vel Leyle(s.364) Tuhfetul Eşraf(6/426)

87 Kastalani İrşadus Sari(5/135)

de, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in zikirde sesin yükseltilmesini çirkin gördüğünü gösteriyor."

Ancak Leknevi der ki; "bu hadis, mutlak olarak cehri zikrin yasaklığını veya mekruhluğunu göstermez. Bilakis gizli zikrin müstehaplığına delil olmaktadır. Zira "kendinize acıyın" ibaresi, yasaklık veya vaciplik ifade etmeyip, hafifletme, merhamet ifade etmektedir. Şayet Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem onları men etmeseydi, tepe çıkarken yüksek sesle zikretmenin takriri sünnet olacağını zannedeceklerdi. Ümmetine kolaylık olması için bunu yasakladı."[88]

Zikir meclislerinden kastedilen şey hakkında Ebu Hureyre r.a.'den gelen sahih rivayet şu şekildedir;

"Allah'ın evlerinden bir evde toplanıp Allah'ın Kitabını okuyan ve aralarında ders yapan bir topluluğu, melekler rahmet ve sekinet ile kuşatırlar, Allah onları kendi katındakilerle anar."[89]

İbni Abbas r.a.'dan mevkuf olarak gelen rivayet ise şu şekildedir; Ona "En üstün amel hangisidir?" diye sorulunca dedi ki;

"Allah'ı zikretmek en büyüktür. Bir evde toplanıp Allah'ın kitabını okuyan ve aralarında ders yapan hiçbir topluluk yoktur ki, melekler onları kanatlarıyla

88 Leknevi Sibaha(s.38)

89 Müslim(4/2074) Beyhaki Şuab(2/262)

gölgelemesin. Onlar bundan başka bir söze dalmadıkları sürece Allah'ın misafirleridir."[90]

Hakim, Muaviye'den şöyle dediğini tahric etti; Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le beraberdim, mescide girdi, mescidde oturan bir topluluk gördü, Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: "Sizi oturtan nedir?" dediler ki:

"Farz namazı kıldık. Sonra oturduk Allah'ın Kitab'ı ve Peygamber'in sünnetini müzakere ediyoruz." Rasullah (s.a.v.) buyurdu ki: "Allah bir şeyi zikrederse onu zikri büyük olur."[91]

Tasavvufçuların Zikri

Doğum yıldönümleri (mevlidler) dedikleri bayramlarda, mescidler dedikleri yatır türbelerinde tasavvufçular zikir diye adlandırdıkları dans partileri düzenlerler. Şeyh efendi rezaletin aşık olduğu ve faziletin tiksindiği kadın ve erkek dervişlerden iki saf arasında oturur, haram beslenmekten yağ damlıyacak kadar semizlemiş iki eliyle işaret ederek dansı başlatır. Kendisi de harflerini ve telaffuzunu tahrif ederek Allah'ın adını haramla beslenen dudaklarından ve burnundan tekrar etmeye başlar. Alnının iki tarafı hayayı gammazlar ve takvayı jurnal eder. Gazelcileri de Leyla ve Suad faslından coşkun sesiyle coşturur. Davulcuları yahut tef ve neycileri de şeytanın elleriyle davulu yahut defi, nefesiyle de neyi

90 İbni Ebi Şeybe(6/156,7/135) Beyhaki Şuab(2/357) İbni Receb Cami(s.344) isnadı zayıftır. Ancak bir önceki rivayet bunun şahididir.

91 Sahihtir, Müslim(zikr 27) Ahmed, Tirmizi(3379) ve Nesai(adabul kudat 17) tahric etti. (Terğib ve Terhib: 2/403)

çalarak cinleri etrafa toplar. Bu cûşuhurûş içinde şeyh efendi kendinden geçer ve dervişler de ritme uyarak göbek atmaya başlarlar. Dansözler gibi sağa sola kırıtarak nağmelere katılırlar.

Tıpkı meyhanecilerin elinde içki kadehlerini ve altın tasmaları gören dansözlerin bütün vücut hatlarıyla coşarak kendinden geçtiği ve mest olduğu gibi, kendilerinden geçer ve mest olurlar. Çok geçmeden bastırılmış olan şehvetler alevlenir ve dem bu demdir, diyerek alevlenen şehvetini tatmin yollarına koyulur.

Edepten uzak sallanmalar ve şeytanca iniltiler ve günah ulumalarından kısılmış seslerle istiğase (yardım dileme) naraları yükselir. Her biri kendi sevgilisinin şarkısını söyler. Bu şekilde bu edepsizce sapıklığı bir veya iki saat sürdürürler. Her biri, şeytanı kuduran ve şehveti alevlenen dişilere vücudu kuvvetli bir hayvan olduğunu ispatlamaya çalışır. Sonra da dansla geçen bu saatlerin ilahi tecelli saatleri olduğunu söyler. Bir de bakarsınız ki yetiminin azığını satan anne, eşinin başörtüsünü satan erkek ve borç altında beli kırılan zavallı borçlu şeyhin batıracağı bir şiş veya vereceği bir afyon yahut dervişlerin bir esrarı için kuyruğa girmişler! Hepsi de zikir (dans) salonlarında dans ediyorlar!

Ne dersiniz, aşırı mı gittim yoksa eksik mi anlattım? Herhalde aşırı gittiğimi sanıyorsunuz, değil mi? Dans salonlarında tepinirken tasavvufçuları gören herkes, diyebilirim ki, facirlerin şehvetleri gibi alevlenen mecusilerin ateşlerini görmüş gibi olur. Söyler misiniz, şuurlarını yitirmiş ve şeytan çarpmış gibi haramlarla coşan ve coşturan nağmelerle tempo tutan, kilometrelerce uzaktan harama çağıran gözlerle mest olan gençleri acaba

toplumun insanları görmüyor mu? Ellerindeki teflerle tempo tutturan gençlerin yanında neşesinden dört köşe olan şeyhleri insanlar duymuyor mu? Kurdukları tuzaklarla ortalıkta dolaşan gençleri ve nereye gideceğini bilmiyen zavallıları avlayıp kendisine sundukları için keyfine diyecek bulunmıyan bu sömürücüleri insanlar bilmiyor mu? Bütün bunlar oluyor ve siz de, biz de hepimiz görüyoruz, duyuyoruz. Buna rağmen düğün başkalarınınmış gibi kimsenin buna aldırdığı veya karşı çıktığını müşahade etmiyoruz. Sanki heriflerin rezillikleri kutsal bir faziletmiş gibi herkes halinden memnun!

Söyler misiniz, Rasûlullah Rabbini böyle mi zikretti? ondan sonra ashab Allah'ı böyle mi zikretti? (Allah Allah, Hay Hay diye) Müfred ismiyle zikrettiklerini, ah vahlarla, inilti ve tempolarla, dans ve nağmelerle Allah'ı zikrettikleri kim iddia edebilir? Birisi alkış tutarak ve diğerleri ona uyarak koro halinde zikrettiklerini kim söyliyebilir? Sahabelerin Leyla gazelleri okuyan bir gazelhan eşliğinde, çığlık ve naralarıyla vahşi hayvanları yuvalarında ürküten seslerle, bir lokma et yahut batacak bir şiş için Allah'ı zikrettiklerini kim ileri sürebilir? Neylerle, keman ve rebaplarla, tef ve nakkaralarla zikrettiklerini nasıl söyleyebilirsiniz?

Hepsi Rasûlullah'ın öğrettiği gibi Allah'ı zikrettiler. Huşu ve teslimiyet içinde, sessiz ve müziksiz, havf ve reca arasında, münferiden ve Rasûlullah'ın öğrettiği dualarla Allah'ı andılar, O'na yalvardılar, nimetini istediler ve azabından kendisine sığındılar. Ama tasavvufçuların zikri gibi zikredenler, ancak cahiliyye müşriklerinin zikri ile zikretmiş olur. Yahudi ve hıristiyan kafirlerinin zikri ile zikretmiş olur."

“Onların (müşriklerin) Beytullah'ın yanında namazları (duaları) da el çırpmak ve ıslık çalmaktan başka birşey değildir."(Enfal 35)

Tasavvufçuların Zikri Bir Yahudi Bidatıdır

Yüz kırk dokuzuncu mezmurda şunları okuyoruz: "Siyon oğulları hükümdarlıklarına sevinsinler, tef ve ud ile dansederek adını tesbih etsinler, terennüm etsinler. Tehlil getirin, kutsallığında (Kudüs'de) Allah'ı tesbih edin. Rebab ve ud ile tesbih edin. Tef ve dans ile tesbih edin. Sazlar ve zurnalarla tesbih edin. Türlü naralarla tesbih edin."

Tasavvufçular da aynı bu şekilde zikir yaparlar. Yahudi cahiliyye bidatı ile tasavvufçuların zikri arasında sıkı ilişkiyi ve benzerliği görmek için bir zikir meclisini müşahade etmek yeterlidir. Bu apaçık bir gerçek iken, Abdulaziz ed-Debbağ'ın şu sözlerini görüyoruz: "Zikredenler sağa sola sallanırlar, çünkü kutuplar meleklerin böyle yaptığını görmüşlerdir.(!)"

Tasavvufçularda Zikrin Şekli Ve Sözleri

Zikreden kişinin tepeden tırnağa kadar sallanması, önce sağa lâ ile başlayıp sola ilah ile dönmesi ve doğrulması gerekir. Sola doğru öne eğilerek illallah demesi ile bu işi tamamlar. Allah, hû gibi tek isimle zikrediyorsa çenesini göğsüne vurması, koro halinde ve yüksek sesle yapması gerekir. Kelimeyi göbeğinden başlıyarak kalbinin derinliklerinden çıkarması icabeder. İşte bu eşsiz pehlivanlık tasavvufçuların zikir şeklidir!

Allah için söyleyiniz, Rasûlullah rabbini zikrederken böyle tepeden tırnağa kadar sallanıp dans mı ediyordu?

Sakalını göğsüne vurup sağa sola mı sallanıyordu? Şüphesiz hayır! Hiçbir zaman böyle yapmamıştır. Çünkü o Allah'ın peygamberidir ve Allah'ın huzurunda nasıl edeple ibadet edileceğini bilir ve insanlara bildirir. Kör testerenin ağaç keserken çıkardığı sesler gibi de sesler çıkarmamış ve naralar atmamıştır. Nasıl zikredeceğini Allah ona şöyle tarif etmiştir:

"*Namazında yüksek sesle okuma. Onda sesini fazla da kısma. İkisinin arasında bir yol tut*." "*Rabbinize yalvara yakara ve gizlice dua edin. Bilmelisiniz ki haddi aşanları O sevmez*." "*Rabbini içinden, yalvararak ve O'ndan korkarak yüksek olmıyan bir sesle sabah ve akşam zikret (an). Gafillerden olma!*"

Namazda sesin fazla yükseltilmemesi ve tamamen kısılmaması, belki ikisi arasında bir yol tutulması esas iken, tasavvufçular guya bir nevi ibadet veya dua olarak yaptıkları zikirlerinde nakarat tutturmak, avazları çıktığı kadar bağırmak, testere sesleri gibi hançerelerden sesler çıkarmak, tepeden tırnağa kadar ter içinde kalacak şekilde tepinmektedirler. Ne yapalım, tasavvufçular Allah'ın hidayetini bu şekilde değiştirmekte ve başka yollara uymaktan çekinmezler!

Zikirde kullanılan sözlere gelince; müridin şeyhine karşı edeplerinden biri de şeyhinin kendisine telkin ettiği kelimeler kullanması ve başka sözleri kullanmamasıdır. Bu sebepten zikir sözleri tarikatların çokluğu ve şeyhlerin farklılığına paralel olarak çoğalmış ve değişik olmuştur.

Kimileri Allah'ın tek ismi ile, kimileri hû hû diyerek, kimileri de ıh ıh sesleriyle zikretmektedir. Tasavvufçu her tağut kullarına başka tarikatların zikri ile zikretmeyi ve

izin verdiği şeylerin dışında kelimeleri kullanmalarını yasaklamaktadır. Çünkü yüce Allah'ın isimlerini şu veya bu şekilde söyledikleri zaman fayda, şu veya bu şekilde söyledikleri zaman da zarar vereceğine inanırlar. Onun için zikreden kişiye fayda veya zarar verecek şeyleri bilen şeyh, kaptan sayılır. Bu bakımdan derviş lailahe illallah sözü ile ancak şeyhi kendisine izin verdiği taktirde zikredebilir. Rabbine de "yâ latif" diye seslenmemelidir. Aksi halde ona bir uyuşukluk gelir veya çarpılır.

Tasavvuf kahinlerinden İbn Ataullah el-İskenderi'nin şu iftirasına bakınız: "Allah'ın "Afûv (bağışlayan) ismi avamın zikrine yaraşır. Çünkü onları ıslah eder. Allah'a suluk edenlerin ise bu isimle onu zikretmesi yakışmaz.

Bâis (dirilten) ismi ile de gafiller zikreder. Fenayı talep edenler onu bu isimle zikretmez. Gafir (günahları bağışlayan) ismi ile de avam öğrencilere telkin yapılır (onlara bu isim öğretilir). Zira günahın cezasından korkan onlardır. Ama Allah'ın huzuruna çıkmağa layık olanların günahları bağışlayanı zikretmeleri onlarda vahşeti (uzaklığı ve yabancılığı) meydana getirir. Allah'ın "Metin" ismi ise halvet sahiplerine zarar verir, dinle alay edenlere yarar sağlar."

İbn Ataullah bu iftirayı serdetmeye devam etmekte ve Allah'ın isimlerinin çoğuna bu şekilde iftira etmektedir. Halbuki yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"*De ki, ister Allah deyin, ister Rahman deyin. Hangisini deseniz olur. Çünkü en güzel isimler O'na mahsustur."*

"En güzel isimler (Esmaulhüsna) Allah'ındır. O halde O'na o güzel isimlerle dua edin. O'nun isimleri hakkında eğri yola gidenleri bırakın. Onlar yapmakta olduklarının cezasına çarptırılacaklardır."

Şu saçmalığa bakınız. Allah'ın Gafir ismi sadece avama yaraşır. Sanki bu tağutlar günahlardan masum veya ilahtırlar! Halbuki Rasûlullah günde yüz defa Rabbine istiğfar ederdi. Şimdi söyler misiniz, Kur'ân'ın hidayeti ve gerçekliğiyle tasavvufçuların sapıklığı ve dalaleti arasında bir ilişki buluyor musunuz?!

Rasulullah Nasıl Zikretmiştir?

Rasûlullah'ın Cenâb-ı Hakk'ı nasıl zikrettiğini pak sünnetinden öğreniyoruz. Onun zikir şekli ile tasavvufçuların bidat ve saçma zikir şekillerini karşılaştırmak mümkündür. Rasûlullah buyuruyor: "Şu iki kelime, dile kolay, terazide ağır ve Allah'a sevimlidir: Sübhanallah ve bihamdih, sübhanallahi'l-azim."

Selam verdikten sonra her namazın arkasında Rasûlullah şöyle derdi: "Lâ ilahe illallah vahdehu lâ şerîke leh, lehu'l-mülk ve lehu'l-hamd ve huve ala külli şeyin kadîr, ve lâ havle ve lâ kuvvete illa billah, lâ ilahe illallah ve lâ na'budu illâ iyyah, lehu'n-Nimetu ve lehu'l-fadlu ve lehu's-Senâu'l-Hasen, la ilahe illallah, muhlisine lehuddîn velev kerihe'l-kâfirun."

Yine şöyle buyurmuştur: "İstiğfarın en büyüğü şöyle söylemektir: Allah'ım, sen benim rabbimsin, senden başka ilah yoktur, beni yarattın, ben de senin kulunum, gücüm yettiği kadar sana verdiğim söze ve ahdime bağlıyım, yaptığım kötülüklerden sana sığınırım, bana verdiğin

nimetini ve işlediğim günahları sana itiraf ediyorum, beni bağışla. Çünkü günahları senden başka bağışlayan yoktur."

Buhari ve Müslim'de İbni Abbas Rasûlullah'ın gece namazı kalktığı zaman şöyle buyurduğunu rivayet etmektedir: "Allah'ım, ham senindir. Yerin, göklerin ve içindekilerin nuru sensin. Hamd senindir. Yeri, gökleri ve içindekileri tutan sensin. Hamd senindir. Yerin, göklerin ve içindekilerin rabbi sensin. Hamd senindir. Hak sensin, vadin haktır, sözün haktır, sana kavuşmak haktır, cennet hak ve cehennem haktır, peygamberler haktır, Muhammed haktır, kıyamet saati haktır. Allah'ım sana teslim oldum, sana iman ettim, sana tevekkül ettim, sana döndüm, senin için düşmanlık yaptım, seni hakem yaptım, işlediğim, işlemediğim ve gizlediğim günahlarımı bağışla. Sen ilahımsın, senden başka ilah yoktur. Güç ve kudret ancak senindir."

Rasûlullah'ın efradının cami ağyarını mani zikri görülüyor değil mi? Peygamberin tertemiz ve halis yakarması ve kulluğundan başka ne vardır? Göğün kapılarının açıldığı dua ve yalvarmalardan başka ne görüyorsunuz? İçinde ne müfred isimle (ya Allah, hû, âh, hay... gibi isimlerle) ne bir zikir var, ne sakalı göğse vurmak var, ne de tepeden tırnağa kadar sallanıp dansetmek var! Ne başı sağa sola sallamak var, ne inlemek var, ne de göbekten bıçkı sesi gibi sesler çıkarmak var! Ne bir gazelhan, ne tef, ne ney, ne kaval var! Ne de ortada duran ve alkışlarıyla tempo tutarak etrafında dervişlerin dans ettiği bir put var!

Sadece ve sadece Allah sevgisi, korkusu ve takvasıyla dolan ve rabbine yalvaran mümin bir kalb vardır. Yüce yaratanına yöneliyor, bütün mülkün sahibi ve

hakimine yakarıyor, gerçek bir iman, halis bir tevhid içinde ona yalvarıyor.

İmam Şatıbi der ki; "Kendilerinin tasavvufçuların yolundan gittiklerini iddia edip "fakirler" diye şöhret bulan bir topluluk hakkında soru soruldu. Bunlar bazı geceler toplanıyorlar, tek bir ağızdan koro halinde cehri zikir yapıyorlar, sonra gecenin sonuna kadar musiki ve raksa dalıyorlar. Fakih diye bilinen bazı kişiler de onlarla beraber bulunuyorlar ve bu yolu gösteren şeyhlerin peşlerinden gidiyorlar. Bu caiz midir?

Cevap olarak denildi ki; bunların hepsi sonradan uydurulmuş bidatlerdir ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabının ve güzellikle onları takip edenlerin yoluna muhaliftir. Allah Azze ve Celle yarattıklarından dilediği kimseleri Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ve ashabının yolundan yararlandırmaktadır.

Sonra bu cevap çeşitli beldelere ulaştı ve bu bidatleri işleyenlerin üzerine kıyamet koptu. Tarikatlarının silinip yok olacağından ve menfaatlerinin kesileceğinden korktular. Bunun üzerine hemen kendilerini savunmaya geçtiler, faziletleri sabit, Allah'a ve Rasulü'ne bağlılıkları bilinen, sünnet ile amel etmeyi prensip edinmiş tasavvuf şeyhlerine intisap ettiklerini söyleyerek kendilerini savundular. Halbuki onlar tasavvuf şeyhlerinin tuttukları yola ters düştükleri için delil olarak onlara bağlı olduklarını söylemeleri geçerli değildir. Zira onlar, tuttukları yolu üç temel esas üzerine bina ettiler; ahlak ve davranışlarında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e uymak, helal lokma yemek ve bütün amellerde ihlaslı olmak. Bunlar ise bu üç esas hakkında şeyhlerine

muhalefet ettiler. Bu yüzden onların cemaatine dahil omaları mümkün değildir….

Selefi salihin kendi aralarında Kur'an okuyup ilim müzakeresi yaparlardı. İşte bu, zikir meclislerinden bir meclistir. Ebu Hureyre r.a. şu hadisi rivayet etmiştir;

"Allah'ın evlerinden bir evde Allah'ın Kitabını tilavet ve aralarında onu müzakere eden hiçbir topluluk yoktur ki, üzerlerine sekinet inmiş, İlahi rahmet kendilerini bürümüş, melekler her yanlarını sarmış ve Allah Azze ve Celle kendilerini Mele-i A'la'da yanındaki meleklerle anmış olmasın"[92]

Zikir maksadıyla toplanmak da böyledir…fakat onlar koro halinde zikir yapmak için toplanmamışlarsa böyledir. Bir topluluk Allah'ın nimetlerini anmak veya ilim sahibi kişilerse aralarında ilim müzakere etmek veya içlerinde bir alim varsa onun etrafında ilim öğrenmek için oturdukları veya birbirleriyle Allah'a nasıl itaat edileceği, isyandan nasıl sakınılacağını müzakere etmek üzere toplandıkları zaman, peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı arasında yaptığı, sahabe ve tabiinin de aynısını uyguladığı meclisler gibi olacağından bu meclislerin hepsi zikir meclisi olacaktır…

İşte gerçek manada zikir meclisleri bunlardır. Kendilerinin tasavvuf yolunu izlediğini iddia eden o fakirlerden bidat ehli olanları, Allah Azze ve Celle böyle meclislerden mahrum bırakmıştır… sapıtmışlar ve kendileri gibi cahillerin peşinden gitmişlerdir. Kur'an ayetlerini ve Hadisleri okumaya başlamışlar, fakat onları

92 Müslim(1455) İbni Mace(225)

da ilim sahiplerinin söylediklerine göre değil, kendi kafalarına göre yorumlamışlardır. Sıratı müstakimin dışına çıkmışlardır. Neticede yine toplanıyorlar ve içlerinden birisi Kur'andan bir şeyler okuyor, fakat bu okuyucu güzel sesli, hoş nağmeli ve makam bilen birisi oluyor, okuyuşunda kötülenen şarkılara benziyor. Sonra da gelin Allah'ı zikredelim diyorlar, seslerini yükseltiyorlar, sırayla bu zikre devam ediyorlar, bir tarafta bir grup, diğer tarafta bir grup, şarkıya benzer şekilde koro halinde zikir yapıyor. Bunun da mendup olan zikir meclislerinden olduğunu iddia ediyorlar. Yalan söylüyorlar! Eğer bunların yaptıkları doğru olsaydı, bunu böyle anlamaya ve böyle amel etmeye selefi Salih daha layık idi. Aksine, onların yaptığı şekilde zikir yapmak, Kur'an'ın ve sünnetin neresinde görülmüş?..[93]

İmam Acurri r.a. der ki; "Şüphesiz Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, ashabını, bidatten sakındırmış, bidatin sapıklık olduğunu, Kur'an'a Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem'in raşit halifelerinin sünnetlerine ve sahabelerin kavline uygun olmayan her amelin veya konuşulan kelamın bidat olduğunu, onun sapıklık olduğunu, onu söyleyen veya yapan kişiye reddedilmiş olduğunu onlara bildirmiştir. Onlardan biri de; İbrad Bin Sariye'nin; "Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem bize gözleri yaşartan, kalpleri titreten belagatlı bir vaaz etti" demesidir.

Bu sözü iyi ayırt edin! Onun vaazında, bayıldık, bağırdık, başlarımıza vurduk, göğüslerimizi yumrukladık, kendimizi attık, (cahillerin çoğunun yaptığı gibi) raks ettik demiyor! (O cahiller) vaaz esnasında bağırır, bayılır

93 Şatıbi el İ'tisam(1/294-298)

düzenbazlık yapmaya çalışırlar. Bütün bunlar şeytanın onlarla oynamasıdır. Bunların hepsi bid'at ve delalettir.

Böyle hareket edenlere denilir ki; Bil ki şüphesiz Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem insanların en doğrusudur, Ümmetine en güzel nasihat edenidir. Kalbi en rikkatli olanıdır. Ashabı da kalbi en rikkatli olanlardır. Onlardan sonra gelen insanların en hayırlılarıdır. Akıl sahibi için bunda şüphe yoktur. Onlar vaaz esnasında çığlık atmazlar, bağırmazlar, raks etmezler, hoplayıp zıplamazlar idi. Bu doğru bir şey olsaydı buna insanların en hak sahibi, Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında olanlar olurdu. Ancak bu, bid'attir, batıldır, münkerdir. Böylece bil! Onun sünnetine ve ondan sonra ki hidayete ermiş raşit halifelerin ve diğer sahabelerin (Rıdvanullahi aleyhim ecmain) sünnetlerine temessük edip sarılmalısınız."[94]

İbadette aşırı giden Hariciler:

Sufilerin zikirde, zühdde, ibadette aşırı gidişte haricilerle benzer yanları vardır. Halka ve koro halinde zikirleri, sahte cezbe gösterileri gibi konularda benzer yanları yukarıda zikredildi. Çok ilginçtir ki sufiler şeyhlerine muhalefet edeni tekfir etmede haricilerden de süratli, Celalettin rumi'nin humanist bakışıyla kafirler hakkında da Mürcie'den daha müfrittirler.

Haricilerin de ibadete, zühde, Kur'an okumaya düşkün olacağı, lakin itikadları bozuk olduğu için okun yaydan çıktığı gibi dinden çıkacakları sahih hadislerde bildirilmiştir. Hem onlar hakkında biraz bilgi edinmek

94 Acurri Kitabul Erbain(s.37 bizim tercememiz.)

hem de haklarında haber verilenlerin aynen çıktığını görmek için şu rivayetten takip edelim;

Zeyd İbnu Vehb el-Cüheni -ki bu zat, Hz. Ali radıyallahu anh Haricilerle savaşmak üzere yürüdüğü zaman beraberindeki orduda bulunuyordu- anlatıyor: "Hz. Ali dedi ki: "Ey insanlar ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın şöyle söylediğini işittim:

"Ümmetimden bir grup çıkar. Kur'ân'ı öyle okurlar ki, sizin okuyuşunuz onlarınkinin yanında bir hiç kalır. Namazınız da namazlarına göre bir hiç kalır. Orucunuz da oruçları yanında bir hiç kalır. Kur'ân'ı okurlar, onu lehlerine zannederler. Halbuki o aleyhlerinedir. Namazları köprücük kemiklerinden öteye geçmez. Okun avı delip geçmesi gibi dinden hemen çıkarlar. Onlarla harb eden ordu(nun askerlerine) peygamberlerinin diliyle ne (kadar çok ücret)ler takdir edilmiş olduğunu bilselerdi (başkaca) amel yapmaktan vazgeçerlerdi.

Onların alameti şudur: Aralarında pazusu olduğu halde kolu olmayan bir adam olacak. Pazusu üzerinde meme ucu bir çıkıntı bulunacak. Bunun üzerinde de beyaz kıllar bulunacak. Sizler Muâviye ve Şamlıların üzerine gidecek, buradakileri terkedeceksiniz. Onlar da sizin (yokluğunuzdan istifade ile) çoluk-çocuğunuza ve mallarınıza sizin namınıza halef olacaklar!."

(Hz. Ali ilave etti:) "O vallahi! Ben, onların bu kavim olacağını kuvvetle ümit ediyorum. Çünkü onlar haram kan döktüler. Halkın meradaki hayvanlarını gasbettiler. Öyleyse, Allah adına bunlar üzerine yürüyün!"

Ravi der ki: "Haricilerin başında o gün, Abdullah İbnu Vehb er-Râsibi olduğu halde, onlarla karşılaşınca Hz. Ali radıyallahu anh askerlerine:

"Mızraklarınızı bırakın, kılıçlarınızı kınlarından çıkarın. Çünkü ben, onların Harura günü size yaptıkları gibi yine size sulh teklif edeceklerinden korkuyorum!" dedi. Bu emir üzerine döndüler, mızraklarını bertaraf ettiler ve kılıçlarını sıyırdılar. Askerler onlara mızraklarını sapladı. Öldürüp üst üste yığdı. O gün cengâverlerden sadece iki kişi isabet alıp şehit düştü. Ali radıyallahu anh:

"Aralarında o sakat herifi arayın!" emretti. Aradılar, fakat bulamadılar. Bizzat Ali kalkıp üst üste öldürülmüş insanların yanına geldi.

"Bunları geri çekin!" dedi. Sonra yere gelen cesetler arasında onu buldular. Onun bulunması üzerine Hz. Ali radıyallahu anh tekbir getirdi ve:

"Allah doğru söyledi. Resûlü de doğru tebliğ etti" dedi. Ubeyde es-Selmâni, Hz. Ali'ye doğrulup:

"Ey mü'minlerin emiri! Kendisinden başka ilah olmayan Allah aşkına söyle. Sen bu hadisi Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan bizzat işittin mi?" diye sordu. Ali radıyallahu anh:

"Kendinden başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim, evet!" dedi. Ubeyde Hz. Ali'ye üç sefer yemin verdi. O da ona üç sefer yemin etti."[95]

---

95 Müslim(1066)

Haruriler[96] çıkıp bir yerde cemaatten ayrılınca altmışbin kişi idiler. Ali r.a. üzerine huruc için toplanmışlardı. Gelen insanlar; “Ey müminlerin emiri topluluk senin üzerine huruc ediyorlar” diyorlar, o da; “Onları bırakın, onlar benimle savaşıncaya kadar onlarla savaşmayacağım. Onlar bunu yapacaklardır.”[97]

İbni Abbas r.a. diyor ki; bir gün öğle namazından önce yanına gittim ve Ali’ye dedim ki;

“Ey müminlerin emiri! Onların yanına gidip konuşayım” o da bana; “onların sana bir zarar vermesinden korkuyorum” dedi. Dedim ki;

“Hayır, ben güzel ahlaklı birisi olarak eza verdirtmem”

Bunun üzerine bana izin verdi, ben de en güzel elbisemi giydim, günün ortasında onların yanına vardım. Yanlarına girdiğimde onlar yemek yiyorlardı. **Onlar kadar ibadete düşkün olanını görmedim. Alınlarında secde izleri vardı. Elleri deve tırnağı gibi olmuş, üzerlerinde katlanmış elbiseler vardı, yüzleri de sararmıştı.**

Onlara selam verdim. Dediler ki; “Merhaba ey Abbas’ın oğlu! Bu üzerindeki elbise de nedir?” dedim ki;

---

96 Haruriler; Kufe’den iki mil uzakta Haravra denilen yere nispet edildiler. Ali r.a.’a muhalefet için toplanan ilk haricilerdir.

97 Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem’in onların işleri hakkında verdiği haberi tasdiktir.

“Beni neden ayıplıyorsunuz? Ben Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem’in en güzel yemen elbiselerinden giydiğini gördüm.” Sonra şu ayeti okudum;

“**De ki; Allah’ın kulları için çıkardığı zîneti, rızkından pak olanları kim haram etti?**”(Araf 32)

“Neden geldin?” dediler. Dedim ki;

“Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem’in muhacirlerden ve ensardan olan ashabının yanından ve Peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem’in amcasının oğlu ve damadının yanından geliyorum. Onlar üzerine Kur’an nazil olmuş ve onlar onun tevilini sizden iyi bilenlerdir. İçinizde onlardan kimse yoktur. Sizlere onların ne söylediklerini ve onlara sizlerin ne söylediğinizi tebliğ etmeye geldim.”

Onlardan bazıları; “Kureyşle tartışmayın. Allah Teala buyuruyor ki; “Bilakis onlar tartışmacı bir kavimdir.” Dedi. Sonra onlardan biri; “Onunla konuşmalıyız” dedi. Dedim ki;

“Söyleyin bakalım, Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabından ve amcasının oğlundan niçin intikam almak istiyorsunuz?”

Dediler ki; “Üç şeyden dolayı” ben; “onlar nedir?” dedim.

Dediler ki; “birincisi, O Allah’ın emrinde hüküm vermesi için birini tayin etti. Allah Teala buyuruyor ki; “**Hüküm yalnız Allah’ındır**.”(En’am 57, Yusuf 40,67)

"başka?" dedim

Dediler ki; "İkincisine gelince; o savaştı ama ne esir aldı, ne de ganimet dağıttı. Savaştıkları eğer kafir iseler, malları helaldir. Şayet mümin iseler malları da haramdır, onlarla savaşmak ta haramdır."[98]

"Peki üçüncüsü nedir?" dedim.

Dediler ki; "Kendini müminlerin emiri olmaktan azletti. Müminlerin emiri değilse, o kafirlerin emiridir."

Dedim ki; "Bundan başka iddialarınız var mı?" "Hayır bizden bu kadar" dediler.

Onlara şöyle dedim; "Size Allah'ın kitabından ayetler okusam ve peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetinden inkar edilemez deliller getirsem görüşleriniz değişir mi?" "evet" dediler.

Dedim ki; "Siz diyorsunuz ki; "O Allahın emrinde hakem tayin etti." Ben size Allah'ın kitabından, çeyrek dirhemde hükmü insanlara çevirdiğini, Allah'ın onda hükmetmelerini emrettiği ayetleri okuyacağım. Allah'ın şu kavlini görmediniz mi?;

"*Ey iman edenler! İhramlı iken avı öldürmeyin. İçinizden kim onu kasten öldürürse öldürdüğü hayvanın dengi (ona) cezadır. (Buna) Kâbe'ye varacak bir kurban*

98 Bu, isyancı gruplar hakkındaki hükümdür; kadınlarına ve çocuklarına dokunulmaz, malları paylaşılmaz, yaralıları öldürülmez, kaçanları takip edilmez ve onlar savaşa başlamadıkça savaş başlatılmaz.

olmak üzere içinizden adalet sahibi iki kişi hükmeder (öldürülen avın dengini takdir eder)."(Maide 95)

Onda hükmetmeleri için Allah'ın hükmü insanlara bırakılmıştır. Dilese onda kendisi hüküm verirdi. Kişilerin hakem olmasına bunda cevaz vardır. Peki Allah'ın şu ayeti hakkında ne dersiniz?;

"Eğer karı-kocanın aralarının açılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin."(Nisa 35) demek ki, herhangi bir anlaşmazlıkta en iyi çözüm hakem tayinidir. Şimdi onların arasının bulunması için Allah'ın hükmüne uygun olarak hakem tayin edilmesi mi güzel, yoksa başka bir şey mi?"

Onlar; "elbette aralarının düzeltilmesi daha iyi" dediler.

Dedim ki; "Gelelim "savaştı ama ne esir aldı, ne de ganimet dağıttı" sözünüze. Siz anneniz Aişe'yi esir edip, başka kadınlara yaptığınızı ona da yapar mısınız! Bunu yaparsanız elbet kafir olursunuz. Onların analarınız olmadığını söylüyorsanız şayet, yine kafir olur ve İslam'dan çıkarsınız. Zira Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor;

"Peygamber, müminlere kendi canlarından daha yakındır. Eşleri, onların analarıdır."(Ahzab 6) şimdi siz iki sapıklık arasında sallanıyorsunuz. Hangisini isterseniz seçin! Bunu da hallettim mi?" dedim. "Evet" dediler.

Dedim ki; "gelelim, Ali'nin kendini emirlikten azletmesine, Peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem,

Hudeybiye gününde bir anlaşma imzalamak için Kureyş'i çağırdı. Ali r.a.'e; "**Sil ya Ali! "Allahım! Sen biliyorsun ki ben Allah'ın rasulüyüm" oraya Muhammed Bin Abdullah yaz**" dedi.[99] Halbuki Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem, Ali'den daha üstündü. Fakat, ünvanını yazdırmadı. Bunu sildirmekle, kendisini peygamberlikten azletmiş olmadı. Bunu da hallettim mi?" dedim.

"Evet" dediler.

Onlardan yirmi bin kişi dönüş yaptı, diğerleri ise huruc ettiler, sapıklıkları üzere muhacirler ve ensara karşı savaştılar."[100]

İbni Abbas r.a, haricilere karşı sahabenin yolunu delil getirmiştir. Kur'an onlar arasında nazil olmuş olup, onlar onun tefsirini en iyi bilenlerdir. Onlar Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem'e arkadaşlık etmişlerdir. Onların yolu, uyulmak içindir.

İbni Abbas r.a. kekeleyen batıla karşı hakkın parlak delilleriyle, Haricilerin şüphelerine karşı, sahabelerin ilmî delilleriyle yönlendirme yapmıştır.

el Evzaî r.a. diyor ki; "Sünnet üzerinde sabrediniz. Sahabelerin durduğu yerde durun, konuştukları yerde konuşun, sustukları yerde susun. Salih selefinin yolunu

---

99 Buna Bera Bin Azib r.a. rivayeti şahittir. Buhari(5/303,304-Fethul Bari) Müslim(12/134-137-Nevevi Şerhi) Enes r.a.'den; Müslim(12/138-139)

100Ebu Nuaym Hilye'de(1/317) sahihtir. Tahrici için bkz.: Munazaratus Selef(s.95)

tut! Zira onlara geniş gelen şey, sana da geniş gelecektir."[101]

101 Âcurrî eş Şeriat(s.58)

Sufiler Kur'an okurken şarkı gibi makamlı ve nağmeli okuyorlar, bunda bir sakınca var mıdır?

Berâ (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurdu:

"**Kur'ân-ı Kerim'i sesinizle güzelleştirin**."[102] Burada kastedilen kıraat sırasında sesi yükseltmektir.

Diğer bazı hadislerde; "Kur'an ile teganni etmeyen bizden değildir"[103] ve "Allah, Kur'an ile teganni eden bir peygamberi dinlediği kadar hiçbir şeyi dinlemedi"[104] buyrulmuştur."

Bu hadislerde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in teganni kelimesi ile kastettiği şey; Kur'an ile yetinmektir. [105] Bunu Süfyan Bin Uyeyne, Ebu Ubeyd, Şube, Eyyub, Tahavi, Darimi, Beyhaki, Kurtubi, İbni Kesir, Nevevi ve pek çok alim böyle izah etmişlerdir.

Bu en doğru manadır. Zira aksi takdirde Kur'an'ı teganni ile okumayan neden bu tehdide muhatap olsun?

Ebu Hureyre r.a. ile bazı alimler de; "Kur'an'ı yüksek sesle okumaktır" dediler.[106] Adı geçen alimler bazı bidatçilerin bu hadisteki "teganni" kelimesini kendilerinin

---

102 Buhari(Tevhid 52) Ebu Davud(1468) Nesâî(2/179,180) İbnu Mâce(1342) Darimi(3504) Hakim(1/575) Beyhaki Şuab(2/386) Tayalisi(s.100) Ahmed(4/283) İbni Ebi Şeybe(2/251) Buhari Halku Efalil İbad(250) Yakub Bin Şeybe Marife(3/177) Beyhaki(10/229) Muhammed Bin Nasr Kıyamul Leyl(95) Ebu Ubeyd Fadailul Kur'an(34/a) İbni Hibban(Mevarid-661) Mecmauz Zevaid(1/171)

103 Buhari(tevhid 44) Ebu Davud(vitr 20) Darimi(1498) Ahmed(1/172) Hakim(1/569)

104 Buhari(6/107) Müslim(1/545) Darimi(1496)

105 Darimi(1499, 3491) Beyhaki Şuab(2/529) Tahavi Müşkilül Asar(2/130) İbni Kesir Fezailul Kur'an(s.103 v.d.) Nevevi Tıbyan(s.78) Ahmed Davudoğlu Sahihi Müslim Şerhi(4/347) Kurtubi(1/10) Et Tizkar(s.123)

106 Darimi(1496)

ezgi gibi Kuran okumalarına delil getirmelerine şiddetle karşı çıkmışlardır.[107]

Nitekim böyle bir saptırmaya ihtimal vermeyecek kadar sarih ibareler vardır ve sesi dalgalandırarak elhan, ezgi ve melodilerle, bir harf eksilmek veya artırmak şeklinde uzatmayla Kur'an okumanın haram oluşunda icma vardır.[108]

Şu ayette, Kur'an'ı açık, anlaşılır ve acelesiz okumak emredilmiştir; "**Kur'an'ı tane tane (tertil ile) oku**"(Müzemmil 4)

Abis el Gıfari, Amr Bin Abese, Ebu Hureyre ve Avf Bin Malik r.a.'den rivayet edilen hadislerde; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, kendisinden sonra ümmeti için korktuğu bazı hasletler saydı, sonunda buyurdu ki; "…bir de şu kavimden uzağım; onlar Kur'anı şarkı gibi okurlar, bir kimseyi ilim sahibi olmadığı halde sırf şarkı gibi Kur'an okuduğu için imamlığa geçirirler."[109]

Sehl Bin Sad ve Cabir r.a.'dan; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bizler Kuran okuyorken yanımıza çıktı, aramızda arap da, acem de vardı. Buyurdu ki; "Okuyun, her okuyuş güzeldir. İleride bir kavim

---

107 bkz.:İbni Kesir Fezailul Kur'an(s.108)

108 İbni Kesir Fezailul Kuran(s.113) Kurtubi(1/16) et Tizkar(s.129) İbni Kudame el Muğni(1/459)

109 sahihtir. Taberani Mucemul Kebir(3/211,18/34-37,51) Taberani Mucemul Evsat(1/212,2/106) Abdurrazzak(2/488) Hakim(3/501) İbni Ebi Şeybe(7/329) Haris Bin Ebi Üsame Müsned(2/640) Ahmed(3/494,6/22) Beyhaki Şuab(2/541) Deylemi(2328) Buhari Tarihul Kebir(7/80) Bezzar, Mecmauz Zevaid(2/316, 4/199, 5/245, 7/323, 10/206) İbni Kesir Fezailul Kur'an(s.112) Suyuti el Havi(1/252)

gelecektir ki bunlar, Kur'an'ın kelime ve lafızlarını okun yontulması gibi yontacaklar, ondan hasıl olacak ecri ahirete bırakmayıp dünyada alacaklar."[110]

Nevfel Bin Iyas'tan; Bizler Ömer r.a.'ın zamanında mescidte durur, grup grup olurduk. İnsanlar ise gruplardan en güzel sesli olanlara meylederdi. Bunun üzerine Ömer r.a.; "görüyorum ki Kur'anı nağmeler gibi okuyorlar. Vallahi şayet gücüm yetseydi onların bu hallerini değiştirirdim." Dedi.[111]

Enes r.a., insanların sonradan ihdas ettikleri bu ezgilerle Kur'an okuyan birini bundan nehyetmiştir.[112]

Muhammed Bin Sirin r.a. dedi ki; "Önceki alimler (sahabeler ve tabiin) şu ezgilerin sonradan ortaya çıkarılmış bidat olduğu görüşündeydiler."[113]

Salim Bin Abdullah r.a, birisinin lahinlerle Kur'an okuduğunu işitince; "bu şarkıdır, bu şarkıdır" diyerek orayı terk etmiştir.[114]

Huzeyfe (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki:

---

110 Ebu Davud(830) Beyhaki Şuabul İman(2/538-539) Buhari Tarihul Kebir(8/191) Cemül Fevaid(7354) İbni Ebi Şeybe'den; Metalibul Aliye(3492)

111 Buhari Halku Efalil İbad(259) İbni Sad(5/59) Muhammed Bin Nasr Kıyamul Leyl(s.171)

112 sahihtir. Darimi(3505) İbni Ebi Şeybe(10/466) İbni Kesir Fezailul Kur'an(s.112)

113 sahihtir. Darimi(3506)

114 Darimi(3498)

"Kur'ân'ı Arap lahn'ı ve Arap sesleri üzere okuyun. Sakın ha fasıkların ve Yahudilerle hristiyanların lahn'ı üzere okumayın. Bilesiniz, benden sonra bir kavim gelecek ki, onlar Kur'ân'ı okurken, şarkı ve mâtem tercîi gibi terci' ile okuyacaklar. Onların (imanları laftadır) gırtlaklarından öte geçmez. KaIbleri fitne ve fesada uğramıştır. Böylelerinden hoşlanan kimselerin kalpleri de fitne ve fesad içindedir."[115]

Ebud Derda r.a.'den; "Sizleri Kur'anı tahrif eden, onu okuyuşta haddi aşan, Kur'an ile dalga geçenlerden sakındırım!"[116]

Katâde (r.a.) anlatıyor: "Hz. Enes (radıyallahu anh)'e Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in kıraatından sordum. Şu cevabı verdi: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) medleri (uzun heceleri) uzatırdı." Sonra örnek olarak Bismillâhirrahmânirrahim'i okudu ve uzatılacak yerleri belirgin şekilde uzattı: Bismillaahi'yi uzattı, er-rahmaan'ı uzattı, er rahiim'i uzattı."[117]

Şu hadise gelince; Abdullah İbnu Muğaffel (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu

115 Taberani Evsat(7/183) Beyhaki Şuab(2/540) Hakiym et Tirmizi Nevadir(3/255) Zehebi el Muktena(2/58) İbni Kesir Fezailul Kur'an(s.111) Kurtubi(1/17) et Tizkar(s.130) Mecmauz Zevaid(7/169) Suyuti el İtkan(1/256) Mişkat(2207) Rezîn'den; Cemül Fevaid(7361) Suyutî, Câmiu's-Sağîr(1339) Feyzu'l-Kadir(2/65) Beyhaki bunu birkaç tarikten rivayet etti. Zayıf olduğu da söylendi. Lakin şahitleri vardır.

116 Beyhaki Şuab(2/541)

117 Buharî(Fedaili'1-Kur'ân 42, 29) Buhari Halku Ef'alil İbad(298) Ebu Dâvud(1465) Begavi Şerhus Sunne(4/481) Muhammed İbnul Muzaffer Garaibu Şube(s.113)

vesselâm)'ı devesinin üstünde Feth süresini okurken gördüm. Sureyi terci' üzere okuyordu."[118]

Bu terci (sesi kaldırıp indirme) ile okuma, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in üzerine binmiş olduğu devenin hareketinden kaynaklanmıştır. Bu sadece binek üzerindeyken istek dışı olarak terci yapmanın caiz oluşunu gösterir. Başka yerde caiz değildir.[119]

Esma (radıyallahu anhâ) anlatıyor: "Seleften hiç kimse Kur'ân-ı Kerim'in tilâveti sırasında bayılıp düşmezdi. Onlar ağlarlar ve ürperirlerdi. Sonra bedenleri ve kalpleri zikrullah için yumuşardı."[120]

İmam Nevevi'ye soruldu; "Şimdi Dımeşk'te bazı cahiller cenaze üzerine teganni ile, harfleri birbirine katarak, fazladan harf ekleyip uzatarak Kur'an okuyorlar. Bu kötü bir hareket midir?

Cevabında dedi ki; cenaze üzerine bu şekilde Kur'an okunması çok çirkin bir şeydir. Alimlerin ittifakı ile haramdır. Bu hususta imam Maverdi ve başkaları icma olduğunu söylediler. Hatta yöneticilerin üzerine, bunlara mani olmaları, tevbeye çağırmaları ve cezalandırmaları gerekir. Bu her müslümana vaciptir."[121] "Kur'an'ı böyle haram tegannilerle okumak bir takım cahil, aşağılık ve zalim kimselerin müptela olduğu bir musibettir. Onlar cenaze ve mevlit gibi bidat merasimlerinin

---

118 Buharî(Fedailu'l-Kur'ân 24, 30, Meğâzi 48, Tefsir, Feth 1, Tevhid 50) Müslim(794) Ebû Dâvud(1467)

119 Bkz.:İbni Kesir Fazailul Kur'an(s.139)

120 Rezîn'den; Cemül Fevaid(7370) Bağavî Tefsiri(7/238).

121 Nevevi Fetava(s.54-55)

okuyucularıdırlar. İşte bu açıkça haram olan bir bidattir. Kadılar kadısı Maverdi'nin de dediği gibi böyle okuyuşu dinleyen de fasık olur."[122]

Ezanda bile lahin yapmak caiz olmaz; birisi Ömer r.a.'e geldi ve; "Ben seni Allah için seviyorum" dedi. Ömer r.a. ise; "Ben de sana Allah için buğzediyorum. Duyduğuma göre sen ezan okurken teganni ve lahin yapıyorsun."[123]

İmam Malik ve bir çok ulema dediler ki; "Toplu olarak hep bir ağızdan Kur'an okumak bidattir."[124]

---

122 Nevevi Tıbyan(s.79)

123 Abdurrazzak(1852) Taberani(13059) Tahavi(4/128) Serahsi Mebsut(1/138) Sahiha(42)

124 Şatıbi el İtisam(2/40)

Bidatın güzeli çirkini olur mu?

Cevap: Âişe (r.a), Peygamber (s.a.s.)’in şöyle dediğini rivayet etmiştir :

(مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ)

«Kim bu işimizde (dinimizde) onda olmayan şeyleri icad ederse, o şey reddolunur»[125]

eş-Şevkânî bu konuda şöyle demektedir: “ Bu hadis, dinin esaslarındandır. Zira sayılamayacak kadar hükümler ihtiva eder. Bu hadis aynı zamanda aklî ve naklî hiçbir tahsis olmaksızın bid’atleri hasene ve seyyie olarak gruplandıran fukâhaya yönelik açık bir delildir ”[126]

Bugün İslâm toplumunun yaşadığı en büyük problemlerden birisi de, İslâm dünyasının dört bir yanına yayılan bid’atlerdir. Bid’atler o kadar yaygınlaşmıştır ki, neredeyse hiçbir bölge ve hiçbir insan bundan kendini kurtaramamıştır.

Bid’at, (dini hayat açısından) son derece kötü ve tehlikeli bir olaydır. Zira sonuçları itibarıyla küfre götürebilecek bir yapısı vardır.

Bid’atçı, Allâh’ın hükümlerini tartışmaya açan kişidir[127], dolayısıyla tövbe etmeye muvaffak kılınmayacaktır.

125 Buhari,2697; Müslim,1718

126 Şevkânî, Neylu’l-Evtâr, c.2, s.69.

127 Bkz; Mahmûd Şeltût, el-Bid’a-esbâbuhâ ve medârruhâ, s.45.

Abdullâh b. Abbâs (r.a.) şöyle demiştir: «Allah nezdinde en çirkin işler sonradan ortaya çıkarılmış bid'atlerdir »[128]

Süfyan-ı Sevrî[129] ise, şöyle der: « Bid'at iblis'e, günahdan daha sevimlidir, zira günahdan tevbe edilir, ama bid'at'ten tevbe edilmez»[130].

Bid'atlerin İslâm dünyasında yayılmasının en önemli sebeplerinden biri de, insanların çoğu onları "*bid'at-ı hasene* " diye isimlendirip, caiz ve makbul görmeleridir. Bid'atler konusunda böyle düşünen insanlarla tartışıldığında söyledikleri tek şey bunun *bid'at-ı hasene* olduğudur.

Dolayısıyla bid'atlerin tamamının kötü ve sapıklık olduğunu, güzel ve faydalı olan bid'at diye bir şey olmadığını açıklamak istedik.

128 el-Beyhaki, Sünen el-Kübra, c.4, s.316

129 el-Lalekâî, c.1, s.132, Ebu Nuaym, Hilye, c.7, s26, el-Begavi, Şerh's-Sünne, c.1, s.216.

130 Bunun sebebi ise, bid'atçı, amelini güzel görür, bunu Allâh'a yaklaştıran bir yol olarak addeder, dolayısıyla da bundan tevbe etmeye teşebbüste bulunmaz, bilakis bu amelinde Allâh'tan sebat ister. Allâh Teâlâ böylelerinin durumunu şöyle nitelendirir: "Kötü iş kendisine süslü gösterilip de onu güzel gören kimse "(Fâtır, 8). Ama kendini hatalı ve amelini kötü gören günahkar böyle değildir. Eğer kendisine tevbe etmesi nasihat edilirse, bunu yerine getirir. Buna rağmen, gerek bid'atçı ve gerekse günahkar tevbe ederlerse, Allah günahları affeder, ve tevbeleri kabul eder. Allah'dan selâmet, afiyet, tevfık ve hidâyet dileriz.

Bütün Bid'at'lerin Kötü Olduğu ve Güzel Olan Bir Yönü Bulunmadığına Dair Deliller

1- Allâh Teâlâ Kur'an'ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

"Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi de tamamladım ve size din olarak İslâm'dan razı oldum"(Maide 3)

Mâlik b. Enes şöyle demiştir: " Kim İslâm dininde bir bid'at (yeni şey, ilâve) çıkarır ve bunun güzel olduğunu iddia ederse, Peygamber (s.a.s.)'in risaletini tam olarak eda etmediğini iddia etmiş olur. Zira Cenabı Allah; *"Bugün size dininizi ikmalettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve size din olarak İslâm'dan razı oldum"* buyurmaktadır. O gün dinden olmayan şey, bugün de dinden değildir"[131]

eş-Şevkânî de şöyle demiştir: " Madem ki Allâh, Peygamber (s.a.s.)'in vefatından önce bu dini kemale erdirdiğini (tamamladığını) ifade ediyor, o halde bazı müslümanların ortaya çıkardığı bu görüşlere ne demeli? Şayet ortaya attıkları bu görüşleri dinden sayıyorlarsa bu onların, dinin tamamlanmadığına kâil olduklarını gösterir ki, bu da Kur'an-ı reddetmektir. Şayet ortaya attıkları bu şeyler dinden değilse, dinden olmayan şeylerle uğraşmanın ne faydası var ?

Bu söz çok güçlü ve etkili bir delildir. Bid'at ehlinin buna hiç bir şekilde itiraz etmesine mahal yoktur.

131 Şâtıbî, İ'tisâm, c.1, s.64.

Öyleyse söz konusu âyet rey ehlini susturmak ve onların boynunu eğdirmek için yüzlerine çarpılmalıdır."[132]

Cabir b. Abdullah Peygamberin (s.a.s.) hutbede şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Sözlerin en güzeli Allâh'ın kelâmı, yolların en hayırlısı da Muhammed (s.a.s.)'in yoludur. İşlerin en şerlisi de (din açısından) sonradan ortaya çıkarılan şeylerdir ve her bid'at (sonradan ortaya çıkarılan şey) dalâlettir "[133]

İrbad b. Sariye şöyle rivayet etmektedir: Peygamber (s.a.s.) dinleyenlerin gözlerini yaşartan, kalplerini ürperten bir vaaz verdi. Biz; « ey Allâh'ın Rasulü! Bu bir veda vaazına benziyor, dolayısıyla bize tavsiyede bulun! » dedik, O da;

(أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللهَ عَزَّ وَجَلَّ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ تَأَمَّرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ فَسَيَرَى اخْتِلَافاً كَثِيراً فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ مِنْ بَعْدِي عَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتُ الْأُمُورِ فَإِنَّ كَلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٍ
(

«Sizlere Allah'tan korkmanızı ve başınızdaki yöneticilere itaat etmenizi öneriyorum, velev ki başınıza bir köle getirilse bile. Benden sonra hayatta kalanlar bir çok ihtilaflara şahid olacaklardır. Bu durumda, benim ve hak yolda olan Raşid halifelerin sünnetine sarılınız.

132 el-Kavlu'l-Müfîd fi Edilleti'l-ictihâd ve'Taklîd, s.38, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut

133 Müslim,:867.

Sonradan ortaya çıkmış şeylerden sakınınız, zira bütün bid'atler dalâlettir »[134]

İbn Receb şöyle der: *"Peygamber (s.a.s.)'in* **«bütün bid'atler dalâlettir »** sözü cevâmiu'l-kelim türünden bir ifade olup, İslâm dininin temel prensiplerinden biridir ve bu söz hiç bir bid'atı istisna etmez "[135]

İbn Hacer'de şunları söyler: **«Bütün bid'atler dalâlettir »** sözü, hem lafız hem de manâ açısından önemli bir şer'î kaidedir. Lafız yönüne gelince, şöyle demekle olur: 'Şunun hükmü bid'attir ve her bid'at dalâlettir. Dolayısıyla bu, dinden olamaz; zira dine ait her şey hidayettir'. O halde sözü edilen hükmün bid'at olduğu sabit olursa, o iki mukkadime (lafız ve manâ) geçerli olur. Bundan istenilen her iki yön hasıl olur."[136]

Muhammed b. Salih el-Useymîn ise şöyle demektedir: **«Bütün bid'atler dalâlettir»** şeklindeki ifade külli, câmi bir ifadedir. Zira **"küll"** umumiliği, genel geçerliliği ifade eden en güçlü edattır." [137]

Şöyle devam eder: " *Bid'at-ı hasene* olduğu iddia edilen her şeyin cevabı bununla verilir. Binaenaleyh, ehl-i bid'atın hiçbir konu hakkında bu *bid'at-ı hasene*dir demeye hakkı yoktur, zira Peygamber (s.a.s.)'in **'bütün bid'atler dalâlettir'** sözü elimizde keskin bir kılıçtır.

---

134 Ahmed, c.4, s.126; Ebû Davud 4607; Tirmizî: 2676. (Tirmizî bu hadisin hasen olduğunu da ilâve etmiştir); İbn Mace: 44; Dârimî, c.1, s.44-45. Bezzar hadisin hasen olduğunu söylemiş, İbn Abdi'l-berr de aynı şeyi söylemiştir

135 Câmiu'l-Ulum ve'l-hikem, h. n°: 28

136 Fethu'l-Bâri, c.13, s.254.

137 el-İbdâ' fi Kemali'ş-Şer'i ve Hataru'l-İbtidâ', s.13.

Bu keskin kılıç düzensiz bir atölyede değil, nübüvvet ve risâlet atölyesinde imâl edilmiş olup, ifade şeklini de Nebi (s.a.s.) oluşturmuştur. Bunu elinde tutanın karşısında hiç kimsenin 'güzel bid'at" kavramından bahsetmeye hak ve imkânı yoktur. Zira **'bütün bid'atler dalâlettir'** diyen Allâh rasûlü (s.a.s.)'dir"[138].

Abdullah b. Mesud (r.a.) da şöyle der: «Sizden öncekilere tâbi olun, (dinde) yeni şeyler icad etmeyin, bu size yeter, zira bütün bid'atler dalâlettir »[139]

Abdullah b. Ömer (r.a.) ise, «insanlar güzel görseler bile (aslında) bütün bid'atler dalâlettir.“[140] demektedir.

Bid'atleri Güzel Göstermeye Çalışanların Şüphelerine Cevaplar

Birinci Şüphe:

«Kim İslâm dininde güzel bir sünnet başlatırsa, bu güzel işten dolayı kendisine sevap verilir. Ayrıca kendisinden sonra bu sünnetle amel edenlerin sevabı kadar da kendisine sevap yazılır; bu, diğerlerinin sevabından da bir şey eksiltmez. Kim de İslâm dininde kötü bir sünnet başlatırsa, kendisine hem kendi günahı hem de o işle amel edenlerin günahı kadar günah yazılır ve bu diğerlerinin günahından da bir şey eksiltmez »[141] mealindeki hadis hakkında anlayışlar ;

---

138 el-İbdâ' fi Kemali'ş-Şer'i ve Hataru'l-İbtidâ', s.13

139 İbn Batta, İbâne, c.1, s.327,328 ; el-Lâlekâî, Şerh Usul İtikad ehli's-Sünne c.1, s.86

140 İbn Batta, İbâne, c.1, s.339; el-Lâlekâî, Şerh Usul İtikad ehli's-Sünne c.1, s92.

141 Müslim,1017

Cevap:

Birincisi; «***men senne***» ile kastedilen bir sünneti bizzat uygulamaktır; yoksa ortaya yeni bir şeyler çıkarmak, teşri yapmak değildir. Yani hadis, yeni bir şeyler ortaya koymakla ilgili değil, bizzat sünnette olanla amel etmeyi teşvik yönündedir[142]. Buna delil, hadisin geliş sebebidir ki, o da meşrû kılınan sadakadır.

İkincisi; «kim İslâm dininde güzel bir sünnet başlatırsa» ifadesini kullananla, **«her bidat dalalettir »** ifadesini kullanan aynı kişidir; yâni Peygamberdir. Binaenaleyh, Peygamber (s.a.s.)'in kendine ait bir sözü başka bir sözle tekzip etmesi veya sözlerinde bir çelişki olması söz konusu olamaz; bu mümkün değildir[143]

Dolayısıyla bizim bir hadisi alıp, diğer bir hadisten yüz çevirmemiz câiz değildir. Bu da, Kur'anın bir kısmını kabul edip diğer bir kısmını kabul etmeyenin haline benzer.

Üçüncüsü; Peygamber(s.a.s.) **«kim bir sünnet başlatırsa»** demiş "kim bir bid'at çıkarırsa" dememiştir. Yine, **«İslâm'da...»** demiştir, zira bid'atler ise, İslâm'dan değildir. Ayrıca **«güzel**

---

142 Hadisin geliş sebebi ile ilgili şöyle bir rivayet vardır: Cerir b. Abdullah şöyle demektedir: Peygamber (s.a.s.), hutbesi esnasında bizleri sadaka vermeye teşvik etti. Ama insanlar bu konuyu biraz ağırdan aldılar. Bunun üzerine Peygamber (s.a.s.)'in yüzünde kızgınlık ifadesi belirdi. Ensardan birisinin bir kese getirmesi üzerine insanlar da ona uydular, öyle ki, onun yüzünde sevinç görüldü ve şöyle dedi:« Kim güzel bir sünnet başlatırsa....» Bu, Darimi'nin lafzıdır (1/141); Müslim'de ise, daha uzun olarak gelmiştir.

143 İbn Useymin, el-İbdâ' fi Kemâli'ş-Şer'i ve Hataru'l-İbtidâ', s.19.

(hasene)» sıfatını kullanmıştır, bid'at ise güzel değildir[144].

Bid'at ile sünnet arasındaki fark son derece açıktır. Sünnet, uyulan, tatbik edilen yoldur; bid'at ise, dinde sonradan ortaya çıkarılan şeydir.

Dördüncüsü; seleften hiç bir kimsenin, insanların sonradan ortaya çıkardıkları şeyleri (bid'atı) "*sünnet-i hasene*" olarak adlandırdıklarına dâir bir nakil gelmiş değildir.

Beşincisi; **«*men senne*»** ifadesi dinde zaten mevcut olan ama ihmal edilen veya unutulan bir sünneti ihyâ etmek, yeniden yaşanılır hale getirmek manâsındadır. Dolayısıyla **«*senne* »** kelimesi**,** bu hadiste terkedilen bir sünetti ihyâ eden kimse hakkında izâfi olarak kullanılmıştır.

Buna şu hadis delildir: "Kim benim sünnetimden bir sünneti ihyâ eder ve insanlar onunla amel eder hale gelirse, amel edenlerin ecirleri kadar ona ecir yazılır; diğerlerinin ecirlerinden de hiçbir şey eksilmez. Kim de bir bid'at ihdas eder ve bununla amel edilirse, bu bid'atle amel edenlerin günahı kadar ona günah yazılır; diğerlerin günahlarından da hiç bir şey eksilmez" [145]

Altıncısı; Peygamber (s.a.s.)'in, **"kim güzel bir sünnet başlatır "** ve **"kim kötü bir sünnet başlatır"** ifadesini yeni bir sünnet "icat etme" anlamında kullanmaya imkan yoktur. Zira bir şeyin iyi mi yoksa kötü

144Bkz. İbn Useymin, el-İbdâ', s.20.

145 Sünen İbn Mâce,(209) Elbânî bu hadisin sahih olduğunu söylemiştir

mü olduğunu tespit etmek ancak şer'î delillerle mümkündür.

Bu durumda hadiste geçen sünnet, ya şeriatte güzel ya da çirkindir . Bu ifadelerin "sadaka" veya benzeri hayırlar olarak anlaşılması çok yerinde olacaktır. Kötü sünnet (yol) ise, Adem oğullarının ;

«zira o öldürme olayını ilk olarak sünnet kılandır»[146] tarzında hadiste tenbih edildiği gibi, şeriatın masiyet saydığı günahlara götüren bir mertebe olarak kalır. Dolayısıyla bid'atler de öyledir. Zira din bunları kesin olarak zemmetmekte ve onlardan sakındırmaktadır.[147]

İkinci Şüphe :

Bid'atleri güzel göstermeye çalışanların dayandıkları delillerden biri de, Ömer (r.a.)'in, **«bu ne güzel bid'attir »**[148]şeklindeki sözüdür.

Cevap :

Birincisi; farazâ bu sözün bid'atleri güzel göstermeye delil olarak kullanılabileceğini kabul etsek bile –ki bu mümkün değildir-, hiç kimsenin sözünün Peygamber (s.a.s.)'in sözü ile çatışması caiz değildir. Bu sözün, Peygamber (s.a.s.)'den sonra ümmetin en faziletli insanı olan Ebu Bekir'e ve ondan sonra ümmetin en

146 Buhari, h. No:335.

147 Şâtıbî, İ'tisâm, c.1, s.236

148 Buhari, h. n°: 2010

faziletlisi olan Ömer'e yahut başkasına ait olması durumu değiştirmez.

Abdullah b. Abbas (r.a.) şöyle demektedir: «*Neredeyse gökten başınıza taş yağacak!. Ben size Allah'ın Rasûlü (s.a.s.) böyle söylüyor diyorum, siz ise, bana Ebu Bekir ve Ömer şöyle söyledi diyorsunuz* ».

Ömer b. Abdulaziz şöyle der: «*Peygamber (s.a.s.)'in sünnetine karşı hiç kimsenin re'yi geçerli değildir*»[149].

İmam Şâfiî de şöyle der: "*Müslümanlar, Peygamber (s.a.s.)'den bir sünnet açıkça beyan edildikten sonra, bu sünnetin terk edilip başkasının sözüyle amel edilemeyeceği konusunda icmâ etmişlerdir*"[150]

Ahmet b. Hanbel ise; «*Peygamber (s.a.s.)'in sözünü reddeden kişi, helâkin eşiğindedir.*»[151] demektedir.

İkincisi; Ömer (r.a.), bu sözü insanları teravih namazı için topladığın da söylemiştir. Teravih namazı ise, bid'at değil, sünnetin tâ kendisidir. Bunun delili Aişe (r.a.)'nin rivayet ettiği olaydır:

"Peygamber (s.a.s.) bir gece mescitte namaz (teravih namazı) kılarken, ashab da onunla birlikte namaz kıldı. Ertesi günün gecesi de böyle yaptı ve cemaat arttı.. Üçüncü veya dördüncü günler de böyle oldu. Peygamber (s.a.s.) ashabının yanına çıkmadı. Sabah olunca

149 İ'lâmu'l-Muvakkıîn, c. 2, s.282.

150 İ'lâmu'l-Muvakkıîn, c. 2, s.282.

151 Tabakatu'l-Henâbile, c.2, s.15; İbâne, c.1, s.260

Peygamber (s.a.s.), ashabına, ‘yaptığınızı gördüm, teravih namazının size farz olmasından korktuğum için yanınıza gelmedim’ dedi . Bu, ramazan ayında idi.»[152].

Peygamber (s.a.s.), teravih namazını cemaatle kılmayı terk etmesinin illetini belirtmiştir. Ömer (r.a.) ise, bu illetin ortadan kalktığını görerek, teravih namazını cemaatle kılınmasını tekrar iade etmiştir. O halde Ömer (r.a.)’ın bu uygulaması, aslında Nebi (s.a.s.)’in uygulamasına dayanmaktadır.

Üçüncüsü; Ömer (r.a.)’ın bu uygulamasının bid’at olmadığı ortaya çıktığına göre, sözünde geçen **« bid’at »** kelimesi nasıl anlaşılmalıdır?

Ömer (r.a.)’in bu ifadesinde ki bid’at kelimesiyle şer’i anlam değil, lugavî anlam kastedilmiştir.

Lügatte bid’at[153]; geçmiş bir örneği olmaksızın yapılan şeydir. Teravihin cemaatle kılınması, bir uygulama olarak Ebu Bekir (r.a.)’in hilâfeti döneminde ve Ömer (r.a.)’in hilâfetinin ilk dönemlerinde mevcut değildi. Bu sebeple lugavî tanımlamaya uygun olarak bu yenilik (bid’at) sayılabilir; zira bunun geçmiş örneği yoktur.

Ama meseleye şer’i açıdan bakıldığında, durum farklıdır. Zira bu uygulama Peygamber (s.a.s.)’in tatbikatında dayanağı vardır.

eş-Şâtibî şöyle der: *“Bu itibarla bunu bid’at olarak adlandıran kişinin -ki isimlendirme konusunda bir*

152 Buharî: 1129

153 Bkz. Lisanu’l-Arab, c.6, s.8

tartışma söz konusu değildir- bundan dolayı (şer'î) bid'at anlamında Ömer (r.a.)'in sözünün ifade ettiği manâ ile istidlâl etmesi caiz değildir. Zira bu, kelimeyi esas amacından saptırmak olur ''[154]

Bu konuda büyük imamların sözleri şöyledir:

İbn Teymiye şöyle der: "Ömer(r.a.)'in bu güzel uygulamayı bid'at olarak adlandırması, tamamen lugavî bir adlandırmadır; şer'î değildir.

Bunun sebebi, bid'at kelimesinin, lugat açısından geçmiş bir örneği olmaksızın yapılan her şeyi içermesidir. Şer'î olan bid'at ise, hakkında şer'î bir delil olmaksızın yapılan uygulamalardır *''*[155].

İbn Kesîr şöyle der, bid'atler iki türlüdür:

1- *Bid'at kavramı bazen şer'î bir konu hakkında kullanılır. Peygamber (s.a.s.)'in*;

«sonradan ortaya çıkarılan her şey bid'attır ve her bid'at de sapıklıktır» ifadesi bunun örneğidir.

2- Bid'at, bazen de lugavî anlamda kullanılır. Ömer (r.a.)'ın, insanları teravih için topladığı ve onların da buna devam etmesi üzerine söylediği «bu ne güzel bid'attir» sözü de bunun örneğidir[156]

---

154 İ'tisâm, c.1, s.250

155 İktidâu's-Sırâti'l-Mustakîm, s. 276.

156 Tefsir İbn Kesir, Bakara sûresi, c.2, s.117

3- İbn Receb şöyle demektedir: “Selefin bazı bid’atları hasene addetmesi şer’î anlamıyla değil, lugavî anlamıyladır. Ömer (r.a.)’in «bu ne güzel bid’attir» sözü bu cümledendir. Ömer (r.a.)’in kasdı, bu uygulamanın bu şekilde daha önce mevcut olmadığı, ancak dinde aslının bulunduğunu ifade etmekti ”[157]

4- Muhammed Reşid Rızâ‘da şöyle der ; “bid’at kelimesi iki şekilde kullanımı vardır :

a- *Lugavî kullanımdır ki; yeni bir şey, geçmiş örneği olmayan şey manâsına gelir. Bu durumda ef’âl-i mükellefîn adı verilen beş hüküm söz konusu olur. Ömer (r.a.)’in, insanların toplanıp teravih için imama tabi olduklarını görünce,* «bu ne güzel bid’attir *» demesi bu cümledendir.*

b- Şer’î ve dinî anlamdaki kullanımdır. Yani Peygamber (s.a.s.) döneminde mevcut olmayan ve dini kaynaklarda delili bulunmayan akîde, ibâdet, dinî bir yasaklama vs. gibi alanlar için olan kullanımdır. Hadiste geçen **«sonradan ortaya çıkan şeyler bid’attir ve bütün bid’atler sapıklıktır »** ifadesi bu anlamdadır.

Bid’atin bu ikinci (şer’î) anlamda gündeme gelmesi şüphesiz sapıklıktır. Zira Allah Teâlâ dinini tamamlamış ve kulları için olan nimetini kemale erdirmiştir. Peygamber (s.a.s.)’den sonra hiç kimsenin dine, akîde ve ibâdet konusunda bir şey sokmaya, dinî bir şiar ihdâs etmeye veya ondan bir şey eksiltmeye, dinî bir uygulamanın niteliğini değiştirmeye (cehrî kıraat olmayan namazlarda cehrî kıraat ihdâs etmek gibi), mutlak bir

157 Bkz. Câmi’u’l-Ulûm ve’l-Hikem, s.28

hükmü zaman ve mekân açısından olsun, bireysel ve toplumsal açıdan olsun, Şarî'den bir delil gelmedikçe kayıtlandırmaya yetkisi yoktur[158]

Üçüncü Şüphe:

Bid'atleri güzel gösterme gayretinde olanların yanlış telaki ettikleri bir delil de,

(مَا رَآهُ الْمُسْلِمُونَ حَسَناً فَهُوَ عِنْدَ اللهِ حَسَنٌ)

"Müslümanların güzel gördüğü şey Allah katında da güzeldir"[159] şeklindeki rivayettir.

Cevap:

Birincisi; bu rivayetin Peygamber (s.a.s.)'e aidiyeti (merfû') sahih değildir. Aksine bu ifade İbn Mes'ûd'a aittir, mevkûf bir rivayettir.

İbn Kayyim şöyle der: *"Bu ifade Peygamber (s.a.s.)'in sözü değildir. Bunu, hadis konusunda bilgisi olmayan kişiler ona nisbet etmişlerdir. Bu söz, İbn Mesud'dan bizzat kendi sözüyle sabittir "[160].*

İbn Abdulhâdî şöyle demiştir: *" Bu haber Enes'den sâkıt (zayıf) bir senedle Peygamber (s.a.s.)'e nisbet*

158 Tefsîru'l-Menâr, c.9,s.660 (Ali Hasan'ın Usulu'l-Bida' adlı kitabından s.95).

159 Ahmed, Müsned, c.1, s.379

160İbn Kayyim, el-Furûsiyye, s.167

edilmiştir. Doğru olan, bu sözün İbn Mes'ûd'a ait mevkûf bir rivayet olduğudur "[161]

ez-Zeylaî ise, bu konuda şöyle demektedir: *" Bu haberin merfû olarak rivayeti gariptir; ben bu ifadenin sadece İbn Mes'ûd'a nisbet edildiğini gördüm"*[162]

el-Elbânî; de bu konuda şunu söyler : *" Rivayetin merfû olarak bir aslı yoktur, ancak İbn Mes'ûd'dan mevkûf olarak gelmiştir "*[163]

Daha önce de işaret edildiği gibi, kim olursa olsun, hiç bir kimsenin sözünün Peygamber (s.a.s.)'in sözü ile çatışması caiz değildir.

İkincisi; **"el-Müslimûn"** kelimesindeki "***el***" takısı zaman bildirmek içindir ve sahabe zamanına ve bizzat sahabeye işaret etmektedir. Rivayetin gelişi de buna işaret etmektedir. Rivayetin tamamı şöyledir:

«Allah kullarının kalplerine baktı, Muhammed (s.a.s.)'in kalbinin kulların kalpleri içerisinde en güzeli olduğunu gördü ve o kalbi kendisi için seçti. Risaletini de onun vasıtasıyla gönderdi. Muhammed (s.a.s.)'in kalbinden sonra sair kullarının kalplerine baktı, Muhammed (s.a.s.)'in ashabının kalplerinin kulların kalpleri içerisinde en güzelleri olduğunu gördü ve onları Peygamberine yardımcılar kıldı. Bu yardımcılar Allah'ın dini uğrunda mücadele ettiler. Müslümanların iyi gördüğü

161 el-Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, c.2, s.245

162 Nasbu'r-Râye, c.4, s.133

163 es-Silsiletu'l-ehadisi'd-Daîfe, c.2, s.17

Allah katında da iyidir, kötü gördükleri (tasvip etmedikleri) Allah katında da kötüdür ».

Bazı rivayetlerde şu ilave de vardır: «Bütün sahabîler Ebu Bekir'i halife olarak tayin etmek istediler»[164]

Bu da açıkça göstermektedir ki, burada **"müslümanlar"**la kastedilenler sahabîlerdir. Bunların sahabiler olduğuna dair bir başka delil ise, hadis konusunda eser veren ulemanın bu rivayeti sahabîlerle ilgili bölümde zikretmeleridir. el-Hâkim'in "el-Müstedrek"inde de durum böyledir[165]. el-Hâkim bu rivayeti *Ma'rifetu's-Sahâbe* bölümüne almış, ancak ilk kısmını rivayet etmemiş ve rivayeti **" Müslümanların iyi gördüğü..."** (*mâ rea'l-muslimûne hasenen*...) kısmından itibaren almıştır. Bu da gösteriyor ki, el-Hâkim, rivayette geçen **"el-Müslimûn"** dan sahabenin kastedildiği sonucunu çıkarmıştır.

Durum böyle olunca, bütün sahabîlerin bid'atlerin zemmi ve çirkinliği konusunda fikir birliği içinde olduğu ortaya çıkar. Hiçbir sahabîden bid'atleri hoş gören bir rivayet varid olmamıştır.

Üçüncüsü; " ***el-Müslimûn*** " deki " ***el*** " takısının belli bir zamanı tayin için değil de bir umumiyet ifadesi olarak kullanılması durumunda bile, bununla kastedilen icmâ olur ki, icmâ da hücccettir.

164 el-Müstedrek, c.3, s.78. (el-Hâkim, hadisin isnadının sahih olduğunu söylemiş, ez-Zehebi de buna muvafakat etmiştir).

165 Bkz. c.3, s.78

İzz b. Abdüsselâm şöyle demektedir: “Hadis sahih ise, *el-Müslimûn* ile kastedilen ehl-i icmâ’dır, doğrusunu Allah bilir ”[166]

Bu rivayeti *bid’at-ı hasene*’nin varlığına delil olarak öne sürenlere deriz ki; “Müslümanların, güzelliği üzerine ittifak ettikleri bir tek bid’at örneği gösterebilir misiniz? ” Şüphesiz bu mümkün değildir. Müslümanların güzel olduğu konusunda ittifak ettikleri bir tek bid’at yoktur. Aksine, İslâm’ın ilk asırlarında bütün bid’atlerin dalâlet vesilesi olduğu hususunda icmâ hasıl olmuştur. Allah’a sonsuz şükürler olsun ki bu icmâ hâlâ devam etmektedir.

Dördüncüsü; Abdullah b. Mes’ûd (r.a.) gibi mümtaz bir sahabînin sözü ile nasıl bir bid’at güzel gösterilmek istenebilir? Ki o sahâbiler içinde bid’atler konusunda en hassas olan ve insanları şiddetle bundan nehyeden ve sakındıran bir zattı. Daha önce; «sizden öncekilere tâbi olun, yeni şeyler icad etmeyin; bu size yeter, zira her bid’at sapıklıktır» şeklindeki sözü geçmişti. Bunun dışında bid’atlerden nehyeden daha bir çok sözü vardır.

Dördüncü Şüphe:

Gudayf b. el-Haris’ten şöyle rivayet edilmiştir: “ Abdü’l-Melik b. Mervan beni huzuruna çağırdı ve şöyle dedi: ‘ Ey Ebu Esma, biz insanları iki şey üzerine birleştirdik. Bunlardan birisi Cuma günü minberde ellerini kaldırarak dua etmek, ikincisi de sabah ve ikindi namazından sonra kıssa anlatmak. Ben de şöyle dedim: ‘Bunlar bana göre

166 el-İzz b. Abdusselâm, Fetâvâ, s.42, n°: 9.

bid'atlerinizin en iyisidir. Ancak bunların hiçbirisini kabul etmiyorum'. Abdülmelik b. Mervan sebebini sorunca, şöyle cevap verdi: Çünkü Nebi (s.a.s.),

«bir kavim bir bid'at ihdas ettiğinde, onun mukabili bir sünnet ortadan kalkar » buyurmuştur. O halde bir sünneti tatbik etmek bir bid'at ihdas etmekten daha hayırlıdır ”[167].

Cevap:

Birincisi; bu rivayet sabit, sağlam bir rivayet değildir. Bilakis isnadı zayıf olup iki açıdan illetlidir:

a. Hadisin senedinde Ebu Bekr b. Abdullah b. Ebi Meryem vardır. Bu şahıs rivayette zayıftır. Ahmet b. Hanbel, Yahya b. Main, Ebu Zur'a, Ebu Hâtim, Nesaî ve ed-Darekutnî onu zayıf addetmişlerdir.[168] İbn Hacer de "*et-Takrîb"* adlı eserinde, " o zayıftır"[169] der.

b.Yine isnat zincirinde "*an"* eda sigasıyla rivayet eden Bakiyye b. el-Velid bulunmaktadır. İbn Hacer: *" O, zayıf ve mechûl ravilerden hadis rivayet ederken çokça tedlis yapan birisidir* ”[170] der.

Ayrıca İbn Hacer, bu zatı müdellislerin dördüncü mertebesinde zikretmektedir. Bunlar da, rivayetinde işittiklerini tasrih etmeleri müstesna , hadisleri hiçbir şekilde hüccet olarak kabul edilmeyeceği noktasında

167 Ahmed, Müsned, c.4, s.105

168 Bkz. Tehzîb'l-Kemâl, c.33,s.108

169 İbn Hacer, et-Takrîb, h. n°: 7974

170 İbn Hacer,Tarifu ehli't-Takdis, s.121

ittifak edilen kişilerdir. Bunun sebebi de zayıf ve meçhul ravilerden çok tedlis yapmalarıdır. Bakiyye b. el-Velid'in tedlisi tesviye türünden olup, en kötü tedlis türlerinden biridir. Bu tarz bir rivayet, ancak isnadın başından sonuna kadar işitildiğinin söylenmesi durumunda kabul edilebilir. Sadece kendisinin ravinin işittiğini söylemesi yeterli değildir. Zira isnadın başka bir yerinde de hazf yapmış olabilir. Dolayısıyla burada bizzat kendisi '***an***' sîgasıyla rivayet etmişken, bu rivayet nasıl kabul edilsin?!

İkincisi; bu rivayet doğru kabul edilse bile, kim olursa olsun hiç kimsenin sözünün Peygamber (s.a.s.)'in sözü ile karşı karşıya getirilmesinin caiz olmadığı defalarca tekrar edilmiştir.

Üçüncüsü; Gudayf b. el-Haris'in sahabeden olup olmadığı konusunda ihtilâf edilmiştir. Bir kısmı onu sahabe'den sayarken bir kısmı da onu tabiinden saymıştır[171]

Dördüncüsü; Gudayf b. el-Haris söz konusu bid'atlere uymayı reddetmiştir. Şayet bid'atları hasen olarak görseydi amel etmekte tereddüd etmezdi.

Beşincisi; "bunlar bid'atlerinizin en iyisidir" ibaresi nisbî bir ifadedir. Kastedilen, bunların sair bid'atlere göre daha az kötü ve daha az muhalif olmalarıdır.

İbn Hacer şöyle demiştir: "Sünnette aslı olan bir bid'at konusunda tavrı böyle olan bir sahabînin, aslı

171 Usdu'l-Ğabe, c.4, s.340; Siyeru A'lami'n-Nübela, c.3, s.453; el-İsabe, c.3, s.453

olmayan ve sünnete muhalif olan bir şey konusundaki tavrı nasıl olurdu?"[172]

Altıncısı; Gudayf b. el-Haris, «Bir topluluk bir bid'at ihdas ettiğinde onun mukabili bir sünnet ortadan kalkar» mealindeki hadisle söz konusu bid'atlere karşı çıkmıştır. Şayet bu bid'atler hasen (güzel) olsaydı, o sünnetin bir misli kaldırılmazdı. Zira bir sünnetin ortadan kalkması bir cezalandırmadır. Güzel olan şeyler içinse ceza söz konusu değildir.

Beşinci Şüphe:

İmam Şafiî'nin şu sözleridir: *" Bid'at mahmûde (övülen) ve mezmûme (yerilen) olmak üzere iki gruba ayrılır. Sünnete uygun olan övülen, sünnete muhalif olan ise yerilen bid'attır"[173] , " Muhdesât (sonradan ortaya çıkan şeyler) iki gruptur. Biri kitap, sünnet, eser yada icmâya muhalif olan bid'attır ki , bu dalâlettir. Diğeri ise hayırlı bir uygulama olarak ortaya çıkan ve az önceki maddelere muhalif olmayan, dolayısıyla da zemmedilmeyen bir yeniliktir "[174].*

Cevap:

Birincisi; kim olursa olsun hiç kimsenin sözünün Peygamberin (s.a.s.) sözü ile karşı karşıya gelmesi, çatışması caiz değildir. Peygamberin (s.a.s.) sözü bütün sözlerin üstünde olup hüccettir, ama hiç kimsenin sözü Peygamberin (s.a.s.) sözünün üstünde hüccet olamaz.

---

172 İbn Hacer, Feth, c.13, s.254

173 Hilyetu'l-Evliya, c.9, s.113.

174 el-Beyhakî, Menakıbu'ş-Şafiî, c.1, s.469, Ebu Şâme, el-Bâis, s.94.

Abdullah b. Abbas (r.a.) şöyle demiştir: «Peygamber (s.a.s.) dışındaki herkesin sözü ya kabul edilir ya da reddedilir »[175]

İkincisi; İmam Şafiî'nin sözü üzerinde düşünen onun bid'at-ı mahmûde tabirini şer'î anlamda değil, lugavî anlamda kullandığını anlar. Bunun delili, dinî alandaki bütün bid'atlerin kitap ve sünnete muhalif oluşudur. İmam Şafiî, *bid'at-i mahmûde*'yi kitap ve sünnete muhalif olmayan şeklinde sınırlamıştır. Ama bu mümkün değildir. Zira dinî alandaki bütün bid'atler Cenab-ı Hakkın, «bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize olan nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak da İslâm'dan razı oldum»[176] şeklindeki sözüne ve Peygamberin (s.a.s.) « kim bizim (bu) dinimizde olmayan bir şey ortaya atarsa o reddedilir» mealindeki hadisine bunların dışındaki diğer âyet ve hadislere muhaliftir.

İbn Receb şöyle demektedir: " İmam Şafiî'nin(rh) bid'at-ı mezmûme sözüyle söylemek istediği yukarıda da söylediğimiz gibi şer'î bir temele istinat etmeksizin ortaya atılan bid'attir. Bu, bid'atın şer'î anlamdaki tanımlamasıdır. Bid'at-ı mahmûde ise, sünnete muvafık olan yani sünnette bir asla dayanan bid'attır. Bu da sünnete uygunluğundan dolayı lugavî kullanım açısından aldığı isimdir "[177]. Yoksa şer-î yönüyle bid'at değildir.

Şafiî'nin lugavî anlamda kullandığı ve "*bid'at-ı mahmûde* " olarak adlandırdığı bid'ate gelince, bunun

---

175 Fetâva's-Subkî, c.1, s.138. Şöyle demiştir: Bu ibareyi Mücahid, İbn Abbas'tan, Malik de her ikisinden almış, böylece ifade Malik'ten meşhur olmuştur

176 Maide, ayet;.5, s.3

177 Bkz. Cami'u'l-Ulûm ve'l-Hikem, s. 28

örnekleri mevcuttur: Hadislerin yazıya geçirilmesi, teravih namazı vb... Bunların lugavî anlamda bid'at olarak adlandırılması câizdir, zira geçmiş örnekleri yoktur. Ama şerî anlamda bid'at olarak isimlendirilmeleri caiz değildir. Zira bunların sünnette aslı ve uygulaması vardır.

Hulâsa, *bid'at-ı mahmûde* (güzel bid'at) olarak adlandırılan şeyler, ya gerçekte bid'at değil, ama bid'at sanılmaktadır; ya da kitap ve sünnete muhalefeti sebebiyle kesinlikle bid'at olduğu sabit olmuştur, bundan dolayı seyyie'dir (kötüdür).

Üçüncüsü; İmam Şafiî, Peygamberin (s.a.s.) sünnetine olan bağlılığı ve buna karşı olanlara karşı şiddeti ile meşhûrdur. Ona bir konuda soru sorulduğunda şöyle demiştir:

"Peygamber(s.a.s.)'den bu konuda şöyle bir rivayet gelmiştir "

Soruyu soran: *" Ey Ebâ Abdillah, sen de aynı görüşte misin?"* deyince, İmam Şafiî titrer, ayağa kalkar ve şöyle derdi: *" Be adam Peygamber (s.a.s.)'den bir hadis rivayet edip de ona tabi olmazsam beni hangi yer taşır ve hangi gök gölgelendirir? Evet, Peygamber (s.a.s.)'in sözünün, baş ve gözümün üstünde yeri vardır"*[178]

Sünnet konusunda böyle bir tavır içinde olan birisinin, Hz. Peygamberin « bütün bid'atler dalâlettir » sözüne muhalif olması nasıl mümkün olabilir? Aksine, böyle bir kişinin sözünün Peygamber (s.a.s.) 'in sözüne

178 İbnu'l-Cevzî, Sifatu's-Safve, c.2, s.256.

muarız olmayacak şekilde yorumlanması gerekir. Böyle bir anlam da, İmam Şafiî'nin *bid'at-ı mahmûde* deyimini, lugavî anlamda kullandığı sonucunu doğurur.

Ayrıca Şafiî şunları demiştir: *"Benim kitabımda Peygamber (s.a.s.)'in sünnetine muhalif bir şey bulursanız, o sünnetle fetva verin ve benim söylediğimi terk edin."*[179]

" Peygamber (s.a.s.)'den gelen her hadis, benden onu duymamış olsanız da benim sözümdür."[180]

"Söylediklerime muhalif olmak üzere Peygamberin (s.a.s.) sahih bir hadisi varsa, Peygamberin (s.a.s.) sözü benim sözümden daha üstündür; beni taklit etmeyin."[181]

"Benim söylediğimin hilâfina, Peygamber (s.a.s.)'den hadis ehlince sahih bir haber varid olan her konudaki sözümden, hem hayatta hem de ölümümden sonra dönmüşümdür."[182]

Altıncı Şüphe:

İzz b. Abdusselâm bid'at konusunda şöyle demiştir: *" Bid'atler vacip, haram, mendub, mekruh ve mübah bid'atler olarak çeşitli gruplara ayrılır. Bid'atleri tanımanın yolu ise, bunları şer'î kaidelere arzetmektir. Bir bid'at şayet icap (farz) gerektiren kaidelere giriyorsa vacip, haram grubuna dahilse haram, mendup kısmına*

179 Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ, c.10, s.34.

180 Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ, c.10, s.34.

181 Hilyetu'l-Evliyâ, c.9, s.107; Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ, c.10, s.33.

182 Tevâli't-Te'sis, s. 108

giriyorsa mendup, mübahlık kaidesine göre ise mübahdır."[183]

Cevab:

Birincisi; yukarıda defalarca ifade edildiği gibi, kim olursa olsun hiç kimsenin sözünün Peygamber (s.a.s.)'in sözü ile karşı karşıya gelmesi (getirilmesi) caiz değildir.

İkincisi; eş-Şâtıbî şöyle demiştir; *"Bid'at konusunda böyle bir ayrım sonradan ortaya atılmıştır. Şer'î bir delile dayanmadığı gibi, savunmaya da muhtaçtır. Zira bid'atın özelliği, ne şeriatın nasları ve ne de kaidelerinden hiç bir delile dayanmamasıdır. Şayet ortada vücub, nedb (mendub) veya ibâhe (mübah) bildiren şer'î bir nas varsa, bid'at söz konusu olmazdı ve bu da dinde emredilen veya muhayyer bırakılan amellerin geneline dahil olurdu. Bu şeyleri bid'at olarak görüp, sonra da vacip, mendub veya mübah oluşu hakkında deliller öne sürmek, iki zıt şeyi bir araya getirmek anlamına gelir."*[184]

Üçüncüsü; İzz b. Abdusselâm'ın kastettiği bid'at şer'î anlamda değil, lugavî anlamda bid'attir. Konuyu açıklamak için getirdiği örnekler bunu açıkça ortaya koymaktadır. Vaciple ilgili kısma örnek olarak nahivle meşgul olmayı vermiştir ki; nahiv, Allah ve Rasûlu'nun kelâmını anlamaya bir vesiledir. Peki nahivle uğraşmak şer'î bir bid'at mıdır? Yoksa nahiv, kendisiyle bir vacip tamamlandığı için vacip mi olmaktadır? Bu durumda şu

183 Kavâidu'l-Ahkâm, c.2, s.173

184 el-İ'tisâm, c.1, s.246

söylenebilir: “Nahiv lugavî açıdan bid’atttir, ama şer’î hükümler şer’î tanımlara bağlıdır, lugavî tanımlara değil

Mendup kısmına teravih namazı, okul inşa etmek, Kur’an ve sünnet’e uygun olan tasavvufu örnek vermiştir. Bütün bunlar şer’î planda bid’at değildir. İkinci şüphede cevaplandırıldığı gibi, teravih namazının cemaatle kılınması Peygamber (s.a.s.) tarafından bizzat tatbik edilmiştir. Okul inşa etmek ilim tahsiline bir vesiledir. İlmin fazileti ve öğretimi şüphesiz herkes tarafından bilinmektedir. Kur’an ve sünnet’e uygun tasavvuf ise, dinî vaaz kısmına girmektedir.

Mübah kısmına da, haz duyulan şeylerde genişliği örnek vermiştir. Bu da şer’î anlamda bir bid’at değildir. İsraf derecesine varan bir uygulama olduğu zaman bid’at değil, haram ve günahlar grubuna girer ki, bid’atle günah arasındaki fark bellidir. eş-Şâtıbî bu örnekleri ayrıntılarıyla tartışmıştır[185].

Dördüncüsü; İzz b. Abdusselâm’ın bid’atlerle çok şiddetli olarak mücadele ettiği, onlardan nehyettiği ve sakındırdığı bilinmektedir.. O, aşağıda örneklerini vereceğimiz ve bid’at ehlinin *bid’at-ı hasene* olarak adlandırdığı uygulamalara karşı çıkmıştır.

Şihâbuddin Ebu Şâme (İzz b. Abdusselâm’ın öğrencilerinden) şöyle söylemektedir: *“İnsanlar içerisinde imamete ve hutbe okumaya en ehliyetli kişi idi. Hatiplerin minberde kılıç takması türünden birçok bid’atı ortadan*

185 el-İ’tisâm, c.1, s.246

kaldırmış, Şaban'ın yarısında ve regâib gecesi kılınan namazları yasaklamıştır. "[186]

İnsanların *bid'at-ı hasene* olarak adlandırdığı ve İzz b. Abdusselâm'ın karşı çıktğı bazı uygulamalar şunlardır:

"Kendisine sabah ve ikindi namazı sonrasında musafaha yapmak (tokalaşmak) mevzuunda soru sorulmuş, o da şöyle demiştir: *" Sabah ve ikindi namazı sonrasında tokalaşmak (musafaha) bid'attir, ama yolculuktan gelen birisi ile namazdan önce musafaha edilmemişse, namazdan sonra edilir. Zira birileri yolculuktan geldiğinde onlarla tokalaşmak meşrudur. Peygamber (s.a.s.) namazdan sonra meşru duaları okur, üç defa tevbe istiğfar eder, daha sonra mescitten ayrılırdı. Onun şöyle dediği rivayet edilmiştir:*

«Ey Allah'ım! Kullarını haşr ettiğin günde beni azabından koru.» *Bütün hayır ve güzellikler Peygambere (s.a.s.) tâbi olmaktadır*". [187]

Duada elleri havaya kaldırma konusunda ise, İzz bin Abduselâm şöyle demiştir: *"Peygamberin (s.a.s.) ellerini kaldırdığı zamanlar hariç, duada elleri havaya kaldırmak bid'attir ve sadece cahiller duadan sonra elleriyle yüzlerini meshederler ".*[188]

"Kunut'ta Peygamber (s.a.s.)'e salât getirilmesi konusunda sahih bir şey yoktur[189]*. Peygamber (s.a.s.)'e*

186 es-Sübkî, Tabakat u'ş-Şâfiiyye, c.8, s.210

187 Fetavâ İzz b. Abdisselâm, s. 46, n° 15.

188 Age, s.47.

189 Muhtemelen bununla sabah namazındaki kunut duasını kastetmiştir, zira Şafiî

salat getirirken ilâvede bulunmak veya bir şey eksiltmek uygun değildir” demiştir[190].

el-Elbanî bu sözü şöyle yorumlamıştır: *“Bu sözünde, son dönemde bazı müteahhirin alimlerin yaptığı gibi, bid’at-ı hasene konusunda İzz b. Abdusselâm’ın daireyi geniş tutmadığına işaret vardır.”*[191]

Geçen örneklerden de anlaşıldığı gibi, İzz b. Abdusselâm’ın bid’atleri taksim etmesi, tamamen lugavî anlamda bir tanımlama olup şer’î anlamda bir ıstılah tanımlaması değildir.

İbnu’s Salâh’ın regaib namazı ile ilgili sorusuna verdiği cevap, bid’at-ı hasene tabirini açıklayan açık bir ifadedir: Sonra İbnu’s Salah: *“Regaib namazı sonradan uydurulan bid’atlerden olduğunu itiraf etmiştir. Bu durumda biz Peygamber (s.a.s.)’in;*

«İşlerin kötü olanları sonradan ortaya atılanlardır ve bütün bid’atler dalâlettir» sözüyle ona delil getiririz, ancak güzel bid’atler bundan istisna edilmiştir. Bunlar da sünnete mutabık olan, sünnetle çelişmeyen bid’atlerdir.

---

mezhebine mensuptu. Şafiî’ler bunun meşru olduğunu söylerler. Yoksa Hz. Peygamber (s.a.s.)’e vitir namazının kunut duasında salât etmek meşru bir uygulamadır. Zira Hz. Ömer’in hilafeti zamanında Ubeyy b. Ka’b teravih namazı kıldırırken bunu yapmıştır. İbn Huzeyme bunu Sahihinde 1100 no’lu hadiste tahriç etmiştir. Bunun için ayrıca Elbanî’nin Sifatu Salâti’n-Nebî adlı kitabına bkz., s. 160.

190 Fetava’l-İzz, s. 47

191 el-Elbanî, Sifatu Salâti’n-Nebî, s. 161

Bunun dışındakiler Peygamberin (s.a.s.) yukarıdaki sözünün kapsamına girer."[192]

Bu durumda şunu sorarız: Bir şey sünnete mutabık olduğu zaman şer'î anlamda ona bid'at denilir mi? Bu konuda el-İzz'in *bid'at-ı hasene* tanımına bakarsak, "sünnete muhalif olmayan, mutabık olan" ifadesini görürüz.

Sünnete muvafık olan şey kesinlikle şerî ıstılahta bid'at değildir; ama dil açısından bid'at olarak adlandırılabilir. Bundan da açıkça anlaşılır ki, el-İzz'in bid'at hasen'den, vacib, müstehab ve mübah ile kastettiği bid'at lugavî anlamda bid'attır. Şer'î ıstılahta ise, bütün bid'atler dalâlettir.

Sonuç olarak; dinde bid'at-ı hasene görüşünü öne sürmenin en önemli sebeplerinden biri, bazı rivayetlerde ve ilim ehlinin sözlerinde yer alan *bid'at-ı hasene* tabirinin şer'î anlamda mı yoksa lugavî anlamda mı kullanıldığının birbirine karıştırılmasıdır. Bu ikisinin arasını ayırmaya Allah (c.c.) kimi muvaffak kılarsa, o, karışıklıktan kurtulur ve konunun mahiyeti kendisine zâhir olur.

1. Bid'atlerin men edilmesi (zemmi) ile ilgili deliller çok sayıda olmasına rağmen, mutlak umumiyet ifade eder şekilde gelmiştir. Bu rivayetlerde bid'atler genel olarak zemmedilmiş ve her hangi bir istisna zikredilmiştir. Yine bu rivayetlerde bid'atlerin bir kısmının hidayet vesilesi olduğu veya " bu ve şu konular hariç bütün bid'atler dalâlettir " şeklinde bir sınırlama söz konusu olmadığı

192 Müsâceletün ilmiyye beyne'l-imâmeyni'l-celîleyn, el-İzz b. Abdisselâm ve'bni's-Salâh, s.31.

gibi, bu manâya yakın ifadeler de gelmiş değildir. Şayet bid'atler içerisinde şer'î bakış açısıyla güzel sayılabilecek örnekler olsaydı bir âyet veya hadisle buna işaret edilirdi. Ama böyle bir şey söz konusu olmamıştır.

Bütün bu deliller, zahirî hakikati üzere olup, hiç bir ferdi istisna etmeksizin umumi anlamlara delâlet etmektedir.[193]

2. İlmî bir esas olarak kabul edilmiştir ki; küllî kaideler veya küllî şer'î kaideler farklı yer, zaman ve durumlarda tekrarlandığı ve bunları sınırlayan, hususileştiren bir şey bulunmadığı zaman bu, onların lafzı üzere ve umumen, mutlak manasıyla geçerli olduğu anlam üzere kalır.

Bid'atleri zemmeden ve insanları onlardan sakındıran hadisler bu türdendir. Peygamber (s.a.s.) minberden farklı zamanlarda ve muhtelif durumlarda ashabını uyarıyor, **« bütün bid'atler dalâlettir »** diye tekrarlıyordu.

Hiçbir âyet veya hadiste, ne bir tahsis ne bir takyid ne de umumiyeti farklı anlamaya vesile olacak bir ifade gelmemiştir. Bu da bütün açıklığıyla bunların umumi ve mutlak anlamda kullanıldığına delâlet eder.[194]

3. Sahabe, tabiin ve daha sonra gelenlerin yâni selefin, bid'atlerin zemmi, bid'at ve bid'atın bulaştığı insanlardan sakındırma konusundaki icma'ıdır. Onlardan bu konuda hiçbir istisna ve tereddüt varid olmamıştır.

193 el-İ'tisâm, c.1, s.187

194 el-İ'tisâm, c.1, s.187

Araştırma neticesinde sabit olan bu icma, bid'atlerin tamamının kötü ve zararlı olduğuna, *bid'at-ı hasene* gibi bir şeyin bulunmadığına açıkça delâlet eder.[195]

4. Bid'atın taalluk ettiği şeyin de bid'at sayılması gerekir. Bu da şeriatin karşı çıktığı ve dışladığı türden bir çeşittir. Bu türden her şeyin güzel ve çirkin, övülen ve zemmedilen şeklinde ayrılması imkânsızdır. Zira aklen ve naklen şeriat'a muhalif olan bir şeyi güzel görmek doğru değildir.

5. *Bid'at-ı hasene* tabirini kabul etmek, bid'atte yarışanlara kapıyı sonuna kadar açar. Bu durumda herhangi bir bid'ate karşı çıkmak da mümkün olmaz. Zira herkes kendi bid'atının " *hasene* " olduğunu savunacaktır. Rafîziler, Mutezile, Cehmiyye, Hariciler ve diğerleri hep kendi bid'atlerini savunacaklardır. Bu nedenle, bizim onların hepsine birden **«bütün bid'atler dalâlettir»** diye karşı çıkmamız gerekmektedir.

6. Bid'atleri güzel göstermenin dayanağı nedir? Bu konuda kime müracaat edilecektir?

Şayet 'bu konudaki dayanak dinin muvafakat etmesidir' denilirse, biz de, 'şeriata muvafık olan aslında bid'at değildir' deriz.

Şayet 'bu konudaki kaynağımız akıldır' derlerse, biz de, 'akıllar farklı farklıdır, hangisi bu konuda kaynak olacaktır, hangisinin hükmü kabul edilecektir?' deriz. Zira bid'at ihdas eden herkes kendi bid'atinin akıl açısından güzel, makul olduğunu iddia etmektedir.

195 el-İ'tisâm, c.1, s.188

7. Bid'atleri hoş görenlere şunu söylemek gerekir: "Şayet *bid'at-ı hasene* adı altında dine bir takım ilâveler caizse, birileri de çıkar aynı gerekçeyle dinden bir şeyi kaldırır. Dine bir şey ilâve etmekle dinden bir şey çıkarmak aynı şeydir. Zira bid'at ya bir şeyi fiilen yapmak ya da terk etmek şeklinde olur. Her iki durumda da din ortadan kalkar; bu da bu işe vesile olana sapıklık olarak yeter. "[196]

8. Bazıları şöyle der: " Şayet dinde *bid'at-ı hasene* diye bir olay söz konusu ise, biz ona tâbi olmuyoruz; bunu dinimiz ve dünyamız açısından daha sağlıklı, birlik ve beraberliğe daha uygun görüyoruz. Şayet bu sözümüz bir delile dayanıyorsa buna karşılık vermek caiz olmaz, şayet bir delile dayanmıyorsa bu *bid'at-ı hasene* nevindendir ve sizin nezdinizde makbuldur. "İyi bilinmelidir ki, bid'at her zaman ve her durumda batıldır, bizim kanaatimiz de budur. [197]

9. *Bid'at-ı hasene*'nin varlığını kabul etmek dini tahrif ve ifsada yol açmaktır ; çünkü her yeni nesil için, dine birtakım ilâvelerde bulunma fırsatı verir ve onlar da bu yaptıklarını *bid'at-ı hasene* olarak adlandırırlar. Bu da, sonuçta bid'atlerin sayısını arttırır ve ibadetlere birtakım ilâveleri beraberinde getirir. Din değişir ve geçmiş dinlerde olduğu gibi fesada uğrar. O halde, bu uğurda bütün bid'atlere karşı kapıyı kapatmak dini tahriften korumak gerekir.

10. Rasûlullah'ın dini en iyi bilen, dini en iyi beyan eden ve halka en iyi nasihat eden otorite olduğunu kabul

196 Ahmed b. Hacer Âl Bu Tâmî, Tahzîru'l-Müslimîn ani'l-İbtidâi fi'd-Dîn, s. 75

197 Age, s.76.

eden kişi, bütün ilmî vasıfların, beyan yeteneğinin ve kâmil bir iradenin onda toplanmış olduğunu bilir. Kemal derecesinde ilim, kudret ve iradeyi temsil eden bir zatın söyledikleri de en mükemmel şekli yansıtacaktır. Buradan da, zorunlu olarak, Peygamber'in (s.a.s.) dini konulardaki beyanının en güzel en doğru ve en üstün ifade olduğu sonucu çıkar.[198]

Bu durumda kim bunu kalbine yerleştirir ve kesin bir imanla inanırsa, yakinî bir bilgiyle bilsin ki, şayet gerçekten *bid'at-ı hasene* diye bir olay olsaydı Peygamber (s.a.s.) muhakkak surette bunu bildirir ve açıklardı. Böyle bir açıklama olmadığına göre bütün bid'atlerin dalâlet olduğu anlaşılır.

Sıralanan on maddeyi okuyan insaf sahibi birisi, İslâm'da *bid'at-ı hasene* diye bir şeyden bahsetmenin gerçekte mümkün olmadığını anlar. Daha önce delil olarak değerlendirilen âyet ve hadisleri de görünce, bunu daha iyi anlamış olması gerekir.

Şayet gerçekten insaf sahibi birisi ise, kendisinde bu konuda herhangi bir şüphenin kalmaması gerekir. Ama hevasına tabi olanlara bir şey söylenemez, zira onları sınırlayan bir şey yoktur.

Allah'tan bize hakkı hak olarak gösterip ona tâbi olmayı, batılı da batıl olarak gösterip ondan uzak durmayı nasip etmesini niyaz ederim.

198 Mecmu'u'l-Fetâvâ, c.17, s.129.

Sufilerin metodu hadislere dayanmıyor mu?

Cevap: öncelikle şu bilinmeli; eğer tasavvuf kelimesiyle kastedilen şey, nefis tezkiyesi ise, en güzel nefis tezkiye metotlarını da Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem koymuştur ve bu tasavvuf diye değil İslam diye isimlendirilir. O'nun koyduğu yoldan başkasına tabi olmak caiz değildir. Sufiler sahih sünnette olmayan bazı metotlar koymuşlar, sünnete pek çok açıdan muhalefet sergilemişlerdir. Yaptıkları şeylere delil getirirken de genelde aslı olmayan uydurma rivayetlere veya zayıf hadislere dayanmışlardır.

Bunu meşru göstermek için de "zayıf hadisler ile amel etmek caizdir" sözünü öne sürmeye başladılar. Hatta İsmail Hakkı Bursevi daha da ileri giderek Ruhul Beyan adlı tefsirini uydurma rivayetlerle doldurmuş, surelerin faziletleri hakkında uydurulduğu tesbit edilen rivayetler hakkında utanmadan şunu söyleyebilmiştir;

"Bunu uyduran Rasulullah'ın aleyhinde değil, şeriatı desteklemek için lehinde uydurmuştur"(!!!) başka bir yerde de regaib namazı gibi uydurma namazların aslında ibadet olması hasebiyle, bunların bidat olduğunu açıklayan Nevevi gibi büyük bir imama karşı çıkarak; "İbadetin bidat olduğuna inanan kafir olur" diyebilmiş, insanları bidatlere yönlendirerek İmam Rabbani'nin de regaib namazı gibi hususlarda dediği gibi "Şeytanın tuzağına düşmüş" ve düşürmüştür.

Allah Azze ve Celle bu dini tamamladığını beyan ederken, sanki bu bir eksiklik görmüş ve o eksiği kapatmış gibi!!! Fesubhanallah!

Zayıf hadisle amel meselesine gelince, zayıf hadisin zan ifade etmesi bile tartışılırken ve Allah Azze ve Celle zanna tabi olmayı yasaklamışken bu caiz görülemez. İmam Şatıbı el İtisam'da sufilerin hatalarını sayarak der ki;

a. Rasûlullah (s.a)'a yalan ihtiva eden ve zayıf hadislere güvenmeleri... Zayıf hadislerin ise Peygamber (s.a) tarafından söylendiğine dair zan galip değildir. Dolayısıyla bunlara bir hüküm isnad etmeye imkan yoktur. Durum böyle olunca ya yalan oldukları bilinen hadisler hakkında ne denilir? (s. 299-300)

b. Maksatlarına uymayan sahih hadisleri reddederek bunların akla muhalif olduğunu ileri sürerler. Kabir azabını, sıratı, mizanı, ahirette Allah'ın görülmesini ve benzeri hususları inkar edenler gibi bunların akla aykırı olduğunu ileri sürerler. (s. 309)

c. Allah'tan ve Rasûlünden gelenlerin kendisi vasıtasıyla anlaşılabildiği arapça ilmini bilmemekle birlikte, arapça olan Kur'an ve sünnet hakkında söz söyleme cesaretini göstererek, şeriatı geride bırakıp, ilimde derinleşmiş olan kimselere muhalefet etmeleri.

d. Apaçık usulü bırakıp saparak, akılların çeşitli tavırlar takındığı müteşabihata tabi olmaya yönelmeleri. (s. 320)

e. Mutlaklara kayıt getiren hükümleri tetkik etmeden, mutlak ifadeleri alıp kabul etmek. Tahsis edici buyrukları var mıdır, yok mudur düşünmeden umumi buyrukları anmak. Aynı şekilde bunun aksini de yaptıkları olur. Mesela nass mukayyed ise mutlak alınır yahut has ise

başka herhangi bir delil olmadan mücerred görüş ile umumi kabul edilir. (s. 329) (a)

f. (s. 334): Delilleri kullanılacakları yerlerden uzaklaştırarak tahrif etmek. Mesela delil herhangi bir menata dair varid olmuş iken bir başka menata yönlendirilerek her iki menatın aynı olduğu vehmini vermekle delilleri tahrife kalkışmak. Bu ise sözleri yerlerinden kaydırmak suretiyle yapılan gizli tahriflerdendir. Bundan Allah'a sığınırız. Büyük bir ihtimalle İslamı kabul ettiğini ifade etmekle birlikte sözlerin yerlerinden tahrif edilmesini yeren bir kimse bu işe ancak karşı karşıya kaldığı bir şüphe ya da kendisini haktan alıkoyacak bir bilgisizlik olmadan açıkça sığınması. Bununla birlikte o kimsede delilin gerçek yerinde kullanılmasını alıkoyacak bir hevası da sözkonusu olur. Bu sebeple böyle bir kimse bid'atçi olur.

g. (s. 348) Şeyhlerini tazimde çok ileri derecede giderek sonunda onları haketmedikleri seviyeye ulaştırmaları. Onların aşırıya gitmeyip, orta hallileri filandan daha büyük Allah'ın hiçbir velisinin olmadığını iddia eder. Bazen velayet kapısını bu sözü eden kişi dışında diğer ümmetin yüzüne kapatırlar. Bu ise katıksız bir batıldır... (s. 349): Orta halli mutedil olanları ise şeyhinin Peygamber (s.a)'a eşit olduğunu ileri sürer, ancak ona vahiy gelmediğini ifade eder.

Raks ve sema caiz midir?

Sufilerin çok itibar ettiği, Şa'rani, Heytemi, A'lai, Haskefi, Ramli, Hatib Şirbini, Gazzi ve daha bir çok alimin üstadı, Hafız İbni Hacer, İbni Receb, Bulkini, Zerkeşi, İbni Hümam, Gamri, Nüveyri, Münavi gibi meşhur alimlerin tilmizi olan, aynı zamanda Suyuti'nin de üstadı olan Şeyhulislam Ebu Yahya Zekeriya Bin Muhammed el Ensari, fetvalarını ihtiva eden eseri; **el İ'lam vel İhtimam**'da der ki;

"Soruldu; Sema haram mıdır?

Cevap; sema iki çeşittir; birincisi; Kur'an, hadis, manzum veya nesir güzel sözler dinlemek gibi, güzel olan sema. Nitekim vecd ve gaybet bununla hasıl olur. Rivayete göre bir sufi, okuyucunun; "**Ey tatmin olmuş nefs! Dön Rabbine**!"(Fecr 27) ayetini okuduğunu duyunca bu ayeti tekrar edip durmuş ve demiş ki; "kaç defadır dön diyorum dönmüyorsun" bunun üzerine büyük bir çığlık atıp ruhunu teslim etmiş. İşte böyle sema caiz, hatta müstehaptır. Özellikle ahiret işlerini hatırlamaya sebep olursa.

Allah Teala'nın kavli buna işaret ediyor; "**Sözü dinleyip ona en güzel şekilde uyan kullarımı müjdele!**" yani; kişi, güzel söz ve kötü söz dinleyen topluluk ile oturursa, güzeli söyler ve kötüyü terk eder. Bu, ayetin birinci izahıdır. İkincisi; "Sözü yani; Kur'anı dinleyip ona en güzel şekilde uyanlar; yani helalini yapan, haramından sakınan demektir. Üçüncüsü; "Sözü, yani Kur'anı dinleyip ona en güzel şekilde uyan, yani; affı tercih eden demektir. Zira

Kur'anda kısas da vardır, affetmek de. Af bu ikisinin en güzelidir...

İkinci tür sema; şu zamanda yaygın olan ve yukarda anlatılan ile alakası olmayan, haram ve yakışıksız şeyler içeren, heybet ve vakarı gideren semadır ki, tembellikten zevk alan, cahilliğin kendilerine galip geldiği, dinlerini oyun ve eğlence edinen topluluğun işleridir.

Gaflet ve şarkı ile vakitlerini harcarlar, haram olan müzik ve semaya bağlanırlar, tabiatın reddettiği şeyler dinlerler. Onlar eğlence ile ve müzik ile bilinip çağrılırlar. Yediklerinin çoğu haram ve şüphelidir. Tıka basa midelerini doldururlar. Sonra onları harekete getirmek üzere, birileri kadınları vasfeden şiirler düzer.

İşte o zaman büyüklerle küçükler birbirine karışır, kimi el çırpar, kimi ayakları üzerinde rakseder, kimi coşar, kimi kolunu sallar, hayvanlar gibi dönerek yürür, kimi eşek sesi gibi bir sesle anırır, inler. Şayet orada güzel bir kadın veya tüysüz bir genç olsa, çoğunluğu asi şeytanlara döner, ona bağlanır ve vecde gelirler. Hatta mutasavvıfların çoğu bunun mendup olduğuna inanıyor. İcma ile bu bozukluktur, alimlerden hiç biri bunu söylememiştir.

Bilakis Kitap, sünnet ve imamların sözleri bunların haram olduğunu ortaya koymaktadır. Herkesin bu haramları ortadan kaldırmak için çalışması vacibdir."[199]

---

199 Şeyhulislam el Ensari el İ'lam vel İhtimam(s.490 v.d.)

Soruldu; “Allah’ı zikretmek için toplanmış olan cemaat, deriden yapılmış bir (enstrumana) deynekle vuruyor, bazısı raksediyor, bazısı vecde gelmeye çalışıyor. Bu haram mıdır? Onlardan biri, hal galebesi ile istek dışı olarak raksetmeye başlasa bu caiz midir? Bu haram semaya dahil midir? Ve orada bulunmak haram olur mu?

Cevap; mücerred olarak raks ve deri üzerine deynekle vurmak haram değil, çirkin bir bidattir. Bununla ancak aklı eksikler meşgul olur. İhtiyarı olmadan hal galebesi ile raks etmek, haram olan raksa girmez. Şayet haram arzular veya haram olan müzik beraberinde olursa, icma ile bu, haramdır. Haram sema toplantılarına katılmak, orada bulunmak da haramdır.”[200] El Ensari’den nakil bitti.

Müziğe gelince; bunun haramlığı hakkında sahih hadisler vardır. Çalgıya ve şarkıya ruhsat sadece düğünler hakkındadır. Amr Bin Rabia diyor ki;

“Bir düğünde Sabit Bin Vedia ile Kuraza bin Ka’b’ın yanındaydım. Şarkı sesi duydum ve “işitmiyor musunuz?” dedim. Dedi ki;

“Düğünde şarkıya ve bağırmak olmadan ölüye ağlamaya ruhsat verildi.”[201] Bundan anlaşılıyor ki, sahabeler, müzik işittikleri zaman, şayet düğün haricinde ise karşı çıkıyorlardı. Nitekim Nesai’nin de buna benzer sahih bir rivayeti vardır.

---

200 El İ’lam vel İhtimam(s.492-493)

201 İbni Ebi Şeybe(3/322); Gunder – Şu’be – Eba İshak – Amr Bin Rabia isnadı ile.

Sufilerin kendilerine nisbet ettikleri Hasen el Basri r.a. der ki; "Deflerin, müslümanların işleriyle hiçbir ilgisi yoktur. Abdullah'ın arkadaşları o deflerin derilerini parçalıyorlardı."[202]

Ebu Amir –ya da Ebu Malik- el-Eş'ari'den dedi ki: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu;

"Ümmetim arasında fercleri, ipeği, şarabı ve çalgı aletlerini (meazif) helal kabul edecek bir topluluk olacaktır. Ve birtakım kimseler bir alemin yakınına konaklayacaklar. Kendilerine ait davarlarla yanına gidecek, bir ihtiyacı sebebiyle onlara varacak. Onlar (ona): Bize yarın tekrar gel diyecekler. Yüce Allah geceleyin onlara hükmünü geçirecek ve alemi koyacak, diğerlerini ise tanınmaz hale çevirerek kıyamet gününe kadar maymunlara ve domuzlara dönüştürecektir."[203]

---

202 el Hallal ;Emri Bil Maruf(s.29) benzerini İbni Ebi Şeybe(3/322); Yahya Bin Said – Süfyan – Mansur – İbrahim senediyle rivayet eder.

203 Sahihtir. Buhari(10/51-Fethul Bari) İbn Hibban Sahih'inde (8/265 no:6719) Taberani, el-Mucemu'l-Kebir(3/319 no:3417) Taberani, Müsnedu'ş-Şamiyyin(1/334,588) el-İsmaili, el-Mustahracu ale's-Sahih'de onun rivayet yoluyla Beyhaki, Sünen(10/221) İbni Hacer Tağliku't-Talik (5/17-19) İbnu'l-Kayyim el-İğase(1/260) İbn Asakir, Tarih-u Dımaşk (18/156) İbn Mace(4020); Beyhaki(8/295, 10/231) İbn Ebi Şeybe(8/107 no:3810) Ahmed(5/342) el-Mehamili, el-Emali(101/61) İbnu'l-Arabi, Mucem(vr.182/a) Silsiletu'l-Ahadisi's-Sahiha(1887) İbn Teymiye, el-İstikame(1/294) Hafız Irakî el-Muğni an Hamli'l-Esfar (2/271) İbnu's-Salah Mukaddimetu Ulumi'l-Hadis(s.72)

Ebu Umame ve İbni Abbas r.a.'dan; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Çalgıları kırmakla emrolundum"[204]

Enes b. Malik (r.a)'dan dedi ki: Rasûlullah (s.a) buyurdu ki: "Dünyada da, ahirette de lanetlenmiş iki ses vardır: "Nimet sırasında zurna sesi ve musibet sırasında bir inleme."[205]

İbni Ömer r.a. türkü söyleyen küçük bir kıza rastladı ve dedi ki; "Şayet şeytan bir kimseyi terk edecek olsa, bu kızcağızı terk ederdi."[206]

Saib bin Yezid r.a.'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şarkı söyleyen bir kadın hakkında; "Onun burun deliğine şeytan üflemiştir" buyurdu.[207]

Muaviye r.a.'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, ağıttan, şiirden, resim çizmekten, yırtıcı hayvan

---

204 hasendir. Ahmed(5/257,268) Deylemi(1608) Telbisu İblis(336) Zebidi İthaf(6/472) Tuveyciri Faslul Hitab(45)

205 sahihtir. Bezzar(1/377,NO: 795, Keşfu'l-Estar) Ebu Bekr eş-Şafii er-Rubaiyyat'da(2/22/a ez-Zahiriye kütüphanesinde el yazma) Ziya el-Makdisi, el-Ehadisu'l-Muhtare(6/188, no: 2200-2201) el-Münziri'nin Tergib(4/177)'de belirttiği üzere ravileri sikadırlar. El-Heysemi de Mecmauz Zevaid(3/13)'de ona tabi olmuştur. Fakat Şebid b. Bişr hakkında ihtilaf vardır. Bundan dolayı hafız (İbn Hacer) onun hakkında "Muhtasaru Zevaidi'l-Bezzar(1/349)"da şunları söylemektedir: "Şebid'in sika bir ravi olduğu söylenmiştir." Et-Takrib'de de şöyle demektedir: "Doğru sözlü birisidir. (Bazen) hata da ettiği olur" demektedir. Derim ki: O halde sened hasendir. Hatta bundan sonraki senet dolayısıyla da sahihtir. Bu hususta İsa b. Tahman, Enes'den diye ona mutabaat da etmiştir.

206 Buhari Edebul Müfred(784) Beyhaki Şuab(5102)

207 Ahmed sahih isnad ile; Mecmauz Zevaid(8/130) Cemül Fevaid(8015)

derilerinden, kadınların açılıp saçılmasından, şarkıdan, altından ve ipekli elbiselerden yasakladı."[208]

İbni Avf r.a.'den; Rasûlullah (s.a) buyurdu ki: "Ben ağlamayı yasaklamadım. Fakat ben ahmak ve günahkar iki sesi yasakladım: Birisi oynama ve oyalanma namesi sırasındaki ses ve şeytan zurnaları, diğeri ise musibet halindeki ses yüzlere vurmak, yakaları yırtmak ve şeytan inlemesidir."[209]

Abdullah b. Abbas (r.a)'dan dedi ki: Rasûlullah (s.a) buyurdu ki:

"Muhakkak Allah bana şarabı, kumarı, kube'yi (davul ya da zar)ı haram kıldı –ya da bana lafzı olmadan- haram kıldı. Sarhoşluk verici her şey de şüphesiz haramdır."[210]

Abdullah b. Amr b. el-As (r.a)'dan rivayete göre Rasûlullah (s.a) şöyle buyurmuştur: "Muhakkak aziz ve celil olan Allah içkiyi, kumarı, kubeyi ve el-ğubeyrayı

---

208 Tuveyciri der ki; sahihtir. Ahmed ve Tarihinde Buhari rivayet ettiler. Faslul Hitab(s.37)

209 Hakim(4/40) Beyhaki(4/69) Şuabu'l-İman(7/241) İbn Ebi'd-Dünya, Zemmu'l-Melahi(vr.159/1-Zahiriyye kütüphanesi) el-Acurri Tahrimu'n-Nert(201, 63) Beğavi, Şerhu's-Sünne(5/430-431) Tayalisi(1683) İbn Sad, Tabakat(1/138) İbn Ebi Şeybe(3/393) Abd bin Humeyd, el Muntehab(1044) Zeylai Nasbu'r-Raye(4/84) İbnu'l-Kayyim, el-İğase(1/254) Heysemi, Mecmau'z-Zevaid (3/17)

210 Ebu Davud(3696) Beyhaki(10/221) Ahmed(1/274), Ahmed el-Eşribe(193) Ebu Ya'la(2729) İbni Hibban(5341) Ebu'l-Hasen et-Tusi, el-Erbain(vr.13/a zahiriyye) Taberani(12/101/a-b, 12598 ve 12599)

(darıdan yapılan bir içki) haram kılmıştır. Sarhoşluk veren her şey de haramdır."[211]

İmran b. Husayn'dan dedi ki: Rasûlullah (s.a) buyurdu ki: "Ümmetim arasında kazf (semadan atılan helak edici atışlar), mesh (suret değişimi) ve hazf (yerin dibine geçirilme) görülecektir."

Ey Allah'ın Rasûlü bu ne zaman olacak diye sorulunca şöyle buyurdu: "Çalgı aletleri ortaya çıkar. Şarkıcı cariyeler çoğalır ve şaraplar içileceği vakit."[212]

Ebu Umame'den dedi ki: Rasûlullah (s.a) buyurdu ki: "Şarkıcı kadınların satılması, satın alınmaları, onların ticaretinin yapılması helal değildir. Onlar karşılığında alınan bedel haramdır. –Şunları da söyledi-: Şu: *"***İnsanlardan kimisi... boş sözleri satın alırlar***."* (Lokman, 31/6) ayetini sonuna kadar okuyup, bu ayet bu hususta indirildi dedikten sonra şunları söyledi:

Beni hak ile gönderene yemin olsun. Bir adam yüksek sesle şarkı söyledi mi mutlaka yüce Allah o vakit

211 sahihtir. Ebu Davud(3685) Tahavi, Şerhu Meani'l-Asar(2/325) Beyhaki(10/221-222) Ahmed(2/158,170) Eşribe (207) Yakub el-Fesevi, el-Marife(2/519) İbn Abdi'l-Berr, et-Temhid(5/167) el-Mizzi, et-Tehzib(31/45-46) Taberani, el-Mucemu'l-Kebir(13/51-52, 127) Abdu'r-Rahman b. Abdullah b. Abdi'l-Hakem Futuh-u Mısır(s. 273) İbn Ebi Şeybe(8/197)

212 Tirmizi(2213); İbn Ebi'd-Dünya, Zemhu'l-Melahi (vr. 1/b); Ebu Amr ed-Dani, es-Sunenu'l-Varide fi'l-Fiten(vr. 39/a ve 40/b), İbnu'n-Neccar, Zeylu Tarih-i Bağdad(18/252) İbn Ebi Şeybe(15/164) İbn Asakir Tarih-u Dımeşk(12/582) ed-Dulabi, el-Kuna(1/52) Taberani el-Evsat(6901) Hakim (4/515), Beyhaki, Şuabu'l-İman (5/16); Ahmed (5/329) Asbahani, et-Terğib (1/498-499) Tayalisi (155, 1137) Ebu Nuaym, el-Hilye (6/295)

ona omuzlarına çıkan iki şeytan gönderir. Sonra onun göğsü üzerine ayaklarını aralıksız vururlar. –Bu arada kendi göğsüne işaret etti- ta ki o susuncaya kadar."[213]

Müslüman kardeşim bil ki geçen hadisler bütün şekilleriyle ve türleriyle müzik aletlerinin haram olduğuna delalet hususunda pek açıktır. Bu hadislerde zurna, davul ve ud gibi bazılarının açık nass ile ifade edilmesi, diğerlerinin de onlara katılıp, onlar gibi değerlendirilmesi suretiyle bu açık delalet söz konusu olur. Bunun da iki sebebi vardır:

Evvela "el-Meazif: müzik aletleri" lafzı sözlükte bütün müzik aletlerini kapsar.

İkinci husus neşe vermek ve oyalayıp eğlendirmek bakımından anlam itibariyle anılmayanlar açıkça anılanlar gibidir. Bunu Abdullah b. Abbas (r.a)'ın şu sözleri de desteklemektedir: "Def haramdır, çalgı aletleri haramdır, davul haramdır, zurna haramdır."[214]

Her şeyden önce "helal belleyecekler" buyruğu sözü geçen dört şeyin şer'an helal olmadığı hususuna açıkça delalet etmektedir. Bunlardan birisi de "çalgı aletleri: el-meazif"dir. Sözlüklerde –bu arada el-Mucemu'l-Vasit'de-şu ifadeler yer almaktadır: "İstehalle'ş-Şey'a: Onu helal saydı, helal bildi."

Bundan dolayı büyük ilim adamı şeyh Ali el-Kari el-Mirkat (V, 106)'da şunları söylemektedir:

---

213 Taberani el-Mucemu'l-Kebir (VIII, 7749, 7805, 7825, 7855, 7861, 7862) es-Sahiha(2922)

214 Beyhaki (X, 222)

“Yani birtakım şüphelerin gevşek delilleri söz konusu ederek bu haram olan şeyleri helal sayacaklar. Bunlardan birisi de kimi alimlerimizin (hanefi mezhebi alimlerini kastetmektedir) sözünü ettikleri şu husustur: Güya ipek ancak doğrudan doğruya tene değdiği takdirde haram olur. Elbiselerin üzerinde giyilecek olursa bunda sakınca yoktur. Bu nakli olsun, akli olsun hiçbir delili olmayan bir kayıtlamadır. Peygamber (s.a)’ın: “Kim dünya hayatında ipek giyinirse, ahirette onu giyinmeyecektir.”[1] hadisinin mutlaklığı dolayısıyla böyle bir kayıt söz konusu edilemez. Aynı şekilde bazı ilim adamları açıklaması uzun sürecek “el-Meazif: çalgı aletleri” hakkında bu kabilden iddiaları vardır. Halbuki bu hadis yüce Allah’ın: *“***İnsanlardan kimisi (insanları) bilgisizce Allah’ın yolundan saptırmak ve o ayetleri bir eğlence edinmek için boş sözleri satın alırlar.***”* (Lokman, 31/6) buyruğu ile desteklenmektedir.”

Ebu Bekr el-Hallal, el-Emr bi’l-Maruf (s. 32) adlı eserinde İbnu’l-Cevzi Telbisu İblis (s. 244)’de Müslim’in ravilerinden sika bir ravi olan İshak b. İsa et-Tabba’dan sahih bir senet ile şöyle dediğini rivayet etmektedir:

Malik b. Enes’e, Medinelilerin şarkı hususundaki ruhsat vermelerine dair soru sordum da o şöyle dedi: “Bizde bu işi ancak fasıklar yapar.”

1. Kadı Şureyh: Ebu Hasin dedi ki: Bir adam bir başkasının tamburunu kırdı. Şureyh’e gidip onu dava etti. Şureyh tamburu kırana herhangi bir tazminat ödetmedi.

---

1 Enes’den gelen rivayet yoluyla hadis Buhari ve Müslim tarafından rivayet edilmiştir. Bu hadisin yer aldığı kaynaklar el-Ehadiysu’s-Sahiha, 383’de ve Ğayetu’l-Meram 78’de gösterilmiştir.

Bunu İbn Ebi Şeybe, el-Musannef (VII, 312, 3275)'de rivayet etmiş olup, senedi sahihtir. Beyhaki (VI, 101), el-Hallal (s. 26)'da rivayet etmiş ve akabinde şunları söylemiştir:

"Hanbel dedi ki: Ben Ebu Abdullah'ı şöyle derken dinledim: O bir münkerdir. Bu hususta (tazminat olarak) hiçbir hüküm vermedi." Ebu Abdullah, İmam Ahmed'in kendisidir. Ebu Davud da Mesail(s. 279)'de Ahmed b. Hanbel'den ona yakın bir rivayet kaydetmiştir.

2. Said b. el-Müseyyeb dedi ki: "Ben şarkıya buğz ederim. Recez türünden söylenen sözleri severim." Bunu Abdu'r-Rezzak, el-Musannef (XI, 6, 19743)'de sahih bir senedle rivayet etmiştir.

3. eş-Şabi (Amir b. Şerahil)'den, İsmail b. Ebi Halid'in rivayetine göre o şarkıcı cariyenin ücretini mekruh görmüş ve: "Ben böyle bir ücreti yemeyi sevmem" demiştir.

Bu rivayeti İbn Ebi Şeybe (VII, 9, 2203)'de sahih bir sened ile rivayet etmiştir. İleride onun: Şarkı kalpte münafıklığı... yeşertir sözü gelecektir.

4. Malik b. Enes: Ondan sahih senet ile şarkı hakkında: "Bu işi bizde (bize göre) ancak fasıklar yapar" dediğini de kaydetmiş bulunuyoruz. Bununla birlikte Şevkani, el-Kaffal'den, İmam Malik'in çalgı aletleriyle şarkı söylemeyi mübah gördüğünü nakletmektedir.

Durum böyle olmakla birlikte Şevkani'nin aktardığı görüşlerin bazı sözlerin senedi sahih olabilir fakat bu sözlerin mübahlığa delalet edip etmediği hususunda metni

açısından su götürür. Ben bunların ikisinin senedini tespit ettim:

Birincisi İbn Hazm'a es-Sema adlı risalesinde İbn Sirin'e kadar ulaşan senet ile kaydettiği şu sözleridir: Bir adam birkaç cariye ile birlikte Medine'ye geldi. Abdullah b. Ömer'e misafir oldu. Aralarında çalgı çalan bir cariye de vardı. Bir adam gelip onunla pazarlık yaptı, fakat onlardan hiçbirisini beğenmedi. (Abdullah b. Ömer) kendisine bundan daha güzel şartlarla satabileceğin bir adamın yanına git dedi. O bu kimdir deyince, (Abdullah b. Ömer): O Abdullah b. Cafer'dir dedi. Ona gidip cariyelerini satmak istediğini söyledi. Onlardan birisine "udu al" dedi. Cariye de udu alıp şarkı söyledi ve ona sattı. Sonra İbni Ömer'e geri döndü... deyip olayı anlatmaktadır.

Bu hususta iki mülahaza var: Birinci mülahaza: İbn Hazm'ın matbu risalesinde (s. 100) "ud" lafzı bulunmamaktadır.

İkinci mülahaza: Bu olay el-Muhalla'da da kaydedilmektedir. Fakat bu hususta şüphe ya da "def" ile "ud" lafzı hakkında tereddüt ile rivayet edilmiştir. El-Muhalla da (IX, 62-63)'de Hammad b. Zeyd ile Eyyub es-Sahtiyani, Hişam b. Hassan ve Seleme b. Kuheyl yollarından rivayet etmiştir. Birinin rivayeti öbürüne girmiştir. Hepsi de Muhammed b. Siyrin'den diye rivayet etmektedirler. Buna göre bir adam... diyerek olayı anlatmışlardır. Bu anlatımda şunlar da vardır:

"Cariye –Eyyub'un demesine göre defi, Hişam'ın demesine göre udu- aldı. Nihayet İbn Ömer'in buna dikkat ettiğini anladı. İbn Ömer dedi ki: Şeytanın zurnasından bugün için sana bu kadarı yeter. Sonra onunla pazarlığa

girişti...” İbn Hazm bu rivayetin senedinin sahih olduğunu belirtmektedir. Eğer bu senet adı verilen dört kişiye kadar sahih ise –ki büyük bir ihtimalle öyle olduğunu zannetmekteyiz- dediği gibi senedi sahihtir.

Maksat Eyyub ile Hişam’ın cariyenin çaldığı aletin tayininde ihtilaf ettikleridir. Her birisi de sika ravidirler. Birincisi def, ikincisi ud demiştir. Ben birincisini şu iki sebepten dolayı tercih etme eğilimindeyim:

Birinci sebep: Eyyub’un İbn Sirin ile birlikteliği daha eskidir ve bütün hocalarından nakletmekte ondan (Hişam’dan) daha sika (sağlam ve güvenilir)dir. Hişam ise faziletine, ilmine ve sika bir ravi oluşuna rağmen böyle değildir. Nitekim her ikisinin de tercümelerini tetkik eden araştırıcı bunu açıkça görür. Bilhassa Siyer-u Alami’n-Nubela’nın altıncı cildi tetkik edilirse... Eyyub hakkında (VI, 20) şöyle demektedir:

“Derim ki: İtkan (sağlam ve noksansız rivayet) hususunda varılacak son nokta odur.”

Diğer mülahazaya gelince: Abdullah b. Cafer (r.a)’a yakışan odur. Çünkü defin hükmü daha önce geçtiği –biraz sonra da geleceği- üzere düğünde kadınlar tarafından çalınmasının mübah olması itibariyle hükmü bütün çalgı aletlerinden farklıdır. Bundan dolayı ilim adamlarının telef edilmeleri bakımından def ile diğer müzik aletleri arasında fark gözettiklerini görüyoruz. El-Hallal (s.28)’de Cafer –İbn Muhammed-‘den şöyle dediğini rivayet etmektedir:

Ebu Abdullah’a tambur, ud ve davulun kırılması hakkında soru sordum. Bundan ötürü herhangi bir

sorumluluk görmedi. –Az önce buna yakın bir hüküm Ahmed ve Şureyh'den nakledilmiştir.-

Cafer dedi ki: Ona: "Peki ya defler hakkında ne dersin diye soruldu. Defe müdahalede bulunulmayacağını gördü ve şöyle dedi: Peygamber (s.a)'dan düğünde (çalındığı) rivayet edilmiştir."

O bununla "helal ile haram arasındaki ayırıcı çizgi..." hadisine işaret etmekte olup bu daha önce mukaddimede Muhammed Ebu Zehra hoca efendinin bu hadis ile ilgili hatalarına da dikkat çekilerek geçmiş bulunmaktadır. Sanki imam Ahmed bununla hadisin defe telef edilmek suretiyle müdahalede bulunulmaması gerektirdiğine işaret ediyor gibidir. Çünkü bu aletin nikah (düğün)de kullanılması mübah kılınmıştır. Bu da onun –Allah'ın rahmeti üzerine olsun- ince fıkhının ve anlayışının bir sonucudur. Mübah olmayan hususlarda kullanılanlar hakkında farklı mütalaada bulunmuştur. İşte el-Hallal'ın (s.27), el-Hasen'den (Hasen-i Basri'den) naklettiği şu sözü de buna göre yorumlanır:

"Deflerin müslümanların işleriyle hiçbir ilgisi yoktur. Abdullah İbn Mesud'un arkadaşları defleri derilerini yırtıyorlardı."

Benim bu zikrettiğimi el-Hallal'ın (s.28'de) Yakub b. Buhtan'dan naklettiği şu rivayet desteklemektedir: Abdullah'a şarkı olmadığı sürece zifaf dolayısıyla def çalmanın hükmü soruldu. Bunu mekruh görmedi. Ölünün yanında def çalmaya dair soru soruldu, defin kırılmasında bir sakınca görmedi ve dedi ki: Abdullah'ın arkadaşları sokaklarda defleri çocuklardan alıp, onları parçalıyorlardı.

Bütün ashab bunu İbn Ebi Şeybe'den (IX, 57) diye de sahih bir senedle rivayet etmişlerdir.

Hulasa bizler Abdullah b. Cafer (r.a)'ı daha önce geçen tercih sebebiyle ud çaldığı için bir cariyeyi satın almaktan uzak kabul ediyoruz. Aksi takdirde Allah'ın kitabı ve peygamberin sünneti dışında kalanlarda delil olacak bir taraf yoktur. Bilhassa Abdullah b. Ömer –ki o ondan daha fakih ve daha alimdir-: "Şeytanın zurnasından bugün için bu kadarı sana yeter" demiştir.[1]

Bu hususta söyleyeceklerimiz bunlar su götürür diğer görüş ise Şevkani'nin, Şube'ye nisbet ettiği meşhur muhaddis el-Minhal b. Amr'ın evinde tambur dinlediğine dair zikrettiği husustur.

Derim ki bunun aslı el-Ukayli'nin ed-Duafa (IV, 237)'de Vehb (b. Cerir) yoluyla onun Şube'den şöyle dediğine dair kaydettiği rivayettir:

El-Minhal b. Amr'ın evine gittim. Ona (ne olduğunu) sormaksızın geri döndüm. Ben (Vehb b. Cerir): Niye sormadın? Belki de bilmiyordu dedim.

Derim ki: Bu rivayetin Şube'ye kadar senedi sahihtir. Bundan burada sözü geçen el-Minhal'in kullanılmaları bir tarafa müzik aletlerinin dinlenmesine cevaz verenlerle birlikte sayılmasının caiz olmadığı açıkça anlaşılmaktadır. Çünkü bu işin onun bilgisi ya da rızası

1 İbn Teymiye, el-İstikame (I, 281-282)'de İbn Cafer'den gelen bu rivayete işaret ettikten sonra şunları söylemektedir: "Abdullah b. Cafer'in sözünün din hususundaki –fiili uygulaması bir tarafa- sözünün dahi İbn Mesud, İbn Ömer, İbn Abbas, Cabir ve benzerlerinin sözleri ile çelişkili olması uygun görülemez."

dışında meydana gelmiş olma ihtimali vardır. Şube'nin bu hususta ona soru sormaması (gerekçe olarak) reddolunur. Bundan dolayı Vehb b. Cerir ona itiraz etmiştir. Hafız onun tercümesini mukaddime (s. 446)'de kaydederken şöyle demektedir:

"Bu doğru bir itirazdır. Şüphesiz ki bu el-Minhal hakkında tenkitte bulunmayı gerektirmez." Ondan önce de Zehebi el-Mizan'da şöyle demiştir:

"Bu şeyhin (hadis aliminin) kusurlu görünmesini gerektirmez."

Üstelik bu rivayetin müzik aletlerini dinlemeye ruhsat verenlerin aleyhine kullanılması da mümkündür. Çünkü Şube tambur sesine tepki göstermiştir ve o bu tepkisinde isabetlidir. El-Minhal'in buna ruhsat verenlerden birisi olduğunu sanmasında hata etmekle birlikte bu hususta isabetlidir.

Hulasa: İlim adamları ve fukaha –ki aralarında dört imam da vardır- nebevi hadislere ve seleften gelen rivayetlere uyarak müzik aletlerinin haram olduğu hususunda ittifak etmişlerdir. Bazılarından bunun aksi sahih olarak rivayet edilmiş olsa bile sözü edilen hususlarla bu kimselere karşı delil gösterilir. Esasen yüce Allah da şöyle buyurmaktadır:

"Hayır, Rabbine and olsun ki aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem yapıp, sonra da verdiğin hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar." (en-Nisa, 4/65)

Birisi şöyle diyebilir: Artık biz çalgı aletleriyle birlikte şarkı söylemenin hükmünü ve bayram ve düğünde çalınan def dışında haram olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz. Peki çalgı aleti kullanmadan şarkı terennüm etmenin hükmü nedir?

Buna cevap olmak üzere şunları söyleyebiliriz: Bunun haram olduğunu mutlak olarak söylemek doğru olamaz. Çünkü böyle bir mutlak ifadeye delil bulunmamaktadır. Geçmişte ve şimdiki dönemlerde bazı sufilerin ve onların dışında kalan birtakım heva ehlinin yaptığı gibi mutlak olarak mübah olduğunu söylemek de doğru değildir. Çünkü şarkı adeten şiir ile olur. Şiir de mutlak olarak haram kılınmış değildir. Hem Peygamber (s.a): "Şüphesiz şiirin bir kısmı hikmettir." diye buyurmuşken bu nasıl söylenebilir ki. Bu hadisi Buhari rivayet etmiş olup, kaynakları Silsiletu'l-Ahadisu's-Sahiha (2851)'de gösterilmiştir. Hatta Peygamber (s.a) mesela Abdullah b. Revaha (r.a) gibilerinin şiirlerini bazan kısmen okurdu:

"Ve senin azıklandırmadığın kimse sana haberleri getirir" gibi.

Bundan dolayı Peygamber (s.a)'a şiire dair soru sorulunca o şu cevabı vermişti: "Şiir bir sözdür. Güzel olanı güzel, çirkin olanı da çirkindir."

Bu da yine Silsiletu'l-Ahadisi's-Sahiha(447)'de kaynakları gösterilmiş bir hadistir. Aişe (r.anha) validemiz de böyle demiştir:

"Sen hasen olanı alıp kabul et, çirkin olanı bırak. Kab b. Malik'in şiirlerinden bir bölümünü rivayet ettim.

Bunlardan birisi de kırk beyitlik bir kasidedir. Bundan daha az olanları da vardır." (Silsiletu'l-Ahadisi's-Sahiha)'da yine kaynakları gösterilmiştir.

Peygamber (s.a)'ın şiir dinlediğine dair hadisler pek çoktur.

Enes b. Malik'ten rivayete göre o kardeşi el-Bera'nın yanına girmiş. Bu sırada sırtüstü yatmış, ayaklarından birini diğerinin üzerine koymuş ve şarkı terennüm ettiğini görmüş. Bu işten vazgeçmesini isteyince şöyle demiş: Ortak olarak öldürdüklerim bir tarafa tek başıma yüz kafir öldürmüşken yatağımın üzerinde öleceğimden mi korkuyorsun?

Hadisi Hakim (III, 291); Abdu'r-Rezzak (XI, 6, 19742)'de rivayet ettikleri gibi Abdu'r-Rezzak'ın rivayet yoluyla Taberani el-Mucemu'l-Kebir (II, 12, 1178)'de ondan Ebu Nuaym, el-Hilye (I, 353)'de rivayet etmişlerdir. Hakim: "Buhari ve Müslim'in şartına göre sahihtir" demiş. Bu hususta Zehebi ona muvafakat etmiştir. Hadis dedikleri gibidir. Onun rivayet yolu ise Abdu'r-Rezzak'ın rivayet yolundan farklıdır.

Abdullah b. Haris el-Haris b. Nevfel dedi ki: Ben Üsame b. Zeyd (r.a)'ı meclisde[1] otururken Akirasını (?) kaldırmış olarak bacak bacak üstüne atmış halde gördüm. (Abdullah b. el-Haris) dedi ki: Zannederim en-Nasb (türlü) şarkı söylüyordu.

---

1 Abdu'r-Rezzak'ın Musannef'inde "Mescid" şeklindedir. Bu ya müstensihin yahut matbaacının bir tahrifidir yahutta musannefin ravisi "ed-Debri'nin hatalarındandır. Kaydettiğimiz lafız ise Beyhaki'nin rivayetidir.

Bunu Abdu’r-Rezzak (19739)’da onun yoluyla Beyhaki (I, 224)’de rivayet etmiştir. Senedi Buhari ve Müslim’in şartına göre sahihtir.

Vehb b. Keysan’dan dedi ki: Abdullah b. ez-Zübeyr –yaslanmış halde iken- dedi ki: “Bilal teğanni etti.”

(Vehb) dedi ki: Bir adam kendisine: “Teğanni mi etti” diye sordu. Abdullah oturdu, sonra şunları söyledi:

“Ben nasb türü teğanni ettiğini duymadığım muhacirlerden bir adam var mı ki?” Bunu Abdu’r-Rezzak (19741) –muhtasar olarak- rivayet etmiştir. Beyhaki (X, 230)’de –anlatım ona ait- rivayet etmiştir. Senedi Buhari ve Müslim’in şartına göre sahihtir.

Said b. Yezid dedi ki: Abdu’r-Rahman b. Avf ile birlikte hac yolunda idik. Bizler Mekke’ye doğru giderken Abdu’r-Rahman yoldan uzaklaştı. Sonra da Rebah b. el-Muterif[3]’e şöyle dedi: Ey Ebu Hassan bize şarkı söyle. Ebu Hassan nasb türü güzel şarkı söyledi. Rabah ona şarkı söylemekte iken halife olan Ömer b. el-Hattab (r.a) onlara yetişti ve bu ne oluyor dedi. Abdu’r-Rahman: Bunda bir sakınca yoktur. Onunla oyalanıyor ve böylece yolu fark etmiyorum dedi. Ömer (r.a) şöyle dedi: Eğer bu işi yapacaksan o zaman Dırar b. el-Hattab’ın şiirlerini terennüm et. Dırar, Muharib b. Fihr oğullarından bir kişiydi.

Hadisi Beyhaki (X, 224)’de ceyyid bir isnad ile rivayet etmiş ve şunları söylemiştir:

3 Bk. İbn Matula, el-İkmal, VII, 276

“Nasb: Arapların şarkı türlerinden bir çeşittir. Fida diye bilinen türe benzer bu açıklamayı Ebu Ubeyd el-Herevi yapmıştır.”

Kamus’ta da şöyle denilmektedir: “Arapların nasbı: Fidadan daha yumuşak şarkı türlerinden birisidir.”

Derim ki: Bu hadiste ashabdan gelen rivayetlerde (asar) bazı münasebetlerde çalgısız olarak şarkı söylemenin caiz olduğuna açıkça delalet bulunmaktadır. Ölümü hatırlamak, ailesine, vatanına özlem duymak, nefsi bir parça rahatlatıp yolculuğun zorluk ve meşakkatlerinden uzaklaşıp oyalanmak ve benzeri hallerde fakat meslek edinilmeyip, itidal sınırının dışına çıkılmayan türden olmalıdır. Onunla birlikte hareket etmek, kırılıp bükülmek, kişinin mertliğini ihlal eden türden ayağı yere vurmak gibi hareketlerde olmamalıdır. Aişe (r.anha)’ın azatlısı Um Alkame’nin rivayet ettiği şu hadisteki gibi:

Aişe (r.anha)’ın kardeşinin kızları sünnet edildi, bundan dolayı acıları oldu. Aişe’ye: Ey mü’minlerin annesi onları eğlendirecek kimseleri bunlara çağırmayalım mı denildi. O çağırın dedi. (Um Alkame) dedi ki: Şarkı söyleyen filan kimseye haber gönderdi. O yanlarına geldi. Aişe (r.anha) odanın içinde onun yanına girdi. Onun şarkı söylediğini ve neşeyle başını salladığını gördüm. Çokça şiir bilen birisi idi. Aişe (r.anha) dedi ki: “Üf be bu bir şeytandır. Onu dışarı çıkartınız. Dışarı çıkartınız.” Onu dışarı çıkardılar.[215]

215 Hadisi Beyhaki (X, 223-224) rivayet etmiştir. Buhari de el-Edebu’l-Müfred(1247)’de muhtasar olarak hasen bir senedle ya da hasen derecesine gelmesi ihtimali olan bir senedle rivayet etmiştir. Sahihu’l-Edebi’l-Müfred (no: 945) Hafız İbn

Beyhaki bu hadis ve rivayetlerin bulunduğu bahsin başına şu sözleriyle başlık açmıştır:

“Kendisini şarkıcı kabul etmeyen, bunun için yanına gidilmeyen, kendisi de şarkı meclisine gitmeyen fakat derhal neşelendirdiği bilinip, şarkı terennüm etmekle tanınan kimse.”

Şeyh Ebu’l-Ferec İbnu’l-Cevzi’nin bu mesele hakkında Telbisu İblis adlı eserinde yaptığı güzel açıklamalar vardır. Bu açıklamaları bir fasıldan daha çok yer tutmaktadır. Bu husustaki bilgilere tamamlayıcı olmak üzere onun bu açıklamalarını özetlemek yerinde olacaktır. O (s. 237-241)’de şunları söylemektedir:

“İnsanlar şarkıya dair uzun uzadıya sözler söylemişlerdir. Kimileri bunu haram kılmış, kimileri kerahat söz konusu olmaksızın mübah görmüş, kimileri ise kerahet ile birlikte mübah kabul etmiştir.

Bu hususta durumu açıklığa kavuşturacak şekilde söylenecek sözler şunlardır:

O şeyin mahiyetine bakmak sonra hakkında haram, mekruh yada daha başka hüküm vermek gerekir. Şarkı, ğına bazı şeyler hakkında kullanılır:

Birisi: Hacıların yollardaki nağmeli sözleridir. Arap olmayan bazı topluluklar hacca gelirler. Yollarda kabeyi, zemzemi, makam-ı İbrahim’i anlatan şiirler okurlar. Bu gibi şiirleri dinlemek mübahtır. Onların okudukları bu gibi şiirler neşelendiren ve insanı itidal sınırlarının dışına

---

Receb ise Nüzhetu’l-Esma(s. 55)’da sahih olduğunu belirtmektedir.

çıkartan türden değildir. Gazaya gidenler de bu kabildendir. Onlar da gazaya gitmeye teşvik edici birtakım şiirler söylerler.

Savaşta teke tek çarpışmak üzere meydana atılanların öğünerek şiir söylemeleri de bu kabildendir.

Mekke yolunda hida okuyanların okudukları şiirler de bu kabildendir. Onlardan birisinin söylediği şu beyit gibi:

"Kılavuzu ona müjde verdi ve dedi ki
Yarın sen dikenli ağaçları ve dağları göreceksin."

Bu deveyi de, insanı da tahrik eder. Ancak böyle bir tahrik itidal sınırı dışına çıkartacak bir sevinç ve neşeyi getirmez.

Rasûlullah (s.a)'ın Enceşe diye bilinen ve Hida okuyan develerin hızlıca yol almalarına sebep olan bir muhannisi vardı. Rasûlullah(s.a):

Ey Enceşe sen canları sürerken (develeri üzerinde binmiş hanımları kastediyor) yavaş ol."[4]

Seleme b. el-Ekva rivayet ettiği hadiste şunları söylemektedir: Rasûlullah (s.a) ile birlikte Hayber'e gitmek üzere yola çıktık. Orada bulunanlardan birisi Amir b. el-Ekva'a: Bize söylediklerin o sözlerden bir şeyler dinletmez misin? Amir şair birisi idi. Devesinden inip, yolculara hida okuyarak şunları söylemeye koyuldu:

4 Buhari, Müslim ve başkaları Enes'den rivayet etmişlerdir. Hadisin kaynakları Silsiletu'l-Ahadisi'd-Daife, 6059 numarada gösterilmiştir.

“Sen olmasaydın eğer hidayet bulmazdık.
Sadaka vermez, namaz kılmazdık.
Üzerimize bir huzur ve sükun indir
Düşmanla karşılaşacağımız vakit sebat ver ayaklarımıza”

Rasûlullah (s.a) şöyle buyurdu: “Bu gidici kimdir?” Ashab: Amir b. el-Ekva dediler. Peygamber: “Allah ona rahmet eylesin” diye buyurdu.[5] Şafii –Allah’ın rahmeti üzerine olsun-‘den bize gelen rivayete göre o şöyle demiştir: Hida ve bedevilerin marşlarını dinlemekte ise bir mahzur yoktur.” (İbnu’l-Cevzi’den yapılan özet nakil) burada sona ermektedir.

İmam Şatibi, el-İ’tisam (I, 368)’de Enceşe hadisine değindikten sonra bazı sufilere reddiyede bulunurken şunları söylemektedir:

“Bu güzel bir şeydir fakat arapların nağmeleri güzelleştirmekteki uygulamaları bugün insanların yaptıkları uygulama türünden değildir. Bilakis onlar kendilerinden sonra ortaya çıkmış çeşitli nağme türlerini öğrenmeksizin mutlak olarak şiir söylerlerdi. Hatta onlar musiki sanatlarını bilmeyen, arapların ümmiliğine yakışacak şekilde sesi inceltir ve uzatıyorlardı. Onların bu söyleyişlerinden başkaları zevk de almaz, eğlendirecek kadar neşelendirmezdi. Bir dereceye kadar onlar bu işten zevk alırlardı. Abdullah b. Revaha’nın Rasûlullah (s.a)’ın

5 Hadisi Müslim ve başkaları rivayet etmiştir. Sahih-i Ebi Davud (2289)’da kaynakları gösterilmiştir. Ömer (r.a)’ın rivayet ettiği şu hadis ona şahit olarak gösterilebilir: Peygamber (s.a), İbn Revaha’ya: “İn de develeri harekete geçir” diye buyurmuştur. Hadisin kaynakları Silsiletu’l-Ahadiysi’s-Sahiha (3280)’de gösterilmiştir.

huzurunda hida okuduğu gibi ensarın hendeği kazdıklarında söyledikleri gibi söylüyorlardı:

“Bizleriz Muhammed’e bey’at edenler
Cihat üzere hayatta ebedi kaldıkça”
O da kendilerine şöylece cevap veriyordu:
“Allah’ım ahiret hayrından başka yoktur bir hayır
Ensarla muhacirlere mağfiret buyur.”

Daha sonra İbnu’l-Cevzi, el-Hallal’ın kaydettiği bir rivayeti –ki bu el-emr bi’l-maruf (s. 34)’dedir- Aişe (r.anha)’dan gelen senedi ile zikretmektedir. Buna göre Aişe şöyle demiştir: Yanımızda ensardan yetim bir kız vardı. Onu ensardan birisiyle evlendirdik. Ben o kızı kocasına zifafa götürenler arasında idim. Rasûlullah (s.a) şöyle buyurdu:

“Ey Aişe şüphesiz ensar bir parça gazele düşkün kimselerdir. Neler söyledin? Aişe: Bereketli olması için dua ettik dedi. Peygamber şöyle buyurdu: “Ne diye şöyle demediniz?:

“Size geldik, size geldik
Selamlayın bizi, selamlayalım sizleri
Ve eğer kırmızı altın olmasaydı
Bu hanım vadinize uğramazdı
Ve eğer esmer tane olmasaydı
Kızlarınız kilo almazdı.”[6]

Kendilerini zühde verenlerin neşelendirici ve nağmeli bir şekilde kalpleri ahireti hatırlamaya iten türden

6 Hasen bir hadis olup, kaynakları el-İrva (1995) ile Adabu’z-Zifaf (s. 181)’de gösterilmiştir.

söyledikleri ve zühdiyyat adını verdikleri şiirler de bu kabildendir. Bir şairin söylediği şu sözler gibi:

“Ey gaflet içinde giden ve gelen
Ne zamana kadar güzel göreceksin çirkinlikleri
Daha ne zamana kadar korkmayacaksın
Allah’ın azaları konuşturacağı bir konumu
Sen gördüğün halde hayret sana
Apaçık yoldan nasıl uzak düştün.”

Bu da aynı şekilde mübahtır. Mübahlık hususunda İmam Ahmed buna benzer şeylere işaret etmiştir.

Daha sonra İbnu’l-Cevzi (s. 240)’de Ebu Hamid el-Hulkani’de senedi ile şunları söylediğini rivayet etmektedir:

Ben Ahmed b. Hanbel’e sordum. Ey Abdullah’ın babası şu cennet ve cehennemi hatırlatmaya dair kalpleri incelten kasideler hakkında neler söylersin? Ne gibi dedi? Dedim ki: Onlar şöyle diyor:

“Rabbim bana diyecek olursa:
Bana isyan etmekten utanmadın mı
Yarattıklarımdan günahı gizlerdim de
Bana isyanla gelmekten sıkılmadın mı?”[7]

---

7 Derim ki: İmam Şatıbi bu kabilden şiir ihtiva eden bir başka kıssa daha zikretmekte ve sonra (I, 270) şunları söylemektedir: “Bu ve buna benzer hususlar onların yaptıkları işler idi. Bununla birlikte onlar sadece nefisleri gayrete getirmekle mücerred şiir ile vazetmekle yetinmediler. Aksine onlar kendilerine her türlü öğüdü verdiler. Şiirleri hatırlamak için şarkıcıları huzura getirmezlerdi. Çünkü bu onların istedikleri bir şey değildi. Ayrıca günümüzde uygulanan şarkılardan herhangi bir şeyi de bilmiyorlardı. Bu İslama onlardan sonra acemler müslümanlara karışınca girdi.” İmam caiz olan fıtri şarkı

Bana: Bana bir daha tekrar et dedi. Ben de ona bir daha tekrar ettim. Kalktı, evine girdi, kapıyı kapattı. Evin içinden iki beyti okuyarak ağladığını duydum:

Şarkı söylemek üzere hazırlanan güzel kızları, şarabı ve daha başka insan tabiatını tahrik eden itidalin sınırları dışına çıkartan, derinliklerinde saklı bulunan eğlenceye düşkünlüğü harekete getiren, şarkıcıların söyledikleri şiirlere gelince –ki bu günümüzde bilinen şarkı söylemektir- şairin şu sözleri gibi:

“Altın tenlidir o sanırsın ki
Ateş onun yanağından çakmaktadır
Ondan dolayı rezil olmakla korkuttular beni
Keşke ahdine vefa gösterse de rezil olsam.”

Bu şarkılar için çeşitli besteler yaptılar. Bu bestelerin hepsi de dinleyiciyi itidal sınırının dışına çıkartıp, heva sevgisini tahrik eder. Bunların kalpleri yavaş yavaş harekete getiren “fasi” adını verdikleri bir türleri vardır. Arkasından meşid söylerler ve bu kalpleri tozunu dumanına katar. Buna okunan nağmelere uygun, ritimli çalma ve vurmaları da, zilli defleri, zurnanın yerini tutan kavalı da ilave ettiler.

Daha sonra İbnu’l-Cevzi (s.244)’de Malik’ten şarkının haram olduğunu belirttiğini rivayet etmektedir ki buna dair rivayetler daha önceden geçmiş bulunmaktadır. Ebu Hanife’den de aynı görüşü nakletmiştir. (s. 245)’de şunları söylemektedir:

---

ile mustala ve yasak şarkı arasındaki farka işaret etmektedir ki men olunan da budur.

“Taberi dedi ki: İslam diyarının çeşitli bölgelerindeki bütün ilim adamları şarkının mekruhluğunu ve men edilmesi gerektiğini icma ile kabul etmişlerdir. İbrahim b. Sad ile Ubeydullah el-Amberi cemaatin görüşünden ayrılmıştır. Oysa Peygamber (s.a): “Her kim cemaatten ayrılırsa cahiliye ölümü ile ölür diye buyurmuştur.”[8]

İbnu’l-Cevzi dedi ki: Şafii mezhebinin ileri gelenleri sema dinlemeyi kabul etmezlerdi. O mezhep mensublarının mütekaddimunları arasında görüş ayrılığı olduğu bilinmemektedir. Müteahhirunun ileri gelenleri ise bunu kabul etmemek kanaatindedir. Ebu’t-Tayyib et-Taberi bunlardandır. Şarkıyı yermek ve onun yasaklığına dair tasnif ettiği bir kitabı vardır.[9]

Daha sonra İbnu’l-Cevzi şunları söylemektedir: “Bu şafii alimleri ile onlardan mütedeyyin olanların görüşüdür. Bu hususta onların müteahhirunlarından ilmi az ve hevasına yenik düşen bazı kimseler ruhsat vermişler ise de bizim mezhebimize mensup (Hambeli) fukahası şöyle demişlerdir: “Şarkıcının ve raks edenin şahitliği kabul edilmez. Tevfik Allah’tandır.”

---

8 Bu İbn Abbas’ın şu lafızla rivayet ettiği hadisin bir parçasıdır: “Her kim emirinden hoşuna gitmeyecek bir şey görürse sabretsin çünkü cemaatten... ayrılan...” hadis Buhari ve Müslim tarafından rivayet edilmiş olup, kaynakları el-İrva (2453)’de gösterilmiştir. Fakat onun burada bu hadisi zikretmesinin uygun olmadığı açıkça görülmektedir. Bunu düşünmek gerekir. “Siz en büyük kalabalığa uymaya bakınız” hadisine gelince bu da Zilalu’l-Cenne (no: 80)’de belirtildiği üzere zayıf bir hadistir.

9 Bu kitap: “er-Reddu ala men yuhibbu’s-sema” adı altında basılmıştır. İbnu’l-Cevzi az önce belirtilen sözleri oradan nakletmektedir. Bu ifadeler bu eserde (s. 31-32)’de özetle kaydedilmiş bulunmaktadır.

Müslüman kardeşim! Şuna inanmalısın ki yüce Allah'ın kulları hakkında teşri buyurduğu emir, nehiy ya da mubah olan herbir hususta sonsuz bir hikmeti hatta hikmetleri vardır. Bunları bilenler bilir, bilmeyenler bilmez. Bazıları bu hikmetleri açıkça görür, diğer bazıları bunu göremezler. Bundan ötürü gerçek müslümana düşen Allah'a itaate koşmak ve hikmeti açıkça görünceye kadar itaati savsaklamamaktır. Çünkü böyle bir davranış hikmeti sonsuz şaria (şeriat koyucuya) mutlak teslimiyet demek olan imana aykırı hususlardandır. Bundan ötürü yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

"Hayır Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem seçip, sonra verdiğin hükme içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan bütünüyle boyun eğip teslim olmadıkça iman etmiş olamazlar." (en-Nisa, 4/65)

Bizim salih selefimiz bu esas üzere yaşadı, buna bağlı olarak Allah onları aziz kıldı. Ülkeleri fethetmeyi, kulların kalplerine taht kurmayı onlara nasip etti. Bu ümmetin sonradan gelenleri ise ancak ilkleri ne ile ıslah olmuşlarsa, onunla ıslah olabilirler. Ebu Bekir es-Sıddiyk (r.a) bu hususta en ileri giden birisidir. O başkasına oldukça güzel bir örnekti. Nitekim Hudeybiye barışı kıssasında onun göz kamaştırıcı tavrı bunu göstermektedir. Sehr b. Huneyf (r.a) bu husustakik rivayetinde şöyle demektedir:

Ey insanlar! Siz kendi nefislerinizi itham altında tutunuz. Andolsun ki bizler Hudeybiye gününde Rasûlullah (s.a) ile birlikte bulunuyorduk. Eğer bir savaş görseydik şüphesiz savaşırdık. Bu Rasûlullah (s.a) ile müşrikler arasındaki barış görüşmesinde böyle idi. Ömer b. el-Hattab gelip Rasûlullah (s.a)'a şöyle dedi: Ey

Allah'ın Rasûlü bizler hak üzere değil miyiz? Onlar da batıl üzere değil midirler? Peygamber evet öyledir diye buyurdu. Ömer: Bizden öldürülenler cennette, onlardan öldürülenler cehennemde olmayacak mı? Peygamber: Evet öyle olacak diye buyurdu. Bu sefer Ömer şöyle dedi: Peki dinimizde niçin aşağılanmayı gerektirecek şartları kabul ediyor ve Allah bizlerle onlar arasında hüküm vermeden dönüyoruz. Peygamber şöyle buyurdu:

"Ey Hattab'ın oğlu! Şüphesiz ben Allah'ın Rasûluyüm. Allah ebediyen beni zayi etmez."

(Sehl) dedi ki: Ömer gitti. –Öfkesini yenemediğinden ötürü- Ebu Bekir'e vardı. Ey Ebu Bekir dedi. Biz hak üzere değil miyiz, onlar da batıl üzere değil midirler? Ebu Bekir: Evet öyledir dedi. Ömer: Bizden öldürülenler cennette, onlardan öldürülenler cehennemde değil midir? Ebu Bekir: Evet öyledir dedi. Ömer: Peki niçin dinimizde düşüklüğü kabul ediyor ve Allah bizlerle onlar arasında hükmünü vermeden geri dönüyoruz deyince Ebu Bekir şu cevabı verdi: "Ey Hattab'ın oğlu o Allah'ın Rasûlüdür. Allah ebediyen onu zayi etmez."

(Sehl) dedi ki: Kur'an Rasûlullah (s.a)'a "fetih (zafer müjdesini veren suresi)" indi. Peygamber (s.a) Ömer'e haber gönderdi. Ona Kur'an'ın bu bölümlerini okudu. Ey Allah'ın Rasûlü bu bir fetih midir diye sordu. Peygamber: "Evet" diye buyurdu. Ömer'in gönlü hoş olup geri döndü.[216]

216 Hadisi Buhari (Fethu'l-Bari, 3182); Müslim (V, 175-176)'da rivayet etmişlerdir. Anlatım Müslim'e aittir. Ahmed (III, 486)'da rivayet etmiştir. Müslim ve Ahmed'in Sehl'den naklettikleri ifade de şöyle denilmektedir: "Ey insanlar! Kendi görüşlerinizi

Hafız (İbn Hacer) (XIII, 288)'de şunları söylemektedir: "Şöyle demiş gibidir: Sünnete muhalif ettiği takdirde görüşünüzü (reyinizi) itham ediniz. Tıpkı bizim Rasûlullah (s.a)'ın bizlere ihramdan çıkmamızı emrettiği halimizde olduğu gibi. Bizler ihramlı kalmayı sevdik, ibadetimizi tamamlamak, düşmanımızı kahretmek için savaşmayı arzuladık. Ancak Peygamber (s.a)'ın daha sonraları ortaya çıkıp kendisinin açıkça gördüğü hususlar bize gizli kalmıştır."

Peygamber (s.a)'ın kendi hevalarına, kişisel maslahatlarına muhalif olmakla birlikte ona itaati tercih ettiklerine delalet eden ashabının siyretinde gördüğüm en parlak örneklerden birisi de Zuheyr b. Rafi'in söylediği şu sözlerdir:

"Rasûlullah (s.a) bizim için faydalı olan bir hususu bize yasak etti. Fakat Allah'a ve Rasûlüne itaat etmek bizim için daha faydalıdır. O bize ziraat ortakçılığı yapıp, topraklarımızı (mahsulün) üçte biri, dörtte biri ve adı konulmuş miktardaki buğday karşılığında kiralamamızı yasakladı."

Bu hadisi Müslim ve başkaları rivayet etmiş olup, el-İrva (V, 299)'da kaynakları gösterilmiştir.

Bu itaate bağlılık bana cin mü'minlerinin hayrete düştükleri peygambere gösterilen öbür itaati hatırlatmıştır. Onlar Peygamber (s.a)'a gelerek sabah namazında cin suresinin baş taraflarında işaret edilen Kur'an okumasını dinlemişlerdi: *"Deki: Cinlerden bir topluluğun (Kur'an'ı)*

---

itham ediniz..." şeklindedir. Bu rivayeti Said b. Mansur (III, 2, 374), İbn Ebi Şeybe (XV, 299)'da rivayet etmişlerdir.

dinleyip, sonra şöyle dedikleri bana vahyolundu: Gerçekten biz hayret verici bir Kur'an dinledik. Doğru yola iletiyor. Bu sebeple ona iman ettik ve artık hiç kimseyi Rabbimize asla ortak koşmayacağız." (el-Cin, 72/1-2) Cinler Peygamber (s.a)'ın ashabını, onunla birlikte namaz kıldıklarını, onunla rükua varıp, onunla beraber secde ettiklerini gördüler. İbn Abbas (r.a) dedi ki:

"Onlar ashabının kendisine itaatle uymalarına hayret etmişlerdi."[217]

Maksadımız şudur: Bu itaatkarlığın her müslümanda gizli ve açık olarak tahakkuk etmesi icab eder. Böyle bir itaat onun hava ve hevesine ister uysun, ister uymasın. Bunun bir gereği de Allah'a karşı ve hükümlerine karşı birtakım örnekler vermemesi. İnsandan çıkan nağmeli sesleri bülbüllerin, kuşların seslerine kıyasa kalkışmaması mesela şöyle dememesi: Nağmesiz bir şekilde şiir okumak caiz olduğuna göre nağmeli olarak o şiiri okumak da caiz olur. Çünkü ayrı ayrı mubah olan şeyler bir araya gelecek olurlarsa bunların toplamından meydana gelen de mübah olur. Nitekim Gazali –Allah onu affetsin- musiki nağmelerini ya da en azından bir bölümünü[1] mubah olduğu sonucuna ulaşmak için böyle yapmış ve bunları kuşların seslerine kıyas etmiştir. Üstelik o fıkıh usulüne dair eser telif etmiş ve orada nassın bulunduğu yerde kıyas olmadığını belirtmiştir.

Bundan dolayı İbnu'l-Cevzi, İbn Teymiye, İbn Kayyim el-Cevziye ve başka alimler ardı arkasına hem

217 Hadisi Ahmed (I, 270) ve başkaları sahih bir senetle rivayet etmişlerdir.

1 el-Gazali, İhya-u Ulumi'd-Din, II, 273

ona, hem de sufiler arasında onun gibi kanaat sahibi olanlara reddiyeler yazmışlardır.

Değindiğimiz bu kıyas bana ondan daha da kötü bir başka kıyası hatırlatmaktadır. Bu kıyası yapan kişi sarhoşluk veren nebizin (şarap noktasına ulaşmış meyve suyunun) helal olduğunu söylemek noktasına gelmiştir. Bunu İbnu'l-Kayyim sözü geçen kıyasın benzeri ile nağmeli semaı helal kabul eden sufilerin görüşlerini reddederken zikretmiştir. Merhum sema meselesinde (s. 270-271)'de şunları söylemektedir:

"İkinci şekil: Eğer ayrı ayrı şiir ve nağmeli söyleyişin tek başlarına mubah olmaları her ikisinin bir araya gelmeleri halinde mubah olmalarını gerektirmediğine göre böyle bir terkibin (ikisinin bir arada oluşunun) birlikte oluş sebebiyle hükmü değiştirecek bir özelliği söz konusudur. Bu delil şöyle diyenin delili seviyesindedir:

Vahid haber tek başına ilim ifade etmiyor ise onun başkası ile bir arada olması halinde de ilim ifade etmez.[2]

Bu aynı zamanda Iyaz b. Muaviye'den nakledilen şu olayın da bir benzeridir:

Bir adam kendisine: Su hakkında ne dersin? O helaldir demiş. Adam: Ya hurma hakkında ne dersin? diye sormuş. Iyaz yine helaldir demiş. Peki nebiz denilen şey

---

2 Eğer hadisin zayıf senedi tek başına hadisin sabit olduğunu ifade etmiyor ise yollarının toplamı da onun sabit olduğunu ifade etmez diyenlerin sözleri de buna benzer. Bazı yıkıcı ve cahillerin söyledikleri gibi.

su ve hurmadır, onu nasıl haram kılarsın? diye sorunca, Iyaz ona şu cevabı vermiş:

Bana görüşünü söyle eğer ben sana bir avuç toprak atacak olursam seni öldürebilir miyim? Adam hayır demiş. Bu sefer: Peki ben sana bir avuç saman atıp durursam seni öldürebilir miyim diye sormuş. Yine adam hayır demiş. Bu sefer ona şunu sormuş: Peki su, saman ve toprağı alıp, bunları çamur yapsam, kuruyuncaya kadar bıraksam ve onunla sana vursam seni öldürebilir miyim? deyince adam evet demiş. Bu sefer Iyaz: İşte nebiz de böyledir diye cevap vermiş.[3]

Sözünün anlamı şudur: Sarhoşluk veren güç bu terkibin sonucunda ortaya çıkandır. İşte bizim konumuz da budur. Nefisleri sarhoş edip, eğlendiren, onu Allah'ı zikretmekten, namaz kılmaktan alıkoyan böyle bir terkip ve onların toplamından ortaya çıkan bir kuvvettir. Bir araya gelen seslerin nefisleri galeyana getirmesi tek bir ses ayarında değildir. Aynı şekilde muayyen bölümlemeler ve muayyen vuruşlarla şarkıların yapılıp, bestelenen seslerin durumu da böyledir. Bilhassa bunlarla beraber çalgı aletleri de katkıda bulunursa, bütün bunlardan soyutlanmış şiir okumak gibi değildir. Hiç böyle bir şüphe ilim ve bilgi bakımından zayıf, her ikisinden de oldukça az paya sahip olan kimseler dışındakilerce kabul edilebilir mi?"

Denilse ki: Hikmet ister bilinsin, ister bilinmesin şeriatın hükümlerine teslim olmak ile ilgili açıklamalarımız elbette yeterli bir husustur. Hiçbir müslümanın bunda bir şüphesi yoktur. –Maalesef- bazıları bu konuda ameli olarak muhalefet ediyorsa bile bu

3 İbn Asakir, III, 330-331, İbn Ebi'd-Dünya'nın rivayet yoluyla

böyledir. Aynı şekilde faiz ve benzeri hususların haram kılınmış olduğu hükmüne teslim olmanın gerektiği hususunda hiç kimse şüphe etmez. Ameli olarak çoğu müslümanlar bunu helal gibi uyguluyor iseler de özellikle bu zamanda. İlgili yerde açıklanan şarkının haram olduğuna dair geçen delillere binaen ameli olarak ondan yüz çevirmek ve onu dinlememek icap eder. Fakat – günümüzde de söylendiği gibi- kendiliğinden gündeme gelen bir soru vardır. O da şudur: Acaba şeriatta onun haram kılınması hikmetini açıklayan bir nass sabit midir?

Evet haram kılınışın hikmetine delil olan ashab-ı kiram'dan ve diğerlerinden olan selefe mensup pek çok kimseden birtakım rivayetler gelmiştir. Bu hikmet ise bunun yüce Allah'ı anmak, O'na itaat etmekten oyaladığı şer'i görevleri yerine getirmeyi engellediğidir. Onlar bunu şanı yüce Allah'ın musikiye "sözün oyalayıcı olanı" adını vermesinden ilham alarak bunu söylemişlerdir. Bu adlandırmanın yer aldığı ayet şöyledir:

"İnsanlardan öylesi vardır ki bilgisizce Allah yolundan saptırmak ve onu alaya almak için sözün oyalayıcı olanını satın alır. İşte alçaltıcı ceza bunlar içindir." (Lokman, 31/6) Onlara göre bu ayet şarkı ve benzeri şeyler hakkında inmiştir. Şimdi ben bu husustaki rivayetlerden onlara kadar sabit senetle ulaşanlarını kaydetmek istiyorum:

1. Bunların ilki Kur'an'ın tercümanı Abdullah b. Abbas (r.a)'a aittir. O dedi ki: "(Bu ayet) şarkı ve benzeri hususlar hakkında inmiştir."[4]

---

4 Bunu Buhari, el-Edebu'l-Müfred (1265)'de, İbn Ebi Şeybe (VI, 310)'da, İbn Cerir,

2. İkincileri Abdullah b. Mesud'dur. Ona sözü geçen bu ayet-i kerime hakkında soru sorulmuş, o da şu cevabı vermiştir: "Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan hakkı

Tefsir (XXI, 40)'da, İbn Ebi'd-Dünya, Zemmu'l-Melahi'de, Beyhaki, Sünen (X, 221 ve 223)'de ondan gelen çeşitli yollarla rivayet etmişlerdir. İbn Abbas'tan sahih olan budur. Cuveydi'nin ondan rivayet ettiği ayetin en-Nadr b. el-Haris hakkında indiğine, onun şarkı söyleyen bir cariye satın alıp, müslüman olmak isteyen bir kimsenin bulunduğunu duydu mu hemen onu cariyesinin yanına götürdüğü ve: Bu adama yedir, içir ve ona şarkı söyle. İşte bu Muhammed'in seni yerine getirmeye çağırdığı namaz kılmak, oruç tutmaktan ve onun önünde savaşmaktan daha iyidir. –ed-Durru'l-Mensur, (V, 159)'da işaret edildiği şekliyle- gelen rivayetlere gelince, bu oldukça zayıftır. Burada sözü edilen Cuveybir hakkında Darakudni ve başkaları –metruktur" demiştir. El-Vahidi'nin, Esbabu'l-Nuzul (s. 259)'da zikrettiği de bunun gibidir: el-Kelbi ve Mukatil dedi ki: Ayet en-Nadr b. el-Haris hakkında inmiştir. Şöyle ki o fars diyarına ticaret maksadıyla gider, acemlere dair haberleri satın alır, bunları rivayet eder ve Kureyş'e anlatır ve onlara şöyle derdi: Muhammed size Ad ve Semud'a dair hususları anlatıyor. Ben de sizlere Rüstem'in İsfendiyarın başından geçenleri, Kisralara dair haberleri anlatıyorum. Kureyşliler onun anlattıklarından hoşlanır, Kur'an'ı dinlemeyi terkederlerdi. İşte bu ayet-i kerime onun hakkında inmiştir. el-Kelbi ile Mukatil de aynı şekilde metruk iki ravi olup, yalancılıkla itham edilmişlerdir. Üstelik her ikisinin rivayetlerinde Cuveybir'in rivayetine muhalefet sözkonusudur. Suyuti bu rivayeti Beyhaki'ye, İbn Abbas'tan, el-Kelbi ile Mukatil'in rivayetlerine yakın Şuabu'l-İman'da rivayet ettiğini belirtmektedir. Fakat senedini tetkik etmek üzere bunu tespit edemedim. Bu rivayetin sahih olduğu kanaatinde değilim. Muhtemeldir ki İbn Cerir, İbn Kesir ve diğer muhakkık hafızlar bundan ötürü onu zikretmemişlerdir. Hatta Kurtubi (XIV, 52)'de: "Denildiğine göre ayet en-Nadr b. el-Haris hakkında inmiştir..." sözleriyle bu rivayetin zayıf olduğuna işaret etmektedir. Daha önceden ez-Zemahşeri de (III, 210)'da böyle yapmıştır. Hafız buna dair bir açıklama yapmamış ve bu rivayetin tahricine kalkışmamıştır. Ondan önce selefi Zeylai de Tahricu'l-Keşşaf'da aynı şekilde hareket etmiştir.

için yemin ederim ki o şarkıdır.” O bu sözlerini üç defa tekrarladı.[218]

3. Üçüncüleri İkrime’dir. Şuayib b. Yesar dedi ki: Ben İkrime’ye yüce Allah’ın: “Boş sözler”e dair soru sordum da o: “O şarkıdır” cevabını verdi.[219]

4. Dördüncü olarak yine Mücahid’den onun gibi gelen rivayettir.[220] İbn Cerir’in, İbn Cüreyc, o Mücahid’den diye kaydettiği bir rivayette Mücahid: “Boş söz” davuldur dediği kaydedilmektedir.

Bunun ravilerinin tamamı sikadırlar. Eğer İbn Cüreyc bunu Mücahid’den işitmiş ise senedi sahihtir.

Bu hususta Hasan-ı Basri’den de bir rivayet bulunmaktadır. Buna göre o şöyle demiştir: “İnsanlardan

---

218 Bunu da yine İbn Ebi Şeybe aynı şekilde İbn Cerir ve İbn Ebi’d-Dünya rivayet etmişlerdir. Hakim (II, 411) ondan Beyhaki ve Şuabu’l-İman (IV, 278, 5096); İbnu’l-Cevzi, Telbisu İblis (s. 246)’da rivayet etmişlerdir. Hakim: “Senedi sahihtir” demiş, bu hususta Zehebi de ona muvafakat etmiştir. Senet dedikleri gibidir. İbnu’l-Kayyim sahih olduğunu belirtmiştir.

219 Bunu Buhari, Tarih, (II, 2, 217). Yine İbn Cerir; İbn Ebi Şeybe ve -lafız kendisine ait olmak üzere- İbn Ebi’d-Dünya; onun rivayet yoluyla Beyhaki rivayet etmişlerdir. Ravileri burada sözü geçen Şuayb’in dışında sikadırlar. Ondan sika iki kişi rivayet etmişlerdir. İbn Hibban (IV, 355)’de sika olduğunu belirtmektedir. Buna göre Allah’ın izniyle senedi hasendir. Özellikle İbn Ebi Şeybe’de (1175 nolu rivayette) Üsame b. Zeyd’in ona bir mutabaatı olduğu gibi, İbn Cerir (XXI, 4140)’da da mutabaat etmiştir.Buradaki Üsame b. Zeyd el-Leysi diye bilinen kişi olup, rivayeti hasendir. İşte bu güçlü mutabaat ile –Allah’a hamdolsun- rivayet sahih mertebesine ulaşmaktadır.

220 Bunu İbn Şeybe (no: 1167 ve 1179)’de, İbn Cerir; İbn Ebi’d-Dünya (4/a ve 5/b)’de ondan gelen kimileri sahih çeşitli rivayet yollarıyla rivayet ettikleri gibi Ebu Nuaym de el-Hilye (III, 286)’da rivayet etmiştir.

kimisi..." (Lokman, 31/6) ayeti şarkı ve zurnalar hakkında inmiştir.[221]

Bundan dolayı el-Vahidi, el-Vasit adlı tefsirinde (III, 441) şunları söylemektedir: "Müfessirlerin çoğu "boş sözler" ile şarkıların kastedildiği kanaatindedir. Meani alimleri şöyle demişlerdir:

Her ne kadar ayetin lafzında "satın alırlar" ifadesi zikredilmiş olmakla birlikte bunun kapsamına eğlenceyi, şarkıyı, zurnaları ve çalgı aletlerini, Kur'an-ı Kerim'e tercih eden herkes girer. Çünkü böyle bir lafız çoğunlukla değiştirme ve daha iyi bulup, tercih etme anlamında da kullanılır."

Haramlığın hikmetine delalet eden seleften gelen diğer bazı rivayetler arasında şunları da kaydedebiliriz:

1. İbn Mesud'dan dedi ki: "Şarkı kalpte münafıklığı yeşertir."[222]

---

221 Suyuti, ed-Durru'l-Mensuf (V, 159)'da, İbn Ebi Hatim tarafından rivayet edilmiştir. Çoğunlukla görülen adeti üzere hakkında bir şey söylememiştir.

222 Bunu İbn Ebi'd-Dünya, Zemmu'l-Melahi (vr. 4/b)'da, onun yoluyla Beyhaki, Sünen (X, 223)'de, Şuabu'l-İman (IV, 278, 5098, 5099)'da, Hammad, İbrahim'den yoluyla: Abdullah dedi ki diyerek bunu zikretmektedir. Bu sahih bir isnaddır. Ravileri sikadırlar. Ancak dış görünüşü (zahiri) itibariyle munkatıdır. Çünkü İbrahim –ki b. Yezid en-Nehai'dir- Abdullah b. Mesud'a yetişmemiştir. Çağdaş kimseler arasında5 şarkının yerilmesine dair hadisleri tahric edenlerden bazıları bunun bu yönüyle illetli olduğunu söylemiş, ancak İbrahim'in el-Ameş'e kendisine: Bana İbn Mesud'dan senedini zikret deyince, sahih olarak şunu söylediğini unutmaktadır: "Ben sizlere bir adamdan o Abdullah'tan diye hadis rivayet edersem benim işittiğim rivayet şekli odur. Şayet sizlere: "Abdullah dedi ki" diyecek olursam o vakit o rivayet birden çok kimseden

Bunun bir başka rivayet yolu daha vardır. Bunu Said b. Kab el-Muradi, Muhammed b. Abdu'r-Rahman b. Yezid'den, o İbn Mesud'dan bundan daha mükemmel bir lafızla şöylece rivayet etmektedir: "Su ekini nasıl yeşertiyorsa, şarkı da kalpte münafıklığı böylece yeşertir. Zikir ise suyun bakliyatı yeşerttiği gibi imanı yeşertir."[223]

---

onlar Abdullah'tan diye naklettiğim bir rivayettir."

Bilindiği gibi İbrahim en-Nehai, tabii, sika ve üstün bir şahsiyetti. O hocalarından birden fazla kimseden diye rivayette bulunduğu takdirde en azından bu kendi emsali tabiinden diye yaptığı bir nakildir. Eğer yaşça ondan büyük değil iseler. Dolayısıyla onun bunlardan yaptığı rivayet insanın ruhuna rivayetlerine karşı güven ve huzur bırakır. Çünkü bunlar bir topluluklar. İbn Mesud'dan –açıkça görüleceği gibi- yalan söylemek üzere ittifak etmeleri şöyle dursun İbn Mesud'dan naklettikleri rivayetlerinde vehme kapılmaları (yanılmaları) gerçekten uzak bir ihtimaldir. Özellikle de tabii oluşlarından dolayı bu böyledir ve bilhassa onlar İbrahim'in hocaları arasında olup, o kendilerinden rivayette bulunmaktadır. Hele onun tercemesinde (biyografisinde) hadis sarrafı olduğu belirtilmektedir. Nitekim el-Ameş'e de böyle demiştir. Dolayısıyla onların doğru söylediklerinden ve hıfzlarından (iyice bellemiş olduklarından) emin olmadan onlardan rivayette bulunması kesinlikle makul bir iş olamaz. Üstelik onlar bizim için cehaletleri (kimliklerinin bilinmeyişleri) halinin telafi edileceği bir topluluklar. Ondan ötürü hadis imamlarından bir topluluk İbrahim'in naklettiği mürsellerin sahih olduğunu belirtmişlerdir. Beyhaki ise özellikle onun İbn Mesud'dan naklettiği mürselleri böyle kabul etmiştir. Nitekim "Merasilu'l-Alai" (s. 168)'de böyledir. Hafız (İbn Hacer) et-Tehzib adlı eserinde de bunu kabul etmektedir. Bu ifade "Abdullah dedi ki" demesinden daha umumidir. Bu ifade "Abdullah'tan" ifadesini de kapsar. Bunu şu husus desteklemektedir: Her şeyden önce iki ibare arasında burada açık bir fark sözkonusu değildir. Diğer taraftan o bu ibarelerin herbirisinde de –kendi zimmetini ibra etmek (kendisini sorumluluktan kurtarmak) maksadıyla- "bir adamdan..." ifadesini kullanmamıştır. Dolayısıyla hüküm itibariyle her ikisi de birbirine eşittir.

223 Bunu İbn Ebi'd-Dünya (vr. 4/b)'de, onun rivayet yoluyla Beyhaki (X, 223)'de rivayet etmişlerdir. Bu ise munkatı bir rivayettir. Çünkü Muhammed b. Abdu'r-Rahman

2. Şabi'den dedi ki: "Suyun ekini bitirdiği gibi şarkı da kalpte münafıklığı öylece yeşertir. Yine suyun ekini bitirdiği gibi zikir de kalpte imanı yeşertir."[224]

Şarkı Bütün Masiyetler Arasında Niçin Münafıklığı Yeşertir?

İbnu'l-Kayyim –Allah'ın rahmeti üzerine olsun- daha önce geçen sözünü açıklarken (İğasetu'l-Lehfan, I, 248) şunları söylemektedir:

---

b. Yezid –ki o en-Nehai el-Kufi'dir- İbn Mesud'a yetişmemiştir. Bununla birlikte sika bir ravidir. Ben onun bu rivayeti İbrahim en-Nehai'den almış oluşunu uzak bir ihtimal olarak görmüyorum. Çünkü o da bu tabakadandır. Said b. Kab el-Muradi'nin ise İbn Hibban (VIII, 362)'den başkası sika olduğunu söylememiştir. Hadisin birinci bölümü bir hocadan, o Ebu Vail'den, o İbn Mesud'dan diyerek merfu olarak da rivayet edilmiştir.

Fakat burada sözü geçen hoca (şeyh) meçhuldür (kimliği bilinmemektedir), adı verilmemiştir. Bundan dolayı ben bunu Silsiletu'l-Ahadiysi'd-Daife'de (no: 2430) tahriç etmiş bulunmaktayım. İbnu'l-Kayyim, İğasetu'l-Lehfan (I, 248)'de buna işaret etmiş ve şunları söylemiştir: "Bu İbn Mesud'un bir sözü olarak ondan sahih olarak nakledilmiştir." Fakat bu ifade merfu hükmündedir. Çünkü böyle bir şey mücerred görüşe dayanılarak söylenmez. Nitekim Aluşi, Ruhu'l-Meani (XI, 68)'de söylediği gibi.

224 Bunu İbn Nasr, Kadru's-Sana (vr. 151/b-152/a)'da Abdullah b. Bukeyn, Firas b. Yahya'dan (asılda hatalı olarak İbn Abdullah diye yazılmıştır). O Şabi'den yoluyla rivayet etmiştir. bu rivayetin senedi hasendir. Ravileri Buhari ve Müslim'in ravileri olup, sikadırlar. Ancak Abdullah b. Bukeyn öyle değildir. O da Ebu Ömer el-Kufi el-Bağdadi diye bilinir, hakkında görüş ayrılığı vardır. Zehebi el-Muğni'de şöyle demektedir: "Şube'ye çağdaştır, bir topluluk onun sika olduğunu belirtirken Ebu Zür'a zayıf olduğunu söylemiştir." Hafız (İbn Hacer) et-Takrib'de: "Oldukça doğru fakat bazen hata eden birisidir" demiştir. Bu rivayet Peygamber (s.a)'a merfu olarak da nakledilmiş olmakla birlikte bunun senedinde kezzab (yalancı) birisi vardır. Bkz. Silsiletu'l-Ahadisi'd-Daife (no: 6515)

“Eğer: Diğer masiyetler arasından şarkının münafıklığı yeşertmesi nasıl açıklanır diye sorulursa, şöylece cevap verilebilir:

Bu ashab-ı kiramın kalplerin hallerini ve amellerini en iyi şekilde fıkh ettiklerine (derinlemesine kavradıklarına), kalbin hastalıklarını ve tedavi yollarını en iyi bildiklerine, onların kalplerin tabibleri olduklarına en açık delillerden birisidir. Kalp hastalıklarını en büyük hastalığı ile tedavi etmeye kalkışan, yollarını bırakıp sapanlar gibi değildirler. Onlar bu yanlışlıklarıyla hastalığı öldürücü zehirle tedavi etmeye kalkışan gibi olmuşlardır. Allah’a yemin ederim ki onlar terkib ettikleri devalarla çoğu kimseye veya çoğu tedavileriyle bunu yaptılar. Böylelikle tabiplerin azlığı ve hastaların çokluğu buna karşılık geçmişlerde görülmeyen müzmin yeni hastalıkların ortaya çıkması, şariin meydana getirdiği faydalı ilaçtan yüz çevirip, hastanın hastalığın ana maddesini güçlendiren hususlara meyletmesi hep bir arada ortaya çıktı. Bunun sonucunda bela ağırlaştı, iş daha da içinden çıkılamaz bir hal aldı. Evler, yollar, çarşı-pazarlar hastalarla dolup taştı, her katmerli cahil insanları tedavi etmeye koyuldu.

Şunu bil ki şarkının kalbi münafıklıkla boyamakta ve ekinin su ile yeşermesi gibi münafıklığı orada yeşertmekte etkin birtakım özellikleri vardır.

Bu özelliklerinden bazıları şunlardır: Şarkı kalbi oyalar. Kur’an’ı kavramaktan, onun üzerinde düşünmekten, Kur’an’daki hükümler gereğince amel etmekten alıkoyar. Şüphesiz Kur’an ve şarkı –aralarındaki çelişkiden ötürü- ebediyen bir kalpte bir arada bulunamaz. Çünkü Kur’an hevaya uymayı yasaklar, iffeti nefislerin

şehvet ve arzularından uzak kalmayı, sapıklığın yollarından uzaklaşmayı emreder. Şeytanın adımlarının peşinden gitmeyi yasaklarken şarkı bütün bunların aksini emreder. Bunları güzel gösterir. Nefislerde sapık arzuları galeyana getirir. Bunların gizli saklı olanlarını harekete geçirir. Sakin duranlarını galeyana getirir, nefsi çirkin her bir şeye doğru tahrik eder. Güzel her kadına veya güzel her erkeğe karşı vuslata sürükler. Şarkı ve şarap aynı sütü emmişlerdir. Çirkinliklere arzu uyandırmakta birbiriyle yarışır dururlar. Şüphesiz şarkı içkinin dengi ve onun süt kardeşi, onun vekili, onun antlaşmalısı, onun dostu, onun arkadaşıdır. Şeytan bu ikisi arasında asla bozulamayacak türden bir kardeşlik bağı gerçekleştirmiş, aralarından asla nesh olmayan vefakarlık hukukunu pekiştirmiştir. Şarkı kalbin casusu, ondaki mertliğin çalıcısı, aklın kurdudur. Kalplerin gizliliklerine doğru nüfus eder, kalplerdeki gizlilikleri keşfeder, muhayyileye doğru sessizce ilerler. Kalpte bulunan heva, şehvet, bayağılık, yüzsüzlük, mantıksızlık, ahmaklık gibi halleri harekete geçirir. Bir adamın vakarlı, güzel akıllı, parlak imanlı olduğunu, üzerinde İslamın vakarının, Kur’an’ın tatlılığının alametlerini taşıdığını görürsünüz. Aynı kişi şarkı dinleyip, ona meylettiği takdirde aklının azalmaya, hayasının gitmeye, mertliğinin kaybolmaya yüz tuttuğunu, göz alıcı özelliklerinin ondan ayrıldığını, vakarının onu bırakıp gittiğini, şeytanının bu haline üzüldüğünü, imanının ise Allah’a şikayette bulunduğunu, Kur’an okumanın ona ağır geldiğini, Kur’an’ın: Rabbim beni ve senin düşmanının Kur’an’ı mesabesindeki şeyi aynı kalpte bir araya getirme dediğini, artık o kimsenin şarkı dinlemeden önce çirkin gördüğünü güzel görmeye başlayıp, içinde gizlediği sırları açığa vurduğunu, vakar ve ağır başlılıktan çokça konuşmaya, yalan söylemeye, büyüklenmeye, parmaklarını çatırdatmaya doğru geçiş

yaptığını görüverirsin. Başını sağa-sola eğer, omuzlarını sallar, ayaklarını yere vurur, eliyle başının tepesine vurur, ayılar gibi zıplar, dolap beygiri gibi döner, kadınlar gibi ellerini çırpar, şevke geldiğinden öküzlerden daha beter böğürür, kimi zaman kederli gibi ah çeker, kimi zaman deliler gibi feryad basar. Bu işin erbabından olup, bu hususu iyi bilen bir kişi şu beyitleri söylerken doğru söylemiş:

“Hatırlar mısın bir gece birlikte idik
Sabaha kadar güzel şarkılar dinledik.
Şarkı kaseleri dolaşıp durdu aramızda
Canlarımız içkisiz sarhoş olmuştu o zaman da
Sen aralarında yalnızca sevinçten sarhoş olanları görürdün
Oysa sevinç orada ayıktı
Zevklerin kardeşi orada seslendiğinde
Haydi semaha gelin toplanın diye cevap verir
Orada canlardan başka bir şeye sahip değildik
Biz onları güzel bakışlara feda ettik.”

Kimi arifler şöyle demiştir: “Sema (şarkı dinlemek) kimilerinde münafıklığı, kimilerinde inatçılığı, kimilerinde yalancılığı, kimilerinde hayasızlığı, kimilerinde de ahmaklığı var eder.”

Daha sonra şunları söyler: “O halde şarkı kalbi ifsad eder. Kalp ifsad oldu mu münafıklık da dizginsizce yol alır.

Özetle basiret sahibi bir kimse şarkı dinleyen kimseler ile zikir ve Kur’an ehlinin hallerini iyice tetkik edecek olursa, ashab-ı kiram’ın kalplerin hastalıklarını ve

tedavilerini ne derece büyük bir ehliyetle bildiklerini açıkça görür. Başarı Allah'tandır.

kaydettiğimiz rivayetlerden şarkının haram kılınmasının hikmeti açıkça ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu hikmette şarkının Allah'a itaat ve Allah'ı anmaktan alıkoyduğudur. Bu ise görülen bir şeydir. O halde gerek dinleyerek, gerek başkalarına dinleterek onunla oyalanıp, vakit geçirenlerin her birisinin şu ayet-i kerime'de sözü geçen yerilmekten kendine göre bir payı vardır:

"İnsanlardan kimisi bilgisizce Allah'ın yolundan saptırmak ve o ayetleri bir eğlence edinmek için boş sözleri satın alırlar..." (Lokman, 31/6) Bu ise az veya çok miktarda onunla oyalanıp, vakit geçirme miktarına göredir. Daha önceden "satın alma"nın değiştirmek ve tercih etmek anlamında olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz. Şu önemli noktayı da göz önünde bulundurmak gerekir. "Saptırmak... için" anlamındaki buyruğun başında yer alan "lam" harfi el-Vahidi'nin tefsirinde de belirtildiği üzere akıbet lam'ıdır. Yani sonunda böylesinin işinin varacağı nokta sapıklıktır. Nitekim İbnu'l-Cevzi de "ez-Zadul Mesir" (VI, 317)'de böyle demiştir. Bazılarının söyledikleri gibi bu lam talil için değildir. Allah'ın ayetlerini oyun ve eğlence edinen kafirler için talil için kabul edilmesi halinde açıklanır bir tarafı da vardır. Bundan dolayı İbnu'l-Kayyim –Allah'ın rahmeti üzerine olsun- (I, 240) şunları söylemektedir:

"Bu husus anlaşıldığına göre şarkıcılar ile onu dinleyenlerin bu yergiden Kur'an-ı Kerim'i bırakarak şarkı ile oyalanmalarına göre –yerginin tamamı haklarında söz konusu olmasa bile- bir payları vardır. Çünkü ayet-i kerimeler boş sözlerle oyalanmayı, bilgisizce Allah'ın

yolundan saptırmak ve Allah'ın ayetlerini alay konusu edinmek için Kur'an ile değiştirenleri yermektedir. Böylelerine Kur'an okunduğu takdirde sanki onu dinlememiş gibi, sanki kulaklarında bir ağırlık, bir sağırlık varmış gibi büyüklenerek yüz çevirir. O kitaptan bir şeyler öğrense bile onunla alay eder.

Bütün bunları ancak insanlar arasında küfrü en ileri derecede olan kimseler yapar. Eğer bunun bir kısmı şarkıcılarla onları dinleyenlerce yapılacak olursa, şüphesiz onların da bu yergiden bir payları vardır.

Bunu şöylece açıklayabiliriz: Şarkıya ve çalgı aletlerini dinlemeye itina gösteren bir kimse mutlaka ilim ve amel itibariyle hidayet yolundan bir miktar sapma vardır. Kur'an'ı dinlemekten bir parça yüz çevirip, şarkı dinlemeye bir yöneliş söz konusudur. Öyle ki eğer aynı anda şarkı dinlemek ile Kur'an dinlemek ile karşı karşıya kalırsa, onu bırakıp ötekine yönelir, Kur'an dinlemek ona ağır gelir. Hatta Kur'an okuyanı susturmaya kadar dahi onu itebilir ve Kur'an okuyanın okumasını uzun bulurken, şarkıcının daha da söylemesini ister, onun şarkı söyleme süresini kısa bulur. Böyle birisi hakkındaki asgari hal eğer bu yerginin tamamına maruz kalmıyor ise de bunun önemli bir payına maruz kalır.

Bu hususta söylenecek sözler kalbinde bir parça hissettiği hayat bulunan kimselere fayda verir. Kalbi ölmüş maruz kaldığı fitne oldukça büyük kimseler ise kendi yüzlerine nasihat kapısını kapatmış olurlar: *"Allah'ın fitneye düşürmek istediği kimse için sen Allah'a karşı bir şey yapamazsın. Onlar Allah'ın kalplerini temizlemek istemediği kimselerdir. Dünyada onlara zillet*

vardır, ahirette de onlara pek büyük bir azap vardır.” (el-Maide, 5/41)

Derim ki: Bu hususta seleften gelmiş rivayetlerden ve İbnu’l-Kayyim’in onlara dair oldukça faydalı ve gerçekten güzel açıklamalardan İbn Hazm’ın bu rivayetlerin birçoğunu kaydettikten sonra kullandığı şu ifadelerin yanlışlığı çok açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır:

“Bu sözde birkaç bakımdan delil olacak taraf yoktur:

Birincisi: Rasûlullah (s.a) dışında hiçbir kimsenin (sözü) delil olamaz.”

2. Bu ashab ve tabiinden oluşan diğerlerine muhalefet etmiştir.

3. Ayetin nassı onların bu ayeti delil göstermelerini çürütmektedir. Çünkü ayet-i kerime’de: “*İnsanlardan kimisi bilgisizce Allah’ın yolundan saptırmak ve o ayetleri bir eğlence edinmek için boş sözleri satın alırlar. İşte onlar için horlayıcı bir azap vardır.”* (Lokman, 31/6) buyrukları yer almaktadır. Bu ise yapanı kafir kılan bir niteliktir. Bir kimse Allah’ın yolu ile alay edecek olursa kafir olacağında görüş ayrılığı bulunmamaktadır...”

Onun bu sözlerine cevap olmak üzere şunları söyleyebiliriz:

Birinci husus batıl bir maksat güdülen hak bir sözdür. Çünkü o bu ifadesiyle bu hususta gelen rivayetlerin ayetin tefsiri hakkında Rasûlullah’tan gelenlere aykırı oldukları vehmini vermektedir. Fakat

kesinlikle böyle bir şey yoktur. Bu rivayetler sadece onun donuk tefsirine aykırıdır. Anlayışlı okuyucuya onun hatalı olduğunu tespit edebilmek için delil olarak şu gerçeği düşünmesi yeterlidir: Seleften gelen rivayetler bir tarafta, İbn Hazm diğer taraftadır.

İkincisi anlamsız bir yaygaradan ibarettir. Zira bu hususta onlara muhalefet eden yoktur. Eğer böyle bir şey olsaydı muhaliflerine cevap verip, görüşlerini reddetmekte kullandığı üslubu bilen kimselerce de bilindiği üzere adet edindiği üzere mutlaka bunu hemen zikrediverirdi.

Üçüncü hususa gelince bu da İbnu'l-Kayyim'in son aktardığımız sözlerinde cevabı geçmiştir. Sanki merhum İbnu'l-Kayyim bu açıklamalarıyla İbn Hazm'ın bu görüşünü reddetmek istemiş gibidir. Onun bu açıklaması da oldukça güçlü ve açıktır. Bugün müslümanların meclislerinde ve toplantı yerlerinde dünyevi sözlerle oyalandıkları, sigaralarını tüttürdükleri, tavla oynamakla vakit geçirdikleri, hatta kahvehanelerde ve başka yerlerde kumar oynadıkları, aynı zamanda da radyodan: *"Ey iman edenler! İçki, kumar, putlar ve fal okları şeytanın pis işlerindendir. Artık bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz."* (el-Maide, 5/90) buyruğunu dinlemektedirler. Onlar bu ve benzeri Allah'ın ayetlerini dinlerken kendi konuşmalarını, oyalanmalarını da sürdürüp gitmektedirler. Sanki kulaklarında da bir ağırlık vardır. Söyle bize ey İbn Hazm bunlar kafir midir? Hayır fakat bunların tavırları ve oyalanmaları sanki bana İbn Abbas'ın ve onun dışında seleften olan diğer kimselerin söyledikleri kimi küfür, kimi küfürden daha aşağı mertebededir."[6] sözlerini açıklamaktadır. Her tür küfür elbetteki dinden çıkartmaz,

---

6 Silsiletu'l-Ahadisi's-Sahiha(2552)

bundan dolayı bu gibi kimseler ve benzerlerinin ayet-i kerime'de geçen yerilmekten bir payları vardır. Herkesin payı kendi durumuna göredir. Büyük ilim adamı ünlü müfessir, Endülüslü İbn Atiyye, el-Muharrar el-Veciz (XIII, 9) adlı tefsirinde –sanki o da İbn Hazm'ın görüşünü reddedercesine- bu hususta şöylece işaret etmektedir:

"Ayet-i kerime mana itibariyle ümmet-i Muhammed arasında devam etmektedir. Fakat küfre girmek suretiyle Allah'ın yolundan sapmaları, Allah'ın ayetlerini alay konusu edinmeleri manasıyla değildir. Böyle bir tehdit onlar hakkında sözkonusu değildir fakat onlar bir ibadeti yerine getirmemek, mekruh bir işle bir zaman geçirmek ve isyankarlar ile karakterleri eksik kimseler arasından olmak üzere (bu işi sürdürürler)..."

Ben İbn Hazm'ın içine düştüğü bir çelişkiye dikkat çekmek istiyorum. Onun sözleri arasında kaydettiğimiz birinci husus kendisinin ayet-i kerimenin İbn Abbas, İbn Mesud ve diğerlerinden nakledilen tefsir ve açıklama şeklinin sabit olduğunu kabul etmiş olmasını gerektirmektedir. Aksi takdirde bu görüşün zayıf olduğunu hemen söyleyiverir ve: "Kimsenin delili yoktur" demezdi. Bundan dolayı o eğlencelere dair "risale"sinde buna büsbütün muhalefet etmekte ve önce sözü geçen o noktayı dile getirmemektedir. İkinci olarak da zayıf olduğunu açıkça belirterek (s. 97) şunları söylemektedir:

"Ashab-ı kiramdan herhangi bir kimseden (bu söz) sabit olmuş değildir. Bu söylediği söz delil olmayanlardan müfessirlerden birisinin sözüdür sadece."

Fakat bu onun az önce değindiğimiz kabulü ile çelişmektedir. Bu kendisinde şüphe bulunmayan bir haktır.

Nasıl böyle olmasın ki. Selefin söyledikleri sözler ittifakla halefin sözlerinden önceliklidir. Özellikle bu görüşü belirten selef çok, halefler az ise. O halde müfessirlerin çoğu daha önceden el-Vahidi'nin tefsirinden naklettiğimiz gibi selefin açıklamalarına da uygun düşüyorsa ne söylenebilir? Durum Kurtubi'nin (XIV, 52) dediği gibidir:

"Bu ayet-i kerime hakkında söylenen en üstün açıklama ve buna dair Abdullah b. Mesud'un kendisinden başka hiçbir ilahın bulunmadığı Allah adına üç defa yemin ettiği husus bunun şarkı olduğudur."

El-Alusi'den bu sözün merfu hadis hükmünde olduğunu belirttiği daha önce geçti.

Sufilerin Şarkıları

Allah'ın kitabına, peygamberinin sünnetine, seleften gelen rivayetlerle, imamların sözlerine dayanarak çalgı aletleriyle birlikte olsun ya da olmasın her iki kısmıyla haram olan şarkı türlerini açıkladıktan sonra artık sufilerin müzikleri ile günümüzde İslami ya da dini marşlar olarak bilinen tür hakkında gerekli açıklamaları yapmanın zamanı gelmiş bulunduğundan Allah'ın yardımını dileyerek şunları söylemek istiyoruz:

Şüphe olmayan hususlardan birisi de şudur: Bizler Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına dair şehadeti tahkik etmek üzere Allah'tan başka herhangi bir kimseye ibadet etmemiz caiz olmadığı gibi Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna dair şehadetimizi tahkik etmek üzere Allah Rasûlünün getirdikleri dışında herhangi bir yolla Allah'a ibadet etmeyiz veya ona yakınlaşmaya kalkışmamız da aynı şekilde caiz değildir. Mü'min bu iki

hususu tahkik ettiği takdirde o Allah'ı seven, Allah'ın Rasûlüne tabi olan birisi olur. Allah da sevdiği ile beraberdir ve ona yardımcı olur.

Merhum el-Izz b. Abdi's-Selam'ın "Bidayetu's-Suud fi Tafdili'r-Rasûl" risalesine dair notların mukaddimesinde Allah ve Rasûlünün sevgisine ve imanın tadını almak üzere kişide bulunması gereken hususlara dair bilinen iki hadisten sonra şunlar geçmişti:

"Şunu bil ki müslüman kardeşim! Allah ve Rasûlüne sevginin bu mertebesine herhangi bir kimsenin yükselebilmesi ancak ibadette sadece Allah'ı tevhid etmek, Allah'ın kulları arasından da yalnızca Peygamber (s.a)'a uymakla ulaşılabilir. Çünkü yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Peygambere itaat eden gerçekte Allah'a itaat etmiş olur."* (en-Nisa, 4/80);

"Deki:'Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin." (Al-i İmran, 3/31) Peygamber (s.a)'ın şu buyruğu da bunu gerektirmektedir:

"Nefsim elinde olana yemin ederim ki şayet Musa hayatta olsaydı, o dahi bana tabi olmaktan başka hiçbir şey yapamazdı."[7]

Derim ki eğer kelimullah olan Musa gibi bir kimse Peygamber (s.a)'a tabi olmaktan başka bir şey yapamayacağına göre ondan başkası başkasını yapabilir mi? İşte bu tabi olmak noktasında yalnızca Peygamber (s.a)'a uymanın farz oluşunun kesin delillerinden ve

---

7 Hasen bir hadis olup, kaynakları el-İrva(1589) ile Silsiletu'l-Ahadisi's-Sahiha (3207)'de gösterilmiştir.

“Muhammed, Allah’ın Rasûlüdür” şehadetinin gereklerindendir. Bundan ötürü şanı yüce Allah az önce kaydedilen ayet-i kerimede yalnızca peygamberine tabi olmayı, Allah’ın onu sevdiğine bir delil olarak tespit etmiştir. Şüphe bulunmayan hususlardan birisi de Allah birisini sevecek olursa, şu kutsi sahih hadiste belirtildiği üzere Allah her hususta o kimseyle beraber olur:

“Kulum benim kendisine farz kıldığım şeylerden daha çok sevdiğim herhangi bir şey ile bana yaklaşamaz. Kul nafilelerle bana yakınlaşmayı sürdürürse, sonunda ben de onu severim. Onu sevdim mi de kendisiyle işittiği kulağı, kendisiyle gördüğü gözü, kendisiyle yakaladığı eli, kendisiyle yürüdüğü ayağı olurum. Benden bir şey isterse şüphesiz ona veririm. Benden kendisini korumamı isterse şüphesiz onu himayeme alırım...”

Hadisi Buhari rivayet etmiş olup, Silsiletu’l-Ahadisi’s-Sahiha’da (1640) kaynakları gösterilmiştir.

Bu ilahi inayet ancak Allah tarafından sevilen Allah’ın kulu hakkında söz konusu olduğuna göre her bir müslümanın Allah tarafından sevilmesini sağlayacak yolu izlemesi gerekir. Bu ise sadece ve sadece Allah Rasûlüne tabi olmaktır. Yalnızca bu yolla kul şanı yüce ve mübarek mevlasının özel inayetine mazhar olur. Nitekim yalnızca Peygamber efendimize tabi olmak ile ancak farzlar bilinebilir ve farzlar nafilelerden ayırt edilebilir. Bunun başka yolu yoktur.”

Bu husus böylece bilindiğine göre ben Peygamber (s.a)’ın: “Din nasihatten ibarettir.”[8] buyruğundan hareketle

8 Hadisi Müslim, Temim ed-Dari (r.a)’dan rivayet etmiş olup, kaynakları el-İrva (26) ile

kendimi kim olurlarsa olsunlar, nerede bulunurlarsa bulunsunlar. Müslüman kardeşlerimden sufi semaları ya da dini marşlar adı verilen ezgileri dinlemek ya da dinletmekle müptela olan kardeşlerime şu hususları hatırlatmak istiyorum:

1. Gerçek anlamda kitap ve sünnet fıkhını bilen, yüce Allah'ın: *"Kim doğru yol kendisine apaçık belli olduktan sonra Peygambere karşı gelir, mü'minlerin yolundan başkasına uyup giderse, onu döndüğü o yolda bırakır ve cehenneme atarız. O ne kötü bir dönüş yeridir."* (en-Nisa, 4/115) buyruğunda olduğu gibi izledikleri yola sımsıkı sarılmakla emrolunduğumuz, yollarına muhalefet etmemizin yasaklandığı selef-i salihin yolunu bilen herhangi bir İslam alimi sözü geçen bu müzik ve ezgi türlerinin sonradan ortaya çıkıp, hayırlı olduklarına dair şehadette bulunulan nesiller döneminde bilinen bir husus olmadığını açıkça bilir.

2. Yine bu alimler şunu kabul ederler. Yüce Allah'a –az önce açıklanan sebeplerden ötürü- Rasûlullah (s.a)'ın getirdikleri dışında bir yolla yakınlaşmaya kalkışmak caiz değildir. Şeyhu'l-İslam İbn Teymiye belirttiğimiz hususu insaflı ilim sahibi herkesin önünde pekiştiren birtakım örnekler vermiştir. Yüce Allah'ın rahmetine mazhar olmasını dilediğimiz Şeyhu'l-İslam şunları söylemektedir:

"Bilindiği gibi dinin iki tane esası vardır. Ancak Allah'ın teşri buyurduğu bir hüküm dinidir ve ancak Allah'ın haram kıldığı bir husus haramdır. Allah, Allah'ın haram kılmadığı hususları haram kıldıkları ve Allah'ın

---

Ğayetu'l-Meram, 332)'de gösterilmiştir.

izin vermediği bir dini teşri ettikleri için müşrikleri ayıplamıştır.

Herhangi bir alime iki dağ arasında koşan bir kimsenin böyle bir işi yapması mübah mıdır? diye sorulacak olursa, o alim evet diyecektir. Şayet: Safa ile Merve arasında sa'y ettiği gibi ibadet olsun diye bu koşma işini yapıyor denilecek olursa şöyle diyecektir: Eğer bu işini bu maksatla yapacak olursa bu münker bir haramdır. Bu işi yapanın tevbe etmesi istenir, tevbe ederse mesele yok, aksi takdirde öldürülür.[10]

Şayet böyle bir ilim adamına başı açmanın ve belden aşağısını örtecek peştamal ve üstünü örtecek ridayı giymenin hükmü sorulacak olursa, bunun caiz olduğuna dair fetva verecektir. Eğer: Bu kimse bu işi hacının ihrama girmesi gibi ihram olsun diye yaptığı söylenirse bu haramdır ve münkerdir diyecektir. Şayet güneşte duran adamın durumuna dair sorulursa bu caizdir diyecektir. Eğer bu kimse bu işi ibadet olsun diye yapar denilirse, bu münkerdir diyecektir. Nitekim Buhari İbn Abbas (r.a)'dan rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a) güneşte ayakta duran bir adamı görünce:

"Bu kimdir?" diye sormuş. Ashap ona şu cevabı vermişti:

- Bu Ebu İsrail'dir. Güneşte ayakta durup oturmamayı, gölgelenmemeyi ve konuşmamayı adadı. Bunun üzerine Peygamber (s.a) şöyle buyurdu:

10 Bugün anka kuşu gibi sadece adı duyulan Allah'ın hududlarını uygulayan hakim ve yönetici tarafından kastetmektedir.

“ Ona emir verin konuşsun, otursun, gölgelensin, orucunu da tamamlasın.”[11]

Böyle bir işi dinlenmek yahut mubah bir maksat için yapacak olursa, bu işi yapmaktan alıkonulmaz fakat bunu ibadet maksadıyla yapmaya kalkışınca bu işi yapması nehyolundu.

Aynı şekilde bir adam evine evin arka tarafından girecek olursa, bu davranışı ona haram kılınmaz. Fakat o bu işi cahiliye döneminde yaptıkları gibi ibadet olsun diye yaparsa... günahkar ve yerilmiş bir bid'atçi olur. Bid'ati ise iblis masiyetten daha çok sever.[12] Çünkü Allah'a isyan eden bir kimse kendisinin isyankar bir kimse olduğunu bilir ve tevbe eder. Bid'atçi ise yaptığı bu işin itaat olduğunu zanneder ve tevbe etmez. Bundan dolayı her kim oyun ya da bir eğlence olsun diye semada hazır bulunursa, bu işi salih amelleri arasında saymaz ve bu yolla sevap kazanacağını da ümit etmez.

Ancak bu işi yüce Allah'a götüren bir yol olarak yapan bir kimse bunu din edinir. Ona böyle bir iş yapması yasaklanacak olursa, dininin gereğini yerine getirmekten alıkonulan bir kimse gibi kendisini görür. Böyle bir işi terkedecek olursa, Allah'tan uzaklaştığını ve Allah'tan payından mahrum edildiğini zanneder.

Böyleleri İslam alimlerinin ittifakıyla sapıktırlar. Müslümanların önder ilim adamlarından hiçbir kimse:

---

11 Hadisin kaynakları el-İrva (VIII, 218, 2591)'de gösterilmiştir. Orada “güneşte” ifadesinin Buhari'de yer almadığı da açıklanmıştır. Hadis sahihtir.

12 Bu kişi Süfyan es-Sevri'dir. Bunu İbnu'l-Cad müsnedinde (II, 748, 1885) rivayet etmiştir.

Böyle bir işi yüce Allah'a giden bir yol ve bir din edinmek mübahtır demez. Aksine böyle bir işi yüce Allah'a giden bir yol ve bir din edinen bir kimse hem sapıktır, hem saptırıcıdır, müslümanların icmaına muhalefet eden bir kimsedir.

Amelin zahirine bakıp, onun hakkında söz söyleyerek amel edenin fiiline ve niyetine bakmayıp, gözü önünde bunu bulundurmayan bir kimse ise din hakkında bilgisizce söz söyleyen cahil bir kimse demektir." (Mecmuu'l-Fetava, XI, 631-633)

3. İlim adamlarınca kesinlikle kabul edilmiş hususlardan birisi de şudur: Yüce Allah'ın şeriat olarak tesbit etmediği herhangi bir hususla –aslı meşru olsa dahi- Allah'a yakınlaşmak caiz değildir. İki bayram namazı için ezan okumak, regaib namazı diye adlandırılan namaz, hapşırma esnasında Peygamber efendimize salavat getirmek, satıcı olan bir kimse malını müşterisine takdim ettiği zaman aynı şekilde salavat getirmek ve buna benzer İmam Şatıbi'nin –Allah'ın rahmeti üzerine olsun- "el-Bidau'l-İdafiyye: Eklenen bid'atler" adını verdiği daha pek çok bid'atler. O gerçekteten pek büyük kitabı olan "el-İ'tisam" adlı eserinde bütün bu bid'atlerin Peygamber (s.a)'ın: "Herbir bid'at sapıklıktır, herbir sapıklıkta cehennem ateşindedir."[13] buyruğunun genel çerçevesi içerisine girdiğini tespit etmiş bulunmaktadır.

Bu durum böylece bilindiğine göre şanı yüce Allah'ın haram kıldığı bir işle yakınlaşmaya kalkışmak öncelikli olarak haram olur. Hatta bunun haramlığı çok

13 Nesai, İbn Huzeyme, Sahih'inde sahih bir isnad ile rivayet etmiş olup, İbn Teymiye birkaç yerde sahih olduğunu belirtmiştir. Hutbetu'l-Hace(s. 37)

ağırdır. Çünkü böyle bir davranışta hem Allah'ın şeriatine muhalefet, hem ona karşı çıkmak söz konusudur. Şanı yüce Allah böyle yapan kimseleri de: *"Kim Allah'a ve Rasûlüne karşı gelirse (bilmeli ki) muhakkak Allah cezası çok şiddetli olandır."* (el-Enfal, 8/13) buyruğu ile tehdit etmektedir.

Buna böyle bir davranış ile yüce Allah'ın haklarında: *"Dinlerini bir eğlence ve bir oyun edinip de dünya hayatının kendilerini aldattığı kimseleri"* (el-Araf, 7/51) diye buyurduğu hristiyan ve diğer kafirlere haklarında: *"Onların beytin yanında duaları ıslık çalmaktan ve el çırpmaktan başka bir şey değildi."* (el-Enfal, 8/35) diye buyurduğu müşriklere bir benzeyiş olduğunu da buna eklemek gerekir. İlim adamlarının dediklerine göre ayet-i kerimede kastedilen onların ıslık çalarak ve el çırparak ibadet ettikleridir.[14]

Bundan ötürü eskiden de, sonraları da ilim adamlarının bu gibi kimselere karşı tepkileri çok çetin olmuştur. İmam Şafii –yüce Allah'ın rahmeti üzerine olsun- şöyle demiştir:

"Ben orakta "tağbir" diye adlandırılan zındıkların icad ettikleri ve kendisiyle insanları Kur'an'dan alıkoydukları bir şey bıraktım geldim."[15]

---

14 Bk. İbn Kesir, Tefsir, (III, 306); İğasetu'l-Lehfan, (I, 244-245)

15 el-Hallal, el-Emr bi'l-Maruf (s. 36); Ebu Nuaym, el-Hilye, (IX, 146)'da, ondan İbnu'l-Cevzi (s. 244-249 (245?)) rivayet etmiş olup senedi sahihtir. İbnu'l-Kayyim, İğasetu'l-Lehfan (I, 229) bunun Şafii'den mütevatir olarak nakledildiğini belirtmekte, sonra da "et-Tağbir" lafzını metinde zikrettiğimiz şekilde açıklamaktadır.

Ahmed'e ona dair soru sorulmuş, o: "Bir bid'attir" diye cevap vermiştir. (Bir rivayette: Onu mekruh görmüş ve dinlenilmesini nehyetmiştir) ve şöyle demiştir: [Onlardan birisini bir yolda görecek olursan sen bir başka yoldan git.][16]

"Tağbir" denilen şey dünyaya karşı rağbeti azaltan ve bir şarkıcının nağmeli olarak söylediği bir şiir türüdür. Hazır bulunanlardan birisi de bir çubuk ile söylediği şarkının maktalarına göre bir deriye ya da bir yastığa vurur. İbnu'l-Kayyim'in ve başkalarının dedikleri gibi.

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiye –Allah'ın rahmeti üzerine olsun-Mecmuu'l-Fetava (XI, 570)'de şunları söylemektedir:

"Şafii –Allah ondan razı olsun-nin sözkonusu ettiği bu işin zındıkların icadları olduğu şeklindeki açıklamaları İslamın esaslarını çok iyi bilen bir imamın bir sözüdür. Şüphesiz böyle bir sema İbnu'r-Ravendi, Farabi, İbn Sina ve onlara benzer zındıklıkla itham edilmiş kimseler dışında bunu esasen teşvik etmez ve ona davet etmez. Nitekim Ebu Abdu'r-Rahman es-Sülemi, Mes'eletu's-Sema'da İbnu'r-Ravendi'den[17] şöyle dediğini nakletmektedir:

---

16 Yine bunu el-Hallal ondan gelen çeşitli rivayetlerle zikretmiştir. Fazlalık: Mes'eletu's-Sema (s. 124)'dandır.

17 Adı Ahmed b. Yahya b. İshak er-Ravendi'dir. Ünlü zındıktır. Hafız Lisanu'l-Mizan'da şunları söylemektedir: "Önceleri mutezile kelamcılarından idi. Sonra zındıklaştı ve inkarcılıkla meşhur oldu. İslama dil uzatan pekçok kitap yazdı. Merhum Şeyh bu kitapta (el-Mizan'ı kastediyor) tercümesini zikretmemekle güzel bir iş yapmıştır. Benim zikredişimin sebebi ise ona lanet etmek içindir. Allah'ın lanetine 298

"Fukaha sema hakkında farklı görüşlere sahiptir. Kimileri bunu mübah kabul etmiş, kimileri bunu mekruh görmüştür. Ben ise onu vacip kabul ediyorum –ya da onu emrediyorum-" Böylelikle bu işi emretmek suretiyle ilim adamlarının icmaına muhalefet etmiş olmaktadır.

Farabi[18]'de musiki adı verilen şarkı türünde oldukça maharetli idi. Şarkı sanatını bilenlere göre bu hususta kendine has bir usul ve yöntemi vardır. İbn Handan ile başından geçen olay da ünlüdür. Musiki aletini çalınca, önce onları ağlatmış, sonra onları güldürmüş, sonra onları uyutmuş ve çıkıp gitmiştir."

(s.565)'de şunları söylemektedir: "İslam dininde kesin olarak bilinen husus şudur ki: Peygamber (s.a) ümmetinin salihlerine, abidlerine ve zahidlerine el çırpmak yahut çubuk vurmak ya da def çalmak ile birlikte nağmeli okunan beyitleri dinlemek için bir araya gelip toplanmalarını onlara teşri etmiş değildir. Aynı şekilde herhangi bir kimseye kendisine tabi olmanın dışına ve getirdiği kitap ve hikmetin dışına çıkmayı da –ne batınen, ne zahiren, ne avamdan kimse için, ne de havastan kimse için- mubah kılmamıştır."

Daha sonra Şeyhu'l-İslam (s.573-576) şunları söylemektedir: "Dinin hakikatlerinden, kalplerin hallerinden, marifetlerinden, zevklerinden ve vecdlerinden haberdar olan bir kimse ıslık ve el çırpmayı dinlemenin –

---

yılında gitti.

18 Adı Muhammed b. Muhammed b. Tarhan et-Türki'dir. Şezeratu'z-Zeheb (II, 350-354)'de genişçe bir biyografisi vardır. Şeyhu'l-İslam'ın işaret ettiği hikaye orada zikredilmektedir. Sanki bir efsaneye benziyor. Gazali ve başkaları onun kafir olduğunu söylemiştir. 339 yılında öldü.

ondan daha büyük zarar ve fesadı ihtiva etmeksizin-kalplere herhangi bir fayda ve bir maslahat sağlamadığını da bilir. Şarap, içki, beden için ne ise semada ruh için odur. İçki kaselerinin yaptıklarını sema da nefislerde yapar.

Bundan dolayı semaa düşkün olanları şarabın sarhoşluğundan daha büyük ölçüde sarhoş eder. Onlar içki içenin duyduğu şekilde herhangi bir fark bulunmadan bir lezzet alırlar. Hatta içki içenin duyduğundan daha çok ve daha büyük bir zevk alırlar. Bu onları Allah'ı anmaktan ve namazdan içkinin alıkoyduğundan daha çok alıkoyar. İçkiden daha çok aralarında düşmanlığı ve kini salar. Öyle ki el değmeksizin aksine şeytanlardan kendileri ile birlikte bulunanlarla birbirlerini öldürürler.

Onların öyle şeytani birtakım halleri olur ki bu halde iken şeytanlar üzerlerine iner, saraya tutulmuş olan kimsenin ağzı ile cinnin konuştuğu gibi şeytanlar da onların dilleriyle konuşurlar. Bu konuşmalar ya dilleri anlaşılmayan Türk, Farisi ya da başkalarının dilleri ile olur ve bu durumda şeytanın içine girdiği insan o dili iyice konuşamayan bir yabancı olur. Hatta konuşma o şeytanların kardeşlerinden sayıldığı kimsenin konuşması türünden bir konuşma olur ya da bu konuşmalar aklın ermediği, herhangi bir mananın anlaşılmadığı türden olur. İşte mükaşefe ehli bu işi ayan beyan bilir ve buna şahit olurlar.[19]

---

19 Bu hususta bir uyarıda bulunmamız gerekir. Çağdaş bazı kimseler şeytanın insana gerçek manada dokunup, zarar verdiği inancını insanın bedenine girip, onu sar'aya düşürmesini kabul etmeyerek kimileri bu hususta bazı eserler de telif etmiştir. İnsanlara karşı gerçekleri uyandırmışlar, daha önce sözü edilen ve sahih hadisleri zayıf kabul eden

Bunlar şeriatten çıkmakla birlikte cehenneme giren kimseler bu kabilden olan kimselerdir. Şeytanlar onlardan birisinin içine girer ve öyle ki o kişinin bedeni hissi ortadan kalkar. Öyle ki saraya kapılmış bir kimseye oldukça ağır darbeler indirildiği halde o bunu hissetmez ve bu bedenine etki edip iz de bırakmaz. İşte şeytanlar bunların da içine öyle girer, onların içinde oldukları halde birlikte ateşe dalarlar. Bazen onları alıp havada uçurabilirler. Şeytanın saraya kapılmış olan kimsenin içine girdiği gibi, aklını başından alarak böyle birisinin içine girer.

Hint ve mağripte her bir fertlerine "el-masli" denilen zutlardan bir çeşit kimseler vardır. Böyle bir kimse de öbürlerinin ateşe girdikleri gibi ateşe girer. Ateşi içine alır, o ateşe girer ve havada uçar. Mızrağın sivri ucu üzerinde durur ve diğerlerinin yaptıklarından daha ileri derecede bazı işler yapar. Bunlar ise hiçbir iyi tarafları bulunmayan zutlardandır.

Cinler pek çok insanı kapar ve insanlar tarafından görülmeyecek şekilde onları kaybettirir ve onları havada uçurtur. Burada anlatılması uzun sürecek pek çok

---

şahıs yine büyüklenmesini sürdürerek el-Ustura (efsane) adını taşıyan kitabında –adeti üzere- bu hususta gelen sahih hadislerin zayıf olduğunu ileri sürmüş, kendisi ve başkaları mutezilenin tevillerine meyletmiştir. Başkaları bu hususta aşırıya giderek bu sahih akideyi istismara yöneldiler ve onun hakikatini değiştirecek şekilde başka hususları ona kattılar ve bu yolla onu inkar edenlere yardımcı oldular. Bunu etraflarında insanları toplamak için bir yol edindiler. Güya kendi iddialarıyla göğüslerindeki cinleri çıkarmak için böyle yaptılar. Bunu insanların mallarını batıl yollarla yemek için meslek edindiler. Nihayet kimileri büyük zenginlerden oldu. Hak ise bu işi batıla sürükleyen bu gibi kimseler ile diğer inkarcılar arasında kaybolup gitmektedir. Bkz. Silsiletu'l-Ahadisi's-Sahiha(2918)

hususları bizzat müşahede ettik. İşte bu meczupların ve bazı şeyhlere müntesip olan kimselerin sema ile vecde geldikleri vakit yaptıkları da budur. Bunlar ıslık çalmayı ve el çırpmayı işittiklerinde kimileri havada uçar, kimisi mızrağın sivri ucu üzerinde durur ateşe girer, ateşte kızdırılmış demiri alır, sonra onu bedenine koyar ve bu kabilden çeşitli işler yapar. Fakat namaz kılarken, zikir ederken, Kur'an okurken bir türlü onda bu hal ortaya çıkmaz. Çünkü bunlar şer'i, imani, islami, nebevi ve muhammedi ibadetlerdir. Bunlar şeytanları kovarlar. Öbürleri ise bid'at, şirk, şeytani, felsefi ve şeytanları celbeden uydurma ibadet türleridir.

Peygamber (s.a) sahih hadiste şöyle buyurmuştur: "Allah'ın evlerinden herhangi birisinde bir topluluk Allah'ın kitabını okumak üzere biraraya gelir ve kendi aralarında bu kitabı okuyup incelerlerse mutlaka rahmet onları bürür. Sekinet (huzur) üzerlerine iner, melekler etraflarını kuşatır. Allah da onları kendi katındakiler arasında anar."[20]

Yine sahih hadiste sabit olduğuna göre "Useyd b. Hudayr Kehf suresini okuyunca melekler içinde kandiller bulunan gölge (ya da bulut) gibi o sureyi dinlemek üzere indiler."[21]

---

20 Hadis Sahih-i Müslim'dedir. bkz.: Nakd-u Nufusin Hadisiyetin (s. 36)

21 Hadisin aslını İmam Buhari Sahih'inde (5011), Müslim, Sahih'inde (597) rivayet etmişlerdir. Fakat hadiste bu olayın başından cereyan ettiği şahıs olan –Useyd-in adı zikredilmemektedir. Fakat Hafız İbn Hacer, Fethu'l-Bari'de (IX, 57): "Bunun Useyd b. Hudayl olduğu söylenmiştir" demektedir. İbn Kesir, Tefsir'inde, (III, 115) bunu kat'i bir ifade ile söylemektedir. Muhtemeldir ki o bu hususta el-Hatib el-Bağdadi'nin el-Esmau'l-Mübheme(s. 4)'deki açıklamalarına dayanmaktadır. Bütün bunlar ise ihtimale

Bundan dolayı ıslık çalmak ve el çırpmak hayasızlıklara ve zulme çağırır. Yüce Allah'ı gerçek manada anmaktan ve namazdan alıkoyar. Tıpkı içkinin yaptığı gibi yapar. Selef ise buna "tağbir" adını verirlerdi. Çünkü "tağbir" denilen şey çubuk ile herhangi bir deri üzerine vurmaktır. Bu insan sesini nağmeli bir şekilde bir çeşit değişikliğe uğratır. Bazen insan sesine ya elleri çırpmak yahut ta bir çubuk ile baldıra ve deriye vurmak da eşlik edebilir. Yahut ta eller çırpılır ya da def yahut davul gibi –hristiyanların çanı gibi- başka şey çalınır. Yahudilerin borazanı gibi bir düdüğe üflenebilir. Her kim dindarlık maksadı ve Allah'a yakınlaşmak amacıyla bu gibi oyalayıcı, eğlendirici şeyleri yapacak olursa, böyle birisinin sapık ve cahil oluşunda da şüphe yoktur.

Sufilerin semalarına tepki göstermekte ileri giden alimlerden birisi de Kadı Ebu't-Tayyip et-Taberi [22]'dir. O şöyle demektedir:

"Bu kesim müslüman cemaate muhalif konumdadır. Çünkü bunlar şarkıyı din ve itaat haline getirdiler. Bunun mescidlerde, camilerde, diğer şerefli yerlerde ve değerli mekanlarda açıktan yapılmasını uygun gördüler."[23]

---

mebnidir. Bu şekilde tayini kesin olarak yapabilmeye elverişli ortada kat'i bir nass bulunmamaktadır.

22 Bu Şafii fukahasının büyüklerindendir. Zehebi ondan Siyer-u Alami'n-Nubela (XVII, 668)'de şöylece nitelendirmektedir: "İmam, büyük ilim adamı, Şeyhu'l-İslam... aklı sağlam, kavrayışı yerinde olduğu halde 450 h. Yılında 102 yaşında iken vefat etti. Allah'ın rahmeti üzerine olsun).

23 İbnu'l-Kayyim, Mes'eletu's-Sema (s. 262). Bu Risaletu't-Taberi (s. 32)'de bulunan bilgilerin bir özetidir.

Bunlardan birisi de İmam Tartuşi[24]'dir. Ona bir yerde bir parça Kur'an okuduktan sonra bir kimsenin kalkıp onlara şiir okuduğum bunun üzerine raks edip, neşeye gelen def ve kaval çalan kimselerin durumu hakkında soru sorularak bunlarla birlikte bulunmak helal midir, değil midir diye sorulması üzerine şu cevabı vermiştir:

Sufilerin gittikleri bu yol tembellik ve sapıklıktır. İslam sadece Allah'ın kitabı ve Rasûlünün sünnetidir. Raks ve vecde gelmeye gelince, onu ilk ihdas eden kimseler Samiri'nin yandaşlarıdır. Samiri onlara böğürtüsü olan cansız bir cesed olarak bir buzağı heykeli yapınca, kalkıp onun etrafında raksa koyuldular ve vecde geldiler. Raks ise kafirlerin ve buzağıya tapanların dinidir. Peygamber (s.a)'ın ve ashabının meclisi ise vakarlarından ötürü başlarında kuşlar duruyormuş gibi bir hal içindeydiler. Dolayısıyla İslami devlet otoritelerinin ve onların yetkililerinin bunları mescid ve benzeri yerlerde bulunmalarını engellemeleri gerekir. Allah'a ve ahiret gününe iman eden herhangi bir kimsenin onlarla birlikte bulunması, batılları üzere onlara yardımcı olması helal değildir. Malik'in, Şafii'nin, Ebu Hanife'nin, Ahmed'in ve müslümanların diğer imamlarının kabul ettiği budur."[25]

Bunlardan birisi de İmam Kurtubi'dir.[26] O hareketsizi harekete geçiren, gizli duyguları ortaya

24 Kurtuba'da, Malikilerin en ileri gelen ilim adamı idi. Zehebi (XVIIII, 490)'da şunları söylemektedir: "İmam, büyük ilim adamı, uyulan önder, zahid... 520 yılında vefat etti."

25 Fakih el-Heysemi, Keffu'r-Rua an İstinai Alati's-Sema, s. 50, ez-Zevacir ile; Kurtubi, (XI, 237-238)

26 Ünlü Ahmed b. Ahmed el-Ensari el-Kurtubi olup, el-Cami li Ahkami'l-Kur'an'ın müellifidir. 671 yılında vefat etmiştir. Birinci satırı el-Cami'de buna yakın ifadelerde

çıkartan ve kadınlardan, içkiden ve benzeri haram olup, haramlığı hususunda ihtilaf edilmeyen şeyleri niteleyen şarkıyı söz konusu ettikten sonra şunları söylemektedir:

“Sufilerin bu hususta ortaya koydukları bid’at ise haramlığı hususunda görüş ayrılığı bulunmayan şeyler kabilindendir. Ancak şehvani nefis hayra nispet edilen pek çok kimseye baskın gelmiştir. Öyle ki onların bir çoğunda delilere ve çocuklara yakışır davranışlar ortaya çıkar. Nihayet bunlar uyumlu hareketlerle ve peş peşe gelen matta ve figürlerle raksettiler. Bazıları yüzsüzlüğü o kadar ileri dereceye götürdüler ki bu işleri Allah’a yakınlaştırıcı işler ve salih ameller olarak değerlendirdiler. Bunun üstün hallere ulaştırdığını söylediler. Bu ise hiç şüphesiz zındıklığın etkilerinden, hurafecilerin sözlerindendir. Allah’tan yardımcı olmasını dileriz.”[27]

İmam Hafız İbnu’s-Salah[28]’de uzunca cevabi bir fetvasında buna benzer şekilde fetva vermiştir. Bu fetvasını def ve kaval ile birlikte şarkı söylemeyi, bununla beraber raks edip ıslık çalmayı helal kabul eden, böyle bir işin helal olmakla birlikte Allah’a yakınlaştırıcı bir amel olduğuna ve bunun ibadetlerin en faziletlilerinden olduğuna inananların hükmü hakkında yöneltilen bir soruya cevap olmak üzere bu fetvayı vermiştir.

(XIV, 54)’de yer almaktadır.

27 Allame Alûsi, Ruhu’l-Meani (XI, 70)

28 İmam, büyük ilim adamı Şeyhu’l-İslam Takıyu’d-Din, ünlü Mukaddimetu Ulumi’l-Hadis’in müellifi, Zehebi, Siyer-u Alami’n-Nubela’da şunları söylemektedir: “Çağında tefsir, hadis ve fıkıhta... fazilet sahibi kimselerden birisi idi. 643 yılında vefat etti.”

Merhum İbnu's-Salah burada uygun düşecek kadarıyla fetvasını özetlediğimiz cevabında şunları söylemektedir:

"Bunlar şanı yüce Allah'a iftira etmişlerdir. Onlar bu sözleriyle inkarcı, batınilerin yolundan gitmiş, müslümanların icmaına muhalefet etmişlerdir. Müslümanların icmaına muhalefet eden bir kimse hakkında ise yüce Allah'ın şu tehdidi söz konusudur:

"Kim kendisine doğru yol apaçık belli olduktan sonra peygambere karşı gelir, mü'minlerin yolundan başkasına uyup giderse onu döndüğü o yolda bırakır ve cehenneme atarız. O ne kötü bir dönüş yeridir."(Nisa,115)[29]

İmam Şatıbî bid'at ve heva ehlinin dayanak kabul ettikleri birtakım usul ve dayanakları söz konusu etmekte, arkasından bunların batıl olduğunu, şeriate de aykırı olduğunu geniş ve yeterli bir şekilde açıklamaktadır. Diğer taraftan usul alimleri bizzat kendisinin de söylediği gibi genişçe açıklamalarda bulunmamışlardır. (I, 297)

Bunlardan birisi de büyük ilim adamı, muhakkik, edip, dahi İbnu'l-Kayyim el-Cevziyye[32]'dir. O şarkı, eğlencelerin ve sufilerin semalarının haram kılınması ile ilgili delil getirmekte büyük kitabı: "el-Kelamu fi Mes'eleti's-Sema" adlı eserinde ulaşılabilecek en ileri

---

29 Bk. Fetava, İbni's-Salah (300-301), Dr. Kalaci'nin tahkiki. İbnu'l-Kayyim ondan İğasetu'l-Lehfan (I, 228)'de bundan daha geniş bir bölüm iktibas etmiştir. Onun iktibasında bunun bir bölümü de yer almaktadır.

32 Bu herhangi bir kimse tarafından bilinmemesi sözkonusu olmayacak kadar meşhur bir kimsedir. 751 yılında vefat etmiştir.

noktaya kadar gitmiştir. Kitap, sünnet, seleften gelen rivayetler, ilim adamlarının görüşlerine dair açıklamalar, bunlar arasında tercih ve Allah'ın haram kıldığını helal kabul edenlerin görüşlerini reddetmeye dair delillendirmeyi alabildiğine geniş tutmuştur.

Güzel bir hususta şu ki o şarkıya müptela bir kimse ile Kur'an okumaya düşkün bir kimse arasında oldukça göz kamaştırıcı ve insana güzel vakit geçiren bir karşılıklı tartışma meclisini söz konusu etmiştir. Bu tartışma meclisinde bu işi helal kabul eden ve bid'atçi kimselere karşı deliller açıkça ortadadır. Yüce Allah'tan ona hayırlı mükafat vermesini dileriz.

Sufi semaı reddine dair özlü açıklamalarında özetle (s.106-108) şunları söylemektedir:

"Bu şekilde böyle bir sema haramdır, çirkindir. Müslümanlardan hiçbir kimse onu mübah görmez. Yüzünden haya perdesini ve din örtüsünü sıyırıp atmış, Allah'a, Rasûlüne, dinine ve kullarına karşı açıkça çirkin işler kimseden başkası onu güzel görmez. Bu gibi hususları kapsayan bir semaın çirkinliği insanların fıtratında da yer etmiş bulunmaktadır. O kadar ki kafirler bile bundan ötürü müslümanları ve dinlerini ayıplamaktadırlar.

Evet müslümanların havassı ve İslam dini akıl ve din hususunda mahrem kadınlar ve çocuklar hakkında pek çok mefsedete sebep olan bu semadan beridir, uzaktır. Böyle bir sema dini ne kadar ifsad etmiş, kaç sünnetin ölümüne sebep olmuş, kaç tane hayasızlık ve bid'atin canlanmasına sebep olmuştur kim bilir?

Şayet bu semaın Kur'an'ın, Kur'an ehlinden dinlenmesinin ağır görülmesi ve semalarından önce Kur'an okunduğu takdirde uzun gelmesi ve ayetleri karşısında kör ve sağır gibi geçip gitmeleri dışında hiçbir kötülüğü olmasaydı bile bu kadarı yeterdi. Hatta Kur'an okunmasında hazır bulunanların çoğu ya da onlardan çoğu kimse Kur'an'ı dinlemez, anlamlarını doğru dürüst fark etmez, Kur'an okunduğu vakit seslerini kısmazlar bile...

"Kitap (Kur'an) okundu da başlarını eğdiler, fakat korkudan değil

Bu dikkat etmeyen ve başka şeyle oyalanan kimsenin baş eğmesidir.

Şarkıya gelince sinekler gibi raksettiler

Allah'a yemin olsun ki onlar Allah için raksetmediler.

Def, zurna ve şarkı söyleyenin bir nağmesi

Eğlence ve çalgı aletleriyle bir ibadet nerde görülmüştür?

Kitap ağır geldi onlara gördüklerinde

Birtakım emir ve nehiylerle kendilerini sınırlandırdığını

Raks ise hafif geldi onlara şarkıdan sonra

Ey kendisine benzeyenlere yakışan batıl

Ey ümmet! Muhammed'in dinine kimse hıyanet etmedi

Ve kimse ona karşı cinayet işleyip ondan usanmadı, ondan başka."

"Özetle böyle bir semaın kalplerde, ruhlarda ve dinlerde sebep olduğu fesatlar sayılamayacak kadar pek çoktur."

Bu alimlerden birisi de müfessir, muhakkik Alûsi'dir.[34] O "boş sözleri..." (Lokman, 31/6) ayetini oldukça uzun bir şekilde tefsir ettikten, bu husustaki rivayetleri ve müfessirlerin görüşlerini, bunların şarkının haramlığına delaletleri ve bu husustaki fukahanın görüşlerini kaydettikten sonra (XI, 72-73) şunları söylemektedir:

"Diyorum ki diğer İslam ülkelerinde ve çeşitli bölgelerde sema ve şarkı belası her tarafı kaplamıştır. Mescidler ve başka yerler bu işlerden korunmamaktadır. Hatta şerefli özel vakitlerde minarelerde şarkı söyleyen şarkıcılar tayin edilmiştir. Bunlar içkiyi, meyhaneleri ve haram sayılan daha başka şeyleri anlatan muhtevada şiirler okurlar. Bununla birlikte bunlara vakfın gelirinden belli bir pay da ayrılmıştır. Bunlara ise temcid ediciler adı verilmektedir.

Mescidlerde bu gibi kimselerin bulunmaması dine aldırışsızlık olarak sayılmaktadır. Bundan daha da ilerisi sufilerin iblislerinin ve azgınlarının yaptıkları işlerdir. Diğer taraftan onlar –Allah onları kahretsin- söyledikleri şarkıların ve okudukları şiirlerin ihtiva ettiği batıl ile kendilerine itiraz edilecek olurlarsa şu cevabı verirler: Bizler şarap ile ilahi aşkı, sarhoşluk ile bu aşkın baskın gelmesini yahut ta meyye, leyla ve sadi derken mesela en büyük sevgili olan yüce Allah'ı kastediyoruz derler. Ancak böyle bir anlayış oldukça saygısızlıktır. Çünkü *"En güzel isimler Allah'ındır. O halde ona bunlarla dua edin.*

34 Büyük ilim adamı Ebu'l-Fadl Şihabu'd-Din es-Seyyid Mahmud el-Alûsi Bağdat müftüsü olup, pekçok eseri vardır. En meşhurları ve büyükleri Ruhu'l-Meani adını taşıyan bu tefsiridir. 1270 yılında vefat etmiştir.

Onun isimlerinde eğriliğe sapanları terk edin...” (el-Araf, 7/180) diye buyurulmaktadır.

Daha sonra değerli simalardan birisinden (s.75) şöyle dediğini nakletmektedir: “Haram kılınan semalardan birisi de çağımızdaki sufilerin semaıdır. İsterse onunla birlikte raks bulunmasın. Çünkü bunun sebep olduğu fesadlar sayılamayacak kadar çoktur. Onların okudukları şiirlerin pek çoğu okunabilecek en kötü türdendir. Bununla birlikte onlar bu işin Allah’a yakınlaştırıcı bir amel olduğuna inanır ve bu işi en çok isteyip, arzu edenlerinin Allah’ın nimetini en çok arzu eden, azabından en çok korkan kimseler olduklarını iddia ederler. Kahretsin Allah onları nasıl da iftira ediyorlar.”

Bundan önce de (s.73) el-Izz b. Abdi’s-Selam’dan sufilerin semalarını, rakslarını ve el çırpmalarını reddettiğini nakletmekte, sonra da onların vecdlerini ve ilim adamlarının vecd hakkındaki sözlerini söz konusu ederek acaba bundan dolayı sorgulanıp, sorgulanmayacaklarını gündeme getirmektedir. Kendisi onların bu hallerini reddetmektedir. Çünkü böyle bir iş Peygamber (s.a) döneminde yoktu. Daha sonra minarelerde söylenen ve “temcid” diye adlandırılan nağmeli şiirlere dönmekte ve bunun münker olduğunu ifade etmektedir.

Arkasından çalgı aletlerinin haramlığını ifade eden hadisleri zikretmektedir. Bunlardan birisi de Buhari’nin rivayet ettiği hadistir. Daha sonra bu gibi işlerden herhangi birisinin yapıldığı bir mecliste oturmanın hükmünü ve bu hususta ilim adamlarının sözlerini kaydederek (s. 79)’da şunları söylemektedir:

“Diğer taraftan sen eğer bunlardan herhangi bir kısmı ile sınanarak karşı karşıya kalacak olursan, sufiler arasından herhangi bir ilmi değeri bulunmayan kimselerin inandıkları gibi böyle bir işi yapmanın ya da dinlemenin Allah’a yakınlaştırıcı bir iş olduğuna inanmayasın. Eğer durum onların dedikleri gibi olsaydı, Peygamberler bu işi yapmayı ihmal etmez ve kendilerine uyanlara bunu emretmekten geri kalmazlardı. Ancak hiçbir peygamberden böyle bir şey nakledilmiş değildir. Semadan indirilen herhangi bir kitap da buna işaret etmemiştir.

Yüce Allah: *“Bugün sizin için dininizi tamamladım.”* (el-Maide, 5/3) diye buyurmaktadır. Eğer eğlendirici lehiv aletlerini çalmak yahut dinlemek dinin bir parçasını teşkil etse ve alemlerin Rabbine yakınlaştırıcı olsalardı, elbetteki Peygamber (s.a) bunu açıklar ve ümmetine en mükemmel şekilde izah ederdi. Peygamber (s.a) da şöyle buyurmuştur:

“Nefsim elinde olana yemin ederim ki sizi cennete yakınlaştıracak ve cehennemden uzaklaştıracak her ne varsa mutlaka onu size emrettim ve sizi cehenneme yaklaştıracak, cennetten uzaklaştıracak her ne varsa mutlaka onu size yasakladım.”[35]

Sufi semaı red ve onun bid’at ve dalalet olduğunu açıklamaya dair ilim adamlarının bizim için mümkün olan görüşlerini naklettik. Önceden de kitap ve sünnet ile şarkının haram olduğunu tespit ettik. Daha önceki fasıllarda Şeyhu’l-İslam İbn Teymiye gibi diğer ilim adamlarının görüşleri de geçmiş bulunmaktadır.

35 Silsiletu’l-Ahadisi’s-Sahiha, 1803

Son olarak şunları söylemek istiyorum: Eğer sufi şarkı ve semaın onlardan herhangi bir kimsenin: "Şarkı dinlemek altı ya da yedi bakımdan Kur'an dinlemekten mürid için daha faydalıdır." Başka hiçbir kötülüğü bulunmasaydı bu dahi yeter.

Ben bu sözü İbnu'l-Kayyim'in "Mes'eletu's-Sema" adlı eserinde okuyunca müslüman bir kimsenin böyle bir sözü söyleyebileceğini kabul edemedim. Nihayet ben bunu Gazali'nin, İhya-u Ulumi'd-Din adlı eserinde (II, 298) ve "mürid" kaydı bulunmadan. –Maalesef- mutlak bir ifade halinde görünceye kadar kabul edemedim. Ayrıca o bunu kendi kendisine sorduğu bir soru ya da bir itiraz ile pekiştirmektedir, özü de şudur:

Yüce Allah'ın kelamı kesinlikle şarkıdan daha faziletli olduğuna göre ne diye onlar Kur'an okuyan bir kimsenin etrafında toplanmıyorlar. O bu itiraza şöylece cevap vermektedir:

"Şunu bil ki şarkı Kur'an'a göre vecdi yedi açıdan daha fazla harekete geçirir..."

Daha sonra bunu iki sahifeden daha uzunca açıklamaktadır. Araştırıcı bir kimse Şafii fukahasının büyüklerinden bir fakihin böyle bir sözü nasıl söyleyeceğine hayret eder. Hatta saygı duyduğumuz kimseler onun hakkında "Huccetu'l-İslam" adını vermişlerdir. Bununla birlikte bu husustaki açıklamaları oldukça tutarsızdır. Bu açıklamalarında ilim ve fıkıh namına bir şey göremezsiniz. Şu sözlerinden bu açıkça anlaşılmaktadır:

“Altıncı şekil: Şarkıcı bazen dinleyicinin haline uymayan bir beyit söyleyebilir. Dinleyici bundan hoşlanmadığı için bunu söylememesini ve başka bir şey söylemesini ister. Çünkü her söz, her hale uygun düşmez. Eğer bu dinleyiciler Kur’an okuyanın etrafında davetlerde toplanacak olurlarsa belki Kur’an okuyan onların haline uymayan bir ayet okuyabilir. Çünkü Kur’an değişik hallerine rağmen bütün insanlara bir şifadır... O halde okunan Kur’an’ın hale uygun düşmemesinden ve kişinin ondan hoşlanmayacağından emin olunamaz. Yüce Allah’ın kelamından karşısına duramayacağı bir sebep dolayısıyla hoşlanmamak gibi bir tehlikeye maruz kalır... Şairin sözüne gelince, onun maksada uymayan bir şekilde değerlendirilmesi mümkündür... Yüce Allah’ın kelamının ise böyle bir işe karşı korunması ve ona saygı duyulması icab eder. İşte şeyhlerin Kur’an dinlemeyi bırakıp, şarkı dinlemeye yönelmelerinin gerekçeleri hakkında hatırımıza gelenler bunlardır.”

Derim ki: Subhanallah iş bu noktaya kadar varmış. Musibet alabildiğine ilerlemiş bulunuyor. Eskiden daha önce İbnu’l-Kayyim’den naklettiğimize göre müridlere münhasır iken bir de baktık ki Gazali bu halin şeyhlerde de söz konusu olduğunu açıkça ifade etmekte ve anlatılması bile reddedilmesine ihtiyaç bırakmayacak bu gevezece gerekçelerle onları savunmaya kalkışmaktadır. Allah’tan yardım dileriz.

Bizzat Gazali Kur’an-ı Kerim’in hallerinin değişikliğine rağmen bütün insanlar için şifa olduğunu açıkça belirttiğine göre sufilerin Kur’an’ı dinlemekten yüz çevirmelerini kendisi sebebiyle uygun bulduğu o vecd bizi ne ilgilendirir? O vecd ki onun en güzel halinde kişi mesela hapşırmak gibi iradesine hakim olamaz. En kötüsü

ise riyakarlık ve münafıklık olur. Peki bunların Kur'an-ı Kerim'deki şu buyruğa karşı durumları nedir: *"Deki: 'O iman edenler için bir hidayet ve bir şifadır. İman etmeyenlerin ise kulaklarında bir ağırlık vardır ve o onlar için bir körlüktür.'"* (Fussilet, 41/44)

Allah İbnu'l-Kayyim'e rahmet ihsan eylesin, ona hayır mükafatlar versin. O bu şeytani semaın zararlarını çok iyi biliyordu. Bunun Kur'an dinlemekten pek çok yönden farklı olduğunu açıkça ortaya koymuş ve bunu gerçekten birçok ilmi bölümde, faydalı fıkhi araştırmalarla göstermiş, bu semaa sımsıkı yapışanların haktan alabildiğine uzak bir sapıklık içerisinde olduklarını daha önce kaydettiğimiz "Mes'eletu's-Sema" ile yine buna benzer açıklamalarıyla İğasetu'l-Lehfan adlı eserlerinde ortaya koymuş. (Elbani 'den nakil bitti. Allah ona rahmet eylesin)

Sufiler kandil gecelerinde toplanıp zikir yapıyor, bazı mübarek gecelere mahsus namazlar kılınmasını tavsiye ediyorlar. Bunun dinde yeri var mıdır?

Bütün bunlar ashabın bilmediği şeylerdir. Mübarek gecelerde camilerde toplanmak bidattir. İrbaz (ra) dedi ki; "Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem bize sabah namazını kıldırdı. Sonra bize döndü ve gözleri yaşartan, kalpleri ürperten etkili bir vaaz etti. Birisi dedi ki;

"Ey Allah'ın Rasulü! Sanki bu vaaz, veda eden bir kimsenin öğütleridir. Bizlere ne ahdediyorsunuz.?" Buyurdu ki;

"Size Allah'tan korkmanızı, Habeşi bir köle olsa dahi (idarecinizi) dinleyip itaat etmenizi vasiyet ederim. Sizden kim Benden sonra yaşarsa bir çok ihtilaflar görecektir. Bu yüzden sünnetime ve hidayete erdirilmiş raşid halifelerin sünnetine sarılmanız gereklidir. Ona azı dişlerinizle ısırır gibi sarılıp, bırakmayın, sizleri sonradan ortaya çıkmış işlerden sakındırırım. Şüphesiz her sonradan icad edilmiş şey bid'at tir. Her bid'at de cehennemdedir."[225]

Uydurma namazlar:

1 Ahmed(4/126, 127) Ebu Davud(4607) Tirmizi(2815, 2816) İbni Mace(42,44) İbni Ebi Asım Es Sünne(1/29-30) İbni Hibban(1/104) İbni Abdil Berr Cami(2/222, 224) Hakim(1/65, 96, 97) Taberani(18/537-602, 617, 625) Beyhaki(10/114) Cem'ül Fevaid(127) Darimi(95) Tahavi Müşkil(1/85-87) Tayalisi(2615-16) Sahihtir.

Aliyul Kari der ki; “… haber verilen, hafta içinde kılınacak özel namazların hiçbiri sahih değildir. Mesela: Cum'a gecesi, her rek'atta 10 ihlas okumak suretiyle 12 rek'at namaz kılmak, ayrıca her rek'aktta 15 veya 50 (İza zülzile) okumak suretiyle iki rek'at kılmak, yine Cum'a günü, 2, 4 veya 12 re'kat namaz kılmak, Cuma'dan önce her rek'atında 50 ihlas okumak suretiyle 4 rek'at namaz kılmak. Aşure, Regaib, Receb ve Receb'in 27 sine mahsus namazlar, Şaban'ın 15 inde kılınan ve her rek'atında 10 ihlas okumak suretiyle 100 rek'at namaz rivayetlerinin hepsi batıl, aslı ve astarı olmayan şeylerdir. (Kutu'l-Kulub, İhya-ı Ulum, Sa'lebi, Şerhu'l-Evrad) gibi kitaplarda yazılı olmaları seni aldatmasın”

Başta Suyuti olmak üzere, hadis alimlerinin ittifakıyla bu namazlar uydurmadır.[226]

Receb-i şerifte kılınan namazlar hakkındaki bazı rivayetlerin mevzu olduklarında şüphe yoktur. Mesela:

1- "Receb-i şerifin ilk gecesinde, akşam namazını, müteakip 20 rek'at namaz kılan kimse, hesap görmeden Sırat'ı geçer."

2- "Receb'den bir gün oruç tutup, iki rek'at namaz kılan ve birinci rek'atında 100 Ayete'l-Kürsi, ikinci rek'aında 100 ihlas okuyan kimse, Cennet'teki yerini görmeden ölmez." rivayetleri hep uydurmadır.

226 Aliyul Kari Esrarul Merfua(s.169) bkz. Fethul Bari(11/55) Tuhfetul Ahvezi(3/367) Nevevi Şerhu Müslim(8/20) Zehebi Mizan(5/172) Lisanul Mizan(2/403) Ebu Abdullah Razi Nakdul Menkul(1/82) Keşful Hafa(2/554-566)

Bu hususta doğruya en yakın olan, "Receb ayında oruç tutmaktan Resul-i Ekrem'in men ettiği..." hakkında İbn-i Mace'nin Sünen'indeki rivayetidir. Ben de derim ki: Resul-i Ekrem'in bu ayda oruçtan men etmesi, borç olduğuna inanarak oruç tutanlar içindir. Yoksa, Receb-i şerifte oruç tutmanın kerahetini bilen kimse için söylememiştir.

Şaban-ı Şerif'in 15 inci gecesinde kılınacak namazlara dair rivayetler de böyledir. Mesela:

"Ya Ali, Şaban'ın 15 inci gecesi bin ihlas okumak suretiyle 100 rek'at namaz kılan kimsenin, Allahu Teala o gece bütün dileklerini kabul eder ve kendisine birçok mükafatlar verir. Her hurinin etrafında 70 bin cariye ve gılman olduğu halde, kendisine 70 bin huri verir." ve devamla, "Anne ve babası 70 bin kişiye şefaat eder." şeklindeki rivayet gibi.

İlimden azıcık nasibi olanların bu gibi hezeyanlara kapılmayacaklarında şüphe yoktur. Bu gece ile ilgili namaz, Hicri 4 üncü asırdan sonra, Beyt-i Makdis'de icad edildi ve buna dair hadisler uyduruldu. (Hepsi yalan oldukları için onlar ile oyalanmayı lüzumsuz bulduk.)

Bu konuda bazı rivayetlerin Gunyetut Talibin adlı kitapta geçmesine aldanmamalıdır. Zira Allame Kannuci, Ebcedül Ulum'da der ki; "Bu uydurma rivayetleri Bağdatlılar, bu bidat namazları yerleştirebilmek için Abdulkadir Geylani'ye nisbet ederek onun Gunye adlı kitabına sokuşturdular."[227]

227 Ebcedil Ulum(2/349)

1) MEVLİT KANDİLİ:

Birçok mevlid toplantıları münkerden, bid'atlardan ve İslam'a muhalif olan şeylerden uzak değildir. Çünkü bunu ne Rasulullah (Sallallahu Aleyhi Vesellem), ne ashab, ne tabiin, ne dört büyük imamlar ne de islamı en iyi bilen ve en iyi yaşayan asırlardan birinde hiçbir kimse yapmış değildir. Çünkü bunun şer'i bir delili yoktur. Mevlithanlar çoğu kez şirke düşecek sözler söylerler. Mesela arada sırada "Meded ya Rasulullah!" veya "Bizlere imdat kıl!" "Ya Rasulullah yalnız sanadır itimadımız!" "Ya Nebiyullah kaldır bizden sıkıntıyı!" gibi yalnız Allah'a dua edip isteneceği şeyleri Rasulullah'tan (Sallallahu Aleyhi Vesellem) isterler.

Rasulullah (Sallallahu Aleyhi Vesellem) bu sözlere şahit olsaydı büyük şirkle onların üzerine hükmederdi. Zira darlıkta olan imdadına giden, sıkıntıları gideren, kendisine dayanılıp imdat istenilen yalnız Allah (Celle Celaluhu)'dır.

İşte bu konuda ayet ve hadisler :

1. "Yahut dua ettiği zaman darda kalmışa kim yetişiyor da kötülüğü (onun üzerinden kaldırıp) açıyor."(Neml, 62)

2. "De ki, doğrusu ben (kendi başıma) size ne zarar verme ne de fayda sağlama gücüne sahibim.(Cin, 21)

3. Rasulullah (Sallallahu Aleyhi Vesellem) şöyle buyurdu: "(Manevi olarak) bir şey istediğin zaman Allah'tan iste! Yardım talep ettiğin zaman yine Allah'tan yardım talep et!"(Tirmizi, sahih ve hasendır)

Bir çok mevlidlerde Rasulullah (Sallallahu Aleyhi Vesellem) ‘in kendi hakkında söylenmesini yasakladığı aşırı övgüler yapılmaktadır. Oysa ki, Rasulullah (Sallallahu Aleyhi Vesellem) bu gibi aşırı övgüleri şu sözü ile yasaklamıştır:

“Hırıstiyanların Meryem oğlunu İsa (Aleyhi Selam) abarık sözlerle övdükleri gibi beni de öyle övmeyin. Ben ancak bir kulum, bana Allah’ın kulu ve Rasulu deyin.” (Buhari)

Düğün ve başka mevlitlerde Allah’ın; Muhammed’i kendi nurundan, bütün eşyayı da onun nurundan yarattığını zikretmektedir. Oysa ki, bunları şu ayetler yalanlamaktadır:

“De ki, ben ancak sizin gibi bir beşerim, bana vahyedildi ki, sizin ilahınız tek bir ilahtır.”(Kehf, 116)

Bilinen şu ki: Allah’ın Rasulu (Sallallahu Aleyhi Vesellem) bir ana-babadan yaratılmış olup Allah’ın vahyi ile şereflenmiş bir kuldur.

Ayrıca mevlit kitaplarında bütün alem Muhammed (Sallallahu Aleyhi Ve sellem)’in hatırası için yaratıldığı zikredilmektedir. Halbuki Kur’an bu iddiayı şu ayeti ile yalanlamaktadır:

“Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.”(Zariyat, 56)

(Yani alemin bir parçası olan cinler ve insanlar Muhammed (Sallallahu Aleyhi Ve sellem)’in şerefi için değil, Allah’a ibadet etmeleri için yaratılmışlardır.)

(Başka bir ayette de: “(Rasulum!) Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiya, 107) ifade edilmektedir. Bu Kur’an’ı haber de alemin Muhammed (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) için değil, Muhammed (Sallallahu Aleyhi Ve sellem)’in alem için yaratıldığını açıkça beyan buyurmaktadır.)

Hırıstiyanlar Mesih’in ve aile efradlarını doğum günlerini bayram olarak kutlarlar. Müslümanların da nebinin veya bazı şahışların doğum günlerini kutlamaları hırıstiyanlardan esinlenme bir bid’at’tır. Oysa ki Rasulullah (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor:

“Kim bir topluma kendini benzetirse onlardandır.” (Ebu Davud, sahihtir)

Çoğu kez mevlitlerde kadın, erkek karışık şekil bulunurlar ki, bu ayrıca islam’ın haram kıldığı bir davranıştır.

Ayrıca mevlit günlerinde yüz binlerce paralarla satın alınan rengarenk kağıtlar, kandiller biraz sonra yerlere atılarak ithal edildikleri kafir ülkelere para aşırmaktan başka hiç bir faydası yoktur. Halbuki, Allah’ın Rasulu (Sallallahu Aleyhi Ve sellem), boş yere malın harcanmasını yasaklamıştır.

Böylesi merasimlerde süslenip püslenme, yemek hazırlama ile geçirilen vakitler çoğu zaman namazın terkine bile müncer olmaktadır.

Mevlidin sonunda Rasulullah’ın huzura geldiği inancıyla ayağa kalkarlar ki, bu da uydurulmuş yalandan başka bir şey değildir.

Çünkü yüce Allah şöyle buyuruyor: **"Onların (ölenlerin) gerisinde dirilecekleri güne kadar bir berzah (berzah dünya ile ahiret arasındaki engeldir) vardır."**(Mu'minun, 100)

Enes İbn Malik (rahimehullah) diyor ki: **"Ashabın yanında Rasulullah'tan daha sevgili kimse yoktu, buna rağmen ashab onu gördükleri zaman hoşlanmayacağını bildikleri için Rasulullah'a kıyam etmezlerdi."**(Ahmed, Tirmizi sahihtir)

Bazıları şöyle derler: "Mevlitte biz Rasullah'ın siretini okuyoruz bu suç mudur?"

Gerçek şu ki, onlar Rasulullah'ın siretine ters düşen yalan ve iftiralar kabilinden şeyler okuyorlar. Hem onun siretini senede bir defa değil, her zaman okunmalıdır. Ayrıca Rasulun doğduğu Rabiyel evvel ayı, onun ölüm ayıdır da. Dolayısıyla sevinç ayı olmaktan çok, üzüntü ayı olmalıdır. (Ki, islamda ne kimsenin doğumu için kutlama, ne de ölümü için matem törenleri tertipleme yoktur.)

Rasulullah'ın doğum gecesini kutlayanlar çoğu kez gece yarısına kadar uykusuz kalmakta, ya sabah namazını terk ediyorlar, ya da en azından cemaatla kılmayı kaçırıyorlar.

İnsanların çoğunun mevlit merasimine önem vermesi, onun şeriata göre uygun olmasını ifade etmez. (Çünkü islam bir demokrasi dini değil ki, çokluk nerdeyse, hak da orada olsun. Bütün insanlar hakka karşı çıkmış olsa, onu benimseyen tek bir kimse bulunmasa dahi "hak" yine haktır ve gerçek olan odur.

Yüce Allah şöyle buyuruyor: **“Yeryüzünde çoğunluğa uyarsan seni Allah’ın yolundan saptırırlar.”**(En’am, 116)

Huzeyfe (radiallahu anhu) diyor ki: “Bütün bid’atlar sapıklıktır insanlar onu güzel görse de.”

Hasan el Basri (radiallahu anhu) de diyor ki: “Daha öncekiler arasında sünnet ehli azınlıkta idi, gelecekte de azınlıkta kalacaktır. Zira onlar nimet bolluğu zenginlik içinde şımarmış olanların arasına katılmadılar. Din adına ibadet uyduran bid’atçıların, bid’atlarına iştirak etmediler. Rableriyle karşılaşıncaya kadar İslam sünnetleri üzerinde hayatlarına devam etmeye sabrettiler. Ey müslümanlar sizlerde öyle olunuz.”[228]

2) REGAİP KANDİLİ*:*

Bu geceyi İhya etmek maksadıyla Recep ayının ilk Cuma gecesi yani akşamla yatsı arası kılınan on iki rek'atlık namazın ve bu gecenin fazileti hakkında dayanılan rivayet şudur:

Enes İbn Malik (radıyallahuanhu) Allah Rasulu (sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini rivayet eder:

"Recep ayında orucun faziletini zikrettikten sonra, devamla) "O ayda bulunan İlk Cuma gecesinden gafil olmayın. Çünkü o, meleklerin regaip diye isimlendirdikleri bir gecedir. Kim recep ayının ilk Perşembe gününü oruç tutar ve o günün, akşamla yatsı arası on İki rekat namaz

228 Darimi(mukaddime 21)

kılarsa, (namazın keyfiyetini açıkladıktan sonra) Allah-u Teala o kimsenin günahlarını bağışlar"[229]

İbnu'l-Cevzi bu hadis hakkında şunları söyler: "Bu hadis Allah Rasulu (sallalahu aleyhi ve sellem) üzerine uydurmadır. Ali İbn Abdullah İbn Cahdami bu rivayetiyle ilim ehli tarafından itham olunup yalancı sayılmıştır. Şeyhimiz hafız Abdulvahhab'ı şöyle derken işittim: Bu hadisin ravileri meçhuldür. Ravilerle ilgili bütün kitaplarda onları aradım ve bulamadım".[230]

İbnu'l-Cevzi sözüne şöyle devam eder: "Bu hadisi uyduran kimse bid'atında çok aşırı gitmiştir. Çünkü bu namazı kılan kimse önce gündüz oruç tutacaktır. Belki de o günün gündüzü çok sıcaktır, oruçlu olunca da akşam namazına kadar haliyle yemek yeme imkanı bulamayacaktır akşam namazından sonra, bu namaz için uzun tesbihat sebebiyle kıyamda ve secdede duracak gayet eziyet çekmiş olacaktır. Ben doğrusu ramazan ve teravih namazlarına nazaran insanların bunda, nasıl izdihamlaştıklarını kıskandım. Bilakis bu namaz halk indinde diğerinden daha büyük ve değerlidir. Çünkü bu namazda diğer beş vakit namaza gelmeyenler hazır bulunuyor.[231]

Hafız Ebu'l-Hitab ise şunu söyler: "Regaib namazını uydurmakla ittiham edilen kimse Ali Ibn Abdillah İbn Cahdami'dir. Meçhul olan raviler üzerine

229 Ebu Şame el-Baisu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s. 39-40

230 Ebu Şame el-Baisu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s.40 İbnu'l-Cevzi, el-Mevdu'at c.2 s. 125-126

231 Ebu Şame el-Baisu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s.30. İbnu'l-Cevzi. el-Mevdu'at c.2s. 127

uydurmuştur. Ki bunlar, kitapların hiçbirinde mevcut değildir.[232]

Hafız el-irakı şöyle der: "Rezin, kitabında bunu irad etmiştir. O uydurma bir hadistir"[233]

İmam Tartuşi şu sözünü ekler: "Receb ayındaki regaip namazı ise, Beyti'l-Makdis'de bizim bulunduğumuz yerde ancak h.448 senesinde ihdas (uydurulmuş) edilmiştir. Bundan Önce bu namazı ne gördük ve ne de duyduk".[234]

Görüldüğü gibi bu gecede mevlit okuma işi bu namaza nisbeten yeni sayılıp daha sonra uydurulmuştur.

3) Mİ'RAC KANDİLİ:

Recep ayının yirmi yedinci gecesidir. Sünnet ve Bid'atler kitabının yazarı (rh) recep ayındaki bid'atler bölümünde şunları söyler:

"Mi'rac kıssasını okuyup recep ayının yirmi yedinci gecesini kutlamak ve bazı insanların bu geceye has bazı zikir ye ibadette bulunmaları bid'attır. Recep, Şa'ban ve Ramazan aylarında okunan -gayrı sabît-dualar bid'at ve uydurmadır, şayet bunlarda bir hayır olmuş olsaydı bizden öncekiler bunda bizleri geçerlerdi.İsra, Mi'rac ve mezkur ayın ihyasına dair hiç bir delil kaim olmamıştır".[235]

232 Ebu Şame el-Baisu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s.40

233 Şukayri, Es-Sunenu ve'l-Mubîede'at s. 140

234 Tartuşi, El-Havadisu ve'l-Bid'a. S.133

235 Şukayri, Es-Sunenu ve 'l-Mubtedi'at s.143

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye'de Recep ayının yirmi yedinci gecesi ile ilgili olan namaz hakkında şöyle der:

"Muteber alimlerin belirttiği gibi; İslam alimlerin ittifakıyla bu, (namaz) meşru değildir. Bu ancak cahil ve bid'atçı kimseden sudur eder,"[236]

Bu gecede de mevlit okumak adet halini almıştır. Böylelikle bir bid'ata diğer bir bid'at eklenmiş olunmaktadır.

4) BERAAT KANDİLİ:

Beraat Kandili ise Şaban ayının ortasında olan geceye denilmektedir. Bu gecenin faziletiyle ilgili bazı rivayetler gelmiştir. Örnek olarak bir kaçını zikredelim.

Hz. Ali (radiyallahu anh)'dan Allah Rasulu (sallallahu aleyhi ve sellem) şunu demiştir:

"Şaban ayının ortasında olan gece olunca, gecesini ihya eden gündüzünü de oruçlu geçirsin"[237]

İmam Busiri şöyle der: "Bu rivayetin senedinde İbnu Ebi Sebure vardır. Asıl ismi, Ebu Bekr İbn Abdillah İbn Muhammed İbn Ebi Seburedir. İmam Ahmed İbn Hanbel ve Yahya İbn Ma'İn; bu adamın hadis uyduran bir kimse olduğunu söylediler."[238]

---

236 Şukayri, Es-Sunenu ve 'l-Mubtede'at s.143

237 ibn Mace(1388) Beyhaki, Fedailu'l-Evkat(24) Şuabu'l-İman(3542) İbnu'l-Cevzi, El-ilelu'l-Mutenahiye(2/71)

238 Busiri, age c.2s.10

Diğer bir rivayet ise şöyledir: Ebu Musa el-Eş'ari (radiyallahu anh)'dan Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle demiştir:

"Şaban'ın ortasında bulunan gecede Allah-u Teala mahlûkatına nazar eder. Müşrik ile cimri müstesna olmak üzere bütün mahlukatını affeder.[239]

İmam Busiri der ki: "Ebu Musa'ya ait hadisin senedi zayıftır. Bu da Abdullah bin ebi Lehi'a'nın zayıf oluşundandır. Birde Velid bin Müslim'in tedlis yapması söz konusudur.[240]

Yine başka bir rivayette de şöyledir: Hz.Aişe (radiyallahu anha)'dan; Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle demiştir:

"Bu gecede Adem oğlundan her doğacak ve ölecek olan yazılır. Ve yine bu gecede onların amelleri yükselir ve rızıkları iner".[241]

Hz. Aişe'nin Ebu Musa'nın rivayetine benzeyen başka bir hadisi daha vardır. İmam Beyhaki, iki rivayeti de Da'avat'ul-Kebir kitabında tahric ettikten sonra şöyle der:

"Bu hadisin isnadında ve öncekinde de meçhul olan kimseler vardır. Diğeri birine inzimam edilince biraz kuvvet kazanır."[242]

239Busayri, Misbahu'z-Zucace fi Zevaidi İbn Mace c.2 s. 10

240 age c.2 s.11

241 İmam Beyhaki, Ed-Da'avatu'l-Kebir el yazma)EbuŞame el-Baisu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s. 35

Bid'at İle İlgili eserinde bu rivayetleri serd eden Ebu Şame akabinde şunu söyler:

'Bu rivayetlerde hususi bir namazın beyanı yoktur. Ancak bu gecenin faziletini belirtmektedir. Geceyi ihya etmek ise bütün senenin gecelerinde olduğu gibi müstehabtır. Mahzur ve münker olan şey. bazı geceleri hususi bir keyfiyette hususi bir namazla tahsis etmek, Cuma, Bayram ve Teravih gibi ve bunu da islam'ın şiarından olan mezkur ibadetler gibi izhar etmektir.[243]

Ancak bu rivayetlerde zikrettiğimiz rivayetlerden hiç birisi sahih değildir.

BERAAT KANDİLİNDE KILINAN NAMAZ

Allame Ali ibn İbrahim bu namaz hakkında şöyle der: "Şaban ayının ortasında geceleyin kılmak üzere ihdas edilen (Uydurulan) onar defa ihlas suresi okumak suretiyle cemaatle kılınan Cuma ve Bayramlardan daha fazla önem verilen yüz rek'atlık elfiye namazına gelince, hakkında ancak ya zayıf ya da uydurma haber ve eser gelmiştir. Kut'ul-Kulub ve Ihyau Ulumu'd-Din sahiplerinin zikretmesine veya Salebi tefsirin kadir gecesi olduğunu söylemesine aldanma.'[244]

242 İmam Beyhaki, Ed-Da 'vatu'l-Kebir (el yazma)

243 Ebu Şame el-Baişsu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s. 35

244 Muhanmed Tahir Bin Ali el-Hindi, Tezkiratil-Mevduat s.45

Hafız İraki Şöyle der: 'Beraat namazı hakkındaki hadis batıldır[245] İbnu'l-Cevzi de: 'Şüphesiz bu hadis uydurma" demektedir'[246]

Şeyhu'l-İslam ibnu Teymiyye de buna benzer söz söylemiştir.[247]

BU NAMAZIN ÇIKIŞ TARİHİ*:*

İmam Tartuşi şöyle anlatır: "Bana Ebu Muhammed el-Makdisi haber vererek dedi ki: Bu, bizde ilk olarak 448 h. senesinin evvelinde ihdas edilmiştir. Nablus şehrinde İbnu Ebi'l-Hamra adıyla tanınan birisi Beyt'ül-Makdis'e geldi Güzel tilaveti vardı, kalktı ve Mescidi Aksa'da Şaban ayının ortasında (15'inde) bulunan gecede namaz kıldı arkadan ona birisi uydu ondan sonra bir başkası daha sonra bir diğeri eklendi, neticede namazı bitirinceye kadar kalabalık bir cemaat oldu. Gelecek sene yine geldi ve arkasında birçok insan bu namazı kıldı. Mescide bu yayıldı. Böylelikle Mescidi Aksa'da ve insanlarının evlerinde bu namaz intişar etti. Daha sonra bir sünnetmiş gibi günümüze kadar bu namaz devam edegeldi.[248]

Nitekim aynı şekilde bu gecenin İhyası için camilerde mevlit okunmaktadır. Bunun sebebi ise şeytanın bu cahillere amellerini süslü ve meşru göstermesidir.

Bazı kimseler insanların manevi gıdalarını tıkadığımız İddiasıyla bu makaleyi hoş görmeyebilirler.

---

245 Şukayri, Es-Sunenu ve'l-Mubtede'at s. 144

246 ibnu'l-CevzÎ, el-Mevdu'at c.2 s. 127

247 İktidau's-Sıtatu'l-Mustakim c. 2 s. 632,639

248 Tartuşi, EI-Havadisu ve'l-Bida'u s. 132

Ancak bu gibi kardeşlerimize Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'in Hz. Aişe(radiyallahu anha)'dan gelen sahih bir hadisi şerifi hatırlatmak isteriz.

"Kim bizim üzerinde bulunmadığımız bir ameli işlerse, o amel merduttur'[249]

Binaenaleyh, sahih delillere dayanmayan herhangi bir amel manevi bir gıda değildir.

Cenabı Hak cümlemize hakkı hak bilip ona tabi olmayı ve batılı da batıl bilip ondan kaçınmayı nasip eylesin ve bizleri kendi rızasına uyguna ameller İşlemeyi nasip ve müyesser kılsın.

249 Buharı, Müslim

Gariplere müjdeler olsun buyrulan hadisi şerifte kastedilenin sufiler olduğunu iddia ediyorlar. Bu doğru mudur?

Önce bu hadisin metinlerini ve aynı ifadeyi destekleyen diğer hadisleri görelim;

Ebu Hureyre r.a. rivayet ediyor; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Şüphesiz İslam garip başladı, tekrar başladığı gibi garip haline dönecektir. Gariplere müjdeler olsun."[250]

Bu konuda bir grup sahabeden rivayetler vardır:

a- Abdullah Bin Mesud r.a. hadisi; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "İslam garip olarak başladı, tekrar başladığı garip haline dönecektir. Gariplere müjdeler olsun."

"Garipler kimdir?" diye sorulunca buyurdu ki; "(Sünnete sarılma yolunda) kabilelerinden ayrılanlardır."[251]

Yani; bidatleri hayat tarzı haline getirmiş olan insanlar, sünneti ihya etmeye çalışan garipleri dışlarlar.

---

250 Müslim(1/130) Ebu Avane(1/95) İbni Mace(3986) İbni Ebi Şeybe(7/83) Taberani Evsat(3/156) Ahmed(2/389) Ebu Yala(11/52) Kudai(2/137) Lalkai İtikad(1/112) İbni Mende İman(1/520)

251 şahidiyle hasendir. Ahmed(1/398) Devraki Müsnedi Sad(s.164) Ebu Yala(8/388) Taberani(10/99) Darimi(2/402) İbni Ebi Şeybe(7/83) İbni Mace(3988) Bezzar(5/433) Müsnedi Şaşi(2/170) şahidi için bkz.: Sehmi Tarihu Cürcan(1/216)

Diğer rivayette; "Onlar insanların bozduklarını düzeltirler"[252] lafzıyla gelmiştir.

b- Abdullah Bin Ömer r.a. hadisi; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Şüphesiz İslam garip başladı, tekrar garip haline dönecek, iki mescid (Mescidi Haram ile Mescidi Nebevi) arasına, yılanın yuvasına sığındığı gibi sığınacaktır."[253]

c- Abdullah Bin Amr Bin el As r.a. hadisi; "Bizler bir gün Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanındaydık. Buyurdu ki; "Gariplere müjdeler olsun." Denildi ki; "Garipler kimlerdir?" Şöyle buyurdu; "Kötü insanlar içindeki Salih insanlardır. Onlara isyan edenler, itaat edenlerden fazladır."[254]

Diğer rivayette; "Dinleriyle birlikte firar edenlerdir. Allah Azze ve Celle onları kıyamet gününde İsa a.s. ile birlikte haşredecektir."[255]

d- İbni Abbas[256], Ebu Said[257], Selman[258] Ebu Musa el Eşari[259] ve Enes Bin Malik[260] r.a. hadisleri, Ebu Hureyre r.a. hadisinin aynısıdır.

---

252 sahihtir. İbni Ebi Şeybe(8/134) Tahavi Müşkil(689) Taberani(6/164)

253 Müslim(1/131) Ebu Nuaym Müsnedül Müstahrac(1/212) Kudai(2/138) Beyhaki Zühd(2/115) Mecmauz Zevaid(7/278)

254 rivayet yollarıyla sahihtir. Ahmed(2/177,222) Taberani(17/16) Taberani Evsat(9/14) İbni Mübarek Zühd(s.267) Deylemi(3937) Iraki el Muğni(108) Gazali İhya(1/101) İbni Kayyım Medaric(3/169) Mecmauz Zevaid(7/278)

255 zayıftır. Ahmed Zühd(806) Ebu Nuaym Hilye(1/25) Cemül Cevami(626) Beyhaki Zühd(352) İbni Kayyım Medaricus Salikin(3/170)

256 hasendir. Taberani(11/70) Taberani Evsat(6/65) Mecmauz Zevaid(7/278)

e- Cabir Bin Abdullah[261] ve Sehl Bin Sad[262] r.a. hadisleri, İbni Mesud r.a. hadisinin ikinci rivayetinin aynısıdır.

f- Abdurrahman Bin Senne r.a hadisi; O, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i şöyle derken işitmiştir; "İslam garip olarak başladı, sonra tekrar başladığı gibi garip haline dönecektir. Gariplere müjdeler olsun." Denildi ki; "Ey Allah'ın Rasulü! Garipler kimlerdir?"

Buyurdu ki; "Onlar, insanlar (sünnetimi) bozduğu zaman düzeltenlerdir. Nefsim elinde olana yemin olsun ki, iman, selin aktığı gibi Medine'ye akacaktır. Nefsim elinde olana yemin olsun ki, İslam, yılanın deliğine sığınması gibi, iki mescid arasına sığınacaktır."[263]

g- Sad Bin Ebi Vakkas r.a. hadisi; Abdurrahman Bin Senne hadisinin benzeridir.[264]

---

257 zayıf. Taberani Evsat(7/206) Mecmauz Zevaid(7/278)

258 zayıf Hatibul Bağdadi Muvazzahu Evham(1/399) Mecmauz Zevaid(7/278)

259 zayıf Mecmauz Zevaid(7/279)

260 rivayet yollarıyla sahihtir. İbni Mace(3987) Taberani evsat(2/261) İbni Adiy(5/177) Ebuş Şeyh Tabakatul Muhaddisin(3/226) Hatib Tarih(12/256)

261 Hasendir. Taberani Evsat(5/149,8/308) Lalkai İtikad(1/112) Mecmauz Zevaid(7/278)

262 Taberani(6/164) Taberani Evsat(3/250) Taberani Sağir(1/183) Kudai(2/139) İbni Adiy(2/29) Mecmauz Zevaid(7/278)

263 zayıftır. diğer bir rivayet yoluyla ve diğer bir lafızla sahihtir. Ahmed(4/73) İbni Adiy(4/307) İbni Kani Mucemus Sahabe(2/171) El İsabe(4/312) Mecmauz Zevaid(7/278)

264 Sahih. Ziyaul Makdisi Muhtare(2/263) Bezzar(3/323) Ahmed(1/184) Devraki Müsnedi Sad(s.156) Ebu Yala(2/99) İbni Mende el İman(17521) Mecmauz

h- Amr Bin Avf el Muzeni r.a. hadisi; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Şüphesiz din, yılanın deliğine sığınması gibi, Hicaz'a sığınacaktır. Ve muhakkak din, dağ keçisinin dağın zirvesine süratle sığınıp gizlendiği gibi Hicaz'a tutunacaktır. Şüphesiz din, garip olarak başladı, garip haline dönecektir. Gariplere müjdeler olsun. Onlar; insanların benden sonra sünnetimden bozduklarını düzelteceklerdir."[265]

Garipler hakkındaki hadisler Suyuti'nin Tedribur Ravi(2/180)'de, Sehavi'nin Mekasıdul Hasene(s.114)'te, Gımari'nin Mekasıdul Hasene dipnotunda(s.114) ve Kettani'nin Nazmul Mutenasir(s.34-35)'te belirttiği gibi mütevatirdir.

İkincisi: "Garipler" kelimesinin açıklaması;

Garipler kelimesini açıklayan ziyadeler gelmiş olup, tek bir şeyi ifade etmektedir. Aralarında ayrılık olan kelimeleri birleştireceğiz;

1- "**Kabilelerinden ayrılanlar**"

Abdullah Bin Mesud r.a. hadisinde geçer. Bu rivayetin isnadında Ebu İshak es Sebii vardır. Onun müdellis oluşu ve hafızasının kötülüğü sebebiyle hadis zayıftır.

Zevaid(7/277)

265 zayıftır. Hadisi Tirmizi hasen saymıştır(2930) Ahmed(4/73) Taberani(17/16) Mecmauz Zevaid(6/68) Deylemi(2185) Beyhaki Zühd(112) Mişkat(170) Şeyh Ahmed Muhammed Şakir, Süneni Tirmizi Şerhinde(2/362) Tirmizinin hasen hükmünü onaylamıştır.

2- "**Onlar insanların bozulduğu zaman düzeltirler**."

Abdullah Bin Mesud r.a.'den sahih isnad ile gelmiştir. Ebu Hureyre r.a.'den gelen rivayet ise isnadında Bekir İbn Suleym es Savvaf bulunması sebebiyle zayıftır. Lakin ona itibar edilebilir. Aynı şekilde Sehl Bin Sad es Saidi ve Cabir Bin Abdullah r.a.'den rivayet edilmiş olup bunların isnadında Leys'in katibi Abdullah Bin Salih zayıftır. Onunla şahit getirilebilir. Abdurrahman Bin Senne r.a. hadisinin isnadında ise metruk ravi İshak Bin Abdullah Bin Ebi Ferve vardır. Sad Bin Ebi Vakkas r.a. rivayetinin isnadı sahihtir. Yahya Bin Said'den mürsel olarak da gelmiştir fakat bunda zayıflık vardır.

Bunların hepsi dikkate alındığı zaman sahih olduğu anlaşılır.

3- "**Kötü insanlar kalabalığı içindeki Salih insanlardır. Onlara isyan edenler, itaat edenlerden fazladır**."

Abdullah Bin Amr Bin el As r.a. hadisinde sahih olarak gelmiştir. Fakat Sübkî'nin bütün hadislerdeki ziyadeleri tek bir yerde zikretmesi faydadan uzaktır. O bunu İhyau Ulumid Din bahsinde, Tabakatuş Şafiye(4/145)'te Ebu Hamid el Gazali'nin hal tercemesini verirken yapmıştır ve aslı yoktur. Bu rivayeti imam Ahmed'in Müsned'ine izafe etmesi ise çirkin bir hatadır.

4- "**Onlar sizin üzerinizde olduğunuz şeye sıkı sarılanlardır**."

Gazali bunu İhya(1/38)'de zikretmiştir. Hafız el Iraki der ki; "Gariplerin vasfı hakkında bunun aslını görmedim."

Sübkî, İhya'da geçen asılsız hadisleri, Tabakatuş Şafiye(4/145)'te bir araya getirmiştir.

5- "**Dinleriyle kaçanlardır. Allah Azze ve Celle onları kıyamet gününde İsa a.s. ile beraber diriltir**."

Abdullah Bin Amr r.a.'den zayıf isnad ile gelmiştir.

6- "**Onlar, insanların benden sonra sünnetimden bozduklarını ıslah edenlerdir**."

Kesir Bin Abdullah'ın babası ve dedesi tarikiyle rivayet ettiği hadiste gelmiştir. Çok zayıftir.

7- "**Onlar insanların eksilttiklerini artırırlar**."

Muttalib Bin Hantep'ten mürsel olarak gelmiştir.

8- "Dediler ki; "Ey Allah'ın Rasulü! Nasıl gariplerden olunur?" Buyurdu ki; "Kişiye memleketinde şöyle şöyle derler. Şüphesiz o gariptir."

Hasen el Basri'den mürsel olarak gelmiştir.

9- "**Terk edildiği zaman Allah'ın kitabına sarılırlar, kaybolduğu zaman sünnetle amel ederler**."

Bekir Bin Amr el Meafiri'den mu'dal olarak rivayet edilmiştir.

10- "**Allah'ın dini hakkında tartışmazlar, kıble ehlini günah sebebiyle tekfir etmezler**."[266]

Ebud Derda, Enes ve Vasile r.a.'un birlikte rivayet ettikleri hadiste gelmiş olup isnadı çok zayıftır.

Garipler kelimesinin izahında merfu olarak sadece şu ikisi sahih olarak gelmiştir;

1- "**Onlar insanlar bozulduğu zaman ıslah ederler**"

2-"**Kötü insanlar kalabalığı içindeki Salih insanlardır. Onlara karşı çıkanlar, itaat edenlerden fazladır**."

Garipler ile Kurtuluş Fırkası ve Yardım olunmuş fırka birbirinden farklı mıdır?:

Bu isimlendirmeler arasında fark yoktur, tek bir gerçeği ifade ederler. Bu, seleften ilim ehlinin açıklamasıdır.

El Âcurrî r.a., "Sıfatul Gurabai Minel Mü'minin"(s.27)'de der ki; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in "Garip haline dönecektir" kavlinin manası –Allahu a'lem- saptırıcı arzular çoğalacak ve insanların çoğunu saptırarak, insanlar içinde İslam şeriatı üzere olan hak ehli garip kalacaktır. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in;

266 Beyhaki Zühd(2/114) Hatib Tarih(12/481)

"Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacak, biri dışında hepsi ateştedir." Buyurduğunu işitmedin mi?

"O kurtulanlar kimlerdir?" denilince buyurdu ki;

"Bugün benim ve ashabımın üzerinde olduğu yolda olanlar."

Derim ki; el Âcurri r.a.'ın garipleri kurtuluş fırkası olarak izah ettiğini görmüş oldun.

Hafız İbnu Receb el Hanbeli r.a., Keşful Kerbe Fi Vasfı Hali Ehlil Gurbe(s.22-27)'de diyor ki;

"Saptırıcı hevaların şüpheleri fitnesine gelince; bunun sebebi kıble ehlinin fırkalara ve birbirlerini tekfir edecek boyuta gelmeleridir. Kardeşler iken, kalpleri tek bir kişinin kalbi üzere olduktan sonra, düşmanlara, fırkalar ve gruplara döndüler. Bu fırkalardan sadece kurtuluş fırkası kurtulacaktır. Onlar, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şu kavlinde zikredilmişlerdir;

"Allah'ın emri(kıyamet) gelinceye kadar ümmetimden bir taife hak üzere zahir olmaya devam edecek, muhalefet edenler onlara zarar veremeyecektir."

Ve onlar şu hadislerde anlatılan gariplerdir; "Onlar insanlar bozulduğu zaman düzeltenlerdir, onlar, insanların sünnetten bozduklarını ıslah edenlerdir. Onlar; dinleriyle fitnelerden kaçanlardır. Onlar; aşiretlerinden ayrılanlardır. Şüphesiz onlar; azınlıktır. İslam'ın başlangıcında olduğu gibi. Hatta bazı kavimlerde onlardan kimse bulunmaz. İşte bunlar, imamların bu hadise getirdikleri izahtır.

El Evzai, "İslam garip başladı, tekrar garip haline dönecektir" hadisi hakkında der ki; "Şüphesiz İslam kaybolmayacak, sünnet ehli kaybolacaktır. Hatta bir belde halkında onlardan sadece bir kişi kalacaktır."

Bu anlamda selefin sünneti öven ve onu gariplik ile ve azınlık olmak ile vasfeden pek çok sözü bulunmaktadır.

El Hasen r.a. ashabına şöyle derdi; "Ey sünnet ehli! Allah size rahmet etsin, rıfk ile muamele ediniz. Zira şüphesiz sizler, insanların azınlığısınız."

Yunus Bin Ubeyd der ki; "Sünnet'ten daha garip kalan bir şey yoktur. Bundan daha garibi ise sünneti bilenlerdir."

Süfyan es Sevrî der ki; "Birbirinize ehli sünneti tavsiye edin. Zira onlar gariplerdir."

Onlardan kastedilen sünnet imamlarıdır, şüphelerden ve şehvetlerden salim olan Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabının üzerinde olduğu yoldur.

Bu yüzden Fudayl Bin Iyad r.a. şöyle derdi; "Ehli sünnet, midesine helal girmeyeni tanıyandır."

Zira helal yemek, üzerinde peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabının üzerinde olduğu sünnetin en büyük özelliğidir.

Sonraki alimlerin hadis ehlinden ve diğerlerinden çoğu sünneti, itikadlarda şüphelerden kurtarmak için tarif ettiler. Özellikle Allah'a, Meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, Ahiret gününe iman meselelerine, kader,

sahabelerin fazileti gibi meselelerde, bu ilmi sünnet ismiyle sınıflandırdılar. Zira bunun önemi büyüktür ve bunlara muhalif olanların helakine bunda şifa vardır.

Sünnete gelince, o kamildir ve Hasen, Yunus Bin Ubeyd, Süfyan, Fudayl ve başkalarının dediği gibi şüphelerden, şehvetlerden salim bir yoldur. Ahir zamanda onların az olmaları sebebiyle, sünnet ehli gariplik ile vasıflanmıştır."

Hafız İbni Receb'in garipler ile kurtuluş fırkası ve yardım olunmuş fırka arasında fark görmemesini iyi düşünün.[267]

Hadis Ehli:

Hadis ehli hakkında çeşitli açılardan açıklama vardır;

Birincisi: ilim ve iman ehli kurtuluş fırkası ve yardım olunmuş taifeyi hadis ehli olarak açıklıyorlar;

Ehli ilim, hadis ehlinin yardım olunmuş taife ve kurtuluş fırkası olduğunda ittifak ettiler.

Ben burada senin önünde bu dev topluluktan bahsedeceğim. O zaman onların yolunu tutmaktan, izlerine katılmaktan, anlayışlarına tabi olmaktan kaçamayacaksın. Onlar, alemlerin Rabbinin dininin dostlarıdır. Kitap onlarla konuşur, onlar da onunla konuşurlar. Sünnet onları

267 Böylece kurtuluş fırkası ve yardım olunmuş taife, aralarında fark olmayan tek bir şey olarak sayılıyor. Nitekim kurtuluş fırkasını, yardım olunmuş taife hadisiyle açıklıyor. Bu , ikisini ayrı değerlendirenleri reddetmektedir.

ayağa kaldırır, onlar da onunla kalkarlar. Kim onların yolundan başkasına uyarsa, kendisini rezil eder;

1- Abdullah Bin Mübarek r.a.(v.181 hicri)
2- Ali İbnul Medini r.a.(v.234)
3- Ahmed Bin Hanbel r.a.(v.241)
4- Muhammed Bin İsmail el Buhari r.a.(v.256)
5- Ahmed Bin Sinan r.a.(v.258)
6- Abdullah Bin Muslim Bin Kuteybe r.a.(v.267)
7- Muhammed Bin İsa et Tirmizi r.a.(v.276)
8- Muhammed Bin Hibban r.a.(v.354)
9- Muhammed Bin Huseyn el Acurri r.a.(v.360)
10- Muhamme Bin Abdullah el Hakim en Nisaburi r.a.(v.405)
11- Ahmed Bin Ali Bin Sabit el Hatib en Nisaburi r.a.(v.463)
12- el Huseyn Bin Mes'ud el Begavi r.a.(v.516)
13- Abdurrahman İbnul Cevzi r.a.(v.597)
14- Ebu Zekeriya Yahya Bin Yahya Bin Şeref en Nevevi r.a.(v.676)
15- Ahmed Bin Abdulhalim Bin Teymiye Şeyhul İslam r.a.(v.728)
16- İshak Bin İbrahim eş Şatıbi r.a.(v.790)
17- Ahmed Bin Ali Bin Hacer el Askalani r.a.(v.852)

Bütün bu imamlar ve onların dışındaki pek çokları, kurtuluş fırkası ve yardım olunmuş taifeyi ehli hadis olarak açıkladılar. Onların sözleriyle hidayet bulanlar, Allah'ın izniyle sapıtmazlar ve onların yoluna uyanlar, kendileriyle oturanların nasipsiz kalmayacağı topluluktur.

Nitekim en Nevevi r.a., Tehzibul Esma vel Luga(1/17)'de ilim ehlinin bunda ittifak ettiğini nakletmiştir.

"Bununla beraber onların faziletleri apaçıktır. İlmi korumalarının parlak delilleri vardır. Buhari ve Müslim'in sahihlerinde, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur;

"Ümmetimde hak üzere zahir olan ve onları terk edenlerin onlara zarar veremeyeceği bir taife bulunmaya devam edecektir."

"Bütün alimler veya çoğunluğu onların ilmi yüklenenler olduğunu söylediler."

Onlar, kitap ve sünnete sarılmada sahabenin ve onlara en güzel şekilde uyanların yoluna katılanlardır. Onlar, gerek akide, ibadet, muamele, ahlak ve siyasette olsun, gerekse hayatın küçük veya büyük meselelerinden bir sözde olsun, bütün hepsini kitap ve sünnete arz edenlerdir.

Onlar, dinin usulünde ve fürunda Allah'ın kulu, rasulü ve halkından seçtiği olan Muhammed Bin Abdullah sallallahu aleyhi ve sellem'e indirdiği vahiyde sabittirler.

Onlar, Allah'ın Kitabına ve Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetine kavlen, fiilen ve amelen ciddiyetle, azimle, sıdk ve sebat ile davette kaim olanlardır.

Onlar ilmin kılıcını çekip çıkaran, hakkın zirvesine çıkan, dinden ve din ehlinden aşırı gidenlerin tahrifini savan, batıl ehlinin sahiplenmesine mani olan ve cahillerin te'vilini engelleyenlerdir.

Onlar, sahabenin yolundan dönmüş olan mutezile, Cehmiye, Havaric, Şia, Rafıziye, Mürcie, Sufiyye veya

Batınîler gibi fırkalarla cihad edenlerdir. Hidayeti terk eden herkesle, hevalarına uyanlarla her zaman ve her mekanda, kınayıcıların kınamasına aldırmadan mücadele ederler.

Onlar; "Toptan Allah'ın ipine sarılın, ayrılmayın" ayetini gerçekleştirmek için çalışanlardır.

Onlar; "*Onun emrine aykırı davrananlar, başlarına bir belâ gelmesinden veya kendilerine çok elemli bir azap isabet etmesinden sakınsınlar*."(Nur 63) ayetini uygulayanlardır.

Ve; "*Allah ve Resûlü bir işe hüküm verdiği zaman, inanmış bir erkek ve kadına o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Resûlüne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur*."(Ahzab 36) ayetine uyarlar.

Onlar, Allah'ın ve Rasulünün emrine aykırı davranmaktan insanların en uzak olanlarıdır ve fitnelerin gizlisinden ve açığından en uzak olanlardır.

Onlar; *"Hayır, Rabbine and olsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar."(Nisa 65)* ayetini düstur edinirler.

Kitap ve sünnet delillerini hakkıyla takdir ederler, onları bütün beşerî sözlerden üstün tutarlar. Onun hükümlerine tam anlamıyla razı olurlar. Göğüslerinde hiçbir sıkıntı ve zorluk hissetmeden onunla rahat bulurlar. Akaidlerinde, ibadetlerinde, muamelelerinde, ahlaklarında

ve hayatlarının bütün meselelerinde Allah'a ve rasulüne tam anlamıyla teslim olurlar.

Hadis ehlinin selefi bu manada dairelerini genişletmişler, isimlerini sayan tarih, ilimleriyle amil aolan alimlerin binlere ulaşan isimleriyle dolmuş, ilimleriyle, faziletleriyle, amelleriyle zamanın zirvesine yükselmişlerdir.

Kim onların hakikatine vakıf olmak isterse, bu kitaplara, sifirlere ve tabakat kitaplarına bakarak öğrenebilirler.

Onların hepsi, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabeleridir. O'na iman etmişler, O'nu görmüşler, İslam üzere ölmüşlerdir. Başlarında raşid halifeler ve sonra cennetle müjdelenen on kişi vardır.

Onlar, Tabiin'in efendileridir; başlarında Uveys el Kareni, Said Bin el Museyyeb, Urve İbnu Zübeyr, Salim Bin Abdullah Bin Ömer, Ubeydullah Bin Abdullah Bin Utbe Bin Mesud, Muhammed Bin el Hanefiyye, Ali Bin Huseyn Zeynel Abidin, Kasım Bin Muhammed Bin Ebu Bekir es Sıddık, Hasen el Basri, Muhammed Bin Sirin, Ömer Bin Abdulaziz ve Muhammed Bin Şihab ez Zuhri vardır.

Onlar Etbaut Tabiin'dir. Başlarında; Malik Bin Enes, el Evzai, Süfyan es Sevri, Süfyan Bin Uyeyne el Hilali ve Leys Bin Sad vardır.

Onlar bunlara tabi olanlardır; başlarında; Abdullah Bin Mubarek, Vekî, Şafiî, Abdurrahman Bin Mehdi ve Yahya el Kattan vardır.

Sonra onların yoluna uyan öğrencileridir; başlarında; Ahmed Bin Hanbel, Yahya Bin Main ve Ali İbnül Medini vardır.

Sonra onların öğrencileridir; başlarında; Buhari, Müslim, Ebu Hatem, Ebu Zur'a, Tirmizi, Ebu Davud ve Nesai vardır.

Sonra onların yoluna katılan; geçtikleri yerden geçenlerdir; İbni Cerir et Taberi, İbni Huzeyme, İbni Kuteybe ed Dineveri, Hatib el Bağdadi, İbni Abdilberr en Nemeri, Abdulgani el Makdisi, İbnus Salah, Şeyhul İslam İbni Teymiyye, Mizzi, İbnu Kesir, ez Zehebi, İbni Kayyım el Cevziyye ve İbni Receb el Hanbeli gibi.

Sonra onlardan sonra Kitap ve sünnete sarılmada onların yolunu izleyen, kıyamet gelinceye kadar Kitap ve sünneti sahabe r.anhum'un anlayışı ile anlayanlar ve sonuncuları deccal ile savaşacak olanlardır.

Onlar; bizim hadis ehli selefimizdir.Her kim bu nispetin hakiki değil, ancak nebevi yola mutabık ameli olmasıdır diye şüphe ederse,

Akıl sahibi, bu nispetin kaldırılmasının zor olduğunu düşünebilir mi? Faziletini ispatlamak mücerred iddia ile mümkün olur mu? Bu ismin alınması ve iade edilmesi sahibinin tercihine mi kalmıştır?

Bu nispeti iddia edenin, davasında İslam ile tasdik edilmesi gerekir. Ta ki kusursuz şekilde davasında sadık olsun.

Geçen asırlarda topluluklara tabi olan insan, onlara nispet davasını ancak, akidesinde, yolunda, ibadetinde ancak nebevi yolu kaynak alması ve Rabbiyle karşılaşıncaya kadar bunu terk etmemesiyle tasdik etmiştir.

Allah şeyhulislam'a rahmet etsin, o bunların hepsini nefis bir cümlede toplamıştır. Mecmuul Fetava'da(4/95) diyor ki;

"Biz hadis ehli derken, sadece hadis dinlemeyi, yazmayı veya rivayet etmeyi kasdetmiyoruz. Aksine, onun korunması, bilinmesi, iç ve dış yüzünün anlaşılması, zahiren ve batınen ona uyulmasını kastediyoruz. Bu aynı zamanda Kur'an ehlinin de vasfıdır.

Onların özelliklerinin en azı; Kur'an ve hadisi, onları araştırmayı, manalarını, ondan öğrendiklerinin gereğince amel etmeyi sevmektir. Hadis fakihleri, Rasul sallallahu aleyhi ve sellem'i diğer fakihlerden daha iyi tanırlar. Onların sufileri[268] Rasul sallallahu aleyhi ve sellem'e diğer sufilerden daha fazla uyarlar. Onların idarecileri, nebevi siyasete diğerlerinden daha layıktırlar. Onların tamamı, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in dostluğuna diğerlerinden daha layıktırlar."

Şeyhul İslam Mecmuul Fetava'da(3/157) şöyle açıkladı; "Ehli sünnet vel cemaatin yolu; zahiren ve batınen Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yoluna uymak, muhacirlerden ve Ensar'dan önde gidenlerin yoluna tabi olmak ve Rasulullah sallallahu aleyhi ve

268 Burada kastedilen sufiler ile, akaidleri ve fikirleriyle İslamdan ayrılmış taifeler kastedilmiyor! Şeyhulislamın kastettiği zahidlerdir. Allahua'lem.

sellem'in; "Size sünnetimi ve hidayet olunmuş raşid halifelerimin yolunu vasiyet ederim. Ona azı dişlerinizle sıkıca sarılınız. Sizleri sonradan çıkan işlerden sakındırırım. Zira her sonradan çıkan şey bidat, her bidat de sapıklıktır."şeklindeki vasiyetine uymaktır.

Bilirler ki; sözlerin en doğrusu Allah'ın kelamı, yolların en hayırlısı Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur. Allah'ın kelamını başka insan sınıflarının sözlerine tercih ederler. Onlar Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in yolunu herkesin yolunun önünde tutarlar. Bu sebeplerle ehli kitap ve sünnet diye isimlendirildiler.

Ve onlar cemaat ehli diye adlandırıldılar. Zira cemaat; ictima(toplanma, birleşme)dir. Bunun zıddı ayrılıktır. Bir topluluk kendi arasında birleştiği zaman ismi cemaat olur.

İcma; üzerinde ilim ve dinde dayanılan üçüncü bir esas olduğu için onlara cemaat ehli denmiştir. Onlar, din ile ilgili olan zahiri ve Batıni şeyleri ve insanların yaptığı her şeyi bu üç esas ile ölçerler. Kabul edilmeye en layık icma ise selefi salihinin yaptığı icmadır. Zira onlardan sonra ihtilaf artmış, ümmet dağılmıştır.

"Minhacus Sünne"'de onun kadim mezhep olduğunu beyan etti. Herhangi bir ferde veya taifeye nispet edilmemiştir. Der ki; "Ehli sünnetin mezhebi kadimdir. Allah Ebu Hanife'yi, Malik'i, Şafii'yi ve Ahmed'i yaratmadan önce bilinirdi. Zira o, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile karşılaşmış sahabelerin mezhebidir. Kim onlara muhalefet etmişse, Ehli sünnete göre o bidatçidir."

Sonra imam Ahmed Bin Hanbel r.a.'a ehli sünnet vel cemaatin nispet edilme sebebini şöyle açıkladı; "Ahmed Bin Hanbel, mihnet'te sabrı sebebiyle Ehli sünnetin imamı olarak meşhur olmuştur. Sözüyle tek kalmış veya yeni bir söz ortaya atmış değildir. Bilakis kendisinden önce bilinen sünneti öğrenmiş ve ona davet etmiş, sünnetten ayrılanların mihnetlerine sabretmiştir.

Sevadul Azam; el Cemaattir:

İbni Hibban Sahihinde(8/44) der ki; "Cemaat ile emir genel olup, kastedilen özeldir. El-Cemaat; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabının icmasıdır. Kim onların yoluna uyar ve onlardan sonrakileri terk ederse cemaatten ayrılmış olmaz. Kim de onlardan sonrakilere uyar ve sahabeleri terk ederse cemaatten ayrılmış olur. Sahabelerden sonra el-Cemaat; kendilerinde din, akıl, ilim ve hevayı(şahsi arzuları) terk etmenin bir araya geldiği kavimlerdir. Sayılarının azlığı önemli değildir. Onlara muhalefet edenlerin çokluğu, kalabalıklığı da önemli değildir."

İshak Bin Rahuye diyor ki; "Cahillere sevadı azamı sorsan, "İnsanlar topluluğu" derler. Bilmezler ki el-Cemaat; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in izine ve yoluna sımsıkı sarılan alimdir. Onunla beraber olan ve ona uyan el-Cemaattir."[269]

İmam Şatıbi, kıymetli kitabı el İtisam'da(2/267) sünnete uygun olan bu sahih anlayışı desteklemektedir; "el-Cemaatin içlerinde alim bulunmasa bile insanlar cemaati olduğunu zannedenlerin hata ettiğini açıklayan

269 Ebu Nuaym Hilye(9/239)

rivayete dikkat ediniz! Bu alimlerin anlayışı değil, avamın anlayışıdır. Bu zillete uygun olarak doğru yoldan sapılmıştır. Muvaffakiyet ancak Allah'tandır."

El Lâlekaî, Şerhu Usuli İtikadı Ehlis Sunne vel Cemaa(1/25)'te yardım olunmuş taife ve kurtuluş fırkasının vasıfları hakkında der ki; "Öfkelenenler onlarla savaşırlar. Zira onlar sevadı azam ve büyük çoğunluktur.onlarda ilim, hikmet, akıl, hilim, hilafet, yönetim, mülk ve siyaset vardır. Ve onlar; cemaat ve nezaret ashabıdır. El-Cemaat ashabı; mescidler, hac, hac menasikleri, bayramlar ve cihad cemaatidir. İyiliği ilan için gayret sarf ederler, gediği kapamak için servet feda ederler, Allah yolunda hakkıyla cihad ederler."

Şeyhul İslam Mecmuul Fetava'da(3/345) der ki; "Bunun için kurtuluş fırkasının vasfı ehli sünnet vel cemaattir. Yine onlar büyük çoğunluk ve sevadı A'zamdır."

Derim ki; ey kardeş! Bu cümleleri iyi düşün ve ezberle. Zira bu, fırkalar hakkında geçen hadisleri avamın çoğunluğu olarak yorumlayan fakihlerin kuruntuları konusunda senden şüpheleri giderecektir. Bunun vakaya muhalif olduğunu, İslam ümmetinin çoğunluğunun cehenneme gireceğine hükmetmemek manasına geldiğini iddia ederek bu hadisleri inkar eden sapıklık fırkası davetçilerinin bıraktığı şüpheleri senden giderecektir. Bu onların bidatlerini ve sapıklıklarını din edinmiş İslam ümmeti çoğunluğunun bir zannıdır. Onlar, İslam ümmetinin çoğunluğunun selim fıtratının –inşaallah- sahih akideye yöneleceğini kavrayamıyorlar. Bu yüzden halef mezhebinin öncüleri acuzelerin dini üzere ölmeyi temenni ederler.

Şüphe yok ki, bu yardım olunmuş taife, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ve ashabının üzerinde olduğu yolda olanlardır. Muhakkak ki onlar hak üzerindedirler ve hak, peygamber ve ashabının olduğu yerdedir. Fırkalara bölünme olmadan önceki cemaat üzerinde kim devam ederse, yalnız bile olsa o cemaattir.

Bu kurtuluş fırkasının ve yardım olunmuş fırkanın metodunun özelliklerini ortaya çıkarıyor; ümmetin selefinin anlayışı ile Kitap ve Sünnet. Ümmetin selefi ise; Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem, O'nun beraberindekiler ve kıyamet gününe kadar onlara güzellikle tabi olanlardır.

Ümmeti, bu anlayış üzere tevhide çağırmak, Allah'ın ipine sarılmaktır. Kaybolmuş ümmetin izzetinin iadesinin ve elde etmek istediği emelinin gerçekleşme yolu budur. Şüphesiz din, fıtrat üzere kurulmuştur ve Allah emrini tamamlayacaktır.

Kurtuluş fırkası ve yardım olunmuş taifenin haline gelince; o dört vasıfla övülmüştür;

1- "Yok olmayacak taife"
2- "Hak üzere zahir olur." Yani yardım görür.
3- "Onlara muhalefet edenler zarar veremez." Yani bidat ehli ve kafirler onlara karşı çıkarlar.
4- "biri dışında hepsi ateştedir" yani bu fırka ateşten kurtulan fırkadır.

Kalıcı oluşu ve yardım olunmasına gelince; hadisler ittifakla belirtiyor ki; yardım olunmuş taife kıyamete kadar İslam üzere kalıcı olacaktır.

Bu önemli sıfatı ilim ehli izhar eder. Muhakkak ki bunda Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in beyan ettiği bir mucize vardır. Haber verdiği gibi zuhur etmiştir.

El Munavi, Feyzul Kadir'de(6/395) der ki; "Bunda açık bir mucize vardır. Şuana gelinceye kadar sünnet ehli her asırda zahir olmaya devam etmiştir. İhtilaf üzere bidat zuhur ettiği zaman Haricilerden, Mutezile'den, Rafıza'dan ve başka sınıflardan hiç birinin devleti kaim olmamış, şevketleri devam etmemiştir. Bilakis hepsi de harp için ateş hazırlamış, Allah, Kitap ve Sünnet nuruyla onları söndürmüştür. Hamd ve minnet Allah'adır."

Ehli Sünnet vel Cemaat; kurtuluş fırkası, yardım olunmuş taife ve ehli hadistir:

Şeyhul İslam Mecmuul Fetava(3/129)'da der ki; "Bu yardım olunmuş kurtuluş fırkasının itikadı kıyamet gününe kadar ehli sünnet vel cemaat olacaktır."

Yine (3/159)'da der ki; "Onların yolu; Allah'ın Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ile gönderdiği İslam dinidir. Lakin peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ümmetinin yetmiş üç fırkaya ayrılacağını, bunlardan biri dışında hepsinin ateşte olduğunu, kurtulan tek fırkanın da cemaat olduğunu bildirince ve diğer bir hadiste; "Onlar bugün benim ve ashabımın üzerinde olduğumuz yolda olanlardır" buyrulunca, islam'a sıkı sarılanlar şaibelerden uzak olanına sarıldılar ki, onlar Ehli sünnet vel cemaattir. İçlerinde sıdıklar, şehidler, Salihler, hidayet fenerleri, karanlığı aydınlatan kandiller, etkileyici menkıbe sahipleri, unutulmayan faziletler vardır ve ebdal onlar arasındadır. Bütün Müslümanların hidayetlerinde ve dirayetlerinde icma ettiği imamlar olan ebdal vardır.

Onlar, haklarında Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in; "Kıyamet gününe kadar ümmetimde hak üzere zahir olan bir taife bulunmaya devam edecek, onlara karşı çıkanlar bir zarar veremeyecektir" buyurduğu yardım olunmuş taifedir.

Azim olan Allah'tan bizi onlardan kılmasını, doğru yolu bulduktan sonra kalplerimizi kaydırmamasını, bize katından bir rahmet bağışlamasını dleriz. Zira şüphesiz o; Vehhabdır. Allah'u a'lem.

Yine Mecmuul Fetava(3/345)'de der ki; "Kurtuluş fırkasının vasfı; ehli sünnet vel cemaattir. Onlar büyük çoğunluk ve sevadı azamdır."

Yine der ki(3/347); "Kurtuluş fırkası olmaya insanların en layığı ehli hadis ves sünnedir. Onlar için Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem dışında kendisine taassup ile tabi olunacak kimse yoktur. Onlar O'nun sözlerini, hallerini en iyi bilenlerdir. Sahihi ile sakimini ayırt ederler. Bu hususlarda fekahet sahibi imamlardır. Onlar Rasululah sallallahu aleyhi ve sellem'in sözleri ve davranışlarının manalarını en iyi bilen kişiler ve tasdik etme, uygulama, bu esaslara yakınlık gösterenleri dost bilme ve onları sevme, düşmanlık besleyenleri düşman edinme gibi yönlerden sünnete en fazla uyan kimselerdir. Onlar, mücmel ve müphem olan sözleri ve görüşleri, Rasulullah'ın getirdiği kitap ve sünnete arz ederler. Eğer bir söz ve görüş, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in getirdiği esaslar içinde yoksa, onu asla dinin esaslarından saymazlar ve sözlerinin hulasası kılmazlar. Bilakis kendisiyle Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in gönderildiği Kitap ve Sünneti itikad ve itimad ettikleri asıl kabul ederler."

İbni Abbas r.a'nın rivayet ettiği hadiste buyrulur ki; "Ahir zamanda ağırbaşlı olan, insanların gözünde şaşkındır. İçlerinde iyiliği tavsiye eden itham altındadır. Aralarında mümin horlanır, fasık onurludur, el üstünde tutulur. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yolu garibdir. Bidat sünnetin yerini almıştır. İşte bu sırada Allah kötülerini başlarına musallat eder, iyilerin duası kabul edilmez."[270]

Bazı sufiler Hakka ulaşmak için rabıtanın mutlak şart olduğundan bahsediyor. Bunun dayanağı var mıdır?

Ayet ve hadislerin çoğunda rabıta, Allah ve Peygamberin düşmanlarına karşı silahlanma, cihat için hazırlıklı olma, müslümanlarla kâfirlerin arasındaki hudut karakollarında nöbet bekleme ve bu duygulara sıkı sıkıya bağlı olma demektir. Buna göre ayet ve hadislerde kasdedilen anlamlardan mutasavvıfların uygulamasını

270 Taberani Mucemus Sağir(597) Suyuti Hasais(2/300)

destekleyecek en ufak bir işaret yoktur. Ayet ve hadislerde dile getirilen cihad ruhunu meskenete çevirmekten başka bir şey yapmayan mutasavvıflar Kur'an ve hadislerdeki bu ribat kelimesini çok yanlış bir alana çekmişlerdir. Hiçbir sahabi Resulullah'ı aracı kılarak rabıta yapmadığı gibi, hiçbir tabii de sahabe'yi aracı kılarak rabıta yapmamıştır.

Abdulhakim Arvasi, Rabıta kitabında, mürşidi rabıta etmenin en eriştirici yol olduğunu(!) belirtirken Ebu Bekr r.a.'ın helada bile Rasulullah'ı düşündüğünü, İmam Buhari'nin de bunu rivayet ettiğini söyleyerek delil getirir. Ancak bu ne sahihi Buhari'de ne de başka bir hadis kitabında geçmemektedir. Bu rivayet sabit olsaydı bile rabıtaya delil olmaz. Aksi halde Ebu Bekir r.a.'ın Allah'a ulaşmak için helada rabıta yaptığını mı söyleyecekler?

Rabıtanın bu şekildeki uygulaması, tarikatların Hicri yedinci yüzyıldan sonraki dönemlerde uydurdukları bir bid'attir. Hakka ulaşmak için mürşidi rabıta etmenin şart olduğunu iddia edenlere sormak lazım; Bu tarihten önce yaşamış olan ve dolayısıyla böyle bir rabıtanın ne olduğunu bilmeyen sahabe, tabiin, Salih zatlar bâtılda mı kalmışlardır?

Bazı sofiler şeyhlerinin, müridlerini sohbet ile değil, nazar ile irşad ettiğini söylüyorlar. Böyle bir irşad metodu var mıdır?

Bunu iddia eden kişinin şeyhinin, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den ve sahabelerden üstün olduğunu da söylemesi gerekir. Bu da imkansızdır. Zira böyle bir irşat metodu olsaydı Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in müşriklerle cihad etmesine hiç gerek kalmaz, şirk üzere ölen iki amcasının hidayetine de vesile olabilirdi. Hidayet ancak Allah'tandır.

Ledün ilmi diye bir şey var mıdır? Allah dostları batın ilmine varis değil midir?

Cevap: Batın ilmini iddia edenler, hiçbir güvenilir kaynakta geçmeyen şu uydurmayı dillerine dolamışlardır; "Kur'an'ın her kelimesinin bir zahiri, bir batını, bir haddi ve bir de matla'ı vardır."[271] Aslı olmayan böylesine bir rivayetin bu denli etkiye sahip olması tasavvufun etkisiyle olmuştur. Tasavvufu öven alimler bile tasavvufun ortaya attığı bazı meselelere karşı çıkmışlardır. Mesela mutasavvıf olan Gazalî, İslam dinine yabancı fikirlerin daha çok tasavvuf kanalıyla Müslümanların kültürlerine girdiğini itiraf etmektedir.

Suyuti Baybarsiyye hankahına teftiş için şeyh olarak atanmıştı. Oradaki sufileri yanlışlarından dolayı çok ikaz

271 rivayetin batıl oluşu hakkında bkz.: Şeyhulislam İbni Teymiye Risaletun Fi İlmiz Zahir vel Batın(1/230)

ettiği için sufiler onu sultana şikayet etmiş, Suyuti de görevinden azledilmiştir.[272]

Alimlerin tasavufun yanlışlığı hakkındaki getirdikleri delililer karşısında bocalayan sufiler kimi zaman kendilerinin nasların batınına vakıf olduklarını iddia etmiş ve söylediklerinin o batına uygun olduğunu ileri sürmüş, kimi zaman kendilerinin ilimlerini gizli kanallardan aldıklarını söylemiş, kimi zaman ledünnî bir ilme sahip olduklarını, kendilerine karşı çıkanların kabuk ehli olarak suçlamışlardır.

Neticede batın iddiası, tasavvuf ehli için tartışmalarda can kurtaran simidi olmuştur. Çünkü ilim ehli ile aralarında bir tartışma çıkıp delil getirme konusunda aciz kaldıklarında iddialarının, nassların batınına uygun olduğunu, kendilerinin ledünnî bir ilme sahip bulunduklarını ve zahir ehlinin bunu anlayamayacağını ileri sürmüşlerdir. Yine tasavvuf ehlinin ilimlerini gizli bir yoldan aldıklarını iddia etmeleri de bu tür endişeden dolayıdır. Tasavvufçuların bir kesimi bu ilmin Ali r.a. kanalıyla, bir kesimi de Ebu Bekir r.a. kanalıyla kendilerine ulaştırıldığını söylerler.

Bu iddia İslam'ın temel prensipleriyle bağdaşmadığı halde her nasılsa İslam kültüründe yaygınlık kazanmıştır. Çünkü bu iddia, Ehli Sünnet dahil diğer fırkaların da Peygamber hakkında kabul ettikleri tebliğ sıfatına aykırıdır. Bu iddiaya göre peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, dini bir ilmi gizlemiş ve onu sadece birkaç sahabeye tebliğ etmiştir. O'nun gizlediği bu ilim dinin özü, insanlara açıkça tebliğ ettiği ise dinin kabuğudur(!)

272 Elisabeth Sartain Jalaladdin Suyuti(s.70-71)

diğer sahabelerden bu ilmi gizlemesinin nedendi de, diğer sahabelerin bu ilmi taşıyacak kapasiteye sahip olmamalarıdır. İster istemez akla şöyle bir soru geliyor; nasıl oluyor da sahabe böyle bir ilmi taşıma kapasitesine sahip değil ama sonraki dönemlerde ve günümüzde milyonlarca kişi, aralarında bu kadar cahiliyle birlikte bu ilmi taşıma kapasitesine sahip olabiliyorlar?

Ayrıca yüce Allah, peygamberine, emredildiği şeyleri açıkça ilan etmesini emrediyor; “Sen emrolunduğun şeyi açıkça söyle ve ortak koşanlara aldırma”(Hicr 94)

Şeyhul İslam İbni Teymiye rahimehullah diyor ki; “Rafıziler, Şiiler ve ilimlerini bunlardan alan kimselerin, Ehli Beyt’ten aldıklarını iddia ettikleri ya dini ilimlerle ya da tabii ilimlerle ilgili bir takım sırlar ve hakikatlara muttali olduklarını iddia ettiklerini görürsün. Onlar böyle bir iddiayı, gizlenmesinin öğütlenmesi ve hakikatı bilinemeyen bu sırlara iman edilmesi gerekli bir takım hususlardan dolayı ileri sürmektedirler. Halbuki iddialarının tamamı uydurulmuş bir yalan ve atılmış bir iftiradır.

Bu Rafıziler, çeşitli gruplar içinde en çok yalan uyduran ve en çok gizli ilim iddiasında bulunanlardır. Bu sebeple Batıniler ve karmatiler de Rafizi sayılmışlardır.

Rafıziler, ilk olarak Emirül Mü’minin Ali radıyallahu anh döneminde çıkmışlar ve Ali radıyallahu anhın özel olarak bazı ilimlere ait sırlara ve vasiyete sahip olduğu iddiasında bulunmaya başlamışlardır. Bunun üzerine Ali r.a. ‘ın ileri gelen yakınları ona böyle bir şeyin olup olmadığını sormuşlar, Ali r.a. de, böyle bir şeyin

olmadığını bildirmişti. Daha sonra çevrede böyle bir sözün söylendiğini öğrenen Ali r.a. halka bir konuşma yapmış ve kendisinin böyle bir sırra ve vasiyete sahip olmadığını açıklamıştı…[273]

Cafer es Sadık'tan geldiğini iddia ettikleri sırlar ve yalanlara gelince, bunlar en büyük yalanlardır. Hatta şöyle denebilir; Cafer es Sadık r.a.'a atfen yalan uydurulduğu ve iftira edildiği kadar, başka hiç kimseye iftirada bulunulmamıştır.

Ona nispet edilen hususlardan birisi Kitabul Cefr'dir. Ki bunlar, İmam Cafer'in bu kitapta bazı olayları, olacak şeyleri yazdığını iddia ederler. Cefr, keçi yavrusu, oğlak anlamına gelmektedir. Bunların iddiasına göre İmam Cafer bu hususları bir oğlak derisi üzerine yazmıştır. İmam Cafere atfen uydurulan Kitabul Heft, hilal ile ilgili olan Kitabul Cedvel, Mağrib ülkelerinden İbnul Hılli ve benzerlerinin iddia ettiği Kitabul Bitaka ve Kur'an tefsiriyle ilgili bir çok nakiller ve benzeri hususlarda da durum aynıdır…"[274]

Makrizi diyor ki; "Hattabiye fırkasına mensub olan Şiiler, Caferi Sadık Radıyallahu anh'ın kendilerine "cefr" denilen bir deri bıraktığını, bu deride ihtiyaç duydukları bütün gayb ilimleri ile birlikte Kur'an tefsirinin bulunduğunu iddia etmişlerdir."[275]

---

273 bkz.: Buhari(cihad 171, Diyat 24,31, Cizye 17, Fadailu Medine 4) Müslim(İman 131, Hacc 464, Itk 20)

274 İbni Teymiye Mecmuul Fetava(4/80 v.d.)

275 Makrizi el Hıtat(2/352) bkz. İbnu Kuteybe Te'vil(s.70 v.d.)

Zehebi der ki; "Yalancılar, İmam Cafer Radıyallahu anh'e, ebced, neseb, sinirsel bozukluklar ve yıldızname ilmini nisbet ettiler. İhvanı Safa'ya ait risalelerin Cafer Radıyallahu anh'den alındığını iddia ettiler. Halbuki bu risaleler ondan 200 sene sonra yazılmıştır."[276]

Piyasada İmam Cafer Radıyallahu anh'a nisbet edilen "ilm-i Cifr" adında bir risalenin tercemesi mevcuttur. Saçmalıklarla dolu olan bu eserin İmam Cafer Radıyallahu anh'e ait olmadığı malumdur. Bu tür safsatalarla uğraşan, hicri 272 senesinde vefat etmiş olan müneccim, astrolog Ebu Maşer Cafer Bin Muhammed Belhi'ye ait olan eserlerin, isim benzerliğinden dolayı, İmam Cafer Radıyallahu anh'e nisbet edilmiştir. Nitekim İbni Kesir der ki; ".. Şu da var ki, recez ilmi, söz sanatı ve azaların ihtilaclarına dair yazılan ve imam Cafer Radıyallahu anh'e nisbet edilen eserler aslında Cafer Bin Muhammed Ebu Maşer'e aittir. Cafer es Sadık'a ait olduğunu söyleyenler yanılmaktadır. Allahu a'lem."[277]

İbni Kuteybe der ki; "Talha Bin Musarrif şöyle dedi; "Eğer abdestli olmasaydım Şiilerin cefr'e dair sözlerini size anlatırdım."[278]

Cefr ilmi ile ilgili rivayetlerin çoğu, meşhur şii alimi el-Kuleyni adlı yalancı yoluyla gelmektedir.[279]

Şii ve Sünni kaynaklarda cefr ilmini Cafer es Sadık Radıyallahu anh'den rivayet eden kişinin Harun Bin Said

---

276 Zehebi el Münteka(s.128)

277 İbni Kesir el Bidaye(11/102)

278 İbni Kuteybe Uyunul Ahbar(2/145)

279 bkz.: Kuleyni el Kafi Fil Usul(1/132) Musa Carullah el Veşia(s.99)

el İcli olduğu nakledilir. Halbuki döneminde Zeydiye'nin ileri gelenlerinden olan Harun el İcli, Cafer es Sadık Radıyallahu anh'a nisbet edilen cefri tenkid edip bunun asılsız olduğunu bildirmiştir.[280]

İmam Gazali r.a., Batınilere reddiye olarak yazdığı "Fadaihul Batıniye" adlı eserinde, harflerin belli anlamlar ve sayısal değerler ifade ettiği noktasında hiçbir tutarlı ve ilmi bir delil olmadığını belirtmiştir."[281] Ne var ki imam Gazali bile yalancıların şerrinden kurtulamamış, onun adına bile vefkler ve ebced ile ilgili eserler nisbet etmişlerdir.

Bazı sufiler bâtının geçerli olması için bir takım şartlar ileri sürmüşlerdir. Buna göre; batın anlamın, lafzın zahirine aykırı olmaması, başka bir yerde bu anlamın doğruluğuna delil bulunması, bu manaya şer'î veya aklî bir muarızın bulunmaması, bâtın anlamın tek mana olduğunun ileri sürülmemesi gerekir.

Her nekadar bu şartlar söz konusu edilmişse de, pratikte bu şartların gözetildiğini söyleyemeyiz. Tasavvufçular, bâtın manayı tesbit etme işini kendi inhisarlarında gördükleri müddetçe bu şartların pratikte tam olarak geçerli olacağını söylemek de mümkün değildir. Kaldı ki ileri sürülen şartların gerçekliği de su götürür.

Mesela ileri sürülen ilk şartta batın anlamın lafzın zahirine ters düşmemesi gerektiği belirtilmektedir. Eğer lafzın zahirine ters düşmeyecekse o mananın zahir anlam

280 İbni Kuteybe Te'vilul Muhtelefil Hadis(s.70) Bağdadi el Fark Beynel Firak(s.252)

281 Gazali Fadaihul Batıniye(s.66-72)

olmasına ne gibi bir engel vardır? Buna batın denilmesine neden ihtiyaç duyulmuştur?

Başka bir yerde nassen ve zahiren bu anlamın doğruluğuna bir şahidin bulunmasının şart koşulması da anlamsızdır. Zira batın olarak ileri sürülen sözkonusu mana, başka bir nassın zahir anlamı ise başka bir nassın tefsirinde batın mana olarak zikredilmesine gerek yoktur.

İleri sürülen bu şartların tutarsızlığına rağmen çoğu zaman pratikte hiçbir şart aranmamaktadır. Batın manayı bazen Nur-u Muhammedî'den aldıklarını, bazen keşif yoluyla onu bulduklarını, bazen de kimi ayetlerin kendilerini bağlamadığını söyleyebiliyorlar.

Abdulaziz ed Debbağ; "Allah gaybı bilendir. Gaybına kimseyi muttali kılmaz"(Cin 26) ayetinin cahil Arapları ve başka insanları bağladığını, kendileri gibi veli kimseleri kapsamadığını söyler. Gerekçe olarak ta Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in gaybı bildiğini, kendilerinin ise Peygamberin hizmetçileri olduklarını ve hizmetçi efendisiyle birlikte olduğundan efendinin bildiği şeyleri hizmetçilerin de bildiğini savunur.[282]

Sufiye'nin ileri gelenlerinden **Muhyiddin İbni Arabi**; "Rabbin yalnız kendisine ibadet etmenizi emretti"(İsra 23) ayetinin rüsum alimlerinin dediği gibi emir ifade etmediğini, hüküm ifade ettiğini söylemekte ve bunu keşif yoluyla tespit ettiğini belirtmektedir. Ona göre putlara tapanlar, kendilerini Allah'a yaklaştırsınlar diye onlara ibadet ettiklerine göre haddizatında Allah'a ibadet ediyorlar. Bu nedenle Allah, puta tapanların dualarını

282 Debbağ el İbriz(1/518-521)

kabul ediyor ve ihtiyaçlarını gideriyor.[283] Bundan dolayıdır ki o, putperestlerin hak üzere, hatta arifibillah muhakkiklerden olduğunu savunur.

Firavn Kurtulanlardan Mıdır?

İbn Arabi Hz. Musa'nın amansız düşmanı tağut Firavn'ın kurtulanlardan olduğuna hükmetmekte ve "Benim de, senin de gözümüzün nurudur" âyetini izah ederken şöyle demektedir:

"Kendisine hasıl olan kemal ile onun (Âsiye'nin) gözü aydın oldu. (Kızıldeniz'e) boğulma anında Allah'ın Firavn'a verdiği iman ile de Firavn'ın gözü aydın oldu. Çünkü kötülükten arınmış ve tertemiz olmuş olarak Allah onun canını aldı."

Yine Firavn hakkında şöyle der: "Allah onun nefsini ahiret azabından kurtardığı gibi bedenini de kurtardı. Böylece maddi ve manevi olarak kurtuluş onu kuşatmış (tamamen kurtulmuş)tur." Fususu'l-Hikem kitabında Hz. Musa bölümünde söylediklerini okursanız Firavn'ın Hz. Musa'dan üstün olduğunu söylediğini göreceksiniz. İbn Arabi'nin kesin ve apaçık Kur'ân âyetlerine aykırı düştüğü ve onların aksini söylediği yerler burada sayılamıyacak kadar çoktur.

Kuşeyri; "Andolsun biz, en yakın göğü lambalarla donattık ve onları, şeytanlar için taşlamalar yaptık. O şeytanlara da çılgın ateş azabını hazırladık"(Mülk 5) ayetini tefsir ederken şöyle demektedir; göğü yıldızlarla ve evliyalarının kalplerini de nurlarla ve yıldızlarla süsledik. Müminlerin kalpleri tasdik, iman ve sonra bürhanı

283 İbni Arabi Futuhatul Mekkiye(3/117)

araştırıp üzerinde düşünmekle, tahkik ile, ardından beyanı talep etmek için muvaffak olmakla süsledik. Ariflerin kalpleri tevhid güneşiyle süslüdür…”[284]

Batın mananın varlığına delil olarak Kur’an üzerinde düşünmeyi emreden ayetler zikredilmiştir. Ayetler üzerinde düşünülmesinin emredilmesi, işin başında ayetten anlaşılan mananın ötesinde ayetin bir derinliğinin bulunduğunu gösterdiğini söylemek doğrudur. Her bir ayetin bir zahiri ve bir batınının bulunduğunu bildiren rivayet, delil olabilecek nitelikte olmadığına göre, bu derinliğin bâtın diye isimlendirilmesi için ayrı bir delil bulunması gerekir. Ayrıca buna batın ismini verirsek, Bâtınilik ile bunun arasında kesin bir çizgi çizmek güçleşecektir. Doğru bir anlayışın oluşabilmesi için zahir-batın yerine mantuk-mefhum kelimelerinin kullanılması daha isabetlidir.[285]

Kitaplarında Yazılanların Sırlar Ve Semboller Olduğunu İddia Etmeleri

Tasavvuf kurbanlarından bazıları da bu kitaplarda söylenen şeylerin sırlar ve semboller olduğu, gaybın gizliliklerini kendilerine açtığı ve sırlarını kutsadığı veya Allah'ın kendileri için yüce perdeleri kaldırdığı için arşının altında secdelere kapanarak vahyini dinleyip nesir ve

---

284 Kuşeyri Letaiful İşarat(3/611)

285 Said Şimşek Günümüz Tefsir Problemleri(s.154 v.d.) biraz tasarrufla naklettik.

şiirlerinde sırlar ve semboller halinde tescil eden kişilerin ancak bilebildiğini iddia ederler.

Bu kişilere şunu belirtmek lazımdır; Kur'ân'ın sıfatlarından biri de insanlara bir beyan olmasıdır. İnsanlardan da alimler ve cahil olanlar vardır. Kimileri okuma yazma bilmez, kimileri de okur yazardır. Buna rağmen Allah Kur'ân'ı bütün bunlar için bir beyan ve herkesin Rabbine basiret üzere kulluk etmesi için anlaşılır bir şekilde kılmıştır.

Ama tasavvufçular kitaplarının gizlilik perdesiyle örtülü semboller ve gaybın büyüsüne sarılı sırlar olduğunu söylüyorlar. Sormak lazım: Müphemlik ve kapalılık sembolleriyle örtülü ve bir yüzü küfür taşıyan son derece kapalı sırlarla Allah'a nasıl ibadet edilir?

Kişinin tamamen meçhul ve sır küpü şeylerle Allah'a ibadet etmesi caiz midir? Allah'ın Kur'ân'da teşri buyurduğu ve Rasûlüne vahyettiği şeylerin dışında şeylerle Allah'a ibadet olur mu?

Yine onlara soruyoruz: Ey tasavvuf kahinleri ve ey onların uyduları! Samimi olarak söyleyin, bu sembollerin ve sırların delaletlerini anlıyor musunuz, yoksa anlamıyor musunuz? Eğer anlıyorsanız, uydularınıza ve mensuplarınıza da açıklayın ki kalpleri marifetle huzura kavuşsun, biz de sizi belki daha insaflı eleştirmiş oluruz. Anlamıyorsanız, o zaman bu dininiz, anlamadıklarını tekrar eden papağanların dini olmaz mı?

(Abdurrahman el Vekil diyor ki); “Gerçek şu ki İbn Arabi'nin, İbn el-Farid'in ve başkalarının yazdıklarının tamamına yakını okudum. Bağlılarının onlara yazdıkları

şerhleri okudum. Bunları savunan ve yorumlamaya çalışanların söylediklerini dinledim. Bütün okuduklarımda ne bir sembol, ne de gizli kapaklı bir sır gördüm. Hepsinde tasavvuf inancının gerçeğini açığa vuran ve kimliğini gözler önüne seren apaçık delaletler ve sözler gördüm.

Mesela İbn Arabi'nin şu sözünde acaba ne gibi bir sembol veya gizli sır bulunur: "Arif, Allah'ı her şeyde görendir, belki her şeyin kendisi olarak görendir."

İbn Arabi bu sözünde mensuplarının "fi" kelimesinde mecazi zarfiyeti yahut Hallac'ın hululculuğun tevehhüm etmekten çekinmiştir. Çünkü Hallac'ın hululculuğunda tekliğe aykırı ikilik mevcuttur. İbn Arabi böyle bir şeyin tevehhüm edilmesinden korktuğu için vahdet-i vücuda olan kesin inancıyla korktuğu vehmi kaldırmıştır. Amacı da tasavvufçuların hiçbir vehim ve şüpheye yer bırakmadan vahdet-i vücuda inanmaları, Allah'ın her şey ve her şeyin Allah olduğuna kesin olarak inanmalarını sağlamaktır. Bilindiği gibi eşya arasında öyle şeyler vardır ki bazısı kokuşmuş leş, bazısı ayaklar altına alınan iffet, bazısı da haksız yere kanın döküldüğü cinayettir.

Şimdi Allah için söyleyin, bunda bir sembol var mıdır? Yoksa utanmayan bir zındıklık ve edepsiz bir gayretkeşlik mi sırıtmaktadır?

Ey tasavvuf kurbanları ve şeyhleri! Şüphe yok ki hak açıktır. Allah rızası için onu açıklayınız, Allah için destekleyiniz. Aksi halde Allah'ın huzurunda ceza çok çetin olacaktır." O zaman kendilerine uyulup arkalarından gidilenler, kendilerine uyanlardan hızla uzaklaşırlar ve o anda her iki taraf da azabı görmüşler, nihayet aralarındaki bağlar kopup parçalanmıştır."

Sufilerin bahsettikleri Hakikatı Muhammediye nedir?

Tasavvufçular onu şöyle tanımlarlar: "İlk taayyunla beraber olan zattır. Esmau'l-Hüsna'sı vardır ve Allah'ın ismi azamıdır."

Görüldüğü gibi tasavvufçuların Muhammed'i, beşer (insan) ve rasul değil, en üstün mertebelerinde ilahi zatın kendisidir.

Ed-Demirtaşî de şöyle der: "Hakikatlerin hakikati bütün mertebeleri kapsayan ilahi kemalli insani mertebedir. Hazratu'l-Cem', Ehadiyyetu'l-Cem' diye isimlendirilir. Daire onunla tamamlanır. Zatın yokluğunda (gaybinde) taayyun eden ilk mertebedir ve o Hakikatı Muhammediyye'dir."

Yine Gümüşhanevi şöyle diyor: "Hakkın suretleri Muhammed'in kendisidir. Çünkü ehadiyyet ve vahdaniyyet hakikati ile taayyun etmiştir."

Görüldüğü gibi tasavvufçulara göre Muhammed ismi azamdır. İsmi azam nedir? "Bütün isimleri kapsıyandır yahut mutlak ilahi zatın ismidir" diye tanımlamışlardır.

Ehadiyyet nedir? İlahi zatın açığa çıkmasıdır. İsimlerin, sıfatların veya başka bir şeyin onda hiçbir tesiri yoktur. Hakkiyet (uluhiyet) ve halkiyyet (beşeriyyet) özelliklerinden soyut salt zatın ismidir.

Muhammed vahidiyyettir. Vahidiyyet nedir? İlahi zatın sıfatı olarak ve sıfatın onda zat olarak açığa çıkmasıdır, diye açıklamışlardır.

Ehadiyyet ile vahidiyyet arasındaki fark da şudur: Ehadiyyette isim ve sıfatlardan bir şey zahir olmaz. Vahidiyyette ise isim ve sıfatlar zahir (açığa çıkmış) olur.

Görüldüğü gibi tasavvufçular Muhammed'in zat ve sıfat olarak Allah'ın kendisi olduğuna, evvel ve âhir, bâtın ve zâhir olduğuna, mutlak varlık (vücut) ve mukayyed varlık (vücut) olduğuna, o varken ondan önce veya onunla beraber başka bir şeyin bulunmadığına, sonra maddi suretlerde taayyun ettiğine ve birinde cansız (cemad), birinde canlı olarak isimlendirildiğine ve isminin bütün varlıkların ismini kapsadığına ve mahiyetinin bütün mahiyet (kimlik ve kişilik)lerle aynı olduğuna inanırlar.

İbn Arabi şöyle der: "Alemin başlangıcı hava (boşluk)tur. Alemde ilk mevcut, rahmani arşın üzerine istiva ile nitelenen rahmani hakikatı muhammediyyedir. Rahmani arş ilahi arştır. Ayrı bir varlık sözkonusu olmadığı için onu ihata etmek de sözkonusu değildir. O neden var olmuştur? O, varlık veya yoklukla nitelenemiyen malum hakikattan var olmuştur. Nerede var olmuştur? Hava (boşluk)da var olmuştur. Ne şekilde var olmuştur? Kendisini bilmekle ifade edilen Hak (Allah)'ta mevcut olan misal (şekil) üzere var olmuştur. Niçin var olmuştur? İlahi hakikatleri izhar etmek için. Gayesi nedir? Karışımdan kurtulmak ve karışım olmaksızın her alemin yaratıcısından nasibini almasını sağlamak. Gayesi, hakikatlerini izhar etmek ve en büyük alemin feleklerini bilmektir."

Yine şöyle der: "Nuru içinde bir lamba bulunan kandile benzer. Lambaya benzetilmiştir. O boşlukta akılla adlandırılan Hakikati Muhammed'den daha çok kabul edeceği bir şey yoktu. Akıl denilen bu Hakikati

Muhammed bütünüyle alemin başlangıcı ve varlık olarak ilk zahir olandı. Onun varlığı o ilahi nurdan, boşluktan ve küllî hakikattandı. Boşlukta kendisi var olmuş ve alemin kendisi onun tecellisinden var olmuştur. Onun en yakını alemin imamı ve bütün peygamberlerin sırrı (sırdaşı) Ali İbn Ebi Talib'dir."

Yine şöyle der: "Yüce alem de Hakikati Muhammediyye'dir. Feleği de hayattır. İnsanlardan benzeri ise latife ve kudsi ruhtur."

Dr. Zeki Mübarek Hakikati Muhammediyye inancının temel olarak hıristiyanlık inançlarına dayandığını söylemekte ve şöyle demektedir: "Açıkça anlaşılıyor ki müfrit tasavvufçuların Hakikati Muhammediyye inançları hıristiyan kaynaklarından alınmıştır. Hıristiyanlar'a göre Hz. İsa Allah'ın oğludur. Yani Hz. İsa Allah ile insanlar arasında bir vasıta kabul edilmiştir. Hakikati Muhammediyye inancına göre de Muhammed taayyunların ilkidir ve Hz. İsa'nın üstünde baba Allah'tan başka bir şey bulunmadığı gibi Muhammed'in üstünde de zatı ehadiyyetten başka bir şey yoktur.

Hıristiyanlar Hz. İsa'ya seslendikleri zaman Allah'ı gözlerinin önünde canlandırırlar. İsa olmasaydı varlık olmazdı, derler. Tasavvufçular da Muhammed'e seslendikleri zaman Allah'ı gözlerinin önünde canlandırırlar. Muhammed olmasaydı varlık olmazdı, derler.

Hıristiyanlar'a göre İsa Allah'ın oğludur. Ancak bir insan suretinde ortaya çıkmaktadır, yahut bir insan

suretinde varedilmiştir. İsa olmasaydı Allah ile varlıklar arasında bağ kopar ve alem yok olurdu.

Muhammed de olmasaydı ne yer yüzü, ne ufuk, ne zaman, ne insan, ne de nesil olurdu.

İsa Allah'ın kelimesidir. Onun davetini tebliğ eden mensubu elçiler de kelimelerdir. Tasavvufçulara göre Muhammed de Allah'ın kelimesidir ve bütün peygamberler onun kelimeleridir. Onların hususiyetleri vardır ve Muhammed'in tabilerinin de hususiyetleri vardır."

Gerçek şu ki Hakikati Muhammediyye inancı hurafe ve saçmalıktan başka bir şey değildir. Gördüğümüz kadarıyla hıristiyan teoriden alınmıştır. Hıristiyan teori de kuvvetleri akıllara taksim eden Yunan felsefesinden alınmıştır.

Özellikle bu nazariyeyi savunan İbn Arabi'nin şu sözlerini hatırlarsak, söylediklerimizin ne kadar doğru olduğunu anlarız. Şöyle diyor İbn Arabi: "Yunan felsefesinden, yahudi, hıristiyan ve İslâm dininden okuduklarımı özümledim, sonra bu karışımı başkasının rahatlıkla ve kısa bir zamanda elde edemiyeceği felsefi bir karışım haline getirdim."

Her Şey Muhammed'in Nurundan Mıdır?

Tasavvufçuların inandıkları ve dillerine doladıkları budur. Her şey Muhammed'in nurundan meydana gelmiştir. Abdulaziz ed-Debbağ bu hurafeyi şöyle dile getirir:

"Arş ve ferşiyle, yer ve gökleriyle, cennet ve perdeleriyle, alt ve üsttekileriyle ne varsa, hepsi bir araya getirilip bakıldığında Muhammed'in nurundan bir parça olduğu görülür. Muhammed'in bütün nuru bir araya getirilip arşa konulsa arş erir, arşı örten yetmiş kat perdeye yöneltilirse, parçalanırlar. Bütün yaratıklar bir araya getirilip o büyük nura tutulsa, hepsi dökülür ve dağılırlar."

Ticani tarikatının mensuplarından biri de şöyle dile getirir: "Muhammed'in nuru yaratıldığı zaman, taayyun eden kainatta dağılmadan önce bütün peygamberlerin ve evliyanın ruhları ehadi bir bütünlük bu Muhammed'i nurda toplanmıştır. Bu da birinci akıl mertebesinde olmuştur."

"el-Müstecîra" ünvanlı kasidesinde el-Hulvani de şöyle der: "İnsanlar yok iken bütün varlıklardan önce fert fert parlak bir nur olarak var etmiştir.

Ondan sonra bütün yaratıklar senin yüce nurundan varlığını almıştır. Bu ne büyük bir şereftir!

Onun için bütün yaratıklar bu dünyada ve daha çetin günde sana sığınır.

Başlarına bir sıkıntı geldiği zaman, sadece insanların değil, diğer yaratıklar da dahil, hepsinin sıkıntısını giderirsin.

Bana cömertlik yap, şüphesiz Rahman'ın hazineleri sağ elindedir ve sen dağıtanların en cömerdisin."

Yüce Allah ise şöyle buyurur: "*And olsun, biz insanı çamurdan bir özden yarattık. Sonra onu emin ve sağlam bir karargâhta bir nutfe haline getirdik.*"

Şüphe yok ki Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem bir insandır. aksini iddia ediyorlarsa, onun başka bir sıfatını söylesinler. İşte Rasûlullah kendisi bunu dile getiriyor: "Melekler nurdan, cinler alevli ateşten ve Âdem size anlatılan (çamur)dan yaratılmıştır."

Rasûlullah nurdan ve kendisinin yaratıldığı şeyden söz etmiş, ama meleklerin nurdan yaratıldığını belirttiği halde kendisinin nurdan yaratıldığını söylememiştir. Yine insanların atası Hz. Adem'den söz etmiş ve Kur'ân-ı Kerîm'de belirtildiği gibi balçıktan yaratıldığını anlatmıştır. Muhammed de Adem'in oğludur. O halde tasavvufçuların Hakikati Muhammediyye'si kime aittir?!

Kur'ân-ı Kerîm'den tek başına şu âyet, tasavvufçuların bu hurafe için diktikleri bütün putları yıkmaya yeterlidir. Yüce Allah "*Bu işte senin yapacağın hiçbir şey yoktur*" buyuruyor. "Şey" kelimesi Arapça'da genellik ve kapsamlılık yönünden en geniş ve kapsamlı bir kelimedir. Hatta bazıları onu mevcut olan ve olmıyanı kapsadığını bile söylemiştir. Nitekim İbn Arabi bunun delaletini o kadar genişletmektedir ki zihinsel tasavvurları bile kapsadığını belirtmektedir. Üstelik âyette "Şey" kelimesi olumsuz bir cümlede nekre olarak gelmiş, böylece kapsam ve şümulü daha da büyümüştür. Bütün bu kapsam ve şümulü ile Hz. Muhammed'in elinde birşey bulunmadığını ifade etmektedir.

Bir de şu âyete bakalım: "*De ki, ben peygamberlerin ilki değilim. Bana ve size ne yapılacağını da bilmem. Ben sadece bana vahyedilene uyarım ve ben apaçık bir uyarıcıyım.*" Muhammed diğer peygamberlerden farklı ve onların ilki olmadığına göre, acaba tasavvufçular onun

hakkında inandıklarını diğer peygamberler hakkında da inanırlar mı?

Yüce Allah'ın peygamberine şu hitabını da düşünelim: "*De ki, doğrusu ben size ne zarar verme ne de fayda sağlama gücüne sahibim. De ki, gerçekten beni Allah'a karşı kimse himaye edemez. Ondan başka sığınacak kimse de bulamam*."

Kur'ân'ın açıkladığı gerçekler ve ortaya koyduğu hidayet budur. Bunu, tasavvufçuların her şeyin Muhammed'in nurundan yaratıldığı iftiralarıyla karşılaştırınız. Göreceksiniz ki Allah'ın gösterdiği gerçekler ve insanlara gösterdiği yol ile tasavvufçuların uydurduğu ve sapıttıkları yol arasında hiç mi hiç bir ilişki ve yakınlık yoktur.

Allah'ın buyurduklarını düşününüz. Onlarda apaydınlık gerçeği, yüce hakkı ve ilahi nuru içinde hikmeti göreceksiniz. Diğer yanda tasavvufçuların küfür kusmuklarını görüp tiksineceksiniz.

Bazı şeyhler hakkında “gavs, kutup” gibi ıstılahlar kullanılıyor. Açıklar mısınız?

Mitolojik bir masal! Yüce Allah'ı rububiyet ve uluhiyetten soyutlama ve felsefede "aklı evvel", Hıristiyanlık'ta "kelime" ve tasavvufta "kutup" olarak adlandırılan batıl bir kuruntuya giydirmeye yönelik bir uydurma!

Bu masala göre kutup ferdiyet makamına oturan en mükemmel insan yahut yer yüzünde her zaman Allah'ın nazargâhı olup bütün varlıkların işlerinin elinde meydana geldiği tek kişidir. Açık ve gizli yardımcılarıyla birlikte ruhun vücutta yayılması gibi bütün kainatta sirayet eder, ulvi ve sufli alem üzerine hayat ruhunu saçar. Darda kalan kişilerin kendisine sığınması ve ondan imdat istemesinden dolayı gavs olarak da adlandırılır.

Tasavvufçulara göre kutup iki türlüdür. Biri hâdis veya duyularla algılanan (nissî)'dir. Yukarıda sözünü ettiğimiz kutup budur. Diğeri ise kadîm yahut manevi kutuptur. Bu da Hakikati Muhammediyye'dir. el-Kaşanî şöyle diyor: "Kutup, ya madde alemindeki yaratıklara nisbetle kutuptur ki ölünce ona yakın bedel yerine halife olur, ya da gayb ve şehadet (madde) alemindeki bütün mahluklara nisbetle kutuptur ki onun yerine ne bir bedel halife olur ne de bir başka yaratık yerini tutar. Bu da şehadet aleminde birbirini takibeden kutupların kutbudur. Ondan önce ne bir kutup olur ne yerine başkası geçer. O da "Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım" ifadesinde sözü edilen Mustafa (Muhammed)'in ruhudur."

Tasavvufçulara Göre Kutupluk:

Ticani tarikatının kahini Ahmed et-Ticani şöyle diyor: "Kutupluk bütün ayrıntılarına kadar alemin tümünde Hakk'a (Allah'a) hilafeti uzmadır. Rabb'ın ilah olduğu her yerde kutup işlerin idaresi ve Allah'ın uluhiyeti altında olan herkes hakkında hükmün yerine getirilmesidir. Allah'tan, ne olursa olsun, yaratıklara her şey ancak kutbun hükmü ile ulaşır. Zerresine varıncaya kadar alemdeki her varlığın varlığını sürdürmesi kutbun ruhaniyeti ile olur. Kutupsuz bütün kainat, ruhu olmıyan hayaletlerden ibaret olur. Bütün varlıkların ruh ve hayat kazanmaları ancak kutbun onlarda hakim olmasıyla mümkündür.

Evliyanın mertebelerinde de kutup tasarruf eder. Onun zevki dışında ariflerin ve evliyanın hiçbir mertebesi olmaz. Hepsinde tasarruf eden ve sahiplerine kaynaklık eden odur. Bütün alem onun sayesinde rahmet görür. Varlıkların varlıklarını devam ettirmeleri ancak onun sayesindedir. Bu da ondan bütün kullara bir rahmettir. Alemde var olması küllî ruhu için bir hayattır. Allah ulvi ve süfli alemleri onun nefesiyle destekler. Zatı soyut bir aynadır. Herkes istediğini onda görür."

"Allah'ın kutba ikramlarından biri, alemin varlığından önce ve sonrasının bilgisini öğretmesi, nihayeti olmıyanı bildirmesidir. Bütün varlıkların nizamının kendisiyle kaim olduğu bütün isimleri ona öğretmesidir. Allah'ın bütün sırlarına muttali kılması, bütün feyizlerini ona vermesi ve ilminin ihata ettiği her şeyi ona bildirmesidir."

"Hiçbir dönemde Kutbu'l-Aktap ile peygamberler arasında bir perde bulunmaz. Allah'ın peygamberi gayb ve şehadet aleminde nerede olursa olsun Kutbu'l-Aktab'ın gözü onu görmekte ve ona bakmaktadır. Hiçbir lahza ondan gizli kalmaz."

Tasavvufçuların tanrılaştırdığı, kendisinden tapılan, korkulan ve umulan bir rab meydana getirdiği bu masal hakkında bir kanaat sahibi olmak için bunlar yeterlidir.

Kutb'un Yardımcıları

1- İmâmân (iki imam): Kutbun iki veziri mesabesindedir. Biri melekut, diğeri mülk alemi ile görevlidir.

2- Evtadı Erbaa (dört kazık): Bunların üç kişi olduğu da söylenir. Zamanın kutbu ölünce onlardan biri onun yerine geçer. Bilgileri Kutbu'l-Aktab'tan bir feyizdir. Bunlar ölecek olursa bütün alem bozulur.

3- Ebdal (bedeller): Bedel, velisi göçmüş olan bölge ruhlarının toplandığı ruhani bir hakikattır. Sayıları kırktır. Yirmi ikisi Şam'da, on sekizi Irak'tadır.

4- Nuceba' (soylular): Bunlar Ebdal'dan aşağıdırlar. Yerleri Mısır'dır. İşleri yaratıkların yüklerini taşımaktır. Yetmiş kişidirler.

5- Nukeba' (başkanlar): Sayılarının üçyüz veya beşyüz omlduğu söylenir. Görevleri, yerin altındaki gizlilikleri ortaya çıkarmaktır.

Tasavvufçuların ahmak hayalleri ve gülünç hurafeleriyle uydurdukları masal ülkesinin hiyerarşisi bunlardır. İnsanları arzularına ram etmek, Allah'tan korkar gibi kendilerinden korkmak ve bütün arzularına boyun eğdirmek, kulların kaderlerinde ve ruhlarında tasarruf yetkileri olduğunu telkin etmek için uydurdukları masal ülkesi budur. Yaşıyanların iman ve rızıklarını çalmak, ölenlerin de kefenlerini soymak için tasavvufçuların Allah'ın egemenliğine ve birliğine karşı ortaya attıkları hayal ülkesi budur. Bütün bu işleri tasavvuf bürokratları yaptığına, insanların ruhları, rızıkları, ecelleri, kaderleri ve hayatları üzerinde bu şekilde tasarruf ettiklerine göre, acaba Allah, peygamberlerine ve meleklerine ne kalmış olur? Başka bir ifade ile, Allah'a, peygamberlere ve meleklere ve ihtiyaç kalır? Allah zalimlerin, kafirlerin ve müşriklerin uydurduklarından münezzehtir. Yerlerin ve göklerin mülkü ve hakimiyeti O'nundur. Kafirler, münafıklar ve müşrikler istemese de!

İsterseniz bu masalı bir de Molla Cami'den dinliyelim. Bilindiği gibi Molla Cami nerede bir Şii batınî varsa hepsini veli olarak ilan etmiş ve Nefahatu'l-Üns Min Hadarati'l-Kuds kitabına almıştır. Günümüz harfleriyle de Türkçe tercümesi olduğu için vatandaşların bir nevi el kitaplarından olmuştur. Tasavvufun meşhurlarından biri olarak bu masalı bir de ondan dinliyelim:

"Şeyh Muhyiddin Arabiden şöyle nakledilmiştir: Hakikatta Hz. Muhammed'in kutbları iki türlüdür. Biri peygamberimizin bi’setinden önce olanlardır. Bunlar sayıları üç yüz on üç tane olan peygamberlerdir. Diğeri bi'setten sonra gelenlerdir. Bunlar kıyamet gününe kadar on iki kutubdur. Yani on iki menzil üzerine deveran ederler. Her biri bir peygamberin izi üzerindedir. Bir

bölgede veya bir tarafta, yedi bölgedeki ebdal gibi, insanlardan bir topluluğun işi bir kutba havale edilmiştir. Zira her iklimde bir bedel vardır. O da o iklimin kutbudur. Bunlar dört evtad gibidirler. Onlarla Allah doğuyu, batıyı, kuzeyi, güneyi muhafaza eder. Halkı mümin veya kafir her memleketin bir kutbu olduğu gibi, Allah velilerinden biri ile o memleketi muhafaza eder.

Yine makam sahiplerinden her birinin bir kutbu vardır ve o onların zamanında işlerin merkezi olmuştur. Onlara Kutbu'l-Ârifin, Kutbu'l-Muhibbin, Kutbu'l-Mütevekkilin, Kutbu'z-Zahidin, Kutbu'l-Âbidin denir. Bunlar sadece kendine hasredilmiş değillerdir. Peygamberimizden sonra geleceğini söylediğimiz on iki kutup bu ümmetin işlerini üzerine almışlardır. Nitekim alemdeki cisimlerin yörüngesi on iki tanedir. İbadet için yalnız başına bir tarafa çekilenler bunların dışındadır. Bunlar bir topluluktur ki kutb dairesinin dışındadırlar. Hızır ve iki Hatem onlardandır. Bi'setten evvel peygamberimiz de onlardandı.

On iki kutup şunlardır:

1- Hz. Nuh'un izinde olanlar. (Sıfatları sayılmakta ve Allah'a mahsus sıfatlarla donatılmaktadır. Aynı şekilde diğer kutupların da sıfatları sayılmaktadır).

2- Hz. İbrahim'in izinde olanlar.

3- Hz. Musa'nın izinde olanlar.

4- Hz. İsa'nın izinde olanlar.

5- Hz. Davud'un izinde olanlar.

6- Hz. Süleyman'ın izinde olanlar.

7- Hz. Eyyub'un izinde olanlar.

8- Hz. İlyas'ın izinde olanlar.

9- Hz. Lut'un izinde olanlar.

10- Hz. Hud'un izinde olanlar.

11- Hz. Salih'in izinde olanlar.

12- Hz. Şuayb'ın izinde olanlar. (Her birine ait olan sure ve her birinin tasarruf alanları, yetkileri anlatılmaktadır).

Futuhat-ı Mekkiye'de ayrıca Recebiler denilen ehlullahtan bir zümre anlatılır. Bunlar kırk kişidirler. Ne fazla ne eksik. Recep ayının ilk gününde sanki gökler onlar üzerine çökmüş gibi bir kenara çekilirler. Asla bir harekete güçleri yoktur. Ne ayak üzere durabilirler, ne oturabilirler... Bu taifeden Recep ayında birçok tecelliler, keşifler ve gayba muttali olmak gibi haller meydana gelir. (İbn Arabi'nin onlardan birini gördüğünü, bu Receb'in Rafıziler'i simalarından tanıdığını kaydeder).

İmâmân; iki şahıstır. Biri gavs (Kutbu'l-Aktab)'ın sağındadır. Nazarları alemi melekûtadır. Ona Abdurrab denir. Biri de solundadır. Nazarları alemi melekedir. Ona Abdulmelik denir. Mertebe bakımından bu İmam Abdurrab'dan daha faziletlidir.

Evtad: Alemin dört rüknünde dört kişidirler. Biri doğudadır ve adı Abdulhay'dır. Biri batıdadır ve adı Abdulalim'dir. Biri kuzeydedir ve adı Abdulmürid'dir. Biri de güneydedir ve adı Abdulkadir'dir." (Ondan sonra ebdal, nuceba, nukeba, rukeba ve hususiyetleri, görevleri anlatılır). Üçler, yediler, kırklar gibi halk arasında yaygın olan batıl inancın bu masallara dayandığı anlaşılıyor. Nitekim Hızır'ın kişiliği etrafında örülen masallar ve uydurulan hikayeler de bu inançlara dayanmaktadır. Çünkü gayb ricali, mukaddes ruhlar, nukeba, nuceba, rukeba, evtad, ebdal, aktab, gavs, gavsı azam gibi Batınî Şii memleketin kurmayları yahut erkanı toplumun

zihinlerine mukaddes inanç olarak sokulmuş ve bir inanç sistemi haline getirilmiştir. Zaten tasavvuf Şii-Batıniliğin aldatıcı maskesinden ibaret değil midir?!

İbn Arabi En Büyük Kutup!

Aktab, evlad ve ebdal için İbn Arabi bu nitelikleri saydıktan sonra haliyle kendini bu ünvanlardan biriyle niteliyecektir. Ne var ki aşağı bir ünvanı yahut küçük bir mertebeyi kendine yakıştıracağını sanmayınız. Onun için kendisinden büyük bir kutbun bulunmadığı en büyük kutup olarak kendini ilan etmekte ve şöyle demektedir:

"Bu asırda ubudiyet makamında benim kadar tahakkuk eden birinin olduğunu bilmiyorum. Çünkü Rasûlullah'a veraset hükmüyle ubudiyet makamında hedefe ulaştım. Ben, âlemde hiçbir kimse üzerinde rububiyetin bir hevesi olduğunu bilmeyen halis ve muhlis bir kulum. (Yahut alemde rububiyette gözü olan benden başka kimse yoktur). Allah bu makamı kendisinden bir bağış olarak bana verdi. Onu amel ile elde etmedim, sadece Allah'ın vergisidir."

Görüyorsunuz, İbn Arabi kendini hiçbir zirvenin boy ölçüşemiyeceği bir zirvede koyuyor ve herhangi bir kimse kendisinden bu tercihin ve seçimin delil ve belgesini sormaması için bunun kendisine Allah tarafından verildiği yalanını söylüyor.

Bu şekilde İbn Arabi, şeytanın hasta tasavvuf zihniyetine çizdiği gizli devlet üzerinde taç giymiş bir melek veya hükümdar olarak kendini ilan ediyor. Kendini kutupların kutbu, peygamberin varisi ve bilginlerin bilgini olarak empoze ediyor. Kendisinden sonra gelen ve yolunu

izliyen bütün tasavvuf şeyhleri de bu yalanını onaylıyor, kendisine şeyhi ekber ve (kibrit-i ahmer) bulunmaz elmas diye niteliyorlar.

Felsefeyi, eski dinleri ve her döneminde cahiliyye hurafelerini ezberleyip bir sentezini yapan bu zındık, bu sapık inançlarını ahmak, putperest ve cahiliyye akidebi halinde insanlara sunabilmekte, ona tilkiden daha kurnaz bir ustalıkla âyet ve hadislerden bir kılıf giydirmektedir. Bu kılıfla bu putperest inanç cahil müslümanlar arasında velayetin zirvesi ve kutupların kutbu olarak yayılabilmekte, asırlar boyunca batılın simsarları bunun ticaretini yapmaktadır.

Tasavvufçular kendilerine göre velayeti mertebelere ayırmışlardır. Kimileri bunları gavsı azam dedikleri velilerin en büyüğü ile başlatmış, ondan sonra evtad, aktab, ebdal, nuceba, nukeba, urefa gibi kısımlara ayırmışlardır.

Kur'ân-ı Kerîm'den ve Rasûlullah'ın sünnetinden az da olsa nasibi bulunan bir müslüman bu konuda tasavvufçuların söylediklerinin Allah'ın kitabı ve Rasûlullah'ın sünnetiyle uzaktan yakından bir ilişkisi bulunmadığı, düpedüz yalan ve iftira olduğunu anlar. Ama tasavvufçular batın dünyasında gavs, aktab, evtad, ebdal, nuceba, nukeba, urefa gibi isimlerin egemen olduğu bir devlet kurmak istemiş ve bu esrarengiz güçlerle insanları boyundurukları altına almak istemişlerdir.

Bu alanda tasavvuf düşüncesini okurken insan, tasavvufçuların bu yollarla insanları nasıl kul köle edip sömürdüklerini ve esrarengiz hurafe dinlerine onları nasıl soktuklarını görünce hayretler içinde kalır. Zira insanlara

yerde, gökte ve bütün yaratıklar üzerinde egemenliğin esrarengiz devletlerinin yöneticileri olan bu isimlerin elinde olduğunu, onların arzularına boyun eğmiyen insanları velilerinin dünya ve ahirette bedbaht edeceğini telkin etmişlerdir. Halbuki sözünü ettikleri bu veliler bazan hayatta olup okuma yazma bilmiyen koyu cahiller, bazan ölüp gitmiş ve kemikleri çürümüş zalimler, fasıklar, bazan yollarda ayaklarına işeyen veya kaldırım kenarlarında geceleyen meczuplar ve bunaklar, bazan zina eden ve içki içen fasıklar, hatta ibadet teklifinin kendilerinden kalktığını iddia eden kafirler, bazan hayat boyu su ve sabunla yıkanmayıp guya fakirler için tasarruf yapan murdar ve pis kişilerdir. Bununla beraber bu murdar ve fasık kişilerin gaybı bildikleri, yerde ve göklerde kendilerine gizli hiçbir şeyin bulunmadığı, her şeye güçlerinin yettiği ve iradelerine karşı kimsenin gelemediğini iddia ederler.

Mutarrif Bin Abdullah, babasından naklediyor; "Amir oğullarından bir kaç kişi ile Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldik. Bunlar;

"Sen bizim babamızsın, Sen bizim seyyidimiz (efendimiz)sin, sen bizim en faziletlimizsin, sen bizim en büyüğümüzsün, sen parlak kasesin, sen şöylesin, sen böylesin demeye başladılar. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Ne söyleyecekseniz söyleyin, şeytan sizi şaşırtıp durmasın."[286]

286- Kitabus Samt(73) Buhari Edebül Müfred(211) Ebu Davud(4806) İbni Hibban(2128) Ahmed(4/25) Nesai Amelül Yevm(245) Iraki el Muğni(3/999 Zübeydi İthaf(7/466) sahihtir.

Bu hadis, peygamber sallallahu aleyhi ve selem için; “seyyidina” ifadesini kullanmanın bile hoş görülmediğini gösteriyor

Ebi Bekre r.a.’den; “Birisi Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yanında birisini övdü. Bunun üzerine buyurdu ki;

“Sana yazıklar olsun, arkadaşını boğazladın. Eğer biriniz muhakkak kardeşini övecekse, ve onu dediği gibi biliyorsa; “Ben onu şöyle zannediyorum” desin. Allah o kimseye yeter, hesabını görücüdür. **Kesinlikle Allah katında hiç kimseyi temize çıkarmayın.**”[287]

Bu hadisi şerifte sufilerin şeyhlerine “gavs” “kutbuz zaman” “şefaatçimiz” diye aşırı tazimlerine bir ihtar vardır.

287 Kitabus Samt(597) Buhari(7/87) Edebul Müfred(333) Müslim(4/2296) Ebu Davud(4/252) Ahmed(5/41)

Hadiste; "Siz bildiklerinizle amel ederseniz Allah size bilmediklerinizi öğretir" buyrulduğuna göre, kişi kendisine yetecek kadar ilim öğrendikten sonra, kendisini zühd ve ibadete vermeli değil midir?

Marifeti, meyvelerinden perdeleyen malumatı toplayanlar, tasavvuf tarikatlarını bunun için gerekli görenler; "*Allah'tan sakınmanın ve haşyetin, kalpte ilim ve marifet meydana getireceğini*" iddia ederek, ilim talebine ve onun tahsiliyle uğraşmaya çağırmadılar.

Sözlerine delil getirmek için ayetleri, Allah ve Rasulünün beyan ettikleri sahih manalarından uzaklaştırıyorlar. Bu ayetlerden biri; "*Allah'tan korkun. Allah size ayrıntılarıyla öğretiyor ve Allah her şeyi bilir."(Bakara 282) ve "biz ona katımızdan bir rahmet vermiş ve tarafımızdan bir ilim öğretmiştik"(Kehf 65)* ayetleridir. Bu taşkınlıktan, ilimde tahakkümden, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in tercih etmediği ve ümmetin selefinden hiç kimseden nakledilmemiş olanı tercih etmekten Allah'a sığınırız.

İddia ettikleri delilleri açıklamadan önce, sözlerinin çirkinliğini belirtmek gerekir. Böylece onlar hakkında konuşan, karar vermeden önce onları tanımış olsun.

"Bil ki, şeytanların insanlara ilk hilesi ilimden yüz çevirtmektir. Zira ilim aydınlıktır. Bu kandilleri sönerse, karanlıkta onlara dilediği gibi vurur.

Nitekim bu ilimde sufilere çeşitli kapılardan girmiştir;

Birincisi; onların çoğunluğu ilimden yasaklar, onlara ilmi zahmetli ve zor gösterir, rahatı ve yamalı elbise giyip tembel oturmayı güzel gösterir.

İmam Şafii r.a. der ki; "Tasavvufun esası tembellik üzerine kurulmuştur."

İmam Şafii'nin sözünde, nefsin amacı; ya velilik, yada dünya talebidir. İlim ile dünya talep etmek uzun bir iştir, bedeni yorar. Maksadın hasıl olup olmayacağı da belli değildir. Sufiler ise veliliği tercih ederek, zahid görünerek dünyayı talep ederler. O da onlara hızla gelir.

İkincisi; onlardan bir grup az ile yetinip pek çok faziletleri kaçırırlar. Hadislerin kısa metinleriyle yetinirler ve zannederler ki, hadis senetleri ile uğraşmak ve hadis meclislerine katılmak tamamen riyaset ve dünya talebidir, nefs için bunda lezzet vardır.

Hiçbir yüce makam yoktur ki, onda fazilet ile risk birlikte bulunmasın. Zira idarecilikte, hüküm vermede, fetvada hep nefsin lezzeti riski vardır. Lakin fazileti büyüktür. Gülün dikeni gibi. Faziletleri talep etmek ve afetlerinden sakınmak gerekir.

Tabiatta bulunan riyaset sevgisine gelince, o ancak fazileti celp etmek için yaratılmıştır. Tıpkı nikah sevgisinin çocuğa bağlandığı gibi. İlim ile, Yezid Bin Harun'un dediği gibi alimin gayesi kuvvetlenir; "**Biz ilmi Allah rızası dışında gayeler ile talep ettik, ilim ise bizi Allah rızasına yönlendirdi**." Yani, "bize ihlası gösterdi" demek istiyor. Kim nefsinin tabiatından bir şey koparmayı isterse bu mümkün değildir.

Üçüncüsü; onlardan bir grup; gayenin amel olduğunu vehmettiler. İlimle meşgul olmanın, amellerin en kamili olduğunu anlayamadılar. Sonra alim, ilmiyle az amel etse de cadde üzerindedir. İlimsiz ibadet edenin ise yol üzerinde olmadığını anlayamadılar.

Dördüncüsü; şüphesiz onlardan pek çoğu, alimin ilmini batınından kazanan kimse olduğunu zannediyorlar. Hatta onlardan biri hayalleriyle vesveseleniyor ve; "Kalbim Rabbimden rivayet etti." diyor

Şibli şöyle derdi;

Benden sayfalar ilmini talep ederseler
Onlara harikalar ilmiyle galip gelirim.

Şeriat ilmini; "zahir ilmi" diye, nefislerin fikirlerini "batın ilmi" diye isimlendirmişler, buna da Ali Bin Ebu Talib r.a.'ın rivayet ettiği şu hadisi delil getirmişlerdir; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Batın ilmi Allah'ın sırlarından bir sır ve hikmetlerinden bir hikmettir. Allah onu velilerinden dilediklerinin kalplerine koyar."

Bu hadisin **aslı yoktur**. İsnadında bilinmeyen ve tanınmayan kimseler vardır.[288]

288 İbnül Cevzi bunu İlelül Mütenahiye'de(1/83) tahric etti ve; "sahih değildir. Ravileri tanınmıyor" dedi. İbnu Arak Tenzihuş Şeria(1/280)'de nakleder ki; "Zehebi, Telhisul Vahiyat'ta; "batıldır" dedi." Elbani Silsiletuz Zaife'de(1227) uydurma olduğunu açıkladı.

Ebu Musa anlatıyor; “Ebu Yezid’in (el Bistami) beldesinde alim ve fakih birisi vardı. Ebu Yezid’in yanına gidip dedi ki;

“Bana senden acaip hikayeler ulaştı.” Ebu Yezid;
“İşitmediklerin işittiklerinden çoktur” dedi.
“Bu ilmini kimden aldın?” diye sorunca Ebu Yezid;

“İlmim, Allah’ın bağışından ve Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in; “Kim bildiğiyle amel ederse, Allah onu bilmediklerine varis kılar.” [289] Hadisi ile “İlim ikidir; biri zahir ilmi ki o, Allah’ın mahlukatı üzerinde hüccetidir. İkincisi ise faydalı ilim olan batın ilmidir.”[290]Buyurduğu yerdendir. Ey şeyh! Senin ilmin dilden dile nakil iledir. Benim ilmim ise, Allah katından ilhamdır.” Bunun üzerine alim dedi ki;

“Benim ilmimin zinciri, güvenilir ravilerden, onlar Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’den, O Cibril a.s.’dan, o da Allah Azze ve Celle’den gelen nakil iledir.” Ebu Yezid;

“Ey şeyh! Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in Allah’tan gelen bir ilmi vardır ki, ona ne Cibril, ne de Mikail muttali olamaz” dedi.

---

289 Ebu Nuaym, isnadıyla Hilyetul Evliya(10/14-15)’te zikretti ve dedi ki; “Ahmed Bin Hanbel bu sözü bazı tabiin vasıtasıyla, İsa aleyhisselam’ın sözü olarak zikretti. Bazı raviler bunu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in söylediğini zannettiler ve ona bu isnadı eklediler. Basite aldılar. Bu hadisin bu isnad Ahmed Bin Hanbel’den olmasına ihtimal yoktur.” Elbani Daife(442)’de der ki; “isnadında tanınmayanlar vardır. Bunu hangisinin uydurduğunu bilmiyorum.”

290 Uydurma hadistir. İbnul Cevzi İlelül Mütenahiye(1/82-83)’te tahric etti. Ne merfuan, ne mevkufen, ne de maktuan sahih değildir. Bkz: el Huşu(s.93-95)

Şeyh; “evet, lakin dediğin ilmin Allah katından olduğunun doğrulanmasını isterim.”

Ebu Yezid; “Evet, kalbinde yerleşen marifet kadar sana açıklayacağım. Ey şeyh! Allah’ın Musa a.s. ile konuştuğunu ve Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’in O’nunla karşı karşıya konuştuğunu[291], peygamberlerin rüyasının vahiy olduğunu kabul ediyor musun? ”

“Evet”

“Evliya ve sıddıkların sözlerini Allah’tan ilham ile aldıklarını, kalplerinden faydalar alıp hikmet ile konuştuklarını, onlarla ümmete faydalı olduklarını kabul eder misin? Söylediklerimi; Allah’ın, Musa aleyhisselam’ın annesine Musa’yı bir sandığa koymasını ve suya bırakmasını ilham etmesi, Hızır a.s.’a gemiden, çocuktan ve duvar hakkında ilham etmesi, Musa a.s’a; “**Ve ben bunların hiçbirini kendiliğimden yapmadım.”(Kehf 82)** demesi destekler.”

Ebu Yezid’in meclisinde bulunan insanlar nakleder; “Filan, falanla karşılaştı, onun ilminden aldı ve ondan çok şey yazdı, falan filanla karşılaştı...” diyorlardı. Ebu Yezid dedi ki;

“Miskinler! Onlar ilimlerini ölüden, ölüler vasıtasıyla alıyorlar. Biz ilmimizi ölmeyen diriden (Allah’tan) aldık”

291 bu sahih değildir. Aişe r.a. der ki; “Size kim; “Muhammed Rabbini gördü” derse büyük bir iftira etmiştir.”(Buhari(8/606-Fethul Bari) Müslim(157)

Derim ki, ilk hikayedeki anlayış, ilmin azlığındandır. Alim olsaydı, bilirdi ki, ilham, ilme zıt olmaz ve ilimden ihtiyaçsız bırakmaz. Allah'ın insana bir şey ilham etmesi inkar edilemez. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurur ki; "**Ümmetlerde ilham alanlar vardır. Şayet ümmetimde ilham alan varsa o Ömer'dir**."[292]

Buradaki mana, hayrın ilham edilmesidir. Ancak ilme muhalif ilham ile amel etmek caiz değildir. İlme muhalif olursa bu ilham Rahmani değil, şeytanidir.

Hızır a.s.'a gelince, tercih edilen görüş onun peygamber olmasıdır.[293] Peygamberlerin de vahiy ile işlerin sonucunu bilmesi inkar edilemez.

İlham, ilim ifade etmez. O ancak ilmin ve takvanın semeresidir. Sahibini hayra muvafık kılar ve doğruyu gösterir.

İlmin terk edilmesine gelince, denilir ki; ilhamlara ve havatıra itimat bir şey değildir. Nakli ilim olmasaydı, nefse gelen ilhamın hayır mı, şeytani vesvese mi olduğu bilinmezdi.

Bil ki, Akli ilimlerin, şer'i ilimlere ihtiyaç bırakmayan yeterlikte olmaması gibi, kalplere bırakılan ilhami ilim de, nakledilmiş ilme ihtiyaç bırakmayacak yeterlikte değildir. Aklı ilimler gıda gibi, şer'i ilimler ilaç gibidir. Birinden diğerine dönülmez, birbirinin yerini tutmazlar.

292 Hadis sahihtir. (Buhari)

293 Doğrusu da budur. Bunu Hafız İbni Hacer Zehrun Nadr'da tafsil etmiştir.

“İlimlerini ölüler vasıtasıyla alıyorlar” sözüne gelince, bu sözün kendisine nisbet edildiği kimse, bunun ne manaya geldiğini bilmiyordur umarım. Aksi halde bu, şeriata hakarettir.

Ebu Hafs Bin Şahin der ki; “İlimle iştigali tembellik olarak gören sufiler derler ki; “Bizim ilimlerimiz vasıtasızdır.”

Yine dedi ki; “Tasavvuf ehlinin öncekileri Kur’an, Fıkıh, Hadis ve Tefsir gibi ilimlerde önder idiler. Lakin bunlar ise tembelliği seviyorlar.”

Ebu Hamid et Tusi (Gazali) dedi ki; “Bil ki, tasavvuf ehli ilim öğrenmeden ilahiyata meylettiler. Bunun için ilim öğrenmiyor, ilim çalışmalarına, musanniflerin eserlerini tahsile gayret göstermiyorlar, bilakis diyorlar ki;

“İşimiz; kötü sıfatları yok etmek için mücahede, bütün alakalardan kesilme, himmet ile Allah’a yönelmedir. Böylece insan himmetini ehlinden, malından, çocuğundan ve ilimden keser, zaviyede nefsiyle halvet eder, farzlardan ve sünnetlerden sınırlanırlar, himmetini Kur’an okumaya harcamaz, nefsini düşünmez, hadisi veya başka bir ilmi yazmaz, Allah, Allah, Allah demeye devam eder[294]… ta ki dil hareketinin terk edildiği, sonra kalpten lafız suretinin kaybolduğu hale ulaşıncaya kadar”!!

Bu sözün bir fakih’ten sadır olması benim için önemlidir. Zira o, bunun çirkinliğini gizlememiştir. Şüphesiz bu, hakikatte Kur’an okumayı ve ilim talebini

294 Müfred isimle böyle zikretmek, ümmetin alimlerinin ve Salihlerinin tanımadığı bir bidattir. Bunu Şeyhul İslam İbni Teymiye el Ubudiyet(s.158-159)’da şerh etmiştir.

teşvik eden şeriatı, örtüyle gizlemektir. O bunu itiraf ediyor.

Bu mezhep üzere büyük şehirlerin alimlerinden fazilet sahiplerini gördüm. Onlar bu yolda yürümüyor, öncelikle ilimle meşgul oluyorlardı.

Ebu Hamid'in tertibi üzere nefsin vesvese ve hayalleri ile baş başa kalmak, O'na göre ilimden değildir. Şeytanın bir oyunudur. Hem de nasıl bir oyun! Vesveseleri ona ilham ve gaipten gelen sesler olarak gösterir.

Şunu inkar etmeyiz; kalp temizlendiği ve arındığı zaman, hidayet nurları parlamaya başlar ve kul, Allah'ın nuru ile bakar.[295] Ancak kalbin arındırılması, ilim gereğince olmalıdır. Aşırı açlık, uykusuzluk, hayallerle zaman kaybetmek gibi şeriatın yasakladığı, ilme ters olan şekilde değil. Şeriat sahibine, yasakladığı şeyleri izafe etmenin faydası yoktur.

Sonra ilim ile riyazet arasında bir terslik yoktur. Aksine ilim, mücahedenin nasıl olacağını tarif eder, onu düzeltir.

Ancak şeytan, ilimden uzaklaşanlarla oynamaktadır. Onlar ilmin yasakladığı şeylerle riyazete yönelmişlerdir. İlim onlardan uzaktır. Bazen yasak olan şeyleri yaparlar, bazen de önemsiz şeyleri önemli şeylere tercih ederler.

295 Yani hayır ilham olunur. Ama "Müminin firasetinden sakının zira o, Allah'ın nuru ile bakar" hadisini bu konuda değerlendirmek doğru değildir.

Bu hadiselerde ancak ilim fetva verir, ama onlar bundan uzaklaşmışlardır. İlmi terk etmekten Allah'a sığınırız.

Ebu Ali el Benna dedi ki; "Silah çarşısında bir adam şöyle diyordu; "Kur'an bir perdedir, Rasul perdedir, ancak kul ve Rabbi vardır" bir cemaat onunla fitneye düştü, ibadetleri ihmal ettiler ve ölüm korkuları kayboldu."

Dırar Bin Amr diyor ki; "Bazı kimseler ilmi ve ilim ehliyle oturmayı terk ettiler, mihraplar edinip namaz kıldılar ve oruç tuttular. Derileri kemiklerine yapıştı. Sünnete muhalefet ettiler ve helak oldular. Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki ilimsiz amel edenin bozdukları, düzelttiklerinden fazladır."

Bir çok sufiler şeriat ile hakikatin arasını ayırdılar. Bu, bunu söyleyenin cahilliğini gösterir. Zira şeriatın tamamı hakikatlerden ibarettir. Eğer bu sözleriyle ruhsat ile azimeti kastediyorlarsa, ikisi de şeriattır.

İlk sufiler, şeriatın zahirinden yüz çevirenlere karşı çıkmışlardır. Ebul Hasen Bin Salim diyor ki; "Bir adam Sehl Bin Abdullah'ın yanına geldi ve;

"Allah'ın beni faydalandıracağı şeyler yazmaya geldim" dedi. Sehl;

"Eğer elinde defter kalem olduğu halde Rabbinle karşılaşmak istiyorsan yaz." Dedi. Adam;

"Ey Ebu Muhammed! Bana faydalı şeyler söyle" dedi. Sehl;

“Dünya tamamen cehalettir, ilim hariç, ilmin tamamı da cehalettir, onunla amel hariç, amelin tamamı durdurulur, ancak kitap ve sünnete uygun olanı hariç. Sünnet ise takva üzere kuruludur.”

Yine Sehl Bin Abdullah dedi ki; “Allah’a ulaştıran yollar içinde ilimden faziletlisi yoktur. İlim yolundan bir adım saptın mı, kırk sabah karanlıklarda şaşkın kalırsın.”

Ebu Bekr ed Dekkak dedi ki; “Ebu Said el Harraz’ın şöyle dediğini işittim; “Zahire muhalif olan her bâtın, bâtıldır.”

İmam Ebu Hamid el Gazali, İhya adlı kitabında, buna ikazda bulunmuş ve demiştir ki; “Şeriata muhalif olan hakikat veya zahire ters olan batın; imandan çok küfre yakındır.”

İbni Akil dedi ki; “Sufiler şeriatı bir isim yaptılar ve ondan kastedilen hakikattir dediler. Bu çirkin bir sözdür. Zira, şeriatı Allah Teala, insanların maslahatı için bir kanun olarak koymuştur. Bundan başka da hakikat yoktur. Nefislere düşen ise, şeytanın vesveseleridir. Şeriattan başka hakikat kabul eden herkes aldanmıştır.

Onlardan bir cemaat ilim yazmakla meşgul olurdu. Sonra şeytan onları aldatıp, maksat ancak ameldir dedi ve onlar kitaplarını gömdüler.

Ahmed Bin Ebil Havari’nin kitaplarını denize attığı, atarken de şöyle dediği rivayet edilir; “Ne iyi delildin sen, ama hedefe ulaştıktan sonra delil ile uğraşmak boştur.”

Ahmed Bin Ebil Havari otuz sene ilim tahsil etti. Gayesine ulaşınca kitaplarını denize attı ve dedi ki; "Ey ilim! Bunu seni küçümsediğimden veya değerini hafife aldığımdan yapmıyorum. Ben Rabbime hidayet bulmam için seni tahsil ettim. Seninle hidayet bulunca da sana ihtiyacım kalmadı."

Ebu Nasr et Tusi'den; Rey şeyhlerinden bir cemaati şöyle derlerken işittim; "Ebu Abdullah el Mukri'ye babasından kayıplar ve gayri menkuller dışında elli bin dinar miras kaldı. Hepsini elinden çıkardı ve fakirlere infak etti. Ona bu durumdan sorduğumda dedi ki;

"Genç iken ihramlı olarak yalnız başıma Mekke'ye gittiğimde hiçbir şeyim kalmamıştı ve geri döndüm. Kitaplarla ilgilenmiyor, hadis ve ilim toplamak bana Mekke'ye gitmekten zor geliyordu. Mülküm elimden çıktı."

Derim ki, daha önce de geçtiği gibi, ilim bir nurdur. İblis insana nuru söndürmeyi ve karanlıkta kalmayı güzel gösterir. Cehalet karanlığı gibi bir karanlık yoktur. Ama şeytan onların tekrar bu kitaplara dönüp mütalaa edeceklerinden korktuğu için onlara kitapları gömmeyi güzel gösterdi. Bu çirkin bir fiildir ve kitaplardan gayenin ne olduğunu bilmemektir.

İlimlerin aslı Kitap ve Sünnettir. Allah Teala onları ezberlemenin zor olacağını bildiği için o ilimleri ve hadisleri yazmayı emretti.

Kur'an'a gelince, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bir ayet inince onu vahiy katibini çağırarak yazdırırdı. Onlar düzgün hurma yapraklarına, taşlara ve

derilere yazarlardı. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in vefatından sonra Kur'an Mushaflarda toplandı ve Ebu Bekr r.a. zamanında yazıldı, sonra Osman r.a. zamanında istinsah edildi. Bütün bunlar, Kur'an'ın hıfzı ve ondan bir şey sapmaması içindi.[296]

Sünnet'e gelince; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem önceleri sadece Kur'an'ın yazılmasını, onun dışında bir şey yazılmamasını emrediyor, buyuruyordu ki; "Benden Kur'an dışında bir şey yazmayınız"[297]

Hadisler çoğalıp ezberlemesinin zor olduğu anlaşılınca, onarı yazmaya izin verildi. Ebu Hureyre R.a., Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e ezberinin az oluşundan şikayet edince,

"Elbiseni yere ser" buyurdu. O da serdi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem konuşmasını bitirince

"Elbiseni topla" buyurdu. Ebu Hureyre r.a. der ki; "O andan sonra Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in söylediği hiçbir şeyi unutmadım"

İbni Amr r.a'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "ilmi bağlayın" dedim ki; "Onu bağlamak nedir?" buyurdu ki; "yazmaktır."[298]

Sahabeler, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sözlerini, hareketlerini, fiillerini iyice ezberleyip rivayet ettiler. Şeriat de onun bunun rivayetleri ile toplanıp bir

---

296 Bkz.:Abdulfettah el Kadı, Tarihu Mushafı Şerif.

297 Müslim(3004) Ebu Said el Hudri r.a'den.

298 hadis, şahidleriyle hasendir. Elbani Sahiha(2026) Ebu Davud(ilim 3)

araya geldi. Nitekim Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Benden rivayet edin!"[299]

Diğer hadiste; "Benden bir söz işitip anladıktan sonra onu başkasına ileten kimsenin Allah yüzünü aydınlatsın."[300]

İşittiği gibi aynen rivayet etmesi ancak yazarak olabilir. Zira ezber unutulabilir. Ahmed Bin Hanbel r.a. bir hadis söylediğinde ona; "Onu bize imla (ezberden rivayet) et" derler. O da; "Hayır, bilakis kitaptan rivayet edeceğim derdi."

Ali Bin Medini demiştir ki; "Efendim Ahmed Bin Hanbel bana ancak kitaptan hadis rivayet etmemi emretti."

Sahabeler sünneti rivayet edince, tabiun onlardan aldılar, muhaddisler seferlere çıktılar, yeryüzünün doğusunu batısını gezdiler, bir kelime ondan, bir kelime bundan, hadisleri tahsil ettiler. Sahih olanı ve olmayanı ayırt ettiler.[301] Ravilerin güvenilir olup olmadığını tesbit ettiler, sünnetleri ezberlediler, tasnif ettiler. Sonra bunları silip yorgunluğu unutan, herhangi bir hadise hakkında Allah'ın hükmünü bilmeyen kimse; "Bunun gibisi ile şeriat ilan edilmemiştir" dedi. Bizden öncekilerin şeriatlarının peygamberlerine ulaşan isnatları olmayıp, bu ancak bu ümmetin bir özelliği değil midir?

---

299 Buhari(6/496-Fethul Bari) İbni Amr r.a.'dan.

300 Yirmi küsur sahabeden rivayet edilmiş olup sahih ve mütevatirdir. Edilletu veş Şevahid(s.35) bkz.: erReddul İlmi(1/73) [Ahmed(3/37)]

301 Bu, hadis ıstılahları ve kaideleri ilminin kurulmuş olmasının meyvesidir. Kim bundan gafil olup, hadisin geçtiği kitabı kaynak göstermekle yetinirse, aslı bırakıp füru ile uğraşmış olur, dikkat oluna! Şerhlerin ve dipnotların çokluğu seni aldatmasın.

Nitekim Ahmed Bin Hanbel bu uğurda doğuyu batıyı dolaşmış olup hadis talep etmiş, oğluna şöyle demiştir;

“Filandan ne yazdın?” o da; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bayram günü bir yoldan gider, diğer yoldan dönerdi.”[302] Dedi. Ahmed Bin Hanbel;

“İşte Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in bana ulaşmayan sünnetlerinden bir sünnet!” dedi.

Bir çok hadis toplamış olmasına rağmen böyle diyorsa, hadisleri yazmayanın hali ne olur? Hele yazdıktan sonra suya atmışsa?!

Kitapları silip gömdüklerini görmüyor musun? O halde fetvalarda ve hadiselerde neye dayanıp hüküm vereceğiz? Falan zahide, filan sufiye veya onlara arız olmuş vesvese ile hayallere mi? Hidayetten sonra sapıtmaktan Allah’a sığınırız.

Defnettikleri kitaplarda ya hak olan, ya batıl olan veya hak ile batılın karışık olduğu şeyler vardı. Şayet onlarda batıl şeyler varsa onları gömen ayıplanmaz. Hak ile batılın karışık halde bulunduğu, ayırmanın mümkün olmadığı şeyler varsa onların telef edilmesi mazur görülür. Zira bazıları hem güvenilir kimselerden hem de yalancılardan yazıyor ve işleri karıştırıyor, kitapları gömüyorlardı. Süfyan es Sevri’nin bazı kitapları gömdüğüne dair olan rivayet buna yorumlanabilir.

302 Ebu Davud(Salat 254) benzerini Buhari(2/472-Fethul Bari) Cabir r.a.’den.

O kitaplarda yok edilenler hak ise, şeriat onların telef edilmesini helal saymaz. Zira o kitaplar, onların telefinde maksat ne olursa olsun, ilmi ve malı korumaktadır.

Şayet; "Onlar beni ibadetten alıkoyuyor" denirse ona denilir ki; "buna üç açıdan cevap verilir;

Birincisi; şayet anlarsan, ilimle meşgul olmanın ibadetten üstün olduğunu bilirsin.

İkincisi; içine düştüğün uyanıklık hali devam etmez. Zannederim kaçırdığın şeylerden pişman olursun. Bil ki, kalpler aynı sağlığında kalmaz. Paslanır ve cilalanmaya ihtiyaç duyar. Onun cilası ilim kitaplarına bakmaktır. Yusuf Bin Esbat kitaplarını defnettikten sonra hadis rivayet etmeden sabredemedi, ezberinden rivayet etmeye başladı ve karıştırdı.[303]

Üçüncüsü; tam uyanıklığın devam ettiğini ve bu kitaplara ihtiyacın olmadığını varsayalım. Senin makamına ulaşmamış, ilim tefsirine yeni başlamış talebelere bunu öğretseydin, bağışlasaydın ve faydalanmak isteyenlere verseydin veya onları satıp parasını tasadduk etseydin, hiçbir durumda onları gömüp yok etmeseydin daha hayırlı olurdu.

Mervezi'nin rivayetine göre Ahmed Bin Hanbel'e; kitaplarının defnedilmesini vasiyet eden kimse soruldu. Dedi ki; "İlmin gömülmesi hoşuma gitmez."

Yine onun rivayetine göre, Ahmed Bin Hanbel şöyle dedi; "Kitapların gömülmesine anlam veremiyorum."

---

303 Tehzibut Tehzib(11/408)

Sufiler; ilim talebinde tembellik edenler ve ilmin, ibadetlerin semeresi olarak ilham edileceğini zannedenler olarak taksim edilince, bu ilmi batın ilmi olarak adlandırdılar ve zahir ilmi ile meşgul olmaktan yasakladılar.

Cafer el Huldi dedi ki; “Sufiler beni bıraksaydı size dünyanın isnadını getirirdim. Abbas ed Devri’nin yanına gitmiştim ve henüz genç idim. O’ndan bir meclis yazdım ve yanından ayrıldım. Onun sufi arkadaşlarından biri beni karşıladı ve;

“Yanındaki nedir?” dedi. Onları gösterdiğimde dedi ki;

“Yazık sana! Batın ilmini bırakıp sayfalardaki ilmi alıyorsun ha!” onun bu sözü kalbime yer etti ve Abbas’ın meclisine artık gitmedim.

Derim ki, bana ulaştığına göre Ebu Said el Kindi şöyle dedi; “Ben hem sufilerin dergahına gidiyor, hem de gizlice ilim tahsil ediyordum. Onlar bunu bilmiyorlardı. Bir gün cebimden mürekkep hokkam düştü. O zaman sufiler bana; “avretini ört” dediler.

Huseyn Bin Ahmed es Saffar dedi ki; “Elimde kalemim vardı. Şibli bana dedi ki; “Siyahlığını benden gizle. Kalbimin karalığı bana yeter.”

Allah Teala’ya karşı en büyük inat, O’nun yolundan alıkoymaktır. Allah’ın en açık yolu da ilimdir. Zira o, Allah’ı gösterir, Allah’ın hükümlerini ve şeriatını açıklar, O’nun sevdiği ve sevmediği şeyleri izah eder. İlme engel

olmak, Allah'a ve şeriatına düşmanlıktır. Lakin bundan yasaklayanlar, ne yaptıklarını bilmiyorlar.

Ebu Abdullah Bin Hafif dedi ki; "ilim öğrenmekle meşgul olun. Sufilerin sözlerine aldanmayın. Ben kalem ve defterimi yanımda saklar, gizlice ilim ehlinin yanına giderdim. Bunu öğrendikleri zaman bana düşman oldular ve "Bu iflah olmaz" dediler. Sonra da bana muhtaç oldular."

İmam Ahmed Bin Hanbel ilim talebesinin elinde kalem görünce; "Bunlar İslamın kandilleridir." Derdi. Yaşlı olmasına rağmen o bile mürekkep hokkası taşırdı. Biri ona; "Ey Ebu Abdullah! Onu ne zamana kadar taşıyacaksın?" dediğinde dedi ki; "Kabre kadar!"

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Ümmetimde devamlı olarak yardım gören bir taife bulunur, kıyamet gününe kadar onlara muhalefet edenler zarar veremezler"[304] Ahmed Bin Hanbel dedi ki; "Onlar hadis ashabı değilseler, başka kim olduklarını bilemiyorum"

Ona birisinin; "Hadis ashabı kötü kimselerdir" dediği söylenince Ahmed Bin Hanbel dedi ki; "Onu diyen zındıktır!"[305]

İmam Şafii r.a. dedi ki; "Hadis ehlinden birini görünce Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından birini görmüş gibi oluyorum."

---

304 mütevatir hadistir.

305 Bkz.:er Reddul İlmi(2/36).

Bil ki bu kimseler ilmi bırakıp riyazetle uğraşınca, görüşlerine göre amel edince, ilimler hakkında konuşmadan edemediler. Kendi yanlış, çirkin vesveseleriyle konuştular. Tefsir, Hadis, Fıkıh ve diğer ilimlerde cahilce konuştular. İlimleri kendilerine has şekilde yönlendirip yorumladılar. Ama Allah Teala hiçbir zaman yer yüzünde şeriatı savunan, hata edenlerin hatalarını gösteren, onlara reddiyeler veren alimleri eksik etmemiştir.

Aşağıda onların anlayış ve sözlerinden örnekler verip ilimleri hakkında, anlayışlarının kötülüğü ve hatalarının çokluğu hakkında uyaracağım;

Bil ki, ilim korkuya, nefsi hakir görmeye, suskunluğa vesile olur ve teşvik eder. Selef alimlerinden ibret alırsan, onlara korkunun hakim olduğunu görürsün. Onlar münakaşalardan uzak durmuşlardır. Ömer r.a. ölüm anında şöyle demişti; "Eğer bağışlanmazsa, vay Ömer'in haline!"

İbni Mes'ud r.a.; "Keşke öldükten sonra dirilmeyecek olsaydım" demiştir.

Süfyan es Sevri, ölüm anında Hammad Bin Seleme'ye; "Benim gibi birinin bağışlanacağını ümid ediyor musun?" demiştir.

Onlardan bu gibi sözlerin sadır olması ilimlerinin kuvvetli olması sebebiyledir. Kuvvetli ilim ise korku ve haşyete sebep olur.

Allah Azze ve Celle buyuruyor ki; "**Kulları içinde Allah'tan en çok alimler korkar."(Fatır 28)** Rasulullah

sallallahu aleyhi ve sellem buyuruyor ki; "**Sizin en bilgiliniz ve Allah'ı en çok tanıyanınız, O'ndan en çok korkanınız benim**"[306]

Sufilerin çoğunluğu ilimden uzaklaşınca amellerinden haz alamadılar. Bazılarına keramete benzer lütuflar olunca davalarında ileri gittiler."[307]

Onların; "**Allah'tan sakının, Allah size öğretiyor"(Bakara 282**) ayetini delil getirmelerine gelince, bu birkaç açıdan reddedilmiştir;

1- "**ve size öğretiyor**" kavlindeki "vav" atıf değil isti'nafdır. Ayetin manası şöyledir; "**Allah'tan sakının, Ey borçlananlar! Alış veriş yaptığınız zaman da şahid tutun. Ne katibe ne de şahide zarar verilmesin ve Allah'ın bunun dışındaki sınırlarını kaybetmekten sakının**." Yani "**ve Allah size öğretiyor**" kavlinin manası; "size yapmanız gereken şeyleri açıklıyor" demektir.[308] Özet olarak; "Bu öğretiş, Allah'ın öğrettiğidir, onu alın"

2- Şer'i ilim talebinin yolunu Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem sınırlamıştır; "**İlim; ancak taallüm (ilme gayret) ile, hilim(yumuşak huyluluk); tahallüm iledir. Kim hayra hazırlanırsa ona verilir, kim şerrin sıkıntısını çekerse ona düşer**."[309]

Bu sınırlama ilmin ancak taallüm yoluyla olacağını, başka bir yolu olmadığını belirtir. Taallüm, ilim talebi ve

---

306 Buhari(10/513, 13/276-Fethul Bari) Müslim(2356)

307 İbnul Cevzi Telbisu İblis(s.320-341) biraz tasarrufla.

308 Taberi Tefsiri(3/91)

309 Hasendir. Bkz.: Elbani Sahiha(342)

tahsili için gayret sarf etmeyi gerektirir. Bu işte geniş açıklama iki şekilde olur;

a)- Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyuruyor ki; "**ilim talebi her müslümana farzdır**."[310] Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ilim talebini farz kılmıştır.

b)- Bu talep, ilim talebi yolunu tutmadan gerçekleşmez. Bunun için Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurur ki; "Kim ilim talebi için yola koyulursa Allah onu cennet yollarından bir yol üzerinde yürütür."[311]

3- Allah Teala'nın "**ve Allah size öğretiyor**" kavli; **"***Ey iman edenler! Şayet Allah'tan sakınırsanız sizin için (hakkı batıldan ayıracak) bir furkan kılar"(Enfal 29)* kavli ve

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve Rasulüne iman edin ki, rahmetinden iki pay versin ve ışığında yürüyebileceğiniz bir nur kılsın"(Hadid 28) kavli gibidir.[312]

Onun manası*; "Kim Allah'tan sakınır ve böylece ilim talep ederse, kalbinde onu anlayacak bir nur verir ve onunla hak ile batılı ayırır."* Demektir.

Kurtubi dedi ki; "Allah, kendisinden sakınana ilmi vaad ediyor. Yani kalbinin karşılaştığı şeyi anlayacak bir nur kazanmasıdır. Başında Allah onun kalbine hak ile batılı ayıracak bir nur kılar. Bundandır ki, Allah; "**Ey**

310 Şahidleriyle sahihtir. Bkz.: Elbani Tahricu Ehadisu Müşkiletil Fakr(86)

311 Hasendir. Bkz. Sahihu Tergib ve Terhib(68)

312 İbni Kesir Tefsiri(1/344)

iman edenler! Allah'tan sakınırsanız sizin için (hak ile batılı ayıracak) furkan verir." Buyurur.[313]

Bu anlayış, Ali Bin Ebu Talib r.a.'in Ebu Cuhayfe'nin sorduğu; "İndinizde (Kur'an dışında) kitap var mı?" sorusuna verdiği cevabında işaret ettiği manadır; "Hayır. Ancak Allah'ın Kitab'ı ve Müslüman kimseye bağışlanan anlayış vardır. Bir de şu sayfadakiler vardır." Der. Ebu Cuhayfe o sayfalarda ne olduğunu sorunca dedi ki; "Esirler, esirlerin bırakılması ve bir kafir sebebiyle bir müslümanın öldürülemeyeceği hükümleri vardır."[314]

İşte onlar Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ilim talep eden sahabeleridir. İlim tahsilinde ciddi davranmışlar, onu rivayet etmişler, Allah da onlara anlayış vermiştir. Onlar takvalıların imamlarıdır; "**Bizleri takva sahiplerine imam kıl"(Furkan 74)**

Her takva sahibi onları imam edinir. Bildiğin gibi takva vaciptir. Böylece onları imam edinmenin vacip olduğunu da bil! Onların yolundan ayak diremek fitne ve mihnetlerin uğrayacağı bir durumdur.

Sufilerin; "**Biz Ona katımızdan ilim öğrettik"(Kehf 65**) ayetini delil getirmelerine gelince, bu da birkaç açıdan reddedilir;

1- Hızır aleyhisselam kendisine vahyedilen bir peygamberdir. Bu hükme bağlanmış bir meseledir.

2- O şeriatta olanlar bizim şeriatımız dışındadır. Bizim şeriatımıza gelince; hiç kimse bundan

313 Kurtubi(3/406)

314 Buhari(1/204-Fethul Bari)

başkasını tercih edemez veya ondan başkasını öğrenemez. Kimse de Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber, Hızır ile Musa A.s. gibi olduğunu iddia edemez. Bu apaçık küfürdür. Zira Musa A.s. hayatta olsaydı, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'e uymaktan başka yolu yoktu.

Bazı tarikatlarda hatme yapılırken; "Medet ya Ahmeder Rıfai, ya Abdulkadir" "ya ıbadallah eğisna" gibi nidalar edilmektedir. Bunlar caiz midir?

Caiz değil bilakis şirktir. Fatiha suresinde; "Ancak sana ibadet eder, ancak senden yardım isteriz" buyrulmaktadır. Yine Allah Azze ve Celle buyurur ki;

"De ki: Ne dersiniz; size Allah'ın azabı gelse veya o kıyamet gelip çatıverse size, Allah'tan başkasına mı yalvarırsınız? Doğru sözlü iseniz (söyleyin bakalım)! Bilâkis yalnız Allah'a yalvarırsınız. O da (kaldırılması

için) kendisine yalvardığınız belâyı dilerse kaldırır; ve siz ortak koştuğunuz şeyleri unutursunuz.”(En’am 40-41)

“Onlar Allah'ı bırakıp kendilerine ne zarar ne de fayda verebilecek şeylere tapıyorlar ve: Bunlar, Allah katında bizim şefaatçılarımızdır, diyorlar. De ki: "Siz Allah'a göklerde ve yerde bilemeyeceği bir şeyi mi haber veriyorsunuz? Hâşâ! O, onların ortak koştuklarından uzak ve yücedir."(Yunus 18)

“O halde sakın Allah ile beraber başka tanrıya kulluk edip yalvarma, sonra azap edilenlerden olursun!”(Şuara 213)

Tasavvufçular Niçin Kabirlere Tevessül Ederler?

İbnu Mes'ud (radıyallahu anh), "*Onların yalvardıkları bu varlıklar Rablerine -hangisi daha yakın olacak diye- vesile ararlar " (İsra, 57)* ayeti hakkında şu açıklamayı yaptı: "İnsanlardan bir grup, cinlerden bir gruba tapıyorlardı. Bu cinniler Müslüman oldular. İnsanlar hâla bunlara tapmaya devam ettiler. Bunun üzerine ayet nazil oldu."[315]

Allah Teala buyurur ki; “Onlar halka; “Sakın tapındığınız ilahlarınızı hele Veddi, Süva’yı, Yegus’u, Yeuk ve Nesr’i asla bırakmayın dediler.”(Nuh 23) İbni Abbas r.a. ve başkaları bu ayet hakkında şöyle dediler;

“Aslında bu isimler, Nuh kavminde yaşayan iyi insanların isimleriydi. Bunlar öldükleri zaman kavminin

315 Buhari, Tefsir, Benû İsrail 7, 8; Müslim(3030) Taberani(9/222) Nesai Sünenul Kubra(6/380)

insanları onların kabirlerine hürmet ve yakınlık gösterdiler. Daha sonra da bu insanların suretlerini yaparak onlara tapınmaya başladılar.”[316]

Cafer Muhammed b. Bâkır Hazretleri şöyle demiştir:

Vedd, kavmi içinde sevilen müslüman bir kişiydi. Ölünce Bâbil yurdunda kabrinin etrafında ordu kurdular, yas tuttular. İblis onların bu feryadını görünce bir insan biçiminde onlara: "Sizin ağlayıp sızladığınızı ve üzüldüğünüzü görüyorum. Size onun bir şeklini, resmini yapsam, toplandığınız yere koysanız da onu ansanız." dedi." Peki" dediler. Bunun üzerine İblis Vedd'in bir şeklini yaptı. Onu toplantı yerlerine koydular. Babilliler onu anarlardı. İblis bunu görünce: "Nasıl, evlerinize de yapsam, herkes evinde de ansa olur mu?" dedi. Onu da yaptı, bu şekilde onu anar oldular. Sonra çocukları yetişti. Çocuklar büyüklerin ona yaptıklarını görüyordu. Nesil uzadıkça onu niye andıkları unutuldu. Tuttular, ona ilâh diye tapmaya başladılar. İşte yeryüzünde Allah'tan başka ilk tapınılan Vedd oldu.

Tasavvufçuların kabirlerle tevessülü konusunda şeyh efendi ile tartışmaya gerek yoktur. Çünkü tasavvufçuların ve tasavvuf kurbanlarının işlediği en basit ve en açık putperestliklerdendir. Tasavvuf kahinleri de, kabirde yatana duydukları sevgiden değil, belki kabrinde putlaştırılan kişiler için toplanan kurbanlar ve sunulan adakların hatırı için ona sevgi ve saygı gösterisinde bulunur ve medetler umarlar. Çünkü geçimleri ve saltanatları bu sapık dine dayanmakta, insanların

316 Buharî, Tefsir, Nuh 1. İbn Cerir et-Taberi-Tefsir, Hisar Yayınları: 8/440.

kaderlerinde bu sömürü otoritesiyle tahakkum etmektedirler.

Kabirleri kutsallaştırma ve onlarla tevessül konusunda bir de oryantalistleri dinliyelim; Goldziher şöyle diyor:

"Eski dinlerden birçok unsurlar İslâm'a geçmiştir. Evliyanın kutsallaştırması şeklinde birçok şekillerde bu kalıntılar varlığını sürdürmüştür. Gerçek şu ki İslâm'ın özünü bozan ve gerçeğini tahrif eden bu uydurma takdis kadar özgün uygulama ile ters düşen başka bir şey yoktur. Sünnete uymağa özen gösteren gerçek sünni bir müslümanın bunu tiksindiği ve nefret ettiği şirk şekillerinden sayması gerekir."

Avam halkın evliyayı kutsallaştırması konusundan da söz ederek şöyle demektedir: "Evliya kabirleri ve diğer mukaddes yerler birtakım kalıntılar için avam halkın ibadet yeri edindiği ve koyu bir putperestlikle sarıldığı yerlerdir. Hatta avam halk en az Allah'a ibadet kadar bağlılık göstermektedir."

Yerel veliden de söz ederek şöyle der: "Birileri veli adına yalan yemin ederken korktuğu kadar Allah adına yalan yemin etmekten yüzü kızarmamaktadır." Salih selefin uygulamalarını, İslâm alimlerinin görüşlerini ve uyarılarını dinlemiyen, hatta bir türlü anlamaya yanaşmıyan tasavvufçulara yahudi Goldziher'in bu uyarıları ve tesbitleri belki bir ders olur. Ne de olsa Avrupa malıdır:

Yine oryantalist Ronaldson şöyle der: "Kur'ân'da apaçık ve kesin olarak belirtilen tevhide rağmen

müslüman milletler hâlâ putperest birtakım gelenekleri devam ettirmektedir. Bütün müslüman milletlerde avam için dini hayatın en önemli yanları, salihlerin kabirlerini kutsallaştırmalarıdır. Bu konuda modern alimler (daha doğrusu, tasavvuf şeyhleri ve onların büyüledikleri sözde alimler) kamuoyunun seyrine ayak uydurmuştur. Her bölgenin mahalli imamları olmuştur. Onların kabirlerini ve kalıntılarını ziyaret ediyorlar. O imam da seviniyor ve onlara şefaat ediyor, onları fakirlik ve hastalıktan kurtarıyor.

Gördüğünüz gibi tasavvufçuların hurafe ve bidatları İslâm'a maledilmekte ve düşmanları onu bunlarla tanımaktadır. Bu oryantalistin söylediklerini tarafsız olarak düşündüğünüz ve İslâm aleminde yapılanları gözönüne getirdiğiniz zaman, ona hak vermemeniz mümkün değildir. Ancak tasavvufçuların saçmalıklarının faturası ne yazık ki İslâm dinine çıkarılmaktadır. Her kentte ve köyde bulunan ve halk tarafından kutsallaştırılıp Allah'tan istenecek şeyler kendisinden istenen yatırlar, tekkeler, ziyaretler ve şeyhlerin makamları gözönüne getirilirse, bu oryantalistlerin tesbitlerine hak vermemek mümkün müdür, dersiniz? Her anlattıkları tasavvufçuların birer uygulaması değil midir?!

Onun için şeyh efendilerle tevessül konusunda tartışma yapmıyacağız. Katıksız bir şirk olmasına rağmen bu konuda onlarla tartışmaya girmiyeceğiz. Çünkü bunların yaptığı tevessül daha korkunç bir şirkin neticesidir. O da tasavvufçuların evliya dedikleri kişilerin birer insan değil, dilediğini yaratan ve seçen tanrılar olduğuna inanmasıdır. Yahut Allah'ın zatı olup bazan Ticani, bazan Nakşibendi, bazan Rifaî (ve Rufaî), bazan Şazeli, bazan Mevlevi, bazan da Burhani olarak tecessüd

edip görünen birer tanrı olduklarına inanmalarıdır. Yoksa, vahdeti vücut ne işe yarıyacak? Bunun hiç mi ürünleri olmayıcak?

Abdulaziz ed-Debbağ şöyle diyor: "Büyük bir makama yükselmiş bir veli gördüm. Konuşan ve dilsiz yaratıkları, yabani hayvanları ve haşeratı, gökleri ve yıldızları, yerleri görüyor. Yer küresinin tamamı ondan alıyor. Bir anda seslerini ve konuşmalarını işitiyor. Herkese ne istiyorsa veriyor ve ihtiyacını gideriyor. Bu işlerin hiçbiri diğerinden alıkoymuyor."

ed-Debbağ bir kulu Allah'ın sıfatlarıyla tavsif ediyor ve ona rablık giydiriyor.

Şimdi de kendini anlatan Ahmed et-Tîcanî'yi dinliyelim: "Ruhum Muhammed'in ruhudur. Rasul ve nebileri destekliyor. Ruhum ezelden ebede kadar aktap ve arifleri destekliyor.

Allah mahşer günü insanları topladığı zaman, orada bulunan herkesin işiteceği yüksek bir sesle bir münadi şöyle seslenir: Ey mahşer halkı! Şu kişi sizi destekliyen imamınızdır. Peygamberlerin zatından doğan bütün feyizleri zatım alıyor ve benden bütün yaratıklara dağıtılıyor."

Bağlılarından biri de onu şöyle tavsif ediyor: "Yöneldiği zaman zenginleştirir, hoşnut eder ve bütün arzuları gerçekleştirir."

Bir diğeri de şöyle tanıtır: "Hiçbir veli hiçbir peygamberden onu vasıtalığı olmadan hiçbir feyiz alamaz."

Diğeri de şöyle anlatır: "Kapalı şeyleri açığa çıkaracak, meçhulleri bildirecek, ihtiyaçların akibetini anlıyacak ve onlara terettüp eden afetleri ve çıkarları kavrayacak kadar rabbani ve nüfuzlu bir basirete sahiptir."

el-Bistami de şöyle diyor: "Allah beni tutup önüne koydu ve ey Ebu Yezid, kullarım seni görmek istiyorlar, dedi. Ona, vahdaniyetinle beni terbiye et, kimliğini bana giydir, ehadiyyetine beni yükselt, öyleki kulların beni gördüğü zaman "Seni gördük, desinler ki gördükleri sen ol, ben de oradan kaybolayım"

Yine Ali Harazim, et-Ticaniyi şöyle tavsif ediyor: "Zenginleştirir ve doyurur, gaybı bilir."

Bütün bu sıfatlar Allah'ın sıfatlarıdır. Yüce Allah kendini bu sıfatlarla tavsif etmektedir: "Zengin eden de, varlıklı kılan da odur." "O gaybı bilendir. Dilediği peygamberler dışında gaybına kimseyi muttali kılmaz. Çünkü o bunun ardından ve önünden gözcüler salar."

Şeyhlerin uyanık iken Rasulullah ile görüştüğü söyleniyor. Hatta "onlar yanlış yapsalar manen ikaz edilirler" deniliyor. Doğru mudur?

Bu da şeyhlere masumiyet atfetmenin başka bir hilesidir. Onlar yanlış yaptığı zaman Kur'an ve sünnetin ikazına aldırmadıkları için mi manen işaret beklentisi içerisinde olunuluyor?

Bu aynı Mutezilenin "Kur'an mahluktur" diye patlattıkları fitne gibidir. Onlar bunu söylerken, Muhammed S.a.v'e inen vahiy, onun yaşadığı dönem için geçerliydi. Şimdi biz aklımızla hükmederiz" demek istiyorlardı. Sufiler de buna çok yakın olarak; "Biz de keşfimizle, rüyalarımızla hükmederiz" edasıyla "Kur'an mahluktur" demiş gibi oluyorlar.

Hem sormak lazım; madem Allah bu dini tamamladığını belirtmiştir (Maide 3) ve yeni bir helal veya haram kılma sözkonusu olmadığına göre Rasulullah s.a.v'i uyanık iken gördüğünü iddia edenler Onun hayatı döneminde tebliğ ettiği dinden başkasını mı bildirdiğini söyleyecekler? Kim bunu söylerse o sözü alıp suratına çarparız! Zira Allah'ın koruyacağına bizzat kefil olduğu(Hicr 9) vahyi, ümmetin sıhhatinde ittifak ettiği, pek çok sünneti ihtiva eden Sahihi Buhari ve Sahihi Müslim gibi hadis külliyatını, kerameti yalnız kendinden menkul bir sözle yalanlamıştır.

"Ama uyanıkken Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile görüşebilenler rivayet edilen hadislerin doğruluk derecesini öğrenebilirler" denilirse; derim ki; İbni Arabi,

ed Debbağ, Suyuti gibilerin bu metodla sahih olduğuna hükmettikleri hadisleri karşılaştırırsanız, birinin keşfen sahih dediğine diğerinin keşfen bâtıl dediğini görürsünüz. Hatta İbni Arabi, hiçbir yerde aslı bulunmayan birbirine zıt iki sözün ikisine de keşfen hadistir demektedir. Bu iki hadis(!); "Allah buyurdu ki; Ey Muhammed! Sen olmasaydın kainatı yaratmazdım" sözü ile "Allah buyurdu; Ben gizli bir hazineydim. Bilinmeyi istedim ve halkı yarattım" sözüdür.

Bu durumda Allah Azze ve Celle kainatı bu ikisinden hangisi için yarattığı çelişki gibi oluyor. Allahı bundan tenzih ederiz. O buyuruyor ki; "Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım"(Zariyat 56) buyurmaktadır.

Konevi ve Bursevi gibi sapık tasavvufçular eserlerinde "İşlerinizde bunaldığınız vakit kabir ehlinden yardım isteyin" şeklinde isnadı bulunmayan ve tevhide zıt olan bir sözü sahih diyerek nakletmektedirler. Hadis usulüne göre isnadsız bir söze sahih denilemeyeceği için bunun keşfen sahih olduğunu iddia etmiş oluyorlar! Halbuki bu Kur'an'a ve sahih hadislere zıttır.

Uyanıkken Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i görmenin imkanı ve mahiyeti hakkında alimlerin söylediklerine gelince, aşağıda nakledeceğimiz gibi böyle bir rü'yet, Rasulullah'ın zatını değil, misalini görmektir ve rüya mesabesindedir.

Suyuti Tenvirul Halek'te nakleder; Kadı Ebu Bekr İbnül Arabi – ki Maliki mezhebi imamlarındandır (Muhyiddin Arabi değil!) – Kitabu Kanunit Te'vil'de der ki; "Sufiler dediler ki, insan için, alakalardan kesilme,

riyaset, mal, cinsi birleşme, gibi dünya sebeplerinden uzaklaşma suretiyle nefis temizliği ve kalp tezkiyesi hasıl olursa, Allah Teala'ya, sürekli ilim ve amelle tamamen yönelirse, ona kalpler keşf olunur, melekleri görür, sözlerini işitir, peygamberlerin ruhlarına muttali olur ve onların kelamlarını işitir."

Sonra İbnül Arabi dedi ki; "Peygamberleri ve melekleri görmek, onların konuşmasını işitmek, mü'min için keramet olarak, kafir için ise ukubet (azap) olarak mümkündür."[317]

Şeyhul İslam İzzüddin Bin Abdisselam, Kavaidül Kübra'da dedi ki; "İbnül Hac, Medhal'de der ki; "Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'i uyanık iken görmek zor bir meseledir ve az vaki olur. Bu zamanda ancak aziz sıfatlara sahip olanlar görüyor. Çoğunlukla görülemiyor. Bununla beraber biz bunun, Allah'ın zahirlerini ve batınlarını muhafaza eylediği bazı büyük zatlara vaki olduğunu inkar etmeyiz."

(İbni Abdisselam) dedi ki; "Bazı alimler Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in uyanık iken görülmesini inkar edip şu illeti öne sürdüler; "Fani göz, bakiyi göremez. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, beka yurdunda, onu gören ise fena yurdu olan dünyadadır."[318]

Suyuti der ki; Uyanık iken peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i görenlerin çoğu, kalbi ile görür, sonra terakki ederek göz ile görürler. Daha önce, bunun, Kadı Ebu Bekr İbnül Arabi'nin iki görüşünden biri olduğu

317 Muhammed Said Seyfüddin Muhtasarus Sulük(s.102)

318 Muhammed Said Seyfüddin Muhtasarus Sulük(s.102)

geçmişti. Lakin göz ile görmek, **insanların birbirini görmesi gibi değildir.** Şüphesiz bu, berzahi cem'iyet hali ve vicdani bir iştir.

O'nu gören hal sahipleri diyorlar ki; ruhunu görüyorlar. Gazali buna açıklık getirerek der ki; "Bunda murad edilen, **cisminin ve bedeninin görülmesi de**ğil, Onun zatını görmeye vasıta olan misalidir. Bu vasıta hakikat de olabilir, hayal de. Zatı, hayal edilmiş bir misal değildir. **Görülen şekil, Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem'in ne ruhu, ne de şahsıdır. Bilakis hakikatte o, misalidir.**

Bu, kişinin Allah Teala'yı rüyasında görmesine benzer. O'nun zatı şekil ve suretten münezzehtir. Fakat, kişi bunu kullara tarif ederken, nur v.b. algılanabilen misaller vasıtası ile anlatır ve bu misal de Hak tarafından olduğu için Haktır. Rüyada gören kimse der ki; "Rüyamda Allah'ı gördüm." Yani başkasının hakkında olduğu gibi "Allah'ın zatını gördüm" diyemez.

Kadı Ebu Bekr İbnül Arabi dedi ki; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i bilinen idrak sıfatı ile görmek, hakikaten görmektir. Bilinen idrak sıfatı dışında görmek ise, misalini görmektir. –bunu Gayetül Hasen'de söyledi.–

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i uyanık iken görmek bir fazilet olup, bu O'nun zatını değil misalini görmektir. Şeyhulislam İbni Teymiye Kuddise sırruh der ki;

"Bazı kimseler için bazen yakaza halinde de, uyuyan kimse için rüyada görülen şeylere benzer bir görme hali hasıl olabilir. Bu kişi kalbi ile uyuyan kimsenin

gördüğünün aynısını görür ve ona , kalbiyle müşahede ettiği bir takım hakikatler tecelli eder. Bütün bunlar da dünyada iken vuku bulur.

Bazen kalbiyle müşahede ettiği şey, kişiye üstün gelir, onu tamamen sarar ve o şeyi bütün organları ile algılar; kişi de o şeyi bizzat gözleri ile gördüğünü zanneder. Bu hal uyanıncaya kadar devam eder; uyanınca bunun bir rüya olduğunu anlar. Ama bazen de kişi, uykuda gördüklerinin rüya olduğunu bilebilir.

İşte böyle abidlerden kendisi için kalbi bir müşahede meydana gelmiş, bu müşahede kendisini tamamen kaplamış ve onun duygularıyla idrak etmesini ortadan kaldırmış kimseler vardır. Böyle bir durumda bu abid kalbi müşahedesini bizzat gözü ile görme işi zanneder, ama bu konuda yanılgı içindedir…"[319]

Şunu da belirtelim ki; İmam Rabbani, peygamberler dışındakilerin rüyalarına ve keşiflerine mutlaka şeytanın müdahalesi olduğunu belirtmiştir.

Ebu Süleyman ed Darani; "Kalbime gelen ilhamları iki adil şahide arzederim, kabul ederlerse alır, etmezlerse reddederim. O iki adil şahid Allah'ın Kitab'ı ve Rasulü'nün sünnetidir."[320] Demiştir.

Ehl-i Sünnet indinde Rüya ve keşifler delil değildir. Bu İmam Şatıbi gibi usul alimleri tarafından

319 Şeyhul İslam İbni Teymiye Mecmuul Fetava(3/333)

320 Kuşeyri Risalesi(s.43)

belirtilmiştir.[321] Kitap ve Sünnet'e uygun olanları da ancak o rüyayı göreni bağlar. İmam Şa'rani de Tenbihul Muğterrin'de böyle demiştir[322].

"İbni Sirin radıyallahu anh'den sahih olarak rivayet edilmiştir ki, Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'i görme rüyası, İbni Sirin'e anlatıldığı zaman, O; "Rüyada gördüğün zatı bana anlat" derdi. Eğer rüya sahibi o zatı, İbni Sirin'in bilmediği ve Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in hilyesine muhalif görülen bir şekilde anlatırsa, İbni Sirin radıyallahu anh, rüya sahibine; "Sen Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i görmemişsin" diye cevap verirdi.[323]

Aynı uygulamayı İbni Abbas r.a, Ebut Tufeyl'in rüyasında Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüğünü zannettiğini söylemesi üzerine yapmış, ondan gördüğünü tarif etmesini istemiştir.[324]

İbni Arabi ve diğer bazı ulema; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i bilinen sıfatları üzere görmek, bizzat Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i görmektir. Başka şekil üzere görmek ise, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in misalini idrak etmektir." Dediler.[325]

Kadı Iyaz; "Bir kimse, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i hayatındaki suretinde görürse, rüyası doğrudur.

---

321 Şatıbi Muvafakat(2/267-70)

322 Tenbihul Muğterrin(s.25)

323 Ayni Umdetul Kari(20/18) Nablusi Ta'tirul Enam(s.663) Bkz.: Buhari(6/2567)

324 Müslim(hacc 239)

325 Nablusi Ta'tirul Enam(s.663)

Bilinen sıfatlarından başka şekilde görürse onun rüyası te'vile muhtacdır." Dedi.

İmam Nevevi ise; "Kadı Iyaz'ın bu sözü zayıftır. Bilakis, doğru olan; rüyayı gören, her iki surette de Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i hakikaten görmüştür." Dedi.[326]

Ali Bin Ebi Talib Radıyallahu anh buyurur ki; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i rüyasında güzel surette görenin eğer layık olmayan surette görürse, o kimsenin fitneye duçar olacağına te'vil edilir."

İmam Bedrüddin el Ayni de; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, rüyada bir kimseye bir emir verirse, o emir, hayatında bildirilmiş şeriata muvafıksa kabul edilir, değilse reddedilir."[327] Der.

İmam Kurtubi, rüyada Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in zatının hakikaten görülmesini şiddetle inkar etmiş, ve demiştir ki; "Rüyayı hakikate iltizam eden ve diline dolayan mecnundur." Eğer rüya hakikat olarak kabul edilirse, herkesin peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i başka bir surette değil, son nefesindeki suretinde görmesi lazım geldiği gibi, iki kimsenin aynı anda Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i görememeleri lazım gelir.

326 Nevevi elMinhac BiŞerhi Sahihu Müslim Bin Haccac(15/25) Suyuti Dibac(5/286) Nablusi Ta'tirul Enam(s.663) Feyzul Kadir(6/131)

327 Ayni Umdetul Kari(1/295) Kastalani(10/133) Feyzül Kadir(6/121) Nakşul Füsus(s.122) İsmail Hakkı Çetin İnsan ve Vazifesi(s.46)

Şüphesiz İmam Kurtubi, rüyanın zatla değil, sıfatla ilgili olduğunu ispatlamıştır. Tasavvuf ehlinin selefi de, her ne kadar lafızları farklı ise de, bu mevzuda muvafakat ederek; "bu öyle bir mizandır ki, ona dikkat etmek vaciptir" demişlerdir.[328]

Ebu Hanife'nin "Son iki sene olmasaydı numan helak olmuştu" dediği, Ahmed bin Hanbel ve İmam Şafii'nin Şeyban er Rai adındaki tasavvuf şeyhinden ders aldığı doğru mudur?

Ebu Hanife'nin böyle bir şey dediğine dair hiçbir güvenilir kaynakta bilgi yoktur.[329] İki sene ile kastedilen, Ebu Hanife'nin Cafer es Sadık ile tanıştığı son iki senedir. Bunu Şiiler, imamı kendilerine nisbet etmek için

328 Münavi Feyzul Kadir(6/129) Şeyh Alauddin Şerhu Fetavayı Nevevi(s.342) bkz. Karafi Furuk(4/244) el Aşkar Efalir Rasul(2/144)

329 Kevseri Irgamul Merid(41)

uydurmuşlardır. Cafer es Sadık’ı sufiliğe nisbet edenler de bunu kullanmak istemişlerdir.

İmam Ahmed ve Şafii’nin Şeyban er Rai’den tarikat aldığı iddiasına gelince alimlerin bu tür haberlerin batıl olduğunda ittifak etmişlerdir. Zira bu imamlar Şeyban’a yetişmemişlerdir.[330]

Keşif ve rüya ile elde edilen bilgi delil olur mu?

Ümmü Seleme radıyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, odasının kapısında bir münakaşa işitmişti. Yanlarına çıkıp:

"Ben bir beşerim. Bana ihtilaflılar gelir. Bunlardan biri, diğerine nazaran daha belâgatlı (ikna edici) olur. Ben de onun doğru söylediğini zanneder, lehine hükmederim. Ancak kime bir müslümanın hakkını vermiş isem, bunun ateşten bir parça olduğunu bilsin. O ateşi ister yüklensin, ister terketsin (kendisi bilir)" buyurdular."

Sahiheyn'in bir rivayetinde hadis şöyledir: "Ben de sizin gibi bir insanım. Siz dâvalarınızın halli için bana geliyorsunuz. Bazınızın hüccet yönüyle, diğer bazısından daha ikna edici olması, böylece benim, işittiğime dayanarak onun lehine hükmetmem mümkündür. Kimin lehine, kardeşinin hakkından bir şey hükmetmişsem (bilsin ki), onun için cehennemden bir ateş parçası kesmiş oluyorum."[331]

---

330 Sehavi Mekasıdu Hasene(474) Aliyyul Kari el Masnu(220) el Esrarul Merfua(381)

331 Buhari, Şehâdât 27, Mezâlim 16, Hiyel 9, Ahkâm 20, 29, 31; Müslim(1713)

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, bu hadis ile hükmü, işitilen şeylerin gereğine ve diğer şeylerin terkine bağlamıştır. Rasulullah aleyhissalatu vesselam, kendisine arzedilen hükümlerin pek çoğunun aslına vakıf bulunuyor, onların haklı ya da haksız olduklarını biliyordu. Buna rağmen o, ancak duyduğuna göre hükümde bulunuyor, bilgisi doğrultusunda hüküm vermiyordu.[332] Yine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, münafıklar kendisine vahiyle bildirildiği halde, işleri zahirdeki görünüşe göre yürütüyordu.

Allah Azze ve Celle, bu dini tamamladığını beyan etmiştir.(Maide 3) şu halde keşif veya ilham ile elde edilen bilgi bu dinde bulunmayan bir şey getiriyor olamaz. Öyle olursa bunun şeytanî olduğu kesin olarak ortaya çıkar. Keşfe veya ilhama muhatap olan kişi bunu Kitap ve sünnetin hükümlerine arz etmek mecburiyetinde olup, bunlara muhalif olursa ona asla itibar edilemez. Şunu da unutmamalı ki, masum olan Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem dışındaki herkesin keşfine şeytan mutlaka müdahale eder.

Şeyhlerin iddialı sözleri hakkındaki hüküm nedir?

Kim herhangi bir şeyhin müridlerini kıyamet gününde azaptan kurtaracağını iddia ederse kendi şeyhinin, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'den üstün olduğunu iddia etmiş olur. Bunu söyleyen tevbeye çağrılır. Allah Azze ve Celle buyurur ki; "O gün hiç

Muvatta(2/719) Ebu Dâvud(3583, 3584) Tirmizi(1339) Nesâi(8/233)

332 bkz.: Şatıbi el Muvafakat(2/267-270)

kimsenin kimseye faydası olmayacak! O gün emir Allah'ındır."(Bakar 48)

Sahih hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem kızı Fatıma'ya şöyle demiştir; "Ey Fatıma! Seni hiçbir şekilde Allah'ın azabından kurtaramam. Ey peygamberin halası Safiye! Sana Allah'ın azabına karşı hiçbir faydam olmaz. Ey peygamberin amcası Abbas! Senin için Allah'a karşı hiçbir şey yapamam. Ama kendi malımdan dilediğinizi benden isteyin."[333]

Yine sahih bir hadiste zekat vermeyenler hakkında şöyle buyrulmuştur; "Kıyamet günü sakın içinizden biriniz, omzunda böğüren bir deve olduğu halde karşıma çıkıp; Yetiş ey Allah'ın Rasulü diye medet istemesin. Çünkü o vakit ben ona derim ki; "Allah'ın azabından seni hiçbir şekilde kurtaramam. Dini sana tebliğ etmiştim."[334]

333 Buhari(vesaya 11)

334 Buhari(zekat 3, cihad 189) Müslim(imaret 24,26,28) Darimi(zekat 31) Ahmed(3/426,5/228,285)

Ebced hesabı hakkında bilgi verir misiniz?

Cevap: İbni Abbas r.a.'den rivayet edilen hadiste buyrulur ki; "**Yıldızlara bakan ve ebced harfleriyle uğraşan kimselerin Allah katında hiçbir nasibi yoktur**."[335]

Yine İbni Abbas r.a.'ın rivayet ettiği merfu hadiste buyrulur ki; "Kim yıldızlardan bir ilim elde ederse, sihirden bir şube elde etmiştir."[336]

Abbas r.a. der ki; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber Medine'den çıktım. Sonra Medine'ye dönüp baktı ve buyurdu ki; "Eğer onları yıldızlar saptırmazsa, Allah bu ülkeyi şirkten temizler."[337]

Cifr, ebced, cümmel vs. gibi adlar verilen rakam değerli harf sistemiyle olayların zamanını, yerini, durumunu, sırrını keşfetmek için yapılan bu hurâfecilik işlemine "hurûfîlik" adını verebiliriz. Tarihte bu adla ünlenmiş bir ekol de bulunmaktadır. İran'lı Fazlullah Hurûfî (ö. 1394) adlı bir şeyhin kurduğu bu tarikatta, görülmeyen güçleri harekete geçirmek ve tabiat üstü

---

335 sahihtir. İbni Ebi Şeybe(6/129) Fethul Bari(11/351) Suyuti İtkan(2/26) merfuan zayıf senedle; Taberani(11/41) Deylemi(3250) Camiüs Sağir(4408) Durrül Mensur(3/331) Tysirul Azizil Hamid(s.363) Kenzul Ummal(29154) ancak bu rivayetin de şahitleri vardır.

336 Sahihtir. İbni Ebi Şeybe(6/129) Elbani Sahiha(793) Ebu Davud(3905) İbni Mace(3726) Ahmed(1/227,311) Harbi Garibul Hadis(5/195)

337 Ebu Ya'la(12/6709-6714) Heysemi Maksadu Ali(612-613) Mecmauz Zevaid(3/299) Metalibu Aliye(663-64) Taberani'den; Cemül Fevaid(7623) zayıf ravisi vardır.

kuvvetleri kullanmak için birtakım harf, rakam ve şekillere özel anlamlar yüklenir.

İmam Şatıbi r.a. diyor ki; “Bir çok insan Kur’an üzerindeki iddialarında sınırı aşmışlar ve ona tabiat ilimleri, matematik, mantık, ilm-i huruf gibi öncekilerin – sonrakilerin bütün ilimlerini yüklemişlerdir. Bu iddia yanlıştır. Kaldı ki, sahabe, tabiun ve selefi Salihin, Kur’anı ve Kur’an ilimlerini, Kur’anda bulunan esrarı en iyi bilen kimselerdi. Bununla birlikte onlardan hiç kimsenin bu iddia doğrultusunda söz ettiği bize gelmemiştir. Onlar, Kur’andan sadece tevhid delilleri, teklifi hükümler, ahiretle ilgili hükümler ve bunlarla ilgili konuların ispatına çalışmışlardır. Eğer onların bu iddia doğrultusunda çabaları olsaydı meselenin esasına delalet edecek şeyler mutlaka bize ulaşırdı. Böyle bir şey ulaşmadığına göre bu iddianın onlarda mevcut olmadığı anlaşılır. Bu da Kur’anda onların iddia ettiği gibi bütün ilimlerin esaslarının bulunmadığına bir delildir.

Evet Kur’an bazı ilimleri içermektedir, ancak bunlar Arapların bildikleri ilimlerdir. Yahut onların bildikleri ilimler üzerine kurulu olan ve akıl sahiplerinin taaccüp ettiği, işaretleri gösterilmedikçe yolları aydınlatılmadıkça üstün akıl sahiplerinin dahi kavrayamayacağı türdendir. Kur’anda bunların dışında başka bir şeyin bulunması noktasında ise cevap; hayır olacaktır.

İddia sahipleri muhtemelen kendilerine şu ayetleri delil getirirler; “**Sana; her şeyi açıklayan, hidayet ve rahmet, müslümanlara da bir müjde olan kitabı indirdik.”(Nahl 89) “Biz, kitabta hiçbir şeyi eksik bırakmadık**.”(En’am 38) Ayrıca onlar surelerin başında bulunan harfleri – ki bunlar Arapların yabancı oldukları

şeylerdi – özellikle Ali r.a. olmak üzere seleften bazılarından nakledilen sözleri delil getirmektedirler.

Delil olarak kullandıkları ayetlerden maksat, müfessirlere göre yükümlülük ve Allah'a karşı kulluk icrasında gerekli olan hususlarla ilgili şeylerdir. İkinci ayette ise levhi mahfuzdan bahsedilir…

Sure başlarındaki harflere gelince, alimler bunlar hakkında Arapların bilgisi bulunduğunu gerektirecek şekilde açıklamalar getirmişlerdir. Mesela bunlara siyer müelliflerine göre, Arapların ehli kitaptan öğrendikleri cümmel hesabı gibi yorumlar yapılmıştır. Yahut bunların Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceği müteşabihattan olduğu söylenmiştir. Bunları Arapların hiç bilmediği şeklindeki yorumlara gelince, bu asla caiz değildir ve seleften hiç kimse böyle bir iddiada bulunmamıştır. Dolayısıyla iddiacıların elinde kendi davalarına delalet edecek hiçbir delilleri yoktur. Ali r.a.'den ve başkalarından nakledilen şeyler sabit değildir. Kur'anın gerektirdiği şeylerin inkarı caiz olmadığı gibi, ona onun gerektirmediği şeylerin nispeti de caiz değildir. Dolayısıyla onu anlamak için özellikle Araplara nispet edilen ilimlerle yetinmek gerekir.

Kur'andaki hükümlere ancak bu yolla ulaşılır. Kuranı anlamak için bundan başka yollar arayanlar, onu asla anlayamayacaklar, Allah ve Rasulüne kasdetmedikleri anlamları nisbet edecekler, onlara söylemediklerini söyleteceklerdir."[338]

338 Şatıbi Muvafakat(2/77-79)

Bazılarına göre sure başlarındaki bu harflerden maksat, bu ümmetin ecelini belirleyen sayı remizleridir.(cifir hesabı gibi) bu iddianın dikkate alınabilmesi için, Kur'an indiği sırada araplar'ın harflere belli sayılar yükleyerek tarih düşürme ya da zaman belirleme gibi bir usulü bildikleri sabit olmalıdır. Halbuki onların böyle bir şey bildikleri asla sabit değildir. Bunun aslı, siyer müelliflerinin dediği gibi Yahudilere dayanmaktadır…

İlme intisap ettiklerini, hatta eşyanın hakikatine keşif yoluyla vakıf olduklarını söyleyen bazı kimseler, bu görüşleri Kur'an hakkında ileri sürdükleri iddialarına hüccet kabul etmişler ve bunlardan bir kısmını da Ali r.a.'a isnad etmişlerdir. Bunlar, sözü edilen yorumları, ilimlerin aslı, dünya ve ahiret hallerine mükaşefe yoluyla vakıf olabilmenin kaynağı sanmışlardır. Gariptir ki bu kimseler, bu konuda hiçbir şey bilmeyen ümmi arap halkına yönelik olan ilahi hitaptan Allah'ın muradının bunlar olduğunu iddia etmişlerdir. Haydi diyelim ki onlar, kısmen sure başlarında murad olsun, peki onların çeşitli şekillerde terkip edilmesi ve birbiri ile çarpılması yoluyla her hal ve durum üzerine delalet ettiklerine, onların dört tabiata nispetine ve varlık aleminde etkin olduğuna, her mufassalın özü, her mevcudun unsuru olduğuna delil nerede? Onlar bu konuda çeşitli tertipler yapmaktadırlar ve onların hepsi de keşif ve gayba ıttıla esası üzerine dayandırılmaktadır. Keşif iddiası, şer'i konularda kesin olarak bir delil değildir. Kaldı ki şeriat dışında diğer hususlarda da delil sayılmamaktadır."[339]

Örnek verecek olursak; bazıları kıyametin "ansızın" manasına gelen "**بغتة**" kelimesinin ebced değeri olan

339 Şatıbi Muvafakat(3/383-384)

“1407” hicri yılında kopacağını söylemişler, fakat kıyamet bu tarihte kopmamıştır. Şayet insanlar ebced ve cifir hesabını delil kabul edip “Kur’an kıyametin 1407 yılında kopacağını belirtiyor” diye iddia etselerdi, bu tarihte de kıyamet kopmayınca Kur’an yalanlansaydı kopacak fitne akla hayale gelmezdi.

Yine Muhyiddin Arabi “ج ف خ” geçtikten sonra mehdi çıkar demiş, bunun ebced değeri olan h.683 yılından beri mehdi çıkmamıştır. Şa’rani de mehdinin h.1255 yılı şaban ayında çıkacağını söylemiş, tarih aksini göstermiştir.

Cifir yoluyla haber verilen bazı şeylerin çıkmış olması, cifrin hak olduğunu göstermez. Çünkü bir kimse, olması muhtemel olan pek çok şeyi haber verirse, şüphesiz bunların bazısı doğru çıkar. Eğer cifir hak olsaydı, bu yolla verilen her haberin doğru çıkması gerekirdi.

Allah Teala buyurur ki; “Onlar, ancak zanna uyarlar ve yalnız yalan söyleyip dururlar. “(En’am 116)

“De ki: Rabbım, açığıyla, gizlisiyle tüm hayasızlıkları, günahı, Allah'a şirk koşmanızı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır.”(A’raf 33)

“Hakkında bilgin olmadığı şey üzerinde durma. Çünkü kulak da, göz de, kalb de bütün bunlar ondan sorumludurlar.”(İsra 36)

“Rabbından apaçık bir burhan üzerinde bulunan kimse; işlediği kötülükleri kendisine güzel gösterilen ve heveslerine uyanlar gibi midir?”(Muhammed 14)

“Şeytanların kime indiğini size bildireyim mi? Onlar, 'gerçeği ters yüz eden,' günaha düşkün olan her yalancıya inerler.”(Şuara 221-222)

“Bununla beraber onların çoğu, sadece biz zan peşinde gider, ama zan gerçek adına hiçbir şey ifade etmez! Şüphesiz Allah onların ne yaptıklarını çok iyi biliyor.”(Yunus 36)

“Sana kitabı indiren O'dur. O'nun bazı ayetleri muhkemdir ki bunlar; kitabın anasıdır. Diğer bir kısmı da müteşabihlerdir. İşte kalblerinde eğrilik bulunanlar; fitne çıkarmak ve te'vile yeltenmek için müteşabih olanlara uyarlar. Halbuki onun gerçek te'vilini, ancak Allah bilir. İlimde derinleşmiş olanlar: Biz ona inandık, hepsi Rabbımızın katındadır, derler. Ancak akıl sahibleri düşünebilirler.”(Ali İmran 7)

“Acaba gaybın bilgisine sahiptir de o alemin sırlarını mı görüyor?”(Necm 35)

“Halbuki onların bu hususta bilgileri yoktur. Onlar, sadece zanna uyarlar. Zan ise hiç şüphesiz gerçekten bir şey ifade etmez.”(Necm 28)

Hurâfeci Tahrif Akımlarından Hurûfîlik, Ebcedcilik, Cifircilik*:*

İnsanlık tarihinde tevhid akîdesini bulandıran bir yığın hurâfe çeşidi olagelmiştir. Bunlar bazen ağaç, ırmak, inek, yıldız, güneş, ateş, yer, gök gibi müşahhas/somut varlıklar olabildiği gibi, bazen de peri, gulyabânî, dev, hortlak vs. gibi mücerret/soyut tasavvurlar da olabilmektedir. İnsanın, olmayan bir şeyi vehmetmesiyle,

eşyada olmayan bir gücü onda varmış gibi hissetmesi arasında temelde bir fark yoktur. Bunların tümü birer “tahrif”tir, imanın tahrifi...

Somut birer varlık olan eşyada güç vehmetmekten daha beter bir hurâfe olan soyut birer sembol olan harf ve rakamlarda birtakım sırlar ve manalar vehmetmek, insanoğlunun en eski hurâfelerinden biridir. Bu hurâfeler, kendisine inanan insanlarda gösterdiği etki sayesinde yaygınlaşmakta, bâtıl da olsa, insanın duyuları üzerindeki baskısı sonucunda gerçekleşen birtakım fizikî tezâhürler, “evhamlı” insanların hurâfelere inanmasına delil olmaktadır.

Din, her şeye gücü yeten bir varlığa (Allah); sihir ise, tabiattaki somut ya da soyut bir güce yönelmektir. Dinin bir cemaati, sihrin ise sadece müşterisi vardır. Dinde günah ve haram anlayışı varken, sihirde yoktur. Dinde açıklık ve anlaşılırlık, sihirde ise kapalılık ve gizem esastır. Dinde erdem, itaat ve bağlanma; sihirde ise menfaat vardır. Sihir, ilâhî otorite ve ahlâkî kuralların dışındadır. İddiası, tanrı(lar)ı zorlayarak bir şey yaptırmaktır. Sihirbaz, menfaati için her kutsalı kullanmakta bir beis görmez.

Hurûfîlik, tarihin en eski hurâfe yöntemlerinden biridir. Harfler ve rakamlarla insanların duyguları üzerinde baskı kurma, onları, tabiat üstü varlıkları harekete geçiren birer parola olarak kullanma işinin bir parçası olan rakam değerli harf sistemini (ebced, cifir), yahûdileşen İsrâiloğulları sistematik bir biçimde kullanmışlardır.

Sihirbazlık ve yıldız falcılığı Tevrat’ta yasaklanmasına rağmen (bkz. Levililer, 19/26, 31; 20/27; Çıkış, 22/18; İşaya, 47/ 8-14) yahûdiler bu işi

yapagelmişlerdir. Hatta Kabala adı verilen ve ebced hesabına çok benzeyen bir rakamsal sihir sistemi yahûdilere atfedilir. Kur'ân-ı Kerim, Hz. Süleyman'ın "peygamber" değil de; büyücü olduğunu iddia eden yahûdileri reddederek sihrin ilk defa nasıl ortaya çıktığını Bakara sûresi, 102. âyette bildirir.

Yahûdiler, eski alışkanlıkları gereği hep gizemli şeylerin ardına düşüyorlar, tabiatta insanla uyum içerisinde yaşayan şeffaf güçleri, hasımlarının aleyhine kullanmanın yollarını arıyorlardı. Ayrıca "Ebû Câd hesabı" diye bilinip Türkçeye "ebced hesabı" olarak geçen rakam değerli harf sistemiyle, gelecekte vuku bulacak birtakım olayları bileceklerini iddia ediyorlardı.

İslâm âlimleri, ebced sistemine hurâfe olarak bakarlar. İbn Hacer bu sistemle varılan sonuçların bâtıl olduğunu, ona itimat etmenin câiz olmadığını söyler. İbn Abbas (r.a.)'ın da ebced hesabından insanları sakındırdığı ve onu sihrin bir çeşidi sayarak "bu hesabın şeriatta yeri yoktur" dediği aktarılır[340]

Risale-i Nur'da Hurufîlik

Bitlis'te doğmuş olan Said Nursi yaşadığı dönemde Milis Kumandanı olarak Pasinler cephesinde Ruslarla çarpışmış (1915), Anadolu'nun çeşitli illerinde tebliğ faaliyetlerinde bulunmuş, bu nedenle tutuklama ve hapis cezalarına maruz kalmış, dünya barışı, ırkçılığın zararları, şuranın önemi, ihtilaftan uzak durmanın gerekliliği, Allah'ın varlığının net bir şekilde ortaya konması, komunizm belasına karşı Hıristiyanlarla ittifakın önemi gibi konuları

340 Fethul Bari(11/351) Süyûti, el-İtkan(2/26)

Müslümanların gündemine taşımış gayretli bir Müslümandı.
Bir dönem aktif siyasette bulunsa da daha sonraları yazdıklarının büyük bir kısmını toplayarak Risale-i Nur adı altında birleştiren Said Nursi, cumhuriyetin kurulmasının ardından kendisini siyasete değil ama tebliğe memur bir kişi olarak görmüş, siyasetle dolaylı olarak ilgilenmeyi tercih etmiş ve Risale-i Nur'u elinin ulaşabilidiği her yere götürmeye çalışmıştır. Bu çalışmamızda Said Nursi'nin Kur'an tefsiri olarak takdim ettiği bu eserindeki hurufî âyet yorumları üzerinde duracağız. Örneklere geçmeden önce Risale-i Nur'un tefsir ilmi açısından değerine işaret edeceğiz. Sonra da cifr ve hurufiliğin ne olduğundan bahsedeceğiz. Ardından da söz konusu ayetleri klasik tefsirlerden yorumlarla birlikte verip, bu ayetlerin cifr hesabından yararlanarak hurufîlik yöntemiyle nasıl anlamlandırıldığına ve ayetlere verilen yeni anlamlar doğrultusunda karşımıza nasıl âyet çevirileri çıkacağına işaret edeceğiz. Amacımız Allah rızası için büyük çaba gösterdiğine hüsn-ü zan beslediğimiz bir zatı sürekli tenkit etmek değil, bazı ayetleri Kur'an'a uygun bir şekilde ele alıp alamadığını ortaya koymaktır.
A. Risale-i Nur'un tefsir olduğu iddiası
Usül açısından bir eserden beklenecek şey, menkul ve makul oluştur.341 Yani Müslümanca yaşama konusunda imal-i fikredenler hem vahye kulak vermeli hem de vahiyle irtibatlı bir tefekkür içine girerek içinde yaşadıkları zaman ve mekânın fıkhını belirlemelidirler. Her ne kadar Said Nursi kendisinin son derece aklî izahlar yaptığı kanaatindeyse de birazdan işaret edeceğimiz gibi

341 "Ve derler ki: Dinleseydik, yahut düşünüp anlasaydık şu çılgın ateşin halkı arasında bulunmazdık!" Mülk, 67:10. İlahi mesaja davet edilen kimse önce onu dinlemeli ardından da üzerine kafa yormalıdır bkz. Râzî, 1997: X, 588.

eserdeki âyet yorumları genel itibarıyla mahsus (hisse dayalı)tur. Çünkü eserin “ilham edilen ve kalbe gelen” sözler olduğu değişik bölümlerde zikredilir. Yazarın hislerine tercüman olan bir eser, Kur'an-ı Kerim’i anlamada bize pek fayda sağlamaz çünkü amaç doğru anlama değil, içe doğan duyguları dile getirmektir. İkinci bir seçenek daha vardır ki o da bu eserin gerçekten Allah tarafından ilham edilmiş olmasıdır ancak bu da Allah hakkında delilsiz bir zan beslemek olur.

Said Nursi, Kur'an’ın tefsiri olarak sunduğu Risale-i Nur’da, tefsir ilmi açısından pek dikkate alınamayacak hesaplar yapar, tevillere girişir ve sözler söyler. Bu eserin tefsir olup olmadığından söz etmeden, tefsirin ne olduğun üzerinde biraz durmak yerinde olur.

Tefsir Kur'an’ın tümünü, bir bölümünü ya da bir konusunu ele alan eser demektir. Kur'an’ın başından sonuna kadar yorumunu yapan tefsirlere teczii, bir konu etrafındaki ayetleri ele alanlara da konulu tefsir denilmektedir.342 Bu anlamda Risale-i Nur, Kur'an’ı bırakalım bir sureyi bile baştan sona ele alan bir eser olmadığı için yaşadığı dönemden örnek verecek olursak, bir Fî Zilâli’l-Kur'an, bir Tefhîmu’l-Kur’an değildir. Konulu tefsir kapsamına sokulacak bölümleri olsa da bu bölümler konu ile ilgili ayetlerin önemli bir kısmının ele alınıp tartışılması şeklinde değil ama bir kısım ayetlere temas etmek şeklinde ele alınmış, bazen de ele alınan konu ayetlerden ziyade hadislerle kanıtlanmya çalışımıştır.343

342 Hangi tefsir yöntemiyle ele alınmış eserlerin okunmasının Kur'an’ı anlamada daha faydalı olabileceğine dair bir tartışma için bkz. Kayacan, Murat, “Kur'an-ı Kerim’i Okuma Biçimleri”, Haksöz, S. 96, 1999, s. 38-40.

343 Hz. Muhammed (s)’e bolca mucize verildiğine dair deliller büyük çoğunlukla hadislerden verilmiştir. Bir tefsir için böyle bir usüle başvurmak uygun değildir.

Her ne kadar Tefsiru'l-Besmele şeklinde çalışmalar yapıldığını hesaba katıp, Risale-i Nur'a yine de tefsir gözüyle baksak, o zaman Said Nursi'nun görüşünün aksine344 onu Allah'a değil, Said Nursi'ye atfetmek zorunda kalacağız. Çünkü her tefsir eseri kaleme alanın görüşlerini içerir. Aksi takdirde beşer üstü bir metin olduğunu kabul etmek gerekir ki, bu tür metinler Allah tarafından sadece peygamberlere gönderilir ve Peygamberlere gönderilen bu ilahî metinlere de tefsir denmez.

Ayrıca bir tefsircinin Kur'an'da yine Kur'an'dan ve Hz. Muhammed (s)'den bahseden ayetleri eserinden ve kendisinden bahsediyormuş gibi yorumlaması kabul edilemez. Zira o zaman her tefsirci böyle bir yönteme baş vurup eserinin sorgulanamaz olduğunu iddiaya kalkışır ki bu, Kur'an'ı doğru anlama imkânlarını son derece daraltır.

Kur'an vahiydir. Risale-i Nur'un "vahyin malı olması" (Sekizinci Şua - s.941) iddiası da en iyi ihtimalle onun da diğer kitapların üstünde olduğunu çağrıştırır ki bu iddia da doğru kabul edilemez. Beşerî bir metnin vahyin malı olması kanıtlanamayacak son derece iddialı bir sözdür. Ayrıca bu Risale-i Nur'un tefsir olması iddiasıyla da çelişir. Çünkü Allah'tan gelmiş olsa ona tefsir değil, vahiy denir. Eserindeki tefsir ilminde itibar görmeyecek yorumları ile bu eserin "vahyin malı" oluşu arasındaki tezadı da izah mümkün değildir. Çünkü vahiy ile çelişen yorumların Allah'a atfedilmesi gibi büyük bir zannı bünyesinde barındırmaktadır.

"Mahrem Bir Suale Cevap" başlığı altında, "Neden senin Kur'ân'dan yazdığın Sözler'de bir kuvvet, bir tesir var ki,

344 Said Nursi'ye göre Risale-i Nur, Allah'ın ilham yoluyla gönderdiği ve yazdırdığı bir eserdir bkz. On Dördüncü Şua - s.1080; Emirdağ Lâhikası (1) - Mektup No: 28 - s.1697; Emirdağ Lâhikası (2) - Mektup No: 89 - s.1865.

müfessirlerin ve âriflerin sözlerinde nadiren bulunur? Bazen bir satırda bir sayfa kadar kuvvet var; bir sayfada bir kitap kadar tesir bulunuyor." sorusuna, “Ekseriyet itibarıyla öyledir.” diye cevap vermesinden yola çıkarak kendisinde diğer müfessirlere göre üstün bir mevki gördüğünü söyleyebiliriz. Yine aynı yerde bu eserin bu derece vasıflı olmasını onun kendisine “acz ve zaafına, fakr ve ihtiyacına merhameten” verilmesine bağlaması çelişki gibi görünse de Said Nursi’nin yapmak istediği, eser ile kendisi arasına fark koyarak ilk etapta ürünü arka planda da kendisini öne çıkarma çabasıdır. Bu sayede eser sıradanlıktan kurtulmakta, kendisi de itibar kazanmaktadır. Said Nursi eserinin yetkinliğini Allah’a bağlar: “Bazen tevazu, nimete nankörlük olur. Bazen da nimetlerden bahsetmek övünme olur. İkisi de zarardır. Tek çare ne nankörlük ne de övünmektir. Meziyet ve yetkinlikleri sahiplenmeyerek onları Allah’ın verdiği bir nimet olarak göstermektir.” (Yirmi Sekizinci Mektup - s.523). Ancak tefsir ilmi açısından oldukça zaaflı olan bu eserin kendisine atfedilmesi daha edepli bir tavır olurdu. Keşke bu eserin diğer tefsirlerden farklı olarak iyi düşünülüp taşınılmış, ümmetin ufkunu açacak bir şekilde yazıldığı konusunda genel bir kanaat oluşsaydı ve eseri, yazarı değil de Kur'an ile çağımızın problemleri arasındaki irtibatı kurmak isteyen müminler takdir etseydi. Çünkü bir yazarın kendisini ve eserini sürekli övmesi, değer artırıcı değil ama düşürücü bir etki yapar.

B. Cifr ve Hurufîlik

Tefsir örneklerine geçmeden belki de en makul olanı ayetleri anlamlandırma konusunda Risale-i Nur’da sıkça baş vurulan cifrin ne olduğunu ortaya koymaktır. Arapça bir kelime olan cifr (ya da cefr) sözlükte “duvarları tam örülmemiş kuyu (Firuzâbâdî, 1995: 331) ve dört aylık olduğunda annesinden ayrılan keçi yavrusu” (İbnu

Manzur, IV, 142) anlamlarına gelir Terim olarak da çeşitli metotlarla gelecekten haber verdiği iddia edilen ilmi veya bu ilmi kapsayan eserleri ifade eder. Çeşitli metotlarla geleceği keşfetme merakı İslâm öncesinde yaşayan eski ümmetlere kadar uzanır. Keldâniler, Asurluluar, Babilliler, Mısırlılar ve daha sonra Yahudilerle,345 Hıristiyanlar arasında yaşayan kâhinler, müneccimler ve bazı mistiklerin kâinatın sonu, devletlerin akıbeti gibi konularda çeşitli haberler verdikleri bilinmektedir.346 Ancak Gazali'nin belirttiği gibi harflerin belli anlamlar ve sayısal değerler ifade ettiği konusunda hiçbir tutarlı ve ilmi bir delil yoktur (Metin Yurdagür, 1993: VII, 215-218). Kur'an apaçık bir kitaptır. Onu cifr ve ebced bilenin daha iyi anlayacağına dair sağlam bir bilgi söz konusu değildir. Said Nursi de adını hurufîlik koymasa da bu kapsamda görülebilecek cifr ile Kur'an'dan ve bazı şahsiyetlerin eserlerinden Hurufîlerinkine benzer sonuçlar elde etmeye çalışmıştır.

Said Nursi, Kur'an'ın ifadelerini bazı hesaplara tabi tutarak bazı çıkarsamalarda bulunur. Ancak elde ettiği sonuçlar ilmî değildir. Onun harf sayıları üzerine yaptığı hesaplar, harflerin esrarına dayanan bâtınî akım olan hurufîliğin (Aksu, 1998: XVIII, 408-412) kurucusu kabul edilen

345 Yahudiler de İsrail'i kurtaracak beklenen Mesih'in geliş tarihini bulmak için cifri kullanmışlardır. Schimmel Annemarie'dan naklen bkz. Erdeğer, Bülent Ş., "Apaçık Kur'an'ın Şifresi Olur mu?", Haksöz, S. 140, 2002, s. 50. Sabatay Sevi de Mesihliğini cifr kullanarak ilan etmiştir. Ilgaz Zorlu'dan naklen bkz. A.y.

346 Bu tür bir eğilimin mensupları günümüzdeki Hıristiyanlarda da mevcuttur. Onlar da İncil'deki harflere sayısal değerler vererek, İncil'in Hz. İsa ile ilgili "Tutku" filmini çeviren Mel Gibson'dan, http://www.biblecodedigest.com/page.php/226, 14.06.2005, Saddam'ın yenileceğinden ve http://www.biblecodedigest.com/page.php/151 14.06.2005, Tevrat'ın bozulmadığından http://www.biblecodedigest.com/page.php/256 14.06.2005 bahsettiği görüşündedirler.

Fadlullah-ı Hurufî'nin (ö. 796/1314) çabalarını andırmaktadır. Fadlullah, Kur'an'ın gerçek anlamının kendisi tarafından anlaşıldığına inandığı için kendisinden "Kitaptan bir ilmi olan kimse" (Neml, 27: 40) olarak bahsetmiştir. Fadlullah, "Bu, Allah'ın fadlıdır." (Maide 5/54), "Bu, Rabbimin fadlındandır." (Neml, 27: 40) mealindeki ayetlerde olduğu gibi Kur'an'da geçen bütün "fadl" kelimelerinden kendisinin kastedildiğini, insan yüzünde de (فضل) "fadl" isminin okunduğunu ileri sürmüştür (Aksu, 1995: XII, 277-279).
Biraz sonra vereceğimiz Risale-i Nur'daki sıkça baş vurulan cifr hesabı konusunda aslında Said Nursi de iyimser değildir: "İlm-i cifir, meraklı ve zevkli bir meşgale olduğundan, gerçek görevden alıkoyup meşgul ediyor. Hattâ, kaç defadır Kur'an'ın sırlarına karşı o anahtar ile bazı sırlar açılıyordu; kemâl-i iştiyak ve zevk ile müteveccih olduğum vakit kapanıyordu. Bunda iki hikmet buldum: Birisi, yasağına karşı edep dışı davranma ihtimâli var. İkincisi, açık Kur'anî esaslarla ümmete ders vermek hizmeti, cifr ilmi gibi gizli ilimlerden yüz derece daha üstün bir meziyeti ve kıymeti sahiptir. O kutsal görevde kesin deliller ve muhkem kanıtlar sûiistimâle imkân vermezler. Fakat cifir gibi, belli kurallara bağlı olmayan gizli ilimlerde suiistimal girip şarlatanların istifade etmeleri mümkündür. Zaten hakikatlerin hizmetine ne vakit ihtiyaç görülse, ihtiyâca göre bir miktar verilir (Dokuzuncu Lem'a - s.599). Said Nursi bu yaklaşımını eserini yazdığı dönemde dikkate alsaydı da cifr gibi aslı astarı olmayan hesaplamalarla ayetlere anlam vermeye kalkmasaydı, eseri elimizdekinden daha ilmî olurdu.
Cifr ilminin nasıl bir şey olduğu üzerine kısa bir bilgi verdikten sonra Risale-i Nur'da genellikle bu hesaba dayalı olarak yapılan hurufî âyet yorumlarından bazılarını ele alabiliriz.

C. Kur'an'da Risale-i Nur'a işaret ettiği iddia edilen ayetler

Acaba, Risale-i Nur'u, Kur'ân[347] kabul eder mi? Ona ne nazarla bakıyor?" şeklindeki bir soru karşısında Said Nursi, Kur'ân'dan istimdat eylemiş ve birden, otuz üç âyetin açık anlamının teferruatı türündeki tabakalardan, işarî anlam tabakasında bir kuvvetli karine bulunduğunu, bir saat zarfında hissetmiştir. Kanaatinde hiçbir şek, şüphe, vehim ve vesvesesi kalmamıştır. Zaten Said Nursi ayetin açık anlamı ya da işarî anlamının tümü budur demediği için sorun yoktur. Külli işarî anlamların her asırda bir cüzü vardır. Risale-i Nur dahi bu asırda o işarî anlam tabakasının tümünün bir üyesidir. Ve o ferdin önemli bir vazife göreceğine, eskiden beri ulema arasında cifirle karineler ve belki hüccetler gösterilmiştir. Kur'an'ın icazına dayalı bu nevi gaybî işaretlere itiraz edilmez (Ek Kastamonu Lahikası; On Beşinci Şua - s.1151-1152). Said Nursi'nin hissettiği gaybi işaretlere niçin itiraz edemiyoruz? Çünkü her yazarın Kur'an okuyarak gaybî işaretler gördüğünü söylemesi mümkündür. Ancak görüldüğü söylenen bu işaretlerin hepsi sorgulanabilir, itiraz edilebilir kanaatlerdir. Yazarın bu yaklaşımı, hissidir.

Said Nursi eserine Risale-i Nur adını vermesini hayatı boyunca her yerde karşısına nur kelimesinin çıkmasına bağlarken onu en çok etkileyen âyetin de, "Allah, göklerin ve yerin nurudur (aydınlatıcısıdır). O'nun nurunun temsili, içinde lamba bulunan bir kandil gibidir. O lamba bir billur içindedir; o billur da sanki inciye benzer bir yıldız gibidir ki, doğuya da batıya da nisbet edilemeyen mübarek bir ağaçtan çıkan yağdan tutuşturulur. (Bu öyle bir ağaç ki) yağı, nerdeyse, kendisine ateş değmese bile ışık verir. (Bu

---

347 Risale-i Nur'da Kur'an'ın Risale-i Nur'a işaret ettiği ifade edilen âyetler için bkz. Birinci Şua - s.831.

ışık) nur üstüne nurdur. Allah dilediği kimseyi nuruyla hidayete iletir. Allah insanlara (işte böyle) misal verir; Allah her şeyi bilir." (Nur, 24: 35) ayeti olduğunu söyler. Said Nursi'ye göre ayetin, "Yağı, nerdeyse, kendisine ateş değmese bile ışık verir." cümlesi Risale-i Nur'a ve müellifine işaret eder. Risale-i Nur okuyan başka esere ihtiyaç kalmadan alim olur. Said Nursi de ateşsiz yanar, tahsil için külfet ve ders meşakkatine muhtaç olmadan kendi kendine nurlanır, âlim olur. Ayetin bu cümlesinin elektriğe, Risale-i Nur'a ve Said Nursi'ye işaret ettiği hakikattir. Yanlış anladıysa da Allah'a sığınır (Birinci Şua - s.833). Said Nursi bu ayeti yanlış anlamıştır. Zira âyette "nur" kelimesi, Allah'ın, göklerin nurunun sahibi (Zemahşerî, 1995: III, 234) ve her şeyin kaynağı olduğunu ifade edip O'nu övmek için (Kurtubî, 1995: VI/2, 237) kullanılmıştır ve ne doğrudan ne de sembolik olarak Risale-i Nur ve Said Nursi'ye işaret etmektedir. Bediuzzaman'ın bu mesnetsiz çıkarsaması için biz de Allah'ın onu bağışlamasını dileriz.

Yine, "Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorla.. Fakat kâfirler istemeseler de Allah nurunu tamamlamayı diliyor." (Tevbe, 9: 32) ayetinde "nur" kelimesinden kastedilen, Hz. Peygamber (s)'in nübüvvetinin doğruluğuna dair deliller (Râzî, 1997: VI, 32) ve Allah'ın dini (Taberî, 1995: VI/2, 149) iken, Said Nursi, Risale-i Nur olduğunu söylemektedir. Ona göre bu ayet açıkça Risale-i Nur'un o nur-u İlâhînin bir lem'ası olacağı ve düşmanları tarafından gelen şüphe karanlıklarını dağıtacağını işarî anlamıyla müjdeler (Birinci Şua - s.844). Said Nursi'nin verdiği anlamı kabul ettiğimizde ayetin meali şöyle olur: "Allah'ın nuru olan Risale-i Nur'u ağızlarıyla söndürmek istiyorlar, Fakat kâfirler istemeseler de Allah onu tamamlamayı diliyor."

Kur'an, her vahyin anlaşılmak için geldiğini bu gerekçeyle vahyin dilinin peygamberin içinde yaşadığı toplumun diliyle aynı olduğunu belirtir: "Hak dini onlara açıklasın diye, her peygamberi Biz kendi kavminin lisanıyla gönderdik." (İbrahim, 14: 4) Bu ayeti cifirle, ele alan Said Nursi risaletin ve nübüvvetin her asırda veraset noktasında, vekilleri bulunması kuralıyla, bir sembolik anlam yönüyle Risale-i Nur'u özel bir iltifatla üyeleri arasına dahil eder. Ayrıca ayet bu eserin Kur'an dili olan Arapça değil ama Türkçe olmasının takdir edildiğini gösterir (Birinci Şua - s.847) Ayetin içeriğinin bırakın dilini Risale-i Nur'un kendisiyle hiçbir ilişkisi yoktur. Risale-i Nur'un ağdalı bir Türkçe ile yazılması tamamen Said Nursi'nin tercihidir. Elimizde bu tercihin Allah tarafından yapıldığına dair hiçbir bilgi söz konusu değildir. Cifr bilgi elde etme yolu olarak görülünce Kur'an'dan laikliği çıkarmak da zor olmaz: "Dinde zorlama yoktur. Çünkü doğruluk, sapıklıktan ayırt edilmiştir. Artık her kim tâğutu inkar edip, Allah'a inanırsa, sağlam bir kulpa yapışmıştır ki, o hiçbir zaman kopmaz. Allah, her şeyi işitir ve bilir." (Bakara, 2: 256) Risale-i Nur'da bu ayetin cifr ve ebced hesabıyla hem laikliğe hem de Risale-i Nur'un gelişine işaret ettiği ifade edilir (On Birinci Şua - s.984). Bu ayetteki "…sağlam bir kulpa yapışmıştır." ifadesinin de Risale-i Nur'a işaret ettiği ileri sürülür (Birinci Şua - s.837). Bu durumda ayetin anlamı şöyle olur: "Dinde zorlama yoktur. Çünkü laikliğin gelmesiyle doğruluk, sapıklıktan ayırt edilmiştir. Artık her kim tâğutu inkar edip, Allah'a inanırsa, o kimse sağlam bir kulpa Risale-i Nur'a yapışmıştır ki, o hiçbir zaman kopmaz. Allah, her şeyi işitir ve bilir." Ayetteki "sapasağlam kulp" ifadesine iman (Taberî, III/1, 29), İslâm, "Allah'tan başka ilah yoktur." (Kurtubî,II/1, 257) şeklinde hemen hemen aynı anlama gelebilecek doğru anlamlar verilmişken, bu

ifadeden Risale-i Nur'un kastedildiğini söylemek eserin ilmî açıdan değerini düşürmekten başka bir şey ifade etmez.
Said Nursi açıkça olmasa da cennetliklerden olduğunu da Kur'an'dan çıkarır: "O gün insanlardan şakîler ve saidler vardır." (Hud, 11: 105). Ayette şakîler günahları nedeniyle ateşi (Zemahşerî, II, 413), saidler de mükafatı hak eden kimseleri (Râzî,VI, 399) kastedilirken, Said Nursi yaptığı cifr hesabıyla bu ayetin de kendisine ve Risale-i Nur'un yönüne işaret ettiğini söyler (Birinci Şua - s.834). Bu durumda kendisi cennetle müjdelenmiş kişiler arasına girer.
Said Nursi'ye göre "De ki: Rabbim, beni doğru yola iletti." (Enam, 6: 161) ayeti de Risale-i Nur'un hazırlanma tarihine işaret eder. Ayetin cifrî hesabı da Said Nursi'nin geçirdiği fikri değişim tarihi olan 1316'ya işaret eder (Birinci Şua - s.837). Bu yorum doğru kabul edildiğinde ayetin Türkçe anlamı şöyle olur: "Ey Said Nursi de ki: Rabbim, beni doğru yola olan Risale-i Nur'a kavuşturdu." Halbuki ayetin devamında, "Dosdoğru dine, Allah'ı birleyen İbrahim'in dinine. O, ortak koşanlardan değildi." denilerek dosdoğru yoldan kastedilenin Allah'ın gönderdiği din (Taberî, V/2, 146) olduğu gayet net bir şekilde ortaya konmaktadır.
Said Nursi, "Kime hikmet verilmişse, işte ona pek çok hayır verilmiştir." (Bakara, 269) ayetinden kendisinin kastedildiğine inanmaktadır. Ona göre Risale-i Nur'un Sözler kısmı bu ayetteki sözlerin sırrına mazhardır (Dördüncü Mektup - s.354). Halbuki ayette Allah'tan bir nimet olarak söz ve fiillerinde isabet edebilen kimselere verilmiş olan bu nimetin büyüklüğüne işaret edilmektedir (Taberî: III/1, 126) Müslüman ahlakı kişinin kendisini övmesiyle, hele hele ayetlerin kendisine işaret ettiğini söylemesiyle bağdaşmaz.

Said Nursi’ye göre, "Nitekim içinizden size bir peygamber gönderdik. O size âyetlerimizi okuyor, sizi temizliyor, size kitabı ve hikmeti öğretiyor. Size bilmediğiniz şeyleri öğretiyor." (Bakara, 151) âyeti, Bakara,129, 269 ayetlerinin küllî ve genel anlamlarına Risale-i Nur da kastî olarak dahildir (Birinci Şua - s.837). Bu durumda Said Nursi Kur'an’da kastedilen hikmetli, Kitab’ı ve hikmeti öğreten ve insanlara bilmediğini öğreten kişi” olmaktadır ve bu iddiayı desteklemek için yine cifr hesaplarından faydalanmaktadır.
Kur'an, kendisinin ve Rasulullah (s)’a itaatin her ikisine inanan onları doğrulayan ve doğru yolu bulan kimselere bir nur (Taberî, XIII/3, 318), bir ışık (Kurtubî, IX/1, 240) olduğunu ifade eder: “Ey inananlar! Allah'tan korkun, O'nun Resulü'ne inanın ki size rahmetinden iki pay versin, sizin için ışığında yürüyeceğiniz bir nur yaratsın ve sizi bağışlasın. Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir.” (Hadid, 28). Bu ayete, "Karanlıklar içinde size bir nur ihsan edeceğim, ki o nur ile doğru yolu bulup onda gidesiniz." şeklinde meal veren Said Nursi, âyet için, “Allah’a hamdolsun, Risale-i Nur bu kudsî ve küllî anlamının parlak bir ferdi olduğu gibi, ayetin orijinalinde geçen nuran, kelimesindeki an kısmı, tenvin sayılırsa 1318 sayısıyla Resâilü'n-Nur yazarı eğitimden yazarlık görevine ve mücahidâne yolculuğa başladığı zamanın beş sene evvelki zamanına ve birçok ayetin işaret ettiği 1316 tarihindeki önemli bir fikrî değişimden iki sene sonraki zamana denk gelir ki, o zaman Risale-i Nur’un hazırlanmasının başladığı aynı tarihtir. İşte bu nurlu âyet, hem anlamca, hem cifirce tevafuku, Kur'an’da bir araya gelişi tesadüfî olamaz.” (Birinci Şua - s.836) şeklinde bir yorum yapar. Bu durumda ayetin anlamı şöyle olur: “Ey inananlar! Allah'tan korkun, O'nun Resulü'ne inanın ki size rahmetinden iki pay versin, sizin için ışığında

yürüyeceğiniz bir Risale-i Nur yaratsın ve sizi bağışlasın. Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir.” (Hadid, 28)

"Andolsun ki, biz sana tekrarlanan yedi âyeti (Fatihayı) ve yüce Kur'ân'ı verdik." (Hicr, 87) ayetinde muhatap Hz. Peygamber (s)’dir. Ve ona Fatiha suresi ya da diğer uzun surelerden (Zemahşerî, II, 564) içinde mesellerin, haberlerin ve ibret verici olayların olduğu 7 uzun surenin kastedildiği ifade edilmektedir (Taberî, VII/2, 68) Said Nursi bu görüşlerden ilkini benimsemesinin yanında ayetin cifr hesabıyla Risale-i Nur’a da işaret ettiği kanaatindedir (Birinci Şua - s.834). Bu durumda ayete şöyle meal verilebilir. "And olsun ki Said Nursi Biz sana, her zaman tekrarlanan Risale-i Nur’u ve Kur'an’ı verdik."

Allah emirleriyle, dilemesiyle (Zemahşerî: II, 350) vaadiyle (Râzî, VI, 288) hakkı takviye eder: “Allah, hakkın hak ve gerçek olduğunu kelimeleriyle ispat eder, günahkârların hoşuna gitmese de.” (Yunus: 82) Said Nursi’ye göre ise bu ayetin külli anlamı bu zamanda Risaletü'n-Nur’dur. Ayrıca ilahî lafızdaki harfler yaklaşık olarak 998 sayısına o da Risaletü'n-Nur'un 998 rakamına denk düştüğü için âyet Risale-i Nur’a işaret eder. Ayette geçen kelimât (kelimeler) da Risale-i Nur’un bölümlerinden Sözler’e işaret eder (Birinci Şua - s.836). Bu durumda ayetin anlamı şöyle olur: “Allah, hakkın hak ve gerçek olduğunu Risale-i Nur ile ispat eder, günahkârların hoşuna gitmese de.”

Said Nursi yaptığı şartlı cifr[348] hesaplarıyla, "Ey Peygamber, eğer insanlar senden yüz çevirirse, sen de ki: Allah bana yeter. Ondan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ben O’na tevekkül ettim." (Tevbe, 129) ayetinin

348 “Şartlı cifr” ifadesiyle, ayette Said Nursi’ye veya Risale-i Nur’a işaret edildiğinin iddia edildiği ancak sayının tam tutturulamadığı durumları kastediyoruz.

Risale-i Nur'a özellikle de İşârâtü'l-İ'câz adlı bölümüne işaret ettiğini söyler (Birinci Şua - s.838). Bu durumda ayetin meali şöyle olur: "Ey Risale-i Nur! İnsanlar senden yüz çevirirse, de ki: Allah bana yeter. Ondan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ben Ona tevekkül ettim."
Kur'an, Allah'ın dinine yardım edenlerin, hizmet eden askerlerin (Kurtubî: III/2, 162), Allah'ın dinini din edinen ve O'na itaat edenlerin galip geleceğini söyler: "Şüphesiz Allah'a tâbi olan topluluk gerçek galiplerin tâ kendisidir." (Maide, 56) Risale-i Nur'da bu âyetin cifr hesabıyla 1350 sayısına denk geldiği ve bu tarihin de Risale-i Nur'un öğrencilerinin görüntüdeki yenilgilerine ancak manevî anlamdaki galibiyetlerine ve kendilerine kurulan tuzakların boşa çıkmasına dair Rumi 1350-51 ve 52 tarihlerine tam olarak denk geldiğine işaret edilir (Birinci Şua - s.839). Bu durumda da ayeti şöyle meallendirirsek yanlış yapmış olmayız: "Şüphesiz Allah'a tâbi olan Risale-i Nur talebeleri, gerçek galiplerin tâ kendisidir."
Allah Hz. Muhammed (s)'e Kur'an'dan müminleri cehalet ve sapıklıktan kurtarıcı, körlükten kurtarıcı rahmetini gönderir. Müminler de ondaki Allah'ın farzlarını (Taberî, IX/1, 190) yerine getirirler: "Biz Kur'ân'dan, iman edenler için bir şifa ve rahmet kaynağı olan âyetler indiriyoruz. Zalimlerin de ancak zararını artırır." (İsra: 82) Ayette indirilen şeyler Kur'an'ın ayetleridir, başka bir şey değil. Said Nursi'ye göre ise bu ayet Kur'an'a işaret ettiği gibi Kur'ân'ın semasından ilhâmî bir surette gelen şifadar nurlara da işaret eder. İşte, o Risaletü'n-Nur, Said Nursi'ye olduğu kadar Risale-i Nur talebelerine de çoğu zaman şifa olmuştur. Demek Resâili'n-Nur bu âyetin bir işarî anlamına dahildir. Buna delil de ayetin "müminlere şifa ve rahmet olan" kısmının cifr hesabıyla 1339 ederek, Resâili'n-Nur bu asrın mânevî ve müthiş hastalıklarına şifa olmakla meydana çıkmaya başlamasına denk gelmesidir.

Bu, Said Nursi'nin kanaatidir ve kanaate itiraz edilmez (Birinci Şua - s.839).
Bu durumda ayetin Türkçesi, "Biz Kur'ân'ın semasından mü'minler için bir şifâ ve rahmet olan Risale-i Nur'u indiriyoruz." şeklinde olur. Ayrıca kanaate itiraz edilemez demek ona çok üstün bir yer biçmektir.
Risale-i Nur'da, "Nitekim içinizden size bir peygamber gönderdik. O size âyetlerimizi okuyor, sizi temizliyor, size Kitabı ve hikmeti öğretiyor. Size bilmediğiniz şeyleri öğretiyor." (Bakara, 151) ayetinin "Sizi temizliyor, size Kitabı ve hikmeti öğretiyor." kısmının cifr hesabıyla 1338 olduğu, Kur'an'ın hikmetini Avrupalı filozoflara parlak bir surette gösterebilen ve gösteren Risalei'n-Nur yazarının Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de Kur'an'ın hikmetini savunduğu, hattâ İngiliz Başpapazının sorduğu ve 600 kelimeyle cevap istediği altı sorusuna altı kelimeyle cevap vermekle beraber inzivaya girip bütün gayretiyle Kur'ân'ın ilhamlarından Risale-i Nur'un meselelerini iktibasa başladığı aynı tarihe tamamen uyum gösterdiği ifade edilir (Birinci Şua). Bu yorum esas alındığında ayetin meali şöyle olur: "Nitekim içinizden size bir peygamber gönderdik. O size âyetlerimizi okuyor, sizi Risale-i Nur ile temizliyor, size Kitabı ve onun hikmetini gösteren Risale-i Nur'u öğretiyor. Size bilmediğiniz şeyleri öğretiyor."
"Bu kitabın indirilişi, Azîz ve Hakîm olan Allah tarafındandır." (Zümer: 1) Ayetteki "indirilen", Kur'an-ı Kerim (Taberî: XII/2, 226) ikinci ihtimal de Kur'an'ın bir suresidir (Zemahşerî: IV, 106). Ancak Said Nursi'ye göre, Casiye ve Ahkaf surelerinin başında da bulunan bu âyet Risaletü'n-Nur'un ismine ve kendisine, hem yazılması ve hem de yayılmasına sembolik anlamıyla işaret eder. İşareti onun bir eksikliği değil, gayb dilindeki manevî mucizesinin bir gereğidir. Kur'an'ın bu ayetinin işarî anlamlarından birisinin bu zamanda ortaya çıkan Risale-i

Nur'a yönelik oluşunu Risale-i Nur okuyan herkes onaylar (Birinci Şua - s.841). Yani Said Nursi şöyle demek istiyor. Ayetin işarî anlamlarından birisi de, "Bu Risale-i Nur'un indirilişi, Azîz ve Hakîm olan Allah tarafındandır." şeklindedir. Yani ona göre âyet, "Kitab'ın indirilişi" derken hem Kur'an'ı hem de Risale-i Nur'u kastediyor (Birinci Şua - s.842).

Kur'an, kendisinin Rahman ve Rahim olan Allah'tan Cebrail aracılığıyla (Râzî: IX, 537) Hz. Peygamber (s)'e indirildiğini (Taberî, XII/3, 114) şöyle ifade eder: "Hâ mim. (Bu vahyin) indirilişi, Rahmân ve Rahîm olan Allah'tandır." (Fussilet, 1-2) Said Nursi bu ayetin işarî anlamıyla ve şartlı cifr hesabıyla Risale-i Nur'a işaret ettiğini söylemektedir (Birinci Şua - s.843). Verilen bu anlam doğrultusunda ayetin anlamı şöyle olur: "Hâ mim. Bu Risale-i Nur, Rahmân ve Rahîm olan Allah tarafından indirilmiştir."

Rabbimiz bize sapıklığı ve doğru yolu istiareli bir şekilde karanlıklar ve nur kelimelerini (Zemahşerî: II, 516) kullanarak anlatır. O, insanları Kur'an ile küfür, cehalet ve sapıklık karanlıklarından, iman ve ilim nuruna (Kurtubî, V/1, 295) ulaştırır: "Elif lâm râ. Bu bir kitap ki, insanları Rablerinin izniyle karanlıklarından nûruna çıkarman, güçlü ve hamde lâyık olan Allah'ın yoluna kavuşturman için sana indirdik." (İbrahim:1)

Said Nursi bu ayetin "Rablerinin izniyle nura" kısmındaki "nur" kelimesinin Resaili'n-Nur'a mutabık olduğunu, yine şartlı cifr ile Risale-i Nur'un bölümü olan İşârâtü'l-İ'câz'a işaret ettiğini söyler. Yine ona göre ayetteki "güçlü ve hamde lâyık" kısmı Arapça orijinali hesaba katıldığında Sultan Abdülaziz ve Abdülhamit dönemlerine işaret etmektedir (Birinci Şua - s.845). Bu durumda ayetin şöyle bir çevirisi mümkün olur: "Elif lâm râ. Bu bir kitap ki, insanları Rablerinin izniyle karanlıklarından Risale-i

Nur'a ulaştırman, Sultan Abdülaziz ve Abdülhamit'in yoluna kavuşturman için sana indirdik."
"Görmedin mi? Allah nasıl bir misal verdi. Güzel bir söz, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaç gibidir." (İbrahim: 24) ayetinde geçen ve kelime-i şahadet, iman (Taberî: VIII/1, 266), kelime-i tevhit, Allah'ı yüceltme, O'nu övme, bağışlanma dileme, tövbe, ve dua (Zemahşerî: II, 531) olarak yorumlanmış olan "güzel bir söz" ifadesi Said Nursi'ye göre Risale-i Nur'a tekabül eder.
Bu çıkarsama cifirle önce yanlışlıkla 1002 olarak hesaplanmıştır. Doğrusu 1011'dir. Elde edilen sayı -13 farkla da olsa- Risale-i Nur'un makamına tevafuk eder. Hem böyle makamlarda, böyle büyük yekûnlarda bu gibi küçük farklar zarar vermez (Kastamonıu Lâhikası - Mektup No: 38 - s.1594). Ayeti Said Nursi'nin anladığı şekilde tercüme edersek meal şöyle olur: "Görmedin mi, Allah nasıl bir misal verdi? Risale-i Nur, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaç gibidir."
Kur'an Hz. Muhammed (s) için, "Seni ancak âlemlere bir rahmet olarak gönderdik." (Enbiya: 107) ifadesini kullanır. Hz. Peygamber (s) hem dinde hem dünya işlerinde rahmettir. Dinde rahmettir çünkü geldiğinde insanlar cehalet ve sapıklık Ehl-i Kitap da kitapları konusunda ihtilaf içindeydi. O gelince onları doğru yolu gösterdi. Hükümleri, helal ve haramları belirtti (Râzî: VIII, 193) . Dünyada da rahmettir. Çünkü onun gelişiyle zilletten, savaşlardan kurtulup dininin bereketiyle zaferlere kavuştular.349 Said Nursi ise bu âyetin işarî anlamıyla o alemlere rahmet olanın aynası ve Kur'an gerçeğinin hakiki bir tefsirine Risale-i Nur'a işaret ettiğini söyler (Sikke-i

349 Rasulullah (s)'ın aynı zamanda savaşlar yapması rahmet peygamberi oluşuna engel değildir. Zira onun savaşı düşünmek yerine kibir gösterip inkârda bulunanlara yönelikti.

Tasdik-i Gaybî - s.2101). O zaman ayete şöyle meal verilebilir: “Ey Risale-i Nur! Seni ancak âlemlere bir rahmet olarak gönderdik."

Görüldüğü gibi Said Nursi’nin ele aldığımız ayetleri anlamlandırken baş vurduğu anlama biçiminin tefsir usulü açısından bir değeri yoktur. Hele hele “kanaate itiraz edilemez”[350] demesi yorumlarını sorgulanamaz hale getirir ki bunu kabullenmek mümkün değildir. Klasik tefsirler olsun, çağdaş tefsirler[351] olsun hiçbirisi bu ayetleri böyle anlamlandırmamıştır, kendi fikirlerini sorgulanamaz konumda göstermemişlerdir.
Said Nursi’nin ve Risale-i Nur’un Kur'an’da işaret edilen bir müellif ve eser olduğu iddiası vahyî temellere sahip görünmemektedir. Bir ayeti anlamlandırırken, ayetteki cümle yapısı, ayetin bağlamı ve Kur'an bütünlüğü içindeki yeri dikkate almak gerekir. Ne yazık ki, Said Nursi bu yolu takip etmemiş, ayetleri tefsir ederken hurufîliğe eğilim göstermiş, ebced ve cifr hesapları yaparak, kendisinin ve eserinin isminin Kur'an-ı Kerim’de geçtiğini muhtemel gördüğü lafızlarla özdeş addetmiş, kendisini ve eserini kutsal bir konuma taşımaya çalışmıştır. Bunu yaparken nispeten estetik bir yolu seçmiş, ısrarla kendisini değil “ürünü”[352] ön plana çıkarmayı tercih etmiştir.

---

350 Bu ifadeyi “Görüşüm yanlış da olabilir.” şeklinde anlamak da mümkündür. Sorgulanamazlığını mı sorgulanabilirliğini mi kastettiğini Allah bilir.

351 S. Kutub, Mevdudî ve E. H. Yazır'ın tefsirlerine bakılabilir.

352 Çoğu zaman da kendisiyle Risale-i Nur özdeşleşir. İkisinin de isminde nur kelimesi geçer. Kendisi asrın “her soruya cevap veren kimseye soru sormayan” bilgini, eseri Risale-i Nur da müceddid-i ekberidir. Kur'an ikisine de işaret eder. İkisi de bediüzzamandır.

Pek çok şeyhin zaman zaman mehdilik iddiasında bulunduğunu işitiyoruz. Mehdi hakkında bilgi verir misiniz?

Cevap: Hz. Ali(ra)'dan Rasulullah(sav) şöyle buyurmuştur: "**Mehdî bizden Ehl-i Beyt'tendir. Allah O'nu bir gecede ıslah eder**."[353]

Ahir zamanda Ehl-i Beyt'ten birisi çıkar, Allah O'nunla bu dini güçlendirir. Yedi sene idarede bulunur. Yeryüzü O'ndan önce nasıl zulüm ve haksızlıkla dolmuşsa o geldikten sonra adaletle dolar. Ümmet ondan önce görmediği bolluk ve bereketi O'nun zamanında görür. Gökyüzü yağmurunu yağdırır, yeryüzü ürününü çıkarır. Sayılmayacak kadar mal çoğalır.

İbn Kesir şöyle diyor: "O'nun zamanında ürün bol olur, ziraat gürler, mal çoğalır, Sultan galip gelir, din güçlü olur.O'nun zamanında iyilikler devamlı olur."[354]

İsmi ve Şekli:

Mehdî'nin ismi Rasulullah(sav)'ın ismidir: Muhammed b. Abdullah veya Ahmed b. Abdullah. O Hz.

---

353 Ahmed(1/84, 2/58 Hadis no: 645) Ahmed Şakir "İsnadı Sahih" demiştir. İbn Mâce(4085) Ebu Davud(4284) Albâni Sahihul Cami(6/22 Hadis no: 6611,6735) Camiüs Sağir(9243) Deylemi(6669) Buhari Tarihul Kebir(1/317) Nablusi Zehairul mevaris(5413) Taberani(10/164) Suyuti el Havi(2/69) İbni Kesir Nihaye(s.45) İbni Kayyım Menar(135) Nuaym Bin Hammad(s.223)

354 el-Fiten ve'l-Melâhim(1/31)

Fâtıma'nın soyundan Hz. Hasan yoluyla gelir.

İbn Kesir O'nun hakkında şöyle diyor: "O, Muhammed b. Abdullah el-Alevî el-Fatımî el- Hasanî (ra)'dır."[355]

Şekli ise şöyledir: Alnı şakaklarına kadar açık, burnu uzun ve kıvrık, uç tarafı ince ortası kemerlidir.

Bir Şüphe:

"Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, daha önceki semavi kitaplarda Ahmed ismiyle müjdelenmişti. Ama doğduğu devirde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ahmed ismiyle bilinmiyordu. Ona iman eden etti. Şu halde, ahirzamanda çıkacak olan Mehdi a.s.'ın ismi hakkındaki bu rivayetler de, Mehdi a.s.'ın isminin Ahmed veya Muhammed dışında başka bir isim olabileceği düşünülemez mi?

Cevap;

Bu iddia iki açıdan mesnedsizdir; birincisi, Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, önceki kitaplarda sadece Ahmed diye değil, Muhammed ismiyle de müjdelenmiştir. Sahihi Buhari'de rivayet ediliyor;

Atâ İbnu Yesâr rahimehullah anlatıyor: "Abdullah İbnu Amr İbni'l-As radıyallahu anhüma'ya rastladım ve:

355 A.g.e.(1/29)

"Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın Tevrat'ta zikredilen vasıflarını bana söyle" dedim. Bunun üzerine hemen:

"Pekala dedi ve devam etti: Allah'a yemin olsun! O, Kur'an'da geçen bazı sıfatlarıyla Tevrat'ta da mevsuftur (ve şöyle denmiştir:) "**Ey peygamber, biz seni insanlara şahid, müjdeleyici ve korkutucu** (Ahzâb 45) ve ümmiler için de koruyucu olarak gönderdik. Rasulullah'ın sıfatı Tevratta "Kulum ve rasulüm Muhammed ki onu mütevekkil diye tesmiye ettim. O, ne katı kalpli, ne de kaba biri değildir. Çarşı pazarda rastgele bağırıp çağırmaz. Kötülüğü kötülükle kaldırmaz, bilakis affeder, bağışlar. Allah, bozulmuş dini onunla tam olarak ikame etmeden onunla kör gözleri, sağır kulakları, paslanmış kalpleri açmadan onun ruhunu kabzetmez."[356]

Araştırmacıların birçoğunun bildiği gerçek şudur; Ehli Kitap, kitapları Arapça ismi kabul etmediği için, bir isim yerine diğer bir ismi koymak istediklerinde sayısal yöntemi (ebced hesabını) kullanıyorlardı. Cümlede kaldırılması istenen ismin yerine, sayısal olarak ona denk gelen bir ismi yerleştiriyorlardı. Bu isim herkesin bilemeyeceği bir sembol şeklini alıyordu.[357]

Mesela, Muhammed isminin sayısal toplamı 92 dir. Bu ismin yerine eski Ahit'te "Bimadmad" (ya da; Mimadbad) ismini kullanmışlardır ve bu ismin sayısal toplamı da 92dir.[358] Yine sayısal değeri 53olan "Ahmed"

---

356 Buhari(buyu 50, tefsir 48/3) Ahmed(2/174) aynısı Abdullah Bin Selam ve Kabul Ahbar tarafından da rivayet edilmiştir; Darimi(mukaddime 2) Suyuti Hasais(1/28, 271) İbni Kesir Şemail(112)

357 Said Eyyub Mesihud Deccal(s.97)

358 Bkz.: İbni Kayyım Cilaul Efham(s.195)

isminin yerine aynı değeri taşıyan “İlya” ismini kullanmışlardır. Daha sonraları bu sayısal yöntemin yerine yeni bir metod icad ettiler. Bu metoda göre; Muhammed ismi yerine, O’nun (sallallahu aleyhi ve sellem) bilinen sıfatlarını koydular.

Yukarıda İbni Amr r.a. rivayetine göre “Muhammed” isminin geçtiği bölüm, elimizdeki tahrif edilmiş Kitabı Mukaddes’in Eş’iya 42/1-21 bölümleriyle benzerlikler taşımaktadır. Mesela şöyle geçiyor; “İşte desteklediğim kulum, ruhumun kendisinden hoşlandığı ve seçilmişim (muhtar’ım, mustafa’m)… O hiç bağırmayacak, sesini hiç yükseltmeyecek ve onu sokaklarda işittirmeyecek.”[359]

Burası anlaşıldıktan sonra mezkur iddianın geçersizliğini ortaya koyan ikinci sebep olarak deriz ki, İncil’in ilk bölümü olan Tevrat’ta (Eski Ahit’te) Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, Muhammed ismiyle kesin olarak müjdelenmiştir. Yeni Ahid denilen İncil’in ikinci bölümünde ise Ahmed ismiyle müjdelenmiştir. Nitekim Allah Azze ve Celle buyurur ki;

“ Hatırla ki, Meryem oğlu İsa: Ey İsrailoğulları! Ben size Allah'ın elçisiyim, benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek Ahmed adında bir peygamberi de müjdeleyici olarak geldim, demişti. Fakat o, kendilerine açık deliller getirince: Bu apaçık bir büyüdür, dediler.”(Saf 6)

359 La Sainte Bible, E’sa’ie 42/1,2

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'e peygamberlik gelmeden önce, doğumunda Ahmed isminin de verildiğine dair rivayetler vardır.[360]

Alimler, Allah tarafından koruma olarak, peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'den başkasının İsa a.s. tarafından müjdelenen; "Ahmed" ismini almadığını belirtmişlerdir. Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'e de doğduğunda "Muhammed" ismiyle birlikte aynı kökten türeyen ve aynı manada olan "Ahmed" ismi de verilmiş, fakat Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, bu ismini peygamber olup, mucizelerle desteklendikten sonra ilan etmiştir. Ondan önce ne Ahmed isminde biri vardı, ne de peygamberlik davasında bulunmuştu.

Nitekim Said Bin el Müseyyib r.a. der ki; "Peygamber olması maksadı ve ümidi ile Araplardan pek çok kimse, "Muhammed" isminde bir peygamber geleceğini Yahudi ve hristiyanlardan işittikleri için oğullarının adını "Muhammed" koymuşlardı.[361]

Çıkacağı yer:

İbni Ömer r.a.'den rivayete göre Mehdi a.s. Medine'de doğacaktır.[362] Ümmü Seleme R.a.'nın rivayet

360 İbnul Cevzi el Vefa(s.34 no:34) Asım Köksal İslam Tarihi(2/8) İbni Sad(1/162-163) Hakim(2/601) Beyhaki Delailün Nübüvve(1/89) İbni Kesir el Bidaye(2/263) Mevahibu Leduniye(1/34-35) Halebi İnsanul Uyun(1/112)

361 Bkz.: Asım Köksal İslam Tarihi(2/102-103) İbni Habib Kitabul Muhabber(s.130) İbni Sad(1/169)

362 Nuaym Bin Hammad(1/366) Berzenci İşaa(s.162) Muttaki el Hindi(s.23) Heytemi el Kavlul Muhtasar(s.41) Mizanul İtidal(4/433) Nurul Ebsar(s.188)

ettiği hadiste de Medine'li olacağı belirtilmiştir.[363]

Bu hadislerde marife olarak "el Medine" lafzıyla geldiği için, herhangi bir şehir olduğunun belirtildiği söylenemez. Zaten bu, Mehdi'nin ayırıcı özelliklerinin zikri bahsinde geçtiği için, onun herhangi bir şehirde doğduğunun bildirildiğini iddia etmek mantıksız olurdu. Zira zaten herkes herhangi bir şehirde doğmaktadır. Ayrıca O'nun Medine'den Mekke'ye geçeği belirtilmiştir ki, bu da malum Medine şehrinin kastedildiğinin belgesidir!

Mehdî doğu tarafından çıkacaktır. Sevbân(ra)'dan gelen hadiste Rasulullah(sav) şöyle buyurmaktadır: "Sizin hazineleriniz için üçü savaşır. Hepsi de Halife çocuğudur. Sonra onlardan hiçbiri galip gelemez. Sonra doğu tarafından siyah bayraklılar çıkar. Sizi öyle bir öldürürler ki daha önce hiçbir kavim sizi onlar gibi öldürmemiştir.....(Sevbân diyor ki: Sonra bir şey söyledi onu iyi ezberleyemedim) Eğer siz O'nu görürseniz, buz üstünde sürünseniz dahi O'na tâbi olun. Çünkü O Allah'ın halifesi Mehdî'dir."[364]

---

363 İbni Hibban(15/158) Allame ed Dani Sunenul Varide Fil Fiten(595)

364 İbn Mâce(2/1367) Hakim(4/463-464) Hakim: "Buharî ve Müslim'in şartlarına göre sahihtir." demiş, Zehebî de ona katılmıştır. İbn Kesir: "İsnadı güçlü ve sahihtir" demiştir. Bak: el-Fiten ve'l-Melâhim(1/29). Albâni diyor ki: "Hadis ' O Allah'ın halifesi Mehdî'dir.' Sözü hariç sahihtir." İbn Mâce, Osman es-Sârî'nin benzer hadisini Alkame –İbn Mesud yoluyla rivayet etmiştir ve senedi hasendir. O hadiste "Allah'ın halifesi" sözü yoktur. Olsa bile doğru olmaz. Çünkü dinde "Allah'ın halifesi" demek

İbn Kesir şöyle diyor: "Bu hadisteki, hazinelerden kasıt Kâbe'nin hazineleridir. Halife çocuklarından üç kişi onu almak için birbirleriyle savaş yapacaklardır. Ahir zaman olunca doğu tarafından Mehdî çıkacaktır. Yoksa O, Şia'nın iddia ettiği gibi şimdi mevcud olup da karanlık bir mağarada kaybolup sonra ortaya çıkacak değildir. Onların bu görüşü boş bir şeytan uydurmasıdır. Ne Kur'an'da ne sünnette ne akli olarak ne de güzel görülür hiçbir delili yoktur."

Sonra şöyle devam ediyor: "Doğu tarafından olan insanlar O'nun zaferine yardımcı olacak, O'nun gücünü oluşturacak ve alt yapısını kuracaklardır. Bayrakları siyah renkli olacaktır. Çünkü bu renk üstünlüğü temsil eder. Zira Rasulullah (sav)'in bayrağı da siyah renkli idi ve adına "ikâb" denirdi."

Sonra şöyle diyor: "Ahir zamanda gelmesi beklenilen ve hakkında övgü ile söz edilen Mehdî'nin esas çıkış yeri doğu tarafı olacak ama kendisine Kâbe'de beyat edilecektir. Bununla ilgili bazı hadisler vardır."[365]

Mehdî'nin çıkacağına dair hadisten deliller:

Mehdî'nin çıkacağına dair sahih hadisler vardır. Bu hadislerin kiminde direk O'ndan bahsedilmiş, bazılarında

---

caiz değildir. Zira Allah'ın şanına yakışmayan acizlik anlamı ortaya çıkar." Bak: Daife(1/119-121 Hadis no: 85)

365 el-Fiten ve'l-Melâhim(1/29-30)

ise O’nun şeklinden bahsedilmiştir.[366] Biz burada onlardan bazılarını aktaracağız. Bu hadislerde O’nun ahir zamanda çıkışının kıyamet alametlerinden olduğunu göstermeye yeter:

1-Ebu Said el-Hudrî (ra)’dan Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur: “Ümmetimin son zamanlarında Mehdî çıkar. O’nun zamanında Allah bol yağmur yağdırır. Yer bol ürün çıkarır, mal herkes arasında eşit olarak paylaştırılır, sığırlar artar. Ümmet güçlü olur. Yedi veya sekiz sene yaşar.”[367]

2-Yine Ebu Said (ra)’dan Rasulullah (sav) şöyle buyur-muştur: “Sizi Mehdî ile müjdeliyorum. O, insanlar arasında anlaşmazlık ve depremler olduğu zaman çıkar. Yeryüzü O’ndan önce zulüm ve haksızlıkla dolu olduğu gibi O’nun gelmesiyle adalet ve doğrulukla dolar. Gökte ve yerde kim varsa O’ndan razı olur. İnsanlar arasında mal eşit olarak paylaştırılır.”

Sonra şöyle diyor: “Allah, Muhammed ümmetinin

---

366 Abdulalim Abdulazim’in yazdığı “el-Ehadisü’l-Varide fi’l-Mehdî fi Mizani’l-Cerh ve’t-Ta’dil” adlı yüksek lisans tezi bu konuda yazılmış en geniş eserdir. O, bu kitapta Mehdî hadislerini, alimlerin sözlerini ve vardığı neticeyi toplamıştır. Mehdî hakkında yazılan en geniş kitap bu kitaptır. Bu konuda daha geniş bilgi isteyenler oraya bakabilir. Mehdî hadislerini bir çok alim sahihlemiştir. Onlardan bazıları şunlardır: İbn Teymiye Minhacu’s-Sünne(4/211), İbn Kayyım “el-Menâru’l-Mûnîf”(s:142), İbn Kesir: “el-Fiten ve’l-Melâhim”(1/24-32)

367 “Müstedrek” (4/557-558) Hakim: “İsnadı sahihtir. Buharî veya Müslim rivayet etmemiştir” demiş Zehebî’de ona katılmıştır. Albâni şöyle diyor: “Bu sened sahihtir, ravileri sikadır.” Bak: Elbani Sahiha(2/336 Hadis no:711)

gönüllerini zenginleştirir, adaletini ortaya koyar. Öyle ki bir görevli şöyle bağırır: "Kimin mala ihtiyacı varsa gelsin" Bunu duyan bir adam kalkar: "Bana ver. Mehdî bana mal vermen için sana emrediyor, çabuk ol, çabuk!" der. Fakat görevli ona mal vermekten engel olur ve daha ileri gitmemesi için uyarır. Adam pişman olur ve şöyle der: "Ben Ümmeti Muhammed"in en aç gözlü insanıyım. Sizin bu kadar çok malınızdan bana bir şey düşmez mi?" Görevli ona verir ama adam geri çevirir. O'na şöyle denilir: "Biz verdiğimiz şeyden geri almayız." Bu durum yedi sene veya sekiz sene veya dokuz sene böyle devam eder. O'ndan sonra yaşamanın bir hayrı olmaz. Veya O'ndan sonra hayatın bir hayrı olmaz."[368]

Bu hadis, mehdî öldükten sonra fitne ve kötülüklerin çoğalacağına delildir.

3- Ali(ra)'dan Rasulullah(sav) şöyle buyurmuştur: "Mehdî bizden Ehl-i Beyt'tendir. Allah O'nu bir gecede değiştirir."[369]

İbn Kesir diyor ki: "Yani: O Allah'a tevbe eder, kabul edilir. Allah O'na ilham eder ve irşad eder. Eski

---

368 Müsned (3/37) Heysemî diyor ki: "Tirmizî, Ebu Ya'lâ ve diğerleri çok kısa olarak, Ahmed ise senedleriyle rivayet etmiştir. Ravileri sikadır."Bak: "Mecmau'z-Zevâid" (7/313-314)

369 Müsned (2/58 Hadis no: 645) Ahmed Şakir "İsnadı Sahih" demiştir. İbn Mâce (2/1367). Albâni hadisi sahihlemiştir. Bak: "Camıu's-Sağır'in Sahihleri" (6/22 Hadis no: 6611)

halinden başka hale çevirir."[370]

4-Ebu Said el-Hudrî(ra)'dan Rasulullah(sav) şöyle buyurmuştur: "Mehdî benim soyumdandır. Alnı şakaklarına kadar açık, burnu uzun ve kıvrık uç tarafı ince ortası kemerlidir. Yeryüzü O'ndan önce zulüm ve haksızlıkla dolu olduğu gibi O geldikten sonra adalet ve doğrulukla dolup taşar. Yedi sene hükmeder."[371]

5-Ümmü Seleme(ra) şöyle demiştir: "Ben Rasulullah(sav)'i şöyle derken işittim: "Mehdî benim soyumdan, Fâtıma'nın çocuklarındandır."[372]

6-Cabir(ra)'dan Rasulullah(sav) şöyle buyurmuştur: "İsa b. Meryem iner. Emirleri olan Mehdî, O'na şöyle der: "Gel bize namaz kıldır." İsa: "Hayır. Allah'ın bu ümmete

---

370 "el-Fiten ve'l-Melâhim" (1/29)

371 Ebu Davud(4265) Hakim "Müstedrek"(4/557) Ahmed(3/17) Mişkat(3/24) Ebu Yala(2/987) Heysemi Maksadul Ali(1820) Mecmauz Zevaid(7/313) İbni Hibban(1880) Elbani Sahiha(1529) Hakim: "Bu hadis Müslim'in şartlarına göre sahihtir, fakat rivayet etmemişlerdir."demiştir. Zehebî: "Hadisin ravilerinden olan İmran zayıf birisidir. Müslim ondan hadis rivayet etmemiştir."demiştir. Münzirî, Ebu Davud'un rivayeti için şöyle demiştir: "Senedinde İmran vardır. Buharî onu şahid olarak kullanmıştır. Yahya b. Said el-Kattan ondan övgü ile bahsetmiş, Yahya b. Main ve Nesaî ise onu zayıflamıştır." Bak: Avnu'l-Ma'bud(11/375). Zehebî Mizan'da(3/236) şöyle demiştir: "Ahmed: Umarım hadisi düzgündür, demiştir. Ebu Davud: Zayıf, demiştir." İbn Hacer "Takrib"de(2/83) onun hakkında: "Saduktur, fakat yanılır. Haricilikle suçlanmıştır." demiştir. İbn Kayyım, Ebu Davud'un senedi hakkında: "iyi" demiştir. Bak: el-Manâru'l-Munif (s:144). Albâni şöyle diyor: "İsnadı hasendir." Sahihul Cami(6/22-23 no: 6612)

372 Ebu Davud (11/373) İbn Mâce (2/1368). Albâni: "Sahih" demiştir. Bak: "Camiu's-Sağir'in Sahihleri" (6/22 Hadis no: 6610)

bir ikramı olarak onların bazısı, bazılarına emir olur" der"[373]

7-Ebu Said el- Hudrî(ra)'dan Rasulullah(sav) şöyle buyurmuştur: "İsa b. Meryem bizden birinin arkasında namaz kılacaktır."[374]

8-Abdullah b. Mesud(ra)'dan Rasulullah(sav) şöyle buyurmuştur: "Ehl-i Beyt'imden, ismi benim ismim olan bir adam arapların başına geçmedikçe bu dünya yok olmaz."[375] Başka bir rivayette: "İsmi benim ismime, babasının ismi babamın ismine uyar."[376]

Buharî ve Müslim'de bulunan ve Mehdî'ye işaret eden hadisler:

1- Ebu Hureyre(ra)'dan Rasulullah(sav) şöyle buyurmuştur: "İsa b. Meryem indiğinde, imamınız sizden olunca haliniz nasıl olur?!"[377]

---

373 İbn Kayyım "el-Menâru'l-Mûnif" te (s: 157-148) bu hadisin Müsned-i Hâris'te olduğunu ve senedinin iyi olduğunu söylemektedir. "el-Hâvî li'l-Fetâvi" Suyutî(2/64)

374 Suyutî "Hâvî"de(2/64) bu hadisi Ebu Nuaym'ın "Ahbaru'l-Mehdî" de rivayet ettiğini ve hadisin zayıf olduğunu söylüyor. Münâvi "Feyzu'l-Kadir" (6/17). Albâni: "Sahih" demiştir. Bak: "Camiu's-Sağir'in Sahihleri" (5/219 Hadis no: 5796)

375 Müsned (5/199 Hadis no: 3573) Ahmed Şakir: "İsnadı sahihtir" demiştir. Tirmizî (6/485): "Hasen Sahih" demiştir. Ebu Davud(11/371)

376 Ebu Davud(4282) Tirmizi(2231) Albâni: "sahih" demiştir. Bak: "Camiu's-Sağir'in Sahihleri" (5/70-71 Hadis no: 5180). Bu iki rivayet Asım b. Ebî Necud etrafında toplanmaktadır. Asım sikadır, hadisi hasendir.

377 Buharî, Enbiya (6/491-Fethu'l-Bâri), Müslim, İmân (2/193-Nevevî Şerhi)

2- Cabir b. Abdullah(ra) Rasulullah(sav)'i şöyle derken işitmiştir: "Ümmetimden bir grup, hak üzerinde çarpışarak kıyamete kadar devam eder. Sonra İsa b. Meryem iner. Emirleri ona: "Gel bize namaz kıldır" der. İsa: "Hayır. Allah'ın bu ümmete ikramı olarak sizin bazınız, bazınıza emir olur" der."[378]

3-Cabir b. Abdullah (ra)'dan Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Ümmetimin son zamanlarında bir halife çıkar, malı sayısını bilmeyecek şekilde çok saçarak dağıtır." Ravi Cerir der ki: "Ben, Ebu Nadra ve Ebu'l-Alâ'ya: O halifenin Ömer b. Abdülaziz olmasını düşünür müsünüz? dedim" Onlar: "Hayır" dedi[379]

Buharî ve Müslim'de geçen bu hadislerden iki sonuç çıkar:

1-İsa (as)'ın gökten indiği sırada müslümanların başında bir emir bulunur.

2-Müslümanların namaz kıldıran bir emirinin olması ve bu emirin, İsa(as)'a namaz kıldırması için ön tarafa geçmesini teklif etmesi, bu emirin emirliğe uygun ve yerinde olduğunu gösterir. Her ne kadar bu hadislerde onun ismi "Mehdî" lafzıyla geçmiyorsa da, bu hadislerde geçen o kişinin müslümanların emiri ve imamı olması onun Mehdî olduğunu gösterir. Nitekim Sünen ve Müsned

378 Müslim, İmân (2/193-194)

379 Müslim, Fiten (18/38,39- Nevevî Şerhi) Begavî Şerhu's-Sünne(15/86,87) Begavî şöyle diyor: "Sahih hadistir, Müslim rivayet etmiştir."

kitaplarında bulunan hadisler Sahihayn'daki bu hadisleri açıklamaktadır ve bu şahsın Muhammed b. Abdullah isimli Mehdî olduğunu göstermektedir. Zira bazı hadisler diğer bazı hadisleri tefsir eder.

Yine bu hadislere delil olarak Hâris b. Ebî Usame'nin "Müsned"inde geçen Cabir (ra)'dan rivayet ettiği şu hadiste Rasulullah (sav) şöyle buyurmaktadır: "İsa b. Meryem iner. Müslümanların emiri Mehdî der ki...." Bu hadis, Sahih-i Müslim'de geçen İsa(as)'a namaz kıldırması için teklifte bulunan müslümanların emirinin "Mehdî" isimli kişi olduğunu gösterir.

Sıddık Hasan Han kıyamet alametlerinden bahseden kitabında Mehdî ile ilgili hadislerin sonuncusu olarak Müslim'deki Cabir hadisini verdikten sonra şöyle diyor: "Bu hadiste açıkça Mehdî ismi geçmemektedir. Fakat daha önce geçen benzeri hadis ve delillerden onun beklenen Mehdî olduğu anlaşılır."[380]

Mehdî hadislerinin mutevâtir olması:

Şimdiye kadar aktardığımız bu hadisler ve konu uzamasın diye aktaramadığımız diğer hadisler Mehdî konusundaki hadislerin manevi mütevâtir olduğunu gösterir. Bununla ilgili alimlerin sözleri vardır. Şimdi size onlardan bazılarını aktaralım:

1-Hafız Ebu'l-Hasan el-Âbirî şöyle diyor: "Mehdî

380 "İzâa"(s: 144)

konusundaki Rasulullah (sav)'dan gelen hadislerin çokluğu mütevâtir olmuştur. O Ehl-i Beyt'tendir. Yedi sene yeryüzünde adaletle hüküm sürer. İsa (as) iner, Deccal'i öldürme de O'na yardımcı olur. Bu ümmete imamlık eder, İsa O'nun arkasında namaz kılar."[381]

2-Muhammed Berzencî şöyle diyor: "Kıyamet alametleri çoktur. Onlardan biri ve ilki Mehdî'dir. Bu konuda birbirinden farklı rivayetler sayılamayacak kadar çoktur." Sonra şöyle diyor: "Sizinde gördüğünüz gibi Mehdî'nin ahir zamanda çıkması, peygamberin soyundan Hz. Fâtıma'nın çocuklarından olması manevi tevâtür derecesine ulaşmıştır. Bu yüzden bunu inkar etmenin manası yoktur."[382]

3-Muhammed Sefârînî şöyle diyor: "O'nun çıkmasıyla ilgili rivayetler çoktur, öyle ki manevi mütevâtir derecesine ulaşmıştır. Bu hadisler ehl-i sünnet alimleri arasında yaygındır, öyle ki onların temel akidelerinden sayılmıştır." Sonra Mehdî'nin gelmesiyle ilgili hadisleri ve onları rivayet eden sahabeleri saymaktadır. Şöyle devam ediyor: "Yukarıda ismi geçen veya geçmeyen sahabe ve tabiinlerden bir çok rivayetler vardır. Bütün bunlar kesin ilim ifade etmektedir. Ehl-i sünnet alimlerinin görüşüne göre Mehdî'nin gelmesine

381 Tehzibu'l Kemal(3/1194) el-Menâru'l Munîf(s:142) Fethu'l Bâri(6/493,494)

382 "el-İşâa"(s: 87 ve 112)

iman vacibtir."[383]

4-Şevkâni diyor ki: "Mehdî'nin gelmesinin mütevâtir olduğunu elli tane hadisle açıklamak yeterlidir. Bunlar sahih, hasen ve zayıf hadistir. Şüphesiz bunlar mütevâtir olmuştur. Bu hadislerin mütevâtir olduğunu bütün usul kaideleri kabul etmektedir. Mehdî'nin gelmesiyle ilgili sahabeden gelen sözler ile bu konuda ictihad etmeye imkan yoksa da onlar en azından merfu hükmündedir."[384]

5-Sıddık Hasan Han şöyle diyor: "Mehdî hakkındaki hadisler farklı olsa da gerçekten çoktur ve manevi mütevâtir derecesindedir. Bu hadisler sünen, mu'cem ve müsnedlerde bulunmaktadır."[385]

6-Kettânî diyor ki: "Sonuç olarak, beklenen Mehdî hakkındaki hadisler mütevâtir olmuştur. Yine Deccal ve İsa(as)'ın inmesiyle ilgili hadislerde mütevâtir olmuştur."[386]

Mehdî hadislerini inkar edenler ve onlara verilen cevap:

Daha önce geçen satırlarda, Mehdî'nin ahir zamanda kesin olarak çıkacağını, müslümanların imamı olacağını

383 "Levamiu'l-Envâr"(2/84)

384 "et-Tevzîh", "el-İzâa"(s:113,114)

385 "el-İzâa"(s:112)

386 "Nizamu'l-Mütenasir mine'l-Hadisi'l-Mütevâtir."(s:147)

ve adaletle hüküm süreceğine dair sahih hadisleri gösterdik. Ayrıca Mehdî hadislerinin mütevâtir olduğunu açıklayan alimlerin sözlerinden ve bu konuda yazdıkları eserlerden bahsettik.

Fakat maalesef son zamanlarda türeyen yazarlardan bir grup[387], Mehdî'nin gelmesini inkar etmekte, Onunla ilgili hadislerin çelişkilerle dolu olup batıl olduğunu ve Mehdî'nin sadece Şia'nın halk hikayelerinde icat edildiğini ve sonradan ehl-i sünnetin kitaplarına karıştığını söylemektedirler.

Bu yazarlar, Tarihçi İbn Haldun'un meşhur Mukaddime'sinde Mehdî hadislerini zayıflamasından etkilenmektedirler. Oysa İbn Haldun bu sahada geniş bir ilme sahip değildir ki o hadislere sahih veya zayıf diyebilsin. Fakat o, bir çok Mehdî hadisine karşı çıktıktan sonra şöyle diyor: "Bu gördüğünüz Mehdî'nin ahir zamanda çıkacağına dair rivayet edilen hadislerdir. Sizin de gördüğünüz gibi bu hadislerin çok azı hariç hepsi tenkid edilmekten kurtulamamaktadır."[388]

İbn Haldun'un bu sözünden anlaşıldığına göre Mehdî hadislerinden çok azı tenkid edilmekten kurtulabilmiştir. Öyleyse şöyle diyebiliriz: Eğer bir hadis

387 Onlardan bazıları şunlardır: "Reşid Rıza, Menâr Tefsiri" (9/499-504) Ahmed Emin "Duha'l-İslam"(3/237-241). Bütün bunlara Abdulmuhsin el-Abbad, "Mehdî hakkında gelen sahih hadisleri yalanlayanlara cevap"adlı kitabında geniş olarak cevap vermektedir. Allah ondan razı olsun.

388 İbn Haldun, "Mukaddime"(s: 574)

dahi sahih olursa bu, Mehdî'nin varlığına dair delil olarak yeter. Kaldı ki Mehdî hadisleri sahih olarak mütevâtir olmuştur!?.

Ahmed Şakir, İbn Haldun'a şöyle cevap veriyor: "İbn Haldun, hadisçilerin: "Eleştirmek, övmekten önce gelir." Kuralını iyi bilmiyor. Eğer onların görüşlerini ve fıkıhlarını iyi bilseydi o dediği şeyleri söylemezdi. Ama bunları okumuş ve öğrenmiş de olabilir. Fakat O, içinde bulunduğu siyasi ortamdan dolayı Mehdî hadislerini zayıf kılmıştır."[389]

Ahmed Şakir, daha sonra İbn Haldun'un Mehdî hakkında yazdıkları şeylerin hadis tenkidi açısından bir çok hata ve yanlışlıklarla dolu olduğunu açıklamaktadır. Bunların O'nun eseri Mukaddime'yi çoğaltanlardan kaynaklandığını veya gözden geçirenlerin ihmali olduğunu söylemektedir. Doğrusunu Allah bilir.

Şimdi size özet olarak Reşid Rıza'nın Mehdî hakkındaki sözlerini aktaralım: Zira O'nun bu görüşü Mehdî hadisini inkar edenlere örnektir. Reşid Rıza şöyle diyor:

"Mehdî hadislerindeki çelişkiler ve şüpheler açıkça görülmektedir. Bu rivayetleri bir bütünü oluşturacak şekilde bir araya toplamak çok zordur. O hadisleri inkar edenler ise çoktur. Nitekim Buharî ve Müslim sahihlerinde

389 "Şerh Müsned-i Ahmed"(5/197-198)

o hadislere yer vermemişlerdir. Zaten en çok fitne ve fesad yaygaraları İslam aleminde olmaktadır."[390] Sonra –aklınca- Mehdî hadislerindeki çelişkilere örnek vermektedir: "Ehl-i Sünnet'teki en meşhur rivayetlerde O'nun ve babasının ismi Muhammed b. Abdullah'tır. Başka bir rivayette ise Ahmed b. Abdullah. Şia'da ise Muhammed b. Hasan el-Askerî'dir. O da 11. ve 12. masum imamlarıdır ve O'nu Huccet, Kaim ve Muntazar diye lakablandırırlar....Şia'nın bir grubu olan Kiysanîye'ye göre Mehdî, Muhammed b. Hanefiye'dir ve şu an Radvâ diye bir dağda yaşıyordur....."[391]

"O'nun soyu hakkında en meşhur olan Hz. Ali ile Hz. Fâtıma'nın çocukları olan Hz. Hasan'dan geldiğidir. Bazı rivayetlerde O, Hz. Hüseyin'in soyundandır. Bu İmamiye Şia'sının görüşüdür. Abbas'ın soyundan geldiğine dair de bir çok rivayetler vardır."[392]

Sonra Reşid Rıza bir çok israiliyatın hadis kitaplarına girdiğini söylüyor: "Alevi, Abbasi ve İran taraftarlarının Mehdî hakkında bir çok hadis uydurmada önemli rolleri olmuştur. Her grup Mehdî'nin kendilerinden olduğunu iddia ederler. Zaten Yahudi ve Mecusîler Müslümanları etkisiz hale getirmek için bu hadisleri ortada dolaştırıyorlar ki, Allah'ın O'nunla bu dini destekleyecek ve her tarafta adaleti yayılacak olan

390 "Menâr Tefsiri"(9/499)

391 a.g.e.(9/501)

392 a.g.e.(9/502)

Mehdî'nin çıkması oyalamasıyla bayram ediyorlar."[393]

Reşid Rıza'ya şöyle cevap verilir: Bir kere Mehdî'nin gelmesiyle ilgili rivayetler daha önce de geçtiği gibi sahihtir ve manevi mütevâtir olmuştur. Alimlerden bir grup bunu belirtmiştir.

Buharî ve Müslim'in Mehdî hadislerini rivayet etmemelerine gelince, bütün sahih hadisler bu iki kitapta toplanmamıştır. Bilakis sünen, müsned ve mu'cemlerde ve diğer hadis kitaplarında da bir çok sahih hadis vardır.

İbn Kesir şöyle diyor: "Buharî ve Müslim kitaplarında sahih olarak verilen bütün hadisleri toplamamışlardır. Bununla birlikte onların sahih deyip de bu kitaplarına almadıkları hadisler vardır. Nitekim Tırmizi ve diğerleri, Buhari'nin sahih deyip de kitabına almadığı ama diğer sünenlerde bulunan hadisler olduğunu söylemişlerdir."[394]

Hadiste israiliyat meselesine gelince, doğru bunların bir kısmı Şia'dan bir kısmı da taassupçulardan gelmiştir. Fakat hadis alimleri bunları belirtmiş ve bunlarla ilgili özel olarak uydurma ve zayıf hadisleri içeren kitapları yazmışlardır. Ayrıca hadis ravileri için özel ince kaideler koymuşlardır. Öyle ki hadis uydurucusu bidat sahibleri ortaya çıkmıştır. Böylelikle Allah u Teala, Rasulullah(sav)'ın temiz sünnetini kirli ellerden ve hain

393 a.g.e.(9/501-504)

394 "el-Baisu'l-Hasis Şerhu İhtisari Ulumi'l-Hadis"(s:25)

kişilerden korumuş ve dini muhafaza buyurmuştur.

Eğer taassubdan dolayı bir takım rivayetler varsa bunlar, diğer sahih olan rivayetleri terk etmemizi gerektirmez. Sahih olan rivayetlerde Mehdî'nin ismi ve sıfatı geçmektedir. Eğer insan, sahih hadislerde özellikleri kayıtlı olan bir şahsı Mehdî olarak belirler ve onun Mehdî olduğuna inanırsa artık onun Mehdî olduğunu inkar edemez.

Sonra gerçek Mehdî kimseyi kendisine uyması için davet etmez. Allah istediği zaman onu insanlara gösterir ve insanlar onu kendine has özelliklerinden tanırlar. Ama hadislerde çelişkiler olduğu görüşü sahih olmayan rivayetlerden çıkmaktadır. Sahih hadislerde böyle bir şey yoktur.

Ayrıca Mehdî konusunda, Şia ile Ehl-i Sünnet arasında farklılıklar olması bir şey ifade etmez. Gerçek kararı Kur'an ve sahih hadis verir. Şia'nın bu konuda batıl ve hurafe görüşleri sahih hadisleri kabul etmemeyi gerektirmez.

İbn Kayyım şöyle diyor: "İmamiye şiasına göre Mehdî, Hz. Hasan'ın değil Hz. Hüseyin'in evlatlarından Muhammed b. Hasan el- Askerî el-Muntazar'dır."[395] Gözlerden uzak, her yerde hazır, Musa(as)'ın asasına

395 Böyle birisi olduğu kabul edilirse, 256 h. yılında doğmuş 275 h. yılında vefat etmiştir. İbn Teymiye böyle birisinin olmadığını söylemektedir. Bak: "Minhacu's-Sünne" (2/131)

sahip olup, beşyüz yıl kadar önce Samarrâ'daki mağaraya girip ondan sonra kendisini gören kimse olmamış, kendinden ne haber alınmış ne de izine rastlanmıştır. İşte şiiler her gün onu beklerler ve bu mağaranın kapısında bir atla durup, kendi yanlarına çıkması için: "Yâ Mevlâna, çık. Yâ Mevlâna, çık" diye çağırırlar, sonra da perişan ve bitkin olarak geri dönerler. İşte onların durumu budur.

Bu adamlar bu tür sapık görüşleri yüzünden âdemoğlunun utancı ve her akıllının alaya aldığı gülünç duruma düştüler."[396]

"İsa b. Meryem'den başka Mehdî yoktur" hadisi ve açıklaması:

Mehdî hadislerini kabul etmeyenler, İbn Mâce ve Hakim'in Enes b. Malik (ra)'dan rivayet ettikleri: "İşler zorlaşmadıkça, dünyadan kaçmak istenmedikçe, insanlar cimrileşmedikçe kıyamet kopmaz ve İsa b. Meryem'den başka Mehdî de yoktur."[397]

Bu hadis zayıftır. Çünkü Muhammed b. Halid el-Cundî etrafında toplanmaktadır. Zehebî onun hakkında şöyle diyor: "Ezdî diyor ki: Hadisi kabul edilmez. Hakim diyor ki: Tanınmamaktadır. Ben (Zehebî) derim ki: "İsa b.

396 "el-Menârû'l-Munîf"(s: 152-153)

397 İbn Mâce(2/1340-1341) "Müstedrek"(4/441-442) Hakim şöyle diyor: "Bu hadisi illetinden dolayı ilginç olduğu için sonuna kadar verdim, yoksa delil olsun diye değil. Oysa bu konuda Süfyan... Abdullah b. Mesud yoluyla gelen: "Ehl-i Beytimden biri arapların başına geçmedikçe bu dünya yok olmaz." hadisi daha önce gelir.

Meryem'den başka bir Mehdî yoktur" hadisi münkerdir. Bu hadisi İbn Mâce rivayet etmiştir."[398]

İbn Teymiye diyor ki: "Bu hadis zayıftır. Bu hadisi Ebu Muhammed b. Velid el-Bağdadî ve diğerleri kabul etmiştir. Fakat kabul edilmez. Bu hadisi İbn Mâce, Yunus'tan o da Şafii'den rivayet etmiştir. Şafii ise Yemen'li Muhammed b. Halid el-Cundî adlı birinden rivayet etmiştir. Bu kişi hadis alınacak biri değildir. Ayrıca hadis Şafii'nin müsnedinde de yoktur. Söylenildiğine göre Şafii bu hadisi el-Cundî'den duymamıştır. Dolayısıyla Yunus'da Şafii'den duymamış olur."[399]

İbn Hacer onun hakkında: "Bilinmemektedir" demiştir.[400]

Fakat İbn Kesir bunun tersini söylemektedir: "Bu hadis San'alı müezzin Muhammed b. Halid el-Cundî ile meşhurdur ve o Şafii'nin hocasıdır. Ondan başkaları da rivayet etmiştir. Hakim'in zannettiği gibi meçhul değildir. İbn Main'den aktarıldığına göre o sikadır. Fakat ondan rivayet edenlerden Ebân b. Ebî Ayaş, Hasan Basrî'den mürsel olarak rivayet etmektedir. Hocamız Mizzî'nin "Tehzib"de[401] söylediğine göre o, rüyasında Şafii'yi şöyle söylerken görmüştür: "Bu benim söylediğim hadis değil. Yunus b. Abdulala es-Sadfî benim adıma yalan

398 "Mizanu'l-İtidâl" (3/535)

399 "Minhacu's-Sünne"(4/211)

400 "Takribu't-Tehzîb"(4/157)

401 "Tehzibu'l-Kemâl"(3/1193-1194)

uydurmuş.”Ben (İbn Kesir) derim ki: Yunus sika ravilerdendir. Bir rüyadan dolayı kötülenemez. Gözüken o ki bu söz bir bedevi sözüdür ve Mehdî hakkında rivayet ettiğimiz hadislere de terstir. O ya İsa inmeden ya da indikten sonra çıkar. Eğer iyi düşünülürse bu iki hadis birbirini yok etmez. Bundan kasıt Mehdî vardır ve gerçek Mehdî İsa b. Meryem'dir. Ayrıca bu ondan başka Mehdî olmayacağını yasaklamaz. Doğrusunu Allah bilir.”[402]

Kurtubî şöyle diyor: “Rasulullah (sav)'in: İsa'dan başka Mehdî yoktur hadisinin manası: Tam olarak hatasız Mehdî ancak İsa'dır. Böylece hadislerin arası bulunur ve problem ortadan kalkar.[403]

Bu hadisin sabit olduğunu varsaysak bile Mehdî hakkındaki diğer bir çok hadisin önüne geçemez. Kaldı ki, alimlerin o hadisin olup olmadığı konusunda anlaşmazlığa düşmesine rağmen bu sened o hadisin en sağlam senedidir. Doğrusunu Allah bilir.

İsa a.s.'ın nuzülü hak mıdır?

Cevap: Ebu Hüreyre radıyallahu anh rivayet ediyor; Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Nefsimi elinde tutana (Allah'a) yemin olsun ki; İsa İbni Meryem'in adil bir imam olarak aranıza nüzul etmesi yakındır. Haçı kıracak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracak, hiç kimsenin mal kabul etmeyeceği şekilde

402 “el-Fiten ve'l-Melâhim”(1/32).

403 “Tezkire”(s: 617).

malı artıracak. Bir tek secde dünyadan ve içindekilerden hayırlı olacak" sonra Ebu Hüreyre dedi ki; İsterseniz şu ayeti okuyun;

"Kitap ehlinden, ölmeden önce, İsa'ya inanmayacak yoktur. O (gerektiği gibi inanmadıklarından) kıyamet günü onların aleyhine şahid olur" (Nisa, 159)[404]

Haçı kırması; Hıristiyanlık dininin ve onların İsa aleyhis selam'ı yüceltmek konusundaki iddialarının iptali demektir.

Cizyeyi kaldırması; Kafirler İslam'ı kabul edene kadar onlardan cizye kabul etmez demektir. Onlardan kim cizye bağışlarsa almaz, ya Müslüman olmaları ya da ölümü seçmelerini teklif eder.

Malın artması; Zulümsüz bir adalet sebebiyle malın çoğalması, bereketlerin ve hayırların nazil olması demektir.

Ebu Katadetül Ensari radıyallahu anh, Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor;

---

404 Müslim(1/135) Buhari(2/774,875,3/1272) İbni Hibban(15/227) Ebu Nuaym Müsnedul Mustahrec(1/217,220) Ebu Avane(1/98,105) Tirmizi(2233) Beyhaki(1/244,9/180) İbni Mace(4078) İbni Ebi Şeybe(7/494) Taberani Müsnedi Şamiyyin(1/84) Taberani Evsat(2/89,8/86) Ahmed(2/411,437,483,493) İbni Mende el İman(1/512-13) ed Dani Sünenül Varide(6/1234) Nuaym Bin Hammad(2/569,570,572) Temhid(14/202) İbni Adiy el Kamil(3/261) el İsabe(4/766) Nevevi Tehzibul Esma(2/358) Darekutni İlel(9/190) İbni Hazm Muhalla(7/296,391)

"İmamınız sizden olduğu halde Meryem oğlu aranıza nüzul ettiğinde haliniz nice olur?"[405]

Meryem oğlu İsa aleyhis selam, mel'un Deccal'in çıkışından sonra nüzul eder. Ehl-i Sünnet vel Cemaat indinde Onun nüzulü haktır. Bu konuda sahih hadisler vardır. Akıl onu iptal edemez, isbatı vaciptir.

Bunu bazı Mutezile, Cehmiyye ve onlara uyanlar inkar etmişlerdir. Şu ayet ile bu hadislerin merdud olduğunu iddia ederler;

"Peygamberlerin sonuncusudur" (Ahzab,40)

Şu hadisi de delil tutarlar; "Benden sonra peygamber yoktur"[406]

Ve derler ki; "Peygamberimiz Sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra peygamber gelmeyeceği hususunda Müslümanların icması vardır. Onun şeriatı kıyamet gününe kadar bâkidir, nesh olunmaz..."

Onların bu sözleri fasit bir istidlaldir. Zira şüphesiz İsa aleyhis selam'ın nüzulü ile murad edilen, Onun yeni bir şeriat getirip, şeriatımızı nesh etmesi değildir. Bu hadislerde ve diğerlerinde böyle bir şey yoktur! Doğrusu; şüphesiz İsa aleyhis selam, Şeriatımızla hükmeden adil bir

405 Müslim(1/136) Buhari(3/1272) İbni Hibban(15/213) Ebu Nuaym Müsnedul Mustahrec(1/220) Ebu Avane(1/99) Deylemi(4882) Avnul Mabud(11/309) Kurtubi(4/101,16/105) Şerhus Sünne(15/82)

406 İmam Ahmed bunu; Sa'd Bin Ebi Vakkas'tan(1/182), Ebu Said'den(3/32) ve Sevban radıyallahu anhum ecmain(5/278) rivayet etti.

hakem olarak nüzul edecek, şeriatımızdan insanların terk ettiklerini ihya edecektir.[407]

Ebu Hüreyre radıyallahu anh der ki; "Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu; "Meryem oğlu aranızda nüzul etmiş iken ve imamınız da sizden olduğu halde haliniz nice olur"

İbni Ebî Zi'b der ki; "Yani Rabbinizin Kitabı ve Peygamberiniz'in (Sallallahu aleyhi ve sellem) Sünneti, imamınız iken" demektir"[408]

Sahih hadiste burada bahsedilen imamın Mehdi a.s. olacağı belirtilmiştir.[409] İbni Ebi Zi'b de bu yorumunda Mehdi a.s.'ın Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetiyle amel edeceğini kasdetmiş olabilir.

Hafız İbni Hacer; "Mehdi'nin bu ümmetten olacağı ve İsa A.s'ın onun arkasında namaz kılacağına dair hadisler tevatür etmiştir. Sahih olan hüküm, İsa a.s'ın diri olarak göğe çıkarılıdığıdır." Der. Şevkani 29 hadis, Gımari 50 hadis, Keşmiri de 101 hadis zikrederek bu konudaki hadislerin mütevatir olduğunu ispat etmişler, Sıdık Hasen Kannuci, Şankıti, M.Ali Azam gibi pek çok ulema da bu hükme katılmışlardır.[410]

---

407 Nevevi Şerhu Sahihi Müslim(18/75)

408 Müslim(1/137) Ebu Avane(1/99,106) Kurtubi(4/101,16/106)

409 bkz.: ed Dani Sünenül Varide(6/1237) Gımari Akide(s.125) Keşmiri Tasrih(s.196) sahihtir.

410 İbni Hacer Fethul Bari(6/491) Keşmiri et Tasrih(s.62) Keşmiri el İslam(s.38-43) Gımari Akidetul İslam(s.7) Kevseri Nazratun Abira(s.43,71) el Buti Kübral Yakıniyyat(s.330) Ebu Hayan Bahrul Muhit(2/473)

“Allah buyurmuştu ki: Ey İsa! Seni vefat ettireceğim, seni nezdime yükselteceğim, seni inkâr edenlerden arındıracağım ve sana uyanları kıyamete kadar kâfirlerden üstün kılacağım. Sonra dönüşünüz bana olacak. İşte o zaman ayrılığa düştüğünüz şeyler hakkında aranızda ben hükmedeceğim.”(Al-i İmran 55)

Bu ayette geçen; “mütevveffike” fiilinin anlamı; bir şeyi tamamen almak demektir. Kişi; “istevfeytu hakkî ve teveffeytuhu” dediği zaman; “Hakkımı tam ve eksiksiz aldım” demektedir. Ölüm manasına gelen kelime ise; “İmate”dir.

Zemahşerî, Esasul Belaga’da der ki; “Vefat sözcüğü ile ölümü ifade etmek, mecaz kabilindendir.”

İbni Cerir et Taberî ve İbnu Ebi Hatem’in Hasen r.a.’den rivayet ettiklerine göre “İnnî müteveffike”; uyku halinde alıp götürmek demektir. Allah Onu uyku halinde semaya kaldırmıştır. Hasen r.a. dedi ki;

“Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem Yahudilere; “İsa a.s. ölmedi. O, kıyamet gününden önce tekrar size dönecektir.”[411]

Bu doğrudur, nitekim En’am suresi 60. ayetinde; “Geceleyin sizi öldüren (öldürür gibi uyutan), gündüzün de ne işlediğinizi bilen; sonra belirlenmiş ecel tamamlansın diye gündüzün sizi dirilten (uyandıran) O'dur. Sonra dönüşünüz yine O'nadır. Sonunda O, yaptıklarınızı size haber verecektir.” Buyrulmaktadır. Burada da “teveffa” fiili kullanılmıştır.

411 Suyuti Durrül Mensur(2/225) Taberi(3/289) İbni Kesir(4/1260)

Yine Zümer suresi 42. ayetinde; "Allah, ölenin ölüm zamanı gelince, ölmeyenin de uykusunda iken canlarını alır da ölümüne hükmettiği canı alır, ötekini muayyen bir vakte kadar bırakır. Şüphe yok ki, bunda iyi düşünecek bir kavim için ibretler vardır." Buyrulmuş, burada da teveffa kelimesi "almak" anlamında geçmiştir. Halbuki uyuyan kimse, bildiğimiz manada ölmüş değildir.

İbni Cerir et Taberî, sahih bir senetle Ka'b r.a.'ın şöyle dediğini nakletmiştir; "İsa a.s. kendisine tabi olanların azlığını ve yalanlayanların çokluğunu görünce Allah'a şikayette bulundu ve Allah ona şöyle vahyetti;

"Seni alıp götüreceğim, semaya kaldıracağım. Seni tekrar dirilteceğim. Bir gözü kör olan şaşı deccal'i öldüreceksin, bundan sonra da 24 yıl yaşayacaksın. Sonra seni dirileri öldürüp canını aldığım gibi alacağım."

Ka'b; "İşte bu, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şu sözünü tasdik ediyor; "Evvelinde ben, sonunda ise İsa a.s.'ın olduğu bir ümmet nasıl helak olur?"

İbni Asakir, bu ayetin tefsiri hakkında İbni Abbas, Hasen el Basri ve Mücahid r.a.'nın şöyle dediklerini nakleder; "Seni öldürüp semaya kaldıracağım; yani seni bana kaldıracağım ve ahir zamanda vefat ettireceğim."[412]

Allah Azze ve Celle buyurur ki; "Şüphesiz ki o (İsa), kıyametin (ne zaman kopacağının) bilgisidir. Ondan hiç şüphe etmeyin ve bana uyun; çünkü bu, dosdoğru yoldur."(Zuhruf 61)

---

412 Taberi(6/458) İbni Asakir Tarihu Dımeşk(47/512-514) Durrül Mensur(2/225) Nisaburi Vedehul Burhan(1/259)

“Ve "Allah elçisi Meryem oğlu İsa'yı öldürdük" demeleri yüzünden (onları lânetledik). Halbuki onu ne öldürdüler, ne de astılar; fakat (öldürdükleri) onlara İsa gibi gösterildi. Onun hakkında ihtilâfa düşenler bundan dolayı tam bir kararsızlık içindedirler; bu hususta zanna uymak dışında hiçbir (sağlam) bilgileri yoktur ve kesin olarak onu öldürmediler.

Bilâkis Allah onu (İsa'yı) kendi nezdine kaldırmıştır. Allah izzet ve hikmet sahibidir.

Ehl-i kitaptan her biri, ölümünden önce ona muhakkak iman edecektir. Kıyamet gününde de o, onlara şahit olacaktır.”(Nisa 157-159)

Şimdi, İsa a.s.’ın ahir zamanda nüzul edeceğini inkar edenlere sorarız; Ayette geçen Rafaahullahu “ileyhi=Allah onu kendisine yükseltti” ifadesi, eğer bu yükseliş, derece bakımından yükseliş ise, “İleyhi: kendisine” kelimesi ne anlamdadır? “Allah onu kendisi gibi bir ilah kıldı” mı denilecektir?

Zira, “Allah falanın makamını kendisine yükseltti” sözünün anlamı; “Onu kendi mertebesine ulaştırdı” demektir. Fesubhanallah!

Hem sonra, derecesinin yükseltilmesi neden asılma veya öldürülme hadisesine bağlansın? Bundan önce zaten derecesi yükseltilmiş değil miydi?

“**Kitap ehlinden, ölmeden önce ona inanmayacak kimse yoktur**”(Nisa 159) ayetindeki “Kable mevtihi: ölümünden önce” ibaresi, ayetin siyakından açık olarak anlaşıldığı gibi İsa a.s.’ı işaret etmektedir. Yani mana; “İsa

a.s.'ın yeryüzüne indiğinde hayatta olanlar ona iman edecek, İsa a.s. bundan sonra ölecektir" demektir.[413]

İSA ALEYHİS SELAM'IN VASIFLARI

Müslümanlar, nüzul ettiğinde Onu tanısınlar diye, Efendimiz Sallallahu aleyhi ve sellem, Mesih İbni Meryem aleyhis salatu vesselam'ı çoğu sahih olarak gelen hadislerde vasfetmişlerdir. Bu hadislerden bazıları;

Abdullah Bin Ömer (R.A.) Efendimiz Sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayet ediyor; "Gece rüyamda Kabe'nin yanında, esmer erkeklerin en güzeli zannettiğim birisiyle karşılaştım. Saçları iki omzuna sarkıyordu. Saçları taranmış ve başından su damlıyordu. İki elini, iki kişinin omuzlarına koymuş, Beyt'i tavaf ediyordu. Dedim ki; "Bu kimdir?" "Bu Mesih İbni Meryem'dir" dediler"[414]

Ebu Hüreyre radıyallahu anh'den merfuan; "Benimle İsa arasında başka peygamber yoktur. Şüphesiz O nüzul edecektir. Onu gördüğünüzde tanıyın; O orta boylu, pembe tenli, üzerinde açık kırmızı renge boyanmış iki giysili, üzerine su isabet etmemiş olmasına rağmen başından su damlar gibidir. İnsanlarla İslam'ı seçmeleri için harb eder. Haçı kırar, domuzu öldürür, cizyeyi kaldırır. Allah, Onun zamanında İslam dışındaki bütün milletleri ve Mesih Deccal'i helak eder. İsa (Aleyhis

413 bkz. Vedehul Burhan(1/317)

414 Müslim(1/155) Buhari(3/1269) Ebu Nuaym Müsnedul Mustahrec(1/337) Ebu Avane(1/130,148) Ahmed(2/22,39) İbni Mende İman(2/741) Nuaym Bin Hammad(2/571)

selam) yeryüzünde kırk sene kalır ve sonra vefat eder. Müslümanlar Onun cenaze namazını kılarlar.[415]

Nevvas Bin Sem'an (R.A.) hadisinde, Mesih aleyhis selam'ın vasfı hakkında buyrulur ki; "Başını eğdiğinde su damlar, kaldırdığında da inci gibi taneler düşer"[416]

Ebu Hüreyre (R.A.) rivayetinde; "İsra gecesinde İsa (A.S.) ile karşılaştım. Hamamdan yeni çıkmış gibi kızıl benizliydi."[417]

İbni Abbas (R.A.) rivayetinde; "İsa'yı açık kırmızı tenli, kıvırcık saçlı ve geniş göğüslü gördüm"[418]

---

415 İbni Hibban(15/225,233) Ebu Davud(4324) İbni Abdilberr et Temhid(14/201) Hatibul Bağdadi Muvazzahu Evham(2/238) İshak Bin Rahuye Müsned(1/124) Tefsiru Taberi(6/22) Tefsiru Kurtubi(3/291) Tefsiru İbni Kesir(1/579) Allame Dani Sünenül Varide Fil Fiten(6/1234)

416 Müslim(4/2253) Hakim(4/538) Tirmizi(2240) İbni Mace(4075) Tefsiru Kurtubi(4/90) Tefsiru İbni Kesir(1/582) İbni Mende İman(2/934) Avnul Mabud(11/302) Tuhfetul Ahvezi(6/417) Nevevi el Minhac(18/67) Feyzul Kadir(6/464) Mizzi Tehzibul Kemal(15/224)

417 Müslim(1/154) Buhari(3/1243,1269) İbni Hibban(1/247) Ebu Nuaym Müsnedul Mustahrec(1/237) Ebu Avane(1/116) Tirmizi(3130) Abdurrazzak(5/329) İbni Mende İman(2/740,746) Tefsiru Taberi(15/5,15) Tefsiru İbni Kesir(1/584) Fethul Bari(13/97) Nevevi Tehzibul Esma(2/358) Nevevi el Minhac(2/232) Suyuti Dibac(1/213) İbni İshak Siyratun Nebeviye(2/247) Feyzul Kadir(1/140) el İsabe(4/765) Ebu Ubeyd el Bekri el Endülüsi Mu'cemül Müsta'cem(2/607)

418 Ahmed(1/296) Taberani(11/64) İbni Sa'd Tabakat(1/417) İbni Ömer Radıyallahu anhuma'dan; Müslim(iman,275) Buhari(3/1269) Ahmed(3/119) Camiüs Sağir(4259) Deylemi(3191) İbni Abdilberr et Temhid(14/190) Tefsiru İbni Kesir(1/584) Fethul Bari(13/96) Cem'ül Fevaid(8341) Kenzul Ummal(32268)

Mesih Aleyhis selam Nereye Nüzul Edecek?

Nevvas Bin Sem'an (R.A.)den merfuan; "Allah, Mesih İbni Meryem'i gönderir, O da Şam'ın doğusunda Minaretul Beyda'ya iner."[419]

Nevevi Rahmetullahi aleyh der ki; "Bu minare bugün Şam'ın doğusunda Mevcuttur"[420]

Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Müslümanlar Şam'daki Duhan dağına kaçarlar. Deccal gelir ve onları Muhasara altına alır. Bu kuşatma şiddetlenir ve sıkıntılar da iyice artar. Sonra Meryem oğlu İsa (A.S.) nüzul eder. Bunun üzerine bir seher vakti şöyle nida edilir;

"Ey insanlar! Yalancı habise karşı huruç etmenize mani olan nedir?" Derler ki; "Bu cinlerden bir adamdır"[421]

---

419 Müslim(4/2253) Hakim(4/538) Ebu Davud(4321) Tirmizi(2240) İbni Mace(4075) Ahmed(4/181) Taberani Müsnedi Şamiyyin(1/356) İbni Ebi Asım el Ahad(3/164) Deylemi(1621) İbni Abdilberr Temhid(14/202) Tefsiru Kurtubi(4/90,16/105) Tefsiru İbni Kesir(1/582,584) İbni Mende İman(2/934) İbni Kani Mucemus Sahabe(3/164) Yakut el Hamevi Mucemul Buldan(2/464) Avnul Mabud(11/302) Mubarekfuri Tuhfetul Ahvezi(6/417) Nevevi el Minhac(8/82,18/67) Feyzul Kadir(6/464) Mizzi Tehzibul Kemal(15/224)

Bu hadisi Keysan radıyallahu anh'den; Taberani(19/196) Buhari Tarihul Kebir(7/233) İbni Kani Mucemus Sahabe(3/141) İbni Abdilberr el İstiab(3/1330) İbni Hacer el İsabe(5/268) İbni Ebi Asım el Ahadu vel Mesani(5/98) Deylemi(8960)

Evs Bin Evs radıyallahu anh'den; Taberani(1/217) Hatibul Bağdadi Taliyut Telhis(2/508) İbni Ebu Hatem İlel(2/422) Keşful Hafa(2/534) Mecmauz Zevaid(8/205) Heysemi, ricalinin güvenilir olduğunu söyler.

420 Nevevi el Minhac Bi Şerhi Sahihu Müslim(18/67)

421 Ahmed(3/367) Mecmauz Zevaid(7/344) Heysemi der ki; "Ahmed bunu iki isnad ile

Bir rivayette de (Osman Bin Ebil As radıyallahu anh'den merfuan); "Deccal'in kuşatması altında iken onlara şiddetli bir açlık isabet eder, çok sıkıntı çekerler. Hatta içlerinden birsi yayının kirişini pişirse onu bile yer. Onlar bu halde iken seher vakti bir münadi söyle nida eder;

"Ey insanlar! Size gavs geldi (3 defa)" Birbirlerin derler ki; "Bu tok bir adamın sesidir"[422]

İsa Aleyhis selam, Mehdi'nin Ardında Namaz Kılar;

Bir önceki hadiste şu da geçer; "İsa aleyhis selam sabah namazı vaktinde nüzul eder. Müslümanların imamı der ki;

"Ey Ruhullah! Öne geç de namazı kıldır" Buyurur ki; "Bu ümmetin bazısı bazısına emir kılınmıştır"

Bunun üzerine Müslümanların emiri (Mehdi aleyhis selam) öne geçer ve namazı kıldırır."[423]

Diğer bir rivayet; "Müslümanların imamı salih bir kişi olan Mehdî'dir. İmamları sabah namazını kıldırmak için öne geçer ve Sabah namazı için tekbir aldığı sırada İsa İbni Meryem nüzul eder. Bunun üzerine imam arkasına dönüp geri çekilir ve insanlara namaz kıldırması için İsa aleyhis selam'ı öne geçirmek ister. İsa aleyhis selam elini Onun omuzlarının arasına koyar ve der ki; "Öne geç ve

---

rivayet etti. Bir isnadı sahih ricalidir."

422 Hakim(4/524) Ahmed(4/216) İbni Ebi Şeybe(7/491) Taberani(9/60) Mecmauz Zevaid(7/342) İbni Kesir Tefsiri(1/580) Nuaym Bin Hammad Fiten(2/546) Hadis hasendir.

423 Ahmed(4/216) İbni Kesir Tefsiri(1/580) bir önceki dipnota bakınız.

onlara namazı kıldır. Şüphesiz ikamet senin için okunmuştur" Böylece imamları (Mehdi A.S) onlara namazı kıldırır."[424]

Cabir (R.A.)'ın merfu rivayeti; "Müslümanların emiri İsa A.S.'a der ki; "Gel de bize namaz kıldır" Der ki; "Hayır, bazınız bazılarınıza Emir kılınmıştır. Bu Allah'ın bu ümmete bir ikramıdır"[425]

Mel'un Deccal'in Öldürülüşü;

Cemaat namazdan çıkınca İsa aleyhis selam der ki; "Kapıyı açın!" Kapı açıldığında arkasında, yetmiş bin silahlı ve taylasanlı Yahudi ile beraber Deccal'i görürler. Deccal, İsa Aleyhis selam'a baktığında tuzun suda eridiği gibi erir ve hemen kaçarak uzaklaşır. İsa Aleyhis selam der ki; "Darbemden kaçamazsın" Onu doğudaki "Lüd" kapısında yakalayıp öldürür."[426]

Ebu Hüreyre R.A. rivayeti: "**Allah'ın düşmanı (Deccal), İsa'yı gördüğünde tuzun suda eridiği gibi erir. Eğer o halde kalacak olursa helak olur giderdi.**

424 İbni Mace(4077) Nuaym Bin Hammad(2/566) Ümmü Şüreyk radıyallahu anha'dan.

425 Müslim(1/137) İbnu Carud el Münteka(1/257) İbni Hibban(15/231) Ahmed(3/345,384) Ebu Avane(1/99) Beyhaki(9/180) Deylemi(7603) İbni Mende İman(1/517) İbni Hazm Muhalla(1/9,7/391) Fethul Bari(6/494) Avnul Mabud(11/309) Feyzul Kadir(5/58,6/395)

426 İbni Mace(4077) Nuaym Bin Hammad(2/566) Makdisi Fedailu Beytil Makdis(s.66) İbni Kesir Tefsiri(1/581) Avnul Mabud(11/303)

Ancak Allah, onu İsa (A.S.)'ın elleriyle öldürür ve onun harbesinde kanını görürler."[427]

Diğer bir rivayet; "Namaz eda edildikten sonra İsa aleyhis selam harbesini alır ve Deccal'in yakınına gider. Deccal onu görünce kurşunun erimesi gibi erir. Harbesini Deccal'in göğsüne indirerek öldürür. Deccal'in arkadaşları da hezimete uğrar. Artık onların (Yahudilerin), ardına gizlenebileceği bir şey kalmaz. Hatta ağaç şüphesiz der ki;

"Ey Mü'min! Kafir işte burada" ve taş der ki; "Ey Mü'min! İşte kafir burada"[428]

Tek gözlü yalancı (Deccal'in) fitnesinin son bulmasından sonra Nebi Sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem'den rivayet edilen sahih hadiste geldiği gibi;

"Meryem oğlu İsa aleyhis selam, Allah'ın Deccal'den koruduğu bir kavme gelir, onların yüzlerini mesheder ve onlara cennetteki derecelerini söyler. Onlar bu hal üzere bulundukları sırada Allah, İsa aleyhis selam'a vahyeder;

"Şüphesiz Ben şimdi bir takım kullarımı çıkardım ki, hiç kimsenin onlarla harb etmeye takati yetmez. Yanında bulunan kullarımı Tur dağında muhafaza et."

---

427 Müslim(4/2221) İbni Hibban(15/224) Hakim(4/529) İbni Kesir Tefsiri(1/580) Dani Sünenül Varide(6/1115) Feyzul Kadir(6/463)

428 Hakim(4/524) Taberi Tefsiri(16/28,17/91) İbni Kesir Tefsiri(1/580, 2/274, 3/17) Mecmauz Zevaid(7/342) İbni Ebi Şeybe(7/491) Ma'mer Cami(11/398) Heysem Bin Küleyb Müsnediş Şaşi(2/272) Ahmed(1/375, 4/216, 217) Ru'yani(2/297) İbni Ebi Asım el Ahad(2/449) Taberani(9/60) Nuaym Bin Hammad(2/574)

Sonra Allah Teala Ye'cüc ve Me'cüc'ü gönderir, onlar da her bir tepeden hızla yürür, geçerler. Ordularının ilk gurupları Taberiye gölüne uğrayarak, gölün bütün suyunu içerler. Onların son grubu oraya uğradığında derler ki; "Eskiden burada su varmış" Allah'ın peygamberi İsa Aleyhis selam'ı ve ashabını kuşatma altına alırlar. Öyle olur ki olardan birine bir öküz başı, birinizin bu günkü yüz dinarından daha değerli olur."[429]

Son Rasul ve İsa a.s.

Rasûllerin sonuncusu Muhammed *sallallahü aleyhi ve sellem*'dir. Bunun delili yüce Allah'ın: *"Muhammed sizin adamlarınızdan kimsenin babası değildir. Fakat o Allah'ın Rasûlü ve peygamberlerin sonuncusudur."* (el-Ahzab, 33/40) buyruğudur.

O halde Peygamber *sallallahü aleyhi ve sellem*'den sonra hiçbir peygamber gelmeyecektir.

"Meryem oğlu İsa, âhir zamanda inecektir ve o bir rasûldür" denilecek olursa, cevabımız şudur:

Bu doğrudur, ancak o önceki şeriatleri yenileyen bir rasûl olarak inmeyecektir. O, peygamber Muhammed *sallallahü aleyhi ve sellem*'in şeriati ile hükmeden birisi olarak inecektir. Çünkü gerek İsa'ya, gerekse diğer peygamberlere düşen Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'e iman etmek, ona uymak ve ona yardımcı olmaktır. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

---

429 Müslim(4/2253) İbni Hibban(15/226) Hakim(4/538) İbni Mace(4075) İbni Mende İman(2/934) Fethul Bari(13/109) Avnul Mabud(11/302) Mizzi Tehzibul Kemal(15/224)

”Hani Allah peygamberlerden; size verdiğim kitab ve hikmetten sonra size beraberinizdekini doğrulayıcı bir peygamber gelince, ona mutlaka iman edecek ve yardım edeceksiniz diye söz aldığı zaman: Kabul ettiniz mi ve bu ağır yükünü alıp yüklendiniz mi, demişti. Onlar da: Kabul ettik demişlerdi. Öyleyse şahid olun ben de sizinle beraber şehadet edenlerdenim, diye buyurmuştu.” (Âl-i İmran, 3/81)

İşte peygamberle birlikte olanları tasdik eden rasûl Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*’dir. Nitekim bu husus büyük sahabi İbn Abbas *radıyallahu anh.*’dan ve başkalarından sahih olarak rivayet edilmiştir.

Bazı tarikatlerde burhan dedikleri şiş sokma, ateş yalama, yılanla oynama gibi unsurlar var. Bunlar keramet değil midir?

Cevap: Seyyid Ahmed Rıfai rivayete göre haccetmekte olan kalabalık bir cemaatin huzurunda

Peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem'in Kabri şeriflerinden uzanan mübarek elini öpme şerefine ermiştir. İmam Suyuti'nin Eş-Şereful Muhattem[430] adlı risalesi başta olmak üzere pek çokları eserlerinde bu hadiseden bahsetmişlerdir.

İşte bu güzel hadiseyi izleyenlerin cezbe ile muhtelif yerlerine kılıç, şiş gibi aletler ile vurmaları burhan hadisesinin başlangıcı kabul edilegelmiştir. Bu durumu gören Ahmed er Rıfai Kuddise sırruhu hazretleri'nin şöyle buyurduğu da rivayet edilmiştir;

"Ya Rabbi! Bu benim tarikatıma mahsus bir hal olarak kalsın." [431] Fakat bu rivayetin sahih bir aslına rastlayamadık. Herkes kendi meşrebince bir şeyler katmış…

Seyyid Ahmed Rıfai hakkında Abdullah Develioğlu şu malumatı verir; "Hazreti Huseyn radıyallahu anh'ın evlatlarındandır. Zahiri ve Batıni bütün ilimlerde mücehhez olup Rufai tarikatının piri ve müessisidir. 7 yaşında iken yetim kalıp dayısı yanında büyümüş ve az zamanda zamanının yeganesi olmuştur. M.1160 (H.555) yılında Hicaz'a gidip Medine'de Ravza-i Muhammediyeyi ziyarete gelmiş ve yanık bir lisanla;

"Esselamu aleyke ya ceddi" diye selam vermiş, Ravzai Mutahhare'den:

---

430 Tercemesi İcabetudDai ve Sevadul Ayneyn adlı iki risale ile beraber Ankara'da 2002 yılında basılmıştır.

431 Sabri Yılmaz ,İstanbul Ve Anadolu Evliyaları(1/176) H.Kamil Yılmaz İslam Tasavvufu(s528)

"Ve aleykesselam ya veledi" cevabı gelmiştir. O zaman aşk ve hal galebesiyle ağlayarak:

في حالة البعد روحي كنت أرسلها
تقبل الأرض عني و هي نائبتي
و هذه دولة لأشباح قد حضرت
فأمدد يمينك كي تحظي بها شفتي

Uzak halde ruhumu gönderiyordum,
Vekilim olarak toprağınızı öpüyordu,
Şimdi bedenim ve ruhumla huzurunuzdayım,
Sağ elinizi uzatın da dudaklarım da nasibini alsın.

Dedi. Bir de peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in sağ eli uzatıldı. Seyyid Ahmed radıyallahu anh o mübarek eli öptü.

Hacı Zihni efendinin Tuhfetur Ragıb adlı eserinde yazdığına göre bu kıssa tevatür derecesinde şöhret bulmuştur.[432] Keramat-ı Evliya hakkında yapılan rivayetlerin en sahihidir. Bu hadiseye orada bulunan elli binden ziyade kimse şahit olmuştur.. .

Mufassal hal tercemesi hususi kitaplarda olduğu gibi Kitabul Yevakıt, Nurul Ebsar, Tuhfetur Ragıb gibi eserlerde de vardır. Eserleri; Burhanul Müeyyed, Mecalisi Ahmediyye, Hikemir Rıfai gibilerdir. Bunlar matbudur. İmam Rıfai'nin aslı Arabdır. Evlad-ı Nebevidendir. Vasıt ile Basra arasında bulunan Bataih'de Ummü Abide adlı köyde doğmuş ve bir çok halk kendi tarikına girmişlerdir.

Tarikatında bulunanlardan tuhaf haller zuhur eder ki; diri diri yılanı yutarlar, ateşte kızartılmış fırınlara girerler

---

432 bk.: İmam Suyuti Şereful Muhattem(s.11)

ve ateşi söndürürler, aslanlara binip gezerler ve karınlarına ve avuçlarına şiş sokarlar ve bunun gibi nice harikalar yaparlar. Bu harikaların hokkabazlıkla münasebeti yoktur. Zira ateşte iken fotoğrafları çekildiğinde olduğu gibi çıkıyor.[433] Hokkabazların buna benzer gösterilerinin hilelerini fotoğraf meydana çıkarıyor." [434]

Sihir hakkında yanlış bir bilgilenme olduğu ortadadır. Olağanüstü bir olayın sihir mi, yoksa keramet mi olduğu hususunda fotoğraf nasıl ölçü kabul edilebilir? Yukarıdaki sözleri yazan cahil, deccal hakkındaki hadisleri hiç mi okumamış? Hindistan'da peygamberlik iddiasında bulunan Sai Baba adındaki deccallerden biri kendisine tabi olanlarla birlikte yaptığı seansta ağızlarından altın çıkarıyorlar. Ben bunu gazetedeki ve internetteki fotoğraflarda gördüm.

Hüseyin Vassaf Efendi "Mecalisu İmam Rufai" adlı eserden şöyle naklediyor: "Tarikatı Aliyyelerinin bazı dervişanında ateşin hassasiyet-i ihrakiyyesini (yakıcılığını) izale etmek, yılan ve akreb gibi yaratılışında incitmek olan hayvanatın tabiatının değişmesi, kesici aletlerin kesişini tesirsiz bırakıp kimseye dahi zarar vermemek, öldürücü zehir olsa tesir etmemek gibi harikalar bugün nasıl meşhur oluyor ise, ilm-ü maarifte akranlarından üstünlüğüne delalet eden eserleri de görülür ki, bu büyük eserler ve apaçık harikalar insaf ile değerlendirilirse , inat bırakılıp

---

433 Brian Ward adlı araştırmacının Altıncı Duyu adıyla terceme edilip Remzi Kitabevi tarafından basılan kitabında ipe tırmanan bazı Hint fakirlerinin fotoğrafı çekildiğinde, fotoğrafta böyle bir hadisenin gerçekleşmediği, ipe tırmandığı zannedilen adamın çalılıklar arkasına kaçıyor vaziyette görüldüğü belirtiliyor, bunun kitlesel bir büyü olduğu kaydediliyor.

434 Abdullah Develioğlu Büyük İnsanlar(s44-45)

yakınlık gösterilirse , büyük alimlerden ve Salihlerden Muhammed Bin Ebi Bekr El-Mavsilî'nin tarihinde beyan ettiği üzere hazreti Pir'in zamanında dergah-ı şerifi Ulemayı Din için medrese olduğu gibi , (tasavvuf yolunda) salikler için bir riyazethane olduğu, kendisinin de irfan ehli için benzersiz bir rehber olduğu teslim olunur…ilh..[435]

Mecelle şarihlerinden Hacı Reşit Paşa da Tasavvuf adlı risalesinde der ki; "Rıfai hazretlerinin yüce şanı ve kerametleri kıyamet gününe kadar ünlü olup hatta zamanımızda en fakir bir dervişi bile Pirin himmetiyle ateşe girse yakmaz, kendisini yılanlar akrepler soksa zarar etmez, bıçaklar kesmez, öldürücü bir zehir içse tesir eylemez."[436]

Şeyhul İslam İbni Teymiyye bürhan hadisesinin Ahmed Rıfaiden sonra çıktığını söyleyerek karşı çıkmış, böyle bir tavrı Said Havva şöyle eleştirmiştir;

"Mutasavvıflar arasında kerametin varlığını inkar etmek yersizlik ve ilimden uzaklıktır. İnkara yol açan şeylerin başında da Rıfai Tarikatı mensuplarının başvurduğu şeyler gelir. Mesela; ateşin tesir etmemesi, kendilerine sıkılan kurşunun veya vurulan kılıçların zarar vermemesi gibi harika hadiselerdir.

Bu meşhur bir vakadır. Karşı çıkan çok kişi gördükten sonra inkardan vazgeçmiştir. Bunların sihir olması mümkün değildir. Çünkü sihir sebepler aleminin bir hadisesidir. Halbuki bu vaka'da sebepler ortadan

---

435 Sefine-i Evliya (1/196) [Osmanlıca kelimeleri sadeleştirdik.]

436 Hacı Reşit Paşa Tasavvuf(s.116)

kalkmaktadır. Bunların ruhi riyazat kabilinden olması da mümkün değildir. Ruhi riyazata başvurmadan da bunlar yapılmakta, hatta şeyhten biat alamayan birinde de bu harikalar meydana gelmektedir.

Bir Hıristiyan bana karşılaştığı bir vakayı anlattı. Esasında bu vaka malum ve meşhurdur. Bir müddet sonra aynı vakayı başkasından da dinledim, daha sonra vakanın kahramanı ile karşılaştım. Bir adamın sırtına harbeyi (şişi) nasıl batırıp çıkardığını ve adama hiçbir şey olmadığını uzun uzadıya anlattı.

Rıfai Tarikatı mensupları elinde meydana gelen bu harikalar Cenab-ı Hakkın bu ümmete büyük ihsanı cümlesindendir. Çünkü bu vakayı görenler için Peygamberlerin mucizelerini ve evliyanın kerametlerini ispat etmede bir delil olmaktadır.

Müslümanlardan birinin tuttuğu ateşin tesir etmediğini görenler İbrahim Aleyhisselam'a ateşin nasıl tesir etmediğini, yine karnına kılıcı batırıp sırtından çıkaran ve iz ve yara meydana gelmediğini gören Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Şakkus-Sadr (göğsünün yarılıp yıkanması) mucizesini inkar edebilir mi?

Bu mesele cidden önemli olup ona karşı zalimane tavır takınmak doğru değildir. Çünkü bu vakalar münkirlere karşı bir delil olmaktadır…"[437]

Said Havva burada sihirin ne olduğunu bilmediğini veya bunu yanlış bildiğini ortaya koymuştur. Sihir sadece

---

437 Said Havva Ruh Terbiyemiz (s.326-8)

göz yanılması değildir. Sihrin tarihi hakkında şu satırları okuyunuz;

Sihirin Doğuşu

Sihir, tabiat kuvvetleriyle insanlar arasında birtakım gizli ilişkilerin bulunduğu ve tabiattaki bütün varlıkların insanın anlayış gücünü aşan, bilinemeyen gizli kuvvetler tarafından yönetildiği inancından doğdu. Totem dinleri çağındaki din görevlileri ve rahipler kendilerinde gizli kuvvetlerle ilişki kurabilmek için bir gücün bulunduğunu ileri sürdüler. Her olayın bir totemin yönetiminde bulunduğunu ortaya atan, totemlerin kötü etkilerinden kurtulmak için onların iradesine bağlanmayı gerekli sayan bu görevliler birtakım otlardan, köklerden, kabuklardan, sıvılardan ilaç yapma yolunu buldular. Bu konuda en önemli etkiyi insan hastalıklarını gideren bitkiler, özü bilinmeyen maden suları yapıyordu. Bunlarda gizli güçlerin bulunduğu inancı doğdu.

İşte sihirin kaynağı bu bitkiler ve sulardaki yapılan ilk ilaçlardır. Zamanla bunların gizliliğine yalnız rahiplerin akıl erdirdikleri inancı yayıldı. Böylece tapınaklar ilk sihir yapma merkezleri durumuna geldi. İlk sihir yapanlar da bu rahipler ve din görevlileri oldu. Halk bunların tabiatüstü güçler taşıdığına, insanları etkileyen gizli güçlerle yakın ilişkiler kurduklarına inanmağa, onlara karşı korku ile karışık bir saygı duymağa başladı. Totemler, totemleri temsil ettiğine inanılan kalıntılar (kemikler, kabuklar, boynuzlar, bitkiler) ilk sihir yapma araçları oldu. Zamanla daha belirgin bir nitelik kazanan

sihir tek tanrıcı dinlere de geçti. Din kitapları, kutsal sözler, bu konuda kullanılan birer araç niteliği kazandı. Eski İran'da, Çin'de, Hindistan'da, Mezopotamya, Anadolu ve Mısır'da, özellikle Keldanîlerde sihir gizli bir meslek durumuna geldi"[438] Adı geçen yerlerde büyücülüğün durumu kısaca şöyleydi.

Mezopotamya'da: Mezopotamya'da yaşamış olan Keldanîler yıldızlara taparlar, kâinatı idare edenlerin yıldızlar olduğunu, hayır ve şerrin onlardan geldiğine inanırlardı.

Semavi güçlerin yerdeki güçlerle birleşmesi sonucu mucizeler meydana geldiğini söylerlerdi.

Keldaniler büyücülüğün ve kâhinliğin sırrını bilmekle ün yapmıştı. Gerçekten, büyücüler Sümer-Akad medeniyetinden beri gelip geçmiş bütün bir büyücüler dizisinin mirasçılarıydı.

Büyücüler Mezopotamya'nın din adamları sınıfındandılar. Eridu Tanrısı Ea ile oğlu Babil Tanrısı Marduk'un koruyuculuğu altında bulunuyor ve insanların çevrili olduğu düşman güçlerle mücadele etmekle uğraşıyorlardı. Birtakım büyücüler, büyünün karşı durmak zorunda olduğu pek çok kötülüklerle suçlandırılıyordu. Birçok şeytanla da, okuyup üflemek veya şeytan kovma törenleri düzenlemekle mücadele ediliyordu.

Keldanileri Tevhid (tek Allah inancı) yoluna davet için Yüce Allah, Hz. İbrahim'i peygamber olarak gönderdi. Fakat onlar Hz.İbrahim'i kabul etmek istemediler. Nitekim

---

438 Meydan Larousse, Büyü Maddesi.

Hz. İbrahim (a.s.)'i ateşe attıran da bunların krallarından Nemrut'tur[439]

Mısır'da: Mısırlılar caiz olan büyü ile caiz olmayan büyü ayırımı yaparlardı ve büyüyle, ölüm veya hayat konusunda etkili olabileceklerini, ruhlara başvurarak istediklerini elde edebileceklerini ve tabiatın güçlerini kendilerine bağımlı kılabileceklerini düşünüyorlardı. Bir bilime benzetilebilen ve meşru, yani caiz olan büyü, insanları zararlı hayvanlardan, hastalıklardan vb.den korumak amacını güdüyordu. Bu büyü, okuyup üfleyerek veya muskalar yazarak ve belirli törenlerle yapılırdı. Ölüleri ululamanın kökü de yine büyüye dayanıyordu.

İbraniler'de: Çok zaman yabancı halklardan duyulan korkunun yol açmış olduğu büyü uygulamalarından Tevrat'ta sık sık söz edilir: *"Ve Musa tunçtan bir yılan yaptı, ve onu sırık üstüne koydu ve vaki oldu ki, yılanın ısırdığı bir adam tunç yılana bakarsa yaşardı"* (Tevrat).

Hintlilerde: Büyü, Veda dininin en gösterişli ve önemli törenlerinde yer alır. Bu törenlerde büyü uygulaması geceleri mırıltı halinde belli sözler söylenerek yapılırdı. Büyü için kullanılan araçlar da, çeşitli bitkiler, merhemler, ölülere ait eşya gibi şeylerdi. Aşk büyüleri, hastalıkların iyileşmesi ve şeytan kovmak için yapılan büyü ve uygulamalar da büyük bir yer tutar. Yoga çileciliği birçok bakımdan veda büyücülüğüne benzer.

Yunan ve Roma'da: Klasik eski çağ büyücülüğü sık sık yabancı tanrıların yardımına başvuruyordu. Ama Hekate yine de büyü tanrıçasıydı. Tesalya büyücülerle

---

439 Daha geniş bilgi için Bak: Tecrid-i Sarih(8/225-228)

doluydu. İlkel Roma dinine çok sayıda büyü uygulaması miras bırakmış olan Etrüskler için de, durum bunun eşidir. Roma İmparatorluğu devrinde, doğu, özellikle de Mısır ve Keldani kaynaklı boş inançlar kendini göstermeğe başladı. Bunun üzerine birçok büyücü Roma'ya üşüştü. İmparatorlar, hizmetlerinden yararlanmakla birlikte, onlara kötü davranmaktan da geri kalmadılar. Tiberius, büyü yapmakla suçlanan azat edilmiş 4.000 köleyi Sardunya'ya sürdü. Apuleius, bir büyücülük suçlamasına karşı kendini savunmak zorunda kalmıştı.

Yahudi dininde: XII. yy.da birtakım kabbalacı'lar, tılsımlar kullanan mistik bir akımın doğmasına yol açtılar. Doğu Avrupa'da hahamların mucize yapmak gücünde olduğuna inanılıyordu.

İslâm dini öncesi Arabistan'da büyü, müslümanlıktan önce geçerli birtakım uygulamalarla, Arapların yakın ilişkisi olan (musevîler, İranlılar, Yunanlılar gibi) halklardan alınmış aynı çeşitten anlayışların bir karışımıdır. Bunlar, tütsüleme, tılsım ve muska, okuyup üflemek, yıldızlara bakarak geleceği söylemek, içine yerleştirilen sayılar yatay veya dikey olarak toplandığında hep aynı sayıyı veren büyülü kareler düzenlemek vb. gibi uygulamalardı. Sayıların ve harflerin gizli değerlerinden yararlanarak geleceği okumak demek olan cifir, bu konuda kitaplar yazılmasına yol açmıştır"[440]

Nitekim "CİFİR" ilmiyle uğraşanların iddia ettiklerine göre: her devirde nazil olmuş bulunan mukaddes kitabın orijinalini meydana getiren kelimelerin her birine 8 hadim (hizmetli) vazifeli kılınmıştır...

440 Meydan Larousse, Büyü Maddesi

Bunların 4'ü ulvî yani melek cinsinden; 4'ü de suflî yani cin cinsindendir.

Bu kelimelerin "Cifir ilmi" denilen bir ilmin verdiği hesaplara göre çeşitli rakamlarla tekrarlanışı o kelimenin vazifeli olan cinini harekete geçirir ve tesirini sevkedildiği kimse üzerinde icra eder...

İşte büyü denilen hâdise, bir kelime veya kelime grubunun belli bir sayıda, bazen de bazı yan çalışmalarla birlikte okunmasıyla birlikte meydana gelmektedir...

Ancak burada önemli bir faktör olan "zaman" mefhumunun da büyük rolü olmaktadır... Zira, zamanın yani günün 24 saatinin de ayrı ayrı rolleri bulunmaktadır bu işte...

İşte insan, bir kelimeyi veya kelime grubunu devamlı olarak okuduğu zaman, neşrettiği bu elektromanyetik dalgalan âdeta bir şifre şekline sokmaktadır ki bununla da o şifreye en yakın yapıdaki bir cin ile temas kurmuş olmaktadır...

İşte bu temas neticesinde o şifre durumundaki elektromanyetik dalgalar, kendisine en yakın yapıdaki cine tesir etmekte ve iyi düzenlenebildiği takdirde onu istenilen şey i yapmaya mecbur kılmaktadır...

İnsanın belirli bir kelime veya kelime grubuna belirli oranda devam etmesi sonunda beyin vasıtasıyla yaymış olduğu elektromanyetik dalgalar, o dalga boyuna uygun yapıdaki cinni istenilen şeyi yapmaya mecbur bırakıyor, demiştik... İşte cinnin kendisinden istenileni yapmaması halinde ise, o kişinin o duaya veya kelime grubuna

devamlı halinde neşretmiş olduğu elektromanyetik güç yapısı bazı ışınlardan yapılmış olan cinin tahribine yani kaba bir tabirle yanmasına yolaçmaktadır...

Nasıl ki bir radyo istasyonunun yaptığı neşriyat, başka bir istasyonun daha kuvvetli şekilde yaptığı neşriyatla bozulmakta ise; aynı şekilde insanın bu çalışmalarla yaptığı elektromanyetik dalgalar da cinlerin ölümüne yolaçmaktadır.

Bu sebeple cinler, belirli bir çalışmaya devam eden ve kendisim yakıcı elektromanyetik dalgalar neşredebilecek güçteki kimselerin emri altına girmek zorunda kalmakta ve ister istemez "BÜYÜCÜ" dediğimiz kişilerin emirlerini yerine getirme işine tabi olmaktadırlar..."[441] Böyle diyor CİFİR işleriyle uğraşanlar!..

Bir kimse falan şifreyi bir yere yazsa ve üzerine de "Ya Allah, Ya Hakim, Ya Adl, Ya Settar, Ya Kayyum", duasını 278 veya 518 defa okursa veya bir yere yazıp üzerinde taşırsa, Cenab-ı Hak o kimseyi her türlü tehlikeden korur. Her dileğini de yerine getirirmiş.

Yazdığı bir şifre hakkında; bir elbise üzerine çizilip onunla herhangi bir makam çıkılırsa, o makamda hiçbir işi geri çevrilmezmiş[442]

"Tılsımcılar, mal ve mülkün tılsım-muska ile her türlü âfet ve kazalardan korunacağını da telkin ediyorlar. "Seyyid" Süleyman el-Hüseynî şöyle diyor:

---

441 Ruh, İnsan, Cin, Ahmed Hulusi, 3. Baskı, s. 142-145

442 Kur'ân-ı Kerimin Havas ve Esrarı, Imam-ı Yafiî s. 496-497

"Bu vefkı şerifi (tılsımı), bir kağıt üzerine yazıp, herhangi bir şeyin üzerine konulursa Cenab-ı Allah onu hıfz ve sıyanet buyurur."

Bu tılsımlarda esma-i hüsnâ, âyet-i kerime ve dualar sui-istimal edilmektedir. Bunların, cahil halkı kandırmak için kullanılmakta olduğuna şüphe yoktur. Mesela; şu gösterilen, koruyucu tılsımın Allah'ın "Hafiz" adı üzerine yapıldığı iddia edilmektedir. Esma-i hüsnânın her biri üzerine birer, ikişer tılsım yapılıp ayet-i kerime ile karışık efsunlar yazılmaktadır. Dini bütün mü'minlerin, bunlara karşı "haza buhtanün azim" yani, "bu çok büyük bir iftiradır" demeleri icabeder.”[443]

Zira bu hurafeler, müslümanların inancına, sağlığına, malına ve canına zarar verecek zırvalardır.

Mü'minler bunlara kanmamalı ve inanmamalıdır.

"Görülüyor ki tılsımlar, harfler ve rakamlar ile yapılmaktadır. Efsun ve tılsım kitaplarına göre harfler ve onların ifade ettikleri rakamlar tabiatüstü esrarengiz kudrete mâliktir. Harfler "ebced, hevvez"deki sıraya göre adet ifade ederler...

Yazı tarihi tetkikleriyle ispat edilmiştir ki, "ebced, hevvez..." aslında hecâ harflerinin sırasını göstermek ve sırf harfleri hatırda tutmak için tertip edilmiş, manasız sözlerden (mühmelât) ibarettir. Her şeyde esrar arayan uydurma meraklıları bu "ebced" deki mühmelâtın Şuayib Peygamber zamanında yaşamış olan altı Medyen hükümdarının adları olduğunu söylemişler ve

443 Hurafeler ve Menşeleri, s. 65-66

yazmışlardır. "Kelemen" de bunların başkanı imiş. "Ebced" bir rivayete göre Yunan hekimlerinden birinin adı imiş... Halbuki bu "ebced..." Aramî alfabesindeki harflerin sırasını gösteren manasız sözlerdir.

Bu alfabe sırası Aramîlerden, Nabatilara, onlardan da cahiliyet çağı Araplarına geçmiştir. Aynı kaynaktan gelen İbranî, Süryanî, Yunan ve Lâtin alfabelerinde de bu sıra, gelenek olarak, muhafaza edilmiştir. Araplar, biribirine şekil bakımından benzeyen harfleri yanyana koymak maksadıyla bu "a, b, c" sırasını bozmuşlarsa da, eski sırayı "abced hevvez" altı mühmelâtından muhafaza etmişlerdir. Harfleri, rakam gibi kullanırken de bu "ebced"deki sıraya riayet etmişler ve Arapçaya mahsus altı harf için de iki mühmel söz uydurup ilave etmişlerdir.

Yukarıda adı geçen üfürükçülük kitaplarında gördüğümüz harflerin büyük bir kısmı esma-i hüsnâ harfleri ve rakamları da, bu harflerin "ebced" hesabına göre ifade ettikleri sayıyı göstermektedir. Bazı tılsımlarda ise bu "ebced" hesabı tutmuyor."[444]

Yazı işaretlerinin (hiyeroglif, harf, rakam) esrarengiz sihri kuvvet ihtiva ettiğine inanan en eski kaynağı, tarihin karanlık devirlerine kadar uzanmaktadır.

Zira yazının mahiyetini bilmeyen kavimler, yazıyı keşfeden kavimlerin deri, tahta, tablet ve başka nesnelere çizdikleri çizgilerle konuşup gaipten haber aldıklarına ve

444 a.g.e., s. 57-58

bu acaip çizgilerde tabiatüstü esrarlı kudred bulunduğuna inanıyorlardı'[445]

Bu inanç ve korkunun cahil halk arasında bugün bile tesirini sürdürdüğünü görüyoruz. Bazı okuma-yazma bilmeyen cahil kimseler, herhangi bir muskayı alıp atmak, ya da kağıdını yırtmak istediğiniz zaman, "aman çarpılırsın" diyerek size muskalarını vermek veya açtırmak istemezler.

Muska tılsım kitapları incelendiğinde öyle anlamsız melek, cin, şeytan ve Peygamber adlarına rastlarsınız ki anlamlarını hiçbir dil ve lügatta bulamazsınız.İşte bunlara örnekler:

a) Melek Adları:"Hımtıhılgıyail, Similhiyail, Hırhıyail, Sıfıryail"

b) Cin ve Şeytan adları: "Hışıtışalkikuş, Keşikşeliğuş, Bihelhelşituş."

c) Peygamber Adlan:"Heryail, Tefyail, Beclail, Cerfiyail..."

Yukarıda örneklerim verdiğimiz melaike, cin ve peygamber adlarına bakılınca bunların genellikle "İL" ile biten yahudi adlarına benzediklerini görüyoruz. Sebebi ise; Şems'ül Maarif yazarı Ahmed El-Buni'nin, İspanya "KABBALİST"leriyle yakın ilişki kurduğu ve bu isimleri onlardan öğrenmiş olmasıdır.

445 a.g.e., s. 59-60

Kabbalah[446]; yahudilerin mistik ve iskolastik felsefeleridir. Bu felsefeye göre Yahudi alfabesindeki 22 harfin ve ifade ettikleri rakamların mistik ve sihri mahiyetleri vardır. Din kitaplarında zikredilen Tanrı adları ve sıfatlarını iyi kullanmak şartiyle, her türlü harikalar yapmak mümkündür. Bu kabbalah marifetleri nesilden nesile gizli bilgi olarak, seçkin çömezlere öğretildi. 13. yüzyıldan sonra kitap halinde yazılmaya başlandı. İspanya ve Güney Fransa'daki en cahil yahudiler arasında yayıldı. İspanya yahudilerinden de müslümanlara geçti. İşte Ahmet El-Buni bu yol ile efsunları öğrendi.[447] Oysa yukarıda adları geçen melek, cin ve peygamber adlarının hiçbirisinin İslâmiyetle ilişkisi yoktur. Cümlesi uydurma ve hayali adlardır, hurafedir.

BURHAN NE ZAMAN ÇIKTI?

Burhan hadisesinin "Ahmed er-Rıfai(k.s.) hazretlerinden sonraki bir zamanda icad edilmiştir" sözüne gelince deriz ki; doğrudur. Burhan hadisesinin Moğol istilalarından sonra rıfai tarikatına girdiği tesbit edilmiştir. Bu vakanın Ahmed er-Rıfainin zamanında cereyan ettiğine dair hiçbir delil yoktur. Bir takım zayıf iddialar ise şunlardır;

1- İbni Kesir, İbni Hallikan'ın Vefayatul Ayan adlı tarihinden nakleder; "Müridlerinin alevlenen tandıra girmek gibi acaib halleri vardı. Tandırların ve fırınların

446 Kabbalah: Rivayet, gelenek anlamına gelmektedir

447 Hurafeler ve Menşeleri, s. 58-59

içinde ateş yandığı halde oynarlar, yılan ve akrepleri ellerinde tutarlardı…"[448]

Cevap: Bu, bunların Seyyid Ahmed Rıfai zamanında icra edildiğini göstermez. Sonradan çıkarılmış olabilir.

2- İbni Cevzi'nin torunu Şeyh Şemseddin Miratuz Zaman'da der ki; "Şeyh Ahmed er-Rifai hazretlerinin Müritleri, vahşi hayvanların sırtına binip gezer, yılanları ellerine alıp oynatırlardı. Biri yüksek bir ağacın tepesinden kendini atardı da ona hiçbir şey olmazdı…"[449]

Cevap: bu da sonraki müridlerin çıkardığı işlerdendir. Sıbt İbnül Cevzi Ahmed Er Rıfai'nin zamanına yetişmemiştir.

3- Sözüne asla itimat edilmeyen yalancı gezgin İbni Batuta Seyahatname'sinde; "…Yatsı namazından sonra Şeyh Ahmed'le zikre başladılar. Sonra odundan bir taht hazırlanırken ilahi söylemeye başladılar. Müteakiben bu tahtı ateşe verdiler ve raks ederek ortasına girdiler. Onlardan birisi ateşin içinde yuvarlanıyor ve bir diğeri de ateşi ağzına alıyor ve ağzında söndürüyordu. Ahmediye cemaatindeki bu adet yalnız onlara mahsustu. Hatta onların içerisinde büyük yılanları, dişleri ile parça parça eden kimseler de vardı.[450]

---

448 İbni Kesir ElBidaye ven-Nihaye(terc.:12/545) İbni Hallikan Vefayatul Ayan(1/154) Nurul Ebsar(s.252) Yunus EsSamarrai Seyyid Ahmed erRıfai Hayatı ve Eserleri(Terc.:Münir Atalar s.32)

449 Sıbt İbni Cevzi Mir'atuz Zaman(s370) Muhammed Bin Yahya EtTadifi Kalaidul Cevahir(s228) Nebhani Camiul Keramatil Evliya(2/280) Yunus esSamarrai A.g.e.(s.33)

450 İbni Batuta er Rıhle(Seyahatname s.195) Es Samarrai A.g.e.(s33)

Cevap: İbni Batuta hicri 703 senesinde doğmuştur ve Seyyid Ahmed Rıfai'nin zamanına yetişmiş olması düşünülemez. Ayrıca o, sözüne güvenilir biri de değildir. Yalancılığı tescillidir.

4- Ayrıca; Ahmed Eflaki, Menakıbul Arifin adlı eserinde; Taceddin Rıfai[451]'nin bürhan yaptıklarını açıkça anlatmıştır.[452]

Cevap: Taceddin Rıfai'nin Ahmed er Rıfai'den sonra yaşadığı malumdur.

Ayrıca bu malum vakada sansasyon peşinde koşan yalancı medyanın iddialarının aksine, kesinlikle acı hissetmek, kendine işkence etmek gibi bir durum söz konusu değildir.

Günümüzdeki rıfaiyye fırkasının mensupları tıpkı kendilerinden önceki şeyhler gibi bir takım daireler içine yazılmış tılsımlar ile sihir yaparak bunu gerçekleştirmektedirler. Bu yüzdendir ki, bu tılsımı kullanması için icazet verilenler dışındakilere burhan yaptırmazlar.

Bir takım harikalar göstermek asla kişinin Allah katında hayırlı bir kul olduğunu göstermez! Müslüman keramete(!) aldanan değil, istikamete itibar eden kimsedir. Zira Allah'ın düşmanları olan şeytan ve deccal gibileri de üstün haller göstermektedir. Sahih hadiste de geldiği gibi,

---

451 Hayatı , diğer bürhanları ve kerametleri hakkında bkz.: İslam Alimleri Ansiklopedisi(9/300-302) Nebhani Camiül Keramatil Evliya(1/370 tercemesi; 2/463) İbni Kesir ElBidaye(14/87)

452 Ahmed Eflaki Menakıbul Arifin(2/299)

Deccal bir mü'mini iki parçaya kesecek ve tekrar birleştirecektir.

Keramet ile istidraç arasındaki bu farka dikkat etmeyen saf Müslümanlar, Mesnevisine "Allah katından indirilme bir Kur'an" diyerek onu porno hikayelerle dolduran, Şemsi Tebrizi için şarabın helal olduğuna fetva veren, müzik ve raks gibi fuhşiyatı helal sayan Celaleddin Rumi'yi, "Allah kadında tecelli etti de onunla oynaştım" diyen ve şarap içen Şemsi Tebrizi'yi, Hz Hasen ve Huseyn'in peygamber olduğunu iddia eden Niyazi Mısri'yi, "Firavun en büyük muvahhiddir" ve "Cehennemde azap yoktur" diyen Muhyiddin Arabi'yi, uydurma hadislere ve bidatlere cevaz veren İsmail Hakkı Bursevi'yi, "Ben Kur'an'ın aynısını yazarım" diyen ve Allah'ın kendisine hulul ettiğini söyleyen Hallac el Mansur'u, necaset içinde gezen farzları yerine getirmeyen meczupları, din ahkamına hiç önem vermeyen kalenderîleri ve Melamileri Allah dostu zannetmişlerdir. Bundan Allah'a sığınırız.

Adı geçen şahısların eserlerine bunların sonradan sokulduğunu söylemek zorunda kalan tasavvufçular, vahdeti vucud gibi pisliklerin yer aldığı bu kitapları yine de övmekte, öğreti ve ekollerinde başucu kitabı edinmektedirler.

Mesela sufiler gibi mutezile fırkasından olan Said Nursi; "Ben Celaleddin Rumi zamanında yaşasaydım mesneviyi yazardım. O benim asrımda yaşasaydı Risale-i Nurları yazardı." Diyebilmektedir.

Şeyhul İslam İbni Teymiye hazretleri der ki; “Bazı kişilerin harikulade bir olay olarak ateşe girmeleri hususuna da dokunalım;

Kur’ana sarılmayan herkes, bunların fitnesine maruzdur ve bunlar kendilerini görenleri saptırıcıdır. Nitekim Deccalin elinde ortaya çıkan olağanüstü hadiseler sebebiyle de insanlar fitneye maruz kalırlar. Durum şudur ki;

Kimin elinde olağanüstü bir hadise meydana gelirse, bu kişi Şeriat kıstası ile ölçülür. Eğer istikamet üzere ise kerамettir. İstikamet üzere değilse, onun elinde vuku bulan şey fitnedir. Cenabı hak böylelerinin elinde cereyan eden olaylarla, nasipsiz kişileri sapıklığa uğratır. Şer’i şerife uyanlar ise, şayet böylelerinden havada uçanları, su üzerinde yürüyenleri görseler bile bilirler ki, bütün bunlar kullar için fitneden başka bir şey değildir.”[453]

Böylece anlaşılmış oluyor ki, zikrullaha musiki aletleri, raks gibi şeyler karıştıran bidatçilerin elinde zuhur eden burhan hadisesi keramet değil, fitnedir. Kitap ve sünnete sıkı sarılan zahitlerde zuhur edeni ise kerамettir.

Netice olarak diyebiliriz ki; Bürhan hadisesi Rıfaiyye Tarikinin esaslarından değildir. Bunun merasimler halinde, bir takım tılsımlar ile devam ettirilmesi ise büyük bir fitnedir. İşte bu sihirdir, büyük günahlardandır.

Ben bidatçı rıfailerin de bürhan yaptığına çok şahid oldum. Bu keramet olamaz. Zira zikir meclisi diye düzenledikleri merasimlerde çalgılar çalınıyor, eşekler gibi

453 İbni Teymiye Mecmuul Fetava(4/25-26)

raks ediyorlardı. Kitap ve sünnete aykırı pek çok itikadlara sahip idiler. Şeyhlerine masumiyet atfediyorlar, tarikatlarını terk edenlerin de kafir olacağını söyleyerek müridlere psikolojik bir baskı uyguluyorlardı. Takkelerinin tepesine daire şeklinde yazılmış tılsımlar dikiyorlardı. Kur'an ve Sünnet İlmini perde olarak gören, keşfi alıp Kur'an ve Sünnet hükümlerini reddeden bir zihniyetten ne beklenebilir ki!..

Allah'ın, Kitap ve sünnete bağlı, istikamet sahibi Salih kullarına lutfettiği Keramet ise haktır, inkarına yol yoktur. Allah muhafaza buyursun, Kitap ve Sünnet ile sabit olduğu için, keramet inkar edilirse kişi İslam dininin hudutlarının dışına çıkmış olur. Ancak keramet, Allah'ın kuluna dilediği ve lutfettiği ölçüdedir, yoksa tasavvufçuların arasında yaygın olduğu gibi keramet sahibinin dilediği gibi keramet gösterme serbestliği yoktur.

Nitekim Ömer r.a. kilometrelerce uzaktaki Sariye r.a.'ın durumunu Allah'ın izniyle görmüş, onu uyarmış, fakat kendisini sırtından bıçaklayarak öldüren haini görememiştir.

Bazıları cevşen, hizbu bahr, delaili hayrat gibi, virdler ve dualar okuyorlar. Bu sakıncalı mıdır, sakıncalıysa neden?

Cevap: bidatlerin çirkinliğinden bahsetmiştik. Cevşen duasının da şia uydurması olduğu sabittir. Bu soruya cevap olarak ta sadece iki hadis nakledeceğim, siz bunları iyi düşünürseniz cevap kendiliğinden ortaya çıkacaktır;

Abdullah Bin Mugaffel (radıyallahu anh) oğlunun; "Allahım Senden cennetin sağında beyaz bir köşk istiyorum" dediğini duyunca; "Peygamber Aleyhisselam'ın şöyle buyurduğunu işittim;"Bu ümmette duada haddi aşanlar olacaktır."[454]

Berâ b. Âzib (r.a.)'den rivâyete göre, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "yatacağında namaz abdesti gibi abdest al, sonra sağ tarafına uzanıp şöyle de;

"Allah'ım irademi sana teslim ettim yönümü sana çevirdim senden korkup seni isteyerek işlerimi sana bıraktım sırtımı sana dayadım senden kaçıp kurtulmak ancak sana dönmekle mümkündür. İndirdiğin kitaba ve gönderdiğin peygambere iman ettim." bunları söylediğin gece ölürsen fıtrat üzere tertemiz ölürsün, sabaha çıkarsan hayır kazanmış olarak sabahlamış olursun; Berâ diyor ki:

---

454 sahihtir. Ebu Davud(96,1480) Deylemi(3440) Ahmed(1/172) İbni Hibban(15/166) Hakim(1/267) Beyhaki(1/196) Abd Bin Humeyd Müsned(1/180) Hüseyni El Beyan Vet Tarif(2/181) Tuhfetul Ahvezi(1/157) Neylul Evtar(1/215) Tayalisi(1/28) Feyzul Kadir(4775) İbni Mace(3864) Kenz(3295) benzerini; Cem'ül Fevaid'de(9252) Rudani nakleder.

“Ben gönderdiğin Rasûle dedim…” Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem göğsüme vurdu ve;

“Gönderdiğin peygambere” de buyurdu[455] görüldüğü gibi aynı anlama gelen iki kelime arasında dahi bir değişiklilk yapılması caiz görülmemişken, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den geldiği sabit olmayan bir dua ile nasıl dua edilebilir?

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetinde bulunmayan dualarla dua edenlerin, Esmaül Hüsna'dan belirli isimleri belirli sayılarda okuyanların bulunduğu ortamdaki cinleri rahatsız ettiği, cinlerin de bu kimselere musallat olduğu söylenmektedir. Özellikle günlük virdleri çok sayıda olan sufilerde ve Cevşeni çok okuyanlarda aklî rahatsızlıklar sık görülmektedir.

Hayvani gıdalardan riyazet ederek “çile” dedikleri halvete giren ve orada zikir yaptıkları esnada şeytanların telkinine kapılarak mehdilik iddiasında bulunanlara sık rastlanılmakta, bunlardan bazılarında görülen olağanüstü işlerin keramet olduğu zannedilmektedir. Aslında bu islami bir usül değil, hatta sünnette yasaklanmış hususlardandır. Bunun en büyük göstergesi de aynı şekilde riyazete çekilen rahiplerin de bir takım harikuladelere sahip olmasıdır. İslamda gaye keramet elde etmek değil, istikameti muhafaza etmektir.

Ben de bu mehdilik iddiasında olan birkaçını gördüm. Anlattıkları uygumlalar aynı usul idi ve her biri kendilerinin bir takım füyuzata ve keşiflere muhatap olduklarını, Mehdilik görevinin kendilerine verildiğini söylüyorlardı. Bunlardan

455 Buhâri, Daavât 7, 9; Tevhid 34; Müslim(2710) Tirmizi(3391) Ebu Dâvud(5046, 5047, 5048).

birisi İsa a.s.'ın manen nüzul ettiğini ve kendisinin arkasında namaz kıldığını söylerken, diğeri de kendi oğlunun aslında İsa a.s. olduğunu söylüyordu. Belki iyi bir niyetle işe başlamışlardı ama sünnetten sapmak onları bu şekilde mecnunlar haline getirmişti.

Ölen Salihlerin kabirlerine türbe yapmak caiz midir?

Cevap: Cabir Bin Abdullah radıyallahu anh'den; **"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, mezarlar üzerine bina yapılmasını yasaklamıştır."[456]**

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ali Bin Ebu Talib radıyallahu anh'ı Yemen'e hiçbir put bırakmadan hepsini yok etmek ve yüksek olan her kabri yerle bir etmek için göndermişti**.**[457]

Bu rivayet hakkında şunu belirtmeliyiz ki; Ali radıyallahu anh, müşrik bir toplumun tapındığı mezarları yıkmak üzere gönderilmiştir. Böyle yerlerde cahillerin hakiki iltica edilecek olan Allah'tan gafil bir halde kabirdekilerden meded ummaları şirktir, oralarda mum yakmak, çaput bağlamak, adak adamak gibi adetler çirkin bid'attir, İslamda yeri yoktur.

Kabirler üzerine mermer ve benzeri şeyler yapıp da kişilerin birbirlerine karşı iftihar etmeleri, (süslemeleri) övünüp böbürlenmeleri mekruhtur. Çünkü bunlar, ölülerine tazim etmek için cahiliyye'dekilerin yaptığı mantık dışı işlerindendir.[458]

Kabre ancak bilinmesi için işaret konulabilir. Nitekim hasen bir rivayette Enes radıyallahu anh der ki;

---

456 Müslim(cenaiz,32 no;970) Ebu Davud(3226) Nesai(4/86) İbni Mace(1562-1563) Hakim(1/370) Zadul Mead(1/499)

457 Müslim(969) Tirmizi(1049) Ebu Davud(3218) Nesai(4/88) Hakim(1/369) Tayalisi(155) Ahmed(741,1064)

458 İmam Şa'rani Muhtasarı Tezkiretül Kurtubi(s.89) Tezkiratul Kurtubi(s.100)

“Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Osman Bin Ma’zun radıyallahu anh’ın kabrine alamet olması için büyük bir taş dikti.”[459]

Peygamberler ve salih zatların kabirlerinin türbe yapılmasında, orada yatan zata faydası yoktur, kubbe yapılması mekruh ve bid’at görülmüştür. Sünnet olan, ancak tanınabilmesi için büyükçe bir taş dahi olsa bir alamet koymak, toprağını deve hörgücü gibi yerden bir karış yüksek yapmaktır.[460] Kabir taşına sadece mevtanın ismi yazılabilir.

İbni Ebi Şeybe; İbni Avn tariki ile Muhammed Bin Sirin’den rivayet ediyor; “İbni Sirin’e kabirlerin kerpiç ile sıvanması hakkında soruldu. Dedi ki; “Bunda bir beis bilmiyorum”[461]

Kabri kireçle sıvamakta Hasen el Basri, Şafii ve Ahmed Bin Hanbel’e göre beis yoktur. İmam Malik’e göre kokunun önlenmesi gayesi haricinde mekruhtur.[462] Bunun mekruh görüldüğüne dair seleften rivayetler daha çoktur.

---

459 İbni Mace(1561) Ebu Davud(3206) Beyhaki(3/212) Neylul Evtar(4/132) Keşşaful Kına(2/139) İbni Kudame Muğni(2/191) Mühezzeb(1/136) İbnu Hacer Telhisul Habir(2/133) İbni Mulakkin Hulasatu BedrilMünir(s.272) Zadul Mead(1/499)

460 Bkz. Neylül Evtar(4/82-83) Şa’rani Mizanul Kübra(1/359)

461 İbni Ebi Şeybe Musannef(3/28)

462 İmam Şa’rani Mizanul Kübra(1/360) Merğinani el Hidaye(1/209) Hediyyetul Alaiye(s.161) elİhtiyar(s.51 no;198) San’ani Sübülüs Selam(2/307-8) Haydar Hatiboğlu Süneni İbni Mace Şerhi(4/418) Kasani Bedayi(1/319) Gamravi Siracul Vehhac(s.114) ibni Kudame elMuğni(2/191,382-385) Sahnun elMüdevvene(1/189) Keşşaful Kına(2/139) Celal Yıldırım Ahkam Hadisleri(3/387)

Kabirlerin mescid ve bayram yeri haline getirilmesi ise yasaklanmıştır;

“Allah’ın laneti yahudiler ve hristiyanlar üzerine olsun. Çünkü onlar Peygamberlerinin mezarlarını mescid edinmişlerdir.”[463]

İbni Abbas radıyallahu anhuma dedi ki; “Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve selem, mezarları ziyaret eden kadınları, oraların üzerine mescid inşa edenleri ve kandil yakanları lanetlemiştir.”[464]

“Mescid-i Haram, Mescid-i Aksa ve Benim mescidim olmak üzere üç mescidden başkasına semereler bağlanıp yola çıkılmaz.”[465]

Kabir ziyareti, genel anlamda bu meşru ve hoşlanılan bir şeydir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kabrini ziyaret hususunda sahabe, tabiin ve onlardan sonraki dönemlerde ulemanın icmaı sabit olmuştur. Hatta O’nun Ravzayı şerifinden her geçişte O’na selam verilmesi gerektiğine dair hadisleri başta İbni Teymiye olmak üzere bütün seçkin İslam uleması nakletmişlerdir.

Uymak için Allah ve Rasulü'nün yolundan daha güzel bir yol yoktur. Firuzabadi der ki; “Rasulullah

463 Buhari(salat,55) Müslim(Mesacid,3) Ahmed(5/184)

464 Ahmed(1/229,287,324,337) Ebu Davud(3236) Tirmizi(320,1056) Nesai(4/94) İbni Mace(1574-76) İbni Hibban(789) Hakim(1/376) Beyhaki(4/78)

465 Buhari(1197) Müslim(827) Tirmizi(236) Ebu Davud(2033) İbni Mace(1409) Ahmed(3/13) Taberani(2/311) Mecmauz Zevaid(4/3) Humeydi(750) Hatib(9/222) Ebu Hanife Müsned(1/302) İbni Ebi Şeybe(4/65)

sallallahu aleyhi ve selem zamanında kabirleri yükseltmezler, üzerine kiremitten, alçı taşından, taştan ve başka şeylerden türbe olarak bina inşa etmezler, kabirlerin üzerine ne bir örtü, ne bir kubbe bina etmezlerdi. Bunların hepsi çirkin ve bid'attir."[466]

Ankara'da bir rıfai şeyhi şöyle dedi; "İbni Arabi "cehennemde kimseye sonsuz azap yoktur" demiş. Eğer gerçekten böyle dediyse, biz de aynen öyle inanırız." Bu söz küfr değil midir?

Cevap: Bu sözü söyleyen ancak cahil ise mazurdur. Zira Allah'ın ve rasulünün sözüne böyle kayıtsız şartsız teslim olmayıp da, hatadan masum olmayan birinin sözlerine teslim olmak kadar rezil bir cehalet örneği sergilemiştir. Lakin Allah Azze ve Celle, büyük zat olduğuna inandığı İbni Arabi'nin dediğini yalanlamaktadır.

Bu konudaki hadislere ve ayetlere gelince; Ebu Said r.a.'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Cehennem ehli, cehennemde ne ölürler, ne de yaşarlar. Ancak (küfür ve şirk yüzünden değil de) günahları yüzünden cehenneme girenleri, cehennem ateşi öldürecek, kömür haline geldiklerinde, onlara şefaat etme izni çıkacak, grup grup getirilip cennet nehirlerine atılacaklar. Sonra cennet ehline; "Haydi onların üzerine su dökün"

466 Firuzabadi Sifrus Saade(s.130)

denilecek. Böylece onlar, selin yatağında biten daneler gibi biteceklerdir.”[467]

Cennet ve cehennem fani olmazlar. Günahları sebebiyle cehenneme giren muvahhid kullar, cezalarını çektikten sonra oradan çıkarılırlar. Kafirler ise ebedi olarak cehennem azabına düçar kalacaklardır. İşte ehli sünnetin itikadı bu meselede böyledir.

Hariciler ve mutezile; “Cehenneme giren hiç kimse çıkamaz” dediler.

Mülhidlerden biri olan İbni Arabi Füsus’ta; “Cehennemde azab yoktur” demiştir. Mutezile’den Ebul Huzeyl el Allaf; “Cehennemde hayat ve hareket sona erer, cansız varlıklar haline gelirler” dedi.

Cehmiyyeden Cehm Bin Safvan; “Cehennem sonsuz değildir” dedi.

Şeyhulislam İbni Teymiye, bazı sahabelerden rivayetlerle delil getirmiş, ictihad hatası yapmış, cehennemin fani olacağını bazı sahabelerin söylediğini zannetmiştir. Burada bu iddiayı cevaplandıracağız inşaallah.

Allah Teala buyuruyor ki; *“Ama âyetlerimizi inkâr etmiş ve kâfir olarak ölmüş olanlar, işte Allâh'ın, meleklerin ve tüm insanların la'neti onların üstünedir. Onlar ebediyen lânet içinde kalırlar. Artık ne azapları hafifletilir ne de onların yüzlerine bakılır.”(Bakara 161-162)*

467 Müslim(iman 306) Cemül Fevaid(10053)

“Böylece Allah onlara, işlerini, pişmanlık ve üzüntü kaynağı olarak gösterir ve onlar artık ateşten çıkamazlar.”(Bakara 167)

“Bizim âyetlerimizi yalanlayıp da onlara karşı kibirlenmek isteyenler var ya, işte onlara gök kapıları açılmayacak ve onlar, deve iğne deliğine girinceye kadar cennete giremeyeceklerdir! Suçluları işte böyle cezalandırırız!”(A’raf 40)

“İnkâr edenlere de cehennem ateşi vardır. Öldürülmezler ki ölsünler, cehennem azabı da onlara biraz olsun hafifletilmez. İşte biz, küfürde ileri giden her nankörü böyle cezalandırırız.”(Fatır 36)

“Yoldan çıkanlar ise, onların varacakları yer ateştir. Oradan her çıkmak istediklerinde geri çevrilirler ve kendilerine: Yalandır deyip durduğunuz cehennem azabını tadın! denir.”(Secde 20)

“*Azapları hafifletilmeyecektir. Onlar azap içinde kurtuluştan ümit kesmişlerdir. Biz onlara zulmetmedik, fakat onlar kendileri zalim kimselerdir. Onlar cehennem bekçisine: "Ey Mâlik! Rabbin artık bizi öldürsün." diye seslenirler. Mâlik de: "Siz böylece kalacaksınız." der.”(Zuhruf 75-77)*

“Onlar, ateşten çıkmak isteyecekler, fakat ondan çıkacak değillerdir. Onlara boyuna sürüp gidecek bir azap vardır.”(Maide 37)

“Ve şöyle derler: Rabbimiz! Cehennem azabını üzerimizden sav. Doğrusu onun azabı gelip geçici değil, devamlıdır.”(Furkan 65)

Cennetlikler hakkında da buyurur ki; **“***Onlara orada hiçbir yorgunluk gelmeyecek ve onlar, oradan çıkarılmayacaklardır.”(Hicr 48)*

İbni Kayyım r.a., şeyhul İslam İbni Teymiye’den, şöyle nakleder; “Hasen el Basri, Ömer r.a.’ın şöyle dediğini söyledi; “Cehennemdekiler şayet kum yığınları kadar bir süre bile cehennemde kalsalar, yine bir gün oradan çıkarlardı.”[468] Her ne kadar Hasen el Basri, Ömer r.a.’den işitmemişse de, onun böyle dediğine kanaati olmasaydı böyle kesin olarak rivayet etmezdi. Ehli sünnet önderi imamlar da buna karşı çıkmadılar.”

Bu söze şöyle karşılık veririz; birincisi; Hasen el Basri, Ömer r.a.’den bunu işitmemiş olup, mürsel olarak rivayet etmiştir. Hasen el Basri r.a., zahid imamlardan biri olması yanında, müdellis bir ravi olup, mürsel rivayetleri imamlar indinde makbul değildir. İmam Darekutni Sünen’de der ki; “Hasen el Basri ve Ebul Aliye’nin mürselleri alınmaz. Zira bunlar kimden rivayette bulunduklarına dikkat etmezler.”

Ehli Sünnet İmamlarının bu söze karşı çıkmayışlarına gelince; onlar Ömer r.a.’ın bu sözünü, cehennem’e girip de çıkacak olan günahkar müminlerin hakkında olduğuna hamletmişlerdir.

Ayrıca Ömer r.a.’a nisbet edilen bu sözün sabit olduğunu kabul etsek bile, cehennem’in sonu geleceğine delil gösterilemez. Bu, “Zeyd şu evde şu kadar kalır, sonra oradan çıkar” demek gibidir ve bunu söylerken, evin yok olacağı anlamına gelmez.

---

468 İbni Kayyım Hadil Ervah(s.409) Suyuti Durrül Mensur(4/478)

Şayet; "Allah cehennemi, kendisine isyan eden kullarını cezalandırmak için yaratmıştır. Onların cezası bitince, oraya ihtiyaç kalmaz" denilirse, bu yukarıda kaydettiğimiz, cehennem azabının kafirlere sonsuz olduğunu belirten ayetlere muhaliftir. Bu hükümde ne sahabe, ne tabiin, ne de ehli sünnet imamları ihtilaf etmemiştir.

Sonra İbni Teymiye r.a., Ömer r.a.'ın sözünü kafirlere hamlederek; "zaten günahkar müminler cehennemde kum taneleri kadar uzun süre orada kalacak değildir. Ömer r.a. kafirleri kastetmiş olmalıdır" der.

Bu iddianın zayıflığı bellidir. Beyan ilmi, onun bu sözünün yanlışlığını ortaya koyar. Zira Ömer r.a. şart kaziyesiyle diyor ki; "Şayet, onların cehennemde kalışı şu kadar uzasa bile, yine oradan çıkarlardı." İbni Teymiye'nin iddiasının kabul edilebilmesi için; "Şüphesiz cehennemlikler, kum taneleri sayısı kadar bekleseler de oradan çıkarlar" demiş olması gerekirdi. Bu yüzden bu sözün kafirlere hamledilmesi yanlış olup, günahkar muvahhidler hakkındadır.

Ömer r.a.'ın bu sözü, İbni Mesud r.a.'ın rivayet ettiği şu hadisteki gibidir; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Şayet cehennem ehline; "sizler ateşte dünyadaki taşlar kadar kalacaksınız" denilse, bununla sevinirlerdi."[469]

---

469 sahihtir. Taberani(10/179) Deylemi(5154) Ebu Nuaym Hilye(4/168) Ebu Hatem İlel(2/224) Mecmauz Zevaid(10/396) Taberani'nin isnadında zayıf ravi Hakem Bin Zuheyr vardır. Elbani Zaiful Cami'de haksız olarak; mevdu dedi. Lakin Hafız İbni Receb bunu ceyyid isnad ile rivayet etti; Tahvif Minen Nar(s.179) Begavi Tefsiri(4/438)

Cehennemde cezasını çekip, oradan çıkarılacak olan muvahhid günahkarların kalış süresi hakkında, İbni Ebu Hatem, ve es Sunne'de İbni Şahin, Ali r.a.'den rivayet ediyorlar; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Pişman olmadan ve tevbe etmeden ölen büyük günah sahiplerinden bazısı cehennem'de bir ay, bazısı bir sene kalıp çıkarılır. Onlar içinde cehennemde en uzun kalanı, dünyanın ömrü kadardır."[470] Aynısını Hakiym et Tirmizi, Nevadirul Usul'de daha uzun bir metinle rivayet etti ve orada dünyanın ömrü yedi bin sene olarak geçer.

Sonra Şeyhulislam, cehennemin faniliğine, İbni Abbas r.a.'ın Enam suresi 128. ayeti tefsirinde söylediği şu sözünü delil getiriyor; "Hiç kimsenin, yaratıkları hakkında Allah'a hükmetmesi, onlara cennetlik veya cehennemlik diye damga vurması yakışmaz."

Bu sözün, cennet ve cehennemin son bulmasıyla alakası yoktur. Müminlerden birinin işlediği günah sebebiyle, onun cehennemlik olduğuna veya işlediği sevap sebebiyle cennetlik olduğuna şahitlik etmenin caiz olmadığına işaret etmiştir ki, bu zaten sahih hadislerle sabit bir meseledir.

Bu konuda delil getirilen diğer rivayet; Ebu Hureyre ve İbni Mesud r.a.'dan nakledilen; "Bir zaman gelir ki, cehennemde kimse kalmaz"[471] sözüdür.

---

470 zayıftır. İbni Receb Tahvif Minen Nar(s.189) Lisanul Mizan(5/150) Tehzibut Tehzib(9/118) İbni Makula İkmal(2/516) İbnül Cevzi İlelül Mütenahiye(2/940) mechul ravileri vardır.

471 Taberi(12/118) Begavi Tefsiri(2/403) Suyuti Durrül Mensur(4/478) Ruhul Maani(12/146)

Begavi r.a., bu sözü naklettikten sonra der ki; "Şayet bu rivayet sabit ise, Ehli sünnet'e göre anlamı; "iman ehlinden kimse kalmaz" demektir. Kafirler ise sonsuza kadar cehennemde kalırlar."

Ubeydullah Bin Muaz r.a., bu sahabelerin sözünü; "ashabımız derler ki; "Yani muvahhidlerden kimse cehennemde kalmaz demektir" diye açıklamıştır.

Diğer bir delilleri; "*Rabbinin dilediği hariç, (onlar) gökler ve yer durdukça o ateşte ebedî kalacaklardır. Çünkü Rabbin, istediğini hakkıyla yapandır***.**"(Hud 107) ayeti hakkında Ebu Said, Cabir ya da başka birinin; "Bu ayet bütün tehdit ayetlerine uygulanır."[472] Sözüdür.

Suyuti bunu Durrül Mensur'da, Abdurrazzak, Taberi, İbnül Münzir, Taberani ve Beyhaki'nin Esma ve Sıfat adlı eserine nisbet etmiştir.

Bu rivayette ravi Ebu Nadre; "ya Ebu Said, ya Cabir, ya da başka bir sahabe dedi ki.." diyerek şüpheli bir şekilde ibare kullanmış, bunu kimin söylediği meçhul kalmıştır. Delil olarak kullanılamaz.

Rivayet sabit olsaydı bile, cehennemin sonlu olduğunu göstermez. Nitekim Beyhaki, el Ba's ven Nuşür'de, İbni Abbas r.a.'nın bu ayetin (Hud 107) tefsirinde;

"Fakat Rabbin şunların cehennemde, şunların cennette kalmasını dilemiştir." Dediğini rivayet ediyor.

472 Durrül Mensur(4/478)

Bu ayetteki; “Rabbinin dilediği hariç” ifadesi, İbni Abbas, Hasen, Halid Bin Madan, Dahhak, Katade, Ebu Sinan, İbni Kesir, Taberi ve başkalarının da dediği gibi, muvahhidler hakkındadır. Zira, “bedbaht olanlar” lafzı, kafirleri de, günahkarları da kapsar.[473]

Beyhaki, Ferra ve Halimi’den naklen der ki; “bu ayetteki “illa=ancak” edatı, “siva=dışında” manasındadır. Bu aynı; “falanın bende bir seneye kadarki iki bin dirhemi dışında, bin dirhemi vardır.” Sözü gibidir.[474]

İbni Amr r.a.’ın “Cehennemde hiç kimse kalmaz ve kapıları kapanır”[475] sözünü delil getirdiler. Rivayet bu şekliyle münkerdir. Bezzar’ın rivayet ettiği sahih rivayette; “yani cehennemde muvahhidlerden kimse kalmaz” ziyadesi geçiyor.[476]

Enes r.a. merfuan rivayet ediyor; “Cehennem üzerine bir gün gelir ki orada ümmeti Muhammed’den kimse kalmaz.” [477]

Yine Ebu Umame’den merfuan; “Cehennem üzerine bir gün gelir ki, ademoğlunun muvahhidlerinden hiç biri

---

473 Taberi(12/118) Kurtubi(9/99) İbni Kesir(8/3988)

474 Şuabul İman(1/329)

475 münker bir rivayettir. Bkz.: Zehebi Mizan(7/189) İbni Hacer Tehzibut Tehzib(12/49) Salebi Tefsiri(4/321)

476 Bezzar(6/442) Hafız İbni Hacer, Tahricu Ehadisil Keşşaf(s.82) Alusi Ruhul Maani(12/146) Feyzul Kadir(1/40)

477 İbni Adiy Kamil(5/220) Zehebi Mizan(5/124) Feyzul Kadir(5/321)

orada kalmaz ve cehennemliklerin üzerlerine kapılar kapanır."[478]

Sonra Şeyhul İslam İbni Teymiye, İbni Merduye'nin tefsirinde Cabir r.a. hadisinden tahric ettiği şu rivayeti delil getiriyor; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, *"Bahtsızlar ateştedirler. Onların orada (o bunaltıcı ateş içinde) bir soluk alıp verişleri vardır ki!... Rabbinin dilediği hariç, (onlar) gökler ve yer durdukça o ateşte ebedî kalacaklardır."(*Hud 106-107) ayetleri hakkında buyurdu ki; "Allah dilerse, bedbaht olanlardan bazı kimseleri ateşten çıkarmayı ve onları cennete koymayı dilerse bunu yapar."[479]

Deriz ki, bu, cehennemin son bulacağına değil, tam aksine delil olur. Burada çıkarılması dilenen bedbahtlar, İbni Abbas r.a.'nın dediği gibi muvahhid olanların günahkar olanlarıdır. Ayrıca burada bedbahtların muhakkak çıkarılacağı belirtilmemiş, "Şayet Allah dilerse" diye şarta bağlanmıştır. Bu aynı şu ayetteki gibidir;

"*Biz dileseydik, elbette herkese hidayetini verirdik. Fakat, "Cehennemi hem cinlerden hem insanlardan bir kısmıyla dolduracağım" diye benden kesin söz çıkmıştır."(*Secde 13) burada da Allah'ın dilemesine bağlanmıştır.

Buhari ve Müslim'in sahihlerinde rivayet edilen hadiste; "Ölüm, çok güzel bir koç şeklinde getirilir ve cennet ile cehennem arasında boğazlanıp şöyle denilir; ey

478 Taberani(8/247) Deylemi(5351) Hatib Tarih(9/122) Mecmauz Zevaid(10/360)

479 Suyuti Durrül Mensur(4/476)

cennet halkı, ebedilik var, ölüm yok, ey cehennem halkı, ebediyet var, ölüm yok!" buyrulmuştur.[480]

İddia sahibinin diğer delilleri olan; *"(Azgınlar) orada çağlar boyu kalacaklar, Orada bir serinlik ya da (susuzluk gideren) bir içecek tatmazlar, Kaynar su ve irin (tadarlar). Ancak (dünyada yaptıklarına) uygun karşılık olarak. Çünkü onlar hesap gününü (geleceğini) ummazlardı. Bizim âyetlerimizi yalanladıkça yalanlamışlardı."(Nebe 23-28*) ayetlerine gelince;

Bu ayetlerde anlatılanlar, kafirlerin sıfatıdır. İbni Teymiye'nin buradaki "çağlar boyu" ifadesini alarak, fakat sonra gelen ayeti hesap etmeyrek delil getirmesi, onun bir zuhulüdür. Nebe suresi 30. ayetinde buyrulur ki; "**Tadın! Bundan sonra yalnızca azabınızı arttıracağız.**" Şayet kastedilen; "çağlar boyu cehennemde kalmalarından sonra ancak azabın artacağı" olunca, İbni Teymiye'nin bu iddiası boşa çıkmış oluyor.

Nitekim burada "çağlar boyu" diye terceme edilen "ahkab" kelimesi hakkında Begavi ve Abd Bin Humeyd, Hasen el Basri r.a.'den şöyle naklediyor; "Ahkab; ancak süreklilik, devamlılık ifade eder."[481]

Abdurrazzak, Taberi, Abd Bin Humeyd ve İbnül Münzir, Katade r.a.'den naklediyor; "Ahkabın sonu

480 Müslim(4/2189) Buhari(11/406-Fethul Bari) Beyhaki Şuab(386-387)

481 Taberi(30/11) Lisanul Arab(1/326) Beyzavi(5/441) İbni Kesir(4/465) Kurtubi(19/177) Durrül Mensur(8/394) Salebi(4/381) Vahidi(2/1166) Begavi(4/438) Zadul Mesir(9/8) Celaleyn(s.787) Nesefi(4/311) Alusi Ruhul Maani(30/14-15)

yoktur, bir hukubdan diğer hukuba geçmeyi ifade eder."[482] Rabi Bin Enes de böyle dedi.

Netice; ne ayetlerde, ne hadislerde, ne de sahabe sözlerinde, cehennemin sonu geleceğine delil yoktur. Bilakis cehennem azabının ve cennetin sonsuz olacağına dair deliller çoktur.

Bu konuda İbni Teymiye r.a. delillere dayanarak ictihat etmiş, lakin isabet etmiştir. Müctehid hata ederse bir sevap alır. Ama İbni Arabi gibi delile değil de aklına veya keşfine dayanarak "Cehennemde azap olmayacağını" söyleyerek naslara muhalefet edenler inkar ettikleri azap ile karşılaşacaklardır.

Aklı esas alanların; "Azabın biteceği" şeklindeki görüşleri ise, Kitap ve sünnete muhalif, sapık görüşlerdir. Şia taifesinden Mustafa İslamoğlu; "Bakî olan yalnız Allah'tır. Bu yüzden cennet ve cehennemin sonu vardır." Diyor! Görüldüğü gibi herhangi bir delile dayanmadan aklını hakem kılarak şahsi görüşünü belirtiyor. Vahyin belirlediği hükme rağmen böyle düşünen sapıklara şunu sorarım; o çok güvendiğiniz mantığınız uzayın sonsuzluğunu nasıl algılıyor acaba?

---

482 bir önceki dipnota bakınız.

İnsanlar Neden Tasavvufa Yöneliyorlar?

İnsanların tasavvufa yönelmelerinin çok sebepleri vardır. Hepsini burada saymak belki mümkün değildir. Bize göre bunların önemlileri şunlardır:

a- Fıkhî Mezhep Taassubu:

Müslümanların birliğinin çözülmesinde, aralarında ihtilaf edip çatışmaya girmelerinde oynadığı olumsuz rolün yanında bu bağnaz fıkhî mezhepçilik duyguların donuklaşması, vicdani şuurun yitirilmesi ve manevi duyarlılığın köreltilmesinde de büyük rol oynamıştır. Ruhsuz ve faraziyelerle dolan fıkhî mezhep kitapları duyguları harekete getirmeyen, vicdanı okşamıyan, ruhun susuzluğunu gidermiyen, nefsi tehzip etmiyen ve heva ateşini söndürmiyen kuru bilgilerle dolup taşmıştır. Bu arada alabildiğine genişlemiş ve ucu bucağı görünmez bir umman halini almıştır. Hatta mesela Hanefi fıkhının en az yirmi sene içinde iyice öğrenilebileceği yaygın bir kanaat haline gelmiştir. Halbuki Rasûlullah bu fıkhı ümmete öğretmiş, davetini neşretmiş, ordular donatmış ve savaşlar yapmış, fethedeceği yerleri fethetmiş ve Arap müşriklerinin elinden her türlü mukavemet ve eziyet görmüş olmasına rağmen bu süre ancak buna yakın olmuştur. Kısaca Rasûlullah bütün bunları yirmi üç sene gibi buna yakın bir zamanda gerçekleştirmiştir.

İslâm kültürü ve hayatından uzak insanların tasavvufçuların kucağına atılmalarında bu bağnaz fıkhî mezhepçiliğin en büyük rolü olduğu söylenebilir. Çünkü bu insanlar keşf ve riyazat, halvet ve fuyuzat yolu ile bu ilimleri kendilerine en kısa zamanda öğreteceklerini va'deden, kabuk menasibinde saydıkları şerî ilimlerle

uğraşmak yerine dinin özü ve hakikati dedikleri şeffaf, duyarlı hayati ve ruhani zevki gerçekleştireceklerini söyliyen tasavvufçular can kurtaran simidi gibi yapışmışlardır. Tıpkı ızdırap çekilen bir hastalıktan çok pahalıya patlıyan ve uzun zaman olan doktor tedavisi yerine işportacıların zaman zaman halk arasında reklamını yaptıkları ve her derde deva diyerek tanıttıkları birtakım ilaçlara ve yollara insanların meyletmesi ve ilgi duyması gibi. Zavallı müslümanlar dizginlerini bunların eline verir, onlar da bunları umman şeklini almış bağnaz fıkhî mezhepçilikten daha geniş ve ucu karanlık olan tasavvufa götürürler.

Fıkhî mezhepçiliğin donukluğundan, ruhaniyet ve maneviyattan uzaklığından usanmış ve ruhaniyete susamış bu insanlar kendilerini tasavvufun kucağına atacakları yerde Kur'ân ve Sünnet fıkhına yönelselerdi bu ruhani hayatın lezzetini farkeder, ilim zevkini tadar, iman ve ihsan atmosferiyle ruhları dolardı. Her biri Rabbini görürcesine ibadet ederek ihsan derecesine yükselmenin zevkine ererdi.

Kur'ân ve Sünnet atmosferine girselerdi, Rasûlullah'ın ve ashabının nasıl iman ve ihsan derecelerinin zirvesinde bir hayat sürdüklerini öğrenirlerdi.

b- Kelam Tartışmaları:

Müslümanların vicdan ve duyarlılığını ihya etmede bağnaz fıkhî mezhepçilik başarısız olduğu gibi haksız bir şekilde tevhid ilmi diye isimlendirilen kelam ilmi de aynı şekilde başarısız kalmıştır. Çünkü kelam, müslüman fertlerde ruhi duyarlılığı dondurmuş, duyguları öldürmüş,

ruhi atmosferin dışına çıkarmış ve zaman zaman akidenin sapmasına, hatta inançsızlığa kadar götürmüştür. Çünkü başlangıçta İslâm'ı savunmak amacıyla ortaya çıkan kelam, zamanla kendini İslâm'ın yerine koymuş, kurumlaşmış ve İslâm'la uzaktan yakından ilgisi bulunmıyan Hint felsefeleri, Yunan cedel ve safsataları karışımı bir ilim olmuştur. Halbuki Kur'ân ve Sünnet'in dışında ve onların ışığında bu aleme bakıp teemmül etme yolu dışında tevhidin ne bir kaynağı vardır ne de olması mümkündür. Zira yüce Allah ancak kitabında kendisini tavsif ettiği ve Rasûlullah'ın bildirdiği şeylerle tavsif edilebilir.

Bağnaz fıkhî mezhepçilik ve kelam tartışmaları sonucu duyguların donuklaştığı, duyarlılığın köreldiği ve ruhun katı kalıplar içinde sakıntı duymaya başladığı bütün bunlardan sonra insanın özlemini çektiği ve yaşamak istediği bu yüce hedeflerin tümü veya büyük çoğunun Kur'ân ve Sünnet fıkhıyla gerçekleşeceğine inanıyoruz. Ruhun özlemini çektiği, duyuların yaşamak istediği ve kalbin huzurunu bulacağı bu manevi ortamın Kur'ân ve Sünnet ilmiyle gerçekleşeceğini söylersek herhalde abartmış olmayız. Çünkü insanların önünde gün ışığı gibi aydınlık bir tecrübe vardır. Rasûlullah ve ashabının yaşadıkları tecrübe müminler için en güzel örnektir. Onların zamanında ne bağnaz mezhepçi fıkıh, ne de kültürlerin kompozisyonu haline gelmiş kelam ilmi mevcuttu. Bununla beraber bu insanların her birinin manevi hayatın ve ruhi cevvaliyetin en mükemmel şeklini yaşadığı ve tasavvuf denilen çıkmazlara hiçbir zaman ihtiyaç duymadıkları bir gerçektir. Çünkü bu insanlar Kur'ân ve Sünnet atmosferi içinde yaşıyor, onu teneffüs ediyor, ruhi ve manevi bütün gıdalarını onlardan alıyor, teorik ve pratik bütün ilimlerini de onlardan elde ediyordu.

Bunların dışında ne bir şeyhin elinde çile doldurma, ne de bir başkasının el çabukluğuyla kısa bir zamanda bütün ilimleri elde etme gibi bir temayülleri olmuştur.

Asrı saadet dönemine şöyle bir denelim. Peygamberliğin nuru ve ashabın sohbetiyle yetişen tabiin nesline bir bakalım. O zamanlar müslümanlar, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmet değil miydiler? Zamanın benzerine çok nadir şahit olduğu ideal nesiller değil miydiler. Sadece çok oruç tutmak ve çok namaz kılmakla değil, belki melekvari bir hayat, kahramanca bir cihad, ilim ve medeniyet ufuklarında kanatlanma, uyanık vicdanlar ve alevli duygularla da ideal insanlar değil miydiler?

Bağnaz mezhepçi fıkıh ve Kelam ilminin donuklaşması, akideyi ihya etme ve duyguları canlı tutmadaki başarısızlıklarından şu sonuca varmamız gerekir:

Toplumda yayılan bu çirkin materyalizm karşısında imanın geleceği vicdanların uyanmasına, duyguların canlanmasına ve derlenip toplanmasına, büyük fedakarlıklara ve Allah yolunda gerekli harcamalara bağlıdır. Yani doğruluk, gayret ve hayatiyet gerektiren bir meydanda kuru ve donuk bir inanç ile Allah'tan uzaklığın ifadesi olan az bir zikrin yeterli olacağı söylenemez. Din azami ölçüde düşünce ve şuuru güçlendirme, İslâm toplumunda büyük bir atılımı sağlıyacak hamleleri gerçekleştirme yoluna gitmediği taktirde toplumdan silinmesi ve mensuplarının yok olması kaçınılmaz olacaktır.

Kainatın sağlam kanunlarla idare edildiğini anlamıyan ve evreni düşünüp taşınma, seslerine kulak verme, tavsiyelerini tutma ve sözünü üstün kılma yoluyla Allah'ı bilmenin biricik yolunun da uyanık bir akıl olduğunu kavramıyan bir neslin bulunması herhalde hayat için bir züldür. Zaten bu kadar duyarsız ve anlayışsız bir neslin yaşadığı bir hayatın devamı mümkün değildir.

Şüphe yok ki gözü bağnaz mezhepçi fıkıhta, aklı kelamda, duygusu tarikat ve evhamda ve bütün himmeti bu ilimden bir takım tılsımlar ezberlemek ve hiçbir duyguyu tahrik etmiyen, hiçbir şekilde şuuru da canlandırmıyan çarpım tablosunu tekrarlar gibi mezhepçi fıkıhtan birtakım ibareleri tekrarlamak olan bir insan, İslâm'dan oldukça uzak bir insandır. İmanın canlandırılması, düşüncenin uyandırılması ve donuklaşmadan, buharlaşmadan yahut sapmadan evvel onun süratle pratiğe dönüştürülmesi işleminde Kur'ân ve Sünnet fıkhı ne büyüktür!

Müslümanlar bu ilahi fıkhı ihmal edip tevhid ilmi dedikleri felsefeler ve insanlara ilk tavsiyeleri kendilerini taklid etmekten nehyetmek olan gayri masum birtakım insanların sözleriyle Allah'a ibadet ettikleri, ibareleri içinde günlerini geçirdikleri gün himmetleri uyuşmuş, duyguları körelmiş, düşüncesi gerilemiş ve başlarına haçlılar, moğollar ve batılı emperyalistler musallat olmuştur. İçine düştükleri zilletten ve uğradıkları hezimetten ancak Allah'ın kitabına ve Rasûlullah'ın yoluna döndükleri gün kurtulabileceklerdir. Âyet-i kerîmeler bu dönüşü vacip kılmakta ve müslümanları her zaman uyarmaktadır. Yüce Allah buyuruyor:

"*Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine itaat edin. Eğer bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz, Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız, onu Allah'a ve Rasûlü'ne götürün. Bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha hayırlıdır."*

"*Hayır! Rabine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem yapıp verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan onu tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar*."

Rasûlullah da şöyle buyurmuştur: "Size iki şey bıraktım. Onlara sarıldığınız müddetçe sapmazsınız. Bunlar Allah'ın kitabı ve Rasûlü'nün sünnetidir."

Bütün bunlar İslâm'ın netliğini ve tazeliğini koruması, canlılığını muhafaza etmesi ve rolünü oynamaya devam ederek müslümanlarda güçlü bir hayat, coşkun bir duygu ve uyanık bir vicdan diriltmeye sürekli elverişli olması içindir. Rasûlullah da bu önemli görevi yerine getirme ve İslâm'ın her zaman terutaze ve dinamik olarak devam etmesi için zaman zaman müceddit ıslahatçılar olacağını bildirerek şöyle buyurmuştur: "Yüce Allah bu ümmet için her yüz yılın başında dinini tazeliyecek (yenileyecek) kişiler gönderir."

Her asırda bu müceddittler gelmişlerdir. Bunlardan, İslâm'ın imajını bozan ve çığırından çıkarmaya çalışan kelamcılara karşı bir set gibi duran Ahmed İbn Hanbel'i anabiliriz. Bu yolda tüyleri ürperten ve insanı eleme boğan türlü işkenceler ve eziyetler görmüştür. Ondan sonra İmam İbn Teymiyye'ye gelinceye kadar yetişmiş büyük müçtehidlerin tümü bu görevi yerine getirmişlerdir.

Nihayet İmam ibn Teymiyye de bu görevi yerine getirerek kelamcılardan felsefecilere kadar muhtelif kesimlerin sapmalarına karşı koymuş, tehlikelerini ve sapmalarını açıklamış, tasavvuf adına işlenen cinayetleri ve uydurulan bidatları gözler önüne sermiş, ilave olarak taklit ve mezhep taassubuyla mücadeleye çağırmış, Kur'ân ve Sünnet'e dönüşü teşvik etmiştir. Bu yolda işkenceler görmüş, zindanlarda yatmış ve sürgün hayatı yaşamıştır. Hatta eleştirdiği ve sapmalarını teşhir muhtelif çevrelerden iftira ve hakaretlere maruz kalmış, bütün dünya ona çok görülerek ömrünü zindanda tüketmeye mecbur edilmiştir. Allah yolunda ihlas ve cesareti sebebiyle Şam kalesi içindeki zindanda vefat etmiştir. Bugüne kadar ıslahatçılar ve müceddidler aynı yolda her türlü işkenceye, zulme, baskıya, şiddete ve iftiralara maruz kalmışlardır. Bugün de aynı şeylere maruz kalmaktadırlar.

Belirttiğimiz gibi bu insanlar halkı Kur'ân ve sünnete yönelttikleri, zamanla donuklaşan ve bağnazlaşan mezhepçi fıkıh ve kelam tartışmalarından müslümanların çok zararlar gördüğünü söyledikleri için iftiralara ve suçlamaya maruz kalmışlardır. Bugün de aynı rolü oynamaya çalışan alimlere sonu gelmiyen bir dizi suçlama ve iftira yapılmaktadır. Hatta bunlar topluma bozguncu ve yıkıcı olarak takdim edilmekte, kitaplarının okunmasından sakındırılmakta ve söylediklerinde dinlenmemeleri istenmektedir.

Müslümanların bidat ve hurafelerden uzak, kabirlere ve ruhlara tapmaktan uzak, kim olursa olsun insanları putlaştırmaktan veya masum saymaktan uzak bir İslâm'a yönelmelerini kısaca Kur'ân ve Sünnet'e yönelmelerini istiyen alimler Vahhabilik, reformculuk, modernistlik, şunun veya bunun düşmanlığıyla suçlanmakta ve

yapacakları güzel hizmetlerinin engellenmesine çalışılmaktadır.

Aynı şekilde bağnaz mezhepçi fıkıhtan ve içinden çıkılmaz bir durum alan kelam tartışmalarından uzak, Kur'ân ve sahih sünnete dayalı nezih bir İslâm'a yönelmelerini savunan, taklidin İslâm'da sevilen birşey olmadığını, müslümanların başkta akaid konularında olmak üzere inançlarını ve amellerinin kaynaklarını bilmeleri gerektiğini, devamlı bir tahkik çabası içinde müslümanların Kur'ân ve Sünnet'le her zaman içiçe ve diyalok halinde bulunmalarının vacip olduğunu, İslâm denilince bunların akla gelmesi gerektiğini, alimlerin içtihad ve görüşlerinin ise ancak bunlardan çıkarılan birtakım bilgiler olup Kur'ân ve Sünnet'in yerini tutamıyacağını anlatan alimler mezhepsizlik veya şunun bunun düşmanlığıyla itham edilmektedir. Müslümanlar için bağlayıcı ve zorunlu olanın Kur'ân ve sahih sünnet olduğu, içtihadların ise şeriat nazarında bağlayıcı bir durum arzetmediği, Kur'ân ve Sünnet'e uygun olduğu taktirde onlarla amel edilebileceği, aykırı olduğu taktirde bir yana bırakılacağı ve taklid edilen içtihadların mutlaka imkanlar ve şartlar ölçüsünde delillerinin araştırılması gerektiğini söyliyen alimler sanki İslâm'ın birerüşmanı ve müslümanların dinlerini bozmaya çalışan birer ajan gibi topluma takdim edilmekte ve hayırlı hizmetleri engellenmektedir. Bütün müçtehid imamlar "İçtihadlarımızın delillerini araştırın, delillerini bilmeden bizi taklid etmeyin, içtihadlarımızla naslar çatışacak olursa, mezhebimiz naslardır" demelerine rağmen, bunu söyliyen diğer alimler sanki dinde bidat çıkarmış gibi safdışı bırakılmak istenmektedir.

İşte zamanla nasıl da altüst olmuş ve ıslahatçı ile bağnaz mukallid nasıl yer değiştirmiştir! Sanki bugüne kadar gelmiş geçmiş bütün ıslahatçılar ve müceddidler insanları taklidden sakındırmamış ve ne olursa olsun mutlaka Kur'ân ve Sünnet'e dönmeleri gerektiğini söylememiş gibi, sürekli taklidi savunan ve insanlarla Allah'ın dini arasında birtakım kişileri bir duvar haline getiren kör taassubu savunan bağnaz kişiler nasıl bayraklaştırılmakta, ama insanları Allah'ın dinine ve onu anlamaya çağıran ıslahatçılar nasıl birer öcü gibi gösterilmektedir!

Kur'ân kültüründe ve sünnet eğitiminden uzak yaşıyan, Rasûlullah'ın ve ashabın Kur'ân ve Sünnet olan yaşayışından habersiz bsulunan insanların mutlaka Kur'ân ve Sünnet'le muhatap olmaları, bunların Kur'ân ve Sünnet eğitiminden geçmeleri ve din olarak ancak bu ikisini bellemeleri gerektiğini anlatan alimlere nasıl kimsenin inanmaması telkin edilmekte ve söylediklerinin bidat olduğu nasıl empoze edilmektedir. Onlara dinlerinin yıkılacağı, mezheplerinin ellerinden gideceği, bugüne kadar birtakım din düşmanlarının Kur'ân ve Sünnet'e dönüşü paravan yaparak İslâm'ı bozmak, hatta yıkmak istedikleri gibi bu insanların da dini bozmak istedikleri, onun için bildiklerinizden şaşmamanız gerektiği nasıl telkin edilmekte ve Allah'ın dinine taklidle nasıl karşı çıkılmaktadır!

Halbuki İslâm ümmetinin bugüne kadar başına neler gelmişse, hep bu kör taklidin, kötü taklidin, bağnaz taklidin ve Kur'ân ile sünnet arasına birtakım setlerin çekilmesinin sonucu geldiğini aklı başında herkes anlar. Zira Kur'ân ve Sünnet eğitimi görmiyen, onların kapsayıcı, diriltici, yetiştirici, eğitici, öğretici, ruh ve madde

dengesini sağlayıcı, şahsiyet ve izzet kazandırıcı, sadece Allah'a kul olmayı öğretici, hakla batılı bütün çıplaklığıyla gözler önüne serici terbiyesinden geçmiyen insanların ancak başkalarına birer uydu ve bağnaz olacağını bilmiyen yoktur. Bugüne kadar tecrübeler bunu göstermiştir. Kur'ân ve Sünnet'in bu ilahi eğitimi ve rehberliği olmadan müslümanların tekrar izzet ve şereflerini kazanmaları, Allah'a istediği gibi birer kul olmaları mümkün değildir. Cahiliyye devrinin barbar insanlarını, vahşi insanlarını, cahil insanlarını, putperest ve iptidai insanlarını saadet asrı insanı yapan, yarım asırlık zaman içinde dünyanın süper devletleri olan Bizans ve İran imparatorluklarını dize getiren, Kuzey Afrika'dan Türkistan'a kadar coğrafyaya İslâm'ı yayan ve dünya tarihinde örnek bir İslâm medeniyeti Kur'ân o insanlar acaba Kur'ân ve Sünnet eğitiminden başka hangi şeyle yetiştirildiler ve yetiştiler?

Bütün müslümanlar için bunlar birer örnek değil midir? Onlarda müslümanlar için en güzel örnekler yok mudur? Salih selef olarak onların yolundan gitmkek zorunda değil miyiz? İnsanları onların yoluna davet eden kişileri takdir ve tebcil edeceğimiz yerde, bir takım lekeleyici ve yıpratıcı yakıştırmalarla safdışı etmemiz ve salih selefin yolundan yüz çevirmemiz nasıl makul sayılabilir? Hatta bunu söylemek nasıl "Şeriatı tehdit eden en büyük tehlike" olarak takdim edilebilir? Kur'ân ile sünnet eğitiminden geçmiyen, bunlarla kendileri arasında setler çeken, onları okumanın ve anlamının bizler için mümkün olmadığını söyliyen veya inanan bir anlayış nasıl İslâm'la bağdaştırılabilir? Biraz tarafsız ve insafla bunu düşünmemiz gerekmez mi?

Bunları söylerken hiçbir zaman alimleri küçümsemek, bir tarafa bırakmak, söylediklerini yabana

atmak, basit bilgilerle içtihad etmek gibi bir düşünce taşımadığımızı belirtmek isteriz. Aksine bütün alimlere ve müçtehidlere sonsuz saygı ve takdirimiz yanında onların elbette örnek alınabileceğini ve ilimlerinden istifa edileceğini söylüyoruz. İnsanların Kur'ân ve Sünnet eğitiminden geçmeleri gerekir, sözlerimizin bu gibi şeylerle hiçbir ilgisi yoktur. Çünkü o alimler de Kur'ân ve Sünnet'i bilerek yaşamalarını istemişlerdir. Ashabı kiramı ele alacak olursak, biliyoruz ki hepsi müçtehid değildiler. Aralarında kendini ilme vermiş ve çok yüksek seviyelere yükselmiş kişilerin yanında daha aşağı seviyede olanları da vardır. Ama hepsinin değişik oranlarda ve miktarlarda Kur'ân ve sünnet eğitiminden geçmediğini kim iddia edebilir? Onlar bu genel eğitimle örnek ashap nesli olmadılar mı? Bizim ve alimlerin insanları çağırdığı ve telkin ettiği bu eğitimin gerçekleşmesidir. İnsanların mutlaka Kur'ân ve sünnetle yüzyüze gelmeleridir ve onların eğitimiyle eğitilmeleridir.

Bu eğitim verildiği ve gerçekleştiği zaman insanlar bağnaz taklidçilikten, bidat ve hurafeler içinde yüzmekten, insanları putlaştırmaktan, tasavvuf ve benzeri sapmalardan kurtulabilecek, doğrudan doğruya ilhamını Kur'ân'dan alacak ve asrın idrakine sunacaktır. Bu eğitim esnasında alimlerin içtihad ve görüşlerinden yararlanılacak, örnek ahlak ve çalışmaları anlatılacak, ama hiçbir zaman insanlarla Allah'ın dini arasında bir set yahut bir engel telakki edilmiyecektir. Onların da rolü insanları Allah'ın dini ile yüzyüze getirmek ve onu kavramaları için yardımcı olmaktan ibaret olacaktır. Bu gerçekleştiği takdirde Allah'ın kitabına ve Rasûlullah'ın sünnetine çağıran insanların gerçekte ne kadar isabetli davrandıkları anlaşılacak ve bütün bir toplum Allah'ın dinini öğrenmek için yarışa girecektir. Din eğitimi seferberliği, taklid ve

bidatlardan kurtuluş, Allah'ın dinini tam ve bütün olarak algılama ve hayata geçirme o zaman gerçekleşecek ve İslâm ümmeti bu hamle neticesinde istediği yere gelecektir. Bunlar gerçekleşmediği müddetçe de papağan gibi taklit etmekten öteye geçmemiz mümkün olmıyacaktır.

c- Yönetimlerin İslâm'dan Sapmaları Ve İslâmî Hayatı Engellemeleri:

İnsanların tasavvufa yönelmelerinin sebeplerinden biri, belki de en önemlisi müslümanların başında bulunan yönetimlerin İslâm'dan sapmaları ve İslâm'ın öngördüğü şekilde kapsamlı bir İslâmî hayata meydan vermemeleridir. Hz. Ali ile Hz. Muaviye arasında başlıyan anlaşmazlık ve savaşlar İslâm toplumunda büyük tedirginliklere yolaçmış ve birtakım insanlar bu savaşlardan uzak kalmak, bulaşmamak, bunları izliyen fitnelerden uzak durmak için toplumdan kendilerini soyutlamış ve ferdi planda İslâm'ı yaşamaya kendilerini vermişlerdir. İslâm toplumunda ilk sapmaların bu anormal şartlar altında başladığı söylenebilir.

Bunu izliyen dönemlerde de alimlerle yönetimlerin karşı karşıya geldikleri, hakkı ve Allah'ın dinini açıkça ve korkusuzca açıkladıkları, fitne ve sapmalara cesaretle karşı koydukları için yönetimler tarafından alimlerin nasıl türlü baskı ve işkencelere maruz kaldıklarını biliyoruz. Toplum fertleriyle yönetimler arasında bir nevi sözcülük ve temsilcilik görevini yapan alimlerin yönetimler tarafından cezalandırıldıkları, işkencelere maruz kaldıkları, sürüldükleri ve hapsedildikleri, hatta şehid edildiklerini gören halkın gözü yılmış, tabir caizse, meydanı zorba yönetimlere barıkmak zorunda kalmıştır. Kimileri artık bu

işlerin düzelemiyeceğini, elden birşey gelmediğini, insanların yoldan çıktıklarını, âhir zaman fitnesi diyerek kıyameti beklediğini yahut Allah'ın vereceği azabın her an gelip çatabileceğini, onun için mehdinin gelişini beklemekten başka çare kalmadığını düşünerek köşelere çekilmiş, saatlerini münzevi ibadet ve zikirlerle geçirmeye koyulmuştur.

Toplumda emri bilmaruf ve nehyi anilmünker (iyiliği emretme ve kötülüğü yasaklama) gittikçe ihmal edildiği için de kötülükler alabildiğine yayılmış ve iyilikler gitgide işlenemez olmuştur. Böylece toplumda içki, kumar, fuhuş, hile, yaltaklanma, dalkavukluk, jurnalcılık, fırkacılık, milliyetçilik, hırsızlık, haksızlık, zorbalık, aldatma ve yalan gibi İslâm'ın tasvip etmediği kötülükler yayılmış ve samimi dindarları tedirgin etmiştir. Artık insanların dinlerini yaşamanın zorlaşacağı, elde ateş tutmak kadar güçleşeceği, oturanların yürüyenlerden hayırlı olacağı, evlerine kapananların sahnede görünenlerden daha emin kalacakları, gibi telkinler insanları yönlendirici rolü oynamıştır.

Bütün bunlar insanların sahneden çekilmelerini, başlarının çaresine bakmalarını, kendilerini ibadete ve zikre vererek piyasadan çekilmelerini doğrumuş ve toplumda bu uygulamaların alabildiğine yayılmasını sağlamıştır.

Bugün de insanlar İslâm'ın öngördüğü şekilde mükemmel bir İslâmî hayat sürmek istiyorlar. Bütün emir ve yasaklarının yerine getirildiği, helal ve haramlarının gözetildiği, Kur'ân ve sünnet eğitiminin eksiksiz ve doğru bir şekilde verildiği, insanların meşru bütün şekil ve yerlerde bir araya gelebildiği, Allah'ın dinini korkusuzca

ve eksiksiz söyleyebildiği bir İslâmî hayatı yaşamak istiyorlar. Oysa şeytanların musallat olduğu, nefislerin azgınlaştığı, kötülüklerin kol gezdiği, ahlaksızlığın caddeleri doldurduğu, yasakların aleni bir şekilde işlendiği, emirlerin yerine getirilemediği, İslâm'ın şiarı olan birçok şeylerin yasaklandığı, horlandığı veya suç unsuru sayıldığı bir ortamla muhatap oluyorlar. Haramlardan koruyacak, emirlerin yaşanış ve uygulanışını öğretecek, ahlaksızlıklardan tutup çekecek ve kötülüğe götüren sebepleri ortadan kaldıracak insanlara meydan verilmediği, İslâm'ı bütün kapsam ve organlarıyla takdim etmenin önünde engeller dikildiği, faziletli bir İslâm toplumunun oluşması ve yaşaması için çabaların kısıtlandığı bir ortamda insanlar dinlerini yaşamak ve kötülüklerden kurtulmak için sahnede boygösteren tarikat temsilcilerine gitmekten başka yol bulamamaktadır. Biraz imkanı olan birtakım alimler de ya bu imkanı kullanmasını bilmiyor yahut kullanacak cesareti bulamıyor ya da böyle bir şeyin gerekliliğine doğru dürüst bir şekilde inanmıyor.

Onun için, bir alimin dediği gibi, bugün gençlik taşkınlık ve anormal davranışlar gösteriyorsa, bunda onlar kadar onların elinden tutmıyan ve İslâm'ın öngördüğü şekilde yönlendirmiyen alimlerin de sorumluluğu olduğu kesindir. Bunu tarikat ve tasavvuf çevrelerine insanların kapağı atmaları meselesine uygulayacak olursak, insanlar ve özellikle gençlik tarikat kapılarında ve şeyhlerin dizi dibinde yaşamaya yöneliyorsa, bunda onlara gereği gibi rehberlik yapmıyan ve İslâm'ı kapsamıyla takdim etmiyen alimlerin sorumluluğu vardır. Yani İslâm'ı sunmada ve örnek olmada alimler üzerine düşen görevi gerektiği gibi yerine getirmiş olsalardı, insanlar kurtuluşu belki de tarikat kapılarında veya şeyhlerin ellerinde aramıyacaktı. Diğer taraftan yönetimler tarafından alimlere bu imkanlar

sağlanır ve önlerine binbir türlü yasaklarla engeller çıkarılmamış olsaydı, belki onlar da bu sorumluluğun altından kalkmak ve insanları sahih bir İslâmî hayata yönlendirmek için ellerinden geldiği kadar çaba göstereceklerdi. İslâm'ın bütün olarak alınması ve hayata geçilmesi mücadelesi veren alimler toplumda bertaraf edilip meydan cahillere ve tarikat şeyhlerine terkedilmemiş olsaydı, belki de bugün durum olduğundan bambaşka bir şekilde olurdu. Ama alimlerin önüne her türlü engeller dikilip yasaklar ve cezalarla elleri kolları bağlanınca, meydanda yaban otları boyverir ve insanlar seçenek olarak tarikatlardan başkasını göremez. Haramlardan alıkoyacak, emirleri öğretecek ve yerine getirilmesine ortam hazırlamaya çalışacak, insanların din duygularını ve ibadet ihtiyaçlarını karşılayacak tarikat çevrelerinden ve şeyhlerin dergâhlarından başkasını bulamaz.

Çarpık bir din eğitimi ve maksatlı olarak İslâm'ın birçok unsurları gün geçtikçe bozulmakta ve artık İslâm'ın nefis ıslahından ibaret olduğu kanaati zihinlere yerleşmektedir. Batı taklitçiliği gereği topluma hıristiyanvari bir din anlayışı sunulması ve dinin bunlardan ibaret olduğunun sürekli işlenmesi sonucu insanlar artık dinin bu olduğuna inanmaktadır. Yaklaşık yüz yıla yakın bir zamandan beri topluma sunulan bu manastır din anlayışı dinin yanlış anlaşılmasına yol açmıştır. Radyo ve televizyonlarda yayınlanan din programlarında telkin edilen din anlayışı ve yapısı bu çarpıklığın oluşmasında çok önemli rol oynamıştır. Kur'ân-ı Kerîm'den okunan pasajların bile bu anlayışla seçildiği ve güya suya sabuna dokunmıyan âyetlerin okunduğu göz önünde bulundurulursa, bu anlayışın oluşması için ne kadar çaba gösterildiği daha iyi anlaşılır.

Okullarda okutulan din kültürü ve ahlak bilgisi gibi dini bilgiler veren kitaplarda dinin ancak bazı yönleri belirtilir ve anlatılırken bu anlayışın yerleşmesi için nasıl gayret edildiği daha iyi bilinir. Kültür emperyalizminden ve uygarlık adına saldırılardan kurtulmak için zaman zaman çaba gösteren birtakım insanların elleri ve kolları bağlanarak toplumda birtakım çevreler ve güçler tarafından nasıl afaroz edildiği göz önüne getirilirse, özlenen hedef daha iyi seçilir.

Bütün bunlarla insanlar din konusunda cahil bırakılmakta, yanlış bilgilendirilmekte ve hurafe de olsa dindışı birtakım şeylere sarılmasına imkan hazırlanmaktadır. Dini bir hayat sürmek istiyen insanlar, kötülüklerden ve haramlardan uzak yaşamak istiyen vatandaşlar ister istemez soluğu tarikat ve tekke çevrelerinde almakta, bütün çarpıklıkları ve yanlışlıklarıyla oralarda dini yaşamayı aramaktadır. Çünkü kötülüklerin ve haramların alabildiğine serbest ve ortalığı doldurduğu bir ortamda insanlar kendilerini bu kötülüklerden ancak buralara sığınmakla koruyabileceklerine, ibadetlerini ancak bu gibi yerlerde yapabileceklerine inanmaktadır.

Daha doğrusu bilerek veya bilmiyerek ister istemez buna inandırılmaktadır. İslâm'ın bütünü için çalışacak birkaç kişi bir araya gelecek olsa, enselerinde statükonun nefesini hissettiği ve her türlü hiyanet ve suçlamalarla suçlandığı bir ortamda ülkenin her tarafında tarikat ve tekke çevrelerinin mantar gibi bitmesine, türlü kılıklar ve biçimlerle ortada görünmesine, insanların otobüslerle ve uzak diyarlardan akın akın tekkelere ve ayinlere gitmelerine göz yumulması, mukaddes çorbadan içerek bereketlenmelerine ses çıkarılmaması acaba bu maksatlı

yönlendirmenin ürünü değil midir? Sahih ve eksiksiz bir İslâm'ın önüne engeller çıkarılırken, sadece nefis ıslahı ve ayin için yapılan çabalara göz yumulması tasavvufa yönelişin en büyük etkenlerinden değil midir?

Din eğitiminin üretken ve ülkenin ekonomisine maddi bir katkısı olmıyan bir eğitim olduğu palavrasını sürekli sakız gibi çiğniyen, ülkenin din adamına bu kadar ihtiyacı yoktur, diyerek din eğitimi verilen kurumların varlığına bile tahammül edemiyen bir zihniyetin radyo ve televizyonunda insanları uyuşturan, miskinleştiren ve bir lokma bir hırka felsefesini yansıtan tasavvuf müziğine ve tasavvufi motiflere bağrını açması, acaba insanları bu gibi yerlere yöneltmek amacına yönelik değil midir? İnanıyoruz ki İslâm'ın tam olarak yaşanabildiği ve insanların bundan dolayı birtakım yasaklar ve engellerle karşılaşmadığı bir ortamda kişiler tasavvufa bu kadar yönelmiyecek, dinin yaşanabildiği ve haramlardan korunduğu tek yerler tarikat ve tekkeler olmıyacak, ülkenin her yerinde mantar gibi şeyhler ve müridler bitmiyecektir. Toplumu bir moda gibi saran ve sürekli revaçta tutulan tasavvuf akımının biteceğini ve insanların ona kaymıyacaklarını elbette söylemek mümkün değildir. Çünkü her zaman ve her toplumda dengeli ve eğri insanlar bulunacak, hak üzere olanlar ve ondan sapanlar olacaktır. Ama İslâm'ın net olarak anlatıldığı, serbestçe yaşandığı ve eğitiminin doğru bir şekilde verildiği bir ortamda elbette tasavvuf modası bu kadar revaçta olmıyacaktır.

Tasavvufa insanların yönelmelerinin önemli sebeplerinden biri olarak bizlere intikal eden tarihi kültür mirasını ve din anlayışını da belirtmeden geçemiyeceğiz. Kur'ân ve sünnet eğitiminin insanları mezhepsiz yapacağı, evliyayı inkâr etmeye götüreceği, kerametleri ve şefaati

tanımamaya sevkedeceği, kabir ziyaretini yasaklıyacağı, şeklinde kabul edilen bir kültür ve anlayışın tasavvufun yayılmasında çok büyük rolü olduğu muhakkaktır. Kabirleri kutsallaştıran, ölülerle oturup kalkan, fetihlerin ve zaferlerin rüyalarla tesbit edildiğini söyliyen, hayat gerçeklerinden çok keramet ve olağanüstülüklere inanan toplumda birtakım insanlara din adına imtiyazlar ve dokunulmazlıklar tanıyan, imamlarını masum saydığı için Şia'yı eleştirdiği halde tasavvuf meşhurlarına masumiyet giydiren, sultanından vatandaşına kadar tarikata bağlı bulunan, Hakikati Muhammediyye, dinlerin birliği, gavs, aktab, ebdal, evtad, nukeba ve nuceba gibi gizli ülke hiyerarşisine inanan, dini keşf ve feyze bağlıyan, dinin naslarına apaçık aykırı olduğu halde bir tasavvuf ulusunun hatasını eleştirmeyi dine karşı gelmek sayan bir din anlayışının egemen olduğu bir toplumda tasavvufa yönelmeyi büyük ölçüde önlemek elbette güçtür. İnsanlar Kur'ân ve sünnet eğitiminden sahih bir şekilde geçirilmedikçe, onlara dinin kapsamlılığı ve bütünlüğü anlatılmadıkça, aradaki bu engelleyici ve uyuşturucu telkinler bir yana bırakılmadıkça bu moda daha çok sürecek gibi görünüyor. Çünkü insanların atalarından miras aldıkları şeyleri bir çırpıda bırakmaları mümkün değildir. Uzun çabalar ve sahih bir Kur'ân-sünnet eğitimi neticesinde ancak zamanla değişiklikler olabilir ve insanlar gün geçtikçe gerçekleri görebilir. Bütün müslümanlar bu Kur'ân-sünnet eğitimini sağlamak ve insanlara Allah'ın dinini net olarak sunmak için çaba göstermek zorundadır.

Ek: CELALETTİN RUMİ VE MOĞOLLARLA İLİŞKİSİ – MİKAİL BAYRAM İle bir söyleşi

1. Geçtiğimiz ay Hulki Cevizoğlu'nun düzenlediği Ceviz Kabuğu programından Mevlana ve çevresi ile ilgili konuşmanızla Türkiye medyasında yer aldınız. Ve birtakım tepkilere maruz kaldınız. Bu röportajımızda olayın mahiyetini ele almak istiyoruz. Burada temel konu, Mevlana ve çevresinin Moğol yönetimiyle ilişkisidir. Bu konuyu açar mısınız?

Bu konuyu ele almadan önce Moğolların Anadolu'yu işgal etmelerinin seyrini çok özet olarak gözden geçirmek gerekmektedir. Böylece olayı tarihi bağlamıyla ele almak mümkün olabilecektir. Moğollar Erzurum ve Erzincan üzerinden Anadolu'ya girdiler. bir Moğol öncü birliği Anadolu'ya girerek önlerine gelen şehirleri yağmalama hareketine giriştiler. Bu dönemde Babailer isyanından (Türkmenlerin Selçuklu yönetimine başkaldırısı) dolayı Anadolu'da bir huzursuzluk vardı. Bir iç savaş hali yaşanıyordu.

Moğollar bu iç savaştan yararlanarak Anadolu'ya girme cesaretini göstermişlerdi. Moğol orduları Sivas önlerine gelince Anadolu Selçuklu devleti 80 bin kişilik bir orduyla bu öncü Moğol birliklerini durdurmak ve Anadolu'dan çıkartmak üzere harekete geçti. Bu ordu Kösedağ mevkiinde 30 bin kişilik Moğol öncü birliklerine karşı ağır bir yenilgi aldı. Selçuklu ordusunun belkemiğini teşkil eden Türkmen askerler devlete karşı kırgın olduklarından savaş alanını terk etmişler bir ok dahi atmadan geri çekilmişlerdi. Moğol ordularının komutanı Baycu Noyan Kösedağ'da kazandığı bu zaferi müteakiben

Sivas ve Tokat şehirlerine girip yağmaladılar. Buradan Kayseri'ye gelip orayı da muhasara altına aldılar.

Bu konuyla ilgili olarak O devrin tarihçisi İbni Bibi "el-Evamiru'l-Alaiyye" adlı eserinde Cevlaki dervişlerin de Moğol askerleriyle birlikte Kayseri şehir surlarından gedik açmaya ve şehre girmeye çalıştıklarını zikreder. Moğollar 15 gün Kayseri surlarını dövdüler fakat şehre giremediler.

Kayseri'deki Ahiler ve Bacı örgütü mensubu olan genç kızlar şehri savunmaktaydılar. Ancak şehir subaşısı olan Hacok oğlu Hüsameddin (Ermeni dönemisi bir zat idi) şehrin pis suları için inşa edilmiş kanallardan sur dışına çıkarak Moğol komutanı Baycu Noyan ile görüşmeler yaptı ve bu atık su kanallarından Moğol askerlerini şehre soktu. Böylece Moğollar Kayseri'ye girmeyi başardılar. Moğollar şehri savaş ile aldıklarından büyük bir katliam yaptılar. Şehri ateşe verdiler. Çok sayıda Ahi ve Bacı üyesi öldürüldü. Devrin tarihçilerinden İbni Bibi ve Süryani tarihçi Ebu'l-Ferec 10 binlerce Ahi ve Bacının katledildiğini ve esir edilerek götürüldüklerini yazıyor. Bu sırada Ahi Evren Hace Nasreddin'in (Nasreddin Hoca) eşi olan Fatma Hatunun da Moğollara esir düştüğünü tespit etmekteyiz. "Menakib-i Evhaduddin-i Kirmani'nin" yazarı, Fatma Hatun'un bu savaşta Moğollara esir düştüğünü yazıyor.

Moğollar Kayseri'ye girip bu katliamı gerçekleştirdikleri sırada Cevlaki (Kalenderi) dervişler maalesef Moğollarla birlikte hareket ediyorlardı. Bu Cevlaki dervişlerin bu olaya seyirci olmadıklarını, fiilen Moğollarla birlikte bu katliama iştirak ettiklerini düşünmek gereklidir. Nitekim Moğollar burada onbinlerce

insan katlederken o sırada Kayseri'de bulunan Mevlana'nın hocası Seyyid Burhaneddin'in eteğine paralar saçtıklarını Menakibu'l-Arifin sahibi Eflaki bildirmektedir (Eflaki Mevlana'nın oğlu Sultan Veled'in ve torunu Ulu Arif Çelebi'nin mürididir.)

O dönemde bir Kalenderi şeyhi olan Şems-i Tebrizi'nin de Kayseri de olduğunu biliyoruz. Bu olaydan iki ay kadar sonra Şems-i Tebrizi'nin Konya'ya gelip Mevlana ile görüşmeler yaptığını da yine Mevlevi kaynaklar belirtiyorlar. Şems-i Tebrizi'nin Konya'ya gelişi 12 Eylül 1244'tür. Bu tarih Moğolların Kayseri'yi zaptedişlerinden 2-2,5 ay sonradır. Şems-i Tebrizi'nin bu tarihten önce Moğollarla irtibata geçtiğini gösteren belgeler de mevcuttur. Mesela Moğollar Erzurum'dayken Şems-i Tebrizi'nin de o yıllarda Erzurum'da olduğunu görüyoruz. Moğollar Kayseri'ye geldiğinde o yine oradadır. Şems-i Tebrizi'nin müritleri olan Kalenderi dervişlerin de Moğollarla birlikte hem Kösedağ'da hem de Kayseri'de savaşa katıldıklarını İbni Bibi naklediyor.

2. O zaman Şems-i Tebrizi ve diğer bir Cevlaki şahıs Seyyid Burhaneddin'in Moğollarla işbirliği yaptığını söyleyebiliriz.

Tabii ki. Burada görüldüğü gibi, Mevlana'nın iki hocası Şems-i Tebrizi ve Seyyid Burhaneddin-i Tirmizi'nin Moğollarla işbirliği halinde oldukları açıkça fark edilmektedir. Nitekim bu olaydan 1 yıl sonra Seyyid Burhaneddin ölünce onun türbesini de Moğollar inşa ettiler. Burada bir hususa da değinmek gerekir.

Şems-i Tebrizi'nin Konya'ya gelip Mevlana ile görüşmelerinden sonra Mevlana ile Moğollar arasında bir

diyalogun başladığını görüyoruz. Bunun pek çok belgesi bulunmaktadır. Kayseri'de onbinlerce Ahi ve Türkmen'i öldüren, Baycu Noyan, ikinci defa Anadolu'yu istila ettiğinde Konya'ya da gelmişti. Bu gelişinde Mevlana ile görüşmeler yapmış ve Mevlana Baycu Noyan ile görüştükten sonra, şehre gelerek Baycu Noyan'ın evliyaullahtan olduğunu Konyalılara telkin etmeye çalışmıştır. Ahmet Eflaki Dede Menakibu'l-Arifin adlı eserinde bunu yazmaktadır.

Mevlana'nın buna benzer bir iddiayı Cengiz Han için de dile getirdiğini görüyoruz. Dünya tarihinde Fir'avn ve Nemrut'tan sonra en gaddar ve kan dökücü devlet adamı Cengiz Han'dır. Mevlana Cengiz Han'ın bir mağaraya çekildiğini orada 10 günlük itikaftan sonra Allah'tan mesaj aldığını ve bu mesajı aldıktan sonra Harezmşahlar (Maveraunnehir ile Horosan arası) ülkesine yürüdüğünü ve başarılarının buradan kaynaklandığını iddia etmektedir. Bu iddiasını Fihi Ma fih adlı eserinde (M.E.B. baskısı, s. 101-103) dile getirmektedir.

Hülagu Han için de buna benzer bir iddiada bulunmaktadır. Mevlana Moğollar'ın putperest olduklarını fakat oruca büyük bir önem verdiklerini ifade ettikten sonra Hülagu Han'ın Bağdat'ı kuşattığını bir türlü şehre giremediğini sonra bütün ordularına emir vererek atlarına üç gün süreyle yem ve su vermemelerini askerlerin de oruç tutmalarını emrettiğini söyler. Atların tuttuğu bu orucun yüzü suyu hürmetine Cenab-ı Allah'ın Bağdat'ın fethini Hülagu Han'ı müyesser kıldığını bildirir (Menakibu'l-Arifin).

Hülagu Han Bağdad'ı zaptettikten sonra daha batıya ilerleyebildi mi?

Evet bundan sonra Suriye'yi işgale kalkıştı ancak orada Ayn-i Calut denilen yerde Memlüklü Hükümdarı Sultan Baybars'a ağır bir şekilde yenilip geri çekildi. Bu Sultan Baybars, Hülagu Han'ın öldürttüğü son Abbasi Halifesi'nin oğlu ez-Zahir Billah'ı Mısır'da halife ilan etti ve kendisi de halifenin emiri olarak onun hizmetinde olduğunu bildirdi.

Mevlana "Mısır Halifesi ve Onun Hikayesi" başlığı altında müstehcen bir hikaye anlatarak bu Mısır Halifesini ve Sultan Baybars'ı rezil etmeye çalışmaktadır. Burada Mevlana'nın Hülagu Han'a arka çıktığını görmekteyiz. Bu hikayeyi yazmış olmasından dolayı olmalı ki, bir defasında Moğol vezirinin Mevlana'ya büyük miktarda para gönderdiğini Eflaki haber vermektedir.

4. Mevlana'nın Moğol yönetiminden ve onlara destek verenlerden para alması bir defaya mahsus mudur yoksa başka zamanlarda da tekerrür etmiş midir?

Moğolların bu şekilde birçok defa Mevlana'ya para ve değerli hediyeler gönderdiğini de yine Eflaki Dede bildirmektedir. Nitekim Mevlana da Moğol veziri Taceddin Mu'tez'e yazdığı mektupta kendisine gönderdiği paraları aldığını yazmaktadır. Üstelik Taceddin Mu'tez Aksaray'da Türkmenlerin mallarına el koymuş ve bu mallarına el koymuş ve bu mallardan Mevlana'ya da göndermişti. Bunun cizyeden (Gayr-i Müslimlerden alınan bu vergi) gelen paralar olduğunu Mevlana'ya bildirmektedir. O da bu paraları aldıktan sonra bu paraların kendisine helal olup olmadığı yönünde tereddüde düşmüş sonra helal olduğuna kanaat getirerek afiyetle yemiştir.

Bir defasında da Moğol hazinedarı (Maliye Bakanı) olan Emir Şerefüddin, Mevlana'yı özel olarak ziyarete gelmiş, ona 1000 dinar para vermiştir. O dönem için bu çok külliyetli bir paradır (1 deve 10 dinardı).

Bunun gibi daha pek çok örnekler bulunmaktadır. Bütün bu örnekler, Mevlana ile Moğollar ve Moğol yanlısı yöneticilerin ne kadar sıkı bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir.

5. Ceviz Kabuğu programında yaptığınız konuşmada Mevlana'nın oğlu Alaaddin Çelebi'nin Moğollara isyan sırasında öldürüldüğünü ve Mevlana'nın oğlunun cenaze namazını kılmadığını söylediniz. Bu konuyu açar mısınız?

Olayı kısaca anlatayım. Şems-i Tebrizi Konya'ya gelince Mevlana çok güzel olduğu söylenen Kimya Hatun adındaki cariyesini Şems-i Tebrizi'ye nikahladı. Bu sırada Kimya Hatun 15, Şems 65 yaşlarındaydı. Kimya Hatun, Mevlana'nın oğlu Alaaddin Çelebi ile evlenmek istiyordu. Alaaddin Çelebi de onu seviyordu. Bu kızcağız Şems-i Tebrizi'nin yanında kalmak istemiyor, ara sıra onu terk edip bir yerlerde saklanıyordu. Mevlana ve Şems, Kimya Hatun'u arattırıyorlar, onu bulup tekrar Şems ile birlikte kaldıkları hücreye getiriyorlardı.

Mevlana'nın oğlu Alaaddin Çelebi zaman zaman babasının yanına gelme bahanesiyle, Şems'in kaldığı hücrenin kapısının önünden geçiyor ve kendisini Kimya Hatun'a gösteriyordu. Bir defasında Şems-i Tebrizi, Alaaddin'in önünü keserek: "Hey delikanlı! Bir daha buradan geçersen ayaklarını kırarım" diyerek Alaaddin Çelebi'yi tehdit etmişti. Eflaki bu olayı Şems-i Tebrizi'nin öldürülmesiyle ilgili görmekte ve Alaaddin Çelebi'nin

bazı çevrelerle işbirliği yaparak Şems-i Tebrizi'nin öldürülmesi olayında aktif bir görev almasının sebebi olarak göstermektedir.

6. Tarihin ışığında Nasreddin Hoca ve Ahi Evren adlı eserinizde Nasreddin Hoca'nın, aslında Ahi Evren Hace Nasreddin olduğunu ve Şems-i Tebrizi'ye suikast düzenleyenin bu zat olduğunu yazıyorsunuz. Bu suikast girişiminde Nasreddin Hoca ile Alaaddin Çelebi arasında bir işbirliği söz konusu mudur?

Alaaddin Çelebi ile Şems-i Tebrizi arasındaki bu muhalefet üzerine Alaaddin Çelebi Şems-i Terbrizi'nin muhalifleri olan Ahiler arasında yer aldığı anlaşılmaktadır. Ahi Evren Hace Nasreddin'in talebesi olmuştur. Bu Hace Nasreddin yani Ahi Evren Sultan II. İzzeddin Keykavus'a vezir olduğu günlerde Şems-i Tebrizi'ye suikast düzenletmiştir (1247). Bu olayda Alaaddin Çelebi önemli bir rol üstlenmiştir. Şems-i Tebrizi'nin öldürülmesi olayından kısa bir süre sonra, Ahi Evren Hace Nasreddin ve Alaaddin Çelebi Kırşehir'e göçtüler. 1261 yılında Anadolu'nun birçok vilayetinde Moğollara karşı ayaklanmalar baş gösterdi. Kırşehir'de de Ahi Evren ve arkadaşları ayaklanma başlattılar.

7. Ayaklanma başarılı oldu mu?

Bu ayaklanmayı bastırmak üzere Mevlana'nın müridi ve Moğol asıllı Cacaoğlu Nureddin Kırşehir'e gönderildi. Nureddin Caca, Kırşehir'e gitmeden önce Mevlana ile bir görüşme yaptı. Tam bu sırada Mevlana'nın da oğlu Alaaddin Çelebi'ye iki mektup yazdığını ve onu aile ocağına dönmeye ikna etmeye çalıştığını görüyoruz. Cacaoğlu Nureddin buradaki

ayaklanmayı bastırarak isyancıların tamamını kılıçtan geçirdi. Burada Ahi Evren Hace Nasreddin ve Mevlana'nın oğlu Alaaddin Çelebi'nin de öldürüldükleri anlaşılmaktadır. Cacaoğlu Nureddin bundan sonra Konya'ya gelmiş ve Alaaddin Çelebi'nin cenazesini de Konya'ya getirmiş olmalı ki, Alaaddin Çelebi'nin cenaze namazının kılınması söz konusu olmuştur.

Mevlana ısrarlara rağmen oğlunun cenaze namazını kılmamıştır. Bu haberi hem Ahmet Feridun Spesalar hem de Eflaki vermektedir.

Abdülbaki Gölpınarlı ve Feridun Nafiz Uzluk (Mevlana'nın hayatını yazan iki Mevlevi) Mevlana'nın oğlunun cenaze namazını kılmayışını, Şems-i Tebrizi'nin öldürülmesi olayına katılmasıyla izah etmektedirler.

Alaaddin Çelebi Şems-i Tebrizi'nin öldürülmesi olayına katılmış olmakla katil olmuş olur. Hukuken katilin cenaze namazı kılınır. Mevlana bunu bilmeyecek kadar cahil olmamalıdır. O halde oğlunun cenaze namazını kılmamasının nedeni, oğlunun Moğol yanlısı iktidara karşı isyan durumunda öldürülmesinden dolayıdır. Yani oğlunu "baği" (Meşru otoriteye başkaldıran)addetmektedir. İslam Hukukunda bağinin cenaze namazı kılınmaz. O halde Mevlana'nın oğlunun cenaze namazını kılmaması Şemsi öldürülmesi olayına katılmasından dolayı değildir.

Görülüyor ki, Mevlana bu iktidara karşı olanları baği kabul etmektedir. Bütün bu bilgi ve belgeler Mevlana'nın ve çevresindekilerin Moğol yöneticilerle ve Anadolu'da kurulan Moğol yanlısı yönetimlerle iyi ilişkiler içinde bulunduğunu göstermektedir.

8. O zaman size yönelen tepkileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu tepkileri anlamak mümkün değildir. Görülüyor ki bu tepki gösterenlerin, ne Mevlana'yı tanıyorlar ne de eserleri hakkında bilgileri vardır. Kaldı ki Şems-i Tebrizi'nin sohbetleri olan "Makalat" adlı eseri incelendiğinde bu zatın Anadolu insanını Moğollara itaat etmeye ve Moğol yönetiminden razı olmaya çağırdığı rahatlıkla görülebilmektedir. Aslında bu fikri Mevlana'nın torunu Ulu Arif Çelebi de dile getirmektedir. Eflaki şöyle bir anektod nakletmektedir. Ulu Arif Çelebi Moğolları destekliyordu. Moğollarla mücadele halinde olan Karamanoğulları Ulu Arif Çelebi'ye niçin kendileriyle olmayıp Moğollardan yana olduğunu sorduklarında o şöyle cevap vermiştir: "Biz dervişleriz. Bizim nazarımız Allah'ın iradesine bağlıdır. O iktidarı kime verirse biz de onun tarafını tutarız" demiştir (Menakibu'l-Arifin, II, 925-926). Bütün bu belgeler ve bilgiler bize açık olarak göstermektedir ki, Mevlana Celaleddin-i Rumi ve hocası Şems-i Tebrizi Moğol yanlısı bir politika izlemişlerdir. Ve bunun mücadelesini yürütmüşlerdir. Bu siyasi düşüncelerinin mücadelesini vermişlerdir. Bundan dolayı o dönemde Moğol iktidarına muhalif olan çevrelerle de mücadele etmişlerdir. Mevlana ile Hace Nasreddin arasındaki mücadele de buradan kaynaklanmaktadır. Hacı Bektaş'a ve Sadreddin Konevi'ye karşı muhalif tutumu da bundandır. Bu konuyu daha fazla detaylandırmaya gerek de görmüyorum. Mevlana'nın bu tutumunu tarihi verilere göre inkar etmek mümkün değildir. Bundan dolayı da tepki göstermek gereksiz ve yersizdir. Bu tepkiyi gösterenler bunun yerine "Mevlana da bir insandır. Onun da kendine göre bir dünya görüşü ve olaylara bakış biçimi ve değerlendirmelerinin bulunması tabiidir. Eserlerinde bu

dünya görüşünü, hayata ve olaylara bakışını anlatmış ve yorumlamıştır" diyebilirlerdi. Nitekim ben de mesleğimin gereği olarak çalışmalarımda onun bu yönlerini tespite ve düşünce biçimini teşhise çalışıyorum. Birilerinin çıkıp Mevlana'yı ve eserlerini dinle, İslam ile özdeşleştirmeleri halinde içinden çıkılmaz bir kaos ortaya çıkar. Mesnevi'nin en başındaki "Bu Mesnevi alemlerin Rabbinden indirilmiş bir Kitap'tır" sözünü izah etmek mümkün değildir. "Ondan sonra Mevlana öyle demişse doğrudur" veya "Mevlana'nın sözünü yorumlama yetkisini kim bize vermiş" diyerek acz ve cehaletlerini örtbas etmeye çalışıyorlar.

9. Tepkilerin ticari bir yönü var mı?

Doğrusu akla gelmiyor değil. Bana karşı tepki gösterenlerin çoğu, Mevlana sayesinde Konya'ya turistlerin geldiğini ve çok sayıda Konyalının Mevlana sayesinde ekmek parası kazandıklarını bu davranışımın turistlerin Konya'ya gelişini engellemeye yönelik olduğunu iddia etmektedirler. Halbuki bu olayın turizmle uzaktan yakından ilişkisi yoktur. Bu konu turistleri hiç ilgilendirmez. Hatta turistlerin dikkatini çekici bir hava da yaratabilir. Çok enteresandır bu tepki gösterenlerden birisi Mevlana sayesinde Konya'da deprem olmadığını söylemektedir.

Bu ve benzeri iddialar, bu tepkicilerin ne kadar tutarsız ve mesnetsiz olduklarını ortaya koymaktadır. Turizmi engelleme şeklindeki karşı çıkışlardan birine şöyle cevap verdim: "Keseniz zarar görecek diye endişe buyurmayınız. Tevhidi bir iman üzere olursanız, Allah başka rızık kapıları açar, ummadığınız yerden size nimet verir."

10. Bu konuyu ele almanın gereksiz ve zamansız olduğu yönünde eleştiriler aldınız, bu konuda ne diyeceksiniz?

Bir tarihçi olarak bu olayı şu maksatla ele alıyoruz. Moğollar Anadolu'yu işgal etmiş birçok vilayette katliamlar olmuş. Müslümanların malları yağma edilmiş, böyle bir ortamda Mevlana gibi şair ve mütefekkir bir zatın bu olaylar karşısındaki tutumu nedir ve olayları nasıl değerlendirmektedir? Anadolu insanına ve çevresindekilere neler tavsiye etmektedir? Toplumdaki problemlere yaklaşımı nasıldır vb. sorular akla gelebilir.

Bu sadece Mevlana için geçerli değil. O devrin diğer ilim adamları, şair ve mütefekkirleri için de aynı amacı gözetmek durumundayız. Böyle bir ortamda kim ne yapmaktadır?

İşte bu çalışmalar içine girdiğimizde Mevlana'yı da bu yönde bir değerlendirmeye tabi tutmak zorundayız. Bir tarihçi olarak bunu yapmak mesleğimizin gereğidir. Her tarihçi hangi dönem ile ilgili çalışıyorsa kendi dönemindeki ileri gelenleri tespit etmek ve onların yolunu yordamını ve faaliyetlerini mercek altına almak durumundadır. Ben de bir Selçuklu dönemi mütehassısı olarak bu işi yapmaktayım. Bundan dolayı ilim ve fikir adamlarının elini kolunu bağlamaya kalkmak bilimselliğe hatta insanlığa yakışır şey değildir.

Hiçbir konuda ilim ve fikir adamlarına kısıtlama getirilemez. Her devirde ilim adamaları araştırmalarının verilerini toplumla paylaşmak durumundadır. Bunun engellenmesi halinde toplum statik bir yapı içinde hapsedilmiş olur. Devlet ve yöneticiler de ilim adamlarına

bu verilerini toplumla paylaşma imkanı vermek durumundadırlar. Oysa görüyoruz ki, yöneticiler de en az bağnazlar kadar ileri gitmekte ve hatta birtakım yakışıksız ve terbiyesiz ifadeler kullanabilmektedirler.

Burada bir hususa daha değineyim. Bu fikirleri 30 seneden beri söylüyor ve yazıyorum. Sanki ilk defa söylüyormuşum gibi bana karşı hücuma geçtiler. Medyanın ve halkın bunu bilmemesi mazur görülebilir. Fakat Mevlana savunuculuğunu yaptığını zannedenlerin bunu bilmeleri gerekirdi. Anlaşılıyor ki bu Mevlana savunucuları Mevlana ve eserlerini bilmedikleri gibi Mevlana hakkındaki görüş ve beyanlardan da habersizdirler. Çünkü Mevlana hakkındaki bu iddialar 80 seneden beri birçok tarihçi ve ilim adamı tarafından yazılmıştır. Rahmetli Fuat Köprülü, Şehabeddin Tekindağ Mustafa Akdağ bu yönde fikirler beyan eden tarihçilerden birkaçıdır. Bunlardan biri de benim.

13.06.2002 - Murat Kayacan

Ek 2: TASAVVUF İLE ŞİİLİK ARASINDAKİ BAĞ

İslâm'ın ilk asrında Araplar arasında tasavvuf diye bir olayın bulunmadığı, böyle bir şeyin ikinci asrın ortalarına doğru başladığı ve ilk temsilcilerinin acemler olduğu bir gerçektir. Nitekim İslâm tarihinde tasavvuf akımının bariz temsilcileri olan mesela Kuşeyri, Kelabazi, Suhreverdi, Gazali, Bistami, et-Tûsi, Tebrizi, Celaleddin-i Rûmi ve Muhasibi gibi kişiler de acem (İranlı) olduğu bir vakıadır. Bu da ister istemez tasavvufun şiilikle bağlantısı meselesini gündeme getirmektedir. Bunu aydınlığa kavuşturmak için tasavvuf ile şiilik arasındaki bağla ilgili bilgileri Abdurrahman Abdulhalık'ın kitabından buraya almayı uygun gördük.

İLK TASAVVUFÇULAR VE ŞİİLİKLE İLİŞKİLERİ

Dr. Kâmil Mustafa eş-Şeybî "es-Sılatu Beyne't-Tasavvuf ve't-Teşeyyu'" adlı kitabında İslâm'da sofu adını alan ilk üç kişinin Cabir İbn Hayyan, Ebu Haşim el-Kûfî ve Abduk es-Sûfî olduğunu belirtmektedir.

Cabir İbn Hayyan, Caferi Sadık'ın öğrencisi veya kölesiydi. Şia Cabir İbn Hayyan'ın Şia'nın büyüklerinden ve imam adına konuşan anlamında Bab olduğunu kabul ederler. Şiilikle ilgili kitaplar yazdığını söylerler. Zühdde özel bir ekolü olmuştur. İhbaru'l-Ulema bi Ahbari'l-Ulema kitabının yazarı el-Kıftî Cabir İbn Hayyan'ın bir çok felsefi bilgilere sahip bulunduğunu, Haris el-Muhasibi, Sehl İbn Abdullah et-Tusteri gibi tasavvufçuların yolu olan batın ilmi yolundan gittiğini söyler. Bu adam kimya ilminde çok mahirdi.

İkinci adam olan Ebu Haşim el-Kûfi ise Remle'de tasavvufçular için ilk defa tekke inşa eden kişidir. Rahipler gibi yünden uzun elbise giyer, hıristiyanlar gibi hulul ve ittihadı savunurdu. Ne varki hıristiyanlar hulul ve ittihadı sadece Hz. İsa için kabul ederken Ebu Haşim el-Kûfi bunu kendisi için iddia etmiştir.

Ebu Haşim'le ilgili söylenenlerden anlaşılıyor ki hakkında haberler azdır. Bununla beraber bu haberler, Cabir İbn Hayyan'a dair haberler kadar yekun oluşturmaktadır. Ebu Haşim, Cafer es-Sadıkın, yani Cabir İbn Hayyan'ın çağdaşıydı. Şia onu tasavvufun mucidi (babası) olarak adlandırır. Cafer es-Sadık'ın onun hakkında şöyle dediğini naklederler: "Akidesi gerçekten bozuktur. Tasavvuf adında bir mezhep uydurmuş ve çirkin akidesi için yol yapmıştır." Tabii ki bu söylenenler, tasavvufun bir Şii'nin eseri olduğunu nefyetmek içindir.

Üçüncü adam olan Abduk es-Sûfi ise, Kûfe'de kurulmuş yarı Şii yarı tasavvufi bir fırkanın kurucusu olduğu kaydedilmektedir. "Sufiyye" kelimesi Muhasibi ve Hafız'ın eserlerinde bu fırkanın adı olarak kullanılmıştır. Abduk es-Sufi zahid ve münzevi bir kişi olup hicri 210 yılında Bağdad'da ölmüştür. Sofu adı verilen ilk kişi olarak bilinir. O tarihlerde bu isim Kufe'de bazı Şiiler ve İskenderiye'de bazı isyancılar için kullanılırdı. Abduk, Bişr İbn el-Haris el-Hâfî ve es-Serî es-Sakati'den önce büyük şeyhlerdendi. Dünyanın tümüyle haram olduğu ve adaletli imamların gittikleri yoldan gitmek gerektiği ve azık dışında ondan bir şey almanın caiz olmadığını iddia eden zındık bir fırkanın lideri olduğu, adaletli bir imam olmadan dünyanın helal olamıyacağı, ehli ile muamelenin haram ve azık miktarı dışında dünyadan bir şey almanın caiz olmadığı

düşüncesini savunan bir fırkanın reisi bulunduğu belirtilmiştir.

Abduk isminin, aslında Abdulkerim olduğu ve torunu Muhammed İbn Abduk'un da Şia'nın önde gelen kişilerinden bulunduğu belirtilmiştir. Böylece Abduk'un Kûfe'de yayılan ve zühdle karışık Şiilik'ten kaynaklanan değişik yönleri şahsında toplayan bir kişi olduğu anlaşılmaktadır.

Netice olarak, yeni araştırmacıların sûf (yün) kelimesinden geldiğine kesin gözüyle baktıkları sûfî kelimesinin, ilk olarak Kûfe'de kullanıldığı anlaşılmaktadır. Çünkü Kûfe'de bütün zahidler yün giymişlerdir. Tasavvuf da sûf kelimesinden türemiştir. Yün giymenin de Şiiliğiyle, Hz. Ali soyundan gelen imamlara haksızlık yapanlara karşı kılıç, söz ve nefretle, muhalefeti ve savaşlarıyla meşhur Kûfe ortamında ortaya çıktığı anlaşılmıştır. Bütün bunlar ilk kaynaklarında ve temellerinde tasavvufun Şiilikle bağlantılı olduğunu göstermektedir. [483]

ŞİİLİKLE TASAVVUFUN ORTAK YÖNLERİ

Tasavvuf akımlarına ve Şia mezhebinin gerçeklerine vakıf olan bir insan ikisinin yaklaşık olarak aynı kaynaktan kaynaklandığına, neticede aynı gayeyi güttüklerine ve her iki taraf mensuplarının taşıdığı inanç ve hükümlerin genelde ortak olduğuna şahit olur. İşte bunlardan bazıları:

---

483 Kamil Mustafa eş-Şeybî, es-Sılatu Beyne't-Tasavvuf ve't-Teseyyu', 272, kitabından naklen, Kâmil Mustafa eş-Şeybi'nin kendisi Şii'dir.

a- Özel ilimler iddiası:

Şia'nın diğer müslümanlardan farklı olduğunu iddia ettiği şeylerin başında kendilerine mahsus ve diğer insanlarda bulunmıyan birtakım ilimlere sahip olduklarını söylemeleri gelmektedir. Bu ilimleri bazan Hz. Ali'ye nisbet ederler. Çünkü onlara göre Hz. Ali dinin sırlarına sahiptir ve diğer müslümanlara açmadığı bilgileri Hz. Peygamber ona açmıştır. Bazan Hz. Fatıma ve Hz. Ali'nin çocukları imamların ilimlerine sahip olduklarını, bu imamların gaybı bildiklerini, hata ve unutmaktan masum bulunduklarını, İslâm'ı imamların yolu dışında kimsenin anlıyamayacağını, Kur'ân sırlarının ve din hakikatinin sadece imamlarda bulunduğunu iddia ederler. Bazan da "Fatıma Kur'ân'ı" adını verdikleri özel bir Kur'ân'a sahip bulunduklarını ve bunun müslümanların elindeki Kur'ân'ın üç katı kadar olduğunu[484], bugün müslümanların elinde bulunan Kur'ân'dan onda bir tek harfin bulunmadığını ileri sürerler. Bazan da bütün ilimlerin içinde yazıldığını iddia ettikleri bir deri olan Cefr'e[485] sahip olduklarını iddia ederler.

Bazan da sadece kendilerinin sahip olduğu ve başka hiçbir kimsede bulunmıyan dini bilgilere sahip olduklarını iddia ettikleri gibi, Kur'ân âyetlerinin gerçek tefsirine kendilerinin sahip olduklarını söylerler. Hatta yüce Allah'ın Hz. Muhammed'i tenzil (Kur'ân harfleri) ile Hz.

484 el-Hâc Mirza el-Hâirî el-Ahkâfî, ed-Din Beyne'ş-Sâil ve'l-Mucîb(89)

485 Birtakım müslümanların cifir hesabı dedikleri ve ona dayanarak bazı hesaplar yaptıkları bu cefr'dir. Şia'nın saçma bir anlayışı olduğu görülmektedir.

Ali'yi de te'vil (yani tefsir) ile gönderdiğini ileri sürerler. [486]

Tasavvufçular da aynı yolu izlemişlerdir. Başka insanlara karşı övündükleri ve dillerine doladıkları şeylerin başında, ancak kendilerinin muttali oldukları ve tarikata mensup olmıyan başka insanların elde edemiyeceği ledunnî birtakım bilgilere sahip olduklarını iddia etmeleri gelir. Diğer müslümanların, hatta ilimleri yanında bizzat peygamberlerin ilimlerini hor görürler. Mesela meşhurlarından Ebu Yezid el-Bistami şöyle diyor: "Peygamberlerin sahilinde bekledikleri bir denize daldık." Yine şöyle devam ediyor:

"İlminizi ölülerden aldınız, biz ise ilmimizi ölmiyen diri (Allah)'dan aldık. Biriniz, falan bize filandan nakletti, der. Hani falan filan derseniz, öldü derler. Biz ise kalbim bana rabbimden nakletti, deriz."[487]

Bu şekilde tasavvufçular kendilerinin keşf ve ledunni ilim sahibi olduklarını, peşlerinden gidenlerin onlardan alıp yararlandığını iddia ederler. Hatta şeyhten ledunni ilmi alması için müridin kalbini şeyhin kalbine bağladıklarını, şeyhin de ledunni ilimleri Rasûlullah'tan alması için müridin kalbini Rasûlullah'a bağladığını söylerler.[488]

Tasavvufçular, Kur'ân ve hadisin batınî tevillerini özel ilimlerinin kaynağı yapmışlardır. Çünkü bazan bu

---

486 en-Nevbahtî, Firaku'ş-Şia, 38,

487 Bakınız, et-Tasavvufu'l-İslâmî, 77

488 Günümüzde de birtakım tarikat mensuplarının yaptıkları rabıta bundan başka bir şey değildir.

te'vili Allah'tan aldıklarını, bazan melekten aldıklarını, bazan da ilham olduğunu iddia ederler. Aynı şekilde batın ilimlerini Kur'ân'daki mukattaa harflerin sırlarını bilmeye, yahut Hızır'dan almaya, hatta bazan doğrudan doğruya levhi mahfuzdan telakki etmeye nisbet ederler.

Şia da imamları için aynı şeyleri iddia etmiştir. Onların gaybı bildiklerini, bilgileri dışında bir yaprak bile düşmediğini, ezelden ebede kadar bütün olayların bilgileri dahilinde meydana geldiğini iddia ederler. Tasavvufçular da aynı şeyleri kendileri için söylerler. Aktab ve Ebdal'in görevlerinin başında da bunların geldiği bilinmektedir.

Bu şekilde batın İlmi konusunda Şia akidesi ile tasavvuf akidesi ortak olmaktadır.

Şia, imamları hakkında "unutmaz ve hata etmez" derler. Hak ederek, vehbi, ihtisas ve ictiba yolu ile elde ederek Allah nezdinde makamlara sahiptirler.

Bu imamlar hakkında aşırılığa giderek bütün anlamlarıyla ilah kelimesinin taşıdığı mânâda ilahlar ve rabler sayarlar. Kainatın bütün zerrelerinde tasarruf ederler, dilediklerini cennete, dilediklerini de cehenneme sokarlar. İsmailiyye ve Nusayriyye'de olduğu gibi kimi Rafiziler Allah'ın ruhunun imamlara hulul ettiğini söylerler. Kimileri de onların mertebesini peygamberler ve bütün meleklerin mertebesinden üstün tutarlar. Mesela kitabında Humeyni şöyle der: "İmamlarımız öyle bir makamdadırlar ki ona ne mukarreb melek ne de

gönderilen peygamber ulaşabilir. İmamlar bu kainat hakkında kararlar verirler."[489]

Aynı inançları tasavvufçular almış ve veli dedikleri kişiler hakkında kullanmışlardır. Rafiziler imamlara uluhiyyet ve rububiyyet sıfatlarını giydirdiği gibi tasavvufçular da veli olduklarını iddia ettikleri kişilere uluhiyyet ve rububiyyet sıfatlarını giydirmişlerdir.

Tepeden tırnağa kadar kainatta tasarruf ettiklerini, gaybı tümüyle bildiklerini, dünya işlerinden büyük küçük herşeyin bilgi ve iradeleri dahilinde olduğunu, makamlarına melekler ve peygamberlerin ulaşamadığını, aleminde Allah'ın vekilleri ve yaratıklarının işlerinde tasarruf sahibi oldukları, dilediklerini ateşe ve dilediklerini de cennete soktuklarını kabul ederler.[490]

---

489 Bakınız, Ayetullah el-Humeynî, el-Hukumetu'l-İslamiyye, 54. Humeyni'den önce Kazımeyni-i Burucerdi'nin yazdığı Cevahiru'l-Velaye, kitabında bu ifadelerin yeraldığı görülmektedir. İrşad-ı Deylemî kitabı bunları nakletmektedir. Şu sözlere bakalım: "Hz. Rıza semaya buyurdu: Kıyamet günü âhir zaman peygamberinin ve masum imamlar olan onun çocuklarının şefaatine muhtaç olmıyacak melek-i mukarrab ya da peygamber-i mürsel veya mümin kalmıyacak. Dünyada nebilerin çoğu, güçlük ve sıkıntıda peygambere ve onun ehli beytine tevessül arayıp onları şefaatçı olarak benimsiyorlar, sıkıntılardan kurtuluyor, hacetlerine nail oluyorlardı. "Bkz. Ali Şeriati, Ali Şia'sı Safevi Şia'sı, 150, terc. Feyzullah Artinli, Yöneliş, 1990, İst. "Bu delil, imamların enbiya-ı ululazmdan daha üstün olduğunu açıkça gösterir." Age. 148.

490 Ahmed Dede, et-Tuhfetu'l-Behiyye fi't-Tarikati'l-Mevleviyye, kitabından Celaleddin er-Rûmi'ye dair bazı örnekler verelim: "Bugün cennete gitmek onun rızasına ve cehenneme girmek de onun gazabına bağlıdır." S. 29. Yine üzerine türbe yapılmasını ve kubbesinin yükseltilmesini tavsiye ederek şöyle demiştir: "Kubbemi uzaktan görüp bana fatiha okuyana kıyamet günü şefaat ederim ve onu cennete koyarım." S. 56. Yine şöyle der: "Yedi yaşında sabah namazı kılıyor ve Kevser Sûresi'ni okuyup ağlıyordum.

Rafiziler, imamet makamından sonra gelen ve onların vekilleri olan nakipler makamını kabul etmişlerse, tasavvufçular aynı inancı alarak veliyyi a'zam makamını kabul etmiş ve ona ğavs, kutup adını vermişlerdir. Bunu da üç kutup izler, onları da yedi ebdal, onları da yetmiş nuceba' izler ve bu silsile böyle devam eder. Bütün bunları şianın imam ve velileri için yaptıkları tertipten almışlardır. Bu şekilde imamet konusunda Şii itikad ile velayet konusunda tasavvufu inanç aynı çizgide birleşmektedir.

Mukaddime'sinde İbn Haldun şöyle der: "Keşf ve duyarlar ötesinden söz eden müteahhir tasavvufçular bu işe çok dalmışlardır. Birçoğu hulul inancına sapmış ve duyular ötesi işlerde buna dalmışlardır. Yine birçokları hulul ve vahdet (vahdeti vücud) inancına gitmiştir. el-Makamat kitabında el-Herevi'nin yaptığı gibi, bu işlerle sayfalar doldurmuşlardır. İbn Arabi, İbn Seb'in ve onun talebesi İbn Ebi Vâsıl, sonra İbn el-Afif, İbn el-Farid ve en-Necm el-İsrailî kasidelerinde onları izlemişlerdir. Bunların selefi (eskileri) de hulul ve imamların ilahlığına inanan müteahhir Rafiziler'den İsmailiyye (batınıyye) mensuplarına karışmışlardır. Her iki mezhep birbirine karışmış, sözleri ve inançları birbirine benzemiştir. Tasavvufçuların sözlerinde kutup inancı ortaya çıkmıştır ki ariflerin başı anlamındadır. Ölünceye kadar marifette kimsenin ona denk olamıyacağını iddia aderler. Ölünce makamına irfan ehlinden biri varis olur. İbn Sina İşarât

---

O anda Allah bana tecelli etti ve aklım başımdan gitti. Aklım başıma geldiğinde gaybtan bir ses bana: "Ey Celaleddin! Seni müşahade makamında kıldım, bugünden sonra senden mücahede istemiyorum" dedi. S. 37. Yine, "Şüphesiz Tur dağı Allah'ın bir bakışıyla yerinden oynayıp param parça oldu. Üç gün içinde celal güneşiyle on yedi defa bana tecelli edince zayıf vücudum nasıl sarsılmasın!" S. 41. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, A.Y.No. 3905.

kitabının tasavvuf bölümünde buna işaret etmiş ve şöyle demiştir:

"Hak (Allah) öyle yücedir ki şeriatı ancak bir kişiye olur ve ona ancak bu bir kişiden sonra gelen bir kişi muttali olur." (Yani şeriatta söz sahibi herkes değil, bir kişi olur ve bu da imamın kendisidir.) Halbuki böyle bir söz ne akli bir delile, ne de şerî bir hüccete dayanır. Sadece ileri sürülen bir iddia ve lafızdır. Bu inanç Rafıziler'in, imamların verasetle olacaklarına dair inançlarının aynısıdır. Bu zümrenin Rafıziler'in inançlarını nasıl çaldıklarını ve benimsediklerini görüyorsunuz. Sonra Şia'nın nakipler hakkındaki inancı gibi kutuptan sonra sıra ile ebdalın olduğunu söylüyorlar. Hatta tarikatlarına ve inançlarına temel yapmak için tasavvuf hırkasını Hz. Ali'ye giydirmeleri de bunun içindir. Yoksa ashab arasında Hz. Ali'nin elbisede veya şahıslarda kendine mahsus ne bir mezhebi, ne de bir tarikatı olmuştur. Belki Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer insanlar arasında Rasûlullah'tan sonra en zahid ve abid kişilerdir. Dinde de sadece kendilerine mahsus ve onlardan nakledilen hiçbir şey yoktur. Aksine bütün ashap dindarlıkta, zühd ve mücehedede örnektir.

İsmailiyye fırkasının imamet konusundaki inançları ortaya çıkınca, Irak'ta tasavvufçular bunu onlardan iktibas ederek zahir ile batın arasında denge şeklinde kabul etmiş, imameti de ahlakta ve şeriata bağlılıkta yarışma saymışlardır. Şeriatta ihtilaf meydana gelmemesi[491] için

491 İbn Haldun, Rafıziler'in imamet konusundaki inançlarına işaret etmektedir. Onlara göre mutlaka masum bir imamın bulunması ve onu da masum bir imamın izlemesi gerekir. Rasûlullah'tan sonra din ve dünya idaresi bu şekilde ancak masum imamlarla olur. Böylece insanlar ihtilafa düşmekten kurtulur ve işleri mutlaka yanılma ihtimali bulunan içtihada kalmamış olur. Bu görüşün yanlışlığı açıktır. Çünkü Rasûlullah'tan

bunu ayrı mütalaa etmişlerdir. Allah marifetini öğretmesi için de kutup inancını kabul etmişlerdir. Çünkü kutup ariflerin başıdır. Zahirde onu imama benzetmiş ve batında onun ayarında sayarak bu yetkiyi ona tanımışlardır.

Marifetin ekseni saydıkları için ona kutup adını vermişlerdir. Benzerliğin tam olması için Şia'daki nakiplere paralel; tasavvufçular ebdali kabul etmişlerdir. El-Fatımî konusunda söyledikleri ve önceki tasavvufçuların hakkında müsbet veya menfi bir sözü bulunmadığı halde, kitaplarını onun hakkında doldurmaları bunun şahididir. Bütün bunları Şia'dan, Rafiziler'den ve kitaplarındaki bilgilerden almışlardır."[492]

Bu şekilde İbn Haldun gizli ilim, velayet mertebeleri, hulul ve ittihad konusunda Şia ile tasavvufun benzerliğini kaydetmektedir.

Dr. Mustafa Kamil eş-Şeybi "es-Sılatu Beyne't-Tasavvuf ve't-Teşeyyu'" kitabında şöyle devam ediyor: Tasavvufa ismaili başka bir inanç daha girmiştir. O da nukaba (nakipler) inancıdır. Bunlar on iki adamdır. Huccece (huccetler) diye adlandırılır. İmamın varlığı veya yokluğunda daveti yayarlar. Bunlar mukaddestir ve sayıları sabittir. Bir zincirde yedi imamın sayısını desteklediği gibi alemin doğal yapısı da onları desteklemektedir.

---

sonra masum bir kimse yoktur. Şia'nın masum olduklarını iddia ettikleri imamlarının da birçok yanlışları olmuştur ki Şia da bunu kabul eder veya takiyye olarak yahut korkudan işlediklerini söyler.

492 İbn Haldun, Mukaddime 875-877

El-Makrizi, iddialarına göre, bunların yeryüzüne dağıldıklarını ve yeryüzünü bunların idare ettiğini, sayılarının daima on iki olduğunu belirtir.[493] Bu şekilde ilimde, davette ve ilahi destekte hüccet (ebdal) imama ortaktır.

Ebdal ve kutup inancı buradan tasavvufa girmiştir. İşte İbn Arabi, Futuhatı Mekkiye'de İsmailiyye hakkında Makrizi'nin söylediğinin aynısını tasavvufçu olarak söylüyor. Mesela nakipler hakkında "Her zaman on iki nakiptirler. On iki burç sayısınca ne azalır, ne artarlar"[494] diyor.

Tasavvufçuların kutsal saydıkları bu makamları İsmailiyye mezhebinden aldığını göstermeye İbn Arabi'nin tek bu sözü yeterlidir.

Daha önce İbn Teymiyye, tasavvufçuların bu terimleri ve isimleri İsmailiyye mezhebinden aldıklarını belirterek bu isimlerin Rasûlullah'tan gelen isimler olmadığını söyler. İbn Haldun da, bilhassa İbn Arabi olmak üzere İbn Kıssî, Abdulhak İbn Sebîn ve onun öğrencisi İbn Ebi Vasıl gibi tasavvufçuların kutup, ebdal ve nakipler inancını İsmailiyye fırkasından aldıklarını belirtir.[495]

---

493 Hutatu'l-Makrizi, 489

494 Futuhatı Mekkiyye, 2/9

495 Dr. Mustafa Kamil eş-Şeybî, Age. 209. Tasavvufun Şia'dan alındığını İbn Arabi'nin şu sözleri de açıkça göstermektedir: "Ali Allah'ın verdiği ve başkaların bilemediği ilim sahiplerindendir." Futuhatı Mekkiyye, 1/260. İbn Acibe de İkazu'l-Himem fi Şerhi'l-Hikem kitabında şöyle der: "Tasavvuf ilmi vahiy ve ilham ile Allah'ın rasûlü tarafından kurulmuştur. Cebrail önce şeriatı getirdi, şeriat yerleşince arkasında hakikatı getirdi.

b- Dinin zahiri ve batını vardır inancı:

Dinin bir zahiri bir de batını olduğu konusunda Şia ile tasavvufçuların inancı aynıdır. Zahir, avam halkın nasların zahirinden hemen anladığı manadır. Batın ise, naslardan kastedilen ve hakiki ilim kabul edilendir ki, onu da ancak imamlar ve veliler bilir. Mesela Allah'ın "Namazı kılınız ve zekatı veriniz" sözündeki zekattan maksat, seri ölçü ve şartları belirtilen zekatı mallarınızdan verinizdir. Âyetin zahiri anlamı budur.

Ama Şia ve tasavvufçular Kur'ân ve hadisin zahirinden avam halkın (Şii ve tasavvufçu olmıyan diğer müslümanların) anladığı mananın imamları ve velileri ilzam edemiyeceği, çünkü imam ve velilere kastedilen manaların nazil olduğu inancındadır. Zaten Şia Muhammed'in Kur'ân'ın lafzını, Ali'nin ise tefsirini getirdiğini söylemektedir. Ondan sonra da Kur'ân'ın manasını ancak imamların bildiğini iddia ederler. Bunu mantıklı göstermek için de Kur'ân'ın bir zahiri, bir de batını olduğunu, zahirini avamın, batın manasını ise ancak imamların ve velilerin bildiğini söylerler. Mesela yukarıda geçen "Namaz kılınız" sözünden maksadın masum imama biat etmek, "Zekatı veriniz" sözünden maksat da imama karşı samimi ve itaatkâr olmak demektir" derler.

Her iki tarafın iddia ettiği ve inandığı şeylere uygun düşmesi için de Kur'ân âyetlerini heva ve heveslerine göre açıklamışlardır. Tasavvufçular nasların bu şekilde batınî tarzda açıklanmasına hakikat, diğer zahiri tarzda açıklanmasına da şeriat adını vermiş, hakikatin velilere,

---

Onu da sadece bazılarına verdi. Tasavvuf konusunda ilk defa söz eden ve ortaya çıkaran Hz. Ali'dir. Hasan el-Basri ondan almıştır." S., 1/5,

şeriatın avam halka olduğunu söylemişlerdir. Bu yolla Kur'ân ve hadis naslarını oyunacağa çevirmiş ve sapık inançlarına uyması için canları istediği şekilde açıklamışlardır.

İnsafla söyliyelim, "tîn"in Rasûlullah, "zeytun"un Hz. Ali, "Tûrisinîn"in Hz. Hasan, "Hâze'l-Beledi'l-Emîn"in Hz. Hüseyin olmasıyla ne ilgisi vardır?

Yine "Meraca'l-Bahrayni Yeltakiyan" âyetinden maksadın Hz. Ali ve Hz. Fatıma, "Yahrucu Minhuma el-Lu'luu ve'l-Mercan" âyetinden maksadın Hz. Hasan ve Hüseyin olması nasıl makul olabilir?

Dr. Kamil eş-Şeybî her iki tarafın bu nevi sapık tevillerine kitabında bir bölüm açmış ve birçok misaller getirmiştir. Onlardan bazılarını buraya örnek olarak alalım. Şöyle der:

"El-Havasârî bu nevi te'villerden birtakım misaller nakletmiştir. Mesela abdest imama bağlılıkla, teyemmüm hüccet olan imamın yokluğu halinde onun yerine mezun olan kişiden almakla, namaz konuşanla -ki bu da rasuldür- ihtilam (uyurken cünup olmak) kasıtsız sırrı yabancıya açmakla, gusül ahdi tazelemekle, zekat anlayışlarındaki dini öğrenerek nefsi tezkiye etmekle, Kabe Peygamberle, Kapı Ali ile, Mikat ve Telbiye çağrana icabet etmekle, Kabe'yi yedi defa tavaf yedi imama taraftar ve bağlı olmakla, cennet vücutların tekliflerden rahat etmesiyle, cehennem mükellefiyetleri yerine getirerek meşakkat görmekle[496], tefsir etmenin din ve mantıkla ne ilgisi vardır? Bütün bunlar dinin bir şahsa itaat, namaz ve

496 el-Havansari, Ravdâtu'l-Cennât, 731

zekatın birtakım şahıslardan kinaye olduğunu söyliyen Gulat (aşırılar)'ın söylediklerinden ibaret olduğunu söylemeye götürmüyor mu?

Bilindiği gibi İsmailiyye fırkası imam olmamalarına rağmen nakiplerin Allah'ın desteğini aldıklarını, imamların sayısı yedi olduğu gibi her zaman bunların sayısının on iki olduğunu, her imam zamanında bunların yer yüzüne dağıldıklarını ve yeri onların idare ettiklerini söylemektedir.[497] İsmailiyye fırkasından Ebu Yakub es-Sicistani, Peygamberin ilim mirasının vasiye, ondan da imama, ondan da hüccete intikal ettiğini söylemektedir.[498]

Makrizi'nin şu ifadeleriyle mesele daha da açıklık kazanmaktadır: "İmamın varlığı ruhani alemdedir. Ona maarifte riyazat ile ulaşırız."[499] Bu manayı İsmailiyye'den olan es-Sicistani şu sözleriyle dile getirmektedir: "Bu ilimler habeşi veya hintli olsun, müstahakkına ancak riyazatla ulaşır."[500] Bütün bunlarla te'vilin hakikatine akli riyazat yolu ile müridin ulaşması sağlanır -ki imamın sahip olduğu ilme nazip veya hüccetin ulaşma yolu da budur- şeklindeki İsmailiyye'nin suluk düşüncesi açıklık kazanmaktadır. Tasavvufta kişilerin akli riyazat ve mücadeleye ne kadar çok yer verdikleri herkesin malumudur.

Bu anlayışların tasavvuftaki anlayış ve ilkelere ne kadar paralel olduğu açıktır. Oryantalist Goldziher bunu

497 Hutatu'l-Makrizi, 2/231, 233

498 Ebu Yakub es-Sicistani, Keşfu'l-Mahcub fi Şerhi Kasideti'l-Curcani, 65

499 Hutatu'l-Makrizi, 2/233

500 Keşfu'l-Mahcub fi Şerhi Kasideti'l-Curcani, 92

farketmiş ve her iki tarafın anlayışını dile getiren Mevlana'nın şu ifadelerini misal olarak nakletmiştir.

"Şunu bil ki Kur'ân'ın âyetleri kolaydır. Ancak kolaylığına rağmen ardında çok gizli ve saklı bir anlam bulunmaktadır. Bu gizli manaya üçüncü bir mana bağlıdır ki güçlü anlayış ve derin kavrayış karşısında aciz kalır. Dördüncü manayı, benzeri olmıyan ve yeterliliği büyük Allah'tan başkası ihata edemez. Bu şekilde ardı sıra sıralanan yedi manaya ulaşıyoruz. Onun için oğulcuğum, şeytanların Hz. Âdem'den ancak çamurdan yaratılan bir yaratık oluşunu görmeleri gibi, zahiri manayı anlama ile kayıtlı kalma. Kur'ân'da zahiri mana Âdem'in vücuduna benziyor. Ondan gördüğümüz, gizli ve saklı ruhu değil, zahiri şeklidir."[501]

Nasların zahir ve batın anlamları olduğu inancına dair Dr. Ebu'l-Ala' el-Afîfî şöyle demektedir: "Kaynağı itibariyle şeriat-hakikat ikilemi, şeriatın zahiri ve batını ikilemine racidir. İslâm'ın başında müslümanlar bu ayırımı yapmadıkları gibi böyle bir şeyi yapanları tekfir etme de sözkonusu olmamıştır. Bu ayırım her şeyin zahir ve batını olduğu gibi Kur'ân'ın, hatta Kur'ân'dan her âyetin ve her kelimenin bir zahiri bir de batını olduğunu söyliyen Şia ile başlamıştır. Batın (gizli) Kur'ân'ın sırlarını kendilerine açtığı ve bu lütfula mükafatlandırdığı Allah'ın kullarından havassa ancak açık olur. Onun için Kur'ân'ın tefsir ve te'vilinde Şia'nın özel bir yolu olmuştur. Bu yol Kur'ân âyetlerinin ve din hükümlerinin batıni tarzda te'villerinden ve başka yollarla saliklere görünen gaybi manalarda oluşmaktadır. Şia buna batın ilmi adını vermiş ve iddialarına göre Rasûlullah onu Hz. Ali'ye, o da

501 Goldziher, el-Akide ve'ş-Şaria fi'l-İslâm, 216

kendilerine varisler adını verdikleri batın ilim ehline miras bırakmıştır.

Tasavvufçular da bu tarz te'vil yolunu izlemiş ve Şia'nın terim ve yollarını büyük ölçüde kullanmışlardır. Bütün bunlardan Şia ile tasavvuf arasındaki sıkı bağlar ve büyük benzerlik anlaşılmaktadır."[502]

Tasavvuftaki Allah'ta fena bulmak ve onunla ittihad inancı da tümüyle İsmailiyye-Batınıyye inancına dayanmaktadır. İmamlarının Allah'ın görünen tezahürü ve temsilcisi olduğunu batıniler söylediği gibi tasavvufçular da açıkça Allah olduklarını söylemektedir. Bu inancın Gulatı Şia'dan başladığı, İsmailiyye fırkasının bunu düzenleyip felsefesini yaptığı ve tasavvufçuların bunu onlardan iktibas ettiği açık bir gerçektir.[503]

c- Kabirlerin kutsallaştırılması ve ziyaretgâh edinilmesi:

İslâm âleminde görülen, kabirleri kutsallaştırma ve ziyaret etme de Şia'yı taklitten başka bir şey değildir. Şirke araç ve yol olmaması için İslâm, kabirler üzerine yapılan tapınakları ve binaları yıktığı halde, onlar üzerine bina ve mescid yapmayı ilk defa Şia başlatmıştır. Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Allah yahudi ve hıristiyanlara lanet etsin, peygamberlerinin ve salih kişilerinin kabirlerini mescid yaptılar" (muttefekun aleyh).

---

502 Dr. Ebu'l-Ala' el-Afifi, et-Tasavvuf ve's-Sevratu'r-Ruhiyye fi'l-İslâm, kitabına bakınız

503 Batınıyye-İsmailiyye'de aklı evvel, ilahi akıl, insanda hulul ve ittihad konusunda bilgi için bakınız. Abdurrahman Abdulhalik, el-Bikru's-Sufi

Sahih-i Müslim'de şu olay kaydedilmektedir: "Hz. Ali, Ebu'l-Hiyac el-Esedî'yi Yemen'e gönderir ve kendisine şöyle der: Rasûlullah'ın beni gönderdiği bir iş için seni gönderiyorum. Yerden yüksek ne kadar kabir varsa yık ve ne kadar heykel varsa yerle bir et."

Ancak Şia Hz. Ali, Hz. Hüseyin ve ehl-i beytten imam diye adlandırdıkları kişilerin kabirlerini yükseltmiş ve üzerinde binalar yapmışlardır. Onlar üzerine yüksek kubbeler ve sandukalar yaparak ziyaret ve anıt haline getirmişlerdir. Nitekim İhvan-ı Safa risalelerinde, Şia'dan kıssacı ve bekçi gibi birtakım kişiler bunu bir kazanç yolu yaptıkları, türbedarlık ve kabir ziyaretini kendilerine şiar edindikleri anlatılmaktadır.[504]

Kabirler üzerine bina yapmak, kabirleri kutsallaştırmak ve bunu şiar edinmek hicri üçüncü asrın başlarında olmuştur. Ancak Abbasi halifelerinden bazıları Şia'nın uydurduğu ve yükselttiği, bu kabirleri yıkmaya başlamış ve karşı çıkmıştır. İbn Kesir el-Bidaye ve'n-Nihayede Abbasi halifesi el-Mutevekkil'in hicri 236 yılında Hz. Hüseyin'e nisbet edilen kabri ve etrafındaki ona bağlı bütün yapıları yıktırdığı ve üç günden sonra orada kimi bulursa öldürüp kabre koyacağını ilan ettiği, sonunda orada kimsenin kalmadığı ve tarlaya dönüştürüldüğü kaydedilir.[505]

504 Resailu İhvani's-Safa, 4/119

505 el-Bidaye ve'n-Nihaye, 1/315

Bu kabir Şia-İsmailiyye fırkasından Mirza'nın kabri olup onu sık sık ziyaret eder, daha sonra imamlarının kabirlerini ziyaret için Selemiyye'ye[506] giderlerdi.[507]

Ondan sonra tasavvufçular aynı yolu izliyerek kabir ve yatırları ziyaret etmeyi, etrafını tavaf edip taşı, toprağıyla teberruk etmeyi, içinde yatan ölülerden yardım istemeyi kendilerine şiar edindiler. Tasavvufun meşhurlarından Maruf el-Kerhi'nin kabrini kendilerine ziyaretgâh yaparak, "Maruf'un kabri denenmiş bir panzehirdir" dediler.

Hatta tasavvufçular bu kabirleri bina etme ve yükseltmeyi, onları kutsallaştırıp yüceltmeyi, onları ziyaret etmesi için insanları teşvik etmeyi, etrafında tavaf yapmayı, sandukalarla kaplamayı ve türlü örtülerle örtmeyi, taşı toprağıyla teberruk etmeyi ve Allah yerine onlara dua edip medet ve yardımı onlardan istemeyi, dinlerinin bir temeli ve görevi yapmışlardır. Denilebilir ki taraftarları ve izleyicileri bulunan hiçbir tasavvuf şeyhi ve meşhuru yoktur ki kabri üzerine bir kubbe, bir sanduka yaptırmış ve orayı bir makam haline getirmiş olmasın. Bu şekilde İslâm'ın savaş açtığı ve kökünü kuruttuğu eski cahiliyye şirkini tekrar diriltmişlerdir.

d- İslâm devletini yıkma ve Şii bir devlet kurma:

Bu çabalar için tasavvufun meşhurlarından Hallacı Mansur'u örnek vereceğiz. Ondan sonra çağımızdan da bir örnek arzedeceğiz.

---

506 Suriye'nin dağlık bölgesinde bir köy. Geçmişte ve bugün Batınıyye fırkasının önemli merkezlerindendir. Günümüzde İsmailiyye fırkasının karargâhı sayılır.

507 el-İber, 3/361

es-Sılatu Beyne't-Tasavvuf ve't-Teşeyyu' kitabında Dr. Kamil eş-Şeybi şöyle diyor:

"Hallac ile Şia arasındaki bağ, kendi sözlerinin Şia imamlarının sözlerine benzer olmakla kalmamış, bu bağ bütün Şia mezheplerinin boyasını taşımıştır. Yeni hulul akımında bütün Şia'nın boyasını taşımış ve hicri dördüncü asrın başlarında yeni bir gulat (aşırı) akımın öncülüğünü yapmıştır. Şöyle diyor Hallac:

"Hiçbir zaman imamlardan birinin mezhebini tam olarak almadım. Ancak her mezhebin en zor ve en çetin yanlarını aldım. Şimdi de aynı durumdayım."

Hallâc, hicri 138 yılında Kûfe'de öldürülen ve gulatı Şia'dan olan lider Ebu'l-Hattâb'ın bir kopyasıdır. İsna Aşeriyye ile ilişkisini de et-Tûsi'nin, eski Kum şehrine Hallac'ın gittiğini ifade etmesi göstermektedir. Şii Ebu'l-Hasan en-Nevbahti ile Hallac arasındaki akrabalık da oraya gitmesine bir vesile olduğu gibi, Ebu'l-Hasan'ı da kendisi davet ediyor ve "Ben imamın elçisi ve vekiliyim" diyordu."[508]

Eş-Şeybi şöyle devam ediyor: "Öldürüldüğü zaman Hallac'a yöneltilen suçlamalardan biri de Hallac'ın hac için fiilen Mekke'ye gitmeyi inkar etmesi ve onun yerine kişinin halis bir niyetle evinde kalbi ile ona yönelmesi yolundaki çağrısıdır. Yolculuğun sıkıntılarına katlanmadan kişinin evinde bu işi niyetle yapacağını söylüyordu. Kadı et-Tenuhi bunun Hallac ekolünde meşhur birşey olduğunu söylüyor.

508 es-Sılatu Beyne't-Tasavvuf ve't-Teşeyyu', 368

Doğrusu, metod ve yol olarak te'vili ve batın ilmini kendine seçen Batıniyye-İsmailiyye fırkası için bu anlayış ve inanç uzak görülmemektedir.

Hallac ile Şia arasındaki bu sıkı ilişkiyi şu olay doğrulamaktadır: Karmatiler hicri 318 yılında Mekke'ye saldırmış ve Hallac'ın öldürülmesinden dokuz sene sonra Mekke'yi yağmalıyarak Haceri Esved'i alıp götürmüşlerdir. Böylece Hallac'ın mezhebini uygulamışlardır. Belki de bu onların mezhebiydi ve Hallac bunu erken bir zamanda açığa vurmuştu."

Kadı et-Tenuhi, Hallac'ın adamlarından birine haber göndererek şöyle dediğini kaydeder: "Şimdi, yer ve gök ehlinin ihata ettiği şanlı Fatımî devletine çağırman zamanı geldi. Hakkın maskesini indirmesi ve adaletin egemen olması için tertemiz kitlenin Horasan'a yürümesi için davet et."[509]

El-Hatib el-Bağdadi ve İbn Kesir İran halkının Hallac'la "Ebu Abdillah ez-Zahid" takma ismiyle yazıştıklarını kaydederler. Bu künye Mısır devletine dönüşmeden önce Ubeydiler devletinin kurulmasında hizmeti geçen İsmailiyye fırkasından meşhur Ebu Abdillah eş-Şii'nin künyesidir. Öyle anlaşılıyor ki İsmaililer aynı künyeyi taşıyan iki propagandiste dayanıyorlardı. Bunlardan biri olan Hallac doğuda, diğeri de mağribde İsmailiyye mezhebine mensup olmadan önce tasavvufçu

509 Kadı et-Tenuhi, Meşvâru'l-Muhadara, 86

olduğunu bizzat İsmailiyye mensuplarının rivayet ettiği Ebu Abdillah eş-Şii'dir.[510]

Ammar el-Hanbeli'nin söyledikleri de bu bilgileri pekiştirmektedir. Hallac hicri 309 yılında öldürülmüş ise de Fatımi çağrı o zamana kadar yayılmış ve tehlikesi etrafı sarmıştı. Fatımi devletinin propagandisti ve işbirlikçisi İsmailiyye fırkasından Karmati Ebu Tahir el-Cenabî hicri 311 yılında Basra'ya, iki yıl sonra da Kûfe'ye girmiştir. Aynı şekilde Hallac'ın öldürülmesinden dokuz yıl sonra Karmatiler Mekke'yi işgal etmiş, Kabe'nin etrafında müslümanları öldürmüş ve Haceri Esved'i alıp götürmüşlerdir. Başlarında Ebu Said el-Karmati bulunuyordu. Bu kişi Hallacı Mansur'un canciğer arkadaşıydı.[511]

---

510 Kadı et-Tenuhi, Age. 73 el-Bağdadi, tasavvufçuların çoğunun Hallac'ı tasavvufa nisbet etmeyi red ettiğini ve zındıklığa nisbet ettiğini kaydeder. S. 8/112-141. Dedesinin mecusi olduğu ve Hindistan'a gidip sihirbazlık öğrendiğini, Kur'ân gibi söyleyip yazabileceğini ve Kur'ân'a nazire yazmaya çalıştığını da söyler. Bütün bunlar ve diğer mel'anetleri hakkında geniş bilgi için bakınız. Hatib el-Bağdadi, Tarihu Bağdad, 8/112-141. Daru'l-Kitabi'l-Arabi, Beyrut, İbn Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, 11/132-144, Mektebetu'l-Maarif, Beyrut, 1966, İbn el-Esîfr, el-Kâmil fi't-Tarih, 8/126-128, Beyrut, 1966,

Hallac'ın hulul ve ittihad anlamlarıyla dolu şiirlerinden aldığımız bazı örneklerin tercümesini veriyoruz:

"Nadide miske anber karıştığı gibi ruhun ruhumla yoğrulmuştur,

Sana bir şey dokunursa bana dokunmuş olur, zira sen benim ve hiç ayrılmıyoruz,

Duru suya içkinin karıştığı gibi ruhun ruhuma karışmıştır,

Sana birşey dokunursa bana dokunmuş olur, zira her halukârda sen benim." Adı geçen yerlere bakınız.

511 Feriduddin Attar, Tezkiratu'l-Evliya, 2/109

Onun için İbn en-Nedim şöyle diyor: "Hallac hükümdarlara Şia mezheplerinden, halka tasavvuf mezhebinden görünüyor ve uluhiyyetin kendisinde hulul ettiğini iddia ediyordu."[512]

Bütün bunlara rağmen tasavvuf şeyhlerinden hicri 371 yılında ölen Muhammed İbn Hafif'in "Hüseyin İbn Mansur (Hallac) rabbani bir alimdir"[513] dediğini görüyoruz. Yine Hallac'ın söylediği batınî zırvaların tasavvufi ilminin zirvesi olduğunu söyliyen kişiler olduğunu müşahade ediyoruz. Mesela, "Kur'ân'da herşeyin bilgisi vardır. Kur'ân'ın bilgisi sûre başlarındaki hurufi mukattadadır. Bu harflerin bilgisi de elif lam'dadır." gibi.[514]

Tasavvufçu Hallac ve Şii Ebu'l-Hattab'da hululu incelediğimiz zaman ikisinde de aynı ve ortak olduğunu görüyoruz. Hallac dua ederken şöyle diyor: "Ey ilahların İlahı ve rablerin Rabbi, ey kendisini uyku ve uyuklama almıyan! Kulların benden dolayı yoldan çıkmaması için nefsimi bana geri ver. Ey kendisi ben ve ben kendisi olan! Benim kişiliğimle senin hüviyetin arasında hadîs ve kadîm olma dışında hiçbir fark yoktur."[515]

Yine Hallac'ın yanında bulunan bir kağıtta "Rahman ve Rahim olandan falan oğlu filana..." ibaresi yazılı bulunmuştur.

512 İbn en-Nedim, el-Fihrist, 269

513 Tabakatu's-Sufiyye, 307

514 Tashihu'l-İtikad, 218

515 Erbau Nususin Tetealluku bi'l-Hallac, 59

Bütün bunları Rafızi Ebu'l-Hattab eş-Şii'nin mezhebiyle karşılaştırırsak aradaki ortaklık ve benzerlik kendiliğinden açığa çıkar. Bu adam Allah'ın Ali ve evlidanın ruhunu yarattığı, alemin işlerini onlara bıraktığı, onlar da yeri ve gökleri yarattıklarını iddia eder. Onun için rukuda 'sübhane rabbiyel azim', sucudda da 'süphane rabbiyel a'la' diyoruz, çünkü Ali ve evladından başka ilah yoktur, en büyük ilah ise, onlara alemin idaresini bırakın ilahtır, der.[516]

Şüphe yok ki bu sözlerle Hallac'ın sözleri aynı kaynaktan kaynaklanıyor, aynı inancı dile getiriyor ve aynı hedefi hedefliyor. O da müslümanları gerçek inançlarından uzaklaştırmak, şirke boğmak, devletlerini yıkmak, birlik ve beraberliklerini dağıtmaktır.

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki hicri üçüncü asırda tasavvufçuların mezhebi ile Şia mezhebi inanç ve yol olarak aynıdır. Hallac, Cuneyd el-Bağdadi ve eş-Şıblî gibi hicri üçüncü asırda yaşamış tasavvuf meşhurlarının arkadaşı ve sırdaşı idi. Bizzat Cuneyd el-Bağdadi, idam edilirken Hallac'a "Sen rububiyyetin sırlarını ifşa ettiğini (açıkladığın) için Allah seni demirle cezalandırdı" şeklinde yazmıştır.

Eş-Şibli de şöyle anlatıyor: Ben ve Hallac aynı idik. Ancak o konuştu, ben ise sustum."[517]

Belirttiğimiz gibi tasavvufçular inanç ve hedef olarak Şia ile bir olmuşlardır. İkisi de hulul inancını taşımıştır. Ama Allah'ın ruhunun kimde hulul ettiği

---

516 İtikadatu Fıraki'l-Muslimin ve'l-Müşrikîn, 57

517 Tarihi Bağdad, 8/121

konusunda ihtilaf etmişlerdir. Ortak hedefleri de müslümanların inançlarını bozmak, İslâm devletini yıkmak, Müslümanların birliğini bozmaktır.[518] Geçmişte böyle oldukları gibi tasavvufçular çağımızda da aynı amaca hizmet etmişlerdir. Şimdi de çağdaş örnekler üzerinde duralım:

Geçmişte olduğu gibi çağımızda da tasavvuf çevrelerinin birçoğu zalim yöneticilerin ve emperyalist işgalcilerin yanında yer almış ve onlarla işbirliği içinde olmuştur. Zalim yöneticilerin ve emperyalist işgalcilerin kendilerine bol keseden verdiği mallarla daima kazanları kaynamış, bolluk ve refah içinde yaşamışlardır. Halkları uyuşturması ve kolay yutulan bir lokma haline getirmesi için zalimler ve sömürgeciler onları kullanmış ve işbirliği yapmıştır. Rahatları bozulmadığı müddetçe, insanların çektiği çile ve sıkıntıları görmezlikten gelmiş ve duymamaya çalışmışlardır. Üstelik bu tavrı tasavvufun bir ilkesi ve hareket metodu haline getirmişlerdir. Tasavvufun meşhurlarından Abdulvahhab eş-Şa'rani bunu şöyle dile getirir:

"Zamana ve ehline uymayı, dünya işleri ve idaresinde de olsa başlarında bulunan kişilere (yöneticilere) kötü bakmamayı kardeşlerimize emretmeye söz verdik. Bütün bunlar, o kişileri yücelten Allah'a karşı bir edeptir. Çünkü yükselttiği herkesi bir hikmetle yükseltmiştir. Sonra kendilerini kimse dinlemediğine göre, onlara kötü gözle bakmanın ne anlamı olur? Verilen bu söze bağlı kalıp onunla amel edenler insanlardan çok

518 Abdurrahman Abdulhalik, el-Fikru's-Sufi fi Dav'i'l-Kitab ve's-Sunne, 413-432. Bundan sonrası Muhammed Fahr Şakfe'nin et-Tasavvuf Beyne'l-Hakkı ve'l-Halk, 185 kitabından alınmıştır.

azdır. Hisbe görevlisi, vezir ve başkaları için "Bu alçaklar neden bizden üstün olsunlar ki biz onların babalarını biliyoruz, falan kişinin babası çöpçü, filan kişinin babası gemi tayfası, falanın babası çiftçi idi, gibi hezeyanlarda bulunurlar. Bugün insanlara bu ölçüyü kim tatbik ederse zamanının bereketinden mahrum kalır."[519]

eş-Şa'rani yine şöyle diyor: "Bir sultan veya emir yahut bir büyükle bir araya geldiğimiz zaman, kendisi salih bir kişi olmasa bile ondan bizim için dua etmelerini istemek üzerimizde bir borçtur.[520] Çünkü Allah, halkları arasında büyük olan bu insanların dualarını red edip onları utandırmaktan utanç duyar. İnsanlardan bu sırrın farkına varanlar pek azdır. Günümüzün Mısır hükümdarı olan Davut Paşa'ya dokuzyüz kırkbeş yılında aylardır halledemediğim birtakım işler için Kale'de başvurduğumda bu işlerimin halli için bana dua etmesini istedim. Kale'den iner inmez bu işlerimin hepsinin halledildiğini gördüm. Bunu bil ve onunla amel et."[521]

---

519 El-Bahru'l-Mevrud, 292'den naklen et-Tasavvufu'l-İslami fi'l-Edebi ve'l-Ahlak, 2/301

520 1979 yılında Mısır devlet başkanı Enver Sedat toplumun muhtelif kesimlerinin temsilcileriyle toplantılar yapıyordu. Bu toplantılar televizyonda halk gösteriliyordu. Din adamlarıyla yaptığı bir toplantıda alimler İslâm hükümlerinin gözetilmesini ve toplumda egemen kılınmasını isterken, aralarında bulunan tarikatlar konfederasyonu başkanı şeyh es-Sutuhî, Enver Sedat'a binlerce methu sena ve duada bulunduktan sonra Mısır'da tasavvufun ve tarikatların daha çok yayılabilmesi için devlet bütçesinden kendilerine daha çok yardımların yapılmasını istedi. Bütün Mısır halkı televizyonda buna şahit oldu. Enver Sedat'ın İslâm ve müslümanlar hakkında ne kadar hayır düşündüğü müslümanların malumudur.

521 el-Bahru'l-Mevrud, 293'den naklen et-Tasavvufu'l-İslami, fi'l-Edebi ve'l-Ahlak, 2/309

İslâm yolundan sapmış birtakım tarikatlar, tarihte putperest zencilerden bile daha çok emperyalizme boyun eğmiş ve onunla işbirliği yapmıştır. Fransız sömürgecilerden başkan Philip Foundacy şöyle der: "Afrika'daki idarecilerimiz ve askerlerimiz dini tarikatları daha çok yaymağa ve çoğaltmaya mecbur kalmışlardır. Çünkü Bilido, Hacun adıyla bilinen putperest birçok tarikattan veya zenci meşhur sihirbaz ve kahinlerden daha çok Fransız yönetimine karşı itaatkar ve onunla işbirliği içindeydiler."[522]

Tarihu'l-Arab el-Hadis ve'l-Muasır kitabının yazarı "Cezayir'de Fransa ile işbirliği yapanlar" başlığı altında şunları söylemektedir: "Bu kitle Fransız okullarında okuyan ve emperyalizmin Araplar'la ilgili bütün bağlarını körelttiği gençlerden oluşur. Birtakım hurafe ve bidatlar yayan, mücadele alanında hezimet ve teslimiyyet ruhunu yayan, emperyalizm lehine casus olarak çalışıp onunla işbirliği yapan tasavvuf tarikatları yanında işlerinde Fransız yönetimiyle işbirliği halinde bulunan memur, parlamenter ve subaylardan bir kitle de bunlara ilave edilebilir."[523]

Şüphe yok ki Avrupalılar bunu kavramış ve tarikatları emperyalizm içinde kullanmışlardır. Mısır millî kahramanlarından Mustafa Kâmil "el-Meseletu'ş-Şarkiyye" kitabında okuyucunun kulağına şunları söylemektedir: "Fransızlar'ın Tunus'ta Kayravan şehrini işgal etmeleri çok enteresandır. Fransız bir adam İslâm'a girmiş ve Seyyid Ahmed el-Hadi adını almış, İslâm'ı öğrenmeye çalışmış, iyi bir seviyede öğrendikten sonra

---

522 el-İstimaru'l-Fransî fi Afrika es-Sevda', 52

523 Tarihu'l-Arab el-Hadis ve'l-Muassır, 373

Kayravan'da büyük bir caminin imamı olmuştur. Fransız askerleri Kayravan'a yaklaşınca halk savunmak için hazırlanmış, mescidde bulunan bir yatırın kabrine bu konuda danışması için bu imama başvurmuşlardır. Bunun üzerine imam Seyyid Ahmed yatırın sandukasına girmiş, bir süre sonra çıkarak böyle bir işe girişmeleri halinde başlarına gelecek büyük felaketten kendilerini şiddetle sakındırmıştır. Onlara "Şeyh size teslim olmanızı söylüyor, çünkü memleketin mağlup düşmesi artık kesinleşmiştir," dediğini nakletmiştir. Cahil halk onun sözüne uymuş ve Kayravan şehrini hiç savunmamışlardır. Böylece Fransızlar 26 Ekim 1881 yılında elini kolunu sallayarak şehre girmişlerdir."

Nitekim Ticani tarikatının şeyhleri ve mensupları Cezayir'de Fransa'nın çıkarları için en fazla çabalayan kişiler olmuşlardır. 1870 yılında Orly adında Fransız bir kadın, Ticani tarikatının zaviyesine kadar sızarak zaviye şeyhi Seyyid Ahmed'le evlenebilmiştir. Seyyid Ahmed ölünce kardeşi Seyyid Ali ile evlenmiştir. Böylece Fransız kadın Ticaniler nezdinde kutsallaşmış ve kendisine "Zevcetu's-Seyyideyn (iki seyyidin eşi) künyesini vermişlerdir. Katolik bir hıristiyan olarak kalmasına rağmen geçtiği toprağı öpmüş ve onunla teberruk etmişlerdir.

Fransa bu kadına Şark madalyası vermiştir. Bunu vermenin sebepleri arasında da şunu belirtmektedir: Bu Fransız kadın Fransa'nın istediği ve beğendiği tarzda Ticani zaviyesini idare etmiş, o olmasaydı Ticani Cezayirliler'in elinden çıkması imkansız gibi görünen büyük çiftlikleri, meraları ve verimli toprakları Fransa'ya kazandırmıştır. Üstelik Fransa için birbirine kenetlenmiş

bir saf halinde savaşan Ticani birçok mürid ve mücahidi de Fransa'ya kazandırmıştır."

Ticani tarikatının kurucusu Ahmed et-Ticani'nin halifesi ve en büyük Ticani postunun sahibi Şeyh Muhammed el-Kebir bu tarikatın merkezi sayılan Ayn Madi şehrinde Fransız delegasyonu huzurunda 26 Zilhicce 1320 hicri tarihinde yaptığı konuşmada şunları söylüyordu:

"Gönüllerimizin sevgilisi Fransa'ya maddi, askeri ve siyasi olarak yardım etmek bize borçtur. Onun için başa kakma veya iftihar olarak değil, belki görevi yerine getirme ve karşılığını Allah'tan bekleme kabilinden söylüyorum ki Fransa memleketimize gelmeden ve şerefli askerleri topraklarımızı işgal etmeden önce atalarımız Fransa'ya katılmak ve ondan yana olmakla çok iyi etmişlerdir."[524]

Bu tarikatın kurucusu Ahmed et-Ticani'nin de İslâm inançlarına karşı amansız bir düşmanlık beslediği sapıklıklarla dolu kitaplarından anlaşılmaktadır. Cevahiru'l-Maanî isimli kitabında şunları söylüyor: "Kafirler, mücrimler, facirler ve zalimler hepsi Allah'ın emrini yerine getiriyorlar ve onun emri dışına çıkmış değildirler."[525] Yine "Arif bir şeyh kendi cesedinden ruhunu başka bir adamın cesedine nakledip o adamı dilediği işlerde kullanabilir."[526]

524 Mehazi'l-Veliyyi'ş-Şeytani, 13

525 Cevahiru'l-Maani, 221

526 Cevahiru'l-Maani, 16

Aynı kitapta yine şöyle diyor: "Tarikatımıza giren kişiye arkadaşından yahut veli olsun başkası olsun, başka kişilerden dünya ve ahirette hiçbir korku yoktur. Dünya ve ahirette ne şeyhinden, ne başkasından, ne Rasûlullah'tan, ne de Allah'tan ona kimse zarar veremez."[527]

el-İfadetu'l-Ahmediyye adlı kitabında da "Dünya yaratıldığı günden, sur'a üfürülünceye kadar Allah'ın ne kadar velisi varsa şu iki ayağımın altındadır"[528] der.

Cevahiru'l-Maani kitabında da "Cuma ve pazartesi günleri yüzümüze bakan kimse hesapsız ve cezasız cennete girer."[529] "Kafir ise, mümin olarak ölür."[530] demektedir. Bu neviden saçmalıkları saymakla bitmiyecek kadar çoktur.

Uzaklara gitmeye gerek yok. Suriye'deki tarikat mensuplarının Fransız işgali karşısında kılları bile kıpırdamadığı, aksine din adına Fransızlar için ayin ve törenler düzenlediği hepimizin malumudur. Onun için Fransızlar bu tarikatları gittikleri yerde teşvik etmiş, hatta Ticani tarikatını Suriye'ye kendileri sokmuşlardır. Çünkü halkın uyuşturulması ve hamiyet damarlarının öldürülmesi için en etkili silah olduğunu çok iyi biliyorlar.[531]

527 Cevahiru'l-Maani, 104

528 el-İfadetu'l-Ahmediyye, 63

529 Cevahiru'l-Maani, 170

530 Cevahiru'l-Maani, 163

531 Fransızlar'ın Merakeş'i işgali sırasında Ticani tarikatı ve başka tarikat mensuplarının onlarla işbirliği içinde olmaları ve duyarsız kalmaları konusunda bakınız. Tantavi Cevheri, el-Cevahir fi Tefsiri'l-Kur'âni'l-Kerim, sayı 8, c. 30, Şaban 1385, sayfa 21

Tasavvufçuların emperyalistler ve zalim yerli tağutlarla işbirliği içinde oldukları, onlara karşı çıkacakları yerde methu senalarla yaltaklık yaptıklarına dair çağdaş örneklerden biri de Mısır tasavvufçularının Kral Faruk'a karşı tavırlarıdır. Şeyhlerine bir hırka bağışladığı için Kral Faruk'a yapmadıkları dua ve yaltaklanma kalmamıştır. Şeyhlerinin sözlerine kulak verelim:

"Efendimiz! Bu hırka Allah'ın size verdiklerinin bir sembolü, Faruk'un temiz kalbine Allah'ın saçtığı büyük lütuflardan bir lütuftur. Allah'ın sizi ne kadar pakladığını ve ruhunuzun ne kadar aklandığını göstermektedir.

Tasavvufçulara bu ikramınız, temiz kalbinizden, bir nurdan başka bir şey değildir. O nur yolumuzu aydınlatıyor, bizi doğru yola iletiyor. Nurumuzu senden alıyoruz, hidayetinle hidayet buluyoruz, hidayet ve ilhamı yüce ruhunuzdan alıyoruz.

Bugün, huzurunuzda bulunmaktan şeref duyduğum şu anda söz veriyorum ki yüce şahsınıza sonuna kadar ihlasla bağlı kalacağım. Allah seni katından bir ruh ile desteklesin, şeref hullesini sana giydirsin, ordularıyla desteklesin, yardımlarını senden esirgemesin ve daima koruması altında bulundursun."[532]

Rahatları bozulmadıkça ve sömürü çarkları durdurulmadıkça memlekette hakim olan kişinin yolu, inancı, uygulaması ve cinsiyeti onlar için hiç önemli değildir. Zalimlere, tağutlara ve işgalcilere karşı bir tedbir alma ihtiyacını bile görmezler. Nitekim tasavvufun

532 Muhammed Fahr Şakfe, et-Tesavvuf Beyne'l-ve'l-Halki, 216, 25/3/1947 tarihli Mısır gazetelerinden naklen,

meşhurlarından olan Ataullah el-İskenderi -ki tasavvufçular hep tazim ve tebcille anarlar- tedbir almanın gereksizliğini savunarak bu konuda "Kitabu't-Tenvir fi Iskati't-Tedbir" kitabını yazmış ve teslimiyeti bir inanç olarak sunmuştur. En yüce hikmetlerden saydıkları bazı sözlerine bakınız:

"Tedbir alayım diye çabalama, başkasının yaptığı işi kendin yapmaya kalkışma", "Himmetlerin yarışması kader surlarını geçemez."

Bütün bunlardan dolayı zalim tağutların ve emperyalistlerin tasavvufçuları mallara boğdukları ve en yakınlarından yaptıklarını görünce şaşmamak lazımdır. Bakıyoruz, devlet ricalinden ve işgalcilerden nice meşhurlar memleketin gerçek savunucusu ve İslâm için çalışan müslümanları karşılamak yahut onunla görüşmekten fersah fersah kaçarken, ülkenin ücra bir köşesinde yapılacak tasavvufi bir tören için yüzlerce kilometre yola katlanarak uzak yerlere gittikleri ve orada saatlerce siyasi manevralar yaptıklarını görüyoruz.[533]

Aynı şekilde Allah'ın dini için çalışan ve memleketlerinin yükselmesi yolunda hiçbir zorluktan yılmayan samimi müslümanlara zalimler ve tağutlar dünyayı zindan ve hayatı cehennem yaparken, onları kendine en büyük düşman ilan eden ve nefis tezkiyesiyle

533 Memleketimizde her yıl yapılan Mevlana ve Hacı Bektaş törenleri bunun bildiğimiz çarpıcı örnekleridir. İslâm aleminin her tarafında durum budur. Mısır'da malum devlet başkanlarının halka bu gibi yerlerden siyasi mesajlar veya dini tebrikler yayınladıkları, kamera önünde değişik pozlar verdikleri malumdur. Aynı şekilde Suriye ve Irak devlet başkanlarının zaman zaman bu nevi ayinlere katılarak halka birtakım mesajlar verdikleri bilinmektedir.

uğraştığını söyliyerek vatandaşların gözlerini boyayan, siyasetle işimiz yoktur felsefesi sahibi tarikat çevrelerinin İslâm aleminin her tarafında serbestçe örgütlendiklerini, toplantı ve ayinler yaptıklarını, hatta devlet adamlarıyla kol kola girdiklerini, kitlelerin yüzlerce kilometre yol alarak toplantı ve ziyaretlerine gittiklerini, bütün bunlara rağmen yönetici çevrelerin veya işgalci kesimlerin olanlara göz yumduğunu müşahade ediyoruz.[534]

Tasavvuf ile Şia arasındaki bağları ve benzerlikleri özet olarak şöyle sıralıyabiliriz: Batınî ilim, masumiyet, keramet, hırka, takiyye, tarikat, hulul ve ittihad. Bunları misallerle kısaca açıklayalım.

Batınî ilim: Cuneyd el-Bağdadi bizzat kendisine ledunni ilmin verildiğini söyler.[535] Bu ilim, tasavvufçuların sahiplendikleri ve kendi tekellerinde kabul ettikleri ilimdir. Çünkü sadece kendilerinin Allah'ın ehli olduklarını Kur'ân ve hadiste bulunan batınî ilim sırlarının sadece kendilerine verildiğini iddia ederler. Bütün tasavvuf kitaplarında ve tasavvuf erbabında bu şaşmaz bir

534 Suriye'de müslümanlardan bir kesime yönetimin Hama kentini mezar yaptığını bütün dünya biliyor. Buna mukabil yine Suriye'de ikamet eden ve geniş bir nüfuza sahip olan bir şeyh efendi etrafına binlerce mürid toplıyarak törenler ve ayinler yapar, canı istediği zaman Suriye sahasıyla yetinmiyerek ülkemizi de kolaçan eder, her kesimden binlerce insanı etrafına toplar, her türlü bidat ve hurafeleri yayarken, iki yönetimin de buna seyirci kaldığı bilinmektedir. Çünkü şeyh efendi iki yakaya da siyasetle işi olmadığı, Hama'da binlerce müslümanın öldürülmesinin yerinde bir uygulama olduğu, sadece nefis tezkiyesiyle uğraştığı mesajını vermiştir. Bunun örnekleri pek çoktur. Tasavvufi birer tarikattan ibaret olan Kadiyaniler'in, Bahailer'in ve benzeri kitlelerin İngiliz emperyalizmine hizmetten başka rolleri bulunmadığı herkesin malumudur

535 el-Luma', 9-12, Muhammed Fahr Şakfe, et-Tasavvuf Beyne'l-Hakki ve'l-Halk, 134-140

ilkedir ve yukarıda da açıklandığı gibi onlara Şia'dan geçmiştir.

Masumiyet: Şia'da masum imam inancı olduğu gibi tasavvufa geçmiştir. Tasavvufçular bu masumiyeti şeyhlerine, evliya dedikleri kişilere ve büyüklerine tanırlar. Nitekim İmam Cafer es-Sâdık'ın masum olduğunu söyliyen ilk Şii, Kufeli Şia kelamcısı Hişam İbn el-Hakem'dir.

Tasavvufun meşhurlarından Kelabâzî şöyle diyor: "Nebilerini masum kılması ve evliyasını fitneden muhafaza etmesinde Allah'ın letaifi sayılamıyacak kadar çoktur."[536] Görüldüğü gibi bu masumiyeti Kelabazi kurnaz bir şekilde başka bir üslupla dile getirmektedir.

Masumiyet konusunda şia ile tasavvuf arasındaki bağı İbn Arabi'nin şu sözleri açıkça göstermektedir: "Batın (gizli) imamın şartlarından biri masum olmasıdır. İmamdan başka birisinin böyle bir masumiyeti olmaz."[537]

---

536 et-Taarruf, 99

537 Aynı şekilde Celaleddin er-Rûmi de Hallacı Mansur'un masum olduğunu söylemiştir. Çünkü ona göre sofunun kalbi Allah'ın emrinin yeridir ve Allah dilemedikçe sofu dileyemez. Bkz. Ahmed Eflaki, Menakibu'l-Arifîn, 302, Terc. Tahsin Yazıcı, Hürriyet Yayınları, İst. 1973.

Celaleddin er-Rûmi, Hallac'ı büyük tazimle ve saygıyla anar. Onun için şöyle der: "Ben Hakkım, sözü Mansur'un dudağında nurdu." Ben Allah'ım, sözü Firavn'ın dudağında ise yalandı." Bkz. Mesnevi, c. 2, beyit 1264

Yunus Emre de Hallac'ı aynı şekilde övmektedir. Bkz. Ord. Prof. M. Fuad Köprülü, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, s. 268. Geniş bilgi için bkz. Hasan Küçük, Tarikatlar, s. 220, İst. 1980, TÜRDAV yayınları.

Nitekim İbn Arabi felsefesini oluştururken Şia'nın kavram ve anlayışlarını oluduğu gibi almış bulunmaktadır. Mesela bunlardan mehdilik konusunu ele almış, fasıl ve bölümler halinde incelemiş ve buna dair "Ankâu Mağrib" adında bir de kitap yazmıştır. Aynı şekilde Futuhatı Mekkiyye kitabını tasavvufi kılıf giydirdiği Şia'nın görüşleriyle doldurmuştur. Mesela Hakikatı Muhammediyye düşüncesini Şia'dan almış ve vahdet-i vücud felsefesinde yine Hakikatı Muhammediyye düşüncesine dayanmıştır. Yine Şia'nın nûr düşüncesini felsefesinin temeli yapmış ve evliyanın Muhammed'in nurundan doğan nurani varlıklar olduğunu söylemiştir. "Selman bizim ehli Beyt'tendir" hadisini ele alarak Selman-ı Farisi'nin insanlar için nuriyye nurunun kapsamlığına dair en ideal örnek olduğunu belirtmiştir.

İbn Arabi Şia mezhebini yakından tanımıştır. Öyleki Şia'nın cevheri sayılan görüşlerini eleştirerek zahir imamın değil, gizli imamın masum olması gerektiğini söylemiş ve Hişam İbn el-Hakem'in nübüvvetten çıkardığı masumiyet inancını İbn Arabi zahir imamdan gizli imama giydirmiştir. Onun için denilebilir ki İbn Arabi tasavvufi fikirlerini Şii bir kalıba dökmüştür.

İbn Arabi'nin tasavvufta Şia ile bağlarını şu sözleri daha açık bir şekilde göstermektedir: "Şüphesiz Ali (gizli) ilim ashabındandır. Başkaların bilmediklerini Allah'tan bilen kişilerdendir."[538]

Keramet: Tasavvufçuların karakteristik vasfı keramete sarılmalarıdır. Keramet dedikleri şeylerle Şia'nın imamları için kabul ettiği mucizeler arasında tıpatıp

538 Futuhatı Mekkiyye, 1/260

benzerlikler bulunmaktadır. Bunun örnekleri sayılamıyacak kadar çoktur. Müşahade etmek için mesela, Menakibu'l-Kulub fi Muameleti Allâmi'l-Guyûb, Şifau'l-Alîl Tercemetu'l-Kavli'l-Cemîl, el-Envaru'l-Kudsiyye fi-Menakibi'n-Nakşibendiyye, et-Tabakatu'l-Kübra (Levakihu'l-Envar) gibi kitaplara bakmak yeterlidir. Bu alanda, din, akıl ve mantık ölçüsü tanımamaktadırlar.

Takiyye: Bilindiği gibi takiyye Şia mezhebinin temel ilkelerindendir. Bir tehlikenin varlığı halinde korkudan gerçekleri gizlemek ve konuşmamak demektir. Tasavvuf da ilke olarak bu prensibi almış, ama insanlardan saklı tutmuştur. Hulul ve ittihad inancına saptığı ve kendisini bekliyen tehlikeyi gördüğü anda bundan dolayı eziyet görmemek için tasavvufçular -basit insanlara karşı da olsa- bunu gizlemeye ve karşı tavır takınmaya gitmişlerdir. Mesela, Cüneyd el-Bağdadi'nin kendisi takiyye yapar ve onunla gizlenirdi. Öyle ki tevhid ilminden ancak evinin içinde ve evinin kapısını kilitleyip anahtarını yastığın altında sakladıktan sonra ancak sözederdi. Halkın Allah'ın velilerini ve has kişilerini yalanlayıp onları küfür ve zındıklıkla itham etmesi hoşunuza gider mi? derdi.[539] eş-Şa'rani, bunun sebebinin halkın Cuneyd' hakkında ileri geri konuşması olduğunu söylemiş[540], ölünceye kadar da fıkıh maskesini kullanmıştır.[541]

Takiyye konusunda durum bu şekilde açık olmasına rağmen bu gerçek hicri dördüncü asrın başlarına kadar birçoklarına gizli kalmış veya üzerindeki perde yırtılmamıştır. Ancak Hallac yakalanıp onun ilah olduğuna

---

539 eş-Şa'rani, et-Tabakatu'l-Kubra, 1/10

540 eş-Şa'rani, et-Tabakatu'l-Kubra, 1/10

541 eş-Şa'rani, et-Tabakatu'l-Kubra, 1/10

inanan birtakım kişilerle beraber yargılandıklarında bu gerçek olduğu gibi açığa çıkmıştır. Bunlar Hallac'ın ölüleri diriltiğine inandıklarını itiraf etmelerine rağmen, Hallac bunu takiyye yaparak inkar etmiştir. Nitekim eş-Şiblî de takiyye yapan bu kişilerdendi. "Ben ve Hüseyn İbn Mansur el-Hallac birdik. Ama o açığa vurdu, ben ise gizledim." demiştir.[542]

Hırka: Tasavvufçular Hz. Ali'nin hırkayı Hasan el-Basri'ye giydirdiğini ve tarikata bağlı kalacağına dair ondan söz aldığını, onun da Cuneyd el-Bağdadi'ye verdiğini iddia ederler.

İbn Haldun bu konuda şöyle der: Bu da kesin olarak gösteriyor ki tasavvuf Şia ile bağlantılıdır. Bunu ashaptan sadece Hz. Ali'ye tahsis etmeleri Şiilik kokusu taşımaktadır.[543]

Tarikat: Tarikatların Şia ile bağlantılı olduğunu bütün kaynaklar kaydetmektedir. Zaten tarikat şeyhlerinin çoğu ehli beyte nisbetlerini iddia eder ve tasavvufun Hz. Ali yolu ile geldiğini söylerler. Tıpkı Şia'nın imamet ve masumiyet gibi özelliklerin Hz. Ali ve soyu yolu ile geldiğini söylediği gibi. Yine Şia'da imamet konusunda olduğu gibi tarikat reisliği de babadan oğula geçmektedir. Başta Bektaşi tarikatı olmak üzere tarikatların genelde Şia'nın prensiplerini benimsediği, Bektaşi tarikatının on iki imam inancını ve diğer inançlarını taşıdıkları bir gerçektir. Aynı şekilde Rifai tarikatı prensiplerinden olan gizli halvet de bu tarikatın Şia ile benzerliğini gösterir. Bu tarikat mensupları her sene yedi gün itikafa çekilirler ki ilki

542 Erbau Rususin Teteallaku bi'l-Hallac, 19, Tarihu Bağdad, 8/12

543 İbn Haldun, Mukaddime, 233

Muharrem ayının on biridir. Bugün de Hz. Hüseyin'in şehid edildiği gündür.[544] Bu uygulama Şia'nın uygulamasının aynısıdır.

Tasavvufun Şia ile beraberliğini gösteren yönlerden biri de kutsal mertebeleridir. Tasavvufçular piramitsel mukaddes bir sıra oluşturmuşlardır. Bu sıra kutupla başlar ki şianın imamına tekabül eder. Bu sıra Ebdal, Evtad, Efrad, Rukban, Kelametiyye v.b. sınıflarla devam eder.

Nitekim Ahmed Emin, tasavvufun bu makamlarının mehdilik düşüncesi ve dallarına bağlı ve benzer olduğunu, mehdiliğin kutupluğun esası olduğunu belirtmiştir. Tasavvufçular hortlaklar ülkesi gibi ruhlardan bir ülke tasarlamışlardır. Bu ülkenin başına da kutbu getirmişlerdir ki Şia'daki mehdi veya imamın mukabilidir.[545]

Hulul ve ittihad: Hulul ve ittihad inancının Şia'da erken bir dönemde başladığı, ve gulatı Şia'nın bariz niteliklerinden olduğu bilinmektedir. Hatta Sebeiyye fırkasının bu işte öncülük ettiği malumdur. Batınıyye, Nusayriyye, İsmailiyye gibi Şia'nın sapık diğer kollarında hulul ve ittihad inancı temel inançlardandır. Bu inanç Şia yolu ile tasavvufa geçmiş, değişik isimler ve kılıflarla bunu tarikatlar prensip edinmiştir. Hallac'ın, Bistami'nin, Suhreverdi'nin, İbn Arabi ve tabilerinin vahdet-i vücud inancı, hulul ve ittihad anlayışından başka bir şey değildir. Daha önce bunlardan örnekler verildiği için ayrıca

544 el-Esraru'l-İlahiyye, 48

545 Ahmed Emin, Duha'l-İslâm, 3/245. Tasavvufun özellikle bu alanda Şia ile bütünlüğü konusunda hemen bütün kaynaklar ittifak etmektedir. Rifai ve Bektaşi tarikatlarının Şia ile bağlantısı hakkında bakınız. Abdurrahman Abdulhalik, el-Fikru's-Sufi fi Davi'l-Kitab ve's-Sunne, 370-388, 433-446,

üzerinde durmıyacağız. Sadece Ticani tarikatının şeyhinden bir örnek vermekle yetineceğiz.

Cevahiru'l-Maani kitabında Ahmed İbn Harazim şöyle der: "Zahirde Allah'tan başkasına ibadet veya secde eden herkes ancak Allah'a ibadet ve secde etmiş olur. Çünkü o elbiselerde tecelli eden (görünen) Allah'tır. O mabudların tümü Allah'a ibadet ve secde etmekte, celal salvetinden korkmaktadır. Celal salveti kulların ibadet etmesi için bu mabudlarda tecelli etmeden asli yapısıyla kullara açıkça görünseydi, uluhiyyet nisbetini Allah başkasına vermediği için bir anda bile bu mabudlar (varlıklar) yerle bir olurdu. Allah Hz. Musa'ya "Şüphesiz ben Allah'ım, benden başka ilah yoktur, bana ibadet et" demiştir. Lügatta ilah, gerçek mabud demektir. "Benden başka ilah yoktur" demesi, benden başka mabud yoktur, demektir. Onun için putlara tapanlar da ancak bana tapmış, tezellul ve boyun eğmede ancak bana boyun eğmişlerdir."[546]

Yine şöyle diyor: "Ariflere göre kesret vahdetin aynısı ve vahdet kesretin aynısıdır. Varlıkların çokluğuna ve unsurlarının dağılışına bakan kimse, çokluğuna rağmen hepsine bir bakış yapmış olur, vahdetin kendisine bakan da kesretten sonu olmıyan kesretle bakmış olur. Bu bakış, perdeliler için değil, sadece arifler içindir, vehdeti şeklen değil zevk olarak görenler içindir. Bu ise sözle ifade edilmez."[547]

546 Ahmed İbn Harazim (Ticani şeyhinin vird, zikir ve biyografisini yazan bir ticani müridi), Cevahiru'l-Maani, 1/184-185

547 Ahmed İbn Harazim Cevahiru'l-Maani, 1/184-185

Netice olarak biz de İbn Haldun'un dediği gibi tasavvufçuların İslâm'a yabancı bu sistemi Şia'dan iktibas ettiğini belirtmek istiyoruz. Zaten tasavvuf hırkasını giymeyi Hz. Ali'ye isnad etmekle onu tarikat ve inançlarının temeli yapmış ve Hz. Ali'yi tasavvufun imamı saymakla onu ilahlaştıran aşırı Şiiler'le birleşmiş olmaktadırlar. Kısaca Hz. Ali aşırı Şiiler'in mabudu sayıldığı gibi tasavvufun da imamı kabul edilmiştir. Nitekim Cuneyd el-Bağdadi'nin tarikatı, dayısı Seriy es-Sakati'den, o da Maruf el-Kerhi'den, o da Ali İbn Musa er-Rıza'dan aldığını söylemektedirler. Zaten Şia, tasavvufçuları daima bağrına basmıştır.

Diğer taraftan eşyanın tabiatı, şiilikle tasavvufun birbirine yakın olmasını gerektirmektedir. Çünkü Şia siyasi alanda hezimete uğramış, tasavvufçular da hayat alanında hezimete düşmüşlerdir. Hezimette ortaklık da nefisleri birbirine yaklaştırır. Zaten zayıfın zayıftan yana olması yaygın bir olgudur. Hayatın gerçekleri de göstermiştir ki kişi hezimete uğradığı zaman tasavvufçu olmakta ve hayata küsmektedir.[548]

Hallac Ve Hallac'ın Nakşibendiler'deki Yeri Ve Önemi

Nakşibendi tarikatı kitaplarının büyük bir kısmında Hallac'ın sözleri delil olarak alınmış, kendisine büyük övgüler yapılmış ve asılmasından dolayı da büyük bir üzüntü duyulmuştur. Buna benzer ibarelere tarikat kitaplarında devamlı olarak rastlamak mümkündür.

548 Bu kısım Muhammed Fahr Şakfe'nin et-Tasavvuf Beyne'l-Hakki ve'l-Halk, 185-192, kitabından alınmıştır.

Şeyh Ali Râmeytani şöyle diyor: "Şeyh Abdulkadir el-Ğucduveni'nin oğullarından birisi hayatta olmuş olsaydı Hallac asılamazdı."[549]

Hallac'ın idamına duyulan bu pişmanlık neden? Sürekli olarak hulul ve vahdet-i vücut akidesinin propagandasını yapıyor, herkese açıkça ve çekinmeden anlatıyor, rububiyet iddiasında bulunuyor, tevhidden bahsedenleri şirkle itham ediyor, Firavun ve şeytanı savunacak kadar ileri gidiyordu. Ayrıca hile ve kurnazlığıyla da meşhur olmuştu. Müridlerine falanca mıntıkaya doğru yürüyüşe çıkalım derdi. Yürüyüşe çıkacakları mıntıkanın belirli bir yerinde yemek ve meyve saklardı. Meyvelerin bulunduğu noktaya gelindiğinde, saklama işinden haberi olan bazı müridler saklanılan meyvelerin isimlerini sayarak bu meyvelerden isteriz derler. O zaman Hallac meyvenin saklandığı noktaya çekilip iki rekat namaz kılar ve istedikleri meyveleri de sakladığı yerden çıkarıp onlara verirdi.

Ebu Bekir bin Memşed el-Deynuri şöyle diyor: Deynura bize misafir olarak bir adam gelir. Biz de misafir kaldığı süre içerisinde çantasını gece gündüz elinden bırakmadı. Buna dayanamayan Deynurlular'ın bir kısmı çantayı aradılar. Çantada bir mektup bulundu. Mektubun Hallac'a ait olduğu ve birine yazılmış olduğu anlaşıldı. Mektubun başlığı şöyle: "Rahman ve Rahim olandan falan oğlu falana." Mektubu alıp Bağdat'a götürerek Hallac'a gösterdiler. Hallac mektubu görünce: "Evet bu yazı benim. Bu mektubu ben yazdım" dedi. Ona mektubu gösterenler "Önce peygamberlik iddiasındaydın, şimdi ilahlık mı iddia

549 el-Mevehib el-Sermediyye (99),

ediyorsun" dediler.[550] Hallac: "Hayır ilahlık iddia etmiyorum. Bu bizim akidemizdir. Bu yazıyı yazan Allah benim elim yazı yazmada aletten öteye geçer mi?" diye cevap verdi. Bu mektubu kendisine gösterenlere verdiği cevaptan dolayı idam edildiği söyleniyor.

Hallac bir çok sözünde zındıklığını açıklamaktan çekinmemiş ve Kur'ân okuyan birine "İstersem ben de onun gibisini yazabilirim" deme cesaretini göstermiştir.[551] Hallac müridlerinden birine gönderdiği mektupta şöyle diyor: "Allah seni şeriatın zahirinden korusun ve küfür hakikatını sana açıklasın. Çünkü şeriatın zahiri gizli bir küfür, küfrün hakikati ise açık bir marifettir."[552]

Hacca gitmek isteyipte gidemeyenlere Hallac şu fetvayı vermiştir: "Evinin bir odasını iyice temizlesin, odaya güzel kokular sürsün ve içinde tavaf etsin. Bu tavaftan sonra hac etmiş gibi olur."

İbni Kesir bu rivayetin ardından Hallac'ın müridlerine şu sözü söylediğini naklediyor: "Kim üç gün üst üste oruç tutupta orucunu dördüncü gün yapraklarla açarsa Allah Ramazan orucunun geri kalan günlerini ondan kaldırır."[553]

Hallac'ın kendilerinden üstadım ve arkadaşım diye bahsettiği şeytan ve Firavun'u överken şöyle der: "Üstadlarım ve arkadaşlarım İblis ve Firavun. Göklerde

550 Telbis İblis (171),

551 el-Riseletü'l-Kuşeyriyye (151), el-Muntazım (162/6), Tarih Bağdad (121/8),

552 Ahbar Hallac (35),

553 el-Bideyetü ve'n-Nihaye (140/11), et-Tabakat el-Kübra (16-17/1),

vahdaniyete İblis gibi inanan yoktu. İblis cehennem ateşiyle tehdit edildi ama davasından vaz geçmedi. Firavun da denizde boğuldu ama yine davasından vazgeçip taviz vermedi.[554] Hallac yaratılanın yaratanına karışması (imtizac etmesi) ve hülul akidesine davet edenlerin en ileri gelenidir. Bir şiirinde bunu şöyle dile getirir:

"Ruhunu ruhuma karıştırdın, içkinin saf suya karıştığı gibi.
Sana biri dokunursa bana da dokunur. Ve her halükârda seni ben olarak gördüm."[555]

Bir başka şiirinde Allah'ın kendi bedenine hulul ettiğini anlatıp şöyle diyor:

"Ben seven biriyim. Ve kendimi seviyorum. Biz bir bedene hulul etmiş iki ruhtan ibaretiz.
Beni görürsen onu (Allah'ı) görürsün, onu görürsen (Allah) bizi görmüş olursun."[556]

Bütün bunlardan sonra Nakşibendi tarikatı küfürden nasıl hali olabilir? Tarikatın en büyüğü olan Şah-ı Nakşibend Hallac'ın sözlerini delil olarak alıyor ve bir müridine Hallac'ın şöyle dediğini duymadın mı deyip şu şiiri okuyor:

Şiir Hallac'a aittir: "Allah'ın dinini inkâr ettim, bende küfür vaciptir. Ancak müslümanlarca kabihtir."[557]

---

554 el-Tavvasiyn Yazarı Hallac'ın kendisi (24-51-52)

555 el-Bideyetü ve'l-Niheye İbni Kesir (134/11), Tarih Bağdad (115/8),

556 Ahbar Hallac (16), et-Tavvasiyn Hallac'ın (134), Tarihi Bağdad (129/8),

Habibullah Can Canan: "Hulul ve vahdet-i vücudu Hallac "Enel hak" sözüyle açıklamıştır" diyor.[558]

Tarikat mensupları bu zındığı niye savunuyor ve sözlerini neden delil olarak alıyorlar. Çünkü onun fenafillah akidesine inanıyorlar. Prensipleri ve temelleri bu olan bir tarikattan ne beklenebilir. Bu tür şeyleri Peygamber (s.a.v.) söyledi. O zaman şeyhlerin iddia ettiği gibi bu tarikat sünnetten alınmamış ve sünnetle hiç bir ilişkisi yoktur. Zira sünnette "Enel hak", "Dünyada ve ahirette benden başkası yoktur" ibareleri bulunmaz.

557 el-Envar el-Kudsiyye (134-214), Ahbar Hallac (53),

558 el-Mevehib el-Sermediyye (276/277), Ahbar Hallac (16), el-Envar el-Kudsiyye (205),

Ek 3: MEHMET EROL’UN HATIRATINDAN

…Sene 1969. Hasan Basri Çantay'ın Kur'an-ı Hakim ve Meâl-i Kerim adlı kitabı elime geçti. Bir sene müddetle Risale-i Nurları karşılaştırdım. Allah'ın kitabını okudukça Said Nursi ve Risale-i Nur gözümde küçülmeye başladı. Bu nasıl Mehdi ki, her kitabında Kur'an'a muhalefet ediyor, kendini Kur'an'ın üzerine çıkarıyordu. Sanki kendisine yeniden bir vahiy geliyormuş gibi, indi tevillerle Kur'an'ı yorumlamaya çalışıyor. Kur'an'ı kendi maksatlarına alet ediyor, kendini Kur'an âyetleriyle teyid etmeye çalışıyordu. Hazret-i Ali, Abdulkadir Geylani, İmam-ı Rabbani gibi kişilere iftira ederek onlara isnad edilen sözlerle bu asırda kendinin ve eserlerinin zuhur edeceğini onlara söyletmiş oluyordu. Artık nazarımda yalancı, sahtekar, bir yerlerin adamı olduğu meydana çıkmıştı.

Cenab-ı Hakk'a çok şükür ki, bu tarihe kadar ömür verdi. Eğer Kadiri ve Nakşi (Süleymancı) tarikatlarında ecelim yetmiş olsaydı, müslüman olarak değil, Kadiri ve Süleymancı olarak ölmüş olacaktım. Eğer 1969'dan önce ölmüş olsaydım tam bir nurcu itikadında ölmüş olup, ebedi cehennemi boylamış olacaktım. Kadri, Nakşi, Nurcu olduğum zamanda dünyevi bir çıkar ve menfaatim yoktu. Samimi olarak ahiretimi kazanmak ve günahlarımın affedilmesi için gayret gösteriyordum. Cenab-ı Hak benim bu samimiyetimi bildiği için beni kendi kitabı ile karşı karşıya getirdi. Rabbime hamd olsun bana hidayet etti ve beni kendi kitabı ile selamete çıkardı.

1970 yılında bir bildiri yayınlayarak 1950 ile 1970 arasındaki geçirdiğim günlere tevbe ettim. Yeni baştan Kur'an-ı Kerim'deki İslâm'a yönelmiş oldum. Artık

Kur'an-ı Kerim'in son kitap, Hz. Muhammed'in son nebi ve resul olduğuna iman ettim. Kur'an'ı Kerim'in haber vermediği müceddid, Mesih-üd-deccal, Sahib-üz-Zaman, Mehdi-yi Muntazır, Gavs, Kutub gibi hadis diye uydurulmuş sözlerin istismarından kurtulup hidayet kitabı Kur'an'da karar kıldım. Sahih hadis ve sünneti kendim için prensip edindim. Bu anlayışa geldikten sonra bir görevim kalmıştı: Risale-i Nur kitaplarına karıştırılmış bine yakın batıl inançları kimin yazdığını araştırmak. Said Nursi'ye hüsnü zan edenlere göre bu hurafeleri, Said Nursi'den habersiz talebeleri yazmıştı. İşte ben bu meseleyi öğrenmek için, abilerle görüşmek istedim.

İlk önce Ankara'da Hacı Bayram semtinde bulunan Nur Dershanesine uğradım. Bekir Berk, Hüsnü ve Bayram Ağabeylere dedim ki; “hak ve batılın karışımından meydana gelen bu eserler gerçekten Said Nursi'ye mi aittir?” Bu sözüme şiddetli tepki gösterdiler. “Sen Risale-i Nuru anlamış olsaydın, bu soruyu bize sormazdın, çünkü bu risaleleri ne Said Nursi, ne de biz yazdık. Bu eserler baştan sona İlham-ı Rabbani'dir. Üstadımız Said Nursi bile Risale-i Nur talebesidir. Risale-i Nurlarda hata aramak, maksatlı kişilerin işidir”, dediler.

Bunlardan net bir cevap alamadığım için Kastamonu'ya hareket ettim. Kastamonu'da Bediüzzaman'a sekiz sene hizmet eden Mehmet Feyzi Efendi’yi ziyaret ettim. O da: “Kur'an-ı Hakimin otuz üç âyeti Said Nursi'ye işaret etmekte ve İmam-ı Ali (r.a.), Celculitiye ve Ercüze kitaplarında Said Nursi'nin bin dört yüz sene sonra zuhur ederek, Risale-i Nurları yazacağını bildirmiştir. Ayrıca Abdulkadir Geylani 9 asır önce Said Nursi ve eserlerinin ortaya çıkacağını müjdeleyerek beyan etmişlerdir” diyerek beni başından savmak istedi. Mehmet

Feyzi bu görüşünü, Bediüzzaman Said Nursi Tarihçe-i Hayatı, Yeni Asya Neşriyat, Temmuz 1994, s. 284'te beyan etmektedir.

Oradan doğruca Denizli'ye hareket ederek Ahmed Feyzi Efendiyi ziyaret ettim. Bu meseleleri onunla da konuştum. Yemin ederek; "Risale-i Nurdaki bütün yazılar, Üstadımız Said Nursi'ye aittir. Şakirtlerin (öğrencilerin) bütün yazıları Üstadımızın uygun görmesiyle Risale-i Nurlara girmiştir. Ona gösterilmeden ve okumadan hiçbir talebenin yazısı, şiiri, Risale-i Nura alınmamıştır", dedi. O da bana Said Nursi ve Risale-i Nur hakkında yazmış olduğu Maidetü'l-Kur'an adlı eserini gösterdi. En az kırk elli hadis ile Mehdi'nin geleceğini ve asırlarca beklenen Mehdi'nin Said Nursi olduğunu ispat etmeye çalıştı. Bu eseri Said Nursi tarafından tasdik edilerek tılsımlar mecmuasında neşir edilmiştir[559].

Denizli'den Isparta'ya hareket ettim. Husrev Beyle görüştüm. Üç günde ancak muvaffak olabildim. Ona dedim ki: "Bütün Risale-i Nurlar senin elinle yazıldı. Hiç kimse Risale-i Nurlara senin kadar vakıf değil." Bir takım hurafeleri anlattım. "Bunları sizler mi, yoksa Üstad mı yazdı?", dedim O da yemin ederek Üstadın yazdığını söyledi. "Bunlar sizce doğru mudur?", dedim. "Evet", dedi. Mesela Asa-yı Musa Risalesinde Isparta'daki umum Risale-i Nur talebeleri ve on üç fıkra ile tadil edilmiş bir mektup var. Üstad bunu tasdik etmiş[1]. Orada aynen şöyle yazılmaktadır: "Ve Risale-i Nur'un şakirtlerini, talebe-i ulum sınıfına dahil edip, münker, nekir suallerine Risale-i

---

559 Risale-i Nur külliyatından Tılsımlar Mecmuası, Müellif Bediüzzaman Said Nursi, Tenvir Neşriyat 1988, İst, Tılsım Mecmuasının Zeyli Maidetü'l-Kur'an s. 168-194.

Nurla cevap verdiklerini merhum kahraman şehid Hafız Ali'nin vefatıyla keşfeden ve hayatta bulunanlarımızın da yine Risale-i Nur ile cevap vermenizi rahmeti ilahiyeden dua ve niyaz eder; Hazret-i Kur'an-ı Azimüşşanın kırk tabakadan her tabakaya göre bir nevi i'cazı manevisini göstermesiyle ve umum kainata bakan kelamı ezeli olmasıyla ve tefsiri olan Risale-i Nur'un Mu'cizat-ı Kur'aniye ve Rumuzat-ı semaniye risaleleriyle ve Risale-i Nurun gül fabrikasının serkatibi gibi kahraman kardeşlerin ve şakirtlerin fevkalade gayretleriyle asr-ı saadeten beri böyle harika bir surette mucizeli olarak yazılmasına hiç kimse kadir olamadığı halde, Risale-i Nurun kahraman bir katibi olan Husrev'e “yaz” emri buyurulmasıyla, Levh-i Mahfuzdaki yazılan Kur'an gibi yazılması.”

Husrev'e dedim ki; “Levh-i mahfuzu hangi peygamber görmüştür, bir örnek verebilir misiniz?” Bu soru karşısında sustu. “Sen kim oluyorsun da Levh-i mahfuzdaki yazılan Kur'an gibi bir Kur'an yazıyorsun. Orayı görmeden orada yazılış şeklini nasıl bilebiliyorsun? Bu sözden tevbe et” dedim. Etmedi.

Bunda sonra İzmir'e döndüm. Karşıyaka'da tuz fabrikası olan bir nurcunun evinde toplandık. Sikke-i Tasdik-i Gaybi kitabında mevcut olan birinci şua, sekizinci şua, yirmi sekizinci lema, on sekizinci lemadaki Allah'a, Resulüne, kitabına, Hz. Ali (r.a.)’ye yapılan iftiraları anlattım. Bunlara inanmayan nurcu olamaz deyip bana karşı çıktılar. “Sen Risale-i Nurları anlamamışsın. Sikke-i Tasdik-i Gaybi, Risale-i Nurun hakkaniyetine bir delildir”, dediler.

“Bakınız”, dedim; “Üstad Said Nursi, Sözler Mecmuası 25. sözde Kur'an-ı Kerim'i şöyle tarif ediyor:

‘Şu alemi insaniyetin mürebbisi ... ve insaniyet-i kübra olan İslamiyetin ma ve ziyası... ve nev-i beşerin hikmet-i hakikiyesi ve insaniyet-i saadete sevk eden hakiki mürşidi ve hadisi. Ve insana hem bir kitab-ı şeriat, hem bir kitab-ı dua, hem bir kitab-ı hikmet, hem bir kitab-ı fikir, hem bir kitab-ı zikir, hem insanın bütün hacat-ı manevisine merci olarak çok kitapları tazammun eden tek cami-i bir kitabı mukaddestir,”.

Said Nursi Kur'an-ı Kerim'i böyle tarif ederken nurcular, Risale-i Nur kitapları için aynı tarifi yapıyorlar.

Müellifin (Said Nursi'nin) vasiyetnamesi münasebetiyle Halil İbrahim'in Risale-i Nur hakkındaki Nur şakirtleri namına yazdığı bir fıkrasının bir parçasıdır[560].

Halil İbrahim adlı bir nurcu, Risale-i Nur'u şöyle anlatıyor:

“Risale-i Nur, Nur'dan bir ibrişimdir. Kainat ve kainattaki varlıkların tesbihleri onda dizilmiştir.

Risale-i Nur, alıcı ve vericiyle cihazlanmış bir Kur'an ilaçlarıdır. Onun teli, lambaları, ampulleri ve bataryaları durumunda olan satırları, kelimeleri, harfleri öylesine düzenli ve öylesine mucizelidir ki, yarın her ilim, fen adamları, her meşrep ve meslek sahipleri, gerek gayb aleminden (görünmeyen dünyalardan), gerek görünen âlemden ve gerek ruhlar âleminden, kainatta cereyan eden

---

560 Risale-i Nur külliyatından Asa-yı Musa Bediüzzaman Said Nursi, Yeni Asya Neşriyat, Haziran 1994, s. 82-83.

olaylardan bilgi ve yetenekleri ölçüsünde haberdar olabilirler. Çünkü Risale-i Nur, bir yayılmış biçimidir.

Risale-i Nur, insanlara bir hidayet hediyeleri, bir saadet vesilesi, bir şefaat aracı ve bir rahmanın feyiz kaynağıdır. Risale-i Nur, ilk baharın feyzini veren bir ölümsüzlük suyudur. Rahmet kaynağı, hakikat kalesidir. Ve bir gül bahçesinin gül bahçesidir.

Risale-i Nur, Tanrı'nın lütfu, imanın üstün derecesi, Kur'an'ın işareti ve ihsanın bereketidir.

Risale-i Nur, kafire ziyan, inanmayanlara tufan, delâlete düşmandır.

Risale-i Nur, bir gizli hazinedir. Bir cevahir sandığı ve bir nurlar kaynağıdır.

Risale-i Nur, Kur'an'ın gerçeği, imanın miracıdır.

Risale-i Nur, evliyanın baştacı, eserlerin sultanı, manaların özü, Tanrı'nın vergisi ve ihsan edilmiş bir hediyesidir.

Risale-i Nur, hastalara şifahane, zemzem suyu, sağlara hakikat besini, reyhan kokusu ve misk ile amberdir.

Risale-i Nur, Hazret-i Muhammed'in vadettiği kitaptır. Hazret-i Ali'nin teyid ettiği kitaptır. Abdülkadir Geylani'nin yardımını sağlayan kitaptır. İmam-ı Rabbani ve İmam-ı Gazali'nin tavsiye ettiği kitaptır. Hz. Ömer'in haber verdiği kitaptır.

Risale-i Nur, Kur'an güneşinin yedi renginden saçılmış bulunduğundan, bu hakikatte tam tecelli ettiğinden; hem bir şeriat kitabıdır, hem bir dua kitabıdır, hem bir emir ve çağrı kitabıdır, hem bir zikir kitabıdır, hem bir düşünce kitabıdır, hem bir gizli ilimler kitabıdır, hem bir tasavvuf kitabıdır, hem bir mantık kitabıdır, hem bir kelam kitabıdır, hem bir ilahiyat kitabıdır, hem bir sanat teşvikçisi kitabıdır, hem bir edebiyat ve sözler kitabıdır, hem bir vahdaniyet kitabıdır, hem de muarızları susturma kitabıdır.

Risale-i Nur'un parçaları, dünyanın manevi semasının güneşleri, ayları ve yıldızlarıdır.

Güneşten, aydan, yıldızlardan bütün kainat nasıl aydınlanıyor ve bütün eşya onlarla nasıl hayat buluyorsa, çağımızdaki bütün insanlık dünyası da Risale-i Nur'dan hayat bulur.

Risale-i Nur, Kur'an'ın tasarrufunda bulunduğundan ona uzanan ve ilişmek isteyen her el kırılır ve dil kurur.”[561] - Halil İbrahim -

Yine aynı şekilde Said Nursi, Nur suresi 35. âyetim şöyle açıklıyor: “Nasıl ki elektriğin kıymettar meta-ı (fayda ve menfaati, kıymetli eşyası) ne doğudan, ne de batıdan celbedilmiş (getirilmiş) bir mal değildir. Belki **(katiyetle)** yukarıda, cevvi havada (gök boşluğunda) rahmet hazinesinden, semavat (gökler) tarafından iniyor. Her yerin maldır. Başka yerden aramaya lüzum yoktur”, der. Öyle de manevi bir elektrik olan Resail-in-Nur dahi

---

561 Risale-i Nur külliyatından Sikke-i Tasdik-i Gaybi Müellifi, Bediüzzaman Said Nursi Tenvir Neş. 1990 İst. s. 293-294.

ne doğunun bilgilerinden, ilimlerinden ve ne de batının felsefe fenlerinden gelmiş bir mal ve onlardan olduğu gibi alınmış bir nur değildir. Belki semavi olan Kur'an'ın doğu ve batının üstündeki yüksek arşın makam ve derecesinden alınmıştır.[562]

Risale-i Nur talebelerinden Hasan Feyzi aynı âyeti şöyle açıklıyor:

“Ey Risale-i Nur! Senin Kur'an-ı Kerim'in nurlarından mucizelerinden geldiğine, Hakk'ın ilhamı, Hakk'ın dili olup, O'nun emri ve O'nun izni ile yazıldığına artık şek şüphe yok. Fakat, acaba senin bir mislin daha yazılmış mıdır? Türkçe olarak telif ve tertip ve tanzim olunan müzeyyen ve mükemmel, fasih ve beliğ nüshalarının şimdiye kadar bir eşi ve benzeri görülmüş müdür?

Mensur ve Türki ibareli olduğu halde yine mislin getirilemez. Senin gibi parlak bir eser, bir daha kimseye nasip olmaz.

Kur'ani Arabi'den Türkçe sözlere akan ve bugün öztürkçeden fışkıran bu feyiz ve nurlar kalplerde senin bir numune-i kudret ve nişane-i rahmet olduğuna hiçbir rayb ve güman bırakmıyor. Sen ayine-i cila ve âlem-i kalbe ve ruh-u revana gıdasın. Çünkü sendeki mukayese ve muhakemelerin vaka ve temsillerin bir naziri bir daha gösterilemez. Allah Allah!... Türk milleti seninle ne kadar iftihar etse yine azdır. Gözleri nurlandırıp gönülleri

---

562 Risale-i Nur külliyatından Sikke-i Tasdik-i Gaybi müellifi Bediüzzaman Said Nursi, Tenvir Neş. 1990, İst. Birinci Şua, s. 78.

sürurlandıran bu hüccetler ve tabiratın ve kelimat ve teşbihatın, arş-ı azamdan indiği muhakkaktır[563].”

Bu aşırı ve saçma sapan medhiyeyi yapan Halil İbrahim adlı bir nurcu ise de, “Medresetüz-Zehra namına biz de iştirak ediyoruz!” diyen Osman Rüştü, Refethusrev, Said, Hilmi, Mehmet, Nuri adlı büyük nurcular bu deli saçması medhiyeye katılıyorlar.

Yalnız dikkat ederseniz, medhiyenin saçmalığı yanında bir de anlamı vardır: Bu aşırı övmelerle, Risale-i Nura kutsal kitaplar ölçüsünde, mesela Kur’an’ı Kerim gibi bir kutsallık verilmek istenir. İşte temel amaç budur ve iyice eleştirilerek okunduğunda, bu anlam kendiliğinden ortaya çıkar. Neden derseniz, bu medhiyedeki niteliklerin çoğu, peygamberlerin, kutsal kitapların söz konusu edildiği yerlerde kullanılabilecek niteliklerdir. Mesela; “Evliyanın baştacı, eserlerin sultanı, Kur’an’ın saçılmış biçimi...” gibi sıfatlar, velilerin, ulu kişilerin eserlerine bile verilmez. Yani herhangi bir eser şöyle dursun, Kur'an gibi semavi bir kitabın dışında hiçbir eser için böyle söylenemez. Şimdiye kadar da söylenmemiştir. “Evliyanın baştacı, eserlerin sultanı, Kur’an’ın saçılmış biçimi" ne demektir, bunların üzerinde durup düşünmek gerek.

---

[563] Risale-i Nur külliyatından Zülfikar Mecmuası Müellifi Said Nursi, Tenvir Neş. 1988. İst. s. 432-433. Not: a)- Tenvir Neşriyat, hıyanet ederek aslını değiştirmiştir. "Çünkü sendeki mukayese ve muhakemelerin vaka ve temsillerin bir naziri bir daha gösterilemez" cümlesini eserden çıkarmıştır, b)- "Arş-ı azamdan indiği muhakkaktır" cümlesini şu şekle sokmuştur: Arş-ı azamdan inen Kur'an-ı Hakim'in delil, hüccet ve burhanları olduğu muhakkaktır, c)- Aslı Arap harfleri ile yazılı Zülfikar Mecmuasında vardır, d)- Risale-Nur hakkında Ankara Üniversitesinde verilen konferans, Ayyıldız Mat. Ank. 1957 s. 37-38-39.

Sonra Risale-i Nurun, Kur'an'a bir benzetiliş var bu övgüde: Şeriat ilminden, edebiyat ilmine kadar her çeşit ilmin Kur'an-ı Kerim'de bulunduğu nasıl söz konusu ediliyorsa, bu övgüde Risale-i Nurun da aynı özelliği taşıdığı anlatılmak isteniyor. Yani demek istiyor ki:

“Risale-i Nur da, Kur'an gibi bütün ilimleri içine almıştır.”

Nur suresi 35. Âyet-i meali:

“Allah, göklerin ve yerin nurudur. Onun nuru, içinde lamba bulunan bir kandile benzer. Lamba cam içerisindedir. Cam, sanki inciden bir yıldız. Ne doğuya, ne batıya mensup olmayan mübarek bir zeytin ağacı(nın yağı)ndan yakılır. (Öyle mübarek bir ağaç) ki, neredeyse ateş değmese de yağı ışık verir. Işığı parıl parıldır. Allah dilediği kimseyi nuruna iletir. Allah insanlara misaller verir. Allah her şeyi bilir." (Nur:35)

Said Nursi, Halil İbrahim, Hasan Feyzi birbirlerine destek vererek Risale-i Nurların Kur'an gibi arş-ı azamdan indiğini, alındığını, Kur'an'la mukayese yapıldığını açıkça beyan ediyorlar. Ey okuyucu! İskender Evrenesoğlu ile bunların ne farkı var? Bunlar tevbe etmeden ve tevbelerini açıktan ilan etmedikçe, bunlara nasıl müslüman diyelim? İslâm'a bunlar gibi zarar vermeyen ve müslüman olduklarını söylemeyen Hıristiyan, Yahudi, Budist, Brahmanistlere niçin kafir, müşrik diyoruz da, müslümanız dedikleri halde Hak olan İslâm'a bütün batıl çeşitleri karıştırıp, kendine özgü bir din, bir mezhep, bir tarikat oluşturanlara aynı kelimeyi söylemiyoruz. Halen bunların cenaze namazlarını kılıyoruz. Cahilliye devrinde Ebu Cehiller, Ebu Lehebler, Mugireler, Ebu Talipler namaz kılıyor, oruç tutuyor, hac yapıyor, sünnet oluyor,

sadaka veriyor, kurban kesiyor, kısas uyguluyor, dini nikah yapıyor, bizim yaptığımız ibadetlerin hepsini yapıyorlardı. Allah birdir diyorlardı. Müşrik ve kafir olmalarına sebep olan şey; hakkın içine akla hayale gelmez batılı karıştırdıkları halde, hakta olduklarına inanmaları değil miydi?

Ey Nurcu! Risale-i Nurun içerisinde binden fazla batıl inanç mevcuttur. Bu zihniyetin yıkılması, Kur'an'ı okuyup, anlayıp, yaşamakla mümkündür.

Nurculuğun din içinde ayrı ayrı bir din olduğunun farkına vardım. Hemen yazılı bir bildiri yayınlayarak Nurculuktan da tevbe ettim. Yeniden şehadet getirerek Kur'an-ı Kerim'deki İslâm'a dönüş yaptım. Allah bana ömür verdi ve hidayet etti de böylece müşrik olarak ölmekten kurtulmuş oldum. Eğer 1950 ile 1970 arası ölmüş olsaydım, ebediyen cehennemi boylamış olurdum.

Benim gibi hızlı ve samimi bir kimsenin bu ekolden ayrılışı Nurcuları çok üzdü. Malatya Nurcuları, Risale-i Nurun tokatını yedikten sonra tekrar döneceğim hususunda yer yer ihtarda bulundular. Elhamdülillah o günden bu güne otuz yıl geçtiği halde tokat yemedim. Aksine Rabbimin bitmez tükenmez nimetlerine kavuşmuş oldum.

Malatyalılar bilirler; elimde siyah bir çanta içinde Kur'an-ı Kerim taşıyorum. Açıklanmış Türkçe anlamını devamlı okuyorum. Artık önüme gelene Allah'ın kitabını okumaya davet ediyorum.

Üç tarikatı; Nurculuk, Nakşilik, Kadirilik tarikatını yaşadığım için bu üç zümrenin içindeki bütün şirkleri gözümle gördüm.

BİR ZAMANLAR "MEHDİ" OLARAK İNANDIĞIM SAİD NURSİYİ KENDİME SORULAR SORARAK YENİDEN DÜŞÜNDÜM

Soru- Said Nursî ile ilgili şu sözler beni şaşırtıyor:

"… yirmi senede öğrenilmesi gereken ilim ve fenlerin özünü üç ayda kavrayarak öğrenimini tamamlamış. Hangi ilimden olursa olsun, sorulan her soruya, tereddütsüz ve derhal cevap verirmiş[564]."

Buna gerekçe olarak deniyor ki, rüyasında Peygamberimizden ilim istemiş, o da ümmetine soru sormamak şartıyla Kur'an ilminin öğretileceğini müjdelemiş, bu sebeple daha çocukken asrın bilgini olarak tanınmış ve kimseye soru sormamış, ama sorulan bütün sorulara mutlaka cevap vermiş[565].

Cevap- Bir kimsenin Allah'ın Elçisi tarafından bilgi sahibi kılınması Şiilere has iddiadır. Onlar bunu, Ali'nin (r.a) soyundan gelen imamlar için söylerler. Şöyle derler:

---

564 Bediuzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, Sözler Yayınevi, İst. 1991, s. 34. (Takdim yazısında bu kitabın 1958'de hazırlandığı, Bediuzzaman Said Nursî'nin kontrol ettiği ve düzelttiği şekilde yayınlandığı ifade edilmektedir.)

565 Bediuzzaman Said Nursî, Haşiye, Tarihçe-i Hayat, s. 33.

"... İmamlardan hiçbiri bir öğretmene gitmemiş, bir eğitimciden bir şey öğrenmemiştir. ...Hiç biri bir hocadan ders almamış, hiç biri bir mektebe, bir medreseye gitmemiştir. Böyle olduğu halde kendilerine bir şey sorulunca derhal en doğru cevabı verirler. Dillerine bilmiyorum sözü gelmediği gibi cevap vermek için düşünmeleri yahut cevabı bir müddet geciktirmeleri de vaki değildir...[566] *" İmamın ilahî hükümlere, ilahî maârife, bütün bilgilere sahip olması, peygamber, yahut kendisinden önceki İmam vasıtasıyladır...*[567] *"*

Soru- Bir peygamberin böyle görevi olur mu?

Cevap- Elbette olmaz. Allah Teâlâ şöyle buyurur: "*Elçilere apaçık tebliğden başka ne düşer?"* (Nahl 16/35)

Allah Teâlâ, Peygamberimize şöyle emrediyor

"De ki, ben de tıpkı sizin gibi bir insanım. Bana, tanrınızın bir tek tanrı olduğu bildiriliyor. Artık kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa hemen iyi bir iş yapsın ve Rabbine ibadette kimseyi ortak etmesin." (Kehf 18/110)

"De ki: "Benim size ne zarar vermeye gücüm vardır, ne de sizi olgunlaştırmaya.

De ki: "Beni Allah'ın azabından kimse kurtaramaz. Ondan başka bir sığınak da bulamam.

---

[566] Muhammed Rıza'l-Muzaffer, Akâid'ül-İmâmiyye, Şia İnançları (Türkçeye çeviren Abdülbaki GÖLPINARLI) İstanbul 1978, s. 52-53.
[567] Şia İnançları, s. 52.

Benimkisi yalnız Allah'tan olanı, onun gönderdiklerini tebliğdir o kadar." (Cin 72/21-23)

Soru- Said Nursî'nin öğrenim hayatı ile ilgili bilginiz var mı?

Cevap- Kendi el yazısı ile yazdığı özgeçmişine göre ilk öğrenimden sonra Şeyh Muhammed Celalî'nin ders halkasına katılmış, okunması adet olan kitapları okumuş ve daha sonra Van'da 15 yıl kadar eğitim ve öğretimle meşgul olmuştur[568].

"Tarihçe-i Hayatı"na göre de önce Sarf ve Nahiv ile meşgul olmuş ve İzhar'a kadar okumuş, daha sonra Şeyh Mehmed Celâlî'nin yanına gitmiş, her türlü ilim dalına ait eserleri incelemeye koyulmuş ve İslamî ilimlerle ilgili kırk kadar kitabı ezberlemiştir. Ders aldığı diğer alimler şunlardır: Seyyid Nur Mehmed, Şeyh Abdurrahman-ı Tâğî, Şeyh Fehim, Şeyh Mehmed Küfrevî, Şeyh Emin Efendi, Molla Fethullah ve Şeyh Fethullah[569].

Soru- Öyle ise öğrenimini üç ayda tamamladığı, sorulan her soruya, tereddütsüz ve derhal cevap verdiği ve bu özelliğin ona rüyasında Peygamberimiz tarafından verildiği iddiası nereden çıkıyor**?**

Cevap- Halkın hurafelere olan ilgisinden yararlanıp dikkat çekmek istemiş olabilir. Zamanın

---

[568] Bu özgeçmiş, İstanbul Müftülüğü Arşivi'nde, Osmanlı Ulemasına ait sicil dosyaları arasında iken daha sonra dosyanın içi bilinmeyen kişiler tarafından boşaltılmıştır. Sadık ALBAYRAK bunları evvelce yazıp neşrettiği için sadece onun kitabında bulunmaktadır. Bkz. Sadık ALBAYRAK, Son Devir Osmanlı Uleması, İst. 1996, c. IV, s. 271.

[569] Tarihçe-i Hayatı s. 44.

harikası demek olan “Bediuzzaman” lakabı da öyledir. İddiaya göre bu lakap, onun olağanüstü ilmini gören ilim adamları tarafından verilmiştir[570].

Soru- Said Nursî’nin sözleri arasında ciddi tutarsızlıklar görülüyor. Şu sözü hakkında ne dersiniz?

“Ondört yaşında idim. O zaman icazet almanın alameti olan, üstad tarafından bana sarık sarılmasının ve cübbe giydirilmesinin önüne engeller çıktı. Yaşım küçük olduğu için büyük hocalara has giysi bana yakıştırılmadı.

Diğer yandan büyük âlimler, bana üstad değil, ya rakib ya teslim oluyorlardı. Kendini benim yanımda üstad görecek biri çıkmamıştı.

Ben bu hakkı elli altı sene sonra kullanabildim. Bundan yüz sene önce ölmüş Mevlâna Zülcenaheyn Hâlid Ziyaeddin bana, kendi cübbesi ile birlikte bir sarık göndermişti, şimdi o cübbeyi giyiniyorum. Bu mübarek emaneti, Risale-i Nur talebelerinden ve âhiret hemşirelerimizden Âsiye namında bir muhterem hanımın eliyle aldım[571].

---

[570] Tarihçe-i Hayatı, s. 45.

[571] Kaynaklı indeksli Risale-i Nur Külliyatı, Kastamonu Lahikası, c. II, s. 1609, İstanbul 1995, Burada ifadeler sadeleştirilmiştir; aslı şöyledir: *Eski zamanda, ondört yaşında iken icazet almanın alâmeti olan üstad tarafından sarık sardırmak, bir cübbe bana giydirmek vaziyetine mâniler bulundu. Yaşımın küçüklüğüyle, memleketimizde büyük hocalara mahsus kisveyi giymek yakışmadığı...*

Sâniyen: *O zamanda büyük âlimler, bana karşı üstadlık vaziyeti değil, ya rakib veyahut teslimiyet derecesine girdikleri için, bana cübbe giydirecek ve üstadlık vaziyetini alacak kendilerine güvenenler*

Cevap- Said Nursî'nin 14 yaşında ilim adamlığı payesine ulaştığı iddiası temelsizdir. Çünkü Tarihçe-i hayatı'na göre on beş- on altı yaşlarına kadar bütün bilgisi sünuhat, yani kalbe doğan manalar kabilindendi. Sonra bunlar yavaş yavaş kaybolmağa başladı[572]. Sünuhata ilim dense yeryüzünde alim olmayan kimse kalmaz.

Soru- Hem sünuhat, hem Said Nursî'nin her soruya tereddütsüz cevap verdiği iddiası bunların ona Allah'ın ilhamı, olduğu anlamına gelmez mi?

Cevap- Böyle bir iddianın varlığı ortada. Bunu Said Nursî açıkça söylüyor. Şu sözler ona aittir:

"Kur'an'ın gizli gerçekleri Risale-i Nur ile birlikte bize iniyor!!

Bu sözün açık anlamı; asr-ı saadette Kur'an'ın vahiy suretiyle inmesi gibi, her asırda o Kur'ân'ın arştaki yerinden ve manevi mu'cizesinden feyz ve ilham yoluyla

---

bulunmadı. Ve evliya-yı azîmeden dört-beş zâtın vefat etmeleri cihetinde, ellialtı senedir icazetin zahir alâmeti olan cübbeyi giymek ve bir üstadın elini öpmek, üstadlığını kabul etmek hakkımı bugünlerde, yüz senelik bir mesafede Hazret-i Mevlâna Zülcenaheyn Hâlid Ziyaeddin kendi cübbesini, o cübbeye sarılan bir sarık ile pek garib bir tarzda bana giydirmek için gönderdiğini bazı emarelerle bana kanaat geldi. Ben de o mübarek ve yüz yaşında cübbeyi giyiyorum. Cenab-ı Hakk'a yüzbinler şükrediyorum(Haşiye) Bu mübarek emaneti, Risale-i Nur talebelerinden ve âhiret hemşirelerimizden Âsiye namında bir muhterem hanımın eliyle aldım.

[572] Tarihçe-i hayat 45

onun gizli gerçekleri ve gerçeklerinin kesin delilleri iniyor[573] *.”*

Yani Risale-i Nur, Kur’an’ın indiği yerden Kur’an’ın vahiy suretiyle inmesi gibi inerek onun gizli kalmış gerçeklerini ve o gerçeklerin kesin delillerini getiriyor.

Soru- Bu sözü ile o, kendini peygamber seviyesine çıkarmıyor mu?

Cevap- Peygamber olduğunu söylemese de yukarıdaki sözlerin o manaya geldiği açık. Ayrıca Kur’an’da açıklanmamış gerçeklerin kendine indirildiği iddiası, kendi kitabının Kur’an’dan önemli olduğu iddiasından başka bir anlam taşımaz.

Allah Teâlâ Peygamberimize şöyle diyor: *"Ey Elçi! Rabbinden sana indirilen her şeyi tebliğ et, eğer bunu yapmazsan onun elçiliğini yapmamış olursun"* (Maide 5/67) Eğer Said Nursî’nin iddia ettiği şeyler Peygamberimize bildirilseydi onları açıklamak zorunda olurdu.

---

[573] Şualar, Sözler Yayınevi, İst. 1993, s. 617. İfadeler sadeleştirilmiştir. Aslı şöyledir:

Kur’an’ın gizli hakikatleri Risale-i Nur ile birlikte bize iniyor!!

cümlesinin sarih bir manası asr-ı saadette vahiy suretiyle Kitab-ı Mübin'in nüzulü olduğu gibi, mana-yı işarîsiyle de, her asırda o Kitab-ı Mübin'in mertebe-i arşiyesinden ve mu'cize-i maneviyesinden feyz ve ilham tarîkıyla onun gizli hakikatları ve hakikatlarının bürhanları iniyor, nüzul ediyor...”

Soru- Bunlara inanan bir kişi, Said Nursi'yi son peygamber, Risale-i Nurları da Allah'ın son kitabı saymış olmaz mı?

Cevap- Said Nursî'nin şu sözlerini de dinle, sonra karar ver:

"Risale-i Nur denilen otuzüç aded Söz, otuzüç aded Mektub, otuzbir aded Lem'alar, bu zamanda, Kur'an'daki âyetlerin âyetleridir. Yani onun gerçeklerinin göstergeleridir. Onun hak ve hakikat olduğunun kesin delilleridir. Kur'an âyetlerinde yer alan inançla ilgili gerçeklerin gayet kuvvetli belgeleridir[574]*."*

Yani Said Nusrî'ye göre Kur'an delil olmaktan çıkmış, delile muhtaç hale gelmiş ve Risale-i Nur'un âyetleri, Kur'an âyetlerinin delili olmuştur. Böyle bir kitabın hatasız olması gerekir. Said Nursî, bu iddiayı da yapıyor ve şöyle diyor :

"Sözler"[575] *şüphesiz Kur'an'ın nurlu parıltılarıdır. Açıklanmaya muhtaç yerleri eksik olmamakla birlikte tümüyle kusursuz ve eksiksizdir*[576]*.*

---

574 Şualar, s. 709. İfadeler sadeleştirilmiştir. Aslı şöyledir: *Resail-in Nur denilen otuzüç aded Söz ve otuzüç aded Mektub ve otuzbir aded Lem'alar, bu zamanda, Kitab-ı Mübin'deki âyetlerin âyetleridir. Yani, hakaikının alâmetleridir ve hak ve hakikat olduğunun bürhanlarıdır. Ve o âyetlerdeki hakaik-i imaniyenin gayet kuvvetli hüccetleridir.*

575 Sözler, Risale-i Nurlar'ın bir bölümünü oluşturur.

576 Barla Lâhikası s.26. İfadeler sadeleştirilmiştir. Aslı şöyledir: *Mübarek Sözler şübhesiz Kitab-ı Mübin'in nurlu lemaatıdır. İçinde izaha muhtaç yerler eksik olmamakla beraber küll halinde kusursuz ve noksansızdır."*

Soru- Nurcuların Kur'an okumayıp Risale-i Nur okumalarının sebebi bu olmalıdır herhalde?

Cevap- Said Nursî, insanları kendi kitaplarına çekmek için hiçbir şeyi eksik bırakmamış. Şöyle diyor: "*Risale-i Nur bu asırda, bu tarihte bir "urvet-ül vüska"dır. Yani çok sağlam, kopmaz bir zincir ve bir "hablullah" yani Allah'ın ipidir. Ona elini atan, yapışan kurtulur*[577].

"Urvet-ül vüska" ve "hablullah" Kur'an'a ait özelliklerdir[578].

Soru- Risale-i Nur'un, Kur'an'ın alındığı yerden alındığı iddiası, zaten her şeyi açıklamıyor mu?

Cevap- Bu iddia birden fazla yerde tekrarlanır. Onlardan biri de şudur:

"Risale-i Nurlar, ne Doğu'nun kültüründen ve ilimlerinden, ne de Batı'nın felsefe ve bilimlerinden alınmış ve iktibas edilmiş bir nurdur. O, gökten inmiş Kur'an'ın, Doğunun da Batı'nın da üstünde ***olan*** *Arş'taki yerinden iktibas edilmiştir*[579]*."*

Risalelerden "Âyetü'l-Kübrâ" yı örnek verip oradaki iddiaları adım adım izleyelim:

---

577 Said Nursî, Şualar, Sözler Yayınevi, İst. 1992 s. 231.

578 Bakara 2/256 ve Al-i İmrân 3/103'e bkz.

579 Şualar s. 601. İfadeler sadeleştirilmiştir. Aslı şöyledir: *"Resail-in Nur dahi ne şarkın malûmatından, ulûmundan ve ne de garbın felsefe ve fünunundan gelmiş bir mal ve onlardan iktibas edilmiş bir nur değildir. Belki semavî olan Kur'an'ın, şark ve garbın fevkindeki yüksek mertebe-i arşîsinden iktibas edilmiştir."*

1- Said Nusri'ye yazdırıldığı iddiası:

"Bu risalenin mukaddimesinin bu derece uzun olması istemeden olmuştur. Demek ihtiyaç var ki, öyle yazdırıldı[580]*."*

2- Adını İmam Ali'nin verdiği iddiası:

"Bu risalenin öyle bir ehemmiyeti var ki; İmam-ı Ali (R.A.) gaipten gösterdiği kerametlerde (keramat-ı gaybiyesinde) bu risaleye, "Âyet-i Kübra" ve "Asâ-yı Musa" adlarını vermiştir[581]*."*

3- İmam Ali'nin şefaat dilediği iddiası:

"İmam-ı Ali (R.A.), Nur'un eczalarından haber verdiği sırada "Ayet'ül-Kübrâ hakkı için beni ani ölümden koru" deyip o Âyet-ül Kübra'yı şefaatçı yaparak...[582]*"*

4- Risale'nin lâ ilâhe illallah sözünün olağanüstü delili olduğu iddiası:

"Lâ ilâhe illallah'ın hücceti ise matbu' Âyet-ül Kübra Risalesidir. O emsalsiz hüccetin hârikalığı içindir ki; İmam-ı Ali (R.A.), onu şefaatçi yapmıştır[583]*.*

---

[580] Şualar, Yedinci Şua, (Âyetü'l- Kübrâ), Sözler Yayınevi, İstanbul 1992 s. 84.

[581] Şualar, Yedinci Şua, (Âyetü'l- Kübrâ), s. 83-84.

[582] Şualar, Yedinci Şua, (Âyetü'l- Kübrâ), s. 84, 1 numaralı dipnot ve s. 261. Yukarıdaki yazı şu cümlenin tercümesidir. وبالآية الكبرى أمني من الفجت Arapça'da fecet diye bir kelime olmadığı için füc'e kabul edilerek anlam verilmiştir.

5- Risale'nin kurtarıcılık yaptığı iddiası:

".. o risalenin hem Ankara hem Denizli Mahkemelerinde galebesiyle ve perde altında tesirli intişarıyla talebelerine beraet kazandırmağa sebep olduğu gibi...[584] *"*

6- Bir mağazayı yangından koruduğu iddiası:

"... hükûmet dairelerinden birisi ... gecenin en soğuk bir vaktinde üç saat cehennem gibi yandığı halde; tam bitişiğinde, Risale-i Nur'un bir talebesi yanıma geldi, dedi: "Biz yanıyoruz, mahvolduk." Ben de iki gün evvel mağazalarında bulunan Âyet-ül Kübra'nın bir kısım basılı nüshalarını yanıma getirmesini söylemiştim, fakat getirmemişti. Demek o ateşi söndürmek için orada kalmıştı. Ben de Risale-i Nur'u ve Âyet-ül Kübra'yı şefaatçı yapıp: "Ya Rabbi kurtar" dedim. Üç saat o dehşetli yangın, bütün o büyük daireyi mahvetti. Altında ve bitişiğindeki dükkânları bütün yaktı, yıktırdı. Risale-i Nur'un ve Âyet-ül Kübra'nın korumasında olan mağazaya kat'iyyen ilişmedi ve altındaki şakirdin dükkânı da sağlam kaldı...[585] *"*

---

[583] Şualar, Onbeşinci Şua, s.526. Bu ibarede kısaltma yapılmıştır. Tamamı şöyledir: " Birinci Kelime: لا إله إلا الله dır. Bundaki hüccet ise matbu' Âyet-ül Kübra Risalesidir. O emsalsiz hüccetin hârikalığı içindir ki; İmam-ı Ali (R.A.), Nur'un eczalarından haber verdiği sırada "وبالآية الكبرى أمني من الفجت" Ayetül Kübrâ hakkı için beni ani ölümden koru" deyip o Âyet-ül Kübra'yı şefaatçı yaparak..."

[584] Şualar, Onbeşinci Şua, s.526.

[585] Said Nursî, Emirdağ Lahikası, Sözler Yayınevi, İst. 1993 101. Anlamı bozmayacak kısaltmalar yapılmıştır.

Soru- Aklıma İmam Ali takıldı. Risale'nin adını neden o koyuyor?

Cevap- Said Nursî ona, Sekine adında bir kitap indiğini, geçmiş ve gelecek bütün ilim ve sırların o kitapta olduğunu iddia ediyor. Kendi kitabı da, o zaman için, geleceğin sırlarından olduğuna göre onu Ali'nin bildirmesi tabiidir. Said Nursi özetle şöyle diyor:

Hazret-i Cebrail, Sekine adıyla bir sayfada yazılı İsm-i Âzam'ı, Peygamberimizin yanında Hz Ali'nin (r.a.) kucağına düşürdü. Hz. Ali diyor ki: "Ben Cebrail'in şahsını yalnız gök kuşağı şeklinde gördüm. Sesini işittim, sayfayı aldım, bu isimleri içinde buldum"

İsm-i Âzamdan bahsederek bazı olayları anlattıktan sonra diyor ki:

"Dünyanın başından kıyamete kadar bütün ilimler ve önemli sırlar bize, tanıklık derecesinde açıldı. Kim ne isterse sorsun, sözümüzden şüpheye düşenler zelil olurlar[586]*."*

[586] Kaynaklı indeksli Risale-i Nur Külliyatı, c. II, Sikke-i Tasdik-i Gaybî, (Onsekizinci Lem'a) İstanbul 1995, s. 2079, Metnin aslı şöyledir: "Hazret-i Cebrail'in, Âlâ Nebiyyina (a.s.m.) huzur-u Nebevide getirip Hz. Ali'ye Sekine namıyla bir sayfada yazılı İsm-i Âzam, Hz. Ali'nin (r.a.) kucağına düşmüş. Hz. Ali diyor: "Ben Cebrail'in şahsını yalnız alâimü's-sema suretinde gördüm. Sesini işittim, sayfayı aldım, bu isimleri içinde buldum" diyerek bu İsm-i Âzamdan bahs ile bazı hadisatı zikirden sonra tahdis-i nimet suretinde diyor ki:

Soru- Öyle bir sahife ki, içinde dünyanın başından kıyamete kadar olan ilimler ve önemli sırlar yer alıyor. Bu bir sahife değil, çok büyük bir kitap olur. Peygamberimizin bu ilim ve sırları bilmediği kesin olduğu için İmam Ali ondan üstün bir konuma getirilmiş oluyor. Said Nursî bu bilgiyi nereden almış?

Cevap- Kur'an'ın alındığı yerden aldığını söyledi ya?!!

Soru- Bununla ne elde etmek istiyor?

Cevap- Risale-i nuru ve şakirtlerini kutsallaştırmak[587].

Soru- Bunlar benim kanımı dondurdu. Ne kötü iddialar!...

Cevap- Bu tür iddialar için Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Vay o kimselere ki, kendi elleriyle kitap yazarlar, sonra "bu Allah katındandır" derler. Hedefleri, onun karşılığında bir şeyler almaktır*[588]*. Vay o ellerinin yazdığından dolayı onlara! Vay o kazandıklarından dolayı onlara!."* (Bakara 2/79).

"Evvel-i dünyadan kıyamete kadar ulum-u esrar-ı mühimme bize meşhud derecesinde inkişaf etmiş, kim ne isterse sorsun, sözümüze şüphe edenler zelil olur."

[587] Kaynaklı indeksli Risale-i Nur Külliyatı, Sikke-i Tasdik-i Gaybî, s. 2078. Orada geçen ifade aynen şöyledir: *Risale-i Nur şakirtlerine ve naşirlerine karşı Hazret-i Ali'nin (r.a.) irşadkârane ve teveccühkârane bakması ve işaret etmesidir.*

[588] Karşılığında Ahiret i verdikleri için aldıkları ne olursa olsun, azdır. *"... Bu hayatın sağladığı fayda Ahiret yanında pek az olur."* (Tevbe 9/38)

Soru- Tanıdığım bir çok nurcu var. Bunlar bilgili, efendi, namazlarını kılan, zekatlarını veren ve özellikle öğrenci yetiştirmek için çaba gösteren insanlardır. Bunların ne olacak? Bu anlattıklarınızı onların çoğu bilmiyor.

Cevap- Doğru, Risale-i nurlar içinde çok güzel şeyler de var. Onlardan bazılarını ben de beğeniyorum. Tanıdığınız Nurculara sorun, kendilerine okunan bölümlerin sayısı bir elin parmaklarını geçmez. Dili ağır olduğu için onları da anlamazlar. Ama bütün bunlar nurcuları kurtarmaya yetmez. Bunlar akıllarını kullanmadıklarının cezasını çekeceklerdir. Çünkü Allah *"..pisliği aklını kullanmayanların üstüne yığar."* (Yunus 10/100**)**

Soru- Akıllarını kullanmadıklarını nereden biliyorsunuz?

Cevap- O kitapların Said Nursî'ye yazdırıldığı söylenince hiçbirinin sesi çıkmaz. Buna ses çıkarmayan, hiçbir şeye ses çıkaramaz.

Soru: Gerçekten onlar Said Nursî'ye olağanüstü bir değer veriyorlar. Bu beni her zaman tedirgin etmiştir.

Cevap- Bu olağanüstü değeri Said Nursî kendine veriyor. Onlar da bu konuda onun arkasından gidiyorlar. Mesela şu şiiri, Abdülkadir Geylânî'nin, sekiz asır önce Said Nursi için yazdığı iddia edilir.

Bizi aracı yap, her korku ve darlıkda.
Her şeyde her zaman, candan koşarım imdada
Ben korurum müridimi korktuğu her şeyde.

Koruyuculuk ederim ona, her şer ve fitnede.
Müridim ister doğuda olsun ister batıda
Hangi yerde olsa da yetişirim imdada[589]"

Bu iddiayı Said Nursî'nin 23 şakirdi yapar[590]. İspat için, cifir ilmi denen hayali şeylere dayanır ve şiirde şu anlamın saklı olduğunu söylerler:

"O Gavs'ın müridi Said Kürdî, Rusya'da esirken kuzeydoğu Asya'dan bid'atçıların eliyle Asya'nın batısına sürgün edildiği ve Sibirya taraflarından kaçıp çok fazla yeri dolaşmak zorunda kaldığı sırada Allah'ın izniyle, havl ve kuvvet-i Rabbânî ile ona yardım ederim ve imdadına yetişirim."

Yardımın nasıl gerçekleştiği, şöyle anlatılıyor:

"Evet Hazret-i Gavs'ın "müridim" dediği Said, esir olarak üç sene Asya'nın kuzeydoğusunda, yok edici zorluklar içinde hep korundu. Üç-dört aylık yolu, kaçarak aşmış, çok şehirleri gezmiş ama Gavs'ın dediği gibi hep koruma altında olmuştur.

Üstadımız diyor ki: "Ben sekiz-dokuz yaşında iken, nahiyemizde ve etrafında bütün ahali Nakşî Tarikatında ve orada Gavs-ı Hîzan adıyla meşhur bir zattan yardım isterken, ben akrabama ve bütün ahaliye aykırı olarak "Yâ Gavs-ı Geylanî" derdim. Çocukluk

---

[589] Said Nursi, Sikke-i Tasdik-i Gaybî, Sözler Neşriyat, İstanbul 1991, s. 119.

[590] İsimleri şöyledir: Süleyman, Sabri, Zekâi, Âsım, Re'fet, Ali, Ahmed Husrev, Mustafa Efendi, Rüştü, Lütfü, Şamlı Tevfik, Ahmed Galib, Zühtü, Bekir Bey, Lütfi, Mustafa, Mustafa, Mes'ud, Mustafa Çavuş, Hâfız Ahmed, Hacı Hâfız, Mehmed Efendi, Ali Rıza.

itibariyle ceviz gibi ehemmiyetsiz bir şeyim kaybolsa, "Yâ Şeyh! Sana bir fatiha, sen benim bu şeyimi buldur" derdim. Şaşırtıcıdır ama yemin ederim ki, böyle bin defa Hazret-i Şeyh, himmet ve duasiyle imdadıma yetişmiştir[591].

Bu inancın Kur'an'a aykırılığını gösteren âyetlerden bir kısmı şöyledir:

"*Darda kalmış kişi dua ettiği zaman onun yardımına kim yetişiyor da sıkıntıyı gideriyor ve sizi yeryüzünün hakimleri yapıyor? Allah ile beraber başka bir tanrı mı var? Ne kadar az düşünüyorsunuz..*" (Neml 27/62)

Güç yetirilemeyen konularda Allah'tan başkasından yardım alınabilirse, kim Allah'a sığınır? Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"De ki, Allah'ın dışında kuruntusunu ettiklerinizi çağırın bakalım; onlar, sıkıntınızı ne gidermeye, ne de bir başka tarafa çevirmeye güç yetirebilirler.

Çağırıp durdukları bu şeyler de Rablerine hangisi daha yakın diye vesile ararlar, rahmetini umar, azabından korkarlar. Çünkü Rabbinin azabı cidden korkunçtur." (isrâ 17/56-57)

"Allah neyi gizlediğinizi, neyi açığa vurduğunuzu bilir. Allah'ın yakınından çağırdıkları ise bir şey yaratamazlar; esasen kendileri yaratılmıştır. Onlar ölüdürler, diri değil. Ne zaman dirileceklerini de bilemezler." (Nahl 16/19-21)

---

[591] Said Nursi, Sikke-i Tasdik-i Gaybî, Sözler Neşriyat s. 120.

Soru- Said Nursi ölmüştür; kendini savunamaz. Böyle biri hakkında konuşmak doğru mu?

Cevap- Said Nursi hesabını Allah'a verecektir. Bizim ona fayda veya zarar vermemiz düşünülemez. Belki ölmeden önce batıl inançlardan tevbe etmiş ve Allah'ın huzuruna günahsız gitmiş de olabilir. Bizi ilgilendiren, onun kitaplarını, dinin kaynaklarından sayan büyük bir cemaattir. Ben onları uyarmaya çalışıyorum.

Ek 4: Nebi b. Turhan'ın Vahdet-i Vücud Risalesi:

Bismillahirrahmanirrahim

(Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla)

Zalimlerin kendisi hakkında söyledikleri şeylerden münezzeh olan yüce Allah'a hamd olsun. Sürekli salat ve selam, hakkı pervasızca haykıran, müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderilen Hz. Peygamber (s.a.v.)'e, Ehl-i Beytine, şeriatını koruyan yakınlarına, dinini savunan ashabına olsun.

Asıl konuya gelince, hiçbir şeye muhtaç olmayan yüce Allah'a mahtaç olan Nebî bin Turhan b. Turmuş es-Sinabî şu gerçeklere değinmek ister.

Ey inananlar! Şu gerçeği oldukça iyi bilmelisiniz ki, tasavvuf ehlinin mezhebi, batıl, asılsız bir mezheptir. Bunların dalalet ve sapıklıkları, yetmiş iki fırkanın sapıklığından daha tehlikelidir. İşte bu bakımdan tasavvuf ehlinin görüşlerini bilmek gereği vardır. Böylece müminler, tehlikeden kurtulmuş ve sakınmış olsunlar. Hem tasavvuf ehlinden, hem bunların meclislerinden ve hem de bağlı bulundukları görüşten uzak kalabilsinler. Çünkü bunların hem kendileri sapık ve hem de birçoklarını saptırıyorlar. Bizim burada sözünü ettiğimiz görüş, "Füsûsu'l-Hikem" adlı kitabın yazarı İbn Arabî'nin mezhebi ve görüşüdür. Doğrusu onun ortaya koyduğu görüş, büyük bir felaket ve musibettir. Bu bakımdan tertemiz olan şeriata bağlanıp sarılın ki, cehennem ateşinden kurtulmuş olasınız.

Bu öğüdü, konuyu iyice bilenlerden dinleyin ve kabullenin. Çünkü sözünü ettiğimiz görüşün sahipleri kafirdirler. Haktan sapmışlardır. Hem sapa sağlam şeriatten ve dosdoğru yoldan da çıkanlardır. Bunlar hüsrana uğrayan şeytanın tarafında, onun ekibinde yer alanlardır.

Şu gerçeği iyice bilmelisiniz ki, Füsûs adlı eserin sahibi Muhiddîn Arabî, ilk zamanlarda kendi çağının en değerli bilginlerinden, alimlerinden, ileri gelen şeyhlerindendi. Ancak son zamanlarında ise kendisi kafirlerin lideri durumuna geçmiştir. Çünkü ona göre puta tapan ile Allah'a ibadet eden arasında hiçbir ayırım yoktur. O bunun için, der ki: "Mümkinlerden herhangi bir şeye tapanlar, aslında Allah'a ibadet ediyorlar." Nitekim Füsûs adlı kitabında da: "Doğrusu münezzeh olan Hak (Allah), müşebbeh olan halkın kendisidir" demektedir. Ayrıca puta secde eden kimse, Muhiddin Arabî'ye göre, putu red ve inkar edenlere göre daha bilgilicedir. Yine kendisi şunları söylüyor: "Putlara ibadet etmeyi terketmek aslında cehaletten kaynaklanan bir şeydir." Ayrıca Füsûs'unda Hz. Nûh (a.s.)'un kavmiyle ilgili olarak şu görüşlere yer veriyor: "Eğer onlar Ved, Süva', Yeğûs, Yeûk ve Nesr adlı putlarına ibadeti terketselerdi, terkettikleri ölçüde hakkı bilmez olurlardı." Yine Füsûs kitabında şu ifadelere yer veriyor: "Aslında ne kadar puta tapanlar varsa, hepsi Allah'a ibadet ediyorlar." Nitekim kendisi yine aynı kitabında Hz. Hûd (a.s.)'un kavmiyle ilgili olarak şu ifadeleri zikrediyor: "Onlar, kurb'ten yani yakınlıktan oluştular, böylece arada uzaklık denen şey kalktı. Bunlar için cehennemin adı yok oldu. Dolayısıyla tümü kurb yani Allah'a yakınlık nimetleriyle kurtuluşa erdiler. Bu da onların bunu haketleri yönündendir." Yine Füsûs'unda diyor ki: "Kim ilahlık davasına kalkışırsa, o

bu davasında doğrudur.” Evet bu ve benzeri şeriata aykırı bir çok ifadeler kullanmaktadır. Aslında Muhiddîn Arabî’nin bu gibi ifadeleri kullanmaktan amacı, Vacibu’l-Vücud olan zat ki o bizzat Allah’ın kendisidir. İşte bu, aynı zamanda tüm mümkünlerin de vücududur, kendisidir. Evet savunduğu düşünce budur. Eğer savunduğu düşünce bu olmasaydı. O zaman söylediği: “Mümkünlerden herhangi bir şeye tapanların tümü, Allah’a ibadet etmiştir” sözünün bir anlamı kalmazdı. Oysa gayet açıktır ki, mabudun feyzi, tapınılan bir ilah olamaz. Böylesi bir inançtan Allah’a sığınırız.

İşte onun bu saçmalıklarından dolayı döneminin şeriat erbabı, onun küfrüne ve ilhadına hükmetmişlerdir. Daha sonra bu yüzden boynu vurulmuştur. Nitekim en değerli âlimlerden, kendi döneminin müftüsü olan Sadi Çelebî de Muhiddîn Arabî’nin küfrüne ve ilhadına dair fetva vermiştir. Bundan sonra gelen ve yine en değerli alimlerden olan ve bulunduğu dönemin de müftüsü bulunan Çûy zade (Çivizade) de onun küfrüne ve ilhadına ilişkin fetva vermiştir. Yani bizim zamanımızda kim bu türden görüşleri yayar ve onun itikadı gibi inanırsa, bunların da kafirliklerine ilişkin fetva vermiştir. Çünkü Muhiddîn Arabî İslâm dinini yıkmıştır. Her iki dünyada da onun hasmı sadece Allah’dır. Dünyada hasmı olduğuna ilişkin kanıt, boynunun vurulması suretiyle kendisinin ortadan kaldırılması, helakidir. Ahirette de yandaşlarıyla birlikte, dostlarıyla beraber en acıklı azapla cezalandırılacaktır. Evet durumu böyle olacaktır eğer, dostları da onun inancı üzere idiyseler. Çünkü vücudiye mezhebini ortaya atan İbn Arabî’dir. Nitekim demiştir ki:

“Vacibin hakikatı, mutlak vücuttur. O da Allah’ın zatının aynıdır yani kendisidir. Bu da tüm mümkün

varlıkların vücududur. Yani zahirdeki mümkünlerin vücududur. Bu sözden çıkan sonuç şöyle olmaktadır. Mümkünlerden olan her şey vaciptir. Nitekim kendisi bunu kendi sözleriyle Füsûs adlı kitabında söylemiştir. Demiştir ki: "Mevcudatta şekil ve suret olarak Hakk'ın sereyanı, hareket etmesi olmasaydı, şu alemin bir varlığı yani vücudu olmazdı." Yine bu sözden çıkan sonuç şöyle olmaktadır. "Vacibin mümkünlerin vücudunda yani varlığında bir tesiri yani etkisi ve fonksiyonu yoktur." Çünkü bu şeyler ona göre bizzat vacibin kendisidir.

Şurası da gayet açıktır ki, bir şeyin kendi nefsine, zatına etkisinin mümteni oluşu yani olamazlığı burada sözkonusu olmaktadır. Yine bu sözden anlaşılan şudur. Sanii, yaratanı tatil etmek, yok saymak, kabul etmemektir. Oysa yüce Allah bu gibi şeylerden yüce ve münezzehtir. Ayrıca tüm peygamberleri de, semavî tüm kitapları da yalanlamak oluyor.

Şurası iyice bilinmelidir ki, hulûliye ve vücudiye gibi tasavvuf mezheplerinin tümü Füsûs sahibi Muhiddîn Arabî'nin mezhebi gibidir. Çünkü bu, onların en büyük akıl hocalarıdır. (Bkz. Hayatu'l-Kulûb, Bap: 38)

Salat ve selam Hz. Muhammed'e, Ehl-i Beyt'ine ve ashabınadır. Bunu tamama erdiren yüce Allah'a hamdolsun. Tüm halkların efendisi olan bizim peygamberimiz Muhammed'e salat ve selam olsun.[592]

---

[592] İbn Kemal Paşa'nın yardımcısı Nebî b. Turhan (Abdulbarî b. Turhan) b. Turmuş es-Sinabî, Vahdet-i Vücud, Tevhid Yayınları.

Abdulgani En-Nablusi'nin İlahı

"Sana biat edenler, ancak Allah'a biat ediyorlar" (Feth, 10) âyetini izah ederken en-Nablusi şöyle diyor:

"Yüce Allah peygamber Muhammed'in Allah olduğunu, biatının da Allah'ın biatı ve biat için uzatılan elinin Allah'ın eli olduğunu haber vermiştir."

Yüce Allah'ın Hz. Musa'ya "Ben seni seçtim" (Taha, 13) âyetini de şöyle açıklıyor: "Ben olman için ve ben sen olmam için, benden sana vahyedileni dinle. Bu da gafil insanın kendi nefsiyle konuşmasına benziyor, o nefsiyle konuşuyor ve nefsi onunla konuşuyor."

Yine yüce Allah'ın Hz. Musa'ya "Benim nezaretimde yetiştirilmen için sana kendi sevgimi lutfettim" (Taha, 39) âyetini açıklarken de şöyle diyor: "Zatımı sana giydirdim ki onunla ben görünürüm ve sen kaybolursun. Sen görünürsün, ben kaybolurum. İkisi iki değil, bir kişidirler."

en-Nablusi kadar utanmadan yalan söyleyen ve batılı tervic etmek için iftirayı meslek edinen kimse görmedim. Vahdeti vücud inançlarında tasavvufçuların Kur'ân ve Sünnete bağlı kaldıklarını söyleyerek şöyle diyor:

"Rabbimizi tanımada, Kur'ân'da kendisinin kullandığını kullanmada, peygamberin onun için kullandığını kullanmada, azığımız ve dayanağımız Kur'ân-ı Kerîm ve Rasûlullah'ın sünnetine sarılmaktır."

Edepsizce küfürle yetinmemiş, ona çok adi bir iftirayı eklemiştir. Vahdeti vücuda sarılmada azık ve dayanağının Kur'ân olduğuna, iftira etmiştir. İnanıyorum

ki en -Nablusi'nin akidesinden habersiz olarak naklettiğimiz son parağrafı okuyan bir kimse, onun kalbi hakkın nuru ile taşan bir mümin olduğuna inanır. Bütün tasavvufçular böyledir. Her duruma uygun bir kıyafet giydirir ve okuyucuyu memnun edecek bir süs verir. Ne zaman ona inanırsa, onu avlar ve öldürür. Çünkü hepsi anlatımda batıla hak elbisesi giydirirler.

Allah'ın kitabına kin ve nefret savaşı açan sapık, bütün fırka ve inanç mensupları bu şekildedir. Allah'ın vahyini açıkça yalanlamıyor, öldürücü ikiyüzlülüğüyle hedeflerini maskeleyip, lafızlarını kutsallaştırdığını söyliyerek, onlara Allah'ın hiç cevaz vermediği ve Kur'ân'la hiçbir ilişkisi bulunmıyan manalar giydiriyor. Bu kılıfla bakarsınız küfrün anlamının iman ve batılın, hakkın kendisi olduğunu söylüyor. Onun için bunların Allah'ın sözünü yalanlamada en alçak ve en korkunç olduğu görülür. Küfrünün sinsiliğinde Bahailik ve davetinin deccallığında Kadiyanilik, söylediklerimin en açık delilidir. İkisi de Allah'ın kitabına ve Rasûlü'nün sünnetine inandığını iddia ettiği halde bakarsanız Allah'ın, Rasûlü'nün ve Kur'ân'ın en amansız düşmanları onlardır.

Tasavvufçuların Kendi Kitaplarına İmanı

Tasavvufçular şurada, burada ve her yerde İslâm için tuzak kurmaktadırlar. Kendi kitaplarına sarsılmaz bir inada dayanan imanla inanırlar. Bu inanç bütün kalplerini, duygularını, düşüncelerini ve zihinlerini istila ederek esir gibi kıskıvrak bağlar. Bir hurafe veya mitolojiye işaret eden her harfine inanır, bir saçmalığı yayan her kelimeye kutsal bir kitabın âyetleri gibi bağlanırlar. Ancak onlar için sevgi beslemiş, onları sevmiştir. Ahtapotları ancak onunla

kalpleri kuşatmıştır. Ruhların hayat damarlarını ancak örümceklerinin zehirli salyaları kurutmuştur.

Ama ne zaman müminlerle karşılaşırlarsa, kitaplarına bu hurafe ve sapık şeylerin sonradan sokulduğunu iddia ederler. Fakat şeytanlarıyla başbaşa kaldıklarında da "Biz müminleri saptırıyoruz" derler. Böyle değilse, tağutlarıyla beraber bütün tasavvufçulara sesleniyorum, acaba onlardan birtek kişi inandıkları kitaplarının asılsız ve sonradan uydurulduğunu yahut bu kitaplara inanmadıklarını söyleyebilir mi? Veya bu kitapların dolup taştığı küfürleri red ettiğini söyleyecek bir yiğit aralarından çıkar mı? Yahut bu kitapların sonradan uydurulduğu veya başkaları tarafından onlara bu saçmalıkların karıştırıldığına dair birileri bize bir delil, bir belge veya bir şahit getirebilir mi?

Bütün dünyaya ilan ediyor ve iddia ediyorum ki, bu kitaplar sonradan uydurulmuş veya onlara başkaları bu saçmalıkları karıştırmış değildir. Gerçek tarih buna şahittir, sahih naklin tevatürü buna tanıktır.

Bununla beraber onların uydurulduğunu veya başkaları gibi şeyleri bazı onlara karıştırdığını varsayalım. Sizler bunlara bağlanıp meyhanecinin şaraba, kadehe ve kafayı bulmaya inandığı gibi inandıktan ve kutsal birer kitap gibi üzerinde titredikten sonra, başkaları tarafından uydurulduğu veya ilaveler yapıldığını kabul etmek neyinize yarıyacaktır!

Ama sonradan uydurulmuş yahut yabancı şeyler karıştırılmış, savunması elinizdeki son zırhtır. Yıldırım çarpmışa çeviren hakkın darbesi karşısında şaşkına dönen ve kaçacak delik arıyan tasavvufçuların sığındığı son

sığınak! Aslında bu iddia, suçlunun işlediği cinayetin cezasından kurtulmak için iftira ettiği yalan bir şahitlikten başka bir şey değildir. Zira bugüne kadar hiçbir tasavvufçunun bir tasavvuf kitabında söylenen hurafe ve sapıklıkların İslâm'a aykırı olduğunu ve red edilmesi gerektiğini söylediği görülmemiştir. Böyle söyleyenler olmuşsa, bunlar ancak göstermelik tasavvufçular veya tasavvuf bataklığında henüz batmamış olanlardır.

Ek 5: HURÛFÎLİK

Batıl inançlara sahip bir fırka ve uydurulmuş bir inanç sistemi.

Hurûf, harf'in çoğuludur. Harf, Arapça'da alfabeyi teşkil eden işaretlerin her biridir. Söz manasına gelir.

Hurûfî, Arapça sıfat olup, İlm-i hurûf ile ilgili olarak harflerin sırlarına dair itikat ve düşünceye inanan kişi demektir.

Hurufilik inançlarının temeli ilm-i huruf'un hurâfe fikirleri üzerine kurulan bir fırkadır.[593] Çok eskilere dayanan bir mazisi olmasına rağmen, Hurufilik denince, İran'da Esterâbâd Kadiu'l-Kudâtı'nın oğlu olàn Fazlullâh el-Hurûfi (740-796/1340 1394)'nin XlV. asrın sonlarında kurup bir sistem halinde geliştirdiği fırka anlaşılır.

Asırlar boyunca bir takım harf ve rakamlar mukaddes sayılmış ve bunlara muhtelif anlamlar verilerek, Allah'a mahsus sırların bunlar da gizlendiği düşüncesi kabul edilmiştir. Çok eski çağlardan bu yana insanoğlu

---

[593] Luğatnâme, XI. s. 476; Hurûfîyân, s. 229.

zaman zaman, gökte veya yeryüzünde varlığı kabul edilen gizli kuvvetlerden istifade yollarını araştırmıştır; çözemediği esrarlı hadiselerden önceleri korkmuş, sonraları onlardan faydalanma yollarını aramıştır. Mevcudiyeti kabul edilen bu kuvvetler harf ve şekillerle tasvir edilmiştir. Neticede bu tabii ilimler önce efsûn (büyü), tılsım ve sihirbâzlık şeklinde ortaya çıkmıştır. Mısır'da Hz. Musa'dan evvel Kıptîler sihir ve tılsımla uğraştıkları gibi, Nebâtî, Keldânî ve Süryânîlerden ibaret olan Babil halkının da bu ilimlerle uğraştığı ve eserler meydana getirdikleri bilinmektedir.[594]

Hurûfiliğin bilinen ilk şekli, mutasavvıflar tarafından yazılıp tasnif edilmemiş bir takım işaretlerden ibarettir.[595] Havâs ile uğraşanlar bunları kısımlara ayırarak üzerlerinde çalışmışlardır. Böylece bu araştırmaların sonunda ortaya çıkan Luğâz, Muammâ, Remil, Fâl, Cifr, Vefk, Azâyim ve Nucûm İlm-i Hurûf'un şubeleri sayılmıştır.[596]

Buna benzer inançlar eski Hind'de, Yunan'da, Mısır'da, Musevîlik ve Hıristiyanlıkta da mevcuttur. Hindûlara göre sayılarla harfler arasında bir münasebet vardır. Üç, yedi, on ve kırk rakamları kutsal olduğu gibi, her sayı bir şeye işâret eder. Meselâ Pythagorasçılar, âlemin aslının sayı olduğunu ve eşyanın da bundan meydana geldiğini ileri sürerler. Eşyanın aslı sayı olduğuna binaen, sayının aslı da bir'dir. Bu bir, bir'e tatbik edilirse nokta olur. Noktaların hareketi çizgiyi, çizginin

---

[594] İbn Haldun, Mukaddime, III, 1.

[595] Rıfkı Melûl Meriç, Hurûfilik, s. 2.

[596] Keşfû'z-Zunûn, I. 650-651; Mevzûâttu'l-Ulûm, I, 130-136, 389-399.

hareketi sathı, satıh da cismi meydana getirir. Bundan da his, idrak ve akıl çıkar.[597]

Pisagorcularda üç rakamı ilk sayılır. Dört, unsurlara işaret eder. İki, kadın demektir. Üç ile ikinin toplamı olan beş, evlenmeyi gösterir. Üç ile üç'ün toplamı olan altı, her şeyin altı cihetine işarettir. Yedi, dört unsurla buûdu, varlığı gösteren ilk sayıdır. Yani üç ile dördü gösterdiğinden kutlu bir rakamdır. Onda mükemmeldir. Üç ve yedi adına and içilir.[598]

Havas ile meşgul olanlar harfleri rakamlarla açıklayarak eski çağlarda "Ebced" kelimelerini sihir ve büyüde kullanmışlardır. Burada elif'den gayn'a kadar her harf` bir tanrı ismi ile tabiî güç mukâbilidir. Böylece sayı ve harf arasındaki ilgiden bir sır sistemi kurulmuştur. Meselâ, efsûn ve muskalarda, harfler sayı değerlerine göre toplanır ve bu toplamın cinler âlemi ile münasebeti olduğu kabul edilir .

Hristiyanlıkta bunun bir başka örneğini görürüz. Ahd-i Cedîd[599]'da ilk harf "elif" ve son harf olan "ye"nin iptidâ ve intihâya, yani başlangıç ve sona delâlet ettiği bildiriliyor. Ayrıca Musevîlerin Yunan felsefesi'ne dayanan Kabalizm'i Tevrat ve Zebûr'un zahiri manasıyla iktifa etmeyerek, kutsal kitabın harflerinden gizli manalar çıkarmaya uğraşmaktır.[600]

---

597 Felsefe Tarihi, s. 22-23.

598 Veled İzbudak, Mesnevı Tercümesi, V., s. 366.

599 Vahy-i Yuhanna, 1. Bâb, 8 ve XX. Bâb, 6.

600 Hilmi Ziva Ülken, İslâm Feisefesi, s.24-25.

İslâm âleminde ise harflerin bazı husûsiyetlere sahip olduğu inancı oldukça eskidir.[601] Bu itibarla Kur'an'ın yirmi dokuz sûresinin basındaki harflere çeşitli anlamlar verilmiştir. İslâm uleması arasında hurûf ile uğraşanların başında Hallâc-ı Mansûr (ö. 922) ibn Nedim (ö. 987)'den sonra ibnü'l-Arabî (1165-1240), İbn-i Haldûn (1332-1406), Abdurrahman-ı Bistâmî (ö. 1454) ve Sarı Abdullah Efendi (1584-1660) gelir.

İslâm Dünyası'nda Hurûfîliği bir inanç sistemi, bir fırka halinde yayan Esterâbâdlı Fazlullâh-i Hurûfî'dir. XlV. asrın sonlarında İran'da Timur'un saltanatında (1370-1405), tarikat ehlinin büyük müsâmaha gördüğü zamanda Fahlillâh-i Hurûfi, bugün Gurgan diye bilinen, İran'ın Hazar Denizi'nin güney-doğu kıyılarına yakın Esterâbâd şehrinde fırkasını yaymaya başlamıştır.

Eski devirlerden beri batını akidelerin kök saldığı İran'da kendi fikirlerini bu batınî metodlarla kurmaya çalışmış olan Fazlullâhi Hurûfi Bâtıniyye'den Şeyh Hasan-i Cûrî (ö. 743/1342-3) ve O'nun halifelerinin tesiri altında kalarak fırkasını kurmuştur. Fazlûllâh, Bâtınîlerin te'vil metotlarını en iyi bir şekilde değerlendirerek, harflerin önemini ve onların sayılarla olan münasebetlerini ortaya koymuş, dînî emîr ve hükümleri Arap ve Fars alfabelerindeki yirmisekiz ve otuziki harfe irca etmiştir. Allah'a ait sırların harf ve sayılarda gizlendiği kabul edilen manalarını çözmeğe çalışmış; gelecekteki hadiseleri önceden keşf için faydalanılan Ulûm-i garibe ve Ulûm-i harfiye yanında ilm-i hurûf'un esaslarını ortaya atarak bu bilgiyi orijinal bir şekle sokmuştur.

---

[601] Ali Ekber Dehhuda, Luğatnâme, XI. s. 476.

Fazlullâh-i Hurûfî, otuz iki yaşında iken kurduğu fırkayı, önceleri Tebriz ve İsfahan'da yaymaya başlamış ve yaptığı rüyâ tabirleriyle büyük şöhret kazanmıştır. Kurduğu Hurûfîlik fırkası kısa bir zamanda iran'ın her tarafına yayılmıştır.[602]

Fazlullâh Arap Alfabesindeki yirmisekiz harf yerine Fars Alfabesindeki otuz iki harfi esas almıştır. Kur'ân-ı Kerim'e karşılık olmak üzere, Farsça, Câvidân-nâme ismiyle kendi fikirlerinin ana kaynak kitabı olan eserini telif etmistir.

Fazlullâh-i Esterâbâdı'nin dini görüşleri yani akîdesi Şeriata muhâlif görüldüğünden, tevkif edilerek Alıncak Kalesi'nde yapılan muhâkemesi sonunda, Timur'un oğlu Mırân Şâh (1404-1407)'ın emriyle (796/1394)'de boynu vurularak katledilmiştir.[603]

---

602 Abdulbaki Gölpınarlı, Hurûfîlik Metinleri Kataloğu, s.7.

603 Dânişmandân-ı Azerbayean, s.387; Hurûfîyân, s.232.

Son söz

Selefin Belirlediği Şekliyle Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin Bazı Nitelik ve Belirtileri:

Şüphesiz ki ehl-i sünnet ve'l-cemaatin nitelik ve belirtileri açık ve nettir. Çünkü onlar hak ehlidirler, hak ise gayet açıktır. Ayrıca onlar doğruluk ehlidirler, doğruluk ise apaçıktır. Diğer taraftan onlar sünnete uyarlar, sünnet te muhafaza edilmiştir.

Hem onlar cemaatin kendisidirler. Cemaat ise hakka uyduğu sürece hatadan korunmuştur.

Ehl-i sünnetin nitelik ve özelliklerine dair seleften gelmiş bazı rivayetleri, birtakım imamların ifade ettiği şekliyle sunmaya çalışacağız:

1- Ehl-i sünnet Allah'ın sapasağlam ipine sıkı sıkıya sarılan kimselerdir:

Ebû Bekr es-Sıddîk *-Radıyallahu Anh-* diyor ki: "Sünnet Allah'ın sapasağlam ipidir. Onu terkeden bir kimse kendisiyle Allah arasındaki ipi koparmış olur."[604]

Ömer b. el-Hattab *-Radıyallahu Anh-* da şöyle demektedir: "...Şüphesiz sünnet sahibi kimseler Allah'ın kitabını daha iyi bilirler."[605]

---

604 İbn Batta, eş-Şerhu ve'l-İbâne, s. 120

605 Darimî, I, 49

Buna göre sünnete sımsıkı sarılıp, rivayetlere tabi olan bir kimse sapasağlam kulpa yapışan kimsedir. İşte ehl-i sünnet de böyledir.

2- Ehl-i sünnet ve’l-cemaat hakka götüren, sırat-ı müstakiîme doğru giden yolu gösteren, salih önderler ve uyulacak örneklerdir.

Onlara uyan, onlarla arkadaşlık eden, dini onlardan öğrenen bir kimsenin dini esenliğe kavuşur. Onlardan uzak kalıp, onların yoluna uymayan kimse helâk olur. Amr b. Kays el-Mülâî -*Allah’ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 143 h.) şöyle demektedir: “Sen bir gencin ilk yetiştiği andan itibaren ehl-i sünnet ve’l-cemaat ile birlikte olduğunu görürsen, ondan hayır umabilirsin. Eğer bid’at ehliyle birlikte olduğunu görürsen, ondan ümidini kes. Çünkü genç delikanlı ilk olarak neye göre yetişirse odur.”[606]

Yine Amr b. Kays şöyle demektedir: “Genç yetişir. Eğer ilim ehli ile oturup kalkmayı tercih ederse, kurtuluşa ermesi uzak bir ihtimal değildir. Şâyet başkalarına meyledecek olursa, helâk olma ihtimali yüksektir.”[607]

İbn Şevzeb -*Allah’ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 120 h.) şöyle demektedir: “Gencin ve arab olmayanın ibadete yöneldikleri vakit sünnet sahibi bir kimseye rastlama tevfikine mazhar olmaları Allah’ın nimetlerindendir.”[608]

606 eş-Şerhu ve’l-İbâne, s. 133

607 el-İbâne, I, 206

608 eş-Şerhu ve’l-İbâne, s. 133; el-İbâne, I, 205

Buna benzer bir söz Eyyub es-Sahtiyanî -Allah'ın rahmeti üzerine olsun- (vefatı: 131 h.)'den rivayet edilmiş olup, o şöyle demiştir: "Yeni yetişen bir kimse ile arab olmayan kimselere yüce Allah'ın ehl-i sünnetten bir ilim adamı ile rastlama tevfikini ihsan etmesi, onların mutluluklarındandır."[609]

el-Fudayl b. İyad -*Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 187 h.) şöyle demektedir: "Allah'ın kendileriyle ülkeleri dirilttiği birtakım kulları vardır. Bunlar sünnet sahibi kimselerdir."[610]

İbn Abbas -*Radıyallahu Anh*-'dan, yüce Allah'ın: *"O günde birtakım yüzler ağaracak, birtakım yüzler kararacaktır."* (Al-i İmran, 3/106) buyruğu hakkında şöyle dediği rivayet edilmektedir: "Yüzleri ağaracak olanlar ehl-i sünnet ve'l-cemaattir, yüzleri kararacak olanlar ise bid'at ve dalâlet sahibi kimselerdir."[611]

3- Müslüman sünnet ve cemaat dışında hiçbir isim ile kendilerini adlandırmamaları da onların niteliklerindendir:

Ehl-i sünnet ve'l-cemaatten başkalarına kendisini nisbet eden veya başka isimle kendisini yad eden bir kimse helâk olmuştur. Çünkü kurtuluşa eren fırka, ehl-i sünnettir ve çünkü onların yolu müminlerin izlemekle yükümlü oldukları yoldur.

Onlar İslam ehli olanlardır. İbn Abbas -*Radıyallahu Anh*- şöyle diyor: "Her kim bu uydurma isimlerden bir

609 el-Lâlekâî, Şerh-u Usul-i İtikad-i Ehl-i Sünne, I, 60, rivayet no: 30.

610 el-Lâlekâî, I, 65

611 eş-Şerhu ve'l-İbâne, s. 137

ismi kabul edecek olursa, o kişi İslam boyunduruğunu boynundan çıkarmış olur."[612]

O, bununla sapık fırka ve sapık hevâların peşinden gidenlerin isimlerini kastetmektedir. Kadı Iyad, İmam Malik'ten şöyle dediğini nakletmektedir: "Bir adam Malik'e: Ey Abdullah'ın babası, ehl-i sünnet kimlerdir? diye sormuş, o da: Kendisi ile tanındıkları bir lakabları bulunanlardan, cehmiyeden, rafızilerden ve kaderilerden olmayan kimsedirler."[613]

İmam İbn Kayyım dedi ki: İmamlardan birisine sünnet hakkında soru soruldu, o da şöyle dedi: "Benim sünnet dışında hiçbir ismim yoktur."[614]

Malik b. Miğvel -*Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 159 h.) şöyle diyor: "Kişi İslamın ve sünnetin dışında bir isim ile kendini adlandıracak olursa, sen de onu dilediğin dine nisbet edebilirsin."[615]

Meymun b. Mihran -*Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 117 h.) şöyle demektedir: "İslamın dışında kullanılan herbir isimden sakınınız."[616]

Bilindiği gibi sünnet ve cemaate muhalif olan herkes İslam ve sünnetin dışında birtakım isimler almışlardır. Hevâ ve sapık fırka sahibleri gibi. İsterse bunlar ehl-i

---

612 eş-Şerhu ve'l-İbâne, s. 137.

613 Tertibu'l-Medarik, I, 72.

614 Medaricu's-Sâlikîn, III, 174

615 es-Suyutî, ed-Durru'l-Mensul, II, 63; el-Lalekaî, I, 62; Ayrıca bak Dr. Ahmed Sâd Hamdan, et-Tehmiş.

616 eş-Şerhu ve'l-İbâne, 137.

sünnetten olduklarını iddia etsinler. Ehl-i sünnet sahibleri taassubla hizibçilik yapan ve cemaatçilik yapanlara da, birtakım parolalara da, kavmiyetçiliklere de nisbet edilmezler. Onlar vatan ve halk taassubuna, ırk ve kabile taassubuna kapılmazlar. Onları sünnet ve İslam şiarı -hangi yer ve zamanda olurlarsa olsunlar- biraraya getirir.

4- Ehl-i sünnet insanların hayırlılarıdırlar. Bid'atlerden ve bid'atçilerden uzak kalınmasını isterler:

Fudayl b. İyad -*Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 187h.) diyor ki: "Ben insanların en hayırlılarının tümünün sünnet sahibi kimseler olduğunu gördüm. Onlar bid'at sahibi kimselerden uzak kalmayı söylüyorlardı."[617]

Ebu Bekr b. Ayyâş'a -*Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 194 h.) denildi ki: Sünnî kimdir? Şu cevabı verdi: "Çeşitli hevâlar sözkonusu edildiği vakit onlardan hiçbirisine taraftar kesilmeyendir."[618]

Eyyub es-Sahtiyanî -*Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 131 h.) Umâre b. Zâzân'a -*Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 131 h.) dedi ki: "Ey Umare eğer bir kimse sünnet ve cemaat sahibi ise, hiçbir zaman hangi halde olursa olsun ona dair sormana gerek yok. (O doğru yol üzeredir.)"[619]

---

617 eş-Şerhu ve'l-İbâne, s. 153

618 el-Lâlekâî, I, 60, 65.

619 el-Lâlekâî, I, 60, 65

O halde ehl-i sünnet hak ve itidal yolu olan sırat-ı müstakim üzere bulunan ümmetin hayırlıları ve vasatıdırlar.[620]

Onlar aynı zamanda bid'at ve hevâ sahibi kimselerden uzak kalmayı telkin ederler. Hak, sünnet ve cemaatin dışında hiçbir şeye taassub göstermezler.

5- Ehl-i sünnet insanların bozulacağı zaman garib kalan kimselerdir.

Çünkü onlar "bir taife"dirler. Onlar "bir millet"dirler. Onlar birçok fırka ve taife arasından "bir fırka"dırlar. Yetmişüç fırkadan bir fırkadırlar. Onlar bid'at, hevâ ve sapık fırka sahiblerinin kalabalıkları arasında "garibler"dirler.

Süfyan es-Sevrî -*Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 161 h.) şöyle demektedir: Ehl-i sünnet hakkında birbirinize hayırlı şeyler tavsiye ediniz, çünkü onlar gariblerdir.[621]

Yine o şöyle derdi: Biri doğuda diğeri de batıda bulunan kimsenin sünnet sahibi olduklarına dair sana haber ulaşırsa, sen onlara selam gönder, onlara dua et, ehl-i sünnet ve'l-cemaat ne kadar da azdır!"[622]

Abdullah b. el-Mubârek -*Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 181 h.) şöyle demektedir: "Şunu bil ki ben bugün ölümü, sünnet üzere yaşadığı bir hayattan sonra

620 Bk. İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetava, III, 368-369.

621 el-Lâlekâî, Şerhu İtikad-i Ehli's-Sünne, I, 64.

622 el-Lâlekâî, Şerhu İtikad-i Ehli's-Sünne, I, 64

Yüce Allah'a kavuşan herbir müslüman için bir lütuf olarak görüyorum. Elbetteki biz Allah'ınız ve biz ona döneceğiz. Yalnızlığımızı, kardeşlerimizin gidişini, yardımcıların azlığını, bid'atlerin ortaya çıkışını Allah'a şekvâ ediyoruz. Bu ümmetin başına gelen ilim adamlarının, sünnet ehlinin gitmesi ve bid'atlerin ortaya çıkması gibi büyük belalardan dolayı da Allah'a şekvâ ediyoruz."[623]

6- Ehl-i sünnet ve'l-cemaat hadis ehli olan güvenilir ve adaletli imamlar ile rivayetiyle, dirayetiyle dini nakleden, isnadlarda yer alan kimselerdir:

Peygamber *-Sallallahü aleyhi vesellem-* buyurdu ki: *"Bu ilmi sonradan gelen herbir nesil arasından o neslin adalet sahibi kimseleri taşır. Onlar bu ilimden saptırıcıların tahriflerini, batılcıların çalmalarını ve cahillerin yanlış tevillerini ortadan kaldırırlar."*[624]

Bu ilmi taşıyan kimseler ise hadis ehlidir. Sünneti belleyen, gereğince amel eden insanlara onu öğreten hidayet imamlarıdır. O halde onlar sünnetin de imamlarıdırlar.

İbn Sîrin *-Allah'ın rahmeti üzerine olsun-* (vefatı: 110 h.) şöyle diyor: "Daha önceleri isnada dair (hadis alanlar) soru sormazlardı. Ancak fitne baş gösterince, bu sefer: Size bu rivayeti nakleden ravilerin isimlerini bize veriniz demeye başladılar. O halde ehl-i sünnete bakılır ve

---

623 İbn Vaddah senedi ile el-Bid'a, s. 39'da rivayet etmiştir.

624 el-Hatib, Şerefu Ashabi'l-Hadis, 28-29; İbn Adiy, el-Kâmil, I, 152-153 ve III, 902; el-Alaî, Buğyetu'l-Mutelemmis, s. 34-35'te sahih olduğunu belirterek. Bk. Dr. Salih es-Suhaymî, Ulu'l-Ebsar'ın notları, s. 64.

onların rivayet ettikleri hadis alınır. Ehl-i bid'ate bakılır ve onların rivayet ettikleri hadis alınmaz."[625]

7- Ehl-i sünnet kendilerinden ayrılmaları sebebiyle insanların üzüldüğü kimselerdir: Eyyub es-Sahtıyanî -*Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- diyor ki: "Ehl-i sünnetten bir adamın vefat haberi bana ne zaman verilirse, sanki azalarımdan birisini kaybetmiş gibi oluyorum."[626]

Yine şöyle diyor: "Ehl-i sünnetin ölümünü temenni eden kimseler aslında ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek isteyen kimselerdir. Fakat kâfirler hoş görmese de Allah nurunu tamamlayacaktır."[627]

İmam Abdulaziz b. Muhammed ed-Deraverdî -*Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 187 h.) vefat edince, Süfyan b. Uyeyne -*Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 198 h.) bu işe katlanamadı ve katlanamadığını da ortaya koydu. Kendisine: Biz senin hiç bu dereceye kadar geleceğini sanmıyorduk. O: "O kişi ehl-i sünnettendi." diye cevab verdi.[628]

Muâfâ b. İmran -*Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 186 h.) şöyle demektedir: "Ölüm esnasında olması müstesna, sakın hiçbir kimseyi övme. Çünkü o kimse ya sünnet üzere ölür, yahut bid'at üzere ölür."[629]

---

625 Müslim, Mukaddime, Babu ennel isnade mine'd-din, I, 15; Tirmizî, Kitabu'l-İlel, V, 740.

626 Ebu Nuaym, el-Hilye, III, 9; el-Lâlekâî, I, 60, rivayet no: 29.

627 el-Lâlekâî, I, 61, rivayet no: 35.

628 el-Lâlekâî, I, 66, rivayet no: 56.

629 el-Lalekaî, I, 67, rivayet no: 62

Avn -İbn Abdullah el-Kufî olabilir; *Allah'ın rahmeti üzerine olsun*- (vefatı: 120 h.'den önce) şöyle demiştir: "Her kim İslam ve sünnet üzere olursa, artık ona her türlü hayrın müjdesi vardır."[630]

Ehl-i sünnet bütün insanlar arasında sahib bulundukları hakka en güçlü bir şekilde inanan, sebat gösteren, onu en iyi kavrayan ve ona sımsıkı sarılan, onun etrafında ittifak eden kimselerdir. Onların dışında kalan kelâm, bid'at ve sonradan uydurma şeyleri kabul edenlere gelince, bunlar çalkantı içerisindedirler, bir oraya, bir buraya giderler, tartışma halindedirler. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye sünnet ve hadis ehli hakkında şunları söylemektedir:

"Bu gibi kimselere, hadis ve sünnet ehlini bu lüzumsüz sözlere nisbet etmeleri nasıl yakışır. Çünkü hadis ve sünnet ehli, insanlar arasında ilimleri, yakînleri, huzurları ve itminanları herkesten daha büyük olan kimselerdir. Onlar hem bilirler, hem bildiklerini bilirler. Onlar hakka inanırlar, onda şüphe etmezler, onda tereddüte kapılmazlar. Belirtildiğine göre ehl-i sünnetin avamının dahi sahib olduğu bilgi ve yakîn, kelamcılarla, felsefecilerin ileri gelenlerinin dahi sahib olabildikleri bir şey değildir.[631]

630 el-Lalekaî, I, 67, rivayet no: 60.

631 Bu sözleriyle ehl-i sünnete haşviye diyerek ayıplayan kelam ehline işaret etmektedir. Mecmûu'l-Fetava, IV, 29.